

CADERNOS DE FRASEOLOXÍA GALEGA 17

2015

ISSN 1698-7861
Santiago de Compostela

XUNTA DE GALICIA

CENTRO RAMÓN PIÑEIRO

PARA A INVESTIGACIÓN EN HUMANIDADES

CADERNOS DE FRASEOLOXÍA GALEGA 17

2015

ISSN 1698-7861

Santiago de Compostela

Edita Xunta de Galicia

Secretaría Xeral de Política Lingüística

Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades

Secretario Xeral de Política Lingüística

VALENTÍN GARCÍA GÓMEZ

Coordinador científico do CIRP

MANUEL GONZÁLEZ GONZÁLEZ

Director Técnico de Lingüística

GUILLERMO ROJO SÁNCHEZ

Rúa de San Roque, 2. 15704 Santiago de Compostela.

Tfno. +34 881996152

Fax. +34 981 542 553

Enderezo electrónico

paremias@cirp.es

<http://www.cirp.es>

© Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, 2015. (Véxase a páx. 308).

Autor Varios

Título Cadernos de fraseoloxía Galega 17, 2015

Periodicidade Anual.

ISSN: 1698-7861 (Cadernos de fraseoloxía Galega)

ISSN: 1698-787X (Biblioteca fraseolóxica do Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades)

D.L. C 467-2015

Imprime: Agencia Gráfica

Cadernos de fraseoloxía Galega aparece nos seguintes repertorios bibliográficos: CARHUS, CIRBIRC, DICE, DIALNET, DULCINEA, ISOC, LATINDEX, LINGUISTIC BIBLIOGRAPHY ONLINE, MIAR, MLA, REBIUN e SUDOC-ABES e pode lerse en tódalas bibliotecas das Universidades de España e Portugal. Aparece, ademais, no elenco bibliográfico da revista *Proverbium* (The University of Vermont). Recíbena máis de 100 fraseólogos de todo o mundo.

Pasados seis meses da edición en papel tódolos números poden descargarse íntegros en formato PDF de <http://www.cirp.es>, a onde manteñen ligazóns EUROPHRAS (europhras.org/), o Instituto Cervantes (<http://www.lettrasgalegas.org/>) e diversos Organismos Universitarios (coma tal Biblos-e Archivo).

A presentación, a revisión por pares anónimos, a aceptación de orixinais nesta revista e as condicións de copyright seguen estándares internacionais que se detallan nas Normas (páxs. 307-310).

CADERNOS DE FRASEOLOXÍA GALEGA 17

2015

ISSN: 1698-7861
Santiago de Compostela

XUNTA DE GALICIA

CADERNOS DE FRASEOLOXÍA GALEGA

Directora: Mª Isabel González Rey (Universidade de Santiago de Compostela)
Secretaria: Vanessa Fernández Pampín (Universidade de Santiago de Compostela)

CONSELLO CIENTÍFICO

Margarita Alonso Ramos (Universidade da Coruña)
María Álvarez de la Granja (Universidade de Santiago de Compostela)
Patricia Buxán Otero (Universidade de Vigo)
Javier Calzacorta Elorza (Euskaltzaindia. Real Academia de la Lengua Vasca)
Maria Conca i Martínez (Universitat de València)
Germán Conde Tarrío (Universidade de Santiago de Compostela)
Gloria Corpas Pastor (Universidad de Málaga)
Stefan Ettinger (Universität Augsburg)
Xesús Ferro Ruibal (Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades)
José Enrique Gargallo Gil (Universitat de Barcelona)
Xosé María Gómez Clemente (Universidade de Vigo)
Luis González García (Universidade da Coruña)
Ángel Iglesias Ovejero (Université d'Orléans)
Hugo Kubarth (Karl-Franzens-Universität Graz)
M. Carmen Losada Aldrey (Universidade de Santiago de Compostela)
Ottavio Lurati (Universität Basel)
Joan Martí i Castell (Institut d'Estudis Catalans)
Wolfgang Mieder (University of Vermont)
Carmen Mellado Blanco (Universidade de Santiago de Compostela)
Valerii Mokienko (Sankt-Peterbúrgskii Gosudárstvennii Universitet)
Károly Morvay (Universidade Eötvös Loránd de Budapest)
António Nogueira Santos (Portugal)
Julia Sevilla Muñoz (Universidad Complutense de Madrid)
Gerd Wotjak (Universität Leipzig)
Alberto Zuluaga Ospina (Universität Tübingen)

CONSELLO DE REDACCIÓN

María Álvarez de la Granja (Universidade de Santiago de Compostela)
Andrea Expósito Loureiro (Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades)
Vanessa Fernández Pampín (Universidade de Santiago de Compostela)
Xesús Ferro Ruibal (Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades)
Carme López Taboada (IES Eusebio da Guarda da Coruña)
Ramón Anxo Martíns Seixo (Escola Oficial de Idiomas de Vigo)
Beatriz Pérez Traseira (Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades)
María do Rosario Soto Arias (IES Eusebio da Guarda da Coruña)

Cadernos de fraseoloxía Galega, revista internacional de investigación fraseolóxica, estuda a fraseoloxía e paremioloxía de calquera lingua do mundo e en calquera dos seus enfoques: estrutural, fraseográfico, tradutolóxico, comparativo e didáctico. Difúndese en Europa, América e África, recíbena todas as universidades de España e Portugal e, pasados seis meses, é de acceso libre na rede [http://www.cirp.es/pls/bdox/inv.cfg_ini]. Admítense orixinais en oito linguas europeas, aínda que a publicación final se fai só en galego, porque esta revista naceu para estimular en Galicia a recolleita e investigación da fraseoloxía galega e universal, porque forma parte do proxecto de ecoloxía lingüística do Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades de Santiago de Compostela e porque xenerosamente a apoian os 184 fraseólogos de 24 países diferentes que xa publicaron nela.

Cadernos de fraseoloxía Galega, revista internacional de investigación fraseolóxica, estudia la fraseología y paremiología de cualquier lengua del mundo y en cualquiera de sus enfoques: estructural, fraseográfico, traductológico, comparativo y didáctico. Se difunde en Europa, América y África, la reciben todas las universidades de España y Portugal y, pasados seis meses, es de acceso libre en la red [http://www.cirp.es/pls/bdox/inv.cfg_ini]. Aunque se admiten originales en ocho lenguas europeas, la publicación final se hace sólo en gallego, porque esta revista nació para estimular en Galicia la recogida e investigación de la fraseología gallega y universal, porque forma parte del proyecto de ecología lingüística del Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades de Santiago de Compostela y porque generosamente la apoyan los 184 fraseólogos de 24 países diferentes que ya han publicado en ella.

Cadernos de fraseoloxía Galega, an international yearbook of phraseological research, studies phraseology and paroemiology in any language of the world and from any approach: structural, phraseographical, translational, comparative and didactic. It is spread over Europe, America and Africa and received by all Spanish and Portuguese Universities. After six months, this yearbook is accessible for free on the Internet [http://www.cirp.es/pls/bdox/inv.cfg_ini]. Originals are admitted in eight European languages, despite the final publishing is only in Galician. This yearbook was created to stimulate the compilation and research of phraseology in Galicia—both Galician and universal—, as it is part of the linguistic ecology project of the Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades in Santiago de Compostela. Phraseologists from all over the world support this yearbook, to which 184 from 24 different countries have already contributed.

Cadernos de fraseoloxía Galega, revue internationale de recherche en Phraséologie, étudie la phraséologie et la parémiologie de n'importe quelle langue du monde selon toutes les approches: structurale, phraséologique, traductologique, comparative et didactique. Elle est diffusée dans toute l'Europe, l'Amérique et l'Afrique; elle est envoyée à toutes les universités d'Espagne et du Portugal et, six mois après la parution de ses numéros, elle est en accès libre sur le lien [http://www.cirp.es/pls/bdox/inv.cfg_ini]. Des textes originaux sont admis en huit langues européennes, bien que la publication finale soit faite en galicien, car cette revue est née pour stimuler en Galice la collecte et la recherche de la phraséologie galicienne et universelle. En effet, elle fait partie du projet d'écologie linguistique du Centre Ramón Piñeiro pour la Recherche en Sciences Humaines de Saint-Jacques-de-Compostelle, et elle bénéficie aussi du soutien généreux des 184 phraséologues de 24 pays différents qui ont déjà publié leurs travaux dans cette revue.

Die **Cadernos de fraseoloxía Galega** ist eine internationale phraseologische Forschungszeitschrift, die sich mit der Untersuchung der Phraseologie und Paroemiologie jeder Sprache der Welt beschäftigt, und die verschiedene Ansätze verfolgen: strukturell, phraseographisch, translatologisch, komparativ und didaktisch. Sie sind in Europa, Amerika und Afrika verbreitet und an alle spanischen und portugiesischen Universitäten geliefert; nach sechs Monaten, ist die Zeitschrift über das Internet frei zugänglich [http://www.cirp.es/pls/bdox/inv.cfg_ini]. Originale Artikeln sind in acht europäischen Sprachen ausgenommen, auch wenn die endgültige Publikation auf Galicisch ist., da diese Jahrbücher geschaffen wurden, um in Galicien die Sammlung und Forschung der galicischen und universellen Phraseologie zu fördern. Sie gehören zu dem Projekt ökologische Linguistik von dem Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades in Santiago de Compostela. Phraseologen aus aller Welt unterstützen diese Zeitschrift, in der 184 Experten aus 24 Ländern schon etwas beigetragen haben.

Cadernos de fraseoloxía Galega («Тетради по галисийской фразеологии») — это международный журнал, посвященный фразеологическим исследованиям. В нем публикуются материалы по фразеологии и паремиологии любого из языков мира во всех аспектах: структурном, фразеографическом, переводоведческом, сравнительном и дидактическом. Журнал распространяется в Европе, Америке и Африке, его получают все университеты Испании и Португалии. Кроме того, через шесть месяцев после выхода в свет его можно посмотреть на открытом доступе в сети Интернет [http://www.cirp.es/pls/bdox/inv.cfg_ini]. К печати принимаются оригиналы на девяти европейских языках, однако текст публикуется только на галисийском языке, поскольку этот журнал был создан специально для того, чтобы придать импульс сбору материала и исследованиям в области галисийской и общей фразеологии в Галисии. Данный журнал является частью проекта лингвистической экологии Центра гуманитарных исследований им. Рамона Пинейро в г. Сантьяго-де-Компостела, и его любезно поддерживают 184 фразеологов из 24 стран мира, уже опубликовавших здесь свои статьи.

Índice

ESTUDOS / PAPERS	15
BAQUERO CASTRO, Karen Lorena: <i>As fórmulas rutineiras e as súas relacións de equivalencia na combinación lingüística español-alemán / Routine expressions and their equivalences in Spanish-German linguistic combination</i>	17
LE PODER, Marie-Évelyne: <i>Estudo das unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas dun texto do ámbito dos alimentos funcionais e nutracéuticos dende unha perspectiva tradutora / Study of the terminological and specialized phraseological units from a text in the field of functional food and nutraceuticals from a translator's perspective</i>	51
LÓPEZ FERNÁNDEZ, Laura: <i>Pemias xeocosmolóxicas de predición do tempo en galego e maorí / Geocosmologic paroemias of weather prediction in Galician and Maorí</i>	83
PARINA, Irina: <i>Sinónimos fraseolóxicos no corpus e no dicionario / Phraseological Synonyms in Corpus and in Dictionary</i>	109
RECADÁDIVAS / COMPILATIONS	133
LÓPEZ FERRO, Xosé María: <i>Locucións, fórmulas e pemias do concello das Pontes de García Rodríguez / Idioms, expressions and paroemias from the municipality of As Pontes de García Rodríguez</i>	135
RECENSIÓNS / REVIEWS	179
DURANTE, Vanda (ed.) (2014): <i>Fraseología y Paremiología: enfoques y aplicaciones</i> . Por / By Luis González García	181
GÓMEZ GONZÁLEZ, Alba e UREÑA TORMO, Clara (2014): <i>Locuciones y refranes para dar y tomar. El libro para APRENDER más de 120 locuciones y refranes del español</i> . Por / By M. Carmen Losada Aldrey	192
MELLADO BLANCO, Carmen (ed.) (2014): <i>Kontrastive Phraseologie Deutsch-Spanisch</i> . Por / By Beatriz Pérez Traseira	195
ORTIZ ÁLVAREZ, Maria Luisa (org.) (2012): <i>Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em Fraseologia e Paremiologia</i> . Por / By Ramón Anxo Martíns Seixo	200
SÁNCHEZ LÓPEZ, Elena (2013): <i>Estudi de la llengua d'Ausiàs March a través de les col.locations. Una aproximació semioautomàtica</i> . Por / By Santiago Vicente Llavata	207

SCHEMANN, Hans; MELLADO BLANCO, Carmen; BUJÁN, Patricia; IGLESIAS, Nely; LARRETA, Juan Pablo e MANSILLA, Ana (2013): <i>Idiomatik Deutsch-Spanisch</i> . Por / By Maria Luisa Ortiz Álvarez e Enrique Huelva Unternbäumen	216
SOARES, Rui João Baptista (2002): <i>Do Ano ao Santo tudo é encanto. Ditos populares ao longo do ano</i> . Por / By Xesús Ferro Ruibal	220
NOVAS / NEWS	223
1. Libros, revistas ou artigos / <i>Books, Journals or Papers</i>	225
1.1. Actas / <i>Proceedings</i>	258
1.2. Recensións / <i>Reviews</i>	258
1.3. Recensionantes / <i>Reviewers</i>	260
2. Congresos, coloquios, asembleas e xornadas / <i>Congresses, Symposiums, Assemblies and Conferences</i>	261
2.1. Congreso EUROPHRAS 2015, Málaga.....	261
2.2. Coloquios Internacionais de Paremioloxía en Tavira (Portugal): 2015	262
2.3. Outros congresos, xornadas ou asembleas do ano 2015 / <i>Other Congresses, Conferences or Assemblies in 2015</i>	262
3. Recursos / <i>Resources</i>	264
3.1. Para dar trela. <i>Manual práctico de fraseoloxía galega</i>	264
4. Proxectos de investigación / <i>Research Projects</i>	264
4.1. <i>Reproducible language units in an interdisciplinary perspective</i>	264
5. Fraseografía espontánea / <i>Spontaneous Phraseography</i>	265
5.1. Ditos e refráns do Valadouro (Lionel Rexes Martínez)	265
5.2. <i>Parucadas</i> : un “dialecto” vivo nacido en Baiona (Amparo Goce Denis)	267
BALANCE / OUTCOME	269
1. Índices de Cadernos de Fraseoloxía Galega / <i>Index of Cadernos de Fraseoloxía Galega</i>	271
1.1. Índices alfabéticos de artigos / <i>Alphabetical index of papers</i>	271
1.2. Índice da sección de Recadádivas / <i>Index of Compilations section</i>	276
1.3. Índice alfabético de recensións / <i>Alphabetical index of reviews</i>	277

1.3.1. Índice alfabético de recensións por autores / <i>Alphabetical index of reviews by authors</i>	277
1.3.2. Índice alfabético de recensións por recensionantes / <i>Alphabetical index of reviews by reviewers</i>	283
1.4. Índice da sección de Novas / <i>Index of News section</i>	287
1.5. Publicacións recibidas na redacción / <i>Publications received in the editorial department</i>	289
2. Índice temático dos dezasete números de Cadernos de Fraseoloxía Galega / <i>Subject index of the seventeen issues of Cadernos de Fraseoloxía Galega</i>	289
3. Procedencia dos autores de Cadernos de Fraseoloxía Galega / <i>Origin of the authors of Cadernos de Fraseoloxía Galega</i>	301
PROCESO E CONDICIÓNS DE ADMISIÓNS DE COLABORACIÓN / SUBMISSIONS PROCESS AND CONDITIONS	307

Presentación

Cadernos de Fraseoloxía Galega inicia unha nova andaina baixo a dirección de Mª Isabel González Rey, mantendo a mesma estrutura pero reducindo a extensión dalgunha sección. Así, neste número 17, 2015, o derradeiro en versión papel, séguese a presentar en cinco grandes apartados aspectos fraseolóxicos ou paremiolóxicos relacionados esta vez coas seguintes linguas de traballo: alemán, galego, francés, maorí, ruso e castelán.

A sección de ESTUDOS ofrece catro traballos que abordan diversas cuestións relacionadas coas distintas áreas da fraseoloxía e da paremioloxía. O traballo de Karen Lorena Baquero Castro (*As fórmulas rutineiras e as súas relacións de equivalencia na combinación lingüística español-alemán*) ofrece un estudo contrastivo das fórmulas rutineiras en alemán e castelán. A fraseoloxía especializada e contrastiva está presente no traballo de Marie-Évelyne Le Poder (*Estudo das unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas dun texto do ámbito dos alimentos funcionais e nutracéuticos dende unha perspectiva tradutora*) que describe os fraseoloxismos españois dun eido particular, o da alimentación, e a súa tradución ao francés. A paremioloxía conta cun estudo comparativo de Laura López Fernández (*Paremias xeocosmolóxicas de predición do tempo en galego e maorí*) que presenta ditos relacionados coa predición do tempo en linguas galega e maorí. Irina Parina (*Sinónimos fraseolóxicos no corpus e no dicionario*) propón no seu estudo unha análise dos sinónimos fraseolóxicos en alemán dun campo semántico particular, o da crítica, co obxectivo de desenvolver entradas para un dicionario de fraseoloxía bilingüe alemán-ruso.

A sección de RECADÁDIVAS ofrece unha nova escolma de fraseoloxía e paremioloxía galegas cun traballo realizado por Xosé María López Ferro. O material recollido procede do concello das Pontes de García Rodríguez (A Coruña) e está composto por 688 expresións que se suman ao Tesouro Fraseolóxico Galego (véxanse as cifras na páxina 301).

A sección de RECENSIÓNS valora sete obras. Vanda Durante e Carmen Mellado Blanco editan cadansúa obra de carácter contrastivo entre o español e as linguas italiana e alemá, respectivamente. Ademais, o enfoque contrastivo tamén está presente no *Idiomatik Deutsch-Spanisch* de H. Schemann e outros. As novas tendencias nos estudos fraseolóxicos e paremiolóxicos son o eixe arredor do que viran os traballos recompilados no volume coordinado por María Luisa Ortiz Álvarez. De fraseodidáctica trata o libro de Alba Gómez González e Clara Ureña Tormo, e das colocacións na obra literaria de Ausiàs March, o elaborado por Elena Sánchez López. Así mesmo, analízase unha recadádica de refráns portugueses realizada por Rui João Baptista Soares.

As referencias bibliográficas da sección de NOVAS visualizan a crecente vitalidade da investigación fraseolóxica no mundo, xa que para este ano 2015 reunimos 363 libros, artigos, comunicacións ou recensións. A todo isto hai que sumar as 12 unidades (4 artigos, 1 recadádica e 7 recensións) propias deste número. A seguir dáse conta dos Congresos, Seminarios e Xornadas que se celebraron ata este ano 2015 e dos Proxectos e Recursos máis recentes. Tamén se informa de novas achegas ao que chamamos “Fraseografía espontánea”.

A sección BALANCE ofrece a referencia completa do que 184 investigadores de 24 países deron á luz nos 17 números de **Cadernos de Fraseoloxía Galega** nestes seus 15 anos de existencia. O índice ofrécese por orde alfabética de autores, por temática dos traballos e por procedencia dos autores. Esta revista quere agradecer a acollida internacional cumprindo todos os parámetros de calidade e ofrecendo ata agora unha difusión internacional tanto no seu formato en papel como posteriormente na internet http://www.cirp.es/pls/bdox/inv.cfg_ini. A partir do próximo número, a súa difusión farase unicamente en formato dixital.

Coma sempre, a revista remata coas normas de admisión e de valoración de orixinais.

O Consello de Redacción

Preface

Cadernos de fraseoloxía Galega starts a new path headed by M.ª Isabel González Rey, keeping the same structure but shortening the length of some sections. Thus, this issue 17, 2015, the last one in print, continues to present in big five sections phraseological and paroemiological aspects related to the following work languages: German, Galician, French, Maori, Russian and Spanish.

The ESTUDOS (PAPERS) section presents 4 essays addressing several features of the broader field of Phraseology and Paroemiology. Karen Lorena Baquero Castro expounds in her essay (*As fórmulas rutineiras e as súas relacións de equivalencia na combinación lingüística español-alemán*) a contrastive study of routine expressions in German and in Spanish. Specialised and contrastive phraseology is presented in Marie-Évelyne Le Poder's work (*Estudo das unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas dun texto do ámbito dos alimentos funcionais e nutracéuticos dende unha perspectiva tradutora*), which describes Spanish phraseological units belonging to a specific field: alimentation, and their translation to French. Paroemiology is addressed in the comparative study carried out by Laura López Fernández (*Paremiás xeocosmolóxicas de predición do tempo en galego e maorí*), which presents proverbs related to weather predictions in Galician and Maori. Irina Parina (*Sinónimos fraseolóxicos no corpus e no dicionario*) proposes an analyse of phraseological synonyms in German within the semantic field of criticism. The objective of this study is to develop entries for a bilingual dictionary of German-Russian Phraseology.

The RECADÁDIVAS (COMPILATIONS) section offers a new selection of Galician phraseology and paroemiology with a work from Xosé María López Ferro. The recorded material comes from the municipality of As Pontes de García Rodríguez (A Coruña) and it is composed of 688 expressions which contribute to build the *Tesouro Fraseolóxico Galego* ("Galician Treasure of Phraseology", see figures on page 301).

RECENSIÓNS (REVIEWS) evaluates 7 works. Vanda Durante and Carmen Mellado edit each one a book of contrastive nature between Spanish and Italian and German, respectively. In addition, the contrastive approach is also presented in *Idiomatik Deutsch-Spanisch* by H. Schemann and others. The new movements in paroemiological and phraseological studies are the main idea which revolves around the works collected in the volume coordinated by Maria Luisa Ortiz Álvarez. About phraseodidactics addresses Alba Gómez González and Clara Ureña Tormo's book, and about collocations in the literary work of Ausiàs March, the book written by Elena Sánchez López. Likewise, a compilation of Portuguese proverbs is analysed by Rui João Baptista Soares.

The great quantity of bibliographic references from the section NOVAS (NEWS) reveals the growing vitality of global phraseological research, since for this year 2015 363 books, articles, communications or reviews are provided. In addition, the 12 units (4 articles, 1 compilations and 7 reviews) from this volume must be added. Subsequently the Congresses, Seminaries, Projects and Resources from 2015 are reported. We also inform about what we have come to call "spontaneous phraseography".

The section BALANCE (OUTCOME) discloses a complete reference of what the 184 researchers from 24 countries have contributed in the 17 issues of *Cadernos de Fraseoloxía Galega* throughout its 15 years of existence. The index is ordered alphabetically by authors, topics of the works and country of origin of the authors. This yearbook would like to thank the international reception by complying with all the quality parameters and by offering an international spread both in its paper format and later online: [http://www.cirp.es/pls/bdov/inv.cfg_ini.]. From the following issue, *Cadernos de Fraseoloxía Galega* will be only available in digital format.

This yearbook concludes with information related to the admission and assessment process.

The editors

Estudos Papers

As fórmulas rutineiras e as súas relacións de equivalencia na combinación lingüística español-alemán¹

Karen Lorena Baquero Castro

Universidade de Salamanca / Universidade EAN

klbaquero@ean.edu.com

Resumo: Dada a relevancia das funcións discursivas das fórmulas rutineiras (FR) na comunicación cotiá, consideramos preciso telas en consideración no ensino de linguas estranxeiras. Con razón se ten sinalado que, mentres a aprendizaxe e adquisición destas unidades son procesos que se prolongan durante toda a vida dun falante nativo, estes fenómenos representan para os falantes non-nativos “eine unerschöpfliche Quelle pragmatischer Fehler, die sich unter Umständen auf seine sozialen Kontakte negativ auswirken können”² (Sosa 2006: 11). Tendo isto en conta, no presente traballo pretendemos partir desta base para desenvolver estratexias didácticas para os discentes de alemán como lingua estranxeira en Colombia. O punto de partida para a elaboración destes materiais didácticos estaría conformado por estratexias didácticas derivadas de situacións comunicativas coas que os discentes estivesen moi familiarizados. Para este fin resultan especialmente útiles as películas de ficción, dado que permiten pór os discentes en contacto con numerosas situacións, actitudes e intencións. Nun estudo de caso analizouse unha película colombiana con subtítulos en alemán. Nela rexistráronse 252 ocorrencias de 203 FR que expresan alegría, anoxo, agradecemento, decepción, solidariedade, sorpresa, medo e valoración. A partir da análise contrastiva do corpus púidose determinar que apenas se dan casos de equivalencia total. A maioría das diferenzas rexistráronse no nivel estrutural.

Palabras clave: fraseoloxía contrastiva, fórmulas rutineiras, alemán como lingua estranxeira, relacións de equivalencia.

Abstract: *Considering the importance of the discursive functions of routine formulae (RFs) in daily life, they must be a part of foreign language courses. It was pointed out correctly that while native speakers spend their lives learning such units, for foreign-language speakers, these phenomena are an inexhaustible source of pragmatic errors that can have negative consequences on their social*

Data de recepción: 17.3.2016. Data de aceptación: 22.6.2016.

¹ Tradución do texto orixinal en alemán realizada por Patricia Buján Otero.

² Tradución da cita (n. da t.): “unha fonte inesgotable de erros pragmáticos que, en circunstancias, poden chegar a ter un efecto negativo nas relacións sociais”.

life (Sosa 2006:11). A research approach was developed to provide the basis for the development of learning materials for learners of German as a foreign language, coming from Colombia. These materials would build upon didactic strategies worked out from communicative situations well-known by the students. For the purpose intended, feature films are especially appropriate because they offer the possibility of putting the learner in contact with a variety of situations, attitudes and intentions. In a case study, a Colombian movie subtitled in German was analyzed, and it was found to contain more than 252 occurrences of 203 RFs expressing joy, anger, gratitude, disappointment, solidarity, surprise, fear and appraisal. A contrastive analysis of this corpus showed that perfect equivalence was rare. Most differences could be found on the structural level.

Keywords: contrastive phraseology, routine formulae, German as a foreign language, equivalence relations.

1. Introducción

Son aínda numerosas as cuestións pendentes no eido da fraseoloxía contrastiva para o par de linguas alemán-español. Neste traballo presentamos unha investigación que se centra particularmente na variante colombiana do español e na súa tradución ao alemán.

Nel investigáronse as fórmulas rutineiras (no sucesivo, FR) da película colombiana *La estrategia del caracol* (*A estratexia do caracol*) (1993) e os seus subtítulos ao alemán. Destaca por quedar nela reflectido todo o espectro de rexistros lingüísticos do español falado en Colombia, ben que para o obxectivo da nosa investigación resultan especialmente significativos os aspectos diastráticos e diafásicos.

A seguir, describense as FR como obxecto de investigación. Na terceira parte, preséntase o corpus, así como os resultados dunha análise cuantitativa. Nunha cuarta sección abórdanse en detalle as relacións de equivalencia das FR subxectivas e na quinta preséntanse as conclusións do estudo, así como as liñas de traballo futuras.

2. Obxecto de estudo: as fórmulas rutineiras

2.1. Funcións

Nesta sección tematízanse a función das FR e a súa relevancia na comunicación. Lüger (2007: 47) fala da polifuncionalidade das FR; segundo el, as FR asumen diferentes funcións tanto no rexistro escrito coma no oral. Dado que as FR están ao dispor dos falantes “als fertige Problemlösungen”³ (Lüger 2007: 445), o seu uso pertinente pode contribuír a resolver mellor as tarefas comunicativas do día a día. Cómpre ademais sinalar a súa función de descarga, moi importante para os falantes, porque lles permite centrarse no esencial e, deste xeito, “ihre Aufmerksamkeit nicht mehr voll auf die Äußerungskonstruktion selbst richten [müssen]”⁴ (Lüger 2007: 445). As FR transmiten información sobre aspectos rexionais, sociais e persoais que poden ser relevantes sobre todo para a interacción entre os interlocutores. Como sinala Lüger (2007: 445), malia que as FR non están fixadas para funcións concretas, nalgúns casos si están predestinadas

³ Tradución da cita (n. da t.): “como solucións preconfiguradas”.

⁴ Tradución da cita (n. da t.): “xa non teñen que centrarse totalmente na construción da expresión”.

para cumprir unha función determinada. Burger (2010: 56) defende tamén esta opinión e salienta que “sich für jeden Ausdruck eine dominante Funktion ermitteln lässt”⁵.

As FR asumen funcións en diferentes niveis. Coulmas (1981a: 94-108) distingue entre as funcións discursivas e as funcións sociais, ben que matiza esta diferenciación facendo fincapé en que “Sprachverhaltensregeln insgesamt eine Teilmenge sozialer Regeln sind”⁶ (Coulmas 1981a: 94), polo que, partindo desta argumentación, considera que a diferenciación non ten especial relevancia. No entanto, para este autor si resulta útil diferenciar entre os dous tipos de funcións: as funcións discursivas tratan da estruturación dos discursos, e as funcións sociais, do comportamento verbal que contribúe a unha interacción social (Coulmas 1981a: 94). Dado o carácter integral da proposta formulada por Coulmas (1981a), témola pola máis acertada⁷. Considerando o feito de que ambos os tipos de funcións están relacionados entre si, na táboa 1 presentamos as oito funcións das FR consonte á tipoloxía de Coulmas (1981a: 97-105) e achegamos para cada caso un exemplo tirado do noso corpus:

Función	Esta función serve para...	Exemplo xunto coa tradución proposta na película
1. <i>Contacto (social)</i>	“establecer relacións”	<i>¡Buenos días! → Guten Morgen!</i>
2. <i>Seguridade na conduta do falante (social)</i>	“evitar dicir algo incorrecto”	<i>Sí, claro. → Selbstverständlich.</i>
3. <i>Función “xibolete” ou de sinal lingüístico (social)</i>	“reafirmar a pertenza do falante a un grupo”	<i>¿Cómo así?⁸ → Wirklich?</i>
4. <i>Función de convencionalidade (social)</i>	“expresar e reforzar convencións”	<i>¡Lo felicito, X! → Meinen Glückwunsch, X.</i>
5. <i>Control da conversa⁹ (discursiva)</i>	“organizar e dirixir a conversa”	<i>Pido la palabra... → Ich bitte ums Wort ...</i>
6. <i>Operadores avaliadores (discursiva)</i>	“designar ou valorar o enunciado do falante”	<i>¡Increíble fue! → Wirklich unglaublich!</i>

⁵ Tradución da cita (n. da t.): “para cada expresión se pode determinar unha función predominante”.

⁶ Tradución da cita (n. da t.): “as regras de comportamento lingüístico son, en suma, un subconxunto de regras sociais”.

⁷ Serve como base para a clasificación de Corpas Pastor (1996).

⁸ Esta FR emprégase en Colombia. Mesmo en países veciños como, por exemplo, Venezuela, pode ser considerada allea e, por este motivo, mesmo (totalmente) inapropiada en termos comunicativos.

⁹ Malia que Coulmas describiu esta función (1981a: 100), non a menciona expresamente.

Función	Esta función serve para...	Exemplo xunto coa tradución proposta na película
7. <i>Función metacomunicativa ou metalingüística (discursiva)</i>	“asegurarse de que a mensaxe é comprensible/ comprendida”	<i>Alguien me va explicar... → Kann mir jemand erklären ...</i>
8. <i>Función de descarga (discursiva)</i>	“expresar algo sen pensalo demasiado, así como encher pausas”	<i>Un momentico. → Einen Moment.</i>

Táboa 1: Funcións das fórmulas rutineiras conforme a Coulmas (1981)

2.2. Definición

Ao longo da investigación fraseolóxica, as FR teñen recibido diferentes definicións. No entanto, existe unanimidade sobre o feito de estaren ligadas a situacións comunicativas estandarizadas (cfr: Gülich 1997: 145). A(s) tese(s) de Gülich e Henke (1979: 9 *apud* Zenderowska-Korpus 2011: 54) a respecto das fórmulas rutineiras de apertura son aplicables á maioría das FR: a situación determina que unidades “zu welcher Tageszeit, in welcher Reihenfolge und in welcher Partnerkonstellation gebraucht werden und wie man auf sie reagieren kann oder soll”¹⁰. A relevancia do aspecto das FR relacionado coa situación queda así mesmo clarificado na seguinte definición de Corpas Pastor (1996: 170):

Se trata de unidades fraseológicas del habla, con carácter de enunciado, las cuales se diferencian de las paremias por carecer de autonomía textual, ya que su aparición viene determinada, en mayor o menor medida, por situaciones comunicativas precisas.

O aspecto social das FR insírese na definición proposta por Coulmas (1981b: 2):

In every society there are standardized communication situations in which its members react in an automatic manner. Routines reflect, in a sense a conception of social system and their importance for socialization as well as secondary acculturation is quite obvious, because routines are tools which individuals employ in order to relate to others in an accepted way.

Nesta definición tense en conta a importante función que desempeñan as FR como medios para unha interacción correcta. Pola súa banda, Lüger (2007: 445) define as FR como “sprachliche Mittel oder Prozeduren, die sich in der Sprachgemeinschaft für

¹⁰ Tradución da cita (n. da t.): “en que momento do día, en que orde e con que combinación de axentes se utilizan e como se pode ou debería reaccionar a elas”.

die Erfüllung bestimmter kommunikativer Aufgaben eingespielt haben und die für die Sprecher/Schreiber als vorgeprägte Muster abrufbar sind”¹¹.

Aínda que estas definicións son fundamentais para comprender as FR, o certo é que están formuladas de forma bastante xeral e non entran nas propiedades particulares destas unidades. Neste traballo intégranse na definición os aspectos situacionais e socioculturais específicos das FR, así como aquelas propiedades que comparten coas demais unidades fraseolóxicas. Concordamos así coa definición de Alvarado Ortega (2008: 93).

*Las fórmulas rutinarias, como UFs que son, deben poseer las características comunes a todas ellas, la fijación y, en ocasiones, la idiomatización [...]. además, pueden presentar algún tipo de independencia como enunciados fraseológicos que son. Consideramos que toda fórmula rutinaria posee fijación formal, entendida como perdurabilidad de los componentes que la constituyen, y fijación psico-lingüística, referida a la convencionalización en la comunidad lingüística, es decir, a la estabilidad en su reproducción y a su frecuencia de uso. Sin embargo, para las fórmulas rutinarias estos rasgos definitorios se pueden dar de manera gradual. Por ello, establecemos diferentes tipos de fijación y otras propiedades que forman parte de la idiosincrasia de las fórmulas.*¹²

2.3. Propiedades

As FR comparten propiedades con outros fraseoloxismos. No entanto, queremos, expor a seguir algunhas particularidades destas propiedades e introducimos, ademais, unha característica esencial nova das FR, nomeadamente, a autonomía.

Tanto na investigación fraseolóxica do español coma do alemán existen autores (*cfr.*, por exemplo, Corpas Pastor 1996: 20; Burger 2010: 55) que defenden a idea de que as FR están formadas fundamentalmente por un mínimo de dúas palabras. Non obstante, existen razóns de peso para rebater esta concepción, pois “eine strenge Einhaltung des Polylexikalitätsmerkmals würde natürlich eine ganze Reihe von Routineformeln aus dem Bereich der Phraseologie verbannen: *hallo!*, *ciao!*, *tschüss!*, *danke!*, *¡gracias!*”¹³ (Sosa Mayor 2006: 29). Partindo disto, Sosa Mayor (2006: 29) propón entender as FR como unidades con diversidade estrutural, de forma que, aínda que a maioría son polilexicais, non sempre ten por que ser o caso. A polilexicalidade como propiedade non concorda coa tese defendida por Alvarado Ortega (2008: 93), para quen as FR se caracterizan pola fixación (semántico-pragmática e estrutural), por un certo grao de

¹¹ Tradución da cita (n. da t.): “medios ou procedementos lingüísticos que quedaron asentados na comunidade lingüística para o cumprimento de determinadas tarefas comunicativas e que constitúen modelos predeterminados dos que se bota man ao falar ou escribir”.

¹² Isto significa que tamén se trata dun continuo lingüístico.

¹³ Tradución da cita (n. da t.): “a estrita observación da característica da polilexicalidade deixaría obviamente fóra do eido da fraseoloxía toda unha serie de fórmulas rutineiras, como *hallo!*, *ciao!*, *tschüss!*, *danke!*, *¡gracias!*”.

autonomía e, ás veces, pola idiomaticidade. Neste traballo, por razóns de integridade e didáctica, incluímos no corpus unidades non-polilexicais (é dicir, monolexicais), posto que algunhas destas unidades (aínda que non todas) se poden incluír dentro do campo da fraseoloxía cando menos de xeito periférico. Entre elas atópanse, naturalmente, aquelas unidades que experimentaron “eine phonetische und dann eine graphische Verschmelzung der Komponenten der Formel”¹⁴ (Sosa Mayor 2006: 30). As FR *¿quiai?* (“¿qué hay?”) ou *quiubo* (“¿qué hubo?”) son algúns exemplos tirados do noso corpus que reflicten este tipo de fusión ou univocalización. Na nosa análise téñense en consideración tres tipos: unidades polilexicais, unidades monolexicais e fusións, é dicir, unidades que no rexistro oral conforman unha palabra, mais que no rexistro escrito están formadas xeralmente por un mínimo de dúas palabras. En relación á estrutura das FR que compoñen o noso corpus cómpre sinalar que a maioría delas presentan estrutura polilexical. Boa parte das unidades monolexicais corresponde á categoría de FR subxectivas, unha proporción que tamén se observa no grupo das FR traducidas. En cambio, todas as fusións do noso corpus atópanse unicamente na categoría das FR discursivas como se mostra a seguir.

171	00:16:57	<i>Quiubo, X.</i>	Wie geht's, X?
175	00:17:01	<i>Quiai.</i>	s. t. (sen tradución)
195	01:02:28	<i>Quiubo, X.</i>	s. t.
196	01:02:28	<i>¿Quiai, don X?</i>	Wie geht's Don X?
198	01:03:08	<i>Quiubo, X.</i>	Hallo, X.
205	01:30:53	<i>Quiubo.</i>	s. t.
211	00:45:08	<i>¡'Taluego!</i>	Tschüss

Táboa 2. Fusións nas FR discursivas

A fixación *psicolingüística*, a fixación *estrutural*, a fixación *sintáctica*, a fixación *semántica* e a fixación *pragmática* poden presentarse en diferente medida nas FR. As dúas primeiras son de especial importancia. A *fixación estrutural* trata dos compoñentes empregados en cada caso concreto, da súa orde e das categorías gramaticais ligadas a isto, así como da súa transformatividade ou variación (*cfr.* Alvarado Ortega 2008: 106). Ademais, segundo a autora (Alvarado Ortega 2008: 107) existe unha fixación *semántico-pragmática* na que o significado vén determinado polo contexto. Un exemplo disto bríndanolo a FR *¿Cómo así?* tirada do noso corpus que pode presentar dous significados distintos: con respecto a unha situación comunicativa concreta, o falante pode expresar sorpresa ou incerteza.

¹⁴ Tradución da cita (n. da t.): “unha fusión fonética e, posteriormente, gráfica dos compoñentes da fórmula”.

A diferenza dos modismos, a característica da idiomaticidade obsérvase nas FR só ocasionalmente. Para Burger (2010: 55), o significado destas unidades ten a ver co seguinte:

*In semantischer Hinsicht haben viele von ihnen mit den idiomatischen referentiellen Phraseologismen gemeinsam, dass sie ihre wörtliche Bedeutung verloren haben, aber im Gegensatz zu jenen haben sie keine neue, semantisch beschreibbare Bedeutung entwickelt. Es handelt sich also in vielen Fällen um de-semantisierte Wortverbindungen mit einer bestimmten kommunikativen Funktion.*¹⁵

Na maioría das FR, o significado literal ten un papel secundario. Segundo Coulmas, isto explicárase pola súa elevada recorrencia e poderíase afirmar que este significado está anulado (Coulmas 1985: 265 *apud* Gülich 1997: 146), ben que é posible derivalo do contexto. Do mesmo xeito que cos outros fraseoloxismos, aprécianse diferentes graos de idiomaticidade. Existen FR totalmente idiomáticas, como *jetzt schlägt's dreizehn!*, e parcialmente idiomáticas, como *abwarten und Tee trinken!*, así como FR non-idiomáticas, como *um es noch einmal zusammenzufassen* (cfr. Lüger 2007: 452 e s.).

A propiedade da independencia é considerada por Alvarado Ortega (2008: 123) un compoñente esencial das FR. Distingue cinco tipos: *entoativa*, *distributiva*, *textual*, *semántica* e *sintáctica*.

A independencia *entoativa* trata de que as FR poden ser entendidas como actos de fala e que presentan forza ilocutiva propia no que atinxe á expresión de sorpresa e susto, de admiración ou rexeitamento, é dicir, no que atinxe á expresión de determinadas emocións humanas (Alvarado Ortega 2008: 124). A independencia *distributiva* refírese a que as FR se poden empregar no discurso tantas veces como for preciso para fins comunicativos (Alvarado Ortega 2008: 125 e s.). Conforme a esta autora, o contexto situacional e a actitude do falante determinan que FR se pode empregar. Segundo a independencia *textual*, as FR non dependen do contexto lingüístico, senón do contexto situacional (Alvarado Ortega 2008: 126). A independencia *semántica* ten a ver co feito de que as FR son autónomas semanticamente, polo que non precisan ningún outro elemento agás o contexto (Alvarado Ortega 2008: 127). Para a autora, no último nivel de autonomía, nomeadamente, na independencia *sintáctica*, as FR son independentes da sintaxe da oración, de aí que non experimenten ningún cambio na estrutura (Alvarado Ortega 2008: 128).

Na táboa 3 recóllese unha relación das propiedades consideradas neste traballo para a selección das FR:

¹⁵ Tradución da cita (n. da t.): “Dende o punto de vista semántico, moitas delas comparten cos fraseoloxismos referenciais idiomáticos o feito de perder o seu significado literal, mais, a diferenza destes, non desenvolveron un significado novo que se poida describir semanticamente. Trátase, en moitos casos, de combinacións de palabras desamentizadas cunha función comunicativa concreta”.

Propiedades	
Fixación	psicolingüística
	estrutural
	sintáctica
	semántica
	pragmática
	semántico-pragmática
Independencia	entoacional
	distributiva
	textual
	semántica
	sintáctica
Polilexicalidade	
Idiomaticidade	

Táboa 3. Esquema das propiedades das fórmulas rutineiras

2.4. Categorización

Para a clasificación das FR recórrase ao enfoque de Alvarado Ortega, pois que, a diferenza doutros, non xurde da análise de corpus escritos senón de corpus orais de español coloquial. Como se explica a continuación, esta clasificación é especialmente completa. A súa achega máis valiosa reside na taxonomía da actitude do falante e do modo en que isto se reflicte nas FR (Alvarado Ortega 2008: 14), o que permite facer unha clasificación unívoca das FR.

A diferenza da clasificación proposta por Corpas Pastor (1996) na que os actos de fala constitúen o punto de partida, Alvarado Ortega (2008: 91 e s.) parte dos actos de fala como expresión da modalidade. Outra diferenza con respecto ao enfoque de Corpas Pastor radica en que a clasificación que presenta esta autora se basea en corpus orais do español coloquial, ao igual que a presente investigación. Alvarado Ortega (2008: 214-215) integra a diferenciación proposta por Bally (1967) entre o *modus*, é dicir, aquela parte do enunciado que expresa a actitude do falante, e o *dictum*, é dicir, o contido representativo que actúa como obxecto do *modus*. A modalidade do enunciado que vén codificada pola FR manifesta a actitude do falante. Precisamente isto constitúe a base da clasificación, na medida en que o falante se converte no punto de partida. Nesta taxonomía, as FR enténdense como enunciados que lle permiten ao falante expresar a súa subxectividade nunha situación determinada ou asegurar que a conversa se desenvolva con fluidez (Alvarado Ortega 2008: 229).

Dado que o enunciado expresa distintos significados, pódense distinguir, en consecuencia, diferentes tipos: “la modalidad lóxica, que se relacionan [sic] con la verdad de lo que se dice, y la modalidad subxectiva, que muestra la valoración del hablante” (Alvarado Ortega 2008: 21). De aquí derivanse dúas categorías de FR: a lóxica e a subxectiva. Cómpre engadir a isto as FR discursivas, que se empregan integrando o enunciado na conversa (*cf.* Alvarado Ortega 2008: 268).

O primeiro grupo de FR, é dicir, o das lóxicas, baséase na modalidade lóxica: “expresan el grado de certidumbre, probabilidad y posibilidad de lo que se enuncia” (Alvarado Ortega 2008: 221). Disto derivanse as modalidades epistémica e deóntica que se fan manifestas por medio das FR (Alvarado Ortega 2008: 222). Neste punto, a autora distingue entre FR epistémicas e deónticas. As primeiras “expresan certidumbre y el grado del compromiso del hablante con lo que dice [...] o indican la fuente del conocimiento de lo que el hablante ha dicho” (Alvarado Ortega 2008: 269). Nesta categoría distínguense dous tipos: FR que expresan certeza ou FR que expresan incerteza. Baseándose na teoría de Dendale e Tasmowski (2001), Alvarado Ortega (2008: 227) propón tres subcategorías para as FR que expresan certeza:

- a) con evidencia directa: percibida polos sentidos
- b) con evidencia indirecta reproducida: “de segunda man”
- c) con evidencia indirecta inferida: “como resultado dunha asociación de ideas”

As FR deónticas “expresan la obligatoriedad de que se cumpla lo que el hablante dice, es decir, codifican lingüísticamente la modalidad deóntica” (Alvarado Ortega 2008: 279). Aquí distínguense catro tipos dependendo da modalidade do enunciado: enunciación declarativa, interrogativa, imperativa e exclamativa (Alvarado Ortega 2008: 280).

As FR do segundo grupo baséanse en modalidades subxectivas, é dicir, naquelas que expresan a actitude do falante con respecto ao *dictum* (Alvarado Ortega 2008: 222). Este tipo de FR manifesta “los juicios de valor del hablante” (Alvarado Ortega 2008: 285). Nesta categoría encóntranse as FR afectivas, que exteriorizan unha reacción emocional como, por exemplo, alegría, anoxo, gratitude, decepción, solidariedade, sorpresa e medo, e as valorativas, que “manifiestan la actitud del hablante frente al *dictum*, y evalúan dicho enunciado en términos valorativos” (Alvarado Ortega 2008: 315).

O último grupo, nomeadamente, as FR discursivas, “se usan para organizar, estructurar y hacer avanzar la conversación” (Alvarado Ortega 2008: 318). Diferéncianse dous tipos: as primeiras, denominadas fórmulas de apertura e peche, “codifican las relaciones sociales de los individuos que participan en la interacción” (Corpas Pastor 1996: 187 *apud* Alvarado Ortega 2008: 318); o segundo grupo, as fórmulas rutineiras de transición, “sirven para organizar, estructurar y mantener la fluidez de los intercambios” (Corpas Pastor 1996: 187 *apud* Alvarado Ortega 2008: 325). Con respecto á función e ao significado destas FR, a autora explica o seguinte (Alvarado Ortega 2008: 325):

Su función es meramente discursiva, es decir, adquieren valor en el contexto lingüístico en el que se producen, ya que su significado viene dado por el papel que desempeñan en la estructuración de los intercambios conversacionales.

Nesta categoría diferéncianse catro tipos de FR atendendo á súa función: reorientación, conclusión, petición ou mantemento de quenda, e supresión de información.

Na táboa 4 ilústrase a proposta de clasificación de Alvarado Ortega (2008) cun exemplo en cada caso tomado do noso corpus¹⁶:

Lóxicas	Epistémicas	Certeza	Evidencia directa <i>¡Y eso no es nada!</i> <i>Das ist noch gar nichts.</i>
			Evidencia indirecta reproducida <i>Que disque...</i> [s. t.]
			Evidencia indirecta inferida <i>Si mal no comprendo...</i> [s. t.]
	Deónticas	Incerteza <i>¡No me diga!</i> <i>Wirklich?</i>	
		Modalidade do enunciado: exclamativa <i>¡Usted cayetano!</i> <i>Halten Sie den Mund!</i>	
		Modalidade do enunciado: imperativa <i>¡Déjese de maricadas!</i> <i>Vergiss die Sache.</i>	
		Modalidade do enunciado: interrogativa <i>¿Yo qué voy a saber?</i> <i>Woher weiss¹⁷ ich das?</i>	
		Modalidade do enunciado: declarativa <i>Por favor</i> <i>Bitte sehr</i>	

¹⁶ Na clasificación das FR tívenronse en conta aspectos verbais e non-verbais. Ademais, desempeñou un papel especial o contexto lingüístico no que se enuncia cada unidade. O significado de numerosas FR, como *¡Si le dijera!*, *¡Que Dios me perdone!*, *Ni modos de...*, *¡...me importa un bledo!*, *¡Va a verlo, X!*, etc., veu determinado polo contexto. Outro exemplo disto é a FR que aparece no noso corpus *¿Cómo así?* que pode presentar dous significados distintos: o falante quere expresar a súa sorpresa ou ben a súa incerteza con respecto a unha situación comunicativa concreta.

¹⁷ Na transcripción dos subtítulos respectouse a ortografía utilizada no orixinal, por exemplo, a escrita sempre con “ss” (para palabras que se escriben con “ß”).

Subxectivas	Afectivas	Alegría <i>¡De película!</i> <i>Wie im Kino!</i>
		Anoxo <i>¡Maldita sea!</i> <i>Verdammt noch mal.</i>
		Agradecemento <i>Yo le agradezco mucho.</i> <i>Danke.</i>
		Decepción <i>¡Si le dijera!</i> <i>Wenn Sie wüssten!</i>
		Solidariedade <i>¡No se preocupe!</i> <i>Keine Sorge!</i>
		Sorpresa <i>¡Ah carajo!</i> <i>Um Gottes willen!</i>
		Medo <i>¡Con cuidado!</i> <i>Vorsichtig!</i>
	Avaliativas <i>¡Está bien!</i> <i>Gut.</i>	
Discursivas	Apertura e peche	Apertura <i>¿Cómo amaneció?</i> [s. t.]
		Peché <i>Gusto de verlo.</i> <i>Ganz meinerseits.</i>
	Transición	Reorientar <i>Es para que...</i> [s. t.]
		Concluír <i>No estoy para nadie.</i> <i>Ich bin für niemand zu sprechen.</i>
		Pedir ou manter quenda <i>Perdóneme caballero...</i> <i>Mein Herr ...</i>
		Suprimir información <i>(Está rico) el ese.</i> <i>Das (schmeckt köstlich).</i>

Táboa 4. Proposta de clasificación de Alvarado Ortega (2008)

3. Corpus

Até a data, apenas existen estudos contrastivos na combinación lingüística español-alemán para o ámbito das FR¹⁸. Ademais, semella non existir ningunha análise lingüística dedicada especificamente ao español de Colombia. Unha das dificultades para realizar este tipo de estudos reside na falta de corpus axeitados. Até o día de hoxe, existen diferentes corpus do español, por exemplo, o *Corpus de conversaciones coloquiales*, no que se recollen conversas da contorna da cidade de Valencia; o *Corpus del español hablado por jóvenes en Alicante*, que abrangue unicamente o español de Alacante, ou o *Corpus de referencia del español actual*, que contén exemplos de todas as rexións do mundo de fala hispana, tanto de fontes orais coma escritas. No entanto, aínda non se dispón de corpus con estrutura contrastiva.

Ante este panorama, a “película” como medio ofrece un completo instrumento de análise. A autenticidade da lingua empregada, os fenómenos diastráticos e diatópicos, o amplo abano de idades dos falantes e o emprego de numerosas FR de xeito típico en determinadas situacións e contextos fan da película *La estrategia del caracol* unha fonte rica da lingua coloquial de Colombia. Ademais, neste medio reproducéase unha característica importante das FR, a saber, a súa compoñente contextual e permite ter tamén en conta a linguaxe corporal, unha propiedade importante en diferentes FR. Así mesmo, ao dispor de subtítulos en alemán, este medio conforma un corpus bilingüe de gran valor para os obxectivos do noso estudo.

Dende o punto de vista metodolóxico, o traballo con películas presenta unha vantaxe importante: a conversa pódese reproducir tantas veces como for preciso, o que permite observar aspectos importantes como, por exemplo, a entoación, as pausas, os xestos, o contexto, etc., e chegar así a unha interpretación acertada das FR.

En primeiro lugar, seleccionáronse as FR atendendo ás funcións que desempeñan en distintas situacións. As FR empregadas na película recompiláronse nunha táboa Excel e clasificáronse conforme ás distintas categorías establecidas por Alvarado Ortega (2008). Malia que as FR figuran transcritas no corpus de forma illada, a clasificación sempre está en relación ao contexto que corresponde en cada caso. A seguir preséntanse os resultados cuantitativos desta clasificación:

¹⁸ Amigot Castillo (2011, 2012) investiga as FR dende o campo da fraseoloxía contrastiva e céntrase especialmente nas FR subxectivas. Tamén Balzer Haus e Piñel López (2010, 2011) teñen feito unha importante contribución tanto á fraseoloxía española coma á alemá; a súa principal achega consiste nunha proposta propia de clasificación de FR de tipo psicosocial.

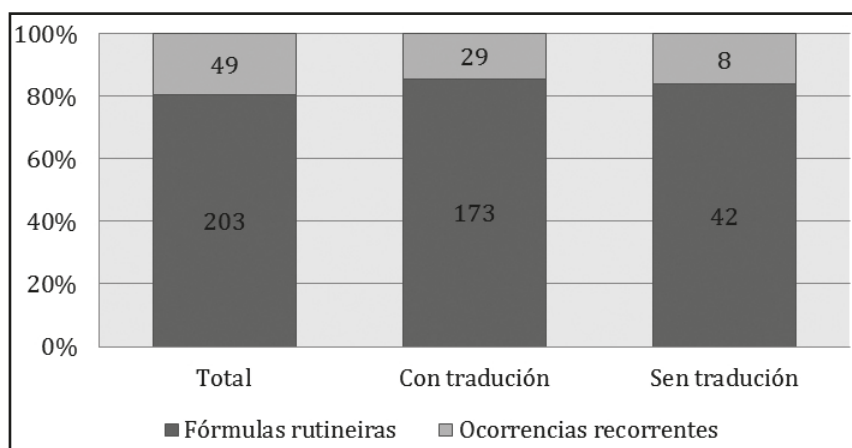

Gráfico 1. Total de fórmulas rutineiras

Como se amosa no gráfico 1, rexistráronse máis de 252 ocorrencias dun total de 203 FR diferentes. O diagrama de barras mostra a proporción de FR e as súas ocorrencias recorrentes para o conxunto das FR, para as FR traducidas e para as non-traducidas. No gráfico obsérvase que o total de FR nos tres grupos constitúe máis do 80 %. No grupo das unidades traducidas atópanse 173 FR e 29 ocorrencias recorrentes. O grupo das unidades non-traducidas está formado por 42 FR e 8 ocorrencias recorrentes.

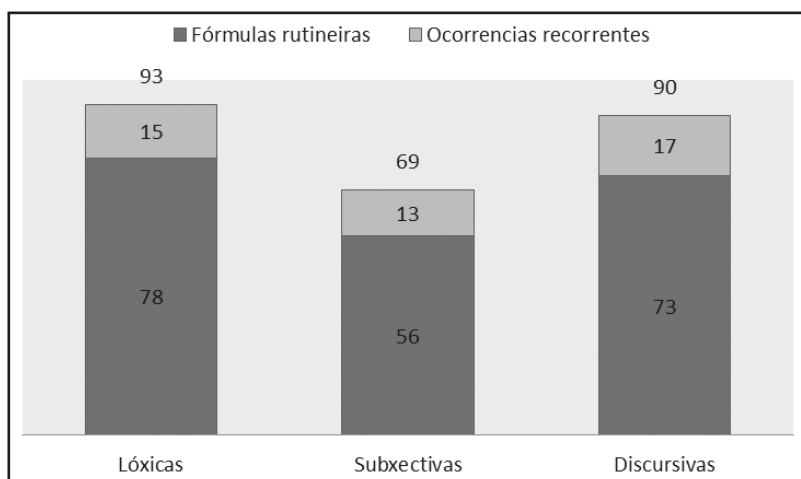

Gráfico 2. Ocorrencia das fórmulas rutineiras por categorías

Tanto o número de FR como o número das súas ocorrencias recorrentes son similares nas categorías lóxica e discursiva (gráfico 2): mentres que son 78 as FR lóxicas, 73 FR

pertencen á categoría discursiva. Nas unidades subxectivas, rexistráronse 56 FR dun total de 69 ocorrencias.

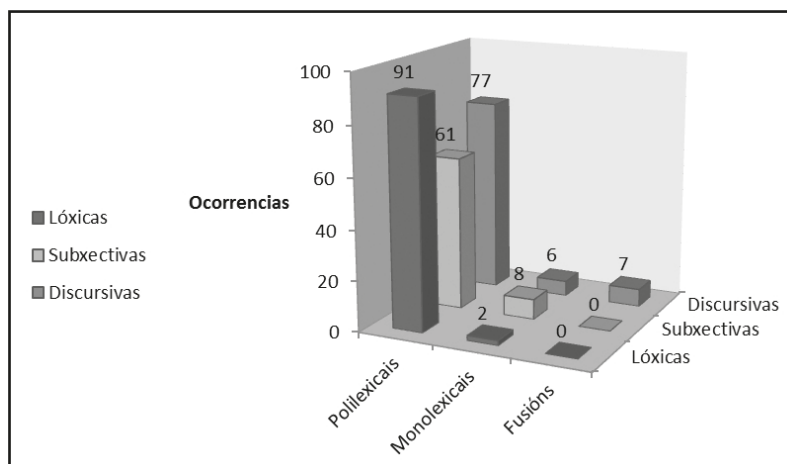

Gráfico 3. Estrutura das fórmulas rutineiras por categorías

O gráfico 3 presenta as tres categorías de FR rexistradas e a súa clasificación segundo estrutura. Dentro da categoría lóxica encóntranse 91 polillexicais, dúas monollexicais e ningunha fusión. Máis relevante é o número de ocorrencias monollexicais para o grupo das FR subxectivas, cun total de oito unidades, no que ademais se rexistraron 61 FR polillexicais e ningunha fusión. O grupo das FR discursivas está formado por 77 unidades polillexicais, seis monollexicais e sete fusións.

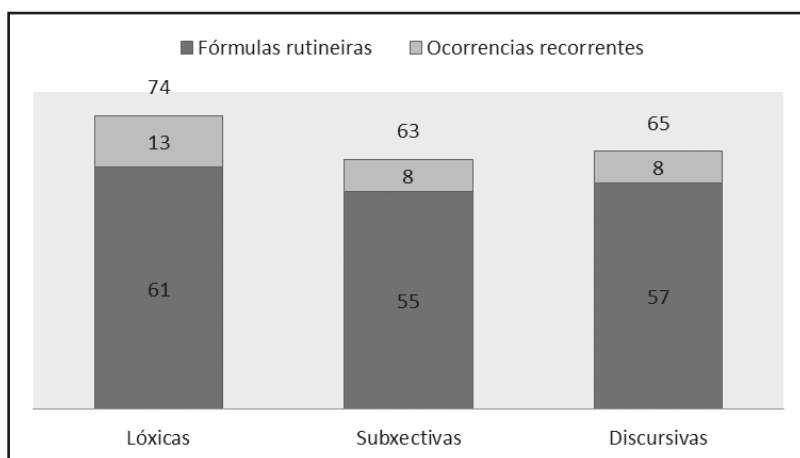

Gráfico 4. Fórmulas rutineiras traducidas en cada categoría

Con respecto ás unidades traducidas, o número de FR e de ocorrencias recorrentes é maior na categoría lóxica ca nas categorías subxectiva e discursiva (gráfico 4). Das 74 ocorrencias de unidades da categoría lóxica, 61 son FR únicas. Nas categorías subxectiva e discursiva tan só se identificaron 55 e 57 ocorrencias, respectivamente. Semellante é tamén o número de ocorrencias totais para ambos os grupos, con 63 e 65 unidades en cada caso.

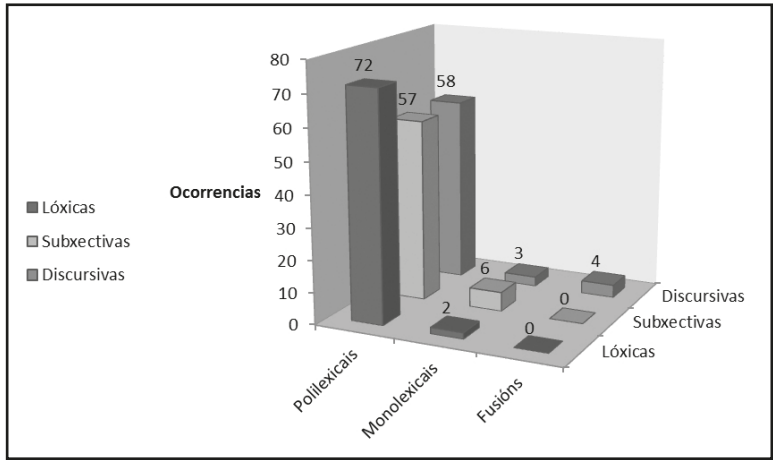

Gráfico 5. Estrutura das fórmulas rutineiras traducidas en cada categoría

O gráfico 5 representa as FR por categoría e estrutura. A maioría das FR poliléxicas traducidas pertence á categoría lóxica, con 72 unidades. Figuran traducidas 57 ocorrencias subxectivas poliléxicas e 58 ocorrencias discursivas poliléxicas.

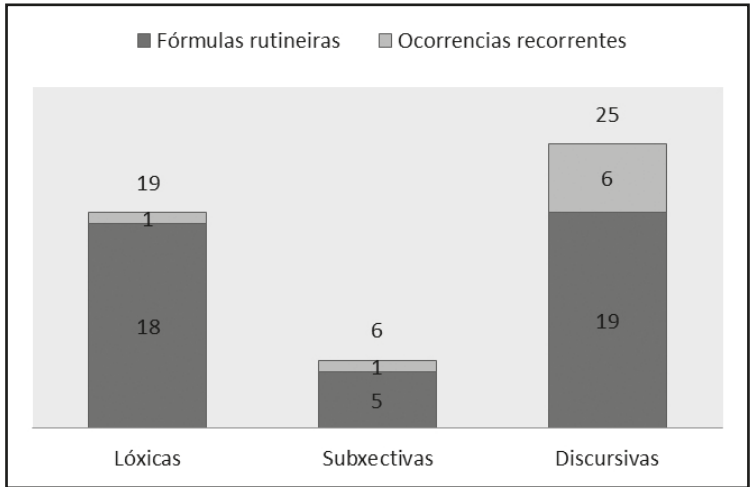

Gráfico 6. Fórmulas rutineiras non-traducidas por categoría

Entre as FR non-traducidas inclúense 19 unidades lóxicas, seis unidades subxectivas e 25 unidades discursivas. Existe só unha FR non-traducida recorrente tanto no grupo das lóxicas coma no grupo das subxectivas.

Como xa se sinalou na descrición previa a respecto dos datos cuantitativos, este corpus está formado por 252 ocorrencias de FR. Debido a este volume relativamente elevado e á diversidade dos factores que cómpre ter en conta na análise contrastiva das unidades, o estudo centrouse na categoría das FR subxectivas, é dicir, das *afectivas*, que expresan unha reacción emocional, e das *avaliativas*, que “manifiestan la actitud del hablante frente al *dictum* y evalúan dicho enunciado en términos valorativos” (Alvarado Ortega 2008: 315). Ademais, en comparación coas lóxicas e discursivas, esta categoría contén o menor número de FR traducidas: destas, o 20 % son lóxicas; o 28 %, discursivas, e o 9 %, subxectivas¹⁹. A seguir afondaremos nas relacións de equivalencia entre as FR e as súas correspondentes traducións ao alemán.

4. Análise fraseolingüística

4.1. Fundamentos teóricos: a equivalencia

Este estudo non ten por obxectivo avaliar a tradución, senón concibila como un corpus lingüístico. Con todo, isto non significa que os trazos que caracterizan esta forma de tradución non teñan relevancia ningunha na análise das relacións de equivalencia. Na subtítulosación, a indicación da equivalencia debe entenderse, por distintos motivos, de xeito diferente a como se procede na tradución textual convencional. Distintos factores, como a interdependencia entre texto e imaxe (*cfr.* Bernal 2002: 43), e a transformación dun texto oral nun texto escrito, comportan restricións de espazo e tempo ás que se debe enfrontar quen subtitula quen, neste sentido, debe ter en conta outros elementos alén da linguaxe oral. Como sinala Wildblood (2002: 41), o subtítulo non se pode corresponder ao cento por cento co diálogo:

An adequate translation of the film as a whole always has high priority, but it does not necessarily have the highest priority for an individual subtitle. A subtitler has to consider many other requirements, and I can only name a few of them here. Priorities will vary from filmmaker to filmmaker; from film genre to film genre and from subtitler to subtitler.

Algúns destes requisitos están relacionados coa selección dunha velocidade apta para a lectura dos subtítulos e coa súa aparición conforme ao que o autor denomina “sense blocks” (Wildblood 2002: 41). Empréganse diferentes estratexias para superar as restricións de espazo e tempo arriba indicadas. A selección destas estratexias vén determinada por cada par de linguas concreto; así, por exemplo, na

¹⁹ As FR subxectivas non-traducidas do corpus son as seguintes:

110	01:12:28	<i>¡Coma mierda, X!</i>	s. t.
116	01:36:03	<i>¡No me joda!</i>	s. t.
117	00:17:50	<i>Gracias, doctor X.</i>	s. t.
149	00:49:52	<i>¡Ay juepucha!</i>	s. t.

subtitulación cara ao alemán, a abreviación asume un papel de gran importancia. Cada subtitulador decide que debe ficar á libre elección. Wildblood consideraba, por exemplo, se non cumpriría omitir da subtitulación os enunciados repetidos formados por unha soa palabra, como “*hellos, goodbyes, yes, yes, yes and no, no, no*” (Wildblood 2002: 43).

Estas condicións básicas influíron no noso corpus na medida en que algunhas FR ficaron sen tradución ou ben expresadas con enunciados máis breves. Porén, esta subtitulación representa na maioría dos casos unha tradución excelente das FR analizadas, o que sen dúbida posibilita e enriquece a análise contrastiva das relacións de equivalencia. A nosa valoración non se basea nin por canto en que o texto orixe e o texto meta deban ser iguais, senón en que “*die Botschaften des AT und ZT, die kommunikativen Zwecke, die kommunikativ-aussagenden Bedeutungen von AT und ZT vollständig oder zumindest zum großen Teil übereinstimmen*”²⁰ (Wotjak 1995: 97).

Existen diferentes concepcións da equivalencia dependendo da teoría e do método. Así, por exemplo, na fraseoloxía contrastiva distínguense dous tipos de equivalencia: a equivalencia cuantitativa e a equivalencia cualitativa. O primeiro grupo abrangue tres casos segundo Korhonen (2007: 577 e s.):

- a) A monoequivalencia, cando a un fraseoloxismo da L1 lle corresponde só un fraseoloxismo da L2.
- b) A poliequivalencia, cando un fraseoloxismo da L1 ten varios equivalentes fraseolóxicos na L2.
- c) A equivalencia nula, cando un fraseoloxismo da L1 non atopa ningún fraseoloxismo corresponde na L2.

Na equivalencia cualitativa diferéncianse as categorías seguintes:

- a) Equivalencia plena (ou total): para Korhonen (2007: 578) cómpre que a correspondencia se produza en todos os parámetros de equivalencia principais. Segundo o autor, unicamente se admiten aquelas variantes que están ancoradas no sistema da lingua (Korhonen 2007: 577 e s.). Estes parámetros de equivalencia varían dun autor a outro. Koller (2007: 605) sitúa en primeiro lugar os parámetros seguintes: equivalencia semántica, constitución léxica e estrutura sintáctica (maioritariamente) concordantes, diverxencias connotativas mínimas ou nulas²¹.
- b) Equivalencia parcial: neste caso pártese dun significado denotativo similar e admítense diferenzas en relación a un ou varios factores (vid. Korhonen 2007: 579). Conforme a este autor, no tocante á estrutura, estas diferenzas pódense

²⁰ Tradución da cita (n. da t.): “coincidan total ou, cando menos, en boa medida, as mensaxes do TO e do TM, os fins comunicativos, os significados do TO e o TM relevantes para a comunicación”.

²¹ Koller (2007: 605) engade ás equivalencias total e parcial a equivalencia de substitución, categoría na que explica que se pode dar equivalencia semántica, diferente constitución léxica e diverxencias connotativas insignificantes ou nulas.

producir no nivel da morfosintaxe ou do léxico (Korhonen 2007: 579). Koller (2007: 605) considera neste nivel parámetros como equivalencia semántica, diferenzas mínimas na constitución léxica e/ou na estrutura sintáctica, e/ou diverxencias connotativas.

- c) Equivalencia nula: a L2 non conta con ningún fraseoloxismo que se poida corresponder co significado do fraseoloxismo da L1. Neste caso, a unidade fraseolóxica exprésase na L2 por medio dunha construción non-fraseolóxica, que pode ser unha unión sintáctica libre de palabras, unha construción de composto ou un lexema único primario (Korhonen 2007: 581).
- d) Pseudoequivalencia ou equivalencia aparente: non existe correspondencia semántica entre as dúas expresións en L1 e L2, mais presentan semellanzas dende o punto de vista formal, polo que poden actuar como falsos amigos (Korhonen 2007: 584).

Na tradición da fraseoloxía contrastiva téñense desenvolvido diferentes teorías (*cfr.*: Korhonen 2007, Koller 2007, Corpas 2003, Dobrovolskij / Piirainen 2009, etc.) para a análise das relacións de equivalencia de fraseoloxismos entre dúas ou máis linguas. Porén, dadas as particularidades das FR no noso campo de estudo, só podemos aplicar algunhas. Coulmas (1981: 133) e Jakubowska (1998: 97) propuxeron unha teoría da equivalencia específica para estas unidades. A proposta de Coulmas baséase na equivalencia funcional “die eine graduelle und keine absolute Qualität ist”²² (Sosa Mayor 2006: 352); neste caso distínguense cinco tipos de equivalencia conforme á seguinte trama de categorías: semántica, estrutural, socio-ecolóxica, estilística e forma de uso. Segundo o autor (Sosa Mayor 2006: 134), estes tipos actúan como condicións previas para a investigación dunha tradución idiomática, e, ao igual que el, sostemos a tese de que a explicación destas categorías é fragmentaria (Sosa Mayor 2006: 352).

En cambio, o estudo de Jakubowska (1998: 89) consiste nunha análise pragmática contrastiva que aborda as diferenzas e similitudes canto á forma e ao contido semántico das *polite formulae*. Cómpre botar man aquí de tres niveis: o contido semántico, a forza ilocutiva e o contexto situacional (Jakubowska: 1998: 89). Sobre esta base, a autora (Jakubowska 1998: 96 e ss.) desenvolve a tipoloxía seguinte:

- a) the formulae which are fully equivalent
- b) the formulae which are partially equivalent:
 - formally different
 - semantically different
 - differing in illocutionary force potential
 - used in different contexts
- c) the formulae which are not equivalent

²² Tradución da cita (n. da t.): “que é una calidade gradual e non absoluta”.

No noso estudo contrastivo empregamos como base elementos das teorías previamente explicadas co obxectivo de analizar as diferenzas e similitudes das FR subxectivas en español e nas súas traducións ao alemán. O estudo das relacións de equivalencia constitúe o punto de partida desta análise, para o que se teñen en consideración os tipos de equivalencia anteditos. Partimos dunha *equivalencia plena* cando as propiedades semánticas e estruturais coinciden nas dúas linguas. Como *equivalentes parciais* actúan aquelas unidades cuxo significado é “idéntico”, mais que difiren na estrutura (morfosintáctica e léxica). Os *equivalentes nulos* son unidades non-fraseolóxicas; entre as unidades deste tipo de equivalencia atópanse correspondencias no nivel semántico e estrutural²³. Ademais destes parámetros de equivalencia téñense en conta outros aspectos, como a linguaxe corporal, os fenómenos diastráticos e diatópicos, e as condicións situacionais nas que se dan as FR. Malia que non sempre foi posible contrastar estes aspectos por mor da natureza do noso corpus, si se integran na análise, posto que desempeñan unha función importante para a comprensión das FR.

Igual ca en calquera análise contrastiva, establécese un terceiro elemento, a saber, un *tertium comparationis*, que se entende como propiedade común das linguas que se comparan (*cfr.* Lehman 2005: 1). O elemento principal da nosa clasificación (e, polo tanto, da nosa comparación) é o contraste entre a actitude do falante que queda reflectida na FR. Tanto no texto orixinal (*primum comparationis*) coma no texto meta (*secundum comparationis*), a función comunicativa consiste en expresar a actitude do falante, o que significa que esta actitude se reproduce até certo grao tanto nas FR españolas coma na súa tradución. Xa que logo, empregamos a actitude do falante como *tertium comparationis*. Partindo deste fundamento teórico, expomos a seguir a nosa análise das relacións de equivalencia nas FR subxectivas.

4.2. Relacións de equivalencia nas fórmulas rutineiras subxectivas

En xeral, pódese observar que a distribución das FR por subcategorías é extremadamente variada. Boa parte das FR atópase no grupo das unidades que expresan anoxo, o que podería vir explicado pola propia temática do filme: dado que a protesta é o tema principal da película, xorden con especial frecuencia as correspondentes necesidades comunicativas da comunidade lingüística. A maioría das FR analízanse de xeito individual, aínda que tamén se analizan grupalmente se presentaren un significado “idéntico”²⁴.

No que respecta á utilización das FR que se describen a continuación, todas elas son actualmente de uso frecuente en Colombia, con excepción de *¡De película!*, e comúns a falantes de calquera grupo de idade, coa única excepción de *¡Una berraquera!*, que soa anticuada para a mocidade de hoxe en día.

A continuación, móstrase cada FR no formato seguinte:

156 00:46:31 *¡Con cuidado!* *Vorsichtig!*

²³ Na nosa análise non rexistramos ningún exemplo de pseudoequivalencia.

²⁴ Numerosas FR como *Este marica...*, *¡Es una hueval!*, *¿Alguien me va a explicar?*, etc., constitúen combinacións usuais de palabras de tipo pragmático.

Cada entrada vai introducida por un número que identifica a FR na táboa Excel do corpus. A carón indícase o momento exacto en que a FR aparece na película. A seguir reproducense as FR en español e o subtítulo proposto en alemán. Cómpre sinalar que a tradución non corresponde necesariamente a unha FR, posto que tamén se incluíron FR que na tradución presentan equivalencia nula.

Sempre que no son orixinal do filme se emitise unha FR xunto con outras palabras, estas figuran na transcripción entre parénteses.

4.2.1. Fórmulas rutineiras: a “alegría” como actitude do falante

Con equivalencia parcial:

94 00:55:37 ¡Una berraquera! Wirklich grosse Klasse!

Estas FR son equivalentes no nivel semántico. Porén, varían na súa estrutura: a FR española constrúese cun artigo indeterminado e o substantivo *berraquera*; en cambio, en alemán empréganse un adverbio, un adxectivo e o substantivo *Klasse*.

95 00:55:40 ¡De película!
Wie im Kino!

Dende o punto de vista da semántica, estas FR son equivalentes. Apréciase, no entanto, unha diferenza estrutural: a unidade vai introducida en español por unha preposición, e en alemán, por unha conxunción. Como se pode observar na anterior captura de imaxe²⁵, esta FR emprégase no filme xunto cun berro de xúbilo acompañado dos correspondentes xestos (tamén de xúbilo):

137 00:55:44 ¡Increíble (fue)! Wirklich unglaublich!

O sentido é equivalente nas dúas linguas e ambas empregan un adxectivo co mesmo significado. O uso do adverbio *wirklich* na FR alemá ten valor enfático. Precisamente para este mesmo fin se introduciu no son orixinal español o verbo *fue*, algo que, polo xeral, non é necesariamente usual. (É posible que o autor pretendese desautomatizar a expresión ao inserir a forma verbal.)

4.2.2. Fórmulas rutineiras: o “anoxo” como actitude do falante

Con equivalencia parcial:

96 00:17:51 ¡...me importa un bledo! ... interessiert mich nicht.

Temos en ambos os casos un sintagma verbal. Malia que as dúas expresións son comparables dende o punto de vista da pragmática, á FR alemá da tradución fáltalle o ton

²⁵ Esta imaxe e todas as que se reproducen no artigo están tomadas da película *Die Strategie der Schnecke* [DVD, 2007], de Sergio Cabrera, distribuída para o mercado alemán por Kairos-Filmverleih GbR.

rudo que se acada na FR española mediante o emprego da palabra *bledo*, un substantivo que significa “cosa insignificante, de pouco o ningún valor” (www.rae.es). Este significado conséguese parcialmente no alemán mediante a negación do verbo *interessieren*. Outras opcións para reproducir o ton da versión orixinal son as expresións alemás *Das ist mir völlig Schnuppe* e *Das ist mir schnurzegal*.

97 00:20:39 ¡Carajo (, Perro)! Verdammt (Hund)!

100 00:34:02 ¡Carajo (, Perro)! s. t.

Neste caso, ambas as dúas formas de expresión son equivalentes semanticamente. No noso corpus, as expresións monolexicais adoitan empregarse xunto cun nome propio; neste caso utilízase o nome común *perro*, mais trátase do alcume do interlocutor. Na subtítulos, esta FR está traducida nunha das ocorrencias. Neste caso particular, o falante non aparece na captura de imaxe.

Se atendemos á estrutura, as expresións española e alemá son diferentes. No español, a FR figura introducida pola interxección *carajo* (en alemán, *verdammt*).

Con respecto ao plano léxico, cómpre sinalar que as palabras se empregan en ambas as linguas con significados diferentes: *verdammt* expresa un xuramento (www.duden.de: “drückt eine Verwünschung aus”); en cambio, no español de Colombia emprégase *carajo* para expresar anoxo, rexeitamento, sorpresa, asombro, etc. (www.rae.es: “disgusto, rechazo, sorpresa, asombro, etc.”).

98 00:25:39 ¡Maldita sea! Verdammt noch mal.

O sentido é equivalente en ambas as linguas. As FR inclúen tanto no español coma no alemán un adxectivo. En contraste co español, a partícula *noch mal* debe verse como unha característica propia da lingua alemá.

99 00:27:24 (Esto) no es más que (un papel) de mierda (Dieses Papier) ist nur Scheisse.

En ambas as linguas, o sentido é equivalente. No español, esta FR fórmase sobre a base dunha negación, mentres que na tradución alemá se constrúe o significado mediante a partícula *nur*. A estrutura da FR en ambas as linguas admite multitude de variantes. Na FR española pódese substituír *un papel* por, por exemplo, *una casa*. O comportamento en alemán é similar, de xeito que nesta FR se podería substituír *dieses Papier* por, por exemplo, *die Liebe* (“o amor”) ou *das Leben* (“a vida”). Dentro da fraseoloxía, conforme ao enfoque da gramática de construcións, as estruturas deste tipo catalóganse como esquemas fraseolóxicos (“*Phraseoschablonen*” en alemán, ou modelos formativos) e están no límite entre a fraseoloxía e a sintaxe, polo que até hai pouco ficaban excluídas da fraseoloxía (cfr: Voigtman 2012).

102 00:40:30 ¿Cómo se le ocurre que...? Wie kann man ...?

Ambas as construcións son iguais semanticamente. Tanto no español coma no alemán, a FR constitúe unha pregunta retórica. En español, o ton vén marcado polo

modo interrogativo da oración e, particularmente, polo uso reflexivo do verbo *ocurrir*. Na FR alemá, ao igual ca na española, o ton conséguese mediante a interrogación e, adicionalmente, co verbo modal *können*.

103 00:44:30 ¿Alguien me va a explicar...? Kann mir jemand erklären ...?

A FR é equivalente semanticamente nas dúas linguas. Dende o punto de vista léxico, pódese observar que en ambas as linguas se emprega o mesmo verbo. No alemán, a FR fórmase estruturalmente cun verbo modal, mentres que no español se constrúe cunha perífrase. Esta FR pode estar xunto a outras FR como, por exemplo, a 104.

104 00:44:30 ¿(...) qué diablos significa esto? (...) was das soll?

No español, a FR 104 resalta o anoxo do falante cando esta FR (ou outras similares, como por exemplo, *qué carajo* ou *qué putas*) se emprega acompañando a FR 103. Este anoxo exprésase ademais mediante o ton e a expresión da cara (véxase a captura de imaxe da dereita).

En cambio, a FR 104 funciona en alemán non só como reforzo do anoxo cando se usa conxuntamente coa FR 103: podería dicirse máis ben que a FR 104 é necesaria neste caso para expresar anoxo.

Se observamos a FR 104 illadamente, podemos concluír que o ton da tradución en alemán é menos rudo ca o do orixinal en español. Isto débese talvez a que na oración alemá non existe ningún elemento que reproduza o sentido da palabra española *diablos*.

No dicionario bilingüe PONS (<http://de.pons.com/übersetzung/spanisch-deutsch/de>) propóñense algunhas frases equivalentes para a FR 104 (... *was das soll?* ou *was soll das?*), en concreto, *¿a qué viene esto?* e *pero ¿qué significa esto?* Ambas as propostas responden a traducións nas que o anoxo non se expresa coa mesma intensidade. Non atopamos máis propostas nos dicionarios de alemán como lingua estranxeira, por exemplo, Langenscheidt e PONS, nin no Duden monolingüe. Mediante a FR *was zum Teufel* poderíase describir con maior precisión semántica o grao de anoxo dun falante español que empregase a expresión *¿qué diablos?* Se un discente españolfalante consultase a FR *was zum Teufel* no dicionario PONS (2012), atoparía a seguinte información lexicográfica:

¡~s! Donnerwetter!; ¡qué ~s! zum Teufel!; ¡al ~ con él! zum Teufel mit ihm!; ¿cómo ~s...? wie zum Teufel ...?; ¡con mil ~s! Teufel noch (ein)mal!; ¿qué ~s pasa aquí? was zum Teufel ist hier los!; ¡vete al ~! scher dich zum Teufel!

Destas propostas, o par “*¿qué ~s pasa aquí? was zum Teufel ist hier los!*” está máis próximo ao significado das FR 103 e 104. Con todo, esta información non abundaría

para o discente, ben que el mesmo podería se cadra descubrir o equivalente axeitado ao identificar a parte fixa e a parte modificable da FR.

105 00:55:22 *¡Va a verlo, X!* *Ich werde es Ihnen zeigen, X!*

En ambas as linguas, as FR presentan equivalencia semántica. Na tradución, o ton da ameaza transmítese por medio da perspectiva de primeira persoa. En español emprégase o verbo *ver* nunha estrutura perifrástica, mentres que en alemán se utiliza o verbo *zeigen*. A FR complétase por medio dun xesto que subliña o ton de ameaza (véxase a captura de imaxe á dereita). A selección do verbo alemán vén xustificada polo feito de que este verbo expresa con precisión tanto a idea coma o xesto que acompaña a expresión.

107 01:02:03 *¡(Perro) de mierda! Scheiss(hund)!*

Ambas as FR son equivalentes tanto no plano semántico coma no léxico. En cambio, difiren na estrutura: no español está formada por unha locución prepositiva e no alemán materialízase mediante un composto.

111 01:13:26 *¡Ni pu'el putas, X!* *Unmöglich, X*

O significado da FR española (“algo non é posible”) queda transferido na tradución, mais falta o ton vulgar que se consegue no español coa palabra *el putas*. Dende o punto de vista morfosintáctico e léxico, as FR española e alemá son totalmente diferentes: a FR alemá é monoléxica, mentres que a española é poliléxica.

112 01:17:57 *¡No me joda, X!* *Lassen Sie mich in Ruhe, X!*

As FR alemá e española son equivalentes semánticos. A FR constrúese nas dúas linguas mediante unha estrutura imperativa que se identifica no uso oral por medio dunha elevación do ton de voz.

101 00:35:42 *¡Ay no me joda!* *Leck mich!*

A función comunicativa da FR española cúmprese na tradución. Porén, o grao do ton agresivo é diferente nas dúas FR: no alemán, a actitude do falante é mesmo máis agresiva ca no español. Obsérvase unha clara diferenza na forma de tratamento: no español emprégase o tratamento de cortesía, mentres que no alemán se atúa. Na FR alemá non se emprega ningunha interxección, mentres que no español se emprega *ay*. Estas FR teñen en común o feito de se expresaren en modo imperativo.

Con equivalencia nula:

106 01:42:11 *¡(Qué) pa' qué (pregunta este huevón)! Worum? (Was für eine Frage!)*

Estas FR non son equivalentes. Na FR española pregúntase pola finalidade, mentres que na tradución se pregunta de forma xeral, sen unha mínima alusión nin aos detalles nin a

unha finalidade. Ademais, a FR alemá non expresa o ton de enfado do falante, de xeito que esta emoción se reproduce única e exclusivamente mediante a frase facultativa *Was für eine Frage!*

108 01:04:11 *Este marica...* *Er ...*

Malia que a tradución cumpre a finalidade comunicativa da FR española, en concreto, a de referirse a unha persoa, esta tradución non constitúe unha FR; no seu lugar, no subtítulo alemán indicase unicamente o pronome. *Este marica* é un modo familiar de referirse a alguén cun ton de lamento. No contexto en que se utiliza esta FR exprésase o sentido do anoxo elevando o ton de voz. O espectador alemán interpretaría esta FR coa información que se deriva da situación comunicativa.

113 01:32:03 *¡Es una hueva!* *So ein Mist*

Entre as FR española e alemá non existe equivalencia ningunha: a FR española refírese a alguén que non é quen de facer algo concreto; pola contra, a FR alemá refírese a unha situación.

129 01:42:06 *¿Cómo que (pa' que)?* *Ich sage Ihnen, (warum).*

A FR española e a tradución non son equivalentes semanticamente: no español exprésase unha recriminación, mentres que no alemán se fai unha advertencia. Desde o punto de vista estrutural, estas expresións son diferentes porque a FR española emprega o modo interrogativo (retórico), mentres que a FR alemá corresponde a un enunciado afirmativo. No nivel léxico, non hai correspondencia entre a FR e a tradución. A FR española emprégase xunto cun xesto (encolléndose de ombreiros) que reforza o ton recriminatorio (véxase a captura de imaxe na parte dereita).

4.2.3. Fórmulas rutineiras: o “agradecemento” como actitude do falante

Dentro do grupo das FR subxectivas encóntrase a categoría de agradecemento á que pertence a maioría das FR do corpus con equivalencia tanto no nivel semántico coma no estrutural.

Con equivalencia plena:

118 00:21:18 *Gracias, doctor X.* *Danke²⁶, Dr. X.*

119 00:38:21 *Gracias, gracias...* *Danke, Danke ...*

124 01:10:35 *No, gracias.* *Nein, Danke.*

²⁶ Na transcripción do subtítulo respectouse a grafía orixinal, por exemplo, a maiúscula “D”.

Tanto no español coma no alemán, a FR 118 foi ampliada co mesmo tratamento para o interlocutor, neste caso, *doctor*, traducido como *Dr.* No entanto, o emprego deste tratamento en Colombia non se corresponde necesariamente co alemán: no ámbito lingüístico colombiano, o interlocutor pode recibir a designación *doctor* aínda que non conte co correspondente grao académico e ten como obxectivo expresar respecto, por exemplo, para afagar o xefe.

123 01:05:41 *Muy amable.* *Sehr nett.*

Estas FR son equivalentes semanticamente. No alemán tamén sería posible empregar a correspondencia *sehr lieb*, ben que se partiría dun contacto persoal máis próximo e mesmo dunha relación afectiva. Porén, este matiz non se inclúe no son orixinal e apenas sería posible outra solución en español (*cf.* Sosa Mayor 2006: 393).

Con equivalencia parcial:

120 00:52:09 *¡Muchísimas gracias!* *Vielen Dank.*

121 00:55:35 *¡Muchas gracias, doctor!* *Vielen Dank, Dr.!*

122 00:55:56 *Muchas gracias.* *Vielen Dank.*

125 01:21:47 *Muchas gracias, Dr.* *Vielen Dank.*

Estas FR son equivalentes semanticamente. Nos casos en que se emprega o adxectivo *vielen*, apréciase unha diferenza estrutural: o obxecto emprégase en alemán en singular. Na tradución falta, ademais, o superlativo que si temos en *muchísimas*, que, pola contra, se podería expresar con outros adxectivos como, por exemplo, *besten*.

126 01:34:56 *Yo le agradezco mucho.* *Danke*

Estas FR son parcialmente equivalentes no nivel semántico. Non obstante, o sintagma verbal empregado no son orixinal resulta bastante formal, co que se acentúa máis o agradecemento ca na FR que se emprega no subtítulo alemán (*cf.* Sosa Mayor 2006: 392).

4.2.4. Fórmulas rutineiras: a “decepción” como actitude do falante

Con equivalencia parcial:

127 00:41:04 *¡Si le dijera!* *Wenn Sie wüssten!*

Estas FR son equivalentes no nivel semántico e morfosintáctico. En relación ao léxico, empréganse distintos verbos: no español colombiano úsase *dicir*, que correspondería ao alemán *sagen*, e no subtítulo, *wissen*. As dúas linguas presentan unha estrutura condicional. Esta FR vai acompañada dunha expresión facial de picardía (véxase a captura de imaxe da dereita); mediante este xesto determínase o significado da FR.

128 00:42:50 *¡Que Dios me perdone!* *Möge Gott mir vergeben!*

Estas FR son equivalentes tanto no plano semántico coma no estrutural. No nivel léxico emprégase a mesma figura (*Dios / Gott*) e verbos de significado idéntico. En ambas as FR temos unha frase exclamativa.

109 01:05:06 *¡Usted sí tiene huevo!* *Sie haben Mut!*

Estas FR son equivalentes a nivel práctico; na tradución falta, porén, o ton de ameaza que se atangue coa expresión *tener huevo*. O significado de indignación da FR española transmítese por completo na FR alemá. Estas FR distínguense no plano léxico: en español emprégase *huevo* e, en alemán, *Mut*. Sen o xesto que a acompaña (negar coa cabeza e apertar os beizos), a FR tamén podería expresar anoxo (véxase a captura de imaxe da dereita).

131 00:50:09 *¡Ay juepucha (cabeza la mía)!* *Bin ich vielleicht blöd!*

Tamén neste caso atopamos dúas FR con equivalencia semántica. Porén, difiren dende o punto de vista estrutural: no alemán emprégase un sintagma verbal, mentres que o español é unha combinación das interxeccións *ay* e *juepucha*. As dúas FR teñen en común que están construídas como exclamacións. Esta FR emprégase no filme xunto cun xesto de desencanto (véxase a captura de imaxe dereita).

Con equivalencia nula:

133 01:16:31 *Ni modos de (preguntarle al doctor)* *(Den Dr.) kann ich nicht (fragen)*

A tradución para o alemán expresa a actitude do falante da FR española, mais trátase dunha equivalencia nula, posto que se fai unha paráfrase do significado e non se trata dunha FR en sentido estrito.

4.2.5. Fórmulas rutineiras: a “solidariedade” como actitude do falante

Con equivalencia plena:

143 01:14:47 *Mucha suerte, doctor X.* *Viel Glück, Dr. X.*

En ambas as linguas, o falante exprésalle ao interlocutor o seu apoio (cando menos, moralmente) para a consecución do seu fin. No plano morfosintático, emprégase un adxectivo antes do substantivo. Ambos os elementos son equivalentes lexicalmente.

Con equivalencia parcial:

134 00:17:48 *¡Lo felicito, X!* *Glückwunsch, X!*

138 00:55:55 *¡Lo felicito, X!* *Meinen Glückwunsch, X.*

A FR 134 e a tradución son equivalentes semanticamente. Dende o punto de vista estrutural, a FR española constrúese mediante un sintagma verbal, mentres que no alemán se emprega un sintagma nominal. Na FR 138 colócase o posesivo *meinen* antes do substantivo *Glückwunsch*. A FR española pode empregarse tanto en situacións formais como informais. O uso das formas de tratamento *tú* e *usted* en Colombia depende de se a situación é formal ou informal, así como do grao de confianza entre os interlocutores. A diferenza da maioría dos países de fala española, en Colombia é realmente usual que os amigos íntimos se traten de vostede; mesmo os estudantes e os docentes se poden atuar segundo as circunstancias. A formalidade desta FR pódese recoñecer a partir da linguaxe corporal: distancia física, apertón de mans, aperta ou bico.

136 00:52:02 *Desafortunadamente así es. Es ist leider so.*

As FR son equivalentes a nivel semántico e léxico. Dende o punto de vista morfosintáctico, as FR diverxen: o suxeito está omitido no español.

139 01:02:34 *Tranquilo, hombre.* *Ist schon gut.*

141 01:06:19 *Tranquila, doña X.* *Ruhig, X.*

Ambas as FR transmiten a mesma mensaxe: o falante pretende tranquilizar o seu interlocutor. Non se traduciron nin a interxección *hombre* nin a forma de tratamento *doña*. Na tradución mantívose o adxectivo, pero sen flexión. En ambos os casos, a expresión está marcada pola afecto. Estas dúas FR empréganse acompañadas dun xesto: o falante toca o ombreiro do interlocutor, como se pode ver máis abaixo nas capturas de imaxe. Este xesto depende da situación e mostra que existe unha relación de confianza entre as persoas que interactúan.

140 01:05:37 *¡No se preocupe!* *Keine Sorge!*

Estas FR son equivalentes semanticamente, mais difiren na estrutura: mentres que a FR española está formada por un sintagma verbal, na tradución alemá optouse por un sintagma nominal.

142 01:06:20 *¡Ya pasó todo!* *Es ist alles vorbei.*

Tamén neste caso existe equivalencia semántica. No entanto, as estratexias para expresar que unha situación chegou á súa fin son diferentes: en español, mediante o verbo *pasar* e o adverbio *ya*, e no alemán, mediante o verbo *vorbei*.

144 01:14:49 *¡Y perdóneme por...!* *Entschuldigen Sie, dass ...*

O sentido é equivalente nas dúas linguas, e mesmo os dous verbos son similares dende o punto de vista léxico. Trátase en ambos os casos de oracións de imperativo, malia que as FR difiren na estrutura: no español emprégase a preposición *por*, e no alemán, unha oración de relativo.

Con equivalencia nula:

135 00:27:44 *¡No le conocía esas habilidades!* *Ich wusste nichts von Ihrem Talent.*

A tradución equivale semanticamente á FR española: o falante expresa a súa admiración pola capacidade do seu interlocutor; porén, este significado parafrasease no texto alemán.

4.2.6. Fórmulas rutineiras: a “sorpresa” como actitude do falante

Con equivalencia plena:

114 01:33:02 *¡Mierda!* *Scheisse!*

115 01:34:24 *¡Mierda!* *Scheisse!*

Estas FR pódense clasificar tanto dentro da categoría “anoxo” coma en “sorpresa”. O xesto do falante permite discernir que nestes casos concretos corresponden á segunda categoría (véxase a captura de imaxe dereita empregada como exemplo para a FR 114). Estas FR son equivalentes nos planos semántico, morfosintáctico e léxico.

Con equivalencia parcial:

No noso corpus encontráronse catro FR co compoñente léxico *carajo*. Cada FR traduciuse en función da situación. Todas as unidades expresan “sorpresa”, aínda que se distinguen dous tipos: a sorpresa positiva e a sorpresa negativa. As FR seguintes ilustran o sentido negativo:

145 00:08:19 *¡Ah carajo!* *Um Gottes willen!*

153 01:35:24 *¡Ah sí, carajo!* *Ach ja, verdammt!*

154 01:37:53 *¡Carajo!* *Verdammt!*

O grao da connotación negativa vén marcado por elementos non-verbais, como ton, contexto e xestos. No seguinte exemplo amósase a mesma FR cunha connotación positiva:

147 00:29:46 *¡Ah carajo!* *Genial!*

Dende o punto de vista semántico, estas FR (145, 147, 153 e 154) son equivalentes, mais todas elas difiren no nivel morfosintáctico. Os compoñentes léxicos destas FR e as súas traducións diferéncianse entre si. A interxección *carajo* pode ter diferentes significados en Colombia. Para contrarrestar esta polisemia, o contexto situacional e —de existir— o xesto que acompaña a expresión permiten concluír nestes casos cal é a intención do falante. Esta información xa está incluída na FR alemá.

146 00:14:37 *¿Cómo así?* *Wirklich?*

150 00:54:19 *¿Cómo así?* *Wieso?*

A FR *¿cómo así?* presenta diferentes significados que cómpre interpretar a partir da situación, o ton e os xestos. As dúas FR do son orixinal empréganse no español de Colombia cando se recibe unha información inesperada ou incomprensible. Neste sentido, as FR 146 e 150 van acompañadas dun xesto descomposto da cara e de miradas de sorpresa. Ambas as FR son interrogativas, mais bastante diferentes dende o punto de vista léxico.

148 00:42:56 *¡Dios mío!* *O Gott!*

O sentido é equivalente nas dúas linguas. No nivel léxico, ambas as FR conteñen a palabra *Dios* / *Gott*. Unha diferenza significativa radica en que en español se pon o acento mediante o posesivo *mío* e, en alemán, coa interxección *o*.

151 01:27:52 *¡Uy, cuidado, (señorita)!* *Vorsichtig, (Señorita).*

A FR 151 e a súa tradución son equivalentes semanticamente. Porén, a estrutura é diferente: mentres que en español se emprega a interxección *uy*, en alemán non se emprega ningún elemento equivalente. Outra das diferenzas radica no emprego dun substantivo en español e dun adxectivo en alemán.

152 01:33:25 *¡Ah carachas!* *Mist!*

No son orixinal en español empréganse dúas interxeccións: *ah* e *carachas*; en cambio, en alemán só se usa un substantivo. A FR española é utilizada preferentemente por persoas de mediana idade procedentes de Bogotá. O termo *carachas* é un eufemismo para *carajo*, que soa máis vulgar. Existe unha correspondencia semántica entre ambas as FR, a saber, as dúas empréganse cando algo resulta especialmente molesto.

155 01:37:53 *¡Por fin, X!* *Endlich, X!*

O sentido é equivalente nas dúas linguas. Nas dúas FR é idéntico o emprego do adverbio. En español emprégase unha preposición.

4.2.7. Fórmulas rutineiras: o “medo” como actitude do falante

Con equivalencia parcial:

156 00:46:31 *¡Con cuidado!* *Vorsichtig!*

157 00:47:22 *¡Con cuidado!* *Pass auf!*

O significado destas FR é equivalente, mais diferéncianse no plano da estrutura: en español emprégase unha preposición, e en alemán, un adxectivo (FR 156) ou un verbo (FR 157). A primeira vai acompañada no filme dunha ollada de preocupación (véxase a captura de imaxe da dereita).

4.2.8. Fórmulas rutineiras: a “avaliación” como actitude do falante

A segunda categoría das FR subxectivas está formada polas denominadas FR “avaliativas”. Os exemplos do noso corpus corresponden unicamente a FR que expresan unha avaliación positiva: dúas delas son totalmente equivalentes, e as tres restantes, parcialmente.

Con equivalencia plena:

160 00:50:45 *Muy bien.* *Sehr gut.*

162 01:32:44 *Eso está bien.* *Das ist gut.*

Estas FR son equivalentes tanto no plano estrutural coma no semántico. A FR 160 fórmase nas dúas linguas mediante un adverbio e un adxectivo. A FR 162 é tanto en español coma en alemán un sintagma verbal e existe unha correspondencia un a un entre os distintos compoñentes léxicos.

Con equivalencia parcial:

158 00:35:44 *Está bien,...* *Gut, ...*

159 00:48:51 *Está bien.* *Gut.*

161 00:50:49 *Bueno, está muy bien.* *Sehr gut.*

Cada unha destas FR é equivalente á súa tradución dende o punto de vista semántico. En cambio, estruturalmente prodúcense algunhas diferenzas. As FR 158 e 159 están formadas en español por un sintagma verbal, e en alemán, por un adverbio. Ambas as FR van acompañadas dun asentimento coa cabeza. A interxección *bueno* da FR 161 pode ter diferentes sentidos en español, por exemplo, aprobación, transixencia ou perplexidade, ou servir simplemente, coma neste caso, para introducir unha oración. A FR da tradución alemá está formada por un adverbio nos dous primeiros exemplos e por dous no último.

5. Conclusións e liñas de traballo futuras

A modo de resumo concluímos que a localización de equivalentes totais entre as FR subxectivas españolas e alemás constitúe unha tarefa extremadamente complexa. A maioría das FR do corpus son equivalentes dende o punto de vista semántico, mais aprécianse numerosas diverxencias no plano estrutural.

Canto á estrutura das FR, non se constata ningún consenso xeral. A maioría dos fraseólogos defenden a tese de que as unidades monolexicais non poden constituír FR, xa que non serían capaces de cumprir as funcións comunicativas que iso supón. No entanto, no noso corpus non podemos confirmar esta afirmación, nin na parte española nin na alemá.

Ben que a clasificación de Alvarado Ortega é considerada a máis completa, os límites entre algunhas das categorías que ela propón semellan ser fluídos, un fenómeno que queda especialmente manifesto naquelas unidades que expresan certeza ou unha avaliación. Non obstante, esta pexa puido vencerse na maioría dos casos ao integrar os elementos situacionais e non-verbais na determinación do significado das FR.

O feito de que a nosa análise estivese baseada en corpus é o que nos permitiu ter en conta determinados aspectos lingüísticos. Este corpus ten probado ser unha profusa fonte de información lingüística que non sería tan evidente noutros corpus. No entanto, presenta unha deficiencia na medida en que por motivos estruturais os subtítulos alemáns non poidan presentar determinada información lingüística e cultural que no español se desprende da situación reproducida na película. Por este motivo, non é posible realizar unha comparación cos fenómenos comunicativos do espazo lingüístico e cultural xermano.

Para a nosa análise partimos en primeiro lugar da actitude do falante como *tertium comparationis*. Sobre esta base contrastáronse as FR das dúas linguas e examinouse a súa relación de equivalencia. En xeral, púidose determinar que no corpus apenas existen equivalentes totais. Ademais, na análise constatouse que a maioría das diferenzas se producen no plano estrutural. Para ter en consideración finalmente os aspectos semánticos, incluíronse todos os elementos da situación comunicativa. Nalgúns casos, estes compoñentes extralingüísticos foron tan importantes para determinar o significado coma a propia información lingüística.

O presente traballo pretende servir de punto de partida para a elaboración de materiais didácticos que permitan aos discentes aprender as diferentes dimensións das FR, podendo complementar así as posibilidades que ofrecen outros materiais didácticos, como os dicionarios e os libros de texto. Para determinar que categorías deben ser obxecto da elaboración de materiais didácticos, podería facerse unha análise dos materiais de ensino co fin de determinar posibles defectos ou carencias.

Dado que no presente traballo centramos a atención nas FR subxectivas do corpus, resta aínda marxe para investigacións adicionais. Unha análise orientada e exhaustiva con todas as unidades que contén podería constituír unha base sólida para o deseño de innovadores materiais de ensino interactivos. Finalmente, o corpus formula preguntas sobre distintos fenómenos comunicativos que poderían constituír o punto de partida para unha investigación de carácter máis xenérico no campo da pragmática contrastiva.

Bibliografía

- ALVARADO ORTEGA, M. Belén (2008): *Las fórmulas rutinarias en el español actual*. Alicante: Universidad de Alicante.
- AMIGOT CASTILLO, Laura (2012): “Las fórmulas rutinarias expresivas como vehículo de transmisión de emociones. Correspondencias expresivas en el contraste alemán-español”, en EBERWEIN, P.; TORRENT, A. e URÍA FERNÁNDEZ, L. (eds.): *Kontrastive Emotionsforschung Spanisch-Deutsch*. Aachen: Shaker, 21-35.
- AMIGOT CASTILLO, Laura (2014): *Las fórmulas rutinarias expresivas del alemán y del español: estudio teórico y análisis pragmático comparado*. Tese doutoral. Madrid: Universidad Complutense de Madrid.
- BALZER HAUS, Berit e PIÑEL LÓPEZ, Rosa (2010): “Vorschlag eines klassifikatorischen Modells für Routineformeln psycho-sozialer Art”, en KORHONEN, J.; MIEDER, W.; PIIRAINEN, E. e PIÑEL LÓPEZ, R. (eds.): *Phraseologie global – areal – regional. Akten der Konferenz EuroPhras 2008 vom 13.-16.8.2008 in Helsinki*. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag, 269-275.
- BALZER HAUS, Berit e PIÑEL LÓPEZ, Rosa (2011): “Routineformeln im spanischen-deutschen Sprachvergleich: traduktologische Lösungen in Pérez-Revertes Jagd auf Matutin”, en LAVRIC, E.; PÖCKL, W. e SCHALLHART, F. (eds.): *Comparatio delectat. Akten der VI. Internationalen Arbeitstagung zum romanisch-deutschen und innerromanischen Sprachvergleich*. Innsbruck, 3 a 5 de setembro de 2008. Vol. 2. Frankfurt a. M. et al.: Peter Lang, 849-862.
- BERNAL, Miguel (2002): *La traducción audiovisual. Análisis práctico de la traducción para los medios audiovisuales e introducción a la teoría de la traducción filológica*. Alicante: Publicaciones de la Universidad de Alicante.
- BURGER, Harald (2010): *Phraseologie – Eine Einführung am Beispiel des Deutschen. Grundlagen der Germanistik 36. 4., neu bearbeitete Aufl.* Berlin: Erich Schmidt.
- CORPAS PASTOR, Gloria (1996): *Manual de fraseología española*. Madrid: Editorial Gredos.
- COULMAS, Florian (1981a): *Routine im Gespräch. Zur pragmatischen Fundierung der Idiomatik*. Wiesbaden: Akademische Verlagsgesellschaft Athenaion.
- (1981b): “Introduction: Conversational Routine”, en COULMAS, Florian (ed.): *Conversational Routine. Explorations in Standardized Communication Situations and Prepatterned Speech*. The Hague: Mouton, 1-17.
- DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij e PIIRAINEN, Elisabeth (2009): *Zur Theorie der Phraseologie. Kognitive und kulturelle Aspekte*. Tübingen: Stauffenburg – Linguistik.
- GÜLICH, Elisabeth (1997): “Routineformeln und Formulierungsroutinen”, en WIMMER, Rainer e BERENS, Franz-Josef (eds.): *Wortbildung und Phraseologie*. Tübingen: Gunter Narr, 131-175.
- JAKUBOWSKA, Ewa (1998): “Greetings and farewells contrastively viewed”, en *Linguistica Silesiana* 19, 87-98.
- KOLLER, Werner (2007): “Probleme der Übersetzung von Phrasemen”, en BURGER, Harald; DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij e KÜHN, Peter et al. (eds.): *Ein*

- internationales Handbuch der zeitgenössischen Forschung 1 / An International Handbook of Contemporary Research 1*. Berlin: Walter de Gruyter, 605-613.
- KORHONEN, Jarmo (2007): “Probleme der kontrastiven Phraseologie”, en BURGER, Harald; DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij e KÜHN, Peter *et al.* (eds.): *Ein internationales Handbuch der zeitgenössischen Forschung 1 / An International Handbook of Contemporary Research 1*. Berlin: Walter de Gruyter, 574-589.
- LEHMAN, Christian (2005): *Zum Tertium comparationis im typologischen Sprachvergleich*. <http://www.christianlehmann.eu/publ/tertium.pdf> [Data de consulta: 16/06/12].
- LÜGER, Heinz-Helmut (2007): “Pragmatische Phraseme: Routineformeln”, en BURGER, Harald; DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij e KÜHN, Peter *et al.* (eds.): *Phraseologie. Ein internationales Handbuch der zeitgenössischen Forschung 1 / Phraseology. An International Handbook of Contemporary Research 1*. Berlin: Walter de Gruyter, 444-459.
- SOSA MAYOR, Igor (2006): *Routineformeln im Spanischen und im Deutschen. Eine pragmalinguistische Analyse*. Wien: Praesens Verlag.
- WILDBLOOD, Alan (2002): “A Subtitle Is Not a Translation: A Day in the Life of a Subtitled”, en *Language International* 14, 2, 40-43.
- WINZER-KIONTKE, Britta (2016): *Gäbe es das Lehrwerk, würden wir es Ihnen empfehlen. Routineformeln als Lehr-/Lerngegenstand. Eine Untersuchung zu Vorkommen und didaktischer Aufbereitung von Routineformeln in Lehrwerken für Deutsch als Fremd- und Zweitsprache*. München: iudicium Verlag.
- WOTJAK, Gerd (1995): “Equivalencia semántica, equivalencia comunicativa y equivalencia traslémica”, en *Hieronymus Complutensis*, 93-111.
- ZENDEROWSKA-KORPUS, Grażyna (2011): “Zur Vermittlung von Routineformeln im Unterricht Deutsch als Fremdsprache”, en *Beiträge zur Fremdsprachenvermittlung* 50. http://www.vep-landau.de/bzf/2011_50/_04_%20Zenderowska-Korpus%20_51-65_.pdf [Data de consulta: 18/07/12].

Obras lexicográficas de consulta

- Bibliographisches Institut GmbH (2012). *Duden online*. <http://www.duden.de/woerterbuch> [Data de consulta: 20/10/12].
- Pons GmbH (2012): *PONS.eu Das Sprachenportal*. <http://de.pons.eu/> [Data de consulta: 22/10/12].
- Real Academia Española (2001): *Diccionario de la lengua española* (22.ª ed.). <http://www.rae.es/rae.html> [Data de consulta: 22/10/12].

Medios

- CABRERA, Sergio (2007 [1993]): *Die Strategie der Schnecke*. [DVD] Kairos-Filmverleih GbR.

Estudo das unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas dun texto do ámbito dos alimentos funcionais e nutracéuticos dende unha perspectiva tradutora¹

Study of the terminological and specialized phraseological units from a text in the field of functional food and nutraceuticals from a translator's perspective

Marie-Évellyne Le Poder

Universidad de Granada
lepoder@ugr.es

Resumo: A análise das unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas no ámbito específico dos alimentos funcionais e nutracéuticos dende unha perspectiva tradutora son o obxecto de estudo do presente artigo. O obxectivo xeral consiste en describir e analizar as ditas unidades a partir dun texto deste ámbito en lingua española, que debe ser traducido ao francés, no contexto dunha encomenda de tradución puntual. Polo tanto, a metodoloxía aséntase neste texto, redactado por especialistas e dirixido a especialistas e/ou semi-especialistas, que é a base para a realización de cada unha das etapas metodolóxicas do estudo: observar o encargo de tradución; delimitar as áreas e subáreas temáticas do texto orixe; describir as unidades terminolóxicas e fraseolóxicas deste; ofrecer en detalle os textos comparables seleccionados para a confección dun corpus *ad hoc* e, por último, especificar os equivalentes elixidos a partir dos textos comparables. Cada unha destas etapas contribúe a lograr un produto final eficaz e de calidade para a cultura meta.

Palabras clave: ámbito específico, unidades terminolóxicas, unidades fraseolóxicas especializadas, tradución.

Abstract: The aim of this article is the study of terminological and specialized phraseological units in the specific field of nutraceuticals and functional foods from a translator's perspective. The overall objective is to describe and analyze said units from a Spanish-language text which belongs to said field, which should be translated into French, in the context of a timely translation job. Therefore, the methodology is based on this text, written by specialists and addressed to specialists and/or semi-specialists, which is the basis for the development of each of the methodological stages of the study: First skim through the task of the translation, delimit the thematic areas and subareas of the source text, describe the terminological and specialized phraseological units of the source text, detail the

Data de recepción: 14.10.2015. Data de aceptación: 8.1.2016.

¹ Tradución do texto orixinal en castelán por Beatriz Pérez Traseira.

selected parallel texts for the creation of an ad hoc corpus, and finally specify the equivalents chosen from the parallel texts. By contributing to each of these stages, one can achieve a final product that is efficient and of quality for the target culture.

Keywords: specific field, terminological units, specialized phraseological units, translation.

1. Introducción

Nestes últimos tempos, o desenvolvemento dos estudos, tanto fraseolóxicos como tradutolóxicos, xerou novas investigacións que se interesaron pola análise das unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas no ámbito da tradución. Estas unidades presentes nos textos de contido especializado son unidades lingüísticas que representan os nós de coñecemento destes discursos escritos, xa que son transmisoras do coñecemento dun determinado ámbito nunha situación comunicativa concreta. Por esta razón, son esenciais no proceso de transferencia entre linguas e culturas, debido a que “[...] juegan un papel esencial en la estructuración y redacción del discurso especializado, ya que codifican tanto información conceptual como lingüística” (Montero, Faber e Buendía 2011: 120). Así mesmo, o tradutor debe prestar unha atención particular a estas unidades complexas, que son susceptibles de obstaculizar a comprensión do discurso orixe e a súa posterior transferencia a outra lingua e cultura e, xa que logo, dificultar a produción dun texto meta aceptable na cultura receptora. Por este motivo, interesámonos por elas dende unha perspectiva tradutora. O obxectivo xeral que nos fixamos é describir e analizar as unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas extraídas dun texto especializado do ámbito dos alimentos funcionais e nutracéuticos, que ten por finalidade ser traducido ao francés no contexto dunha encomenda de tradución puntual (ou *ad hoc*).

Dende o punto de vista da estrutura, e antes de chegar á conclusión, este estudo artículase arredor de tres partes: a primeira presenta o marco referencial teórico que o sustenta; a segunda correspóndese co marco referencial metodolóxico aplicado no desenvolvemento do traballo; e a terceira consiste no estudo en si. Concretamente, esta última parte comprende catro seccións: a descrición da encomenda de tradución (texto orixe e texto meta); a descrición das unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas do texto orixe (estrutura léxica de cada unidade identificada, descrición das unidades seleccionadas); a descrición do corpus comparable *ad hoc*; a descrición dos textos comparables para a confección do corpus e a descrición dos equivalentes elixidos a partir dos textos comparables.

2. Marco referencial teórico

A *Teoría Comunicativa de la Terminología* (TCT), na que nos baseamos (Cabré: 1999, 2000), non só considera para o seu estudo os termos ou unidades terminolóxicas (UT), senón tamén diversas unidades que dirixen o coñecemento especializado. Cabré acuña a denominación *Unidades de Conocimiento Especializado* (UCE) para referirse a este conxunto de unidades que exercen as funcións de representación e de transferencia do coñecemento especializado dun determinado ámbito. Estas UCE poden ser unidades da linguaxe natural ou unidades da linguaxe artificial. As unidades da linguaxe natural, concretamente, comprenden as unidades morfolóxicas especializadas (prefixos, sufixos,

formantes), as unidades léxicas especializadas ou unidades terminolóxicas (nomes, verbos, adxectivos, adverbios), e as unidades fraseolóxicas especializadas (nominais, verbais, adxectivais, adverbiais) (Lorente 2002: 165). A táboa seguinte propón exemplos ilustrativos para cada tipo de unidade extraídos do texto orixe:

Unidades morfolóxicas especializadas	<i>-oide (esteroide), -osa (glucosa) hidro- (hidrogenación), bio- (biosíntesis), poli- (polisacáridos) geno- (colágeno)</i>
Unidades léxicas especializadas ou unidades terminolóxicas	<i>dipéptido, macronutriente, micronutriente, fibra alimenticia, reacciones químicas conjugadas, inmunológico, libre aportar, clasificar, describir, elaborar, ingerir, sintetizar, subdividir diariamente, genéricamente</i>
Unidades fraseolóxicas especializadas	<i>procesos de coagulación, proteína de la dieta, hormonas derivadas del colesterol, conferir elasticidad, inhibir la agregación, transmisión del impulso nervioso, proteínas de valor biológico alto, concentración de sodio y potasio, derivados piridínicos interconvertibles</i>

As unidades terminolóxicas son, segundo as define Cabré (2001: 23), unidades de estrutura léxica ou sintáctica de carácter denominativo-conceptual, con capacidade de referencia, que denominan un nodo da estrutura conceptual dun ámbito. Integradas no discurso, poden ser núcleos predicativos ou argumentos dos predicados. En canto ás unidades fraseolóxicas especializadas, Bevilacqua (2004: 28) delimitaas como unidades de significación especializada sintagmáticas que representan as actividades e procesos específicos dun ámbito. Dependén, polo tanto, dunha área temática, caracterízanse por un determinado grao de fixación interna e posúen unha frecuencia relevante nos textos dun ámbito de especialidade.

A “teoría das portas” na que se fundamenta a TCT postula que “[...] objet “terme” est une unité à trois aspects: un aspect sémiotique et linguistique; un aspect cognitif; et un aspect communicatif” (Cabré 2000: 13; 2008: 32), facendo posible, deste xeito, un achegamento multidimensional aos termos. Esta teoría é tamén aplicable ás unidades fraseolóxicas especializadas. Dende a vertente semiótica e lingüística, estas unidades obsérvanse como unidades da lingua natural que deben explicarse a partir da gramática da lingua na que se fai uso delas. Desta forma, partindo das producións escritas dos especialistas, é necesario determinar as variables morfolóxicas, sintácticas, semánticas e funcionais que as singularizan para poder dilucidar o seu valor de unidades especializadas. Dende a vertente cognitiva, estas unidades de expresión e comunicación trátanse como unidades que teñen por función a representación e a transferencia do coñecemento especializado,

facendo posible verificar como se transfere e adquire o coñecemento especializado por medio doutras unidades lingüísticas que non se limitan aos termos. Dende a vertente comunicativa, identifícanse as diversas situacións comunicativas nas que se empregan estas unidades e, polo tanto, os aspectos funcionais (ámbito, temática, tipo de texto, perspectiva dende a que se aborda o tema, finalidade do texto, interlocutores involucrados no acto comunicativo, etc.) que determinan a estrutura e o uso destas unidades.

Este estudo focalízase na vertente lingüística, pois identifícanse as unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas, descríbense as súas características e establécese o seu valor especializado a partir dun texto, aínda que representan e dirixen o coñecemento especializado do ámbito dos alimentos funcionais e nutracéuticos e se empregan nunha situación comunicativa na que o emisor do discurso é un especialista e o receptor deste un especialista ou semi-especialista.

Ademais, insírese dentro da disciplina da tradución, xa que a identificación e descrición das unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas se realiza sobre un texto especializado en español (o texto orixe), que é obxecto de tradución ao francés. Deste xeito, móvese dentro dun espazo descritivo, puntual e bilingüe. “Descritivo” remite ao feito de que as unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas, como obxecto de estudo, se atopan no texto e se analizan *in vivo* nun determinado dominio e situación comunicativa (Buendía, Faber e Montero 2011). É “puntual” (ou *ad hoc*) porque o texto orixe obxecto de tradución almacena unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas que hai que resolver nun tempo limitado polas esixencias establecidas na encomenda de tradución (Buendía, Faber e Montero 2011). É “bilingüe”, xa que, como sinalamos anteriormente, a combinación lingüística involucrada no encargo é español/francés.

A tradución constitúe unha complexa operación de transferencia lingüística entre linguas e culturas e as unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas constitúen un fenómeno lingüístico directamente relacionado con linguas e culturas, que adoitan amosar resistencia ás tentativas de tradución. Este complexo proceso tradutor polo que se interesaron numerosos teóricos comprende distintas fases nas que interveñen coñecementos e habilidades heteroxéneos. O grupo PACTE (Proceso de Adquisición de la Competencia Traductora y Evaluación), baseándose en Jakobsen (2002: 89-103), destaca que existen tres fases principais denominadas “orientación” (lectura, detección de problemas, procura de información, etc.), “desenvolvemento” (a tradución propiamente dita) e “revisión”. Pola súa banda, Nord (1997: 59-60) subliña a importancia da encomenda de tradución que inicia o proceso tradutor e debe acompañar calquera tradución. O obxectivo translativo defínese mediante a encomenda que especifica explícita ou implicitamente a situación comunicativa para a que se precisa o texto meta. O proceso tradutor, que segue un modelo circular, abrangue tres etapas: a primeira consiste en analizar a finalidade do texto meta; a segunda céntrase na análise do texto orixe que permite ao tradutor adquirir unha idea xeral da información que contén e determinar se esa información é compatible co encargo de tradución, a partir dun estudo minucioso de todos os elementos do texto orixe, prestando especial atención a aqueles

elementos textuais que son relevantes en relación co escopo da tradución; a terceira etapa correspóndese coa reexpressión do texto e é a última do proceso tradutor que pecha o círculo. (Nord 1991: 32-35).

A operación de transferencia é habitualmente máis complexa cando o tradutor se enfronta a estas unidades especializadas que, debido ás súas propias características, engaden opacidade ao contido do discurso que pode obstaculizar a súa comprensión (Mogorrón Huerta, Gallego Hernández, Masseau e Tolosa Igualada 2013). En todo caso, o tradutor deberá empeñarse, primeiro, en identificar o problema para definilo e, segundo, en atopar un equivalente aceptable na lingua meta que permita recrear un discurso o máis natural posible para a cultura receptora; un complexo proceso de translación que supoñerá a realización de distintas fases: identificalas no texto orixe para non caer na tradución literal nin cometer erros de tradución; calibrar as súas peculiaridades estilísticas e establecer a que rexistro pertencen para comprendelas e buscar equivalentes adecuados e atopar unha estrutura equivalente (Poirier 2003). Sobre este último punto, Augado de Cea (2007: 190) opina que “very often one important difficulty resides in finding the right lexical combinations that make the text appear as written by an expert and not by a layman”.

Nesta procura de equivalencia terminolóxica e fraseolóxica é indiscutible a relevancia da elaboración de corpus, que Álvarez Lugeris define como “una colección en soporte digital de elementos lingüísticos seleccionados y ordenados según criterios explícitos con la finalidad de ser usada como muestra de la lengua o de sus usos sociales” (Álvarez Lugeris 2013: 5). A análise destes corpóra, tanto comparables como paralelos, é necesaria para determinar patróns recorrentes que sosteñen a elección dun equivalente de tradución. Segundo Corpas, o corpus comparable constitúe un “corpus que, en relación a otro u otros corpus de lenguas distintas, incluyen tipos similares de textos originales. Al haber sido compilados de acuerdo con los mismos criterios de diseño, dichos corpus permiten la equiparación interlingüística de sus elementos integrantes” (Corpas Pastor 2001: 158), mentres que o corpus paralelo é un “corpus formado por una serie de textos en la lengua de origen junto con sus traducciones en una (o varias) lengua(s) meta” (Corpas Pastor 2001: 158).

A equivalencia, segundo a terminoloxía empregada por Corpas (2003), pode ser total, parcial ou nula. No primeiro caso, atópase na lingua meta unha equivalencia total en canto ao sentido e á forma; na segunda situación, identifícase unha equivalencia total en canto ao sentido, pero distinta en canto á forma; e, no último caso, non hai equivalencia na lingua meta e o tradutor vese obrigado a atopar unha perífrase ou propoñer unha tradución funcional.

Tricás (1995: 148-150), pola súa banda, propón unha teoría análoga para a tradución das lexías complexas do francés ao castelán, que se apoia en tres posibles formas de tratamento destes segmentos. A primeira consiste en utilizar unha lexía equivalente en forma e sentido que permite reproducir literalmente o segmento por medio dun segmento simétrico dende o punto de vista morfolóxico e semántico; a segunda, correspóndese co uso dunha lexía equivalente en sentido pero distinta en forma, que implica traducir a semanticidade do segmento coa mesma intencionalidade, pero empregando unha

estrutura morfolóxica e semántica distintas; e a terceira refírese á tradución do segmento mediante unha paráfrase debido á imposibilidade de atopar un equivalente; é dicir, que se desarticula a unidade fraseolóxica para transferir só a idea que encerra.

3. Marco referencial metodolóxico

A metodoloxía do traballo aséntase nun texto en lingua española titulado: “Alimentos, nutrición y salud”. Este texto constitúe o módulo 1 do bloque I “Alimentación y Salud” contido no *Experto propio virtual en Alimentos Funcionales y Nutracéuticos* ofertado pola Universidad de Granada (UGR)². Como indica a súa propia web, o dito *Experto*, confeccionado por docentes do Departamento de Química Analítica e do Instituto de Nutrición da UGR, vai dirixido a licenciados/graduados en Química, Ciencia e Tecnoloxía dos Alimentos, Farmacia, Bioquímica, Enxeñería agrónoma, Bioloxía e diplomados/grao en Nutrición Humana e Dietética; e a alumnos que finalizaron o primeiro ciclo das titulacións expostas ou lles queden menos de 30 créditos para a finalización do dito primeiro ciclo ou da diplomatura antes sinalada. Polo tanto, o documento no que se basea o estudo é un discurso no que o emisor é un especialista e o receptor un especialista ou semi-especialista. Forma parte dos 60 módulos, repartidos en cinco bloques, que conforman o *Experto*, e serve de base para o desenvolvemento de cada etapa metodolóxica:

- descrición da encomenda de tradución;
- descrición das unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas do texto orixe;
- descrición do corpus comparable *ad hoc*;
- descrición dos textos comparables;
- descrición dos equivalentes elixidos a partir dos textos comparables.

4. Perspectiva tradutora do estudo

4.1. Descrición da encomenda de tradución

4.1.1. Texto orixe

O texto orixe debe traducirse ao francés con vistas a unha futura impartición do *Experto en Alimentos Funcionales y Nutracéuticos* en países do Magreb e, concretamente, en Marrocos.

No relativo á descrición do texto, Gamero (2001: 51) establece no ámbito das linguaxes de especialidade unha serie de factores para definir e delimitar os xéneros, que nos serven de base no marco deste traballo. Trátase dos trazos convencionais, a función textual, os elementos da situación comunicativa, a influencia do contexto sociocultural e os elementos intratextuais.

² Web do Experto propio en Alimentos Funcionales y Nutracéuticos: [http://cevug.ugr.es/alimentos_funcionales] [30.6.2015].

Os trazos convencionais, tamén denominados trazos textuais ou formais, refírense aos elementos observables do acto comunicativo; é dicir, ás súas características estruturais e aos aspectos intratextuais que amosa, incluíndo o grao de formalidade do discurso, o léxico utilizado, o grao de densidade terminolóxica, o recurso a elementos gráficos non verbais, fotografías, etc. No noso caso concreto, o texto ten unha extensión de 23 páxinas e consta de 5.702 palabras. A información está estruturada en apartados. En función dos seus obxectivos e destinatarios, o texto presenta un alto grao de densidade terminolóxica coa presenza de termos da área de coñecemento á que pertence, como se pode comprobar nos exemplos seguintes: *acción vasodilatadora*, *síntesis protéica*, *clasificar lípidos*, *metabolismo del ácido araquidónico*, etc. A linguaxe empregada é de tipo formal, con marcas cohesivas que contribúen ao bo desenvolvemento da información. Respecto á cohesión léxica, defínense os termos non familiares (ácido graso *trans*: *ácido graso insaturado que se obtiene mediante hidrogenación en la industria alimentaria para adaptar las grasas y aceites al consumo humano*). O texto é informativo e conciso. Aparece unha fotografía que ilustra as nocións de alimentación e saúde.

En canto á función textual, que é a reacción que o emisor busca producir no receptor, é, en primeiro lugar, informativa, xa que achega coñecementos, nocións e información obxectiva e unívoca e, en segundo lugar, didáctica, pois o texto enmárcase dentro dun dos módulos do *Experto virtual en alimentos funcionales y nutracéuticos*.

Para delimitar a situación comunicativa do texto, retomando a Gamero (2001: 55), consideramos distintos elementos que configuran a dimensión comunicativa do contexto: emisor, receptor, campo, modo e tenor.

A finalidade comunicativa é presentar unha clasificación dos nutrientes e fixar as súas funcións para satisfacer a necesidade de ter unha alimentación variada e equilibrada. Os autores do texto, profesionais e especialistas no tema obxecto do texto, están integrados nun equipo de investigadores procedentes na súa maioría da Universidade de Granada, composto por químicos, biólogos, farmacéuticos, bioquímicos, tecnólogos dos alimentos e enxeñeiros químicos. En canto aos destinatarios, estes son licenciados/graduados en Química, Ciencia e Tecnoloxía dos Alimentos, Farmacia, Bioquímica, Enxeñería Agrónoma, Bioloxía e diplomados/graduados en Nutrición Humana e Dietética, e alumnos que finalizaron o primeiro ciclo das titulacións expostas ou aos que lles resta menos de 30 créditos para finalizar o primeiro ciclo ou a diplomatura antes sinalada. Polo tanto, a comunicación dáse nun contexto especializado.

O contexto sociocultural no que se produce o texto tamén inflúe directamente na súa aparencia final mediante a imposición de convencións.

En referencia aos elementos intratextuais, considerando categorías como o léxico, a sintaxe e a macroestrutura, o texto caracterízase por unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas e a súa macroestrutura artículase ao redor de: título na páxina 1; índice na páxina 2 que consta das divisións do texto en apartados; lecturas recomendadas na páxina 20 e cuestionario de autoavaliación na páxina 23.

No referente á delimitación da área de coñecemento, fundaméntase na nomenclatura internacional da UNESCO para os campos de Ciencia e Tecnoloxía, que presenta unha

clasificación en: campos (comprenden varias disciplinas), disciplinas (correspóndense cos grupos de especialidades) e subdisciplinas (representan as actividades que se realizan dentro dunha disciplina).

Deste xeito, o texto orixe enmárcase dentro do campo das Ciencias Médicas e da disciplina das Ciencias da nutrición. En canto á subdisciplina, esta está relacionada con distintas actividades: deficiencias alimentarias, necesidades alimenticias, elementos minerais na alimentación, nutrientes, valor nutritivo, oligoelementos na nutrición e vitaminas.

Este interese por levar a cabo unha investigación ao redor de unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas presentes nun discurso do dominio dos alimentos funcionais e nutracéuticos xustifícase por dúas razóns principais: primeiro, o auxe deste ámbito, xa que nestes últimos anos as tendencias mundiais en materia de alimentación amosan un interese dos consumidores en determinados alimentos que se caracterizan polo seu valor nutritivo pero, sobre todo, polos seus beneficios para a saúde; é dicir, en alimentos funcionais e nutracéuticos. Segundo, a posibilidade de novas saídas para o mercado da tradución.

4.1.2. Texto meta

As funcións do texto meta derívanse das do texto orixe. Son funcións de índole comunicativa e didáctica. O texto orixe insírese nos contidos do *Experto Propio en Alimentos Funcionales y Nutracéuticos* da Universidade de Granada e o texto meta inclúese nos contidos do dito *Experto* en versión francesa.

Os seus receptores teñen un perfil similar ao do texto orixe: licenciados/graduados en Química, Ciencia e Tecnoloxía dos Alimentos, Farmacia, Bioquímica, Enxeñería Agrónoma, Bioloxía e diplomados/graduados en Nutrición Humana e Dietética.

En canto ao cliente da tradución, é o equipo directivo do *Experto* quen desexa unha tradución cara ao francés para a impartición do *Experto* en Marrocos.

4.2. Descrición das unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas do texto orixe

4.2.1. Consideracións previas

As unidades presentes nos textos especializados expoñen problemas para a súa delimitación formal, unha cuestión pola que se interesaron varios autores. Lorente (2002: 163-164), entre outros, fai fincapé na complexidade de distinguir formalmente entre os termos sintagmáticos e calquera outra combinación de palabras que, resultado da sintaxe da lingua, non constitúe unha peza léxica en si, pois non é unha unidade terminolóxica. Neste sentido, proporciona unha serie de criterios para axudar a dilucidar se un segmento léxico equivale a un termo, é dicir, a unha unidade terminolóxica que representa un nodo de coñecemento na estrutura conceptual do ámbito especializado con valor referencial e carácter denominativo (Bevilacqua 2004: 16), ou se se corresponde cunha combinación de termos:

- é imposible inserir outros elementos lingüísticos no interior do sintagma terminolóxico;
- non se pode complementar separadamente ningunha das partes do conxunto;

- pódese substituír o conxunto por un sinónimo;
- posúe un antónimo na mesma especialidade;
- a frecuencia de aparición do mesmo sintagma terminolóxico nos textos dunha determinada especialidade é alta;
- noutras linguas o sintagma en cuestión é unha soa unidade lexemática;
- o significado do conxunto non se deduce do significado dos elementos que o forman.

En canto á delimitación das unidades fraseolóxicas especializadas, Bevilacqua (2004: 30-31) fixa os criterios seguintes tendo en conta unha serie de trazos clave:

- a presenza dunha unidade terminolóxica;
- a estabilidade sintáctica, isto é, que existe un determinado grao de fixación nas estruturas morfosintácticas das UFE;
- a estabilidade semántica, determinada pola relación establecida entre os elementos que compoñen a unidade;
- o índice relevante de frecuencia nos textos dun ámbito especializado;
- o seu uso nun ámbito especializado.

Os fragmentos do texto orixe que se mostran a continuación ao redor da unidade terminolóxica *desmineralización ósea* e a unidade fraseolóxica especializada *actuar como antioxidante* ilustran a aplicación dos mencionados criterios de identificación: “Es por esto que la falta de esta vitamina puede producir raquitismo en niños u osteomalacia en adultos, enfermedades caracterizadas por una *desmineralización ósea* y, por consiguiente, una mayor fragilidad de los huesos. Se encuentra fundamentalmente en leche y huevo” (páx. 15). “Manganeso: Contribuye a la formación del hueso, *actúa como antioxidante* y regula el metabolismo de macronutrientes” (páx. 18).

Nestes exemplos, como afirman Lorente *et al.* (1998), apréciase que “[...] los sintagmas nominales son los candidatos a termos por excelencia, por su tendencia a la lexicalización cuando designan, y que en cambio, el resto de sintagmas (verbales, adverbiales, adjetivos y preposicionales) difícilmente llegan a lexicalizarse, por lo que son excelentes candidatos a unidades fraseológicas”.

4.2.2. Estrutura léxica das unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas identificadas

A análise da estrutura léxica das unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas fíxose mediante o uso do programa de análise textual Wordsmith Tools (WST). Concretamente, *Concord* facilitou a produción de concordancias e de *listing* de aparición en contexto de palabras formadas por unha soa ou varias unidades. Identificáronse 277 unidades no texto orixe, das que 131 son unidades terminolóxicas (o 47,29 % do total) e 146, unidades fraseolóxicas especializadas (o 52,70 % do total). Á súa vez, as 146 unidades fraseolóxicas compóñense de 47 unidades de núcleo verbal (o 32,19 %), 98 unidades de núcleo nominal (o 67,12 %) e 1 unidade de núcleo preposicional (o 0,68 %), presentando cada unha destas categorías distintos patróns morfolóxicos. Así, por

exemplo, as unidades de núcleo verbal mostran unha tipoloxía variada: V + N; V + SP ou V + SA; as unidades de núcleo nominal tamén indican estruturas heteroxéneas: N + SP; N + Sintagma Participial + SP; SN + A; SN + SA; SN + SP; SN + A.

A Táboa 1 indica a estrutura morfolóxica das unidades terminolóxicas atopadas coa expresión da súa relevancia en cifra e porcentaxe, acompañada dun exemplo.

Estrutura morfolóxica	Número de unidades e porcentaxe	Exemplo ilustrativo
<i>N + A</i>	<i>131 (o 47,29 %)</i>	<i>osmolaridad intracelular</i>

Táboa 1. Estrutura morfolóxica das unidades terminolóxicas

Do mesmo xeito, a Táboa 2 sinala as estruturas morfolóxicas das unidades fraseolóxicas especializadas identificadas coa expresión da súa relevancia en cifra e porcentaxe, acompañada de exemplos ilustrativos.

Estrutura morfolóxica	Número de unidades e porcentaxe	Exemplos ilustrativos
<i>Unidades de núcleo verbal</i> - <i>V + N</i> - <i>V + SP</i> - <i>V + SA</i>	<i>(o 32,19 %)</i>	- <i>conferir elasticidad</i> - <i>alimentarse para vivir</i> - <i>actuar como antioxidante</i>
<i>Unidades de núcleo nominal</i> - <i>N + SP</i> - <i>N + SP (de estrutura complexa: SP composto por P + SN, onde SN é N + A)</i> - <i>N + SP (de estrutura complexa: SP composto por P + SN, onde SN é SN + A)</i> - <i>N + SP (de estrutura complexa por coordinación)</i> - <i>N + Sintagma Participial composto por Participio + SP</i> - <i>SN + A, onde SN está composto por N + A</i>	<i>98 (o 67,12 %)</i>	- <i>precursor de prostaglandinas</i> - <i>alteración de la respuesta inmune</i> - <i>colágeno del tejido conjuntivo fibroso</i> - <i>conceptos de alimentación y nutrición</i> - <i>hormonas derivadas del colesterol</i> - <i>ácidos grasos monoinsaturados</i>

- <i>SN + SA, onde SA está composto por A + SP</i> - <i>SN + SP (SP estrutura complexa constituído por P + SN)</i> - <i>SN + A</i> - <i>SN + SA, onde SA es A + SP</i>		- <i>albúminas solubles en agua</i> - <i>secreciones endógenas del tracto digestivo</i> - <i>estado de salud óptimo</i> - <i>proteínas fibrosas resistentes a las enzimas</i>
<i>Unidade de núcleo preposicional</i>	<i>(o 0,68 %)</i>	- <i>en cantidades traza</i>

Táboa 2. Estruturas morfolóxicas das unidades fraseolóxicas especializadas

4.2.3. Descripción das unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas seleccionadas

Seleccionamos 10 unidades tendo en conta os problemas de tradución que poden xurdir á hora de propoñer equivalentes en francés. A Táboa 3 amosa unha clasificación destas unidades en función dos problemas identificados:

Clasificación das unidades en función dos problemas xerados
<i>Varios equivalentes posibles (considerar o rexistro do texto meta)</i> - <i>alteración de la respuesta inmune</i> - <i>en cantidades traza</i> - <i>degeneración de los tubos seminíferos</i> - <i>frecuencia de las deposiciones</i> - <i>potenciar la acción de la insulina</i> - <i>regular el Ph</i>
<i>Adaptación ortográfica</i> - <i>ácido eicosapentaenoico</i> - <i>maduración de eritrocitos</i>
<i>Busca complexa de equivalentes</i> - <i>aminoácidos azufrados</i>
<i>Uso metafórico</i> - <i>almacenarse en el tejido (adiposo)</i>

Táboa 3. Clasificación das unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas

En relación coas unidades: “alteración de la respuesta inmune”, “en cantidades traza”, “degeneración de los tubos seminíferos”, “frecuencia de las deposiciones”, “potenciar la acción de la insulina” e “regular el pH” poden dar lugar a varios equivalentes posibles

e, polo tanto, haberá que escoller a variante sociolectal adecuada segundo o rexistro do texto meta.

Pola súa banda, as unidades “ácido eicosapentaenoico” e “maduración de eritrocitos” son susceptibles de xerar problemas de adaptación ortográfica ao francés.

A unidade “aminoácidos azufrados” é problemática debido á busca complexa dun equivalente para o elemento “azufrados”, parte constitutiva da unidade “aminoácidos azufrados”, o que non é o caso de “aminoácidos” que figura en calquera base de datos.

En canto a “almacenarse en el tejido (adiposo)”, a dificultade de tradución da unidade provén dun uso metafórico.

A continuación, propoñemos una descrición de cada unha (esquema adaptado de Buendía, Faber e Montero 2011: 225).

A lingua orixe das unidades é a lingua española, xa que todas proceden do texto do “Módulo 1 Alimentación, nutrición y salud” e o seu ámbito xeográfico de uso é España. Os demais elementos considerados para a súa descrición son: o contexto, a categoría gramatical, a estrutura léxica e o xénero.

(1) *ácido eicosapentaenoico*

Contexto: “Ácidos grasos $\omega 3$: esta familia deriva del ácido alfa linolénico (ALA) y está formado por el ALA, el ácido eicosapentanoico (EPA) y ácido docosahexanoico (DHA).” (páx. 8)

Categoría: unidade terminolóxica

Estrutura léxica: N + A

Xénero: masculino

(2) *almacenarse en el tejido (adiposo)*

Contexto: “Además forman las bicapas lipídicas de las membranas celulares (función estructural) así como actúan como protectores térmicos y mecánicos (tejido adiposo en las plantas de pies y manos) ejerciendo de aislantes *almacenándose en el tejido adiposo*.” (páx. 8)

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo verbal

Estrutura léxica: V + SP

(3) *alteración de la respuesta inmune*

Contexto: “Por esto se la asocia con la prevención de diversas patologías como cáncer, cataratas, diabetes, *alteración de la respuesta inmune*, alzheimer, o anomalías del sistema neuromuscular.” (páx. 12)

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo nominal

Estrutura léxica: N + SP (con estrutura complexa do SP composto por P + SN, onde SN é N + A)

Xénero: feminino

(4) *aminoácidos azufrados*

Contexto: “Molibdeno: Actúa como cofactor de enzimas en el metabolismo de pirimidinas, purinas y *aminoácidos azufrados*.” (páx. 18)

Categoría: unidade terminolóxica

Estrutura léxica: N + A

Xénero: masculino

(5) *degeneración de los tubos seminíferos*

Contexto: “Además su deficiencia puede producir alteraciones en la piel, disminución del peso, petequias y hemorragias, degeneración de los tubos seminíferos y fallos en la reproducción, cambios en las membranas y aumento del colesterol hepático.” (páx. 8)

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo nominal

Estrutura léxica: N + SP (con estrutura complexa do SP: P + SN, onde SN é N + A)

Xénero: feminino

(6) *en cantidades traza*

Contexto: “MICRONUTRIENTES: los nutrientes que nuestro cuerpo necesita ingerir [...] *en cantidades traza* que son imprescindibles para el buen funcionamiento del organismo.” (páx. 12)

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo preposicional

Estrutura léxica: P + SN

(7) *frecuencia de las deposiciones*

Contexto: “En conjunto, algunos de los efectos fisiológicos que presenta es el aumento de saciedad, aumento del bolo fecal y de la velocidad de tránsito ayudando a absorber agua, pudiendo actuar como laxante, aumentando la *frecuencia de las deposiciones*, es capaz de absorber diversas sustancias como el colesterol [...]” (páx. 5)

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo nominal

Estrutura léxica: N + SP

Xénero: feminino

(8) *maduración de eritrocitos*

Contexto: “Cianocobalamina (B₁₂): Es esencial para en el metabolismo de todas las células, especialmente en las del tubo digestivo, médula ósea y tejido nervioso,

participando en la síntesis de DNA, metabolismo de algunos aminoácidos, *maduración de eritrocitos*, metabolismo del ácido fólico [...]” (páx. 14)

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo nominal

Estrutura léxica: N + SP

Xénero: feminino

(9) *potenciar la acción (de la insulina)*

Contexto: “Además algunos de los complejos que forma *potencian la acción de la insulina*, por lo que se les conoce como factor de tolerancia a la glucosa.” (páx. 18)

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo verbal

Estrutura léxica: V + N

(10) *regular el pH*

Contexto: “Sodio: *Regula* la osmolaridad extracelular, el volumen de fluidos y *el pH*.” (páx. 16)

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo verbal

Estrutura léxica: V + N

4.3. Descrición do corpus comparable *ad hoc*

As necesidades de documentación do tradutor especializado difíren das doutros profesionais involucrados no proceso de produción e difusión de información especializada. A súa principal responsabilidade consiste en divulgar información especializada salvando barreiras lingüísticas e culturais e, por tanto, as súas necesidades afectan en gran parte ao lingüístico, ao textual e ao comunicativo (Mayoral Asensio 1999: 19). Neste sentido, éxíxese un uso moi conciso das denominacións especializadas, así como dun estilo adecuado aos requisitos da comunicación especializada (Mayoral Asensio 1999: 8), que implica recorrer a procedementos de documentación. Sobre este punto, a dispoñibilidade de textos comparables permite elixir solucións de tradución orientadas cara á cultura da tradución, adoptar formatos desta cultura ou utilizar unidades de tradución maiores. Así mesmo, como destaca Fernández Rodríguez (2013: 37), a elaboración de corpus é indispensable para garantir a existencia dos termos, así como o seu emprego por parte dos especialistas.

A Táboa 4 que proporcionamos a continuación mostra a extensión e a tipoloxía das fontes que constitúen o noso corpus:

Recurso	Tipo	Número de páxinas
<i>Acides gras poly-insaturés (oméga 3, oméga 6) et fonctionnement du système nerveux central</i>	Texto formato pdf	18
<i>Anthropologie biologique</i>	Libro	763
<i>La grippe: conceptions actuelles</i>	Libro	156
<i>Alimentation et équilibre acido-basique</i>	Texto formato pdf	8
<i>Reprovigilance</i>	Texto formato pdf	6
<i>Preuve par l'ADN. La génétique au service de la justice</i>	Libro	355
<i>Les troubles fonctionnels digestifs ou syndrome de l'intestin irritable</i>	Páxina web	1
<i>Anémie description médicale</i>	Texto formato pdf	16
<i>Diabète, sport et activité physique: trouver le juste équilibre</i>	Páxina web	1
<i>Troubles de l'équilibre acido-basique et désordres hydroélectriques</i>	Texto formato pdf	46

Táboa 4. Extensión e tipoloxía das fontes do corpus

4.4. Descrición dos textos comparables

Nesta fase, concretamente, selecciónanse textos comparables en francés en relación con cada unha das unidades escollidas para o desenvolvemento deste traballo. Sobre os criterios de selección de fontes terminográficas e documentais para a tradución especializada, entre outros, Mayoral (1996: 34-35) fai referencia a parámetros específicos que constitúen a base do criterio de selección dos textos que incidirá de xeito decisivo no resultado final da tradución. Os criterios considerados son: a fiabilidade, pois non todas as fontes merecen a mesma confianza; a autoridade, que é un dos elementos que contribúe a definir a fiabilidade, xa que permite valorar se a información facilitada é veraz e fiable, tendo en conta quen é o autor da fonte: un experto?, unha institución de prestixio?, etc.; a accesibilidade, que condiciona a idoneidade do recurso; a data de publicación do documento tamén é relevante debido a que, como mencionamos con anterioridade, a investigación no ámbito dos alimentos funcionais e nutracéuticos está en auxe e, polo tanto, é de esperar que os neoloxismos formais, semánticos e conceptuais se produzan a gran velocidade, dando lugar a novas denominacións que virán recollidas nos documentos máis recentes e cuxa consulta é clave para lograr un produto final preciso e de calidade; os destinatarios, que axudan a delimitar a súa situación comunicativa e,

polo tanto, a deducir se é interesante ou non no contexto da encomenda de tradución; a orixinalidade, tendo en conta que as fontes redactadas directamente na lingua meta son as máis fiables.

Exponse a continuación a descrición dos textos comparables (adaptado de Buendía, Faber e Montero 2011: 228).

(1) *ácido eicosapentaenoico*

Título do recurso: Acides gras poly-insaturés (oméga 3, oméga 6) et fonctionnement du système nerveux central

Tipo de texto: texto formato pdf

Autoría do texto: Monique Lavialle e Sophie Layé

Actualidade do texto: 2010

Destinatarios: expertos/as en agricultura e alimentación

Obxectivos do texto: poñer de relevo a importancia dos ácidos graxos poliinsaturados na alimentación para un funcionamento óptimo do cerebro e evitar disfuncións metabólicas, fisiolóxicas e comportamentais.

Texto orixinal / tradución: orixinal

URL:

[<http://www6.inra.fr/ciag/Revue/Volumes-publies-en-2010/Volume-10-Novembre-2010>]

(2) *almacenar en el tejido (adiposo)*

Título do recurso: Anthropologie biologique

Tipo de texto: libro

Autoría do texto: Charles Susanne, Esther Rebato, Brunetto Chiarelli.

Actualidade do texto: 2003

Destinatarios: expertos/as en antropoloxía biolóxica

Obxectivos do texto: presentar un panorama do ámbito da antropoloxía biolóxica.

Texto orixinal / tradución: orixinal

URL:

[<https://books.google.fr/books?id=d5hfPZ8YMXcC&pg=PA610&lpg=PA610&dq=s%C2%B4accumule+dans+le+tissu+adipeux&source=bl&ots=rxogdEhckT&sig=j9wX-plJKU5iDtdnO4t1VuZSH1K0&hl=es&sa=X&ved=0ahUKEwj3kYW57fJAhWFO-BoKHcH5CYM4ChDoAQhDMAY#v=onepage&q=s%C2%B4accumule%20dans%20le%20tissu%20adipeux&f=false>]

(3) *alteración de la respuesta inmune*

Título do recurso: La grippe: conceptions actuelles

Tipo de texto: libro

Autoría do texto: Claude Hannoun, Paul Léophonte e Dominique Peyramond

Actualidade do texto: 2003

Destinatarios do texto: expertos/as en patoloxía infecciosa e tropical

Obxectivos do texto: centrarse no virus da gripe e na súa epidemioloxía.

Texto orixinal / tradución: orixinal

URL:

[<https://books.google.fr/books?id=irp19d1COqcC&pg=PA76&lpg=PA76&dq=alt%C3%A9ration+des+m%C3%A9canismes+de+d%C3%A9fense&source=bl&ots=WxUwf2hQFK&sig=ApJXJ4yhOzgdu9O4t2rV4u1627k&hl=es&sa=X&ved=0ahUKEwi07fiXwLPJAhXCLhoKHbgtAbwQ6AEIODAI#v=onepage&q=alt%C3%A9ration%20des%20m%C3%A9canismes%20de%20d%C3%A9fense&f=false>]

(4) *aminoácidos azufrados*

Título do recurso: Alimentation et équilibre acido-basique

Tipo de texto: texto formato pdf

Autoría do texto: Christian Demigné, Marie-Jeanne Davicco e Véronique Coxam (nutricionistas)

Actualidade do texto: 2013

Destinatarios do texto: expertos/as en alimentación e metabolismo

Obxectivos do texto: proporcionar unha descrición das relacións entre alimentación e saúde.

Texto orixinal / tradución: orixinal

URL:

[<http://www.alimentation-sante.org/wp-content/uploads/2013/05/Etat-des-lieuxAlimAB.pdf>]

(5) *degeneración de los tubos seminíferos*

Título do recurso: *Reprovigilance*

Tipo de texto: texto formato pdf

Autoría do texto: F. Testud

Actualidade do texto: 2010

Destinatarios do texto: expertos/as en medicina e farmacia

Obxectivos do texto: alertar dos riscos dos produtos fitosanitarios no organismo.

Texto orixinal / tradución: orixinal

URL:

[http://www.centres-antipoison.net/lyon/Vigitox43/Vigitox_N43.pdf]

(6) *en cantidades traza*

Título do recurso: Preuve par l'ADN. La génétique au service de la justice

Tipo de texto: libro

Autoría do texto: Raphaël Coquoz, Franco Taroni

Actualidade do texto: 2006

Destinatarios: público universitario

Obxectivos do texto: focalizarse na análise do ADN.

Texto orixinal / tradución: orixinal

URL:

[https://books.google.fr/books?id=Tk0Pvve4AAIC&pg=PA167&lpg=PA167&dq=en+-quantit%C3%A9s+de+traces&source=bl&ots=J_fLDP4Hwo&sig=4E0SjJr5z9rON-Qin-g_tgWin8QY&hl=es&sa=X&ved=0ahUKEwi4iYmsw7PJAWh1RoKHbk9C6AQ6AEIOzAI#v=onepage&q=en%20quantit%C3%A9s%20de%20traces&f=false]

(7) *frecuencia de las deposiciones*

Título do recurso: Les troubles fonctionnels digestifs ou syndrome de l'intestin irritable

Tipo de texto: páxina web

Autoría do texto: Equipo de Dirección da revista

Actualidade do texto: 2015

Destinatarios do texto: médicos

Obxectivos do texto: describir os trastornos funcionais dixestivos.

Texto orixinal / tradución: orixinal

URL:

[<http://www.repere-medical.com/article-387.html>]

(8) *maduración de eritrocitos*

Título do recurso: Anémie description médicale

Tipo de texto: texto formato pdf

Autoría do texto: Véronique-Kairava Bilodeau

Actualidade do texto: 2007

Destinatarios do texto: médicos/as

Obxectivos do texto: presentar unha descrición médica da anemia.

Texto orixinal / tradución: orixinal

URL:

[<http://www.cpoq.org/pathologies/fichiers/ANEMIE.pdf>]

(9) *potenciar la acción (de la insulina)*

Título do recurso: Diabète, sport et activité physique: trouver le juste équilibre

Tipo de texto: páxina web

Autoría do texto: a dirección

Actualidade do texto: 2014

Destinatarios do texto: médicos e diabéticos/as

Obxectivos do texto: axudar os diabéticos/as a vivir mellor coa súa enfermidade.

Texto orixinal / tradución: orixinal

URL:

[<https://www.dinnosante.fr/fre/33/sport/diabete-sport-et-activite-physique-trouver-le-juste-equilibre>]

(10) *regular el pH*

Título do recurso: Troubles de l'équilibre acido-basique et désordres hydroélectriques

Tipo de texto: texto formato pdf

Autoría do texto: N. Bruder, C. Guidon, B. Dussol

Actualidade do texto: 2006

Destinatarios do texto: estudantes de medicina

Obxectivos do texto: interpretar un exame de gases e un ionograma en sangue nun contexto clínico, así como saber diagnosticar e tratar unha acidose.

Texto orixinal / tradución: orixinal

URL:

[<http://medidacte.timone.univ-mrs.fr/webcours/Comite-etudes/ItemsENC/sitelocal/disciplines/niveaudiscipline/niveaumodule/Item219/leconimprim.pdf>]

4.5. Descripción dos equivalentes elixidos a partir dos textos comparables

(1a) Texto orixe: *ácido eicosapentaenoico*

Contexto: “Ácidos grasos $\omega 3$: esta familia deriva del ácido alfa linolénico (ALA) y está formado por el ALA, el ácido eicosapentanoico (EPA) y ácido docosahexanoico (DHA).”

Fonte:

Módulo 1 Alimentación, nutrición y salud

Categoría: unidade terminolóxica

Xénero: masculino

(1b) Equivalente corpus: *acide eicosapentaénoïque*

Contexto: “Les 2 AGPI majeurs ainsi formés sont l’*acide eicosapentaénoïque* (EPA ; 20 :5n-3) et l’*acide docosahéxaénoïque* (DHA ; 22 :6n-3).”

Fonte:

[<http://www6.inra.fr/ciag/Revue/Volumes-publies-en-2010/Volume-10-Novembre-2010>]

Categoría: unidade terminolóxica

Xénero: masculino

(2a) Texto orixe: *almacenarse en el tejido (adiposo)*

Contexto: “Además forman las bicapas lipídicas de las membranas celulares (función estructural) así como actúan como protectores térmicos y mecánicos (tejido adiposo en las plantas de pies y manos) ejerciendo de aislantes *almacenándose en el tejido adiposo*.”

Fonte:

Módulo 1 Alimentación, nutrición y salud

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo verbal

(2b) Equivalente corpus: *s’accumuler dans le tissu (adipeux)*

Contexto: “En accord avec les principes généraux de la thermodynamique, l’excès d’énergie *s’accumule* sous formes de graisses (triglycérides) *dans le tissu adipeux*, sous-cutané ou viscéral (autour des organes internes), procurant un isolement thermique et formant une réserve de ‘combustible métabolique’.

Fonte:

[<https://books.google.fr/books?id=d5hfPZ8YMXcC&pg=PA610&lp-g=PA610&dq=s%C2%B4accumule+dans+le+tissu+adipeux&source=bl&ots=r->

xogdFd7o_&sig=aWwb5WjV87J7THjuTuqx6XTGjIc&hl=es&sa=X&ved=0ahUKEwjOmYGH_LfJAhVCAXoKHasxCQU4ChDoAQhDMAY#v=one-page&q=s%C2%B4accumule%20dans%20le%20tissu%20adipeux&f=false]

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo verbal

(3a) Texto orixe: *alteración de la respuesta inmune*

Contexto: “Por esto se la asocia con la prevención de diversas patologías como cáncer, cataratas, diabetes, *alteración de la respuesta inmune*, alzheimer, o anomalías del sistema neuromuscular.”

Fonte:

Módulo 1 Alimentación, nutrición y salud

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo nominal

Xénero: feminino

(3b) Equivalente corpus: *altération des mécanismes de défense*

Contexto: “Nickerson [23] a démontré, chez l’homme, une *altération des mécanismes de défense* [...]”

Fonte:

[https://books.google.fr/books?id=irp19d1COqcC&pg=PA76&lpg=PA76&d-q=alt%C3%A9ration+des+m%C3%A9canismes+de+d%C3%A9fense&source=bl&ots=WxUwg8bPGJ&sig=JZHn6q9oI6N5fsGyxL5jUPEsSIM&hl=es&sa=X&ved=0ahUKEwiQ5OnF_bfJAhUCthoKHZIBCMQQ6AEISjAG#v=onepage&q=alt%C3%A9ration%20des%20m%C3%A9canismes%20de%20d%C3%A9fense&f=false]

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo nominal

Xénero: feminino

(4a) Texto orixe: *aminoácidos azufrados*

Contexto: “Molibdeno: Actúa como cofactor de enzimas en el metabolismo de pirimidinas, purinas y *aminoácidos azufrados*.”

Fonte:

Módulo 1 Alimentación, nutrición y salud

Categoría: unidade terminolóxica

Xénero: masculino

(4b) Equivalente corpus: *acides aminés soufrés*

Contexto: “De fait, les protéines animales, en raison de leur teneur relativement élevée en *acides aminés soufrés* et de leur prédominance dans la ration (> 50%

des protéines totales), sont considérées comme acidifiantes, car susceptibles de générer des ions sulfates.”

Fonte:

[<http://www.alimentation-sante.org/wp-content/uploads/2013/05/Etat-des-lieuxAlimAB.pdf>]

Categoría: unidade terminolóxica

Xénero: masculino

(5a) Texto orixe: *degeneración de los tubos seminíferos*

Contexto: “Además su deficiencia puede producir alteraciones en la piel, disminución del peso, petequias y hemorragias, *degeneración de los tubos seminíferos* y fallos en la reproducción, cambios en las membranas y aumento del colesterol hepático.”

Fonte:

Módulo 1 Alimentación, nutrición y salud

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo nominal

Xénero: feminino

(5b) Equivalente corpus: *dégénérescence des tubes séminifères*

Contexto: “Certains fongicides carbamates ont aussi une toxicité sur le testicule : de très fortes doses produisent une azoospermie, une *dégénérescence des tubes séminifères* et une atrophie secondaires à une occlusion des canaux déférents.”

Fonte:

[http://www.centres-antipoison.net/lyon/Vigitox43/Vigitox_N43.pdf]

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo nominal

Xénero: feminino

(6a) Texto orixe: *en cantidades traza*

Contexto: “MICRONUTRIENTES: los nutrientes que nuestro cuerpo necesita ingerir [...] *en cantidades traza* que son imprescindibles para el buen funcionamiento del organismo.”

Fonte:

Módulo 1 Alimentación, nutrición y salud

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo preposicional

(6b) Equivalente corpus: *en quantités infimes*

Contexto: “L’ADN de ces traces étant généralement *en quantités infimes* et parfois dégradé, il est fréquent que les profils ADN obtenus soient des profils partiels.”

Fonte:

[https://books.google.fr/books?id=Tk0Pvve4AAIC&pg=PA167&lp-g=PA167&dq=en+quantit%C3%A9s+de+traces&source=bl&ots=J_fL-DP4Hwo&sig=4E0SjJr5z9rONQin-g_tgWin8QY&hl=es&sa=X&ved=0ahUKEwi4iYmsw7PJAWh1RoKHbk9C6AQ6AEIOzAI#v=onepage&q=en%20quantit%C3%A9s%20de%20traces&f=false]

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo preposicional

(7a) Texto orixe: *frecuencia de las deposiciones*

Contexto: “En conjunto, algunos de los efectos fisiológicos que presenta es el aumento de saciedad, aumento del bolo fecal y de la velocidad de tránsito ayudando a absorber agua, pudiendo actuar como laxante, aumentando la *frecuencia de las deposiciones*, es capaz de absorber diversas sustancias como el colesterol [...]”

Fonte:

Módulo 1 Alimentación, nutrición y salud

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo nominal

Xénero: feminino

(7b) Equivalente corpus: *fréquence des selles*

Contexto: “Début de l’inconfort ou des douleurs abdominales associé à une modification de la fréquence des selles et/ou par jour.”

Fonte:

[<http://www.repere-medical.com/article-387.html>]

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo nominal

Xénero: feminino

(8a) Texto orixe: *maduración de eritrocitos*

Contexto: “Cianocobalamina (B_{12}): Es esencial para en el metabolismo de todas las células, especialmente en las del tubo digestivo, médula ósea y tejido nervioso, participando en la síntesis de DNA, metabolismo de algunos aminoácidos, *maduración de eritrocitos*, metabolismo del ácido fólico [...]”

Fonte:

Módulo 1 Alimentación, nutrición y salud

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo nominal

Xénero: feminino

(8b) Equivalente corpus: *maturation des globules rouges*

Contexto: “L’érythropoïétine est une hormone que produisent normalement les reins et le foie. Elle favorise la *maturation des globules rouges*.”

Fonte:

[<http://www.cpoq.org/pathologies/fichiers/ANEMIE.pdf>]

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo nominal

Xénero: feminino

(9a) Texto orixe: *potenciar la acción (de la insulina)*

Contexto: “Además algunos de los complejos que forma *potencian la acción de la insulina*, por lo que se les conoce como “factor de tolerancia a la glucosa.”

Fonte:

Módulo 1 Alimentación, nutrición y salud

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo verbal

(9b) Equivalente corpus: *renforcer l’action de l’insuline*

Contexto: “De plus, lors d’une activité physique, les muscles brûlent une quantité importante de sucre, ce qui *renforce l’action de l’insuline* et optimise l’utilisation des sucres et des graisses par l’organisme.”

Fonte:

[<https://www.dinnosante.fr/fre/33/sport/diabete-sport-et-activite-physique-trouver-le-juste-equilibre>]

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo verbal

(10a) Texto orixe: *regular el pH*

Lingua: Española

Contexto: “Sodio: *Regula* la osmolaridad extracelular, el volumen de fluidos y *el pH*.”

Fonte:

Módulo 1 Alimentación, nutrición y salud

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo verbal

(10b) Equivalente corpus: *maintenir l'équilibre acide-base*

Contexto: “Le métabolisme cellulaire de l’organisme produit 50 à 100 mmol/jour d’ions H⁺ par jour qu’il faut éliminer pour *maintenir l'équilibre acide-base*.”

Fonte:

[<http://medidacte.timone.univ-mrs.fr/webcours/Comite-etudes/ItemsENC/sitelocal/disciplines/niveaudiscipline/niveaumodule/Item219/leconimprim.pdf>].

Categoría: unidade fraseolóxica de núcleo verbal

As distintas equivalencias propostas para cada unidade merecen uns comentarios que expoñemos a continuación:

- *ácido eicosapentaenoico*: máis alá do problema que pode supor o descoñecemento do concepto en si mesmo, esta unidade terminolóxica é susceptible de xerar dúbidas en canto á súa ortografía en lingua francesa: *acide eicosapentaénoïque*.
- *almacenarse en el tejido (adiposo)*: neste caso concreto, o problema de tradución da unidade fraseolóxica xorde dun uso metafórico. A procura e a posterior análise de textos comparables revelan que existen distintas opcións en lingua francesa: *s’accumuler dans le tissu adipeux*, *se loger dans le tissu adipeux* e, incluso, *se loger dans le tissu graisseux*.
- *alteración de la respuesta inmune*: varios equivalentes son posibles para traducir a unidade: *altération de la réponse immunitaire*, *altération des mécanismes de défense* ou *modification de la réponse immunitaire*.
- *aminoácidos azufrados*: o problema consiste en como traducir o elemento constitutivo *azufrados* dentro da unidade *aminoácidos azufrados*. Os textos comparables revelan que a tradución idónea é: *acides aminés soufrés*.
- *degeneración de los tubos seminíferos*: neste caso tamén, existen varios termos para a tradución da unidade: *dégénérescence des tubes séminifères* o *dégénération des tubes séminifères*. Se se ten en conta o rexistro do texto meta, ambas as variantes terminolóxicas son posibles.
- *en cantidades traza*: a primeira dificultade radica en atopar a significación de *traza* en español. O elemento *traza* ou *micronutriente* refírese a un composto químico indispensable en cantidades ínfimas para garantir o bo crecemento e desenvolvemento do organismo. A posterior procura de equivalentes ofrece dúas opcións empregadas indistintamente en discursos especializados: *en quantités infimes* ou *en quantité trace*.
- *frecuencia de las deposiciones*: existe a posibilidade de elixir entre varios equivalentes. Do mesmo xeito, en discursos especializados atópase *fréquence des selles*, pero tamén *fréquence des défécations*, *fréquence des émissions fécales*.
- *maduración de eritrocitos*: o termo español *maduración* é un préstamo adaptado do termo inglés *maturation*. En francés, tamén existe esta posibilidade coa adopción do

termo *maturation*, que se utiliza en textos cun alto grao de especialización, debido a que os expertos adquiren terminoloxía a partir da lingua inglesa, que é lingua de innovación, xa que desta proceden as denominacións dos novos conceptos da ciencia e a tecnoloxía. Con ela familiarízanse e adaptacióna á súa propia lingua por facilidade ou factibilidade. Neste caso, referímonos a unha situación de adaptación. A busca de equivalentes sinala o termo *maturation des globules rouges* como adecuado para o texto meta. Ademais de *maturation*, identificamos como equivalente alternativo *parvenir à maturité: érythrocytes parvenus à maturité*³.

- *potenciar la acción de la insulina*: no contexto do texto orixe, é inadecuado traducir *potenciar* por *favoriser*. Os textos comparables consultados indican claramente que o equivalente apropiado é *renforcer*.
- *regular el pH*: da mesma forma que no caso anterior, non se pode traducir *regular* por *régler*. Os posibles equivalentes que se postulan son *maintenir l'acide-base* o *maintenir le pH*.

5. Conclusións

A descrición e a análise das unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas dun texto procedente do ámbito específico dos alimentos funcionais e nutracéuticos, cuxa finalidade é ser traducido ao francés no marco dunha encomenda de tradución puntual, constituíron os obxectivos marcados deste artigo. Deste xeito, esas unidades lingüísticas, expresión dos nós cognitivos textuais, desenvolven un papel clave no proceso de transferencia entre linguas e culturas e, polo tanto, o tradutor debe controlalas para evitar que entorpezan a comprensión do discurso orixe e a súa subsecuente reformulación, dificultando así a entrega dun texto meta eficiente e de calidade para a cultura receptora; é dicir, dun texto natural, como se non resultase dunha tradución e fose confeccionado na propia cultura en cuestión. Este artigo fixo fincapé nas fases clave que deben seguirse en todo proceso de tradución enfocado a lograr este obxectivo. Estas fases de corte descritivo refírense á encomenda de tradución, ás unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas do texto orixe, aos textos comparables para a elaboración dun corpus *ad hoc* e aos equivalentes seleccionados a partir destes textos. A descrición da encomenda de tradución realizouse mediante unha descrición do texto orixe, considerándose determinados factores: os trazos convencionais, a función textual, os elementos da situación comunicativa, a influencia do contexto sociocultural e os elementos intratextuais. Da mesma maneira, definiuse e delimitouse o texto meta tendo en conta as súas funcións, os receptores e a figura do cliente da tradución. A etapa descritiva das unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas desenvolveuse ao redor da selección de unidades susceptibles de expor problemas de tradución. A fase seguinte fundamentouse na necesidade de documentación por parte do tradutor, dando lugar á descrición de

³ Fonte do termo: [<http://curie.fr/sites/default/files/leucemie-decembre2005.pdf>].

textos comparables para a confección dun corpus *ad hoc*. A última fase centrouse na exposición e explicación dos equivalentes extraídos dos textos comparables.

Este artigo presenta, polo tanto, unha forte implicación didáctica, xa que establece pautas de abordaxe de textos para a súa tradución e tenta crear unha ponte entre as materias de Terminoloxía e Tradución Especializada que, de ningunha forma, se poden ver como compartimentos estancos, senón como un *continuum* que garante eficiencia e calidade. En efecto, a terminoloxía aplicada contribúe estreitamente a enriquecer o coñecemento das linguaxes especializadas e axuda á realización da encomenda de tradución de textos especializados.

Anexos. Estructuras morfolóxicas das unidades identificadas

Unidades terminolóxicas

Unidades terminolóxicas: N + A

acción hipotensora	estructura química	osmolaridad intracelular
acción vasodilatadora	estructuras alargadas	parte hidrofílica
ácido ascórbico	estructuras animales	parte hidrofóbica
ácido dehidroascórbico	estructuras vegetales	polisacáridos digeribles
ácido docosahexanoico	fenómenos químicos	presión arterial
ácido eicosapentanoico	fibra alimentaria	productos dietéticos
ácido fólico	fibra insoluble	productos lácteos
ácido linoleico	fibra soluble	productos líquidos
ácido oleico	forma oxidada	productos naturales
ácido pantoténico	fuelle energética	productos precocinados
ácidos biliares	función defensiva	productos sólidos
ácidos grasos	función energética	productos transformados
ácidos poliinsaturados	función enzimática	protectores térmicos
agregación plaquetaria	función homeostática	proteínas conjugadas
alimentación adecuada	función mecánica	proteínas fibrosas
alimentación equilibrada	función plástica	proteínas globulares
alimentación humana	función principal	raciones diarias
alimentación variada	función reguladora	raciones ocasionales
alimentos proteicos	funciones intestinales	raciones semanales
alimentos vegetales	funciones vitales	reactividad química
aminoácidos azufrados	grasa animal	reserva energética
aminoácidos esenciales	grasa sólida	respiración celular
anemia megalobástica	grasas saturadas	sales biliares
aprovechamiento energético	grupo carboxilo	ser vivo

base nitrogenada	grupo fosfato	similitudes químicas
cadena hidrocarbonada	grupo funcional	síntesis proteica
circulación sanguínea	grupo proteico	sistema inmune
compuestos asociados	hormonas esteroideas	sistema inmunitario
compuestos orgánicos	hormonas tiroideas	sistema nervioso
compuestos químicos	industria alimentaria	sistema neuromuscular
consumo diario	irradiación solar	soluciones ácidas
consumo humano	jugos gástricos	soluciones alcalinas
contracción cardíaca	lípidos compuestos	sustancias tóxicas
contracción muscular	luz ultravioleta	tejido adiposo
crecimiento celular	medios acuosos	tejido epitelial
cuerpo humano	médula ósea	tejido nervioso
desmineralización ósea	metabolismo orgánico	tubo digestivo
dieta diaria	microbiota intestinal	valor biológico
división celular	moléculas orgánicas	vitamina esencial
efectos beneficiosos	mucosa intestinal	vitamina inestable
efectos fisiológicos	necesidades diarias	vitamina termolábil
enlace peptídico	nutrición humana	vitaminas hidrosolubles
enzimas digestivas	nutrición saludable	vitaminas liposolubles
especie humana	osmolaridad extracelular	

Unidades fraseolóxicas especializadas

Unidades de núcleo verbal

absorber agua	elaborar las proteínas	mantener el equilibrio
actuar como antioxidante	elegir los alimentos	mantener el pH
alimentarse para vivir	endurecer el esmalte	nacer con bajo peso
almacenarse en el tejido (adiposo)	estabilizar la estructura	participar en la síntesis
aportar los aminoácidos	fabricar vitamina	poseer un grupo
aumentar la densidad	facilitar la absorción	potenciar la acción
clasificar lípidos	favorecer la eliminación	prevenir la aparición
comportarse como antipáticas	fixar el calcio	producir alteraciones
conferir elasticidad	formar cadenas	promover la absorción
conferir resistencia	formar la hemoglobina	proporcionar vitaminas
contener nitrógeno	funcionar como cofactores	regular el pH
crear los anticuerpos	influir en el crecimiento	reparar tejidos
criar animales	ingerir cantidades	resistir la hidrólisis

describir los compuestos	inhibir la agregación	tener doble enlaces
desempeñar una función estructural	intervenir en la síntesis	transportar oxígeno
ejercer un efecto	intervenir en reacciones	

Unidades de núcleo nominal

N + SP⁴

absorción del calcio	formas de nutrirse ⁴	proceso de hidrogenación
aceite de palma	fragilidad de los huesos	procesos de coagulación
activación de enzimas	frecuencia de las deposiciones	procesos de digestión
actor de tolerancia	función de transporte	producción de energía
agua de riego	grasa de la dieta	producción de melanina
biosíntesis de colágeno	grupos de alimentos	proteína de la dieta
cadena de aminoácidos	grupos de nutrientes	secreción de glándulas
calidad de la proteína	maduración de eritrocitos	semillas de las plantas
calidad de vida	mantenimiento de la piel	síntesis de glucosa
cambios en la alimentación	membranas de las células	síntesis de hierro
células del organismo	metabolismo de la glucosa	síntesis de la hemoglobina
cicatrización de las heridas	metabolismo de las grasas	síntesis de prostaglandinas
coagulación de la sangre	metabolismo de macronutrientes	síntesis de proteínas
cofactor de enzimas	molécula de glicerol	transferencia de sustancias
combustible para el cerebro	nutrientes en la dieta	transporte de oxígeno
deglución de alimentos	obtención de energía	transporte en sangre
disminución del peso	osteomalacia en adultos	Velocidad de tránsito
estado de conservación	pirámide de los alimentos	vitamina de la coagulación
formación de tejidos	precursor de prostaglandinas	volumen de fluidos
formas de alimentarse	prevención de patologías	

N + SP (de estrutura complexa: SP composto por P + SN, onde SN é N + A)

alimentos de origen vegetal	metabolismo del ácido araquidónico
alteración de la respuesta inmune	pirámide de la hidratación saludable
aumento del bolo fecal	práctica del ejercicio físico
degeneración de los tubos seminíferos	proteínas de origen animal
energía de la dieta humana	transmisión del impulso nervioso
formación de glóbulos rojos	transporte por las membranas celulares
funcionamiento del sistema inmunológico	vegetales de hojas verdes
malformación de la espina bífida	

⁴ Optamos por colocar as unidades fraseolóxicas de núcleo nominal *formas de alimentarse* e *formas de nutrirse* coas demais unidades de estrutura N+SP, aínda que o SP de ambas as unidades está composto por un verbo pronominal infinitivo en vez dun N.

N + SP (de estrutura complexa: SP composto por P + SN, onde SN é N + A + A)

colágeno del tejido conjuntivo fibroso
proteínas de valor biológico alto
proteínas de peso molecular bajo

N + SP (de estrutura complexa por coordinación)

concentración de sodio y potasio
conceptos de alimentación y nutrición
formación de huesos y dientes
plantas de pies y manos

N + Sintagma Participial composto por Participio + SP

hormonas derivadas del colesterol

N + SA, onde SA está composto por A + SP

albúminas solubles en agua
sustancias integrantes de los alimentos

SN + A, onde SN está composto por N + A

ácidos grasos cis
ácidos grasos insaturados
ácidos grasos monoinsaturados
ácidos grasos saturados
ácidos grasos trans
derivados piridínicos interconvertibles
hormonas sexuales femeninas

SN + SP (SP estrutura complexa constituído por P + SN)

ácidos grasos de cadena larga
bicapas lipídicas de las membranas celulares
reacciones químicas del metabolismo celular
secreciones endógenas del tracto digestivo

SN + A

estado de salud óptimo

SN + SA, onde SA é A + SP

proteínas fibrosas insolubles en agua
proteínas fibrosas resistentes a las enzimas

Unidades de núcleo preposicional

en cantidades traza

6. Referencias bibliográficas

- AGUADO DE CEA, Guadalupe (2007): “A multiperspective approach to specialized phraseology: Internet as a reference corpus for phraseology” en POSTEGUILLO, Santiago, ESTEVE, María José e GEA-VALOR, María Luisa (eds.): *The Texture of Internet: Netlinguistics in Progress*. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing; 182-207.
- ÁLVAREZ LUGRÍS, Alberto (2013): “Elaboración de un corpus para la investigación en T & I” en MONTERO DOMÍNGUEZ, Xoán (ed.): *Traducción para la comunicación internacional*. Granada: Editorial Comares; 3-19.
- BEVILACQUA, Cleci Regina (2004): *Unidades Fraseológicas Especializadas Eventivas: descripción y reglas de formación en el ámbito de la energía solar*. Tese de doutoramento. Barcelona: Universidad Pompeu Fabra. [http://www.ufrgs.br/termisul/biblioteca/teses/tese_DOUTORADO_2004_BEVILACQUA.pdf]. [6.7.2015].
- CABRÉ CASTELLVÍ, María Teresa (1999): *La terminología: representación y comunicación. Una teoría de base comunicativa y otros artículos*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada. Universitat Pompeu Fabra.
- (2000): “Terminologie et linguistique: la théorie des portes” en *Terminologies nouvelles. Terminologie et diversité culturelle* 21; 10-15.
- (2008): “El principio de poliedricidad. La articulación de lo discursivo, lo cognitivo y lo lingüístico en Terminología (I)” en *Ibérica. Revista de la Asociación Europea de Lenguas para Fines Específicos (AELFE)* 16; 9-36.
- CORPAS PASTOR, Gloria (2001): “Compilación de un corpus ad hoc para la enseñanza de la traducción inversa especializada” en *Trans. Revista de Traductología* 5; 155-184.
- (2003): *Diez años de investigación en fraseología: análisis sintáctico-semánticos, contrastivos y traductológicos*. Fráncfort/Madrid: Vervuert/Lingüística Iberoamericana.
- FERNÁNDEZ RODRÍGUEZ, Áurea (2013): “La terminología en/para la traducción de textos especializados” en MONTERO DOMÍNGUEZ, Xoán (ed.): *Traducción para la comunicación internacional*. Granada: Editorial Comares; 21-40.
- GAMERO PÉREZ, Silvia (2001): *La traducción de textos técnicos: descripción y análisis de textos (alemán-español)*. Madrid: Ariel.
- JAKOBSEN, Arnt Lykke (2002): “Translation drafting by professional translators and by translation students” en SÁNCHEZ TRIGO, Elena e DÍAZ FOUCHES, Óscar (eds.): *Traducción & Comunicación* v. 3. Vigo: Universidade de Vigo, Servizo de Publicacións; 89-103.
- LORENTE CASAFONT, Mercè (2002): “Terminología y fraseología especializada: del léxico a la sintaxis” en GUERRERO RAMOS, Gloria e PÉREZ LAGOS, Manuel Fernando (coords.): *Panorama actual de la terminología*. Granada: Editorial Comares (colección Interlingua); 159-179.
- LORENTE CASAFONT, Mercè; BEVILACQUA, Cleci Regina e ESTOPÀ, Rosa (1998): “El análisis de la fraseología especializada mediante elementos de la

- lingüística actual” en *Actas del VI Simposio Iberoamericano de Terminología* (La Habana). Lisboa: Unión Latina.
- MAYORAL ASENSIO, Roberto (1996): “La traducción comercial: estrategias de traducción en razón a la disponibilidad de las fuentes de referencia terminológicas y textuales”. Intervención no V Curso Superior de Traducción Inglés/Español. Valladolid: Universidad de Valladolid.
- [http://www.ugr.es/~rasensio/docs/Referencia_Comercial.pdf] [17.11.2016]
- (1997-1999): “La traducción especializada como operación de documentación” en *Sendebat. Revista de la Facultad de Traducción e Interpretación* 8-9, 137-154.
- MOGORRÓN HUERTA, Pedro; GALLEGO HERNÁNDEZ, Daniel; MASSEAU, Paola e TOLOSA IGUALADA, Miguel (eds.) (2013): *Fraseología, opacidad y traducción*. Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien: Peter Lang.
- MONTERO MARTÍNEZ, Silvia; FABER BENÍTEZ, Pamela e BUENDÍA CASTRO, Miriam (2011): *Terminología para traductores e intérpretes: una perspectiva integradora*. Granada: Ediciones Trágacanto.
- NORD, Christiane (1991): *Text Analysis in translation: theory, methodology and didactic application of a Model for translation oriented text analysis*. Amsterdam: Atlanta, G. A.
- (1997): *Translating as a purposeful activity*. Manchester: St Jerome Publishing.
- POIRIER, Éric (2003): “Conséquences didactiques et théoriques du caractère conventionnel et arbitraire de la traduction des unités phraséologiques” en *Meta* 48 (3); 402-410.
- TRICÁS PRECKLER, Mercedes (1995): *Manual de traducción Francés-Castellano*. Madrid: Gedisa.

Parecias xeocosmolóxicas de predición do tempo en galego e maorí

Geocosmologic paroemias of weather prediction in Galician and Maori

Laura López Fernández

University of Waikato, New Zealand
lopez@waikato.ac.nz

Resumo: O presente traballo comparativo recolle unidades fraseolóxicas, ou *dictons*, (Rodegem 1984 e Sevilla Muñoz 1988; 1992) relacionadas co campo semántico da predición do tempo en dúas culturas que non tiveron contacto entre si e que están situadas nos antípodas do planeta: a cultura galega e a cultura maorí¹. A metodoloxía empregada parte dunha análise comparativa diacrónica, mais non diatrática, de parecias xeocosmolóxicas que poden estar en uso ou non na actualidade e que comprenden ditos sobre fenómenos atmosféricos, a observación dos astros e predición do tempo a través da observación dos animais, especialmente os paxaros. Os ditos recollidos en maorí non proveñen de informantes, senón dos poucos libros e fontes dixitais existentes e representan só un fragmento da cultura oral tradicional e do pensamento e legado tradicional das distintas *iwis* (tribos). Os ditos recollidos en galego proceden de varias bases de datos, córpora e recursos dixitalizados.

Palabras clave: maorí, galego, ditos meteorolóxicos, predición do tempo, fenómenos atmosféricos.

Abstract: This comparative study collects phraseological units -dictons- (Rodegem 1984 e Sevilla Muñoz 1988; 1992) related to the semantic field of weather forecast from two cultures, which have

Data de recepción: 4.2.2015. Data de aceptación: 11.5.2015

¹ Unha referencia evidenciada de xentes en contacto entre España e Nova Zelandia (NZ) é a que se deu entre un baleeiro segoviano, Manuel Jose [<http://www.teara.govt.nz/en/biographies/1m12/manuel-jose>], que navegaba desde o Perú probablemente e chegou a Nova Zelandia e decidiu quedar a vivir na zona de Waiapu (na illa norte) a finais dos 1830. Alí viviu cunha tribo maorí, os Ngati Porou, que o aceptou e na que tivo cinco mulleres e miles de descendentes. A xente desa zona di que Manuel José introduciu o arado en Waiapu e tamén os toxos. Moito antes deste contacto hai outra referencia importante do século XVI, estudada por Robert A. Langdon en *The Lost Caravel* (1975), que fala da carabela perdida, a San Lesmes –unha das sete que partiu de España cara ao Pacífico na busca de especias no ano 1526, cen anos antes de Abel Tasman, o primeiro explorador coñecido en NZ. Este barco perdeuse no Pacífico no mesmo ano e a tripulación contaba cuns 53 homes, a maioría galegos e vascos, que apareceron na illa norte de Nova Zelandia e se mesturaron cos maorís.

not been in contact, and which are located in the antipodes of the planet: Galician and Maori. The methodology used utilizes a diachronic analysis (although not diastatic), of geocosmological proverbs, that can be or not in use nowadays, which include dictons about atmospheric phenomena, observation of the stars and star lore, and weather forecast through observation of animals, especially birds. The dictons collected in Maori do not come from informants but from the few books and digital sources available at the moment and this represents only a fragment of their traditional oral culture, thought and legacy of the different iwís. The collected dictons in Galician have been collected from a variety of digital corpus and resources.

Keywords: Maori, Galician, meteorological dictons, weather forecast, atmospheric phenomena.

1. Introducción

Aínda que o galego e o maorí son dúas linguas que proceden de culturas moi diferentes e que tiveron unha evolución asincrónica, un acercamento aos costumes de ambos os pobos indica certas similitudes con respecto ao coñecemento tradicional sobre predicións do tempo baseado en fenómenos físicos. Hai que subliñar que este coñecemento que se transmitía oralmente continúa vixente só de modo limitado, en varias comunidades nas zonas rurais e só no grupo da xente máis vella. Tradicionalmente, os pobos galego e maorí mantiveron unha oralidade primaria (Ong 1987) e no caso do maorí, esta evidénciase até principios do século XX. Nas dúas culturas –mais en distintos períodos históricos– a observación da natureza, os mitos e os rituais constituíron unha parte integral do seu *modus vivendi* e *sentendi* e fixeron posíbel a continuación e preservación da súa cultura e identidade. En Nova Zelandia, a cosmovisión maorí baseada nunha interacción directa coa natureza era vital en termos de adaptación e supervivencia a un entorno marcado pola intensidade dos fenómenos atmosféricos tanto por parte das *iwís* (tribos) que vivían na costa como no interior. En ambas as dúas culturas (galega e maorí) existe unha marcada tradición oral, moi rica, con variábeis rexionais nas que hai unha alta frecuencia de ditos, de carácter máis ou menos rexional, que proceden da observación directa dos fenómenos físicos (nubes, arco da vella, chuvias, neve, ondas, temporais, etc.) e do mundo natural (certos paxaros, peixes e árbores dos bosques). Os paxaros, especialmente en Nova Zelandia, eran os máis observados, pois apenas había réptiles e os únicos mamíferos eran os morcegos e as baleas.

Os ditos que se conservan en maorí e en galego semellan arcaísmos dun legado inmutábel das raíces ancestrais, mais este legado de *dictons* é un conxunto de manifestacións vivas que posibelmente foron reelaborándose a través dos procesos creativos xerados polas comunidades particulares.

Este estudo diacrónico límitase á recolleita de ditos sobre a predición do tempo mediante a observación dos fenómenos atmosféricos, a influencia dos astros e a observación dos animais, especialmente os paxaros (o tipo de son, as horas do día ás que cantan, o tipo de voo, etc.). Cómpre notar tamén que estes e outros sinais, en principio, forman ditos e refráns cunha función didáctica para anticipar non só o tempo que vai vir, senón moitos aspectos transcendentais na vida diaria das *iwís* e tamén da Galicia tradicional rural. Comprobar hoxe en día a verdade destes ditos e refráns é un tema de estudo á parte. Véxase, por exemplo, o estudo de Germán Conde Tarrío “La verdad en el refranero:

los refranes meteorológicos gallegos” (2001). Un marco de referencia útil a esta análise é a terminoloxía e taxonomía de Cellard e Dubois (1985: 4-5) e o marco teórico de Pilar Río Corbacho (2005) con respecto ao que ela denomina ‘mal chamado refrán meteorolóxico’, que clasifica dentro das paremiás xeocosmolóxicas. Estas paremiás forman unha entidade autónoma con características propias dos *dictons* diferenciadas dos refráns, pois non son xocosas, non son metafóricas nin son universais². Segundo esta taxonomía as paremiás xeocosmolóxicas comprenden ditos sobre: 1) fenómenos atmosféricos (locais), 2) formas sentenciosas nas que se presenta a influencia dos astros sobre as persoas, 3) os animais e 4) os cultivos.

A metodoloxía utilizada é unha análise comparativa diacrónica, mais non diastrática, das unidades fraseolóxicas, *dictons* –que poden estar ou non en uso na actualidade- de dúas linguas moi diferentes: galego e maorí. Este estudo comparativo permite establecer semellanzas ou equivalentes paremiolóxicos con carácter universal, (trans) nacional e diferencias de procedencia local (segundo Río Corbacho este último trazo é propio dos ditos de predición do tempo). Outro tema para futuras análises sería investigar as posíbeis semellanzas (a maioría serían parciais) desde varios aspectos interlingüísticos e interculturais. As semellanzas das unidades fraseolóxicas e *dictons* presentan polo menos unha das seguintes características: significado idéntico, estruturas léxicas e sintácticas idénticas e imaxinería idéntica.

Neste traballo non se aplicará a noción restrinxida de semellanza léxica ou sintáctica, nin formal, pois trátase de linguas moi diferentes entre si, que impiden calcos ou unha equivalencia léxica parcial ou total. Tampouco se terá en conta o aspecto diastrático pero si se analizarán as posíbeis correspondencias ou equivalencias conceptuais (só de significado) parciais entre os ditos seleccionados en galego (a partir do século XVI)³ e en maorí. Débese subliñar que o termo *equivalencias* ou *correspondencias* é un concepto polémico segundo Amparo Hurtado Albir (2007: 204), debido ao carácter central e importancia na tradución. É un concepto ambiguo, como tamén o advertía Nord (1991: 22, ápub Hurtado 2007: 205). De todos os xeitos, hai distintos graos de equivalencias e correspondencias entre os ditos de varias linguas. Nas linguas romances, pero tamén noutras linguas europeas, hai recollidas moitas paremiás semellantes ou con equivalencias totais e tamén parciais⁴. As correspondencias parciais acontecen cando as

² Ref. Pilar Río Corbacho: “Para a fácil comprensión destas mensaxes o seu significado debería ser lineal, isto é, non metafórico, xa que era necesario que o texto fose comprendido por todos, quedando liberadas as paremiás meteorolóxicas de toda artificiosidade no seu enunciado. Así mesmo, elimínase o elemento xocoso nestes enunciados, xa que o que se pretende é dar unha información seria e fundamental, polo que foi presentada cun ton severo.” (2005: 253).

³ Segundo Pilar Río Corbacho non hai paremiás meteorolóxicas nas cantigas até o século XVI. “Entre as cantigas dos cancioneros galaico-portugueses non descubrimos ningunha paremia meteorolóxica, xa que os refráns destas presentan un elevado carácter moral e a súa mensaxe é universal, o que lles fai ser máis aptos para o campo da paremia. Tivemos que esperar ata o século XVI para achar as primeiras formas meteorolóxicas galegas.” (2005: 242).

⁴ Xesús Ferro Ruibal: “O caso é que as paremiás, ó brincaren por riba das fronteiras lingüísticas, revélanme por segunda vez que somos europeos e, se cadra, indoeuropeos.” (2012: 63).

unidades fraseolóxicas dunha das dúas linguas presentan un aspecto idiosincrático da cultura que non está presente na outra cultura pero comparten outros aspectos (Corpas Pastor 2003). As correspondencias nulas danse cando as unidades fraseolóxicas de cada lingua non presentan ningún aspecto en común.

2. A predición do tempo na cultura maorí

A cultura popular e a literatura oral maorí é moi rica en proverbios e ditos que teñen unha orixe cultural animista e tamén se basean nunha observación íntima da natureza. O animismo penetraba en tódalas esferas públicas e privadas dos maorís. A maioría dos proverbios e refráns tiñan unha función didáctica e dentro deste grupo os ditos servían para predicir o tempo, para saber cando era propicio cultivar, viaxar e para identificar o mellor día ou momento para comezar unha guerra ou outras iniciativas. Ademais de seren animistas, os maorís non dispuxeron de lingua escrita até ben entrado o século XIX e ao non existir a escritura non había unha lingua normativizada. Esta innovación chegou coa consolidación da colonización inglesa, feito que ironicamente veu acompañado dunha progresiva aculturación e diglosia fronte ao inglés. Outro aspecto importante que se debe ter en conta é que, tradicionalmente, os maorís vivían agrupados en *iwis* e cada unha delas dispoñía de expresións locais propias, fenómeno que dá conta da riqueza intercomunitaria de antano. É a partir do século XIX cando empezan a imporse cambios sistemáticos radicais coa introdución dunha relixión (cristiá, protestante) e coa aprendizaxe do inglés forzando, entre outras cousas, unha evolución irregular da lingua maorí e da cultura e identidade de cada *iwi*. O termo *maorí* comeza a ser utilizado coa presenza dos europeos nas illas. A lingua maorí vai rexistrando estes cambios que reflicten unha progresiva perda da vida tradicional e da cosmovisión animista, ao tempo que acontece unha progresiva importación do léxico e das estruturas lingüísticas do inglés⁵. En 1860 Te Reo Māori, a que fora a única lingua en Nova Zelandia (coas súas variantes) durante aproximadamente oito séculos, convértese nunha lingua minoritaria. Por unha banda, comezan a transcribirse elementos da sabedoría e folclore popular e, pola outra, dáse unha progresiva situación de diglosia e dependencia da cultura dominante europea (inglesa).

Os primeiros contactos evidenciados dos maorís con culturas non polinesias comezan no século XIX, a pesar de que tanto os portugueses como os españois tiñan unha presenza activa no Pacífico desde antes do século XVI, pero non hai evidencia de que chegasen a Nova Zelandia ou que chegasen con intención de quedar. Tampouco hai evidencia de que chegasen chineses ou xente da India. As primeiras incursións europeas comezan a partir da chegada do explorador holandés Abel Tasmán no 1642 e a historia de asentamentos

⁵ Coa chegada dos primeiros misioneiros ingleses a estas illas comezan a transcribirse expresións básicas dos maorís, así como a traducir a biblia ao maorí. Á perda dun estilo de vida e dunha cosmovisión tamén lle hai que engadir unha progresiva desaparición da flora e da fauna. Desafortunadamente, os colonizadores europeos en só 50 anos (1840-1890) acabaron de devastar as especies indíxenas autóctonas que quedaban (Riley 2001: 37). 'History of the Māori language': <http://www.nzhistory.net.nz/culture/maori-language-week/history-of-the-maori-language>.

européos ingleses non acontece até entrado o século XIX, feito que foi facilitado por varios exploradores no 1769, o inglés James Cook e, case ao mesmo tempo, o capitán francés Jean François Marie de Surville. Para entender os proverbios e ditos que se conservan en maorí hai que partir dunha cosmovisión animista intimamente ligada ás orixes míticas do seu pobo⁶.

En maorí a palabra *pēpeha* designa a sabedoría dos devanceiros, expresada en proverbios, encantamentos, modismos e ditos de todo tipo (Williams 1971: 274). A lingua do *pēpeha* difire moitas veces dos textos actuais escritos en maorí. Xa notou este contraste Sir Apirana Ngata, unha autoridade en maorí que escribiu *In former times a wealth of meaning was clothed within a word or two as delectable as a proverb in its poetical form and in its musical sound* (Ngata 1972: xv) [“En tempos antigos a riqueza de significados era recollida nunha ou dúas palabras tan exquisitas como un refrán na súa súa forma poética e na súa forma musical e sonora”-tradución da autora]. Os ditos e proverbios de antano serviron de inspiración a moitas xeracións de maorís e constitúen unha mostra colectiva complexa e única.

En contraste cos ditos e proverbios galegos, en maorí as publicacións físicas e dixitais, os corpóra e as bases de datos son escasos, o que dificulta un estudo detallado e completo. Outro obstáculo son as variantes lingüísticas e tradicións locais de cada *iwi*. O seguinte esquema facilita a visualización da proposta de estudo:

Predición do tempo coa observación dos:	Semellanzas dos ditos segundo os criterios de:	Semellanzas dos ditos pola orixe
Fenómenos atmosféricos	Significado idéntico Significado parcial Nulo (sen semellanzas)	Ditos de orixe local Ditos de orixe (trans)nacional Ditos de orixe universal
Astros	Estruturas formais léxico-sintácticas (N/A)	
Animais: paxaros e peixes	Imaxinería idéntica Imaxinería parcial	

2.1. Predición do tempo coa observación dos fenómenos atmosféricos

2.1.1. *Ka āhei rawa au ki a Rūaimoko, kotahi ngaruetanga ka whiti tau kē*

“I know indeed that Ruaimoko by shaking alone causes the season to change”.
(Eu sei que Ruaimoko só con mover a terra produce un cambio de estación).
Ruaimoko era a personificación dos terremotos e perturbacións volcánicas. Críase

⁶ Segundo unha lenda maorí, os devanceiros dos maorís actuais viñeron en sete canoas hai entre 500 e 1000 anos dunha terra mítica chamada Hawaiiiki e coa chegada dos misioneiros os coñecementos místicos e os tohunga perdéronse. (St. Clair 1987).

que este causaba os cambios principais de temperatura, de calor a frío e ao revés. (Best 1982: 284 ápod Neil Grove & Hirini Moko 2001: 151).

2.1.2. *Ngā uri a Whaitiri whakapapāroa kai*

“The offspring of Whaitiri who made food scarce” (Os fillos de Whaitiri fixeron escasear a comida). A neve e o xeo producen escaseza de comida e advirten que hai que prepararse con antelación. (Best 1899: 113; Brougham 1975: 38; Ihaka 1959: 26.54 ápod Neil Grove & Hirini Moko 2001: 336).

2.1.3. *Ka ngau ki te turikākoa te paringa o te tai, e tika te rere o te kūaka*

“When the surf flows over the seaside grass the flight of the godwit is straight” (Cando a corrente flúe sobre a herba á beira do mar o voo do francolín é recto”. Ás veces en lúa chea e lúa nova en marzo cando as mareas primaverais flúen sobre as herbas onde se alimentan estes paxaros á beira do mar o seu voo é recto, van dereito a aniñar a Siberia do Norte e Alasca. Nisto diferénciase doutras especies. Estas correntes sinalan o principio da migración corrente abaixo do inanga ou angulas e tamén o tempo de colleita de certas especies. (Williams 1908: 19; 1971: 459 ápod Neil Grove & Hirini Moko 2001: 172).

2.2. Predición do tempo coa observación dos astros

Para os antigos maorís os astros servían de guía para a vida diaria pero tamén formaban parte dun coñecemento profundo e espiritual e, desde esta perspectiva, o ceo constaba de doce niveis segundo os *tohunga* ou antigos chamáns maorís. Segundo A. T. Mann, Carl Jung pensaba que a humanidade usara os coñecementos das estrelas; durante moitos miles de anos os seres humanos proxectaron colectivamente moito do seu coñecemento nos planetas, nas estrelas e nas constelacións. Este coñecemento está dispoñíbel como unha gran fonte de recursos e información (1995: 97).

En maorí, os nomes das estrelas presentan diferenzas rexionais e tribais con respecto ás correspondencias climáticas e aos meses do ano. Os mesmos nomes teñen varios significados (descricións de estrelas, tempo estacional e da agricultura). Matariki (Mata Riki ou ollos pequenos, Mata Ariki ou ollos de deus) marcaba o inicio do novo ano para os maorís. Isto ocorría os últimos días de maio e até a primeira lúa de xuño. A constelación das Pléiades ou Matariki sitúase baixo o horizonte, no ‘inframundo’. Tres estrelas brillantes do cinto de Orión (Tautoru) alíñanse verticalmente no horizonte mentres que Sirio (Takurua) se sitúa directamente sobre elas. Matariki, Tautoru e Takurua forman un eixe clave de estrelas que servían para predicir se o ano ía ser bo para as colleitas, etc. A constelación das Pléiades (Matariki) foi moi relevante en moitas culturas antigas, tanto no hemisferio sur como no hemisferio norte (en Grecia, no Xapón, etc.). Este tipo de información pasou logo a ser rexistrada na mitoloxía.

2.2.1. *Ngā kai a Matariki, nāna i ao ake ki runga*

“The food supplies of Matariki; by her scooped up” (Os alimentos gardados de Matariki). De acordo cos Tūhoe, se as estrelas das Pléiades parecían estar

afastadas, ía vir unha estación temperada e abundante. (Best 1972: 53 ápod Neil Grove & Hirini Moko 2001: 323).

2.2.2. Ka kitea a Matariki, ka rere te korokoro

“When Matariki is seen, the lamprey migrate” (Cando se ven as Pléiades as lampreas emigran). Este era un tempo para comezar os labores agrícolas. (Best 1972: 3; 1977c: 813 ápod Neil Grove & Hirini Moko 2001: 162).

2.2.3. Ka rere a Matariki, ka wera te hinu

“When the Pleiades rise the fat is heated” (Cando aparecen as Pléiades quéntase a graxa). A referencia era que había que conservar os paxaros na súa graxa, unha delicadeza dos maorís. (Williams 1908: 20 ápod Neil Grove & Hirini Moko 2001: 181).

2.2.4. Ka rere ngā purapura a Matariki

“The seeds of the Pleiades are falling” (As semillas das Pléiades están caendo). Cando ocorre a aparición heliaca das Pléiades (en xuño) cae neve nalgunhas rexións e de aí esta expresión figurativa. (Neil Grove & Hirini Moko 2001: 182).

2.2.5. Ngā whetū hari kai mai

“The stars that bring food here” (As estrelas traen comida aquí). Certas estrelas e constelacións rexían cando plantar e recoller. (Brougham 1975: 110 ápod Neil Grove & Hirini Moko 2001: 338).

2.2.6. Takurua hūpē nui

“Winter the time of much nasal discharge” (O ‘inverno’ é o tempo de moitos arrefriados). Takurua é unha das estrelas máis brillantes de Sirio na constelación Canis Major. (Colenso 1879: 146; Williams 1908: 30; 1971: 70 ápod Neil Grove & Hirini Moko 2001: 357). Outra variante é *Te anu o Takurua* “The cold of Takurua” (O frío de Takurua).

2.2.7. Puanga kai rau

“Puanga of a hundred foods” (Na estación da estrela Puanga hai comida abundante). Rigel é a estrela máis brillante na constelación de Beta Orión. (Best 1977 c; 837; Grey 1857: 81; Williams 1908: 30; 1971: 302 ápod Neil Grove & Hirini Moko 2001: 346).

2.2.8. Te Paki o Autahi

“The fine weather of Autahi” (O bo tempo de Autahi). Autahi é a estrela Canopus, a máis brillante da constelación do sur Carina; refírese a que, ás veces, cando se ve, van ser unhas boas e prolongadas estacións de primavera e verán. (Brougham 1975: 129 ápod Neil Grove & Hirini Moko 2001: 384).

Os mesmos ditos para outras estrelas e meses son:

2.2.9. Te paki o Rūhī

“The fine weather of autumn” (O bo tempo de outono). Refírese á pequena estrela cerca de Antares que indica o noveno mes e o principio do outono. (Best 1898b: 106; 1977 c: 822; Brougham 1975: 129 ápod Neil Grove & Hirini Moko 2001: 384).

Unha variante da anterior é *Ko te paki nō Rūhī i horahia ki waho* “The fine weather of Ruhi is spread below” (O bo tempo de Ruhi esténdese por baixo). (Brougham 1975: 82; Grey 1857: 59 ápod Neil Grove & Hirini Moko 2001: 257).

2.2.10. Hauhake tū, ka tō Matariki

“Lifting of the crops begins when the Pleiades set” (A colleita comeza cando se asentan as Pleiades) (en marzo-abril). Outro dito especifica que a colleita comeza cando se eleva Vega (Whanui), a estrela máis brillante da constelación Lyra. (Te Waka Maori o Niu Tirani XI.13159; Turnbull n.d.: 38; Williams 1908: 15 ápod Neil Grove & Hirini Moko 2001: 61).

2.2.11. Ko Whānui, e, ko Whānui!

“It is Whanui! Oh, it is Whanui!” (É o Whanui! Oh, é o Whanui!). Esta era a chamada que ouvían ao aparecer helíaco da estrela Vega, o que significaba que era tempo da colleita da pataca doce. (Best 1972: 63f; Brougham 1975: 52 ápod Neil Grove & Hirini Moko 2001: 270-1).

2.2.12. Ka rere a Whānui, ka tīmata te hauhake

“When Vega rises the harvest starts” (Cando Vega aparece comeza a colleita). (Williams 1971: 487 ápod Neil Grove & Hirini Moko 2001: 181).

2.2.13. Rehua kai tangata

“Rehua destroyer of people” (Antares o destrutor da xente). Rehua é un nome que designa a estrela de verán Antares, que se ve cando remata a colleita e os homes están libres para xuntarse en grupos de guerra. Tamén no verán morría xente debido a tanta calor, especialmente os vellos. (Best 1899: 107; 1903: 40; 1977c: 822; Brougham 1975: 113; Smith 1897a: 80 ápod Neil Grove & Hirini Moko 2001: 350).

2.2.14. Te po tutanga nui o Pipiri

“The long nights of the star Pipiri is seen” (Vense as longas noites de Pipiri). O primeiro mes era Tahi ou Ppiri e este dito refírese ás longas noites do inverno. O primeiro mes lunar era en xuño e xullo. (Grey 1857: 88).

2.2.15. Ika a Maui

“The fish of Maui” (Os peixes de Maui). Refírese á Vía Láctea. Ademais, Maui era o nome que a *iwi* Ngai Tahu lle deu á illa norte de Nova Zelandia. A Vía

Láctea tamén se chama ás veces *Te Ikorea* “The great or long fish” (O gran peixe ou o peixe longo). (Riley 1990: 73-2).

2.2.16. Haere i mua, i te aroaro o Atutahi

“Go, or work away, before the rising of the star Atutahi” (Vai e traballa antes de que chegue Atutahi). En abril, Atutahi é a estrela Canopus na constelación Alpha Carina e tamén é a segunda estrela máis brillante despois de Sirius (Takurua).

2.3. Predición do tempo coa observación dos animais

Ás veces as analoxías forman correspondencias entre a natureza e os astros:

Existía unha dimensión económica e de supervivencia e outra espiritual entre os paxaros e os maorís, que tiñan dous niveis de coñecemento ou percepción: o popular e o dos rituais sagrados, preservados só para certas persoas das *iwi*s que eran expertas. O coñecemento tiña compoñentes visíbeis e invisíbeis (Riley 2001: 5). Antigamente, este tipo de coñecemento e observacións transmitíanse oralmente e de memoria. Na actualidade, moitas das especies ás que se refiren os ditos están extintas.

2.3.1 Predición do tempo coa observación de paxaros

Paxaros e as diferentes funcións na cultura pre-europea maorí:

For many a century the pre-contact Māori developed a sophisticated structure of beliefs and customs about the birds of this land, this Aotearoa, this New Zealand. [...]

Larger birds like the harrier (kahu) and morepork (ruru) had other tasks in the Maori world, they acted as messengers to the gods in the heavens, winging their ways there along spiritual paths. They were the mediums used by tohunga experts to communicate with the gods. Tohunga also applied their skills to practical methods of bird catching. They read the signs of the sky, of the foliage, of the bird life. They oversaw the manufacture and storage of traps, lines and ladders used in hunting in the forests of Tane. They knew that Tane was the power and origin of all tree, bird and even human life. They recited the proper chants to him and other gods so that birds would be plentiful and the hunting successful. (Riley 2001)

2.3.1.1 Bellbird (endémico de NZ), Korimako, Makomako

2.3.1.1.1. Haere mai rā e te manuhiri tūārangi.

“Welcome stranger from afar” (Benvido estranxeiro de tan lonxe). Outro significado era predecir a chuvia. Se os paxaros cantaban certas notas indicaba que ía chover.

Os vellos maorís dicían que a canción destes paxaros como a dos *tui* era un *manuhiri*, (visitante ou invitado) “un paxaro de paso”. A súa presenza era benvida pero a chuvia “probabelmente non” (Riley 2001: 48).

2.3.1.1.2 Te māra o Tāne

Antigamente, cando os maorís ouvían pola madrugada (3:00-5:00 am) os *bellbirds* era hora de ir traballar e ao atardecer era hora de ir para a casa.

2.3.1.2. Bittern, Kaka haere: O abetouro

2.3.1.2.1. Me he mea kaka haere te matuku i te pō he tau waipuke.

“If the bittern continues to cry out as it moves about at night, then a season of floods will follow” (Se o abetouro non deixa de chorar cando se move pola noite, entón teremos inundacións) (Riley 2001: 57).

O son dos abetouros cando voan *kaka-ing* é un sino de cambio de tempo e os vellos maorís tiñan este moi en conta (Riley 2001: 57).

2.3.1.3. Cuckoo, Koekoe: O cuco

O cuco na Polinesia era portador de mensaxes e era capaz de atopar lugares. Hai unha tradición que di que o capitán dunha canoa soltou dous paxaros cerca de Nova Zelandia para axudalo a localizar a terra. Os cucos pasaban o inverno en Rarotonga e viñan a Nova Zelandia en outubro usando a mesma ruta que os primeiros maorís que chegaron a Nova Zelandia. Os maorís atribuíronlle características divinas ou sagradas ao cuco chamado tamén Rakamaomao, irmán do deus dos ventos coma o seu pai. O *koekoe* canta cando o vento sopra do sur e non comeza de novo até que vén un vento do oeste ou unha brisa do norte. O vento do sur chámase *te potiki a Rakaomao*. O *koekoe* ou paxaro sagrado anuncia a chegada do primeiro mes do verán (outubro) (Riley 2001: 58).

2.3.1.3.1 Ka tangi te wharauora, ko ngā karere a Mahuru.

“If the shining cuckoo cries, it is a message from Mahuru” (Se o cuco chora, é unha mensaxe de Mahuru). Mahuru é o mes de setembro e literalmente significa *brote* (primavera). Mahura é o espírito lendario dos devanceiros da terra mítica orixinaria Hawaiki.

Cando as notas deste cuco se ouvían claramente *kui kui* significaba que non había froitas nese tempo. Non obstante, en decembro o canto do cuco sinalaba o regreso de Antares (a estrela Rehua) aos ceos de Aotearoa (Riley 2001: 62). Un tipo de cuco chamábase *Te Manu a Maui* (“Maui’s bird”) porque o seu canto representa antigas frases dos maorí *tewha a Maui*, un encantamento para plantar do semideus Maui, que cando se transformaba neste cuco se sentaba no sacho do seu pai. Maui podía adoptar a forma de moitas especies de paxaros.

2.3.1.3.2 Ko tangi te wharauora kua tou te kumara.

“When the cuckoo sings it is time to plant the sweet potato” (Cando o cuco canta é hora de plantar as patacas doces) (Riley 2001: 64).

2.3.1.3.3 Ka tangi te pīpīwharauroa, ko te karere a Mahuru.

“When the cuckoo cries, that is the herald of spring” (Cando o cuco chora é o comezo da primavera) (Fulton 1903: 134; Grey 1857: 44; Williams 1971: 165, 379 ápod Neil Grove & Hirini Moko 2001: 187).

2.3.1.4. Falcon, Te kārewarewa: O falcón

Este paxaro predí cambios de tempo. Outro nome é *kauaua* que significa “it will be very rainy” (choverá moito). Un nome popular en inglés é tamén “rain bird” (paxaro da chuva).

2.3.1.4.1. Ka tangi te kārewarewa ki waenga ō te rangi pai, ka ua āpōpō; ka tangi ki waenga ō te rangi ua, ka paki āpōpō.

“If the sparrowhawk screams on a fine day, it will rain on the next day; if it screams on a rainy day, the next day will be fine” (Se o gabián berra nun día claro, choverá ao día seguinte; se o gabián berra nun día chuvioso, haberá bo tempo ao día seguinte) (Riley 2001: 71).

A chamada *ke-ke-ke-ke* desde o alto alertou o semideus Tāwhaki da inminencia dun maremoto (Riley 2001: 72).

2.3.1.5. Fernbird, (endémico de NZ), Mātātā, Ngako, Wetito, Kūkurutoki

Cando canta *hākuwai* predí chuva. Cando di *puahau* predí vento e cando di *hōkioi*, bo tempo.

2.3.1.5.1. He hōkioi te manu e karanga tonu ana i tōna ingoa (Riley 2001: 82)

O *hoikoi* é o paxaro que sempre inclúe o seu nome cando canta. Este dito refírese ás persoas que sempre están alardeando dos seus propios logros.

2.3.1.6. Godwit, Kūaka: O mazarico

Os maorís (Ngāti Awa e Ngāti Tāhuhu) que viñeron do Pacífico seguindo o voo dos mazaricos chegaron a Nova Zelandia.

2.3.1.7. Harrier, Kāhu, Kērangī: A gatafornela

Se se ouve a gatafornela nun bo día, entón pola tarde choverá (H. J. Fletcher Collection 1918? ápod Riley 2001: 96).

No inverno este paxaro non canta. Porén, no verán si que o fai e por iso este dito:

2.3.1.7.1. Ko ngā tohu ō te raumati waru, ko te kē o te kāhu ki te rangi me te hū o te matuku ki te repo

“The screeching of the harrier in the sky and the boom of the bittern in the swamp are signals of a summer scarce of food” (O berro da gatafornela no ceo e o cu do abetouro no pantano son sinais dun verán con pouca comida) (Riley 2001: 96).

2.3.1.8. Kiwi, Tokoeka, Roa, Tokoweka: O kiwi

2.3.1.8.1. Horo kiwi, horo weka

“When the kiwi searches for food, the weka watches” (Cando o kiwi busca comida a weka mira). Este dito predí un mal verán.

2.3.1.9. Kōkako, Ruru, Kouko, Peho: O moucho

O *kōkako* (moucho) é un paxaro nocturno e considerábase o paxaro escondido de Tāne.

2.3.1.9.1. Te haka a Tānerore

“The dancing of Tānerore” (A danza de Tanerore). Ten dous significados: refírese a cando a terra ruxe durante un terremoto. O outro sentido máis popular é o temor do aire quente nun día de verán. Tānerore tamén personifica os raios do sol dos días calorosos de verán. Outros significados populares son que cando canta de noite predí a morte de alguén. Outras familias maorís considerábano un espírito feminino protector da casa (Riley 2001: 146).

Koukou é a chamada típica deste paxaro e o nome maorí para o moucho macho. Se se oen unha soa vez pola noite é sinal de mal tempo. Se se oen paxaros que se responden entre si é sinal de que se aproxima unha tormenta. A presenza de moitos mouchos no outono é sinal de ventos furacanados e dun mal inverno. A chamada apresurada dun moucho novo é sinal de chuvia (Riley 2001: 148).

Outro tipo de moucho, extinto na actualidade, o *whekau* ou *ruru* ou *whenua* tamén predicía chuvia e enfermidades.

2.3.1.10. Purple Swamphen, Pūkeko: A galiñola púrpura

2.3.1.10.1. He pākura ki te pō, he kākā ki te ngahere

“A pukeko at night, a kaka in the forest” (O *pukeko* pola noite e a kaka no bosque). Ambos os dous paxaros avisan do paso das horas pola noite cun canto ou chamada.

2.3.1.10.2. Kai hea te pakura e keho mai na?

“Where is the pūkeko that is calling now? (Onde está o *pūkeko* que está chamando agora?). Refírese ás chamadas do *pukeko*. A primeira *waenganui pō* prodúcese no intervalo entre a noite e o día, despois vén unha segunda chamada e despois unha terceira anunciando o novo día (Riley 2001: 158).

2.3.1.11. Robin, Pitoitōi, Karuwai, Totoara, Toutouwai: O paporroibo.

2.3.1.11.1. Kua rarahi ngā mata ō te tōtōara

“The eyes of the robin are enlarged” (“Os ollos do paporroibo están agrandados”). Significa que xa vai escurecer. O sol xa deixou de brillar, ti e eu, todo está máis claro (Riley 2001: 171).

2.3.1.12. Grey Warbler, Riroriro, Horirerire, Whiringa-a-tau: O reiseñor

2.3.1.12.1. I hea koe i te tangihanga o te riroriro?

“Where were you when the riroriro sang?” (Onde estabas cando cantou o reiseñor?). O canto deste paxaro anunciaba cando preparar a terra para a horta e o cuco cando plantar as patacas doces. Este paxaro era un paxaro de estacións. O reiseñor gris tamén anuncia chuvia dous ou tres días antes. Parece non completar a canción e alterar as notas.

2.3.1.12.2. Ka tangi mai te riroriro, ko te tohu o te raumati, ka tūtū nga tāne, ki ngā uwaha, a wai nā waka

“When the riroriro calls, it is the sign of summertime” (Cando canta o reiseñor vén o verán) (Riley 2001: 206).

2.3.2. Predición do tempo a traves da observación dos peixes

Ngā ika a Whaitiri

“The fishes of Whaitiri” (Os peixes de Whaitiri). Os peixes son os fillos de Whaitiri e Kaitangata. Unha interpretación é que ás veces este dito se refire a que vai nevar, sarabiar e xear (Williams 1971: 325 ápod Neil Grove & Hirini Moko 2001: 323).

3. A predición do tempo na cultura galega

Tanto en galego como en maorí certos paxaros (algúns comúns a ambas as dúas culturas como a curuxa) anuncian malos agoiros, predín en certas circunstancias a morte dun ser querido, un accidente, ou a avinza desfavorábel dunha guerra ou disputa, etc. Neste proxecto non recolleemos esa abundante fraseoloxía común nas dúas linguas, senón que nos centramos na predición do tempo a través da observación da natureza (animais, especialmente paxaros e peixes). A maioría das veces, trátase de refráns cunha función descritiva ou didáctica.

3.1. Predición do tempo coa observación dos fenómenos atmosféricos

3.1.1. *A chuvia de febreiro fai o paleiro.* (Taboada Chivite 2000: 51).

3.1.2. *A chuvia de san Xuán tolle o viño e non dá pan.* (Taboada Chivite 2000: 46).

3.1.3. *A chuvia no mes de agosto non é chuvia, é mel e mosto.* (Taboada Chivite 2000: 51).

3.1.4. *A *luna de *octubre sete días cubre. O que ocorre os sete días ocorrerá as sete lúas distintas.* (Taboada Chivite 2000: 52).

3.1.5. *A xeadas de febreiro mata a vaca e mailo leiro.* (Taboada Chivite 2000: 57).

3.1.6. *Ano de neves ano de *bienes.* (Taboada Chivite 2000: 60).

3.1.7. *Ano de xeadas, ano de fornadas.* (Taboada Chivite 2000: 60).

3.1.8. Arco iris formado, nin bo tempo, nin moi malo. (Taboada Chivite 2000: 61).

3.1.9. Brétema en Padornelo, sardiña no garabelo. (Taboada Chivite 2000: 61).

3.1.10. Brétema na montaña, pescador á cabana. Viveiro. (Taboada Chivite 2000: 66).

3.1.11. Brétema no monte, millor que pola mañá é pola noite. (Taboada Chivite 2000: 66).

3.1.12. Brétema no vale, pescador, á *calle. Viveiro. (Taboada Chivite 2000: 66).

3.1.13. Entre Marzo e Abril Sal o cuco do cubil Que coa neve non quer vir. Entre Marzo e Abril Si non vén o cuco Quer ví- la fin. (Corpus TILG. de la Iglesia, Antonio María (1886): *El idioma Gallego, su antigüedad y vida* (vol. III: *Literatura popular*); 105-238).

3.1.14. Cando chove, chove; cando neva, neva; mais, cando fai vento, ese si que é mal tempo. (Taboada Chivite 2000: 69).

3.1.15. Cando chove e fai sol anda o demo no Ferrol. (Taboada Chivite 2000: 69).

3.1.16. Cando chove e fai vento, *señal de mal tempo. (Taboada Chivite 2000: 69).

3.1.17. Cando ó Nordeste chove, hastra as pedras move.

Estes refráns mariñeiros recolleunos para o *Gaiteiro de Lugo* Antonio López Polo (Almanegra), mariñeiro do mar de Viveiro. Ano 1971 (Taboada Chivite 2000: 70).

3.1.18. Cando ó pescador vénlle a iauga antes que o vento, aferra e mete dentro.

Estes refráns mariñeiros recolleunos para o *Gaiteiro de Lugo* Antonio López Polo (Almanegra), mariñeiro do mar de Viveiro no ano 1971 (Taboada Chivite 2000: 70).

3.1.19. Ceo craro e lostregante, tempo bo e mais sofocante. (Taboada Chivite 2000: 73).

3.1.20. Ceo escamado, nordeste ó rabo. Viveiro. (Taboada Chivite 2000: 73).

3.1.21. Ceo estrelado, chao mollado, auga no sobrado. (Taboada Chivite 2000: 73).

3.1.22. Ceo ovellado, en tres días mollado. (Taboada Chivite 2000: 73).

3.1.23. Ceo tellado, nin bo nin malo. (Taboada Chivite 2000: 73).

3.1.24. Día de neboeiro, día de sualleiro. (Taboada Chivite 2000: 81).

3.1.25. Febreiro quente trae o demo no ventre. (Taboada Chivite 2000: 91).

3.1.26. Maio atreboado, ano temperado. (Taboada Chivite 2000: 97).

3.1.27. Neve na costa, chuvia na porta. (Taboada Chivite 2000: 104).

3.1.28. *Niebla no mes de agosto, nin bo nadal nin bo magosto. (Taboada Chivite 2000: 104).

3.1.29. O día da Candelaria, si chora ou venta, inverno entra. E si non venta nin chora, inverno fóra. (Taboada Chivite 2000: 113).

3.1.30. Outubro quente, inverno detente; outubro afriar, inverno a escoar. (Taboada Chivite 2000: 132).

3.1.31. Vento Norte, tempo forte. (Taboada Chivite 2000: 160).

3.1.32. Vento pra Portugal o vrau está no* umbral. (Taboada Chivite 2000: 160).

3.1.33. Vento solán, vento na man. Lugo. (Taboada Chivite 2000: 160).

3.1.34. Xaneiro, xeadeiro; febreiro, marmaruxeiro, cada surco seu regueiro; marzo, nin o rabo do gato mollado; abril, canta poida vir; maio, pardo; san Xoán, craro; santa Mariña, calor; agosto, millor, conténtate, labrador. (Taboada Chivite 2000: 162).

3.2. Predición do tempo coa observación dos astros:

3.2.1. As estrelas miudiñas son as que compón o tempo; dime, di me, rapaciña: onde té-lo pensamento. (Corpus TILG. Pérez Ballesteros, José (1979): *Cancionero Popular Gallego* (vol. III).

3.2.2. Sol barbado, nordeste ó rabo. Lugo. (Taboada Chivite 2000: 154).

3.2.3. Sol barbado, vendaval duro. Lugo. (Taboada Chivite 2000: 154).

3.2.4. Sol madrugadeiro, chuvia no quinteiro. (Taboada Chivite 2000: 154).

3.2.5. Sol madrugadeiro mete o can no palleiro. (Taboada Chivite 2000: 154).

3.2.6. Sol madrugador e cura *callexeiro nin o cura é bo nin o sol duradeiro. Almoite. (Taboada Chivite 2000: 154).

3.2.7. Sol madrugador, home rezador e muller cortés, eu renego deles tres. Santiago. (Taboada Chivite 2000: 154).

3.2.8. Sol na aira e auga no lameiro non pode ser. (Taboada Chivite 2000: 154).

3.2.9. Sol tempraneiro, auga no palleiro. (Taboada Chivite 2000: 154).

3.2.10. Lúa a saír, marea a subir. *Faro de Vigo*, 10/3/79. (Taboada Chivite 2000: 96).

3.2.11. Lúa con cerco, auga no rego. (Taboada Chivite 2000: 96).

3.2.12. Lúa de xaneiro non ten compañeiro, sinón a de agosto que lle dá no rostro. (Taboada Chivite 2000: 96).

3.2.13. *Lúa nova e lúa vella, baixamar ás oito e meia.* *Faro de Vigo*, 31/3/74. (Taboada Chivite 2000: 96).

3.2.14. *Lúa nova trobexada, trinta días de mollada.* *Vigo*. (Taboada Chivite 2000: 96).

3.2.15. *Lúa posta, baixamar na costa.* *Faro de Vigo*, 31/3/74. (Taboada Chivite 2000: 96).

3.2.16. *Cerco na lúa, enxuga a lagúa.* (Taboada Chivite 2000: 73).

3.2.17. *Cerco na luna, auga segura.* (Taboada Chivite 2000: 96).

3.2.18. *Cheas no xaneiro, redes ó fumeiro.* Refráns do Almanaque Agrícola ZZ –1969. (Taboada Chivite 2000: 96).

3.3. Predición do tempo coa observación dos animais: paxaros

3.3.1. A curuxa: Morepork, Ruru.

3.3.1.1. *Curuxa tardega, áugoa noitega.* (Corpus TILG. Nós. *Boletín mensual da Cultura Galega*, nº 36, 15 de decembro de 1926; 18).

3.3.1.2. *A curuxa de madrugada, vento ou xiada.* (Corpus TILG. Lence-Santar, Eduardo, 1939: *Etnografía mindoniense*. Edición de Armando Requeixo (2000); 73).

3.3.2. O cuco: Long-tailed Cuckoo, Koekoeñ

3.3.2.1. *O cuquiño a cucar, e a ruliña a rular, colle o fouciño e vai sementar.* (Corpus TILG. Nós. *Boletín mensual da Cultura Galega*, nº 36, 15 de decembro de 1926; 18).

3.3.2.2. *Si oies ó cuco tres días despois de <3 San Pedro 3>, cava, cavador, e non teñas medo.* (Corpus TILG. Lence-Santar, Eduardo (1939): *Etnografía mindoniense*. Edición de Armando Requeixo (2000); 76).

3.3.2.3. *Cando o cuco quer cantar a mañá vai despertar.* (Corpus TILG. Fernández Teixeira, Manuel María (1954): *Terra Cha. Poemas*; 76).

3.3.2.4. *Cando canta o cuco o criado ponse farruco.* (Taboada Chivite 2000: 69).

3.3.2.5. *(O cuco) se vén pola ribeira, fame na feira.* Pois existe a crenza de que se vén por abaixo será mal ano mentres que, pola contra, se se sente cantar o primeiro día cara a arriba, na montaña, será un bo ano. ***Cando o cuco chega, case sempre en días quentes e solleiros.*** O tempo poucos días máis adiante vira de xeito precipitado e volta a neve, o frío e a choiva (Corpus TILG. Parada Jato, Jesús Alfonso (2007): *Usos, costumes e cousas do Courel*; 71).

3.3.2.6. *Cando xa cantou o cuco, corren as choivas de abril e as lampreas son de baixada.* Desovadas, case mortas, perderon gran parte da súa exquisitez (Corpus TILG. Galdo, Fausto (2012): *Abecedario das mantenzas*; 169).

3.3.2.7. *Cando chega o cuco, vén o pan ó suco.* (Taboada Chivite 2000: 69).

3.3.3. A gaivota: Black-Bucked Gulls, Karoro

3.3.3.1. *Gaivotas, mensaxeiras das tromentas, chilrando, medorentas, polos sombrisos ceos, vense ir; contr ‘ as nubes o lóstrego s ‘ acende; o trono xa se fende, e sintese, ó ir a rolos, prercutir.* (Corpus TILG. Rodríguez Barreiro, Lisardo (1923): *Escumas e brétemas. Versos gallegos*; 111).

3.3.3.2. *Cando a gaivota anda á gravisela, mal para nós e fame para ela.* (Corpus TILG. Nós. *Boletín mensual da Cultura Galega*, nº 36, 15 de decembro de 1926: 18).

3.3.3.3. *Cando as gaivotas bailan a muiñeira hai que gardá-lo millo da eira.* (Corpus TILG. Nós. *Boletín mensual da Cultura Galega*, nº 36, 15 de decembro de 1926: 17).

3.3.3.4. *Os veciños de ‘Ons’ [...] Adiviñan o mal tempo porque cantan as gaivotas por riba dos pedras, porque os rañacús ou estrelas de mar saen a tomar o sol e porque os merlos cantan nas silveiras, pois si cantan nos penedos é sinal de bon tempo.* (Corpus TILG. Nós. *Boletín mensual da Cultura Galega*, nº 131-132, novembro-decembro de 1934: 171).

3.3.3.5. *Cuando a gaviota vai pral mar, coye el arado i pon te a arar.* (Corpus TILG. Fernández Vior, José Antonio (1997): *Notas etnolingüísticas del Conceyo da Veiga*; 72).

3.3.3.6. *Cuando a gaviota vai pra terra, coye a brosa i fai estelas.* (Corpus TILG. Fernández Vior, José Antonio (1997): *Notas etnolingüísticas del Conceyo da Veiga*; 72).

3.3.3.7. *Cando a gaviota visita o labrador, mal lle vai ó pescador.* (Taboada Chivite 2000: 68).

3.3.4. A bubela, Hoopoe.

3.3.4.1. *Cando canta a bubela, a faba na terra.* (Taboada Chivite 2000: 69).

3.3.4.2. *Cando canta a bubela, millo á terra.* (Taboada Chivite 2000: 69).

3.3.5. Paxaros en xeral:

3.3.4.3. *Canta a ra no mes de abril, encrúa o tempo e vólvese ó cubil.* Lugo. (Taboada Chivite 2000: 71).

3.3.4.4. *Páxaro na aldea e *reloj na *población é unha equivocación.* (Taboada Chivite 2000: 133).

4. Semellanzas dos ditos en galego e maorí

Téñense como base os seguintes criterios:

- (1) Significado idéntico/ parcial ou nulo (cando non hai semellanzas semánticas)
- (2) Estruturas formais léxico-sintácticas (N/A)
- (3) Imaxinería idéntica/ parcial

Dos ditos recollidos en galego e en maorí atópanse semellanzas parciais de significado na observación dos astros e dos animais (paxaros). En maorí non contamos con exemplos suficientes sobre a observación dos fenómenos atmosféricos para predicir o tempo, aínda que si existen moitos refráns de observación dos fenómenos atmosféricos para outros fins. Tamén hai moitos refráns nos que os paxaros e os astros adquiren trazos personificados converténdose en refráns didáctico-morais. Outro uso moi popular en maorí é a observación dos cantos dos paxaros a horas específicas para predicir a morte ou un evento catastrófico. En condicións ideais e podendo facer un estudo máis detallado e sistemático dos ditos meteorolóxicos, usando fontes orais -informantes nas zonas rurais onde se asentaron as distintas *iwis* e falando con xente maior, poderíamos atopar unha mostra máis relevante. Non se rexistran na escrita ditos meteorolóxicos no campo semántico das ondas (aínda que oralmente pode que si sexa un campo activo). Un informante contoume que un maorí que vive nunha pequena illa ao norte de Auckland lembra máis de dez nomes para os distintos tipos de ondas que tiñan significados diferentes para os antigos habitantes desa illa. Este coñecemento non está recollido por escrito en fontes públicas. Tamén sospeito que pode haber ditos atmosféricos de predición do tempo baseados na observación das nubes e da chuvia, tendo en conta que na illa norte chove moito e sabemos que os maorís eran expertos en navegación, e a observación do ceo e das estrelas era algo funcional e vital na vida diaria de antano. Tamén un dos varios xeitos en maorí de nomear orixinariamente a illa norte e, despois, toda Nova Zelandia é *Aotearoa*, que presenta varias traducións. A tradución máis popular é “a terra da longa nube branca”, pero *aotea* tamén pode ser unha canoa ou a galaxia de Magalláns, satélite da Vía Láctea: “*ao*: nube, amencer, día ou mundo”, “*Tea*: branco, claro, brillante”, “*roa*: longa”. Outro significado é a galaxia Magalláns. Outra tradución de *Aotearoa* é “o mundo longo e brillante” ou “a terra do día permanente”, en contraste cos días máis curtos ao norte da Polinesia.

En galego contamos cunha abundante fraseoloxía de predición do tempo baseada na observación dos fenómenos atmosféricos. Pero tamén hai moita máis historia e tradición de recollida de ditos e refráns. Proba diso son os corpóra, libros e estudos como “Parecias meteorolóxicas galegas: crítica e hermenéutica deste xénero literario” (2012) de Xesús Ferro Ruibal, publicado en *Géolinguistique* 13. Neste estudo o autor subliña, entre outras cousas, a importancia de diferenciar o pensamento tradicional do pensamento científico e racional cando tratamos de interpretar os ditos e refráns:

A segunda peculiaridade é a lóxica propia do pensamento tradicional. Aínda que os refráns, pola súa redondez expresiva, parezan leis físicas, non o son nin o pretenden ser: son simples cautelas meteorolóxicas. Un refrán meteorolóxico aproxima dous feitos (Fume baixo, sinal de auga) ou aproxima un feito expreso a outro elíptico para provocar unha recomendación (Lúa deitada, mariñeiro en pé). [...] O pensamento tradicional non funciona co principio de contradición. Por iso os refráns meteorolóxicos nin son dogmas de fe nin son axiomas científicos inequívocos e inexorábeis. [...] A sincronía de dous feitos non é nin pretende ser causalidade nin inexorabilidade estatística. (2012:104-105)

Neste traballo e nas mostras recollidas, que non son exhaustivas nin totalmente representativas das culturas en cuestión, pódense indicar semellanzas de significado parcial en ambas as culturas, así como semellanzas parciais na imaxinería empregada. Porén, penso que hai unha maior tendencia en maorí a personificar aspectos meteorolóxicos e xeotermiais porque se trata dunha cultura que estivo relativamente illada do resto do mundo durante máis de oito séculos, e por razóns xeográficas pero tamén pola maior incidencia destes fenómenos (especialmente terremotos e actividade volcánica) e polos efectos radicais que estes poden causar na vida diaria. Algunhas semellanzas parciais proveñen dunha observación detallada dos sons e cantos dalgúns paxaros como o cuco ou a gaivota anunciando nas dúas linguas cando é bo tempo para a colleita, cando é apropiado ir pescar ou cando vai chover. Estas semellanzas parciais de significado e de imaxinería teñen unha fonte de inspiración común na observación da natureza e, con moita probabilidade, usáronse de guía tradicionalmente con fins diversos como arar a terra, pescar ou empezar ou rematar os labores agrícolas diarios.

4.1. Semellanzas dos ditos en base á orixe

4.1.1. Ditos de orixe local, (trans)nacional e universal

Os ditos en galego presentan diversas procedencias de orixe. Hai ditos de procedencia local como *Brétema en Padornelo*, *sardiña no garabelo*, *Cando chove e fai sol anda o demo no Ferrol*; ditos de orixe rexional como *A chuvia de San Xuan tolle o viño e non dá pan*, ou ditos de orixe nacional e plurinacional (ditos que son similares en varias linguas romances) como *Ano de neves ano de benes*, *Febreiro quente trae o demo no ventre*, *En abril augas mil*, etc. Moitos ditos en maorí teñen unha orixe plurinacional ou transnacional e reflicten antecedentes e fontes comúns a certas illas do Pacífico (Rarotonga, Tonga, Fiji), segundo os recompiladores dos ditos recollidos (Murdoch R., N. Grove, Moko Mead, M. Orbell). Outros ditos son de orixe local, especialmente os que teñen como referente un monte ou un lugar particular. E outros ditos son comúns en varias *iwis* na illa norte. Os dous pobos presentan semellanzas no uso de ditos meteorolóxicos en base á orixe. Outra cuestión, como se mencionou anteriormente, é a de comprobar a verdade ou veracidade dos ditos de predición do tempo, pois cando os ditos non teñen unha orixe local perden o sentido de referencialidade, poden adoptar elementos creativos ou, ao tratarse de ditos de hai moitos séculos, xa non reflicten os patróns do tempo hoxe en día. Como di Conde Tarrío con respecto á veracidade dos ditos en galego:

El refranero gallego no refleja con exactitud la climatología de Galicia: se fija más en las temperaturas que en las precipitaciones. Se nos habla de frío cuando en Galicia el frío es “sensible”, es decir, la gente lo siente por la gran humedad reinante, pero no es tan excesivo como se pretende. [...]

Si un refrán nace como fruto de la experimentación, como es el caso de los meteorológicos, nos atrevemos a afirmar que un agricultor gallego no puede constatar que el mes de abril sea el más lluvioso. Esto nos hace pensar que el proverbio “En abril augas mil” ha sido traído a nuestra tierra, tal vez por los

“alugados”, (personas que iban alugadas a Castilla para traballar en las faenas del campo) a su vuelta de la Meseta. (2001: 66)

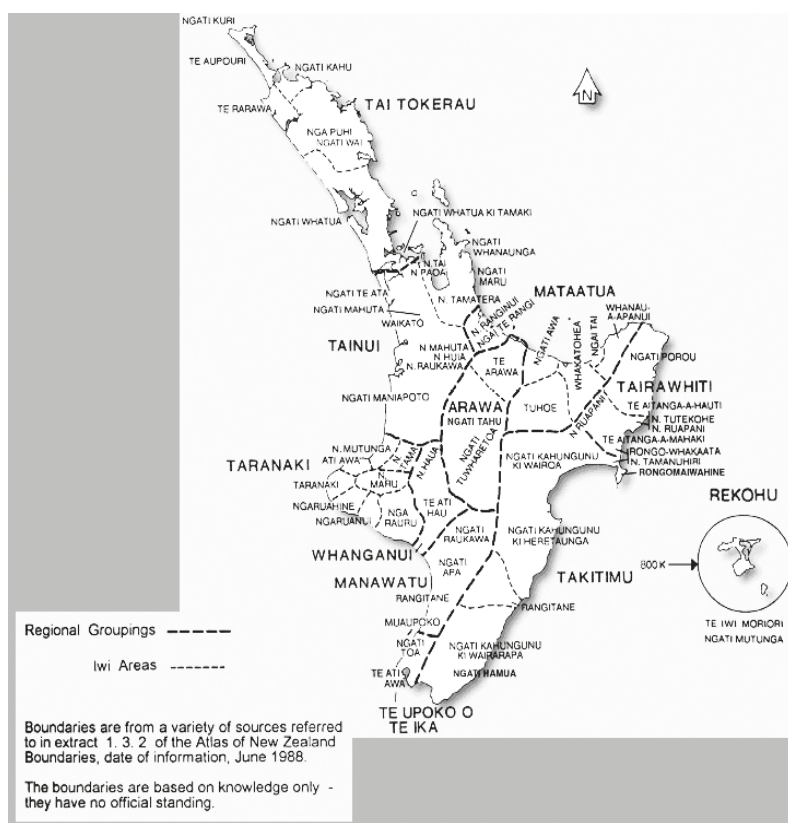
Os ditos climatolóxicos recollidos en maorí tampouco reflicten con exactitude a climatoloxía variada do país, ademais cada *iwi* tiña cadansúas variantes lingüísticas e ditos e moitos non están recompilados por escrito. A maioría das *iwis* asentáronse en distintos lugares da illa norte e ían en canoas á illa sur basicamente na procura de xade ou para matar moas para comer (aves xigantes extintas). Outro problema é que en maorí dependemos da tradución ao inglés, unha lingua moi diferente e sen unha correspondencia semántica total ou literal. No proceso de translación semántica empobrecése ou límitase a posíbel riqueza de contido dos ditos na lingua orixinal. Ademais dos baleiros léxicos, temos o problema de transmitir contidos de tipo animista a unha lingua e pensamento racional non animista, limitando captar o sentido profundo e contextual ou a intuición do que os antigos maorís querían expresar. Outra limitación é que os ditos recollidos aquí proceden de fontes que só reflicten un fragmento da variada tradición oral de antano. Mais a pesar das limitacións lingüísticas, da perda de sentidos na tradución e da asincronía histórica entre os dous pobos, esta pequena mostra quere presentar que por riba das diferenzas lingüísticas, culturais, relixiosas e xeográficas que existen entre culturas tan separadas entre si, tamén se intúen algunhas semellanzas parciais na observación e función dos astros e dos animais no pensamento tradicional maorí e galego. Trátase de observacións semellantes de carácter funcional, non sempre referencial, e tamén simbólico, recollidas en ditos meteorolóxicos nunha época na que predominaba unha cultura oral de subsistencia agrícola, de caza e mariñeira.

5. Conclusións

Neste estudo comparativo de parecias de predición do tempo en galego e en maorí, -dúas linguas e culturas situadas xeograficamente nos antípodas do planeta e que non tiveron contactos entre si- ponse de manifesto a existencia de tendencias similares en ambas as linguas no proceso de observación do mundo natural (cantos particulares e a determinadas horas de certos paxaros, e peixes) e dos astros en relación coa predición do tempo. Un trazo popular en ambas as culturas é predicir a través dos animais o cambio de estación ou se vai facer bo ou mal tempo para a colleita, para sementar, ou se vai haber tormentas, temporais, etc. En ambas as dúas culturas existe unha presenza de *dictons* de orixe local (a veracidade destes ditos é intransferible dun lugar a outro), pero tamén hai expresións de orixe nacional e transnacional (das illas do Pacífico en maorí e, de Europa, sobre todo das linguas romances, no galego). Tamén se observan algunhas diferenzas. En maorí parece haber unha maior abundancia de unidades fraseolóxicas do tempo baseadas na observación dos astros, constelacións, etc., e tamén é máis común o uso de personificacións dos peixes, dos astros e dos paxaros. Este trazo reflicte unha ausencia de sincronización cultural e de cosmovisión entre o maorí e as linguas e culturas europeas modernas (inglés, galego etc.). Outros trazos contrastivos son a ausencia dunha lingua escrita en maorí até moi recentemente e a consecuente carencia de corpus lingüísticos

do maorí. En galego existe unha longa tradición de recollida de datos, fenómeno que favorece unha análise máis exhaustiva. En maorí sería necesario facer estudos de campo sistemáticos para rexistrar refráns e unidades fraseolóxicas orais que aínda se conservan na memoria dos maorís máis vellos que viven nas zonas rurais.

Para unha mellor visualización do territorio maorí en Nova Zelandia preséntase aquí un mapa co nome e a distribución das *iwis* na illa norte e os seus límites rexionais, que non están lexislados oficialmente. O seguinte mapa é a illa sur e presenta a distribución das *iwis* que estaban localizadas xeograficamente en zonas moito máis amplas, coa excepción da parte norte da illa sur que rexistra unha historia máis longa e dinámica de asentamentos.

http://www.takoa.co.nz/iwi_maps_north.htm

http://www.takoa.co.nz/iwi_maps_south.htm

6. Corpus, recursos e ligazóns útiles

6.1 En galego

- Instituto da Lingua Galega: [<http://ilg.usc.es/gl/recursos/>].
- AMPER-Galicia: [<http://ilg.usc.es/amper/>].
- Arquivo do Galego Oral (AGO): [<http://ilg.usc.es/ago/>].
- Dicionario de dicionarios da lingua galega (DdD): [<http://sli.uvigo.es/ddd/index.html>].
- Dicionario de dicionarios de xirias: [<http://sli.uvigo.es/xirias/>].
- Estudos de Lingüística Galega (ELG): [<http://www.usc.es/revistas/index.php/elg>].
- FOLERPA - Ferramenta On-Line para ExpeRimentación PerceptivA: [<http://ilg.usc.es/FOLERPA/>].
- Índices do Atlas Lingüístico Galego: [<http://ilg.usc.es/indices/>].
- Recursos Integrados da Lingua Galega (RILG): [<http://sli.uvigo.es/RILG/>].
- Rede Tecnoloxías e Análise dos Datos Lingüísticos (TecAnDaLi): [<http://ilg.usc.es/tecandali/>].
- Tesouro Informatizado da Lingua Galega (TILG): [<http://ilg.usc.es/TILG/>].

- Tesouro Medieval Informatizado da Lingua Galega (TMILG): [<http://ilg.usc.es/tmilg/>].
- Ligazóns sobre revistas, arquivos, centros e estudos de cultura etnográfica: [<http://www.culturaspopulares.org/links1.php>].
- ParemioRom: [<http://stel.ub.edu/paremio-rom/es/%C3%A1mbito-tem%C3%A1tico-general>] // [<http://stel.ub.edu/paremio-rom/es/p%C3%A1ginas/enlaces-de-inter%C3%A9s>]

6.2. En maorí

- Mapas visuais e sonoros: [<http://www.teara.govt.nz/en/nga-manu-birds/page-3>] [<http://www.teara.govt.nz/en/nga-manu-birds/page-4>].
- Glossary of Māori Proverbs, Sayings and Phrases: [http://ojs.review.mai.ac.nz/info/proverbs_and_sayings.php].
- The Maori: Yesterday and To-day. Chapter IX. Whakatauki. Some maori proverbs and aphorisms: [<http://nzetc.victoria.ac.nz/tm/scholarly/tei-CowYest-t1-body-d1-d9.html>].
- Maori Proverbs Massey Univ.: [<http://www.massey.ac.nz/massey/maori/maori-language-month/korero/maori-proverbs.cfm>].
- Royal Society of NZ: [http://rsnz.natlib.govt.nz/volume/rsnz_12/rsnz_12_00_001250.html].
- Maori- Death- Mythological origins: [<http://www.teara.govt.nz/en/tangihanga-death-customs/page-2>].
- Planeta Maori Proverbs: [<http://planeta.wikispaces.com/maoriproverbs>].
- Maori Proverbs: [<http://www.maori.cl/Proverbs.htm>].
- Maori Sayings From Nature: Story: Kōrero taiao – sayings from nature: [<http://www.teara.govt.nz/en/korero-taiao-sayings-from-nature>].
- Traditional Maori Proverbs: Some General Themes: [<http://www.otago.ac.nz/deepsouth/vol3no1/moon2.html>].
- Mapa das iwis de Aotearoa:
Te-Ika-a-Māui= illa norte [http://www.takoa.co.nz/iwi_maps_north.htm] / Te Waipounamu= illa sur: [http://www.takoa.co.nz/iwi_maps_south.htm].
- Mitoloxía maorí: [<http://rongowhakaata.iwi.nz/culture/whakapapa/>].

7. Bibliografía

CELLARD, Jacques e DUBOIS, Gilbert (1985): *Dictons de la pluie et du beau temps*. Paris: Éditions Belin.

- CONDE TARRÍO, Germán (2001): “La verdad en el refranero: los refranes meteorológicos gallegos” en *Paremia* 7; 61-68.
- CORPAS PASTOR, Gloria (2003): *Diez años de investigación en fraseología, análisis sintáctico-semánticos, contrastivos y traductológicos*. Madrid: Iberoamericana.
- FERRO RUIBAL, Xesús (2012): “Parecias meteorolóxicas galegas: crítica e hermenéutica deste xénero literario” en *Géolinguistique* 13; 61-121.
- GREY, Sir George (1857): *Ko Nga Whakapepeha. Nga Whakapepeha a nga Tipuna. Aotearoa. Proverbial and Popular Sayings of the Ancestors of the New Zealand Race*. Cape Town: Saul Solomon and Co., Stream Printing Office.
- GROVE, Neil e MOKO MEAD, Hirini (2001): *Ngā Pēpeha. A ngā Tipuna. The Sayings of the Ancestors*. Wellington: Victoria University Press.
- HURTADO ALBIR, Amparo (2007): *Traducción y traductología: introducción a la traductología*. Madrid: Cátedra.
- KEANE, Kelly (2012): “Ngā manu – birds - Birds’ names” en *Te Ara - the Encyclopedia of New Zealand*. Actualizada 14.10.2012. [<http://www.TeAra.govt.nz/en/interactive/12179/bird-calls>]. [10.1.2015]
- MANN, Alden T. (1995): *The elements of reincarnation*. Great Britain: Element Books Ltd.
- McCONNELL, Robert N. e McCONNELL, Vivienne M. (2012): “Manuel José” en *Dictionary of New Zealand Biography. Te Ara - the Encyclopedia of New Zealand*. Actualizada 30.10.2012. [<http://www.TeAra.govt.nz/en/biographies/1m12/manuel-jose>]
- NGATA, Sir Apirana T. (1970): *Ngā Moteatea. Part III*. Wellington: The Polynesian Society.
- NORD, Christiane (1991): *Text Analysis in Translation*. Amsterdam: Rodopi.
- ONG, Walter J. (1987): *Oralidad y escritura. Tecnologías de la palabra*. México: Fondo de Cultura Económica.
- ORBELL, Margaret (1995): *The Illustrated Encyclopedia of Maori Myth and Legend*. New Zealand: Canterbury University Press.
- PHILLIPS, Jock (2012): “European exploration” en *Te Ara - the Encyclopedia of New Zealand*. Actualizada 9.11.2012. [<http://www.TeAra.govt.nz/en/european-exploration>].
- RILEY, Murdoch (1990): *Maori Sayings and Proverbs*. Compiled by Murdoch Riley. New Zealand: Viking Sevenses NZ Ltd.
- (2001): *Maori Bird Lore. An introduction*. New Zealand: Viking Sevenses NZ Ltd.
- RÍO CORBACHO, María Pilar (2005): “O refrán meteorolóxico: estudo, comparación con outras linguas (catalán e francés) e proposta de nova denominación” en *Cadernos de Fraseoloxía Galega* 7, 2005; 239-260. [<http://www.cirp.es/pub/docs/cfg07.pdf>]
- RODEGEM, François-Marie (1984): “La parole proverbiale (II)” en SUARD, François e BURIDANT, Claude (1984): *Richesse du Proverbe*. Lille: Université de Lille III; 121-135.

- SANTAMARINA FERNÁNDEZ Antón (coord.): *Tesouro Informatizado da Lingua Galega*. Santiago de Compostela. Instituto da Lingua Galega. USC: [<http://ilg.usc.es/TILG/>] [10.10.2014].
- SEVILLA MUÑOZ, Julia (1988): *Hacia una aproximación conceptual de las paremias francesas y españolas*. Madrid: Ed. Universidad Complutense.
- (1992): “Propuesta de sistematización de los dictons” en *Revista de Filología Francesa* 1, 1992; 175-187.
- ST CLAIR, John (1897): “The Ancient Wisdom of the Maoris” en *Theosophy*. April 1897.
[http://www.theosociety.org/pasadena/theos/v12n01p11_ancient-wisdom-of-the-moaris.htm]
- TABOADA CHIVITE, Xesús (2000): *Refraneiro galego*. *Cadernos de Fraseoloxía galega* 2, 2000. Santiago de Compostela: Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades; 194 páxs.
- VV.AA. “History of the Māori language” (2014): Ministry for Culture and Heritage. [<http://www.nzhistory.net.nz/culture/maori-language-week/history-of-the-maori-language>]. [2.11.2014].
- WILLIAMS, Herbert W. (19717): *A Dictionary of the Māori Language*. Wellington: Govt. Printer.

Sinónimos fraseolóxicos no corpus e no dicionario

Phraseological Synonyms in Corpus and in Dictionary

Irina Parina¹

Staatliche Linguistische Universität Nischni Novgorod
parinai@yandex.ru

Resumo: Este artigo trata de comprobar se unha análise baseada en corpus de sinónimos fraseolóxicos pode conducir a unha descrición lexicográfica precisa. Tomarase como base para a obtención de datos o corpus de referencia do alemán DeReKo do Institut für Deutsche Sprache Mannheim. Analizaranse as locucións alemás do campo semántico TADEL (CRÍTICA) que en obras lexicográficas tradicionais se presentan frecuentemente co mesmo significado ou moi parecido. O estudo ten en conta especialmente os significados actuais e a estrutura das locucións, así como calquera modificación sintáctica como a transformación a pasiva, a conxugación de formas persoais do verbo ou as combinacións con atributos adxectivos e adverbiais. A análise do corpus mostra que as locucións de significado próximo se caracterizan por peculiaridades no seu uso. Nalgúns casos, estas peculiaridades teñen unha explicación, aínda que case ningunha é previsible. Polo tanto, sería recomendable incluír no dicionario comentarios sobre as peculiaridades sintácticas e pragmáticas das locucións. Nalgunhas ocasións, tamén se poden realizar conclusións sobre as características semánticas das locucións tendo en conta as peculiaridades no uso destas que permitan que as descricións lexicográficas sexan máis exhaustivas. Estas distincións tamén son importantes para a lexicografía bilingüe, así como para a fraseodidáctica no ensino de linguas estranxeiras.

Palabras clave: locución, sinónimo fraseolóxico, análise de corpus.

Abstract: *The subject of the following paper are German idioms of the semantic field DISAPPROVAL usually described in dictionaries as absolute synonyms. The aim of the study is to find out whether there are any significant differences between these idioms by analyzing their usage in contexts from the German reference corpus DeReKo. The paper considers the meaning and inner form of phraseological synonyms as well as such syntactic modifications as passivation, constructing personal forms of the verb, combinations with adjectives and adverbial modifiers. Corpus analysis shows that idioms of the same semantic field differ under these aspects. Therefore, detailed*

Data de recepción: 15.10.2015. Data de aceptación: 30.10.2015.

¹ O meu máis sincero agradecemento ao Dr. Steffan Ettinger, así como aos revisores anónimos polas valiosas observacións e propostas de corrección sobre esta achega.

Tradución de Beatriz Pérez Traseira.

comments on the syntactic and combinatorial properties of the idioms are necessary in dictionary to provide for their confident usage. Besides, some of the observed properties allow to make conclusions about the semantic and pragmatic features of idioms, which could also be mentioned in the dictionary to make the lexicographic descriptions of idioms more detailed and differentiated.

Keywords: idiom, phraseological synonymy, corpus analysis.

1. Introducción

Xa hai 25 anos, sinalou N. Švedova, a autora dun dos dicionarios semasiolóxicos de ruso máis coñecidos, que na descrición lexicográfica de lexemas sería máis razoable a ordenación por grupos de unidades próximas semanticamente correspondentes á mesma categoría gramatical que por orde alfabética. Deste xeito, permitiría delimitar mellor cada significado e presentar en xeral de maneira máis uniforme e coherente as descricións do significado e as entradas no dicionario (Švedova 1981: 171).

Este enfoque podería tamén aplicarse aos frasemas. As unidades de significado próximo son aínda máis frecuentes no caso dos frasemas que nos lexemas (Fleischer 1997; Hümmel 2007: 46). Varios investigadores afirman que os frasemas describen moi frecuentemente situacións, características e estados que provocan unha reacción negativa, de xeito que se constitúen grandes grupos de frasemas similares semanticamente en ámbitos cunha carga emocional (Burger 2015: 72–74; Mitschri 1998: 523–534; Rajhštejn 1980: 58–61; Stepanova/Černyševa 2003: 180).

Nesta achega comprobarase, tendo en conta as locucións en alemán do campo semántico TADEL (CRÍTICA), se a comparación baseada en corpus de frasemas de significado próximo pode levar a unha descrición lexicográfica precisa da súa semántica. A resposta a esta pregunta non é obvia, xa que por unha banda existen distintas interpretacións do concepto sinonimia, das que nos ocuparemos no seguinte apartado. Unha comparación máis exhaustiva dos sinónimos tería soamente lugar se se considera posible nun principio que haxa diferenzas entre estes. Non obstante, partimos da base de que as locucións dunha serie de sinónimos comparten o mesmo significado e abonda con enumeralas no dicionario. Por outra banda, grazas á investigación baseada en corpus obtense a información sobre o significado de frasemas a través da análise de documentos auténticos. Hümmel sinalou as dúbidas relacionadas ao observar que sería cuestionable se se aprecian diferenzas conceptuais na distribución de sinónimos ou se se trata de idiosincrasias de distribución puramente convencionais (Hümmel 2007: 48). Con todo, isto pode rebatirse, xa que habería que mencionar as diferenzas que chaman a atención no emprego de sinónimos nos dicionarios, independentemente de se se relacionan coa semántica do frasema ou non.

Como base da recollida de datos no presente estudo empregouse o corpus DeReKo (= Deutsches Referenzkorpus) do Institut für Deutsche Sprache en Mannheim. A semántica dos frasemas do campo semántico TADEL (CRÍTICA) foi, ademais, obxecto da miña tese, que, mediante a información extraída dun corpus, desenvolveu entradas para un dicionario de fraseoloxía ideográfico bilingüe. En total, ao longo do estudo analizáronse máis de 15.000 aparicións no corpus de 32 locucións (Parina 2010): *jmdn. unter Beschuss*

nehmen; etw./jmdn. aufs Korn nehmen; jmdm. etw. um die Ohren hauen/schlagen; jmdn. in die Pfanne hauen; etw./jmdn. in der Luft zerreißen; jmdm. an die Gurgel gehen; jmdm. eine vor den Latz knallen; jmdm. die/seine Meinung sagen; jmdm. die Leviten lesen; jmdn./etw. ins Gebet nehmen; jmdm. ins Gesicht springen, mit jmdm. ein paar Takte reden; jmdm./etw. den/einen Spiegel vorhalten; jmdm. den/einen Spiegel vors Gesicht halten; jmdm. eine Zigarre verpassen; jmdn. an/ans Portepée fassen/packen; jmdm. auf die Finger klopfen; jmdm. auf die Pfoten hauen; jmdm. die Ohren lang ziehen; jmdm./etw. den Marsch blasen; jmdm./etw. (die) Flötentöne beibringen; jmdn. Mores lehren; jmdm. aufs Dach steigen; jmdm. den Kopf waschen; jmdm. die Kappe waschen; jmdn. in den Senkel stellen; jmdm. den Kopf zurechtrücken; jmdm. eins auf den Deckel geben; jmdm. eins aufs Dach geben; jmdm. eins auf die Nase geben; jmdm. eins über die Rübe geben; jmdm. eins auf den Hut geben. Ante o significativo aumento da extensión do DeReKo dende o ano 2010 (dende 2,3 mil ata 29 mil millóns de palabras), os datos presentados neste artigo revisáronse con respecto ao uso das locucións e, en caso necesario, completáronse. Ademais, serviron como base para as entradas das locucións correspondentes para o corpus-dicionario “Moderne deutsch-russische Idiomatik”, no que traballa un equipo dirixido por A. Dobrovol’skij (locucións alemán-ruso: [<http://wvonline.ids-mannheim.de/idiome-russ/>]). Unha das entradas de dicionario que elaborei preséntase como adxunto do presente artigo.

2. As distintas interpretacións da sinonimia fraseolóxica

Na investigación fraseolóxica moderna entendéronse os sinónimos, quer como unidades cun significado similar, quer cun significado igual. A condición para unha sinonimia total é, segundo Schemann (2009: 111), un proceso de lexicalización completo, polo tanto o significado da expresión idiomática non se relacionaría máis no seu conxunto co significado non idiomático dos seus compoñentes. Aínda que Schemann recoñece que acontecen con moita frecuencia fenómenos transitorios, este afirma que ao parecer na lingua alemá hai centos, se non son miles, de unidades idiomáticas co mesmo significado (Schemann 2009: 110).

Este punto de vista reflíctese no *Synonymwörterbuch der deutschen Redensarten* (Schemann 2012), que ata hai pouco tempo era o único dicionario de sinónimos de locucións en alemán. Os frasemas de significado próximo, “que son intercambiabiles en contextos concretos”, preséntanse en bloques de sinónimos (Schemann 2012: XII). No título de cada bloque represéntase o esencial do seu significado a través de palabras clave ou exemplos de frasemas dese bloque.

Tamén segundo Proost (2007: 110-111), os frasemas considéranse sinónimos totais, pois o seu significado denotativo é equivalente. A autora considera irrelevantes as diferenzas nos compoñentes figurativos, xa que, dende o seu punto de vista, os grupos completos de sinónimos fraseolóxicos (por exemplo *jmdm. eins auf Dach geben, jmdm. eins auf den Deckel geben, jmdm. eins auf den Hut geben, jmdm. eins auf die Nase geben*) existen como consecuencia dos esforzos de formar expresións a través dunha variación *ad hoc* do compoñente léxico. Non obstante, engade que, se a imaxe se considerara

parte do significado connotativo, se poderían dar en moi poucas ocasións nos frasemas sinónimos totais.

Nos enfoques nos que se lle dá moita importancia aos compoñentes figurativos do significado do frasema, os frasemas de significado próximo considéranse similares, mais non equivalentes. Fleischer (1997) entende por sinónimos fraseolóxicos os frasemas que comparten matices de significado “esenciais”. O seu grao de motivación figurativo, a súa marca estilística e a súa forma sintáctica poden ser diferentes. En Fleischer (1997: 195-196) tamén se fai fincapé no modelo de construción das locucións do campo semántico de TADEL (CRÍTICA). Indicáronse distintos significados figurativos iniciais: por exemplo, “lavar, limpar”, *den Kopf waschen*, “golpear”, jmdm. *eins auf den Deckel geben* e “instruír”, como. jmdm. *die Leviten lesen*. Con respecto a isto, xorde a cuestión de se a diferenza entre locucións de significado próximo (se se detectan) se poida deber a diferenzas nos modelos de construción.

Toledo (1993: 35) sinala que debido a imaxes diferentes pode ser posible moi poucas veces o intercambio de frasemas. Šanskij (1985: 52) fai tamén referencia á función diferenciadora de significado das imaxes fraseolóxicas. No enfoque cognitivo-lingüístico, representado por Dobrovol'skij (1996: 71–93; 2007: 789–818), considérase que a a imaxe mental que representa a locución provoca restricións no seu uso. En Dobrovol'skij (2007: 800-803) compróbase, tendo en conta locucións do campo semántico ANGST (MEDO), que as diferentes imaxes contribúen a unha reprodución e unha diferenciación máis precisas dos significados que expresan as locucións. No caso das locucións cunha estrutura diferente, trátase de cuasisinónimos que só son intercambiabiles en contextos concretos.

Ademais, documentáronse experimentalmente diferenzas no significado e uso de frasemas dun grupo de sinónimos. Hümmel (2007: 295), tras realizar unha investigación baseada en corpus de frasemas do campo semántico “Capacidade”, chegou á conclusión de que, dentro dun grupo de sinónimos, cada elemento ten un papel único que diferencia a este elemento do resto. En Parina (2014) describíronse diferenzas entre os frasemas co significado de *echt, typisch, durch* e *durch* (“auténtico, típico, completamente”) coa axuda dunha análise de corpus.

Os resultados do estudo comparativo de sinónimos fraseolóxicos ata o momento apenas se puideron integrar na praxe lexicográfica. Nos dicionarios xerais actuais en alemán e de fraseoloxía (por exemplo *Duden* 1997; *Duden* 2002; *Langenscheidts Großwörterbuch; Redensarten-index.de*) atópanse listaxes completas de frasemas con definicións moi parecidas ou iguais. Algúns exemplos do campo semántico TADEL (CRÍTICA) poden ilustralo:

jmdm. *auf die Finger klopfen* (ugs.): jmdn. scharf zurechtweisen (*Duden* 2002: 222);

jmdm. *den Marsch blasen* (salopp): jmdn. gehörig zurechtweisen (*Duden* 2002: 504);

- jmdn. Mores lehren (ugs.): jmdn. energisch zurechtweisen (Duden 2002: 522);*
jmdn. in den Senkel stellen (ugs.): jmdn. scharf zurechtweisen (Duden 2002: 701);
jmdm. eine Zigarre verpassen (ugs.): jmdn. zurechtweisen, tadeln (Duden 2002: 902);
jemandem aufs Dach steigen gespr; *jemanden energisch rügen, tadeln (Langenscheidts Großwörterbuch);*
jemandem auf die Finger klopfen gespr; *jemanden streng tadeln (Langenscheidts Großwörterbuch);*
jemandem eine Zigarre verpassen gespr; *jemanden heftig tadeln (Langenscheidts Großwörterbuch).*
jemandem auf die Finger klopfen: *jemanden zurechtweisen /tadeln /warnen (Redensarten-index.de);*
jemandem eins aufs Dach geben: *jemanden tadeln /zurechtweisen (Redensarten-index.de);*
ein paar Takte mit jemandem reden: *jemanden zurechtweisen (Redensarten-index.de).*

Un dos motivos de presentar unha mesma descrición de significado podería ser que os autores do dicionario consideren estes frasesmas sinónimos totais ou que no dicionario se recolla soamente o esencial do significado denotativo, de tal xeito que os compoñentes de significado periféricos queden excluídos.

Non obstante, algúns frasesmas do campo semántico TAFEL (CRÍTICA) dispoñen de definicións máis detalladas (por exemplo en Duden 2002):

- jmdm. die Leviten lesen (ugs.): jmdn. wegen eines tadelnswerten Verhaltens zurechtweisen (Duden 2002: 481);*
jmdm. die Ohren lang ziehen (ugs.): (in Bezug auf Kinder) jmdn. tadeln, [scharf] zurechtweisen (Duden 2002: 556).

A primeira definición non é en realidade máis informativa que as amosadas anteriormente, pois a actividade descrita co verbo *zurechtweisen* xa dá por suposta unha actitude censurable do obxecto.

- zu|recht|wei|sen* <st. V.; hat>: *jmdm. gegenüber wegen seiner Verhaltensweise sehr deutlich seine Missbilligung ausdrücken, ihn nachdrücklich tadeln (Duden 1997)*

A definición da locución *jmdm. die Ohren lang ziehen* achega información pragmática adicional. Con todo, non se sabe se se debe considerar unha característica distintiva, pois a locución, a diferenza dos seus sinónimos, debería aplicarse unicamente en relación aos nenos.

Ademais, atópanse definicións (por exemplo en *Duden* 2002) que se expresan dunha maneira completamente distinta que a maioría dos frasemas dunha listaxe de sinónimos:

jmdn. ins Gebet nehmen: jmdn. eindringlich ermahnen u. zu einer Änderung seines verkehrten, missbilligten Verhaltens zu bewegen suchen (*Duden* 2002: 259);

jmdm. die/seine Meinung sagen/(salopp:) geigen: jmdm. gegenüber unmissverständlich sein Missfallen, seinen Unmut zum Ausdruck bringen (*Duden* 2002: 510);

jmdm. den Spiegel vorhalten: jmdn. deutlich auf dessen Fehler hinweisen (*Duden* 2002: 715).

A pesar de que as definicións sexan moi exhaustivas e totalmente distintas, faise difícil realizar conclusións destas sobre se esa locución significa algo diferente a, por exemplo, *jmdm. die Leviten lesen* ou se só se refire a unha crítica.

Para os usuarios de dicionarios é unha vantaxe se coincide o significado dos sinónimos e se destacan de xeito claro as posibles diferenzas. Tamén para a lexicografía bilingüe a comparación de sinónimos fraseolóxicos é un paso importante para a selección de equivalencias adecuadas e precisas na lingua de destino. Os resultados de tal comparación poden aplicarse á fraseodidáctica, pois a descodificación do frasema faise difícil con frecuencia na aprendizaxe de linguas estranxeiras, debido a unha falta de precisión en recollidas xa dispoñibles (cf. Ettinger 2004: 315-329, Ettinger 2007: 893-908 e Ettinger 2009: 45-64). Con todo, só é posible unha descrición precisa cando se observan diferenzas reais entre os frasemas de significado próximo. A continuación describíranse detalladamente os resultados da análise de corpus.

A información sintáctica e pragmática, á que se lle presta pouca atención polo xeral en obras lexicográficas, especialmente se os sinónimos fraseolóxicos non son equivalentes neste sentido, proporcionaríalles máis seguridade aos usuarios dos dicionarios nun uso activo das locucións. Por iso na comparación baseada en corpus de locucións de significado próximo téñense en conta estas características.

3. Resultados da comparación baseada en corpus de locucións de significado próximo

Durante o estudo analizáronse coa axuda das entradas do corpus o significado dos frasemas, a integración no contexto, a combinatoria do frasema, as especificacións estilísticas e pragmáticas do seu uso, así como a súa modificabilidade. Identificáronse numerosos casos de modificacións léxicas, é dicir, cambio dos seus constituíntes, como é o caso de *jmdm. an die Gurgel gehen/springen/fahren* e de modificacións léxico-sintácticas e sintácticas. Ás últimas pertencen, entre outras, a transformación en voz pasiva (*Gerhard Schröder wurde in Mannheim in den Senkel gestellt*) e o emprego de formas alternativas da pasiva (*Team des Ex-Coaches bekommt die Leviten gelesen*), topicalización do compoñente substantivo (*Den Kopf wusch Dlouhy der Dritte im*

Bunde), nominalización (*Die Verwechslungsgefahr wurde durch energisches „Auf die Finger Klopfen“ beseitigt*), inserción dunha oración relativa (*Wir haben verdiente Waldhörer ins Gebet genommen, ihre guten Kontakte zu nutzen*) e ampliación a través de adverbios (*Ich gebe einem Spieler schnell mal eines auf den Deckel und bin sparsam mit Lob*) ou atributos adxectivos (*Die Elfjährige hielt dabei den Gästen kritisch den närrischen Spiegel vors Gesicht*).

Mentres que falte información nos dicionarios convencionais sobre as modificacións sintácticas, a información sobre a variación léxica é na maioría das ocasións un compoñente da entrada do dicionario. Non obstante, esta pode relacionarse cos resultados do estudo, xa que as locucións analizadas resultaron ser na maioría dos casos modificables, como por exemplo no *Duden* (2002). No caso dunha locución, comprobouse a variación dos compoñentes substantivos: *jmdm. einen Spiegel vors Gesicht/vor Augen/vor die Nase halten*. O compoñente verbal é variable en dezasete locucións, por exemplo *jmdm. etw. um die Ohren hauen/knallen/werfen*. Varias locucións que amosan unha imaxe común de golpear presentan ao lado da forma canónica que aparece no *Duden* (2002) unha variante co verbo *hauen*: *jmdm. auf die Finger klopfen/ hauen*, *jmdm. eins aufs Dach geben/ hauen*, *jmdm. eins auf den Deckel geben/hauen*. No frasema *mit jmdm. ein paar Takte reden* varían os constituíntes verbais: *jmdm. ein paar Takte sagen/ flüstern/ erzählen*, *mit jmdm. ein paar Takte schwatzen/plaudern/quatschen*, tamén *ein paar Takte filmen/ fotografieren/spielen*, etc. Sería probablemente máis económico non tratar o verbo como parte da locución e describir *ein paar Takte* como unha locución co significado de “un pouco” que se pode relacionar libremente con verbos en infinitivo.

A este respecto, xorde a cuestión de que modificacións de locucións se empregan ocasionalmente e cales habitualmente. O criterio de frecuencia estatístico non é sempre eficaz, pois está comprobado que os frasemas aparecen relativamente en poucas ocasións en textos escritos dos corpóra (Colson 2003; Cowie 2003). Deste xeito, para algúns dos frasemas analizados (*jmdm. eine Zigarre verpassen*, *jmdm. auf die Pfoten klopfen/hauen*, *jmdm. auf den Hut hauen/einen auf den Hut geben*) na versión máis actualizada do DeReKo documéntanse menos de 50 aparicións. Ademais, por exemplo, Dobrovol'skij (2013: 626) considera que a linguaxe dos medios, moi presente nos corpóra de textos dixitais proporcionalmente a outros tipos de texto, se ve mellorada grazas ás modificacións de locucións que son diferentes ás habituais. A oposición “usual vs. ocasional”, relacionada co tipo de variación, non podería ser posible, pois poden xurdir cambios substanciais na estrutura da locución co uso (Dobrovol'skij 2013: 496).

Ademais da oposición “usual vs. ocasional”, Dobrovol'skij (2013: 495ff) diferencia entre modificacións derivadas das regras gramaticais e idiosincráticas. As modificacións idiosincráticas son imprevisibles porque non se pode determinar unha norma léxica ou sintáctica (como por exemplo o intercambio, a modo de xogos de palabras, dos compoñentes substantivos nas locucións *jmdm. den Kopf waschen* en singular pola súa forma plural: *Einen Tag nach dem 0:2 gegen Salzburg hat Präsident Kartnig nämlich seinen Blackies in Messendorf ordentlich die Köpfe gewaschen*). Polo contrario, as modificacións derivadas das regras gramaticais, entre as que se inclúen moitos cambios

sintácticos, como a transformación en voz pasiva ou a nominalización, son en certa medida previsibles. Non obstante, as locucións presentan con frecuencia defectos de transformación, polo que as modificacións derivadas das regras gramaticais non son usuais en cada locución.

O descubrimento de transformacións fixadas co uso e regulares en todas as locucións do campo semántico permitiría establecer normas comúns para todo o grupo e evitar consultar a entrada do dicionario para cada locución. Ademais, as posibles diferenzas na modificabilidade tamén serían lexicograficamente relevantes por ter a peculiaridade de impedir o intercambio pleno de locucións sinónimas. Durante o estudo comprobouse se as locucións de significado próximo permiten as mesmas modificacións léxico-sintácticas e sintácticas. Ilustráranse con exemplos algúns resultados ao longo deste documento.

3.1. A transformación en voz pasiva como modificación sintáctica regularizada

Para a maioría das locucións do campo semántico (29 de 32) atopáronse exemplos de transformación en voz pasiva. Neste caso, permiten habitualmente unha transformación deste tipo os frasemas que presentan unha valencia de acusativo externa (*jmdn. unter Beschuss nehmen, jmdn. aufs Korn nehmen, jmdn. in die Pfanne hauen, jmdn. in der Luft zerreißen, jmdn. ins Gebet nehmen, jmdn. in den Senkel stellen, jmdn. an/ans Portepée fassen/packen, jmdm. etw. (Akk.) um die Ohren hauen*). Neste tipo de transformacións o obxecto de acusativo non incluído na locución convértese en suxeito da oración pasiva.

(1) *Die Regierung wurde dabei von der Fortschrittlichen Bürgerpartei schwer unter Beschuss genommen.* (Vorarlberger Nachrichten, 18.09.1998)

(2) *„Uns wird ständig der Erfolg der Fachhochschulen um die Ohren gehauen“, sagte der Rektor der Uni Wien, Alfred Ebenbauer.* (Salzburger Nachrichten, 01.04.1998)

Os constituíntes trasladáranse da posición de obxecto en activa a suxeito da oración en pasiva no caso de doce locucións cunha valencia de acusativo interna (*jmdm. die Meinung sagen, mit jmdm. ein paar Takte reden, jmdm. die Leviten lesen, jmdm. den Spiegel vorhalten, jmdm. den Spiegel vors Gesicht halten, jmdm. die Flötentöne beibringen, jmdm. den Kopf waschen, jmdm. die Kappe waschen, jmdm./jmdn. Mores lehren, jmdm. die Ohren langziehen, jmdm. den Kopf zurechtsetzen, jmdm. den Marsch blasen*).

(3) *Etwas abseits werden dem Zugkommandanten die Leviten gelesen.* (Kleine Zeitung, 09.02.1997)

(4) *Die Leistung meines Teams war katastrophal. Einigen Spielern muss mal so richtig der Kopf gewaschen werden.* (Berliner Morgenpost, 20.10.1999)

En canto ás locucións nas que os pronomes indefinidos *einen, eine* ou *eins* estean no obxecto acusativo (*jmdm. eine/eins/einen vor den Latz knallen, jmdm. eins/eine/einen auf den Deckel geben; jmdm. eins/eine/einen aufs Dach geben; jmdm. eins/eine/einen auf die Nase geben; jmdm. eins über die Rübe geben; jmdm. eins/eine/einen auf den Hut geben*), documéntanse casos particulares do uso da pasiva (5). Non obstante, empréganse

frecuentemente variantes conversivas nas que, en vez de utilizarse a forma pasiva do verbo *geben*, se empregan os verbos *bekommen*, *gehören* e *lassen* (6).

(5) *Zudem wurde den Stadtpolizisten vom Gemeinderat noch einmal eins aufs Dach gegeben, mit der Schaffung der Beschwerdestelle.* (Neue Zürcher Zeitung, 04.10.2002)

(6) *Die Bad Homburger Wettbewerbshüter prüften vorsichtig, baten Wedell um Stellungnahme und bekamen erst einmal eins vor den Latz.* (Computer Zeitung, 23.11.1995)

En Dobrovol'skij (2015) trátanse detidamente dende o punto de vista da gramática construtivista algunhas variantes conversivas: (jmdm.) *eins/eine/einen aufs Dach geben* ↔ *eins/eine/einen aufs Dach bekommen/kriegen* (von jmdm.), (jmdm.) *eins/eine/einen auf den Deckel geben* ↔ *eins/eine/einen auf den Deckel bekommen/kriegen* (von jmdm.), (jmdm.) *eins/eine/einen auf die Nase geben* ↔ *eins/eine/einen auf die Nase bekommen/kriegen* (von jmdm.), (jmdm.) *eins/eine/einen über die Rübe geben* ↔ *eins/eine/einen über die Rübe bekommen/kriegen* (von jmdm.)

No caso das locucións *jmdm. einen auf den Deckel/aufs Dach/auf die Nase/über die Rübe/auf den Hut geben*, están incluso máis estendidas as variantes conversivas que as formas co verbo *geben* e no lugar do verbo *bekommen* aparecen outros sinónimos, como por exemplo *kriegen* ou *erhalten*:

(7) *Der Gemeinderat, weil er, als er den Schutz wegen fortlaufenden Zerfalls wieder aufhob, via Heimatschutz von der Baurekurskommission eins aufs Dach erhielt ...* (Zürcher Tagesanzeiger, 02.10.1996)

(8) *„Wer jetzt mit den alten Spielchen fortfährt, wird eine über die Rübe kriegen“, warnte das Vorstandsmitglied.* (Mannheimer Morgen, 17.11.1995)

As variantes conversivas da pasiva están presentes noutras locucións, por exemplo: *etw. um die Ohren gehauen bekommen/kriegen*, *die Meinung gesagt bekommen/kriegen*, *den Spiegel vorgehalten bekommen/kriegen*, *die Leviten gelesen bekommen/kriegen*. Tamén son posibles as conexións con outros verbos, como *unter Beschuss geraten/stehen/kommen* (9). Probablemente se poida explicar o seu uso polo feito de que nestas ocasións o suxeito temático (a persoa á que se critica) tamén se mantén como suxeito gramatical da oración (10). Nunha transformación en voz pasiva os constituíntes da locución que non sexan realmente o suxeito semántico converteríanse en suxeito gramatical (11).

(9) *Man kann hier nicht in Ruhe arbeiten. Ich bin am 4. Februar gekommen und stehe seit dem 6. Februar unter Beschuss.* (Mannheimer Morgen, 08.11.2004)

(10) *Aber auch Scholl bekommt nach seiner abwertenden Bemerkung über Lothar Matthäus ... gleich den Kopf gewaschen.* (Mannheimer Morgen, 01.06.1999)

(11) *Den Kirchenbesuchern wurde aber nicht nur der Kopf gewaschen, sie hatten auch oft regelrecht Spaß an den Predigten ihres Pfarrers.* (Kleine Zeitung, 29.06.1997)

Ademais, estas frases utilizaranse en oracións nas que o uso da pasiva sexa inadecuado, por exemplo, porque non están determinados o suxeito nin o obxecto da acción.

(12) *Es sei gut, wenn man von jemandem einen Spiegel vorgehalten bekomme, Art und Inhalt der Kritik finde sie gut, meinte Petrovic.* (Salzburger Nachrichten, 30.09.1995)

Por outra parte, dúas locucións que non presentan unha valencia de acusativo nin externa nin interna documéntanse en forma de pasiva impersonal.

(13) *Slowenien wird von den Brüsseler Prüfern besonders kräftig auf die Finger geklopft.* (Die Presse, 11.11.1998)

(14) *„Dem ersten, der auf dem Balkan wieder mit Krieg beginnt, muß kräftig auf die Pfoten gehauen werden“, fügte er hinzu.* (Mannheimer Morgen, 18.12.1995)

Tamén se emprega en pasiva impersonal a locución *jmdm./etw. aufs Dach steigen*, aínda que só en combinacións de palabras libres ou en contextos de xogos de palabras nos que o significado figurativo se actualice. A actualización de xogos de palabras de ambos significados tamén está moi difundida na forma activa.

(15) *Mit dem Besuch der Kuppel des Reichstagsgebäudes konnte sogar dem Bundestag aufs Dach gestiegen werden.* (Rhein-Zeitung, 28.09.2012)

No caso das locucións restantes (*jmdm. eine Zigarre verpassen*, *jmdm. an die Gurgel gehen* e *jmdm. ins Gesicht springen*), non se comprobou en documentos do corpus a posibilidade de uso en pasiva, aínda que unha busca adicional en Internet a través de Google amosa algunhas aparicións da pasiva:

(16) *Dem Andersdenkenden oder Andershandelnden wird an die Gurgel gegangen, so gibt es wie im Film, die Guten und die Boesen.* (<http://www.forum-ddr-grenze.de/t8744f47-Auf-den-Spuren-von-KID-Jens-Karney.html>)

(17) *Möglicherweise haben sich die beiden auch nur krumm gelacht und dem Mitarbeiter wird eine „Zigarre“ verpasst.* (<http://www.dvdboard.de/forum/showthread.php?85103-Wie-bekomme-ich-nen-Job-Die-andere-Seite/page4>)

O uso da pasiva ou de formas similares na locución pode deberse na maioría das ocasións a unha razón sintáctica. Sen dúbida trátase de transformacións regularizadas. Debido a que existen varias formas paralelas para expresar un significado pasivo e nas locucións analizadas son usuais en distinta medida, sería desexable fixar nas entradas do dicionario a información correspondente a cada locución concreta do campo semántico.

3.2. A conjugación de formas persoais: preferencias semánticas

Outra transformación regularizada que sería posible dende un punto de vista sintáctico en todas as locucións analizadas é a conjugación das diferentes formas persoais do verbo. As entradas do corpus demostran que non se pode realizar en todas as formas

persoais e que se poden integrar no contexto de xeitos diferentes. Isto afecta, en primeiro lugar, ás formas da primeira persoa singular e plural. Segundo o uso da primeira persoa, as locucións poden clasificarse en varios grupos.

O primeiro grupo está formado por locucións nas que as formas verbais da primeira persoa se empregan sobre todo no pasado (en menor medida no presente) para asignar unha acción realizada. Este uso é o habitual das locucións *jmdn. aufs Korn nehmen*, *jmdm. die Meinung sagen*, *jmdn. ins Gebet nehmen*, *jmdn. in den Senkel stellen*, *jmdm. den Spiegel vorhalten*.

(18) *Ich habe ihm so deutlich die Meinung gesagt, wie es ihm gehört hat.* (St. Galler Tagblatt, 28.05.2009)

(19) *Ich habe die Mannschaft deshalb im Training ins Gebet genommen.* (Mannheimer Morgen, 28.03.2013)

(20) *Und die Leute, die ich aufs Korn nehme, sind Personen von öffentlichem Interesse, Wirtschafts- und Politleute.* (Zürcher Tagesanzeiger, 20.04.1996)

No segundo grupo inclúense locucións nas que as formas verbais da primeira persoa se utilizan con máis frecuencia no futuro simple ou no conxuntivo ou se combinan cun verbo modal. As formas de pasado son tamén posibles pero están moito menos estendidas. Estas locucións sinalan aqueles actos ilocucionarios como desexos, promesas ou ameazas. A este grupo pertencen *jmdm. die Leviten lesen*, *jmdm. auf die Finger klopfen*, *jmdm. den Kopf waschen*, *jmdm. den Kopf zurechtrücken*.

(21) *Ich werde deswegen wohl einigen Spielern den Kopf waschen müssen.* (Rhein-Zeitung, 24.09.2001)

(22) *Hier doch nicht, da läuft es ja wie geschmiert. Aber es gibt schon Firmen, deren Chefs ich gerne einmal auf die Finger klopfen würde.* (Mannheimer Morgen, 15.05.2006)

(23) *„Wir müssen denen in Berlin auf die Finger klopfen und versuchen, in den Gremien mehr Einfluss zu gewinnen“, war der einhellige Tenor. Kübler meinte dazu, dass es richtig sei, für seine Interessen politisch einzutreten.* (Mannheimer Morgen, 15.05.2006)

O polo oposto a estes dous grupos fórmano as locucións *jmdn. in die Pfanne hauen* e *jmdm. an die Gurgel gehen*. Na primeira persoa empréganse principalmente en negativo:

(24) *Meine Freunde haue ich ja auch nicht in die Pfanne.* (Zürcher Tagesanzeiger, 01.10.1997)

(25) *Bartsch, der dem Reformflügel der Partei zugerechnet wird, hatte sich in der Zeitung „Die Welt“ offen für eine Doppelspitze mit Wagenknecht gezeigt. „Wir sind beide stellvertretende Fraktionsvorsitzende und gehen uns nicht an die Gurgel.“* (Nordkurier, 21.05.2012)

Pódense expoñer varias xustificacións deste uso. En primeiro lugar, explicárase a través da estrutura da locución, xa que ambas as locucións se basean na imaxe dunha acción que conduce á destrución ou ben á morte do obxecto e, polo tanto, non é recomendable. Con todo, non se atoparon preferencias de uso nestas outras locucións do campo semántico, cuxo compoñente figurativo reflicte unha situación que pode ser mortal *jmdn. in der Luft zerreißen* e *jmdn. unter Beschuss nehmen*. Na locución *jmdn. in der Luft zerreißen* as formas da primeira persoa, sexan negativas ou non, están presentes na mesma medida. *Jmdn. unter Beschuss nehmen* emprégase na primeira persoa tanto con negación coma sen ela (en máis de 2.000 entradas atopáronse só dúas aparicións), aínda que é máis común a forma na primeira persoa de singular (*ich*) ou de plural (*wir*) nas variantes conversivas (*unter Beschuss kommen/stehe/geraten*) sen negación:

(26) *Wir kommen als Industrie immer wieder unter Beschuss, weil die Transparenz nicht hoch genug sei. Dabei gibt es aber auch falsche Vorstellungen, etwa, dass strukturierte Produkte teurer sein sollen als Fonds.* (NZZ am Sonntag, 17.10.2010)

No caso de *jmdn in die Pfanne hauen* pode xurdir outra explicación de acordo coa teoría de Hümmer (2007: 295). Esta sinala que a cada elemento dun grupo de sinónimos lle corresponde un único lugar. Dos rexistros no corpus dedúcese que a locución, doutro modo que no caso de moitas locucións do mesmo campo semántico, sinala unha crítica non xustificada, polo que se usa en contextos nos que non se caracteriza como recomendable.

(27) *Er arbeite an seinen Lebenserinnerungen, die im Herbst erscheinen sollen. Seine Memoiren würden keine Abrechnung, erläuterte Bohlen. „Ich werde in meinem Buch niemanden in die Pfanne hauen. Ich schreibe nur die Wahrheit - nichts als die Wahrheit.“* (Nürnberger Nachrichten, 25.03.2002)

A tendencia de empregar a locución *jmdm. an die Gurgel gehen* na primeira persoa en contextos con negación probablemente teña relación con que a locución sexa ambigua e que poida levar á descrición dunha agresión. Tamén é posible a actualización simultánea de ambos os significados (neste caso o exemplo é da terceira persoa):

(28) *In den 90 Minuten zuvor sind sich die zerstrittenen Familienmitglieder verbal und handgreiflich an die Gurgel gegangen.* (Frankfurter Rundschau, 03.03.1998)

En canto a outras locucións que poidan designar, ademais da crítica verbal, unha agresión, apréciase a tendencia de uso maioritario na primeira persoa para referirse a unha ameaza. Os compoñentes figurativos poden actualizarse mediante un xogo de palabras (28):

(29) *Ich bin ein alter Sozi, ein alter 68er, und ich springe jedem ins Gesicht, der gegen den Torberg was sagt.* (Die Presse, 24.09.1998)

(30) *„Wenn ich mal einen erwisch‘, der auf Katzen schießt, dann zieh ich ihm die Ohren lang, dass er im kommenden Jahr als Osterhase gehen kann!“* (Burgeländische Volkszeitung, 12.04.2012)

O campo semántico TADEL (CRÍTICA) presenta locucións que son neutrais na conxugación de formas persoais. As locucións *jmdm. den Marsch blasen*, *jmdm. einen auf den Deckel geben* e a xa mencionada *jmdn. in der Luft zerreißen* pódense empregar en primeira persoa con ou sen negación e tamén en pasiva ou formas alternativas.

Ademais, nas locucións de significado próximo é posible realizar as mesmas transformacións de distintas maneiras. Poden explicarse os motivos destas preferencias de uso, mais apenas son predicibles. É controverso se a información correspondente na entrada do dicionario e en que medida se pode incluír. Dende o meu punto de vista, sería axeitado incluír a información correspondente nun dicionario activo, é dicir, un dicionario co obxectivo de ofrecer información ao usuario sobre o uso dos frasemas e incidir nas súas características semánticas, sintácticas e pragmáticas máis importantes. Debido á posibilidade de publicar obras lexicográficas electronicamente, a extensión da entradas do dicionario xa non está limitada. Os datos relevantes poden integrarse na entrada en forma de comentarios (con documentos reais). Terían importancia sobre todo as características que diferencian cada locución de expresións sinónimas.

Tamén se poden sinalar diferenzas entre as locucións naquelas modificacións léxico-sintácticas como a inserción de adxectivos ou a ampliación a través dun adverbio.

3.3. A ampliación a través de adverbios ou atributos adxectivos

A ampliación a través dun complemento adverbial amósase dende un punto de vista sintáctico como unha modificación estándar e ten lugar en todas as locucións analizadas. Na maioría das ocasións as locucións combínanse con adverbios de gradación e aqueles que poñen de manifesto a intensidade da acción: *kräftig*, *gehörig*, *massiv*, *ordentlich*, *prompt*, *regelrecht*, etc.:

(31) *Gleich nach ihrer Ankunft nahmen sie den Beamtenstand gehörig aufs Korn.* (St. Galler Tagblatt, 03.05.1999)

(32) *Unser Trainer hat uns in der Pause ordentlich die Leviten gelesen. Dann haben wir wesentlich konzentrierter gespielt.* (Kleine Zeitung, 16.01.2000)

Tamén son comúns os adverbios que sinalan a repetición da acción: *regelmäßig*, *immer wieder*, *selten*, *oft*, *permanent*, etc.

(33) *Obgleich ranghoher Vertreter der CDU, haut er deren Repräsentanten regelmäßig in die Pfanne.* (Mannheimer Morgen, 19.01.2002)

(34) *Sowohl Julia als auch ihre Helfer stammen aus der Bewegung „Earth First“, die Umweltsündern permanent auf die Finger klopft.* (Neue Kronen-Zeitung, 19.04.1999)

Non obstante, é posible en locucións concretas do campo semántico realizar combinacións con adverbios ou combinacións de palabras coa función dun complemento circunstancial que destacan un aspecto específico da acción expresado pola locución.

Deste xeito, os frasemas *jmdn. in den Senkel stellen, jmdm. die Meinung sagen* teñen relación con complementos circunstanciais que indican o número de persoas que participan na situación, é dicir, se a crítica se realiza publicamente ou en privado: *unter vier Augen, persönlich, in internen Kreis, im kleineren Kreis; offen, öffentlich*.

(35) *Offene Kontroverse. José Manuel Barroso und Angela Merkel sagen sich nicht nur unter vier Augen die Meinung. Auch öffentlich setzt es verbale Watschen.* (Focus, 28.11.2011)

(36) *Als junges Ratsmitglied, auch das Erinnerungen, die mit einem Lächeln erzählt werden, hatte Dieter Clasen vehement eine Bücherei für die gesamte Verbandsgemeinde gefordert – und wurde vom SPD-Chef Gerd Winschermann vor versammelter Mannschaft in den Senkel gestellt.* (Rhein-Zeitung, 03.07.2012)

Os complementos circunstanciais tamén serven para enfatizar o medio polo que se realiza a crítica.

(37) *Peter Michael Lings, Journalist und langjähriger Herausgeber von „profil“ und „Wirtschaftswoche“, will nicht mehr publizistisch Mores lehren, sondern Studenten beibringen, wie man schreibt* (Die Presse, 03.10.1996)

Adverbios como *verbal* ou *rhetorisch* non se usan para nomear o medio (en todo caso dedúcese polo contexto se se trata dunha crítica verbal), senón máis ben para facer ambigua a frase. Ao excluír en certo sentido a posibilidade de entender a frase “doutro xeito”, a segunda interpretación do significado actualízase, é dicir, a estrutura da locución. Deste modo, acádase o efecto dun xogo de palabras.

(38) *Wer allerdings versucht, an der Selbstscanner-Kassen dadurch zu sparen, dass er den oder anderen Artikel ungescannt in die Einkaufsstüte legt, dem klopft man zumindest verbal auf die Finger.* (Mannheimer Morgen, 29.04.2003)

(39) *Endlich wieder ein Fraktionschef, der seinem CDU-Widerpart Christian Wulff rhetorisch die Ohren lang zog, auch wenn Gabriel manchmal in der Wortwahl schwer danebenlag und sich dafür später entschuldigen musste.* (Frankfurter Rundschau, 29.11.1999)

Nos casos de ambigüidade de dobre sentido por xogos de palabras rebátese a consideración de que o significado da expresión idiomática xa non está relacionado co significado dos seus compoñentes, formulada por exemplo por Schemann (2009: 111), e confírmase a tese de que as locucións motivadas metaforicamente presentan unha estrutura interna viva que pode centrarse en contextos concretos (Dobrovol'skij 2013: 487). Neste estudo atopáronse aparicións de xogos de palabras para todas as locucións analizadas, o que se debería a que na gran variedade de linguaxe periodística do corpus son comúns xogos lingüísticos de distinto tipo.

O feito de que a locución non represente un conxunto transformado semanticamente confirma a súa combinabilidade con atributos adxectivos. Ao contrario do que acontece coas frases adverbais, a ampliación a través de atributos adxectivos é unha modificación

ocasional, aínda que non idiosincrática. Chama a atención que apareza naquelas locucións analizadas cuxo compoñente substantivo en sentido figurado represente a crítica: *jmdn. unter Beschuss nehmen, jmdm. die Meinung sagen, jmdm. die Leviten lesen, jmdn. ins Gebet nehmen, jmdn. den Marsch blasen, jmdm. die Flötentöne beibringen*, etc.

(40) *In der Tat hat genau dieser Umstand Pauli zu einer Unabhängigkeit verholffen, mit der sie jetzt ohne Angst... Stoiber unter politischen Beschuss nehmen kann.* (Mannheimer Morgen, 27.12.2006)

(41) *Jede Party wird zum Runden Tisch und muss ich mir als Repräsentant eines unverbesserlichen Bergvolkes regelmäßig antifaschistische Leviten lesen lassen.* (Kleine Zeitung, 12.03.2000)

(42) *Nicht einmal aus der Causa Sparpaket hat sie gelernt, daß man für die ungeschickte Vorbereitung eines Vorhabens prompt seine politische Zigarre verpasst bekommt.* (Salzburger Nachrichten, 27.02.1995)

A transformación dáse en contadas ocasións naquelas locucións cun compoñente substantivo relacionado co obxecto da crítica (*jmdm. an die Gurgel gehen, jmdm. auf die Finger klopfen; jmdm. auf die Pfoten hauen; jmdm. die Ohren lang ziehen*, etc.). Ao longo do estudo só se atoparon dous contextos nos que a imaxe na que se basea a locución se converte nun xogo de palabras:

(43) *Das Shampoo, das Haider Sonntag in Graz so reichlich fließen ließ, als er seinen Funktionären die eingezogenen Köpfe wusch, hat er Tropfen für Tropfen spätestens seit dem total verpatzten Euro-Volksbegehren zusammengespart.* (Salzburger Nachrichten, 13.01.1998)

(44) *Der braune Mob bekam von den Gegendemonstranten gewaltig eins auf den rasierten Deckel.* (Hamburger Morgenpost, 04.07.2005)

A introdución dun adxectivo tamén é unha transformación que conduce á actualización da locución, polo que é un xogo de palabras. Un argumento a favor de describir a estrutura da locución no dicionario (polo menos nun dicionario electrónico para falantes estranxeiros) é o feito de que, co seu uso, esta poida gañar importancia/pasar a un primeiro plano.

3.4. A estrutura da locución

A estrutura da locución non se pode identificar directamente, a diferenza das transformacións léxico-semánticas. Non obstante, coa axuda dos resultados do corpus pódense identificar os coñecementos relacionados cos compoñentes léxicos da locución que interveñen no contexto. Destacan especialmente os xogos de palabras, aínda que tamén poden proporcionar información sobre a estrutura as características da introdución da locución nun contexto “normal”.

Frecuentemente, mais non sempre, coincide a estrutura co significado directo da frase (45) ou cos compoñentes figurativos. Nun segundo caso, o significado dun compoñente

actualízase, como acontece coa locución *jmdm. eine aufs Dach geben*, que se apoia na imaxe dun golpe na cabeza (46).

(45) *Das Vorurteil, daß bei den Friseuren alles locker und leicht läuft und die Obermeister den Lehrlingen auch bei der Gesellenprüfung nicht den Kopf waschen, diesen alten Zopf wollen die Friseure jetzt radikal kürzen.* (Frankfurter Rundschau, 16.07.1997)

(46) *Es passiert ihm immer öfter. Franz Vranitzky spürt einen inneren Drang, krempelt die Nadelstreif-Ärmel hoch, legt das Florett beiseite, nimmt den verbalen Vorschlaghammer und gibt Jörg Haider eine aufs Dach.* (Salzburger Nachrichten, 02.05.1995)

Con todo, nalgúns casos os coñecementos teñen máis complexidade que o que se pode extraer do significado directo dos compoñentes ou da imaxe. Un exemplo son algunhas locucións do campo semántico TADEL (CRÍTICA) que teñen como base a imaxe dun ataque violento: *jmdm. eine vor den Latz knallen*, *jmdm. eins auf die Nase geben*, *jmdm. eins über die Rübe geben*, *jmdm. auf die Pfoten hauen*, etc. Poderíase supoñer que a estrutura da locución *jmdm. auf die Finger klopfen* tamén está relacionada coa imaxe dunha pelexa. Non obstante, isto non explicaría a razón pola que algúns resultados con esta locución (doutro xeito que nas indicadas anteriormente) conteñen a idea de que a través da acción que designa a locución se contribúe ao establecemento da orde:

(47) *„Es ist jetzt sehr wichtig, dass wir positive und negative Rückmeldungen bekommen, damit wir zum Beispiel einem Arzt, der die Karte einfach ignoriert, auf die Finger klopfen können“, sagte Angelika Eger.* (Frankfurter Rundschau, 06.02.1997)

(48) *„Den Designern werden wir auf die Finger klopfen“, meint die junge Frau und verweist auf einen Wecker, der Ton in Ton durchgestylt ist: Schwarz ist die Uhr; schwarz der Zeiger; schwarz das Ziffernblatt.* (Frankfurter Rundschau, 16.01.1999)

A explicación podería situarse na etimoloxía da locución, pois orixinariamente *auf die Finger klopfen* (“golpear os dedos”) era un tipo de castigo para os alumnos.

(49) *Eine 1924 eingeschulte Frau erinnert sich in der zum 100. Jubiläum herausgegebenen Chronik an die Armenspeisungen, an die Schürze, die man auch im Unterricht trug und an das Stöckchen, mit dem Lehrer unartige Kinder auf die Finger schlugen.* (Mannheimer Morgen, 13.06.2002)

(50) *Was wir Lehrerinnen und Lehrer an Erziehungsmitteln brauchen, ist nicht das Recht, Schüler mit dem Rohrstab auf die Finger klopfen zu dürfen...* (Salzburger Nachrichten, 29.06.1999)

Na estrutura desta locución tamén están implícitas complexas estruturas de coñecementos como a imaxe/metáfora relacionada cos compoñentes directos do significado. Estas

deberían mencionarse nos dicionarios, pois esta información en realidade non é evidente para os usuarios (sobre todo para os non nativos).

A estrutura (viva) é, ademais, un parámetro ao carón das características do comportamento sintáctico e dedutivo, segundo o que se diferencian as locucións do campo semántico TADEL (CRÍTICA). Por último, cómpre mencionar o significado actual destas locucións.

3.5. A estrutura semántica das locucións

A análise das aparicións no corpus de 32 locucións do campo semántico TADEL (CRÍTICA) amosa que se diferencian unhas de outras pola súa estrutura semántica, entre outros aspectos.

En primeiro lugar, os seus significados pódense situar en diferentes niveis de concreción. Deste xeito, as locucións *jmdm. die Meinung sagen* e *jmdm. eine Zigarre verpassen* soamente se refiren á crítica verbal.

(51) *Ich habe Starek angerufen und ihm gehörig meine Meinung gesagt“, erinnert sich Birgit Ramusch. (Kleine Zeitung, 15.08.1998)*

(52) *Im neuen Dreieich-Info des SPD Ortsvereins, das am Saaleingang ausliegt, hat Müller bereits der Parteispitze schon eine Zigarre verpasst: „Wenn der Bundeskanzler im Kaschmir-Mantel in einer Modezeichnung posiert, ist das vielleicht eine Geschmacklosigkeit, aber kein wirkliches Problem - eine Mitgliedschaft, die die Politik der SPD nur noch aus den Medien zur Kenntnis nimmt, schon eher.“ (Frankfurter Rundschau, 27.10.1999)*

O significado da locución *jmdn. ins Gebet nehmen* é aínda máis específico. Non designa simplemente crítica, senón o intento de convencer a alguén para que realice unha acción determinada: fariase unha crítica incluíndo como evitar ese comportamento e como mellorar. A locución pode comezar unha frase de relativo que designe a acción para a que se mobiliza o obxecto.

(53) *Die USA hatten Kroatien-Präsident bei dessen USA-Besuch schwer ins Gebet genommen, die Mostar-Kroatien zum Einlenken zu bewegen. (Oberösterreichische Nachrichten, 05.08.1996)*

(54) *Wir haben verdiente Waldhöfer ins Gebet genommen, ihre guten Kontakte zu nutzen. (Mannheimer Morgen, 21.05.2003)*

Polo contrario, algunhas locucións deste campo semántico teñen un significado máis amplo que primeiro se concreta no contexto. Desta maneira, pódese definir *jmdm. den Marsch blasen* como *seine Unzufriedenheit mit jmdm. zum Ausdruck bringen* (“expresar o seu descontento con alguén”). En contextos nos que aparece a locución, o discurso pode referirse tanto a crítica verbal como, por exemplo, á participación nunha manifestación.

(55) *Hat Joschka Fischer Condoleezza Rice nun einmal kräftig den Marsch geblasen? Hat er mal klipp und klar gesagt, was die Deutschen von der Aussicht auf einen neuen Krieg halten? (Mannheimer Morgen, 27.01.2005)*

(56) *Verärgerte Bauarbeiter blasen den Unternehmern den Marsch. In Wien protestierten am Mittwoch mehr als tausend Bauarbeiter gegen die Pläne der Arbeitgeber für einen neuen Kollektivvertrag.* (Salzburger Nachrichten, 09.04.1998)

Jmdm. den Spiegel vors Gesicht halten pode definirse como *jmdm. wahrheitsgetreu die Nachteile und Schwächen zeigen* (“amosarlle a alguén veridicamente os prexuízos e debilidades”). O suceso da acción é habitualmente un neno, un artista ou unha obra de arte.

(57) *Bei aller Unterhaltung aber steckte doch eine gehörige Portion Menschenkenntnis in dem Stück, das auch den Zuhörern den Spiegel vors Gesicht hielt. Dankbarer Applaus machte das deutlich.* (Braunschweiger Zeitung, 31.03.2008)

(58) *Auf dem Kinofest Lünen 1997 als bester deutscher Film ausgezeichnet, halten die Macher Thomas Fricke und Matthias Beltz darin dem deutschen Volke in Form einer Kamera gnadenlos den Spiegel vors Gesicht.* (Frankfurter Rundschau, 20.03.1999)

As locucións *jmdn. aufs Korn nehmen*, *jmdn. in der Luft zerreißen* e *jmdn. in die Pfanne hauen* presentan a crítica como burla sarcástica ou crítica mordaz:

(59) *Provinzielle Selbstgerechtigkeit, Sportfanatismus... und die Unterhaltungsindustrie werden ebenfalls mit Satire und Zynismus aufs Korn genommen.* (Vorarlberger Nachrichten, 10.02.1997)

(60) *Der Fairness halber sei eingeräumt, dass man natürlich jeden Vortrag durch Herausgreifen einzelner Zitate in der Luft zerreißen könnte.* (Mannheimer Morgen, 06.11.2004)

Outras locucións (*jmdm. eins aufs Dach geben*, *jmdm. eins auf den Deckel geben*, *jmdm. eins auf den Hut geben*, *jmdm. eine vor den Latz knallen*) reúnen no seu significado as ideas de crítica e de castigo:

(61) *So lächerlich Bush oder Gore in den nächsten Monaten medial vermittelt werden, ab Jänner wird es beim Erscheinen des Siegers heißen „The president of the United States“. Und wer das falsch einschätzt, bekommt eine aufs Dach.* (Kleine Zeitung, 29.07.2000)

(62) *Aber ein Schiedsrichter mit der Reputation und dem Leistungsausweis wie ich ihn habe, dürfe sich so etwas nicht leisten. Es ist doch klar, die Uefa wollte mir, nach alldem, was da vorgefallen war, eins auf den Deckel geben.* (Züricher Tagesanzeiger, 11.04.1997)

Resulta difícil determinar as acepcións da crítica e do ataque físico nalgúñas locucións (por exemplo *jmdm. an die Gurgel gehen* e *jmdm. ins Gesicht springen*):

(63) *Im Sommer, 93 habe er... alle wesentlichen Reformaufgaben benannt. Nicht immer zur Freude von Kabinettskollegen. „An die Gurgel sind sie mir gegangen“, weil er damals auf Finanzprobleme der Rentenkassen hingewiesen habe, erinnert sich Rexrodt* (Frankfurter Rundschau, 05.09.1998)

(64) *Der Bischof von St. Pölten springt mir immer ins Gesicht, wenn ich vom Suchen spreche, da gibt es kein Suchen, da ist die Wahrheit im Schubladl“, attackiert er den nicht anwesenden Bischof Kurt Krenn.* (Die Presse, 11.10.1995)

O significado de agresión violenta é característico de varias locucións. Este pode estar illado da acepción de crítica en determinados contextos. As locucións polisémicas son *jmdn. unter Beschuss nehmen, jmdm. etw. um die Ohren hauen, jmdm. eine vor den Latz knallen, jmdm. auf die Pfoten hauen, jmdm. eins auf die Nase geben, jmdm. eins über die Rübe geben*.

(65) *Die Mitglieder des Repräsentantenhauses veranstalten dennoch nicht nur verbale Saalschlachten. „Congressmen“ haben sich bei Debatten schon die Zähne ausgeschlagen, Kontrahenten mit dem Gehstock eins über die Rübe gegeben und mit Pistolen rumgefuchelt.* (Kleine Zeitung, 09.01.1999)

As locucións *jmdm. einen aufs Dach geben* e *jmdm. eine auf den Deckel geben* presentan unha acepción adicional que leva a un primeiro plano a idea de dano causado polo obxecto (este significado localízase con máis frecuencia en formas alternativas da pasiva):

(66) *Schwere Unwetter wüten weiter zwischen dem äußersten Osten und Westen der USA. Eine Besserung ist nach Angaben von Meteorologen vorerst nicht in Sicht. „Wir kriegen ziemlich einen aufs Dach“, sagte Dan Keirns vom nationalen Wetterdienst.* (Mannheimer Morgen, 07.02.1998)

En dez locucións do campo semántico TADEL (CRÍTICA) (*jmdn. in die Pfanne hauen, jmdm. eine vor den Latz knallen, jmdm. die Kappe waschen, jmdm. auf die Pfoten hauen, jmdm. die Ohren lang ziehen, jmdm. eins auf den Deckel geben; jmdm. eins aufs Dach geben; jmdm. eins auf die Nase geben; jmdm. eins über die Rübe geben; jmdm. eins auf den Hut geben*) descubriuse outro significado, do que o Duden (2002) non proporciona ningunha información, *jmdm. im Sportspiel besiegen* (“vencer a alguén no xogo deportivo”). Sobre a modificación dos frasemas na linguaxe deportiva, véxase Ettinger (2009: 45-64).

(67) *So ist es möglich, dass ... einem mit 0:22/1:19 die „Kappe gewaschen“ wird.* (St. Galler Tagblatt, 06.04.1998)

(68) *Auswärts hatte man die Iren mit 3:1 in die Pfanne gehaut.* (Die Presse, 02.09.1995)

(69) *Champions League. Real Madrid will dem Titelverteidiger aus Amsterdam den Marsch blasen.* (Die Presse, 22.11.1995)

Neste caso trátase dunha posible polisemia regular, que non ten lugar en todas as locucións deste campo semántico. O significado adicional é característico de locucións cuxos

compoñentes de significado figurativo están relacionados cunha agresión. As excepcións son *jmdm. auf die Finger klopfen*, *jmdm. den Kopf waschen*; *jmdn. in den Senkel stellen*; *jmdm. den Kopf zurechtrücken*, para a que non se documenta este significado. A falta deste significado en *jmdm. auf die Finger klopfen* pode explicarse pola influencia da estrutura, na que, como se describe anteriormente, se destaca o significado do típico castigo na escola (e non do golpe). A causa da locución *jmdm. den Kopf waschen* e *jmdm. den Kopf zurechtrücken* podería ser que o compoñente *Kopf* se asocie en primeiro lugar coa actividade verbal. Non se atopou ningunha posible explicación sobre a locución *jmdn. in den Senkel stellen*. En calquera caso, as explicacións non son dunha natureza prospectiva, senón retrospectiva, é dicir, os significados para cada estrutura deben establecerse separadamente.

4. Conclusión

Ao longo do estudo verificouse que as locucións do campo semántico TADEL (CRÍTICA) de significado próximo que se definen no dicionario na maioría das ocasións cos lexemas *tadeln*, *zurechtweisen* (criticar, reprender) non son sinónimas. Frecuentemente teñen un significado máis amplo e nalgúns casos máis limitado que pon de manifesto un aspecto concreto da crítica. As locucións analizadas non son sinónimos totais e diferéncianse unhas de outras polas súas características semánticas e pragmáticas.

En locucións do mesmo campo semántico, aquelas modificacións derivadas das regras gramaticais como a transformación en voz pasiva, a ampliación a través dun adverbio ou un atributo adxectivo e a conjugación de formas persoais realízanse de maneiras distintas. Nalgúns casos as particularidades no uso poden estar relacionadas coa estrutura sintáctica da locución (aínda que estas observacións non presentan ningún valor predictivo). Noutros casos estas diferenzas tamén teñen unha causa semántica, é dicir, destas pódense realizar conclusións sobre a semántica da locución.

Para garantirlles aos usuarios do dicionario seguridade no uso destas locucións, cumpriría delimitalas claramente por medio de explicacións sobre o significado ou comentarios en caso necesario. No anexo desta achega amósase o que se pode realizarse na praxe. A entrada para un dicionario fraseolóxico bilingüe representada contén, ademais da información relativa ao significado actual, comentarios sobre as características do comportamento sintáctico da locución e aparicións reais do corpus coa tradución na lingua de destino (os comentarios realizáronse orixinariamente na lingua de destino, soamente para este artigo se traduciron ao galego).

Os resultados de estudos baseados en corpus tamén teñen importancia para a fraseodidáctica, pois, segundo Ettinger (2007: 899), a indicación precisa e detallada das condicións de uso é unha parte imprescindible das follas de traballo para descifrar frases auténticas na clase de linguas estranxeiras.

5. Bibliografía

BURGER, Harald (2015): *Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen*. 5ª edición editada. Berlin: Erich Schmidt.

- COLSON, Jean-Pierre (2003): “Corpus Linguistics and Phraseological Statistics: a few Hypotheses and Examples” en: *Flut von Texten – Vielfalt der Kulturen. Ascona 2001 zur Methodologie und Kulturspezifik in der Phraseologie*. Baltmannsweiler: Schneider Verlag Hohengehren; 47-59.
- COWIE, Anthony Paul (2003): “Exploring native-speaker knowledge of phraseology: informant testing or corpus research?” en: *Flut von Texten – Vielfalt der Kulturen. Ascona 2001 zur Methodologie und Kulturspezifik in der Phraseologie*. Baltmannsweiler: Schneider Verlag Hohengehren; 73-83.
- DOBOVOL'SKIJ, Dmitrij O. (1996): “Obraznaja sostavl'ajuščaja v semantike idiom [Bildliche Komponente der Idiomsemantik]” en *Voprosy jazykoznanija* 1 (1996); 71-93.
- (2007): “Cognitive approaches to idiom analysis” en BURGER, Harald; DOBOVOL'SKIJ, Dmitrij; KÜHN, Peter e NORRICK, Neal R. (eds.) (2007): *Phraseologie / Phraseology. Ein internationales Handbuch der zeitgenössischen Forschung / An International Handbook of Contemporary Research*. Berlin/New York: Walter de Gruyter; 789-818.
- (2013): *Besedy o nemeckom slove. Studien zur deutschen Lexik*. Moskva: Jazyki slav'anskoj kul'tury.
- DUDEN (1997): *Duden Deutsches Universalwörterbuch A-Z*. 3ª edición completamente editada e ampliada. Mannheim: Bibliographisches Institut & F.A. Brockhaus AG.
- DUDEN (2002): *Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten. Wörterbuch der deutschen Idiomatik*. Editado e modificado DROSDOWSKI, Günther e SCHOLZE-STUBENRECHT, Werner. Mannheim et al.: Dudenverlag.
- ETTINGER, Stefan (2004): “„Zeig Pelz die kalte Schulter“: Phraseographie und Sprachwirklichkeit” en *Lexikalische Semantik, Phraseologie und Lexikographie. Abgründe und Brücken. Festgabe für Regina Hessky*. Editado por BRDAR-SZABÓ, Rita e KNIPF-KOMLÓSI, Elisabeth (= Duisburger Arbeiten zur Sprach- und Kulturwissenschaft, 57). Frankfurt am Main: Peter Lang; 315-329.
- (2007): “Phraseme im Fremdsprachenunterricht” en BURGER, Harald; DOBOVOL'SKIJ, Dmitrij; KÜHN, Peter e NORRICK, Neal R. (eds.) (2007): *Phraseologie. Phraseology. Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung. An International Handbook of Contemporary Research*, (= Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft, Band 28.1 und 28.2). Berlin-New York: Walter de Gruyter; 893-908.
- (2009): “Haben die Männer am Grill die Hosen an? Phraseografie und Sprachwirklichkeit” en MELLADO BLANCO, Carmen (ed.): *Theorie und Praxis der idiomatischen Wörterbücher*, (= Lexicographica, Series Maior, Band 135).Tübingen: Niemeyer; 45-64.
- FLEISCHER, Wolfgang (1982): *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache*. Leipzig: VEB Bibliographisches Institut.
- HÜMMER, Christiane (2007): *Synonymie bei phraseologischen Einheiten – eine korpusbasierte Untersuchung*. Tese. Universität Potsdam.
- LANGENSCHIEDTS GROßWÖRTERBUCH DEUTSCH ALS FREMDSPRACHE (1999). *Das aktuelle Standardwerk mit vielen lernerfreundlichen Extras* [CD-ROM]. Version 2.0 ; con paquete adicional. Berlin et al.: Langenscheidt.

- MITSCHRI, Elena (1998): “Idiommodelle aus psycholinguistischer Sicht als Voraussetzung für das Erschließen des Gemeinsamen und des Besonderen in den einzelnen Sprachen” en EISMANN, Wolfgang (ed.): *EUROPHRAS 95. Europäische Phraseologie im Vergleich: gemeinsames Erbe und kulturelle Vielfalt*. Bochum: Brockmeyer; 523–534.
- PARINA, Irina (2010): *Predstavlenie semantiki frazeologizmov v ideografičeskom slovarě (na materiale nemeckich idiom semantičeskogo polja „rečevaja dejatel'nost'“)* [Darstellung der Semantik von Phraseologismen in einem ideographischen Wörterbuch (am Beispiel deutscher Idiome des semantischen Feldes „Sprechen“)]. Tese. Moskva.
- (2014): “Ein Gentleman vom Scheitel bis zur Sohle: Korpusbasierte Untersuchung und lexikographische Beschreibung der phraseologischen Synonyme” en DALMAS, Martine e PIIRAINEN, Elisabeth (eds.): *Figurative Sprache Figurative Language Langage Figuré. Festgabe für Dmitrij O. Dobrovol'skij*. Tübingen: Stauffenburg Verlag; 161-172.
- PROOST, Kristel (2007): “Paradigmatic relations of phrasemes” en: BURGER, Harald; DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij; KÜHN, Peter e NORRICK, Neal R. (eds.): *Phraseologie / Phraseology. Ein internationales Handbuch der zeitgenössischen Forschung / An International Handbook of Contemporary Research*. Berlin/New York: Walter de Gruyter; 110-118.
- RAJHŠTEIN, Aleksandr D. (1980): *Sopostavitel'nyj analiz nemeckoj i russkoj frazeologii* [Vergleichende Analyse der deutschen und russischen Phraseologie]. Moskva: Vysšaja Škola.
- REDENSARTEN-INDEX.DE: *Online-Wörterbuch für Redensarten, Redewendungen, idiomatische Ausdrücke, feste Wortverbindungen*. [<http://www.redensarten-index.de/suche.php>] [Última visita: 5.10.2015].
- ŠANSKIJ, Nikolaj M. (1985): *Frazeologija sovremennogo russkogo jazyka* [Phraseologie der russischen Gegenwartssprache]. Moskva: Vysšaja Škola.
- SCHEMANN, Hans (2009): “Zur Anlage idiomatischer Wörterbücher – einige Maximen und Reflexionen” en MELLADO BLANCO, Carmen (ed.): *Theorie und Praxis der idiomatischen Wörterbücher*. Tübingen: Niemeyer; 101–118.
- (2012): *Synonymwörterbuch der Deutschen Redensarten*. 2ª ed. ampliada por unha introdución sobre ‘Synonymie und Idiomatik’. Berlin/Boston: Walter de Gruyter.
- STEPANOVA, Marija D. e ČERNÝŠEVA, Irina I. (2003): *Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache*. Moskva: Akademija.
- ŠVEDOVA, Natalia Ju. (1981): “Odnomnyj tolkovyj slovar' (specifika žanra i nekotorye perspektivy dal'nejšej raboty) [Einbändiges Bedeutungswörterbuch (Spezifik des Genres und einige Perspektiven der weiteren Arbeit)]” en *Russkij jazyk: Problemy hudožestvennoj reči*. Moskva: Nauka; 166-179.
- TOLEDO, Emilio (1993): *Vergleichende Phraseologie der spanischen und der deutschen Sprache*. Untersuchungen anhand einer Auswahl verbaler Phraseologismen mit der allgemeinen Bedeutung “Angriff auf eine Person”. Hamburg: Verlag Dr. Kovač.

6. Anexo

Exemplo dunha entrada de dicionario

(jmdm., etw.) den [einen] Spiegel vorhalten

нейтр. (достоверно, правдиво) показать недостатки, слабые стороны (кого-л., чего-л.), показать (кого-л., что-л.) во всей красе [*neutral* wahrheitsgetreu die Nachteile und Schwächen (*von jmdm., etw.*) zeigen]

4 Satirische Texte zu machen ist die einfachste Möglichkeit, um Dinge, die einem nicht passen, loszuwerden. Mein Publikum sind aber nicht die klassischen Kabarettbesucher. Ich versuche, mir und meinem Publikum *einen Spiegel vorzuhalten*. (Tiroler Tageszeitung, 29.01.2000)

Сочинение сатирических текстов – это самый простой способ избавиться от вещей, которые тебя не устраивают. Но мою публику нельзя назвать классическими посетителями кабаре. Я стараюсь показать себя и свою публику во всей красе.

4 Sie haben mir *den Spiegel vorgehalten*. Ich war mir das gar nicht so bewusst. (St. Galler Tagblatt, 24.11.1998)

Вы раскрыли мне глаза. Я этого раньше как-то не осознавал.

4 Kulturelle Werke *hielten* uns *einen Spiegel vor*, beurteilten unsere Taten und Untaten. (St. Galler Tagblatt, 17.10.1998)

Культурные творения позволяли нам увидеть себя со стороны, оценивали наши поступки и проступки.

& в структуру идиомы может быть введено определение к именному компоненту [die substantivische Komponente kann mit Attribut verwendet werden]

4 Er hat auf Papier festgehalten, was ihm ins Auge fiel, und er konnte seiner Mitwelt in seinen Zeichnungen *einen* lustigen, aber auch treffenden *Spiegel vorhalten*. (Mannheimer Morgen, 16.06.2000)

Он переносил на бумагу все то, на что падал глаз, и смог в своих рисунках показать окружающему миру его весёлое, но в то же время точное отражение.

& может употребляться в форме *einen/den Spiegel vorgehalten bekommen/kriegen, sich einen Spiegel vorhalten lassen* для обозначения того, что кто-л. подвергся критике [zum Ausdruck der konversen Bedeutung werden folgende Formen verwendet: *einen/den Spiegel vorgehalten bekommen/kriegen, sich einen Spiegel vorhalten lassen*]

4 Es sei gut, wenn man von jemandem *einen Spiegel vorgehalten bekomme*, Art und Inhalt der Kritik finde sie gut, meinte Petrovic in einer ersten Reaktion. (Salzburger Nachrichten, 30.09.1995)

Хорошо, когда кто-то даёт тебе возможность увидеть себя со стороны, по манере и содержанию критика хорошая, - такова была первая реакция Петрович.

& идиома может употребляться в возвратной форме для обозначения действия, направленного на себя: *sich (D) den/einen Spiegel vorhalten* [kann in reflexiver Form verwendet werden: *sich (D) den/einen Spiegel vorhalten*]

4 Es gehört natürlich eine Portion Mut und die Bereitschaft zu Eigenverantwortung dazu, *sich den Spiegel vorzuhalten*. (Nach: Zürcher Tagesanzeiger, 04.10.1999)

Конечно, чтобы взглянуть на себя со стороны, нужно немного мужества и готовности отвечать за свои поступки

Recadávivas Compilations

Locucións, fórmulas e paremias do concello das Pontes de García Rodríguez

Idioms, expressions and proverbs from the municipality of As Pontes de García Rodríguez

Xosé María López Ferro

Museo Etnográfico Monte Caxado. As Pontes de García Rodríguez

Resumo: Compilación de material fraseolóxico e paremiolóxico do concello das Pontes de García Rodríguez realizada entre 2001 e 2015.

Palabras clave: fraseoloxía galega, paremioloxía galega, traballo de campo.

Abstract: Compilation of phraseological and paroemiological material from the municipality of As Pontes de García Rodríguez between 2001 and 2015.

Keywords: Galician phraseology, Galician paroemiology, fieldwork.

Cando lembro a fala dos meus devanceiros (avós maternos e paternos, tías e tíos, avós e veciños maiores) da zona do Paraño e da Forxa (lugares onde naceron meus pais), esa fala que eu escoitei de neno e, cando a comparo coa nosa fala de hoxe, coido que, se eu puidese falar con eles (xa morreron), non me ían entender nin a metade das palabras ou, cando menos, pensarían que eu viña doutra terra veciña onde se falaría algo parecido ó galego deles. E digo isto porque lembro que eles empregaban: *pra, prá, pro, pró*, facían a gheada, etc. Pero, sobre todo, estrañarían a falta de moitas expresións que eles empregaban, principalmente na introdución das frases e nas respostas.

Moitas destas expresións eran parte desa retranca que dicimos que amosa o carácter do galego; mostran o enxeño da contestación, de expresar algo no que o significado non é o literal, senón que vai máis aló.

O galego dialogado de agora está orfo delas e de refráns que noutrora eran un tanto por cento importante na fala diaria. Para escoitalas na actualidade temos que poñernos ó carón de xente de setenta ou oitenta anos; e ónselle máis á xente de aldea cá de vila.

Data de recepción: 16.7.2015. Data de aceptación: 1.12.2015

Esta riqueza da fala estase a perder, como se perde a variedade de vocabulario existente para nomear, por exemplo, as partes do carro que en cada lugar tiñan o seu nome; e, quen di do carro, di doutros apeiros ou trebellos empregados na vida diaria. É unha parte desa cultura inmaterial a que, cada vez que morre un galego entrado en anos, se perde con el para sempre.

Unha expresión das que gardo con agarimo na miña memoria e que xa non se escoita a miúdo era unha que introducía frases: *¡Ai ho!...* E dixeran que a gardo con agarimo porque meu pai, Amador, usábaa para contarme o conto do parvo e do listo (*¡Ai ho! Que dis? Que pille a cancela e que a leve ó lombo?* – dicíalle o parvo ó listo-) e tamén no conto do raposo e do labrego (*¡Ai ho! Fai que me metes –no saco- e non me metes*). Outra que tamén se empregaba moito e no mesmo senso que a anterior é a de *¡Oes!...* Eran formas de iniciar unha intervención na conversa, que dalgún xeito cambiaba o tema ou a perspectiva. Tanto unha coma outra á volta doutra xeración estarán esquecidas por falta de uso, polo menos nesta zona.

Ó longo dos anos fun recollendo expresións que escoitaba na fala da nosa xente (nas rúas, nas feiras, nas aldeas, na casa dos meus pais, na de meus sogros, cando estaba traballando coa xente, etc.). Delas, algunhas esquecéronme por non anotalas no momento. Outras funas apuntando en anacos de papel e logo pasándoas a un caderno xunto con algúns refráns, adiviñas, contos... que tamén escoitaba e que recollín, aínda que en menor cantidade cás expresións. Hoxe sigo aproveitando calquera oportunidade para seguir recompilándoas, aínda que –como dixeran- xa é raro escoitalas. A última oínlle a meu tío nunha conversa que mantiñamos os dous e estabamos a falar dunha terceira persoa e entón díxome: *Ese bótalle pan ó caldo!*, referíndose a que era home con cartos. Desta frase xa se ten dito que leva dentro a memoria colectiva da fame, porque, se poderlle botar pan ó caldo era símbolo de riqueza, a fame das maiorías era moita.

Non deben perderse, nin quedar esquecidas. Un labor importante sería volver ó seu uso na fala, pois manteríanse vivas. Hai unha perda constante do noso patrimonio cultural-etnográfico material e inmaterial e todos debemos de facer algo para evitalo. A escola é un bo lugar para facelo, dándoo a coñecer, explicándoo e facendo que se usen. A lingua sen expresións, sen refráns ou ditos é unha lingua á que lle falta algo importante, pois elas representan a vida da xente que está viva na fala; son as súas experiencias feitas expresións.

Na lembranza de toda esa xente que xa non está presente connosco dun xeito físico, mais si presente na fala, para toda a outra que aínda as segue empregando e, sobre todo, para os que veñen detrás e teñen que aprendelas, para eles vai dedicado este traballo. *O que garda sempre ten* -dicía Amador do Paraño. Gardemos a nosa fala para termos unha identidade propia.

Permítaseme engadir unha nota sobre a orixinalidade deste traballo. A miña preocupación pola fraseoloxía xa ten algúns anos: no ano 2001 publiquei unha recadádica de 138

unidades dentro do programa das *Festas do Carme e da Fraga do 20 ó 25 de xullo de 2001 As Pontes*¹.

Era aquel un folleto de circunstancias, realizado pola Comisión de Festas e, coma moitos outros semellantes, carece de Depósito Legal e de ISBN pois só ten como función publicita-los acontecementos festivos locais dese ano 2001 e de feito a información aparece nas páxinas impares 115-117-119-121-123 e 125, dado que as pares (116-118-120-122 e 124) resérvanse para a publicidade das empresas e comercios que ese ano pagaron a publicación.

Se aquel traballo do 2001 contiña 138 unidades, o que aquí se presenta en 2015 contén 784 e ademais mellora a estrutura, a definición e mailos exemplos de uso. O que aquí se ofrece é, polo tanto, un traballo novo non só pola cantidade de unidades (138 > 784), senón pola disciplina fraseográfica.

Nota sobre a lingua desta recadádiva

Como é natural trato de reproducir sempre a lingua realmente falada nas Pontes polas persoas das que eu recollo ditos e refráns. A maior parte do material cadra plenamente co que hoxe se considera galego estándar, confirmando así que o galego é unha lingua compacta e que a norma (galego normativo) recolle bastante ben o que os falantes realmente dicimos.

Pero, como acontece en tódalas linguas, hai variacións que teñen que ver coa xeografía (*roa, sube, suda, pró, bon, soupo, descubreu, ladrós*), outras coa afectividade (*chiculate* por *chocolate*) e algunhas coas inevitables interferencias da lingua estatal (**xaula, *según, *xusticia*).

Coido que unha recadádiva non é un dicionario normativo senón unha escolma da lingua real dun lugar. O que ten que ser normativo é a definición. Por iso, coma no TILG, recollo variantes dialectais e afectivas e mesmo palabras que o DRAG hoxe considera castelanismos (**según, *precio, *xaula, *xorobado, *disfrutar*) pero que ata a aparición do VOLGA non estaban negativizadas. Non oculto este tipo de palabras pero márcoas cun asterisco, para que o lector as identifique como non normativas no estándar actual. Paréceme marca suficiente e, se cadra, algún día resulta útil facelo así, porque documentará a paulatina penetración dos cambios normativos na sociedade.

¹ *Festas do Carme e da Fraga do 20 ó 25 de xullo de 2001 As Pontes*. Imprime Grafigal SL. As Pontes.

1. Colocacións

1. **andar amouchado** col. Andar coa cabeza baixa, preocupado ou decaído. Véxase a loc. *coma un moucho*.
2. **andar (medio) encabuxado** col. Estar incomodado. a) *Anda encabuxado porque quería ir e non o levaron* b) *Anda medio encabuxado, porque coida que pra el non hai agasallo*.
3. **cantarlle os dentes a [alguén] / tarruscar nos dentes** col. Bater involuntariamente os dentes de alguén por cousa do frío ou do medo. a) *Cántanlle os dentes!* b) *Tarrusca nos dentes!*
4. **darlle unha malleira a [alguén]** col. Zoupar, pegar, tundar. *¡Deulle unha malleira que non sei se non terá que estar deitado unha semana!*
5. **levar unha labazada** col. Ameazar. *¡Cando o pille por banda vai levar unha labazada! Verás como non volta facelo*.
6. **darlle unha tunda a [alguén]** col. Tundar, zoupar, pegar. *Enfadouno e deulle unha tunda*.
7. **darlle unhas fregas a [alguén]** col. Zoupar, ou masaxear, a alguén. *Como tiña dor nas costas deulle unhas fregas*.
8. **levar unha malleira** col. Levar unha tunda. *Viña todo ferido ¡Collérono entre varios e levou unha malleira!*
9. **prende-la luz** col. Activa-lo sistema de iluminación dun lugar. *¡Prende a luz!*
10. **ter doca** col. Preguiza, desgana, cansazo. Sinónimo de *galbana*. *¡Veño da sega e teño unha doca! Se me sento, durmo*.
11. **ter galbana** col. Preguiza, desgana, cansazo. Sinónimo de *doca* *¡Coa*

calor que vai, teño unha galbana! Só quero durmir.

12. **xenio rabudo** col. Ter mal xenio ou carácter. *¡Non o amoles, tenche o / un xenio rabudo! Igual che dá unha mala contestación*.

2. Locucións

2.1. Locucións substantivas

13. **a *xusticia da carballeira** l.subs. Vinganza mediante violencia física. *Precisa que alguén lle aplique a *xusticia da carballeira, pra que cambie e aprenda o respecto*.
14. **anaco de pan** l. subs. Persoa moi boa. *¡Teu amigo é un anaco de pan! Axudoume cando o máis o precisaba*.
15. **arma de dobre fío** l.subs. Cousa (especialmente argumento, medida, asunto) con que hai que ter coidado porque pode beneficiar ou prexudicar. *¡O de axudarlle é unha arma de dobre fío! Logo el nunca fará nada por si*.
16. **as de San Quintín** l.subs. Unha lea grande. *Contou o segredo e armou as de san Quintín, pois houbo ata paus*.
17. **bon merlo** l.subs. Persoa descarada ou con certa maldade. *Ten a cara moi dura. ¡É un bon merlo! ¡Xoán éche bon peixe! Sae con dúas rapazas á vez!*
18. **bon peixe** l.subs. Persoa descarada ou con certa maldade. *¡Xoán éche bon peixe! Sae con dúas rapazas á vez!*
19. **cara de fame** l.subs. 1. Con fame. *¡Vouche face-la cena, tes cara de fame! Seguro que hai horas que non comiches nada*. 2. Delgadeza. *Cóntanselle os ósos todos: mira que cara de fame ten*. Obviamente en negativo esta loc. indica estar ben

- mantido, estar moi gorda [u.p.]. *Ese mozo xa pasa dos cen quilos. Non che ten cara de fame.*
20. **cara de rosa** l.subs. Cara fermosa, agradable. *¡Raquel, a túa veciña, ten cara de rosa! É moi fermosa.*
21. **cu de mal asentó** l.subs. Persoa inqueda. *¡Teu tío é un cu de mal asentó, non ten paraxe, aínda non acabou de xantar e xa quere irse!*
22. **man dereita de [alguén]** l.subs. Persoa de grande axuda e confianza para outra. *Deixa que leve os asuntos da fábrica o seu fillo maior. É a súa man dereita*
23. **mar de fondo** l.subs. Inquietude, malestar, descontento. *¡Tenta coa señora. Haiche moito mar de fondo! Veute bebendo na cantina.*
24. **meníña dos ollos de [alguén]** l.subs. A persoa preferida. *¡A súa filla é a meniña dos seus ollos! Non fala máis ca dela a todas horas.*
25. **o cu do mundo** l.subs. Un lugar moi afastado. *¡A primeira escola tívena no cu do mundo!*
26. **o peor do conto** l.subs. A persoa máis mala dun suceso. *¡Agora vén o peor do conto! Ninguén saíu vivo de alí.*
27. **ovos rustridos** l.subs. Tortilla francesa ou ovos revoltos. – *¿Tes gana? ¿Queres ovos rustridos ou estrelados? – Preguntábame miña avoa cando entraba pola porta.*
28. **raposo vello** l.subs. Persoa con moita experiencia. *¡Teu avó é raposo vello e decatouse axiña do problema!*
29. **unha de moito armar** l. subs. Unha lea grande. *Entrou correndo, bateu na cristalería e armou unha de moito armar.*
30. **unha do revés** l.subs. Labazada co dorso da man. *¡Amolouno, deulle*

unha do revés e tirouno detrás da silveira!

31. **vara alta** l.subs. Poder, mando. *O cura da parroquia ten vara alta en toda ela, e se non fas o que di... ¡atente ás consecuencias!*
32. **xogador da bóla** l.subs. Mal xogador. *¡Xogador da bóla! - díciame meu pai cando facía unha mala xogada no tute.*

2.2. Locucións prepositivas

33. **no canto de** l.prep. No lugar de. *¡No canto de xogar imos falar!*
34. **por mor de** l.prep. Por causa de ... *¡Por mor da néboa non puido saír o avión!*

2.3. Locucións adxectivas

35. **á miñoca** l.adx. Moi pobre, que non ten nin para comer. *¡Como non estudes, o día de mañá vas andar á miñoca!*
36. **amigo de abri-la man** l.adx. Sociable, que dá confianza. *Ó meu pai non lle teñas medo, non dá moitas confianza mentres non te coñece ben. ¡Non é amigo de abri-la man!*
37. **amigo do alleo** l.adx. Ladrón. *¡Aquel home é amigo do alleo! Colleulle a carteira a aquel velliño de alí.*
38. **(tan) bon / malo coma o trigo que non hai que mallar** l.adx. Con maldade. *¡É tan bon coma o trigo que non hai que mallar! Non se fai obra del.*
39. **botado pra diante** l.adx. Afouto, atrevido, valente. *¡O teu amigo é moi botado pra diante! Non ten medo a nada.*
40. **(tal e) como *Dios trouxo a [alguén] ó mundo** l.adx. Espido, sen roupa. a) *O meniño na casa anda como *Dios o trouxo ó mundo.* b) *Coa calor anda*

- tal e como *Dios o trouxo a este mundo.*
41. **cheo coma un bagullo / baragullo** l.adx. Farto ou, tamén, bébedo. *¡Non lle des máis herba ó becerro, está cheo coma un bagullo / baragullo.*
 42. **co cu ó aire** l.adx. En evidencia. [Úsase con verbos como *estar, deixar, quedar...*]. *¡Quedou co cu ó aire cando se descubreu a súa xogada coa súa irmá!*
 43. **co rabo entre as pernas (e as orellas gachas)** l.adx. Maltreito dunha situación, avergoñado ou humillado. [Úsase con verbos como *andar, fuxir, irse, saír, volver* etc]. a) *¡Declarouse á súa veciña e foise co rabo entre as pernas! Díxolle que non quería saber nada del.* b) *Chegou esixindo e marchou co rabo entre as pernas e as orellas gachas. Decatouse que non tiña razón.*
 44. **coma a virxe do puño** l.adx. Moi avarento. *¡Ela é coma a virxe do puño! Non dá unha esmola aínda que a maten.*
 45. **coma un funcho** l.adx. Delgado. *¡Estás coma un funcho, tes que comer moito máis que te vai leva-lo vento!*
 46. **como un moucho** l.adx. Coa cabeza baixa, preocupado, decaído, triste. *Morreulle a muller e agora anda como un moucho.*
 47. **coma unha cuba** l.adx. Bébedo. *¡Non sabe o que di, está coma unha cuba! Non llo teñas en conta.*
 48. **cun vasiño de máis** l.adx. Bébedo. *¡Xosé vai cun vasiño de máis, nótaselle ó andar!*
 49. **da pata chá** l.adx. Sinxelo. *¡Non te preocupes por ela, é da pata chá! Non é unha persoa moi escollida.*
 50. **da unlla longa** l.adx. Amigo do alleo, ladrón. *Ten coidado coa veciña. ¡É da unlla longa! Non déixe-las cousas por aí.*
 51. **de bon dente** l.adx. Pouco esixente coa comida e de bo apetito. *Non teñas coidado, son de bon dente, calquera cousa váleme pra xantar. // ¡Os nenos do colexio teñen bon dente, gústalles todo e nunca din que non á comida!*
 52. **dun tempo** l.adx. Da mesma idade. [Úsase xeralmente co verbo *ser*]. a) *¡Teu pai e mais eu somos dun tempo! Nacemos no mesmo ano.*
 53. **entrado / andando en anos** l.adx. De idade avanzada. a) *¡O marido vai entrado en anos e xa empeza a ter achaques!* b) *Vai andando en anos, mais consérvase moi ben e aínda traballa na horta.*
 54. **falso coma unha mula / as mulas** l.adx. Pouco de fiar, moi falso. *¡O empregado do establecemento é falso coma as mulas! Tenta con el.*
 55. **feito un can** l.adx. Alterado, enfadado. *¡Púxose feito un can comigo cando lle falei de parti-las terras!*
 56. **forte / rexio coma un carballo** l.adx. Moi forte, moi san. a) *¡O avó é forte coma un carballo! Noventa anos e aínda vai a pé á vila.* b) *Estivo na guerra, logo na emigración, e aí o tes... ¡rexio coma un carballo!*
 57. **levado do demo / que o levan os demos** l.adx. Enfadado, furioso incomodado. Emprégase con verbos como *estar* ou *ir*. a) *¡Está levado do demo! Calquera lle di nada agora, volverei pola noite.* b) *Despois de estaren dúas horas na cola non os atenderon. ¡Van levados do demo!* c) *¡Van que os levan os demos, porque*

- non lles pagan o que pedían polas terras!*
58. **listo coma un allo** l.adx. Moi intelixente. *¡A nena é lista coma un allo! Quixeron rirse dela e deixounos en ridículo.*
59. **máis bon có pan** l.adx. Moi bo. *¡O mestre é máis bon có pan! Perdonóuno-lo castigo.*
60. **máis burro ca feito de encargo** l.adx. Pouco espelido. *¡É máis burro ca feito de encargo! Mandeino buscar leite e trouxome viño.*
61. **máis delgado ca un bacallau polo rabo** l.adx. Excesivamente delgado. *¡Non comes nada! ¡Estás máis delgado ca un bacallau polo rabo! Así vanche ca-los calzós.*
62. **máis lavado cás pedras do río** l.adx. Ir moi limpo e aseado. *¡María parece unha virxe, vai máis lavada cás pedras do río! // Os domingos cando vas á misa vas máis lavada cás pedras do río. ¡Pareces outra!*
63. **máis ledó ca un cuco** l.adx. Moi contento. *Dende que recibíche-la nova estás máis ledó ca un cuco. Non sei eu se non sería da moza do outro día.*
64. **máis longo ca un día sen pan** l.adx.
1. Co vbo. *facerse*: Tardar en pasa-lo tempo. *¡A viaxe sen a túa compañía fíxose máis longa ca un día sen pan!*
2. Co vbo. *ser*: Ter moita altura. *¡O teu amigo é máis longo ca un día sen pan! Chégalle as bombillas do teito coa man.*
65. **máis probe cás galiñas** l.adx. Sen propiedades, pobre. *Non lle pidas que cho pague, anótalo na miña conta. ¡El é máis probe cás galiñas. Non ten onde caerse morto!*
66. **máis zamurdo cós zamurdos** l.adx. Pouco de fiar. *¡É máis zamurdo cós zamurdos! Non se lle pode crer nada.*
67. **nas verzas** l.adx. Distraído, despistado, sen se decatar do que ocorre. [Úsase con verbos como andar ou estar]. a) *Telo diante e non o ves. ¡Andas nas verzas!* b) *Pregúntasme onde está o reloxo e telo posto ¡Estás nas verzas!*
68. **nos ósos** l.adx. Moi delgado. *¡Estás nos ósos! Vas enfermar, é preciso que comas máis e engordes.*
69. **novo de pano vello** l.adx. Persoa vella pero ben composta e con aspecto de saúde. *Díme que estou moi ben porque vou ben vestido, o que estou é novo de pano vello. Os anos están aí.*
70. **ruín coma a fame** l.adx. Moi ruín, moi malo. *¡A vella da casa é ruín coma a fame! Non deixa coller unha mazá da maceira.*
71. **sen branca** l.adx. Sen cartos. *¡Estou sen branca! Teño que pilla-lo autobús pra ir ve-la moza!*
72. **sen tentos** l.adx. Morto de frío; cos dedos das mans entumecidos polo exceso de frío. *Traio as mans coma o xeo, veño sen tentos. Esquecín as luvas.*
73. **tal e como veu ó mundo** l.adx. Nu, en coiro. Aplicase tamén a unha situación que resulta moi clara. *Atopeina na miña porta tal e como veu ó mundo!: espida e famenta.*
74. **tan gordo coma o can polo rabo** l.adx. Moi delgado. *¡Case que non te vexo, pois estás tan gordo coma o can polo rabo! Dá igual mirarte de fronte que de lado.*
75. **vivo de xenio** l.adx. Con mal carácter. *¡O teu veciño é vivo de xenio!*

Díxenlle se me vendía o tractor e mandoume a paseo.

2.4. Locucións verbais

76. **acabar(lle) coa paciencia a un santo** l.v. Amolar alguén coas súas lérias. *Estes rapaces fan tantas trasnadas que lle acaban coa paciencia a un santo.*
77. **afrouxa-la faltriqueira / carteira / bolsa** l.v. Pagar. Úsase referido maiormente a unha persoa moi agarrada. a) *¡Afrouxa a faltriqueira, e dálle tres pesos ó rapaz!* b) *¡Afrouxa a carteira, e paga uns viños!* c) *¡Afrouxa a bolsa, e convidanos a todos!*
78. **agacha-la(s) orella(s)** l.v. Humillarse, mostrarse submisivo. *¡Primeiro berroume e despois ha de vir agachando as orellas porque vai querer que o axude!*
79. **agardar ó víspera pra afeita-la noiva** l.v. Deixar todo para o último momento. Ó víspera é a forma dialectal local para á véspera. *Aínda non comezáche-lo traballo e mañá tes que presentalo, non se pode agardar ó víspera pra afeita-la noiva.*
80. **anagárselle-los ollos de bágoas a [alguén]** l.v. Estar a piques de chorar. *Anagar é a forma dialectal para anegar. Recibeu a mala nova e anagáronselle-los ollos de bágoas.*
81. **andar a catro pés** l.v. Ser incapaz de mante-lo equilibrio ou andar apoiándose nos brazos, por encontrarse mal ou por efecto do alcohol. *Mareouse, caeu e logo andaba a catro pés*
82. **andar con ollo** l.v. Andar con moito tino ó facer algunha cousa. a) *Hai que andar con moito ollo pra que non se decaten da sorpresa.* b) *Hai que andar con moito ollo coas copas, non vaían romper.* c) *Hai que andar con moito ollo co veciño novo, non sabemos como pensa.*
83. **andar / ir de mal en peor** l.v. Saírlle a un as cousas cada vez peor. a) *¡Anda de mal en peor; pois complicáronselle as cousas!* b) *A avoa vai de mal en peor na súa enfermidade.*
84. **andarlle co lombo a [alguén]** l.v. Ameazar con castigo físico ou agresión física a alguén. a) *¡Hai que andarlle co lombo a ese rapaz como non cambie o seu comportamento!* b) *Como sigas a amolarme... ¡hei de andarche co lombo!*
85. **apertarlle as botas a [alguén]** l.v. Aplicarlle un castigo a alguén por algo malo que fixo. a) *Colleron o agresor ¡A ver se lle apertan as botas!*
86. **apertarlle / axustarlle as caravillas a [alguén]** l.v. Aplicarlle un castigo a alguén por algo malo que fixo. a) *¡A ver se lle apertan as caravillas ó que mallou na muller!*
87. **apertarlle as costuras botas a [alguén]** l.v. Aplicarlle un castigo a alguén por algo malo que fixo. a) *Non deixa de facer falcatrudas ¡A ver se lle apertan as costuras!*
88. **apresentarlle o demo [algo / alguén] a [alguén]** l.v. Non serlle boa a alguén a compañía doutra persoa. *A Xoán esa compañía non lle convén: apresetoulla o demo. ¡Non me gusta nada!*
89. **arrincarlle as bágoas a [alguén]** l.v. Facer chorar a alguén. *Lembroulle a súa nenez, seus pais, os amigos... e arrincoulle as bágoas.*
90. **axustarlle as contas a [alguén]** l.v. Vingarse con alguén ou esixirlle explicacións por algunha acción.

- Cando o teña diante xa lle axustarei as contas por terme insultado.*
91. **baixa-las orellas** l.v. Humillarse, mostrarse submisivo con alguén. *a) Cando llo conte a súa muller, ha de baixa-las orellas.*
 92. **baixar (máis) o lombo** l.v. Traballar (máis), realizar un esforzo. *a) ¡Se queres aprobar, tes que baixa-lo lombo e esforzarte máis a estudar! b) ¡Tes que baixar máis o lombo se queres remata-lo traballo antes do domingo!*
 93. **baixarlle as orellas a [alguén]** l.v. Humillar a alguén. *a) Ten moitos fumes, haille que baixa-las orellas. b) Cando te pille heiche baixa-las orellas polo que me fixeches.*
 94. **baixarlle os fumes a [alguén]** l.v. Obrigar unha persoa a comportarse con máis humildade. *¡Cando vexa as consecuencias do que fixo xa se lle baixarán os fumes!*
 95. **botalas coma lousas** l.v. Dici-las verdades moi clariñas, aínda que molesten. *¡Lois bótaas coma lousas! ¡Díxolle as cousas como son!*
 96. **botalas fervendo / quentes / ardendo** l.v. Dici-las cousas claras, por duras que sexan. *a) ¡María bótaas fervendo! Vai directa ó asunto. b) ¡Bótaas quentes! Non anda con rodeos. c) É moi directo e bótaas ardendo. Sempre di o que pensa.*
 97. **bota-la lingua a pacer / ceiba-la lingua a pacer** l.v. Falar mal dunha persoa. *a) ¡Botou a lingua a pacer falando do seu curmán! b) Cando falou de Manuel, Lois ceibou a lingua a pacer e púxo a caldo.*
 98. **bota-la lingua de fóra** l.v. Estar canso, non ter folgos. *a) Botaba a lingua de fóra despois dun duro día de traballo.*
 99. **bota-las fabas contadas** l.v. Servir pouca comida. Ser agarrado. *Non vaías xantar alí, botan as fabas contadas e pasarás fame.*
 100. **botar fume** l.v. Estar enfadado. *¡Está que bota fume! Logo, se está máis calmo, volverei falar con el.*
 101. **bota-los fígados** l.v. Facer un grande esforzo nun traballo, nunha carreira... *O ciclista botaba os fígados cando pasou pola meta.*
 102. **botar un grolo** l.v. Ir beber. *Vai botar un grolo á cantina mentres eu vou busca-la ferramenta.*
 103. **botar un pito** l.v. Fumar un cigarro. *Se vén o xefe dille que vou botar un pito.*
 104. **botarlle pan ó caldo** l.v. Ser rico, ter posibles *O noivo é dos que lle botan pan ó caldo, non van ter problemas económicos.*
 105. **botarlle terra a [algo]** l.v. Dar por rematado un asunto, encubríndoo para facer que se esqueza. Emprégase frecuentemente co substantivo *conto*. *Imos deixa-la cousa así. ¡É mellor botarlle terra ó conto!*
 106. **botarlle unha man a [alguén]** l.v. Axudar. *¡Bótalle unha man ó teu sogro e faille a leña!*
 107. **buscarlle as voltas / cóxegas a [alguén]** l.v. Provocar a alguén para amolalo. *a) Anda a buscarlle as voltas, e vaise atopar co que non espera. b) Non lle búsque-las cóxegas a Pedro que ten mal xenio.*
 108. **caer da burra** l.v. Decatarse de algo. *Cando llo espliquei, caeu da burra.*
 109. **caer de caixón** l.v. Ser algo evidente, lóxico. *Agora que mo dis, cae de caixón que reacciona dese xeito.*
 110. **caer de cu coa risa** l.v. Rir moito. *Cando lle contou o chiste, caeu de cu coa risa.*

111. **caer na conta** l.v. Decatarse de algo.
Caín na conta cando te vin alí de que esquecera o encargo.
112. **caerlle [algo] a [alguén] tan ben coma o freo ó porco** l.v. Non sentar algo (peza, cousa...) ben a unha persoa. *¡A chaqueta cáeche tan ben coma o freo ó porco! Non che pega nada co pantalón.*
113. **caerlle / pingarlle o pito a [alguén] // pingarlle o moco a [alguén]** l.v. Caerlle o moco a unha persoa.
¡Cáeme o pito co frío que vai! // ¡Asoa a teu neto, pingalle o pito! // ¡Ó neno pingalle o moco! Debeuno de colle-lo frío no campeiro.
114. **cala-la boca** l.v. Non falar, estar en silencio. *¡Cala a boca! Non digas máis nada que cada vez empeoras máis o tema.*
115. **canta-las corenta** l.v. Chamarlle seriamente a atención, poñerlle as cousas claras. *Estragoume o que lle emprestei. Cando o vexa, heille de canta-las corenta.*
116. **carga-lo carro (de máis)** l.v. Molestar a alguén; acabarlle coa paciencia. a) *Métese con el, ándalle cargando o carro, e vaille zoscar.* b) *Cargou o carro de máis e logo tivo que vir a pé porque o revisor botouno do coche.*
117. **catarlle as pulgas a [alguén]** l.v. Mallar, zoupar a alguén. *Pedro catoulle as pulgas a Xoán pola trastada que lle fixera.*
118. **catarlle os piollos a [alguén]** l.v. Mallar, zoupar a alguén. *¡Cátalle os piollos, meu fillo, e verás como non se volve a meter contigo!*
119. **cegar dun ollo pra non ve-lo veciño** l.v. Perder un pra que o outro perda máis. *Cando fixeron a estrada, Xosé perdeu un anaco de terra pra facer perder moito máis ó veciño. Hai quen cega dun ollo pra que non vexa o veciño.*
120. **chegar ás mans** l.v. Pelexar. *Discutiron e chegaron ás mans. A liorta rematou cos dous no hospital.*
121. **chegarlle a auga ó pescozo a [alguén]** l.v. Atoparse nunha situación límite, de apuro. *Cando caeu no furado chegoulle a auga ó pescozo, pois pensou que non daba saído.*
122. **chora-los sete chorares** l.v. Chorar moito. *¡Ó saber que marchara, chorou os sete chorares!*
123. **chove-lo chovido e o por chover** l.v. Chover moito. *Onte, na Coruña, choveu o chovido e o por chover. ¡Corría a auga como se fosen ríos polas rúas!*
124. **coller / ter [alguén] de ollo** l.v. 1. Co vbo *coller* significa empezar a ter aversión a unha persoa. *Colleuno de ollo e, agora, non lle pode dicir nada que llo toma a mal.* 2. Co vbo *ter* significa manter esa aversión a unha persoa. *¡Non o deixa en paz, teno de ollo! Cada vez que o pilla no recreo non o deixa xogar a nada.*
125. **collerlle / terlle collido o tempero a [algo] / [alguén]** l.v. 1. Saber levar ben a outra persoa; facerse co manexo dunha máquina, útil ou ferramenta. *Colleulle o tempero á súa nai e fai dela o que quere. // Regalámoslle un móvil á miña avoa e colleulle o tempero rapidamente. ¡Ata lle instala aplicacións!* 2. Ter dominado a alguén, saber como vai actuar ou xa saber manexar unha ferramenta. *¡A nora tenlle collido o tempero á sogra e fai dela o que quere!*
126. **comer cos ollos [alguén]** l.v. Ameazar coa ollada. *¡Os novos*

- veciños non nos miran ben, parece que comen a un cos ollos!*
127. **comer coma unha lima** l.v. Comer moito. *¡Os nenos do veciño comen coma limas, non deixan nada no prato!*
128. **comer coma un crego** l.v. Comer moito e ben. *¡Nese restaurante a xente come coma cregos! Todo o mundo sae satisfeito.*
129. **comer coma un descosido** l.v. Comer moito. *Os traballadores comen coma descosidos, pois o esforzo da mañá foi grande.*
130. **comer coma un lobo** l.v. Comer moito. *Cando chegaron os troiteiros comían coma lobos, pois o río dá fame.*
131. **comer coma un pepe / cura** l.v. Comer moito. *Cando chegaron, os troiteiros comeron coma pepes, coma curas, a fartar. b) ¡Comín coma un cura na casa de miña nai!*
132. **comer máis cos ollos que coa boca** l.v. Desexar alguén máis comida ou alimento do que precisa. *¡Os nenos da túa irmá comen máis cos ollos que coa boca, enchen o prato e logo deixan a metade!*
133. **cortarlle un traxe a [alguén]** l.v. Criticar a unha persoa. *¡Cortoulle un traxe a súa sogra, que como o saíba bótalo da casa!*
134. **cravárselle unha espiña a [alguén]** l.v. Ser preguiceiro, non querer traballar. *¡Crávaselle unha espiña cada vez que ten que ir ó lindeiro coas vacas*
135. **doerlle a espiña a [alguén]** l.v. Ser preguiceiro, non querer traballar. *¡Lois non quere traballar, dóelle a espiña!*
136. **cuspir pra arriba** l.v. Amosar unha soberbia que acaba traendo consecuencias negativas. *Non se decatan de que cospen pra arriba cando falan mal da súa familia.*
137. **custar Roma con Santiago** l.v. Ter moita dificultade. *¡Face-la casa ha custar Roma con Santiago, tal e como temos a nosa economía!*
138. **custar un ollo da cara** l.v. Ser cara unha cousa. *¡É moi bonita pero ha custar un ollo da cara! Non creo eu que sexa moi barata.*
139. **da-la cara** l.v. 1. Afrontar con responsabilidade e / ou valentía unha situación. *É mellor da-la cara e dicir que fomos nós os que rompémo-lo cristal xogando á pelota. // ¡Se é tan valente que dea a cara, e que asuma a súa responsabilidade! // Teu irmán non é quen de da-la cara despois do que fixo.*
140. **dar couces contra as paredes** l.v. Ser moi cabezán. *Non o desmontas por moito que lle digas que é así. ¡Dá couces contra as paredes!*
141. **dar leite sen becerro** l.v. Estar moi canso. *Veño de cava-la roza e estou que dou o leite sen becerro. ¡Non me teño de pé!*
142. **dar máis lata ca un sacamoas** l.v. Ser un pesado. *¡Para xa de falar, das máis lata ca un sacamoas. Lévasme tola a cabeza!*
143. **dar máis voltas ca un muiño de vento / ca unha noria** l.v. Non parar, dar moitas voltas para facer algo. a) *¡Para xa e céntrate no traballo. Das máis voltas ca un muiño de vento!* b) *Das máis voltas ca unha noria pra comezar a traballar e tes todo ó teu carón.*
144. **dar pé a [algo]** l.v. Da-la oportunidade de facer algo. *Deu pé e faleille do tema. ¡Aproveitei!*

145. **dar xenio a [alguén]** l.v. Agradar moito. *É unha tecelá estupenda. ¡Dá xenio vela!*
146. **darlle na alma [algo] a [alguén]** l.v. Ter un presentimento. a) *Sei que vai pasar algo. ¡Dámo na alma!* b) *¡Dábamo na alma que íades ter un accidente!* *Gracias a *Dios non pasou nada.
147. **darlle no corpo [algo] a [alguén]** l.v. Ter un presentimento. a) *¡Algo malo vai pasar, dámo o corpo!* b) *¡Dábamo no corpo que alguén da familia ía morrer!*
148. **darlle mala espiña [algo] / [alguén] a [alguén]** l.v. Recear dunha situación. *¡Ese rapaz co que sae María dáme mala espiña! Veremos como acaban.*
149. **darlle á *lengua / ser moi amigo de darlle á *lengua** l.v. Falar de máis. Non saber gardar un segredo. a) *¡Ó meu avó gústalle darlle á *lengua e fala con todo o que atopa!* b) *¡Ten coidado co que lle contas, é moi amigo de darlle á *lengua!*
150. **darlle á palleta** l.v. Conversar. *Gústalle darlle á palleta e para con todo o mundo a falar polo camiño cara o traballo. Sempre chega tarde.*
151. **darlle a vida a [alguén]** l.v. Valer ou axudar. *¡A neta dálle a vida a súa avoa, moito lle axuda!*
152. **darlle igual [algo] a [alguén]** l.v. Serlle indiferente, non importarlle. *Dáme igual toma-lo leite con café ou con chicolate, gústanme os dous.*
153. **darlle mil voltas a [alguén]** l.v. Ser moito mellor. *O fillo dálle mil voltas ó pai arranzando tractores.*
154. **darlle ó raposo a coida-las galiñas** l.v. Poñe-las cousas en mans de persoas pouco recomendables. *¡Co que lle gustan os doces déixano coidando deles, é coma darlle ó raposo a coida-las galiñas!*
155. **darlle pola barba ó sapo** l.v. Ser baixo de estatura. *¡Si, es tan alto que lle das pola barba ó sapo!*
156. **darlle que dicir a [alguén]** l.v. Ser obxecto de comentarios ou críticas. *Co seu comportamento dan que dicir á xente. ¡Poderían ser máis recatados!*
157. **darlle que falar a [alguén]** l.v. Ser obxecto de comentarios ou críticas. *¡Andan de troula toda a noite e dan que falar!*
158. **darlle un dedo a [alguén] e pillar unha man / darlle unha man a [alguén] e pillar un brazo / darlle unha man a [alguén] e colle-lo brazo enteiro** l.v. Abusar da confianza. a) *¡Ós nenos non lles des confianza, que lles das un dedo e pillan unha man!* b) *¡Teño uns veciños que lles das unha man e pillan un brazo, hai que ter coidado con eles!* c) *Non saben onde están os límites da confianza, pois lles das unha man e cóllenche o brazo enteiro.*
159. **dar [algo] por feito** l.v. Dar por seguro algo. *¡O tema da compra do piso dáse por feito!*
160. **darse moita maña** l.v. Ser un arteiro. *O rapaz dáse moita maña manexando o tractor.*
161. **deitarse coas galiñas** l.v. Irse cedo á cama. Deitarse cedo. *Aínda non escureceu e xa se vai á cama. ¡Déitase coas galiñas!*
162. **desfacerse en bágoas** l.v. Chorar moito. *¡Desfíxose en bágoas cando o veu partir pra Cuba!*
163. **dobrega-lo espiñazo** l.v. Face-lo esforzo necesario para rematar con éxito un traballo. Esforzarse, traballar duro. *Está tan afeito a que llo fagan*

- que agora non quere dobrega-lo espiñazo.*
164. **dormir cos ollos abertos coma as lebres** l.v. Estar á espreita. *Ten un sono moi lixeiro e dorme cos ollos abertos coma as lebres, calquera ruído o desperta.*
165. **encher (ben) o papo** l.v. Comer ben. a) *Veú o crego xantar e encheu o papo. ¡Ía que non lle cabía máis! b) ¡Os políticos enchen ben o papo coas comisiós que reciben!*
166. **ensina-la andadura a un cabalo vello** l.v. Ensinar ó que xa sabe. *¡Non me digas o que teño que facer pra arranxa-lo coche. Non pretenderras ensina-la andadura a un cabalo vello!*
167. **esfolar unha cabra con [alguén]** l.v. Tratar ou falar dun asunto con alguén sen prisa e devagar. *Esfolar unha cabra é arrincarlle o pelexo e este traballo leva un certo tempo. Teño que falar contigo. ¡Ven acó, que ti e mais eu temos que esfolar unha cabra!*
168. **esmendrellarse coa / de risa // partirse de / á risa // escangallarse coa risa // rebentar coa risa** l.v. Rir moito, sen parar. a) *¡Esmendrellábase coa / de risa ó escoita-lo imitador na radio! b) ¡Esmendrellábase de risa cando rematei de conta-lo chiste! c) ¡Cando caín de cu, o neno escangallábase coa risa! d) ¡Partíase de / á risa cando soupo a broma que lle fixeron a seu irmán na voda. e) ¡Case que rebenta coa risa cando veu a película cómica!*
169. **espír un santo pra tapar outro / descubrir un altar pra tapar outro** l.v. Arranxar unha situación causando un problema. *Sacou o testó do pote pra poñerllo á pota grande. ¡Espeu un santo pra tapar outro! // ¡Pedirlle o coche a Lois para deixarllo a María é descubrir un altar pra tapar outro!*
170. **estar a fartar** l.v. Estar cheo e non querer comer máis. *¡Non quero máis caldo, estou a fartar!*
171. **estar agardando no quilómetro** l.v. Ameazar. *¡Agora podes fuxir pero eu estarei agardando no quilómetro e xa te pillarei noutra ocasión!*
172. **estar ben forrado** l.v. Ter moitos cartos. *Estivo en Cuba e está ben forrado. ¡Ten moitas propiedades!*
173. **estar / ser cortados polo mesmo patrón** l.v. Seren iguais ou similares [varias persoas]. *Son moi amigos e teñen moitos puntos en común. ¡Están cortados polo mesmo patrón! // Se un é malo o outro é peor. ¡Están / son cortados polo mesmo patrón! Non teño moito onde escoller.*
174. **estar de volta e media** l.v. Estar informado ou ser xa coñecedor de algo. *¡Está de volta e media de que súa filla ten mozo!*
175. **estar feito un mar de bágoas** l.v. Chorar moito. *¡Agora é mellor que non fales con el. ¡Está feito un mar de bágoas! A nova afectouno moito.*
176. **estar feitos do mesmo pano** l.v. Seren semellantes ou iguais. *¡María e Manuel están feitos do mesmo pano! Se un é bon, o outro aínda o é máis.*
177. **estar na horta e non ve-las coles / verzas** l.v. Estar moi despistado, non ve-lo que temos ó noso carón. *Telo diante e non o ves. ¡Estás na horta e non ve-las coles / verzas! ¡Andas despistado.*
178. **estar / ir aviado** l.v. Encontrarse nunha situación difícil ou comprometida. a) *¡Está aviado despois do que fixo, agora que asuma*

- as consecuencias! b) ¡Vai aviado se coida que o xuíz o vai a soltar!*
179. **facela boa** l.v. Facer algo prexudicial para os intereses propios ou alleos. *¡Fíxéchela boa! Agora vai pensar que fun eu o que lle gastei a broma.*
180. **facer bon de [alguén]** l.v. Conseguir dobregar ou que alguén abandone certos hábitos ou modos considerados malos e os adquira bos. [Úsase normalmente en construcións negativas]. *Este rapaz non leva boas maneiras ¡Non se dá feito nada bon del!*
181. **facer coma que non oe** l.v. Non querer escoitar. *¡Cando se fala de algo que non lle convén, fai así coma que non oe!*
182. **facer como ó que lle poñían os santos óleos na man e dicía que lla untasen por fóra** l.v. Ser coreño, avarento. *Confórmate co que tes. Na vida non hai que acaparalo todo. Ti has de facer como ó que lle poñían os santos óleos na man e dicía que lla untasen por fóra.*
183. **facer da súa capa un saio** l.v. Ser libre de tomar decisións ou face-lo que lle veña en gana. *Ante semellantes circunstancias... ¡cada un que faga da súa capa un saio, e logo que non se queixe!*
184. **facer de [alguén] un pandeiro** l.v. Tratar desconsideradamente a outra persoa; tela dominada. Tamén se pode aplicar a cousas e, nese caso, significa ter dominio absoluto sobre elas. a) *A empresa fai de nós un pandeiro: só mira a conta de resultados.* b) *Cando me preguntou por que vendín a leira tan barata, díxenlle: - ¡Cada un pode facer do seu un pandeiro!*
185. **facer eses** l.v. Estar bébedo. a) *¡Non vai andando normal, anda a facer eses. O malo é que pode caer!* b) *¡Anda facendo eses pola estrada! Chamarei a Tráfico.*
186. **facer igual cás galiñas, que morren pensando que algún día lles han de saí-los dentes** l.v. Ter esperanza de que acontezan cousas imposibles. *¡Ti has de facer igual cás galiñas, que morren pensando que algún día lles han de saí-los dentes! Non agardes máis por ela, non volverá.*
187. **facerlle / plantarlle cara a [alguén]** l.v. Non afrontar algo. a) *Non é quen de facerlle cara ó asunto do fillo, debera pensalo antes.* b) *A situación fôiselle das mans e agora non é quen de plantarlle cara.*
188. **facerlle frío a [alguén]** l.v. Saír mal parado. *¡Quíxolle adiantar na curva e fíxolle frío! Case se mata.*
189. **facerlle o conto a [alguén]** l.v. Adular alguén por interese. *¡Faielle o conto ó teu sogro e que che deixe a mellora!*
190. **facerse obra de [alguén]** l.v. Conseguir dobregar ou que alguén abandone certos hábitos ou modos considerados malos e os adquira bos. [Úsase normalmente en construcións negativas]. *Non se fai obra del! Como siga así non ten moito futuro.*
191. **fala-los sete falares** l.v. Falar moito. *A neniña non falaba e levárona ó santo. ¡Agora fala os sete falares!*
192. **falar pola boca doutro** l.v. Dici-lo que outro dixo anteriormente. *¡Fala pola boca doutro cando conta o que lle pasou ó seu curmán en Venezuela! Contoullo el.*
193. **falar por falar** l.v. Comentar algo por pasa-lo tempo. a) *¡Acó, agardando, fábase por falar, pra que pase mellor*

- o tempo! b) ¡Todo o que che dixen é falar por falar, pois todo depende dos acontecementos! c) ¡Fala por falar, pois el non o ten moi claro tampouco!*
194. **falar por non estar calado** l.v. Falar por pasa-lo tempo. a) *Mentres agardan na consulta falan por non estar calados de temas intrascendentes. b) ¡É falar por non estar calados, xa que o tema non é moi importante!*
195. **falar por sete** l.v. Falar moito. *¡O fillo de Xoán fala por sete! Non che deixa dicir nada.*
196. **faltarlle unha fervedura a [alguén]** l.v. Non ser moi intelixente. *¡Ó rapaz da miña curmá fáltalle unha fervedura!*
197. **faltarlle unha primaveira a [alguén]** l.v. Non ser moi intelixente. *¡Ó veciño de Pepe fáltalle unha primaveira, vendo o que fixo!*
198. **fungar coma o gato** l.v. Tirar polos mocos cara arriba. *¡Deixa de fungar coma o gato e soa eses mocos!*
199. **fuxir batendo coas zocas no cu** l.v. Escapar ou fuxir rapidamente. *Pillou tanto medo na noite que fuxeu batendo coas zocas no cu. Non sei como chegaría á casa.*
200. **haber barro na costa** l.v. Atopar dificultades, atrancos para facer algo. *¡Haiche barro na costa! Non vai ser doado face-lo traballo.*
201. **haber gato por lebre [nun lugar]** l.v. Haber un engano. *Non me fío moito do tendeiro. ¡Acó hai gato por lebre! Mira ben a mercadoría.*
202. **haber roupa ó sol / tendida / estendida** l.v. Haber persoas diante que non poden saber do que se está a falar. a) *¡Non fales de mulleres que hai roupa ó sol!* b) *¡Ten coidado co que dis do Deportivo que hai roupa tendida!* c) *¡Hai roupa estendida, tenta co que dis sobre a súa irmá!*
203. **ir na misa** l.v. Haber tempo que pasou un acontecemento. *¡Vaiche na misa que morreu meu avó, xa case eu non me lembro!*
204. **ir indo / tirando** l.v. Resistir a pesar das dificultades. Irle a alguén regular na vida, nin moi ben nin moi mal. a) *¡Vou indo, non me podo queixar, recupero bastante ben!* b) *¡Vou tirando, aínda que ás veces me doe algo!* c) *¡Imos indo, non nos podemos queixar moito!* d) *¡Se non hai contratempos, imos tirando!*
205. **ir por la e volver *trasquilado** l.v. Saír mal parado dun asunto. *¡Estívolle ben por ir mercalo a Ferrol. Foi por la e veu *trasquilado! O que lle venderon alí pouco lle durou.*
206. **ir un frío que nin os cas paran** l.v. Estar moi baixa a temperatura. *¡Saín fóra e case me quedo teso. Vai un frío que nin os cas paran!*
207. **lambe-la vaca marela [alguén]** l.v. Ir moi peiteado. *Vas moi peiteado á misa. ¡Semella que te lambeu a vaca marela!*
208. **ler en [algo] coma nun libro aberto** l.v. Coñecer moi ben a alguén. *Sabela sabía de antemán o que ía facer e dicir Miguel. ¡Le nel coma nun libro aberto!*
209. **leva-los pantalós / calzós na casa** l.v. Mandar, te-la autoridade. a) *Díxolle que o fixese e fíxollo caladiño ¡Vese que leva os pantalós!* b) *A muller é a que toma as decisión nesa casa ¡Ela é a que leva os calzós na casa!*
210. **mandar un Cristo ó ceo** l.v. Enfadarse moito. *Cando soubo do acontecido mandou un Cristo ó ceo. Logo, foise calmando.*

211. **mazar en ferro frío** l.v. Insistir inutilmente, sen resultado. *É inútil razoar con el. ¡É coma mazar en ferro frío! Non atende a razóns.*
212. **medi-las costelas / costas** l.v. Baterlle a alguén. *Na pelexa medíronse as costelas e houbo un ferido.*
213. **medrarlle a vela a [alguén]** l.v. Coller forzas. *Foi dicirlle e medroulle a vela. ¡Non cabía de contento coa nova!*
214. **mentir máis que falar** l.v. Mentir moito, non dici-la verdade. *¡Ese político fala moi ben, pero minte máis que fala sobre o tema das comisións!*
215. **meter baza** l.v. Intervir nunha conversa ou situación. *¡As mulleres cando falan de gastronomía non deixan meter baza! Elas saben máis cós homes.*
216. **mete-los cas á bouza / encirra-los cas** l.v. Arma-las leas e que as resolvan os demais. a) *¡Antón é moi amigo de mete-los cas á bouza! Logo teño que ir eu resolverlle os problemas.* b) *¡É moi amigo de encirra-los cas e logo que cargue eu coas consecuencias!*
217. **mete-los fuciños onde non o / a chaman** l.v. Meterse nas cousas dos demais sen consentimento. *¡As persoas curiosas coma el, meten os fuciños onde non os chaman! Todo o queren saber.*
218. **meter / dar gato por lebre** l.v. Tratar de enganar. *Intentáronme meter gato por lebre, cando me quixeron vender un bolso de polipel por pel.*
219. **meterse o demo en [alguén]** l.v. Non ir polo bon camiño. *¡Meteuse o demo nela e tirouse á bebida!*
220. **molla-la palleta** l.v. Beber con insistencia. *Molla-la palleta é “beber”. Cando se emprega coa perífrase andar a + [infinitivo] indica reiteración. ¡Anda a molla-la palleta na cantina tódalas mañás!*
221. **morrer coma un can (da rabia)** l.v. Morrer con moita dor. a) *¡Morreu coma un can! Só e adoecendo coa dor* b) *Tiña tanta dor cando finou que morreu coma un can da rabia.*
222. **movérselle o barco a [alguén]** l.v. Non mante-lo equilibrio por ir bébedo. *¡Lois vén pola rúa e móveselle o barco! Debeu de pasar pola cantina.*
223. **nacer de pé** l.v. Ter boa sorte. *¡Xosé naceu de pé! Tocoulle o gordo da lotería.*
224. **nin comer nin deixar comer** l.v. Dubidar. *É incapaz de tomar unha decisión. ¡Nin come, nin deixa comer!*
225. **nin facer nin deixar facer** l.v. Dubidar. *¡A túa nai nin fai, nin deixa facer! Levo horas intentando sabe-lo que teño que facer.*
226. **non atar nin desatar** l.v. Ser indeciso. *¡No tema do casoiro teu pai nin ata nin desata! O noivo non sabe que facer.*
227. **non branquearlle o pelo a [alguén] por [algo]** l.v. Ser, para alguén, asunto de pouca importancia. *Fai o que teñas que facer na entremedia das terras, que por isto non nos ha de branquea-lo pelo.*
228. **non chover como chovía** l.v. Cambia-las cousas ou situacións. *¡No tema do xuízo xa non chove como chovía! A cousa vaise aclarando.*
229. **non cocerlle o corpo [algo] a [alguén]** l.v. Ter unha preocupación. Estar inquedo. a) *¡Non mo coce o corpo, teño que me informar de que vai o asunto!* b) *¡Non mas coce o corpo, teño que ir velo e saber como está meu pai!*

230. **non dar pé con bola** l.v. Non atinar. *¡No xogo da petanca non dá pé con bóla! E vai perdendo.*
231. **non dar un chílo** l.v. Estar calado, non amolar. *¡Son tan boiños que non dan un chílo! Calquera pode quedar con eles.*
232. **non dar unha fala** l.v. Ser calado. *¡Os teus veciños son moi calados, non dan unha fala!*
233. **non dar unha no cravo** l.v. Non atinar ou non saber face-las cousas. *¡O adiviño moi bon non é, non dá unha no cravo! Saíu todo ó revés do que predixo.*
234. **non darlla ninguén a [alguén]** l.v. Ser difícil de enganar. *Sei moi ben de que vai o tema. ¡A min non ma dá ninguén!*
235. **non estar católico** l.v. Estar enfermo. *¡Non está católico, hai que chama-lo médico!*
236. **non esta-lo forno pra bolos** l.v. Estar enfadado. *Non lle digas a teu pai que queres casar. ¡Non está o forno pra bolos!*
237. **non facer cousa ó dereito** l.v. Face-las cousas mal. *¡Túa irmá non fai cousa ó dereito! Estragou máis do que fixo.*
238. **non ir no carro de [alguén] á misa** l.v. Non resultarlle a alguén unha persoa simpática ou de fiar. *Non fai máis que amolar e interromper. ¡Ese no meu carro non vai á misa!*
239. **non irlle ó rego a [alguén]** l.v. Non ser do agrado. *A noiva de teu irmán non lle vai ó rego a túa nai. Dixo que non lle gustaba.*
240. **non pasar fame** l.v. Estar gordo. *¡Estas vacas non pasan fame! Vese que están ben mantidas.*
241. **non pestanexar** l.v. Estar atento. *¡Está tan atento ó programa que non pestanexa!*
242. **non poñerlle [ninguén] o pé diante a [alguén]** l.v. 1. Ser moi bo en algo e non ter rival. *Ó oficial deste taller non hai avaría que se lle resista: ninguén lle pon o pé diante* 2. Non ter medo a ninguén. *Pódenlle critica-lo que queiran que, como teña decidido algo, a el ninguén lle pon o pé diante.*
243. **non saír do rabo / pé de [alguén]** l.v. Andar pegado a alguén. a) *¡O canciño non sae do rabo dun, aínda o hei de pisar!* b) *¡Ten tanto medo que non sae do pé dun!*
244. **non ser trigo limpo** l.v. Non ser de fiar. *¡O amigo de teu irmán non é trigo limpo! Non confío moito nel.*
245. **non ser ben acabado / non ser ben do tempo de [alguén] / non ser ben do día de [alguén]** l.v. Non ser moi intelixente. a) *O rapaz non é ben acabado, polo que non lle tómealas cousas a mal.* b) *Non é ben do seu tempo e por iso non respondeu correctamente. ¡Non llo teñas enconta!* c) *Non é ben do seu día, por iso dixo o que dixo.*
246. **non ter pés nin cabeza** l.v. Sen sentido. *O asunto non hai por onde collelo ¡Non ten pés nin cabeza!*
247. **non ter avoa** l.v. Chufarse a si mesmo. *Como non hai quen o chufe, chúfase el ¡Non ten avoa!*
248. **non ter ganas de lérias / contos** l.v. Non estar de bo humor. a) *Por favor, non amoles ¡Non ten teño ganas de lérias!* b) *¡Non teño ganas de contos! Polo que están calado mentres traballo.*
249. **non ter lixos na lingua** l.v. Dici-las cousas sen reparos. *Dixo o que tiña*

- que dicir ¡Non ten lixos na lingua! Fala alto e claro do tema.*
250. **non ter máis ca ollos** l.v. Ser moi delgado de cara. *¡O fillo de teu irmán non ten máis ca ollos! Debería engordar un chisco.*
251. **non ter papas na boca** l.v. Ter facilidade de palabra. *Ese político non ten papas na boca á hora de comenta-lo programa.*
252. **non ter que levar á boca** l.v. Non ter que comer. *¡E tan pobre que non ten que levar á boca!*
253. **non ter un can** l.v. Non ter nada en propiedade. *¡Non ten un can! Gastou todo canto tiña en viaxes e festas.*
254. **non ter moito sentido** l.v. Ser un veleta, un informal. *O que me estás a contar, moito sentido non ten. Se cadra, estás errado.*
255. **non ter xeito** l.v. Non ter sentido.
a) *A vida que levas non ten xeito. Deberías tratar de cambiala.* b) *Non ten moito xeito facelo desta maneira; mellor probemos destoutra.*
256. **non ter xeito nin traza** l.v. Non ter sentido. *Non ten xeito nin traza face-lo muiño tan lonxe do río.*
257. **non terse de pé** l.v. Estar moi canso ou moi enfermo. *¡Dóeme tanto a cabeza que non me teño de pé!*
258. **non tirarlle da lingua a [alguén]** l.v. Tratar de facer falar a unha persoa de algo que non quere, incitar a contar algo de xeito disimulado. *Non hai que tirarlle da lingua a Pedro, pois xa o conta só.*
259. **non tronar como tronaba** l.v. Mellora-la situación. *Cando comecei, o traballo parecíame moi difícil, agora xa non trona como tronaba.*
260. **non valer nin farrapo de gaita** l.v. Valer moi pouco. *¡Esta ferramenta non vale nin farrapo de gaita! Debíches mercala nos chinos.*
261. **non valer un can** l.v. Non servir para facer algo ou valer moi pouco. *É un fopeiro ese mozo que tes. ¡Non vale un can!*
262. **non ver(se) un burro a tres pasos** l.v. Ter dificultades de visión e andar despistado. *Tropeza con todo. ¡Non ve un burro a tres pasos! Debería consultarse. // ¡Hai tanta néboa que non se ve un burro a tres pasos! Non sei onde está a mediana da estrada*
263. **non ser toco** l.v. Ser moi hábil, arteiro. *A avaría era grande, mais o técnico non é toco e xa está rematando de arranxala.*
264. **oír campás e non saber onde** l.v. Ter unha noticia inconcreta e vaga dalgún asunto; estar despistado. *¡Este é dos que oe campás e non sabe onde! Non se entende nada.*
265. **pagar xustos por pecadores** l.v. Sufri-las consecuencias dalgunha cousa na que non tomamos parte. *¡Sempre pagan xustos por pecadores! Leva a culpa sen estar alí.*
266. **parecer que as trae / torce o demo** l.v. Saí-las cousas mal. a) *Ultimamente as cousas non saen moi ben ¡Parece que as trae o demo!* b) *Outra vaca máis enferma. ¡Parece que as torce o demo!*
267. **parecer que veu unha (mala) meiga a [alguén]** l.v. Pasar unha mala época. Na fala local o perfecto de ver é veu. a) *Non paro de arranxar avarías na casa. ¡Parece que me veu unha meiga!* b) *O home non dá saído pra diante co negocio. ¡Parece que o veu unha mala meiga!*
268. **parti-la crisma** l.v. Baterlle a alguén. *Parteulle a crisma por non solucionaren unha débeda.*

269. **pasalas negras** l.v. Pasar por unha mala situación. *¡Pasounas negras cando marchou a Cuba na súa xuventude!*
270. **pasa-las de Caín** l.v. Pasar por unha mala situación. *¡Pasou as de Caín na mili en África! A calor e a fame case acaban con el.*
271. **pasarlle a man polo lombo a [alguén]** l.v. Facerlle o conto a alguén. *¡Pásalle a man polo lombo e dille o que quere escoitar, se pretendes que te axude.*
272. **pasarlle o sol pola porta a [alguén]** l.v. Perde-la oportunidade. *¡Pasoulle o sol pola porta e agora xa é tarde pra ter fillos!*
273. **pecha-lo pico** l.v. Cala-la boca, deixar de falar. *Non fas máis que interromperme. ¡Pecha o pico!*
274. **perder / irselle a forza pola boca** l.v. Ameazar con facer e, logo, non facer. *a) ¡Fala moito e fai pouco. Perde a forza pola boca! b) Moito falar e pouco obrar. Vaiselle a forza pola boca, e ten as cousas sen facer.*
275. **pillalas no aire** l.v. Ser moi intelixente. *¡O meu neto pillas no aire! Cousa que ve facer, cousa que fai.*
276. **pillar unha chea / tranca / cogorza** l.v. Beber de máis, embebedarse. *a) ¡Pillou unha chea, que non soupo onde pasara a noite! b) ¡Pillou unha tranca que logo tivérono que traer á casa! c) ¡Pillou unha cogorza que hoxe aínda lle doe a cabeza!*
277. **pillar unha molleira** l.v. Mollarse moito. *¡Saíu sen paraugas e pillou unha molleira! Agora está arrefriado.*
278. **pillar unha mona** l.v. Coller un bo catarro. *¡Convidárono a beber e pillou unha mona! Non soupo parar a tempo.*
279. **poder andar polo seu pé** l.v. Valerse por un mesmo. *Aínda que ten noventa e nove anos, pode andar polo seu pé. ¡Ten unha saúde de ferro!*
280. **poder aínda coa metade menos** l.v. Pesar moito unha cousa. *¡Como pesa este *mueble! ¡Inda podía coa metade menos!*
281. **poñer a caer dun burro [alguén]** l.v. Falar mal de alguén. *Como non estaba, puxérono a caer dun burro. Dixeron del o que quixeron.*
282. **poñer a caldo [alguén]** l.v. Falar mal de alguén. *¡Puxérono a caldo! Sacáronlle tódolos trapos sucios do seu pasado.*
283. **poñer a pan pedir [alguén]** l.v. Falar mal de alguén. *¡Non lles cae moi ben e puxérono a pan pedir! O pobre non se defendeu.*
284. **poñer feito uns farrapos [alguén]** l.v. Salir mal parado dunha pelexa. *¡Puxérono feito uns farrapos! Zoupáronlle en todo o corpo e tiña varias contusións.*
285. **poñer negro [alguén]** l.v. Falar mal de alguén. *¡Puxérono negro! Non deixaron nada da súa vida sen comentar.*
286. **poñer pingando / a pingar [alguén]** l.v. Falar mal de alguén. *¡Porque é boa persoa, puxéronno pingando! Deume pena e defendino. // Alí puxérono a pingar, dende que era pobre ata que era mala persoa.*
287. **poñe-lo carro diante dos bois** l.v. Face-las cousas ó revés. *Non apures que po-lo carro diante dos bois. ¡As cousas fanse con tino!*
288. **poñe-lo traxe dos domingos / de ir á misa** l.v. Vestir ben, vestir mellor que a diario. *a) Hoxe pareces outro, puxéche-lo traxe dos domingos. ¡Non hai quen te coñeza! b) Hoxe nin*

- os teus cas te coñecen. ¡Puxéche-lo traxe de ir á misa!*
289. **prender na fala** l.v. Tatexar. *Non lle entendín moi ben o que dixo. ¡Prende na fala!*
290. **quenta-la badana a [alguén]** l.v. Baterlle a alguén. *Acabou coa súa paciencia e quentoulle a badana.*
291. **quentalle a cabeza a [alguén]** l.v. Amolar, causar molestia con peticións ou na conversa. *Non me quente-la cabeza pedíndome que che merque a bicicleta. ¡Non hai cartos!*
292. **quentalle o forno a [alguén]** l.v. Amolar, enfadar a alguén. *¡Quéntanlle a un o forno e logo non queren sufri-las consecuencias!*
293. **quéntárselle os fumes a [alguén]** l.v. Enfadarse. *¡Quéntanselle os fumes con moita facilidade, hai que tentar co que se lle di!*
294. **quitarlle as espiñas a [algo]** l.v. Eliminar atrancos. *Súa nai quítalle as espiñas sempre, así non logrará facer un home del.*
295. **sabe-lo demo [algo]** l.v. Non coñece-la resposta ninguén dos presentes. *- Quen foi o que estragou o carro?- ¡Sábecho o demo!*
296. **saber de que pé coxea [alguén]** l.v. Coñece-lo punto feble de alguén. *¡Saben de que pé coxea e sempre conseguen del o que queren!*
297. **sairlle a porca capada a [alguén]** l.v. Sai-las cousas mal, como non agardabamos que nos saíran. *¡Saleuche a porca capada, pensaches que ías gañar moito coa compra e perdíche-la metade!*
298. **se non fora por [alguén]** l.v. Ameazar con freo. *¡Se non fora por *Dios, agora mesmo partíache os dentes!*
299. **se-lo vivo retrato de [alguén]** l.v. Ser igual ca un familiar. *¡És o vivo retrato do teu pai! Te-la mesma cara e o mesmo carácter.*
300. **ser (tan bon) coma o ano que non hai que mallar** l.v. Ser moi malo. *a) ¡O teu irmán é coma o ano que non hai que mallar! Máis malo non pode ser. b) ¡Pedro é tan bon coma o ano que non hai que mallar! Con persoas coma el, escusamos ter inimigos.*
301. **ser un mundo** l.v. Ser algo complexo ou presentar variedade. *¡Aquel xornal é un mundo! Ten moitísimos departamentos e empregados.*
302. **ser bon pra ir pola morte** l.v. Tardar moito en face-las cousas. *¡O teu irmán é bon pra ir pola morte! Pra ir buscar un libro leva alá dúas horas.*
303. **se-la cariña do pai / da nai** l.v. Ter parecido co pai ou coa nai. *A miña filla tivo unha nena. ¡É a cariña do seu pai!*
304. **ser coma a caracola, canto ten, canto arrola** l.v. Gastar sen control. *¡A túa irmá é coma a caracola, canto ten, canto arrola! Non hai carto que lle chegue.*
305. **ser coma o porquiño de san Antón** l.v. Mancharse ó comer. *¡O meniño é coma o porquiño de san Antón! Ten a cariña toda chea de chicutate.*
306. **ser coma o que quería ir na procesión, leva-lo santo e toca-las campás** l.v. Querer acaparar todo, estar en todas partes. *Polo que vexo ti es coma o que quería ir na procesión, leva-lo santo e toca-las campás. Tes que estar en todas partes e dirixilo todo.*
307. **ser coma o que ten *tos e rasca a barriga // ser coma o que tose e rasca a barriga // ser coma ter *tos e rasca-la barriga** l.v. Non se-la

- solución apropiada. a) *¡Esa solución é coma o que ten *tos e rasca a barriga! Terás que dar-me outra máis axeitada.* b) *Tratar de cura-la gripe cun ponche é coma o que tose e rasca a barriga!* c) *¡Tratar de evita-la fuga de auga cun pano... iso é coma ter *tos e rasca-la barriga! Non é a solución, haberá que chamar a un fontaneiro.*
308. **ser coma os de Labrada: canto di hoxe, mañá xa non é nada** l.v. Non ter palabra. *A palabra de Xosé é coma os de Labrada: canto di hoxe, mañá xa non é nada. Nunca te fies das súas promesas.*
309. **ser coma un sarillo** l.v. Ser inqueda. *¡A camareira é coma un sarillo! Móvese moi rápido e ten atendidas tódalas mesas.*
310. **ser coser e cantar** l.v. Ser doado, non ofrecer dificultade. a) *¡Arranxa-lo enchufe é coser e cantar! Faise nun instante.* b) *¡Soluciona-la avaría do coche foi coser e cantar! En cinco minutos estaba andando.*
311. **ser fillo do carto** l.v. Ser rico. *Mercou o mellor coche. ¡Ese é fillo do carto! Non ten moito problema.*
312. **ser (moita) hora de + [inf. / subs. / fr.nom.]** l.v. Ser inaprazable unha acción. *Vai sendo moita hora de que pares. ¡Parece que te-los relós! Acouga un anaco.*
313. **se-lo galo do galiñeiro** l.v. Se-lo único home entre as mulleres. Mandar un grupo de homes e mulleres. *¡Teu irmán na escola é o galo do galiñeiro! Tódalas rapazas están toliñas por el.*
314. **se-lo olliño dereito de [alguén]** l.v. Se-lo preferido. *¡A túa filla é o seu olliño dereito! Lévalle a oficina mellor que se el a levara.*
315. **ser sempre noite pra [alguén]** l.v. Durmir moito. Ser pobre. *Mira que hora é e aínda na cama. ¡Pra el sempre é noite!*
316. **ser un bon can // estar feito un bon can** l.v. 1. Gustarlle moito as mulleres a alguén. *O teu veciño é un bon can: anda con todas.* 2. Andar con moitas mulleres. *¡Estás feito un bon can: cada día andas con unha!*
317. **ser un dicir** l.v. Non ter intención, ser unha suxestión ou unha indicación. *¡O de ir de viaxe de traballo é un dicir! Imos pasalo ben.*
318. **ser un pobre das portas** l.v. Ser moi pobre. *Vive mal e aliméntase mal. ¡É un pobre das portas!*
319. **serlle hora a [alguén]** l.v. Saír apurado dun transo. *¡Foilte hora! Fuxeu porque eran moitos a mallar nel.*
320. **sobrarlle a [alguén] os dedos dunha man pra contar [algo]** l.v. Ser pouca cantidade. *¡Os peixes que vas coller pra contalos, aínda me han sobra-los dedos dunha man!*
321. **soñar coma o porco farelo** l.v. Dici-las cousas sen xeito. *¡Soña coma o porco farelo! Non ten sentido todo o que di de como foi o accidente.*
322. **subirlle ás barbas a [alguén]** l.v. Estar fachendoso. Collerlle a medida a alguén. *¡O ter gañado no concurso subéuselle ás barbas, e agora non se che pode facer ningunha crítica que non as admite!*
323. **tapar un roto cun descosido** l.v. Arranxar un problema ocasionando outro. *Sacarlle o botón á camisa pra poñerllo a outra é tapar un roto cun descosido*
324. **tela alí** l.v. Esta-lo destino decidido. Normalmente o que se ten alí é unha desgraza ou mesmo a morte. *¡Ese*

- era o seu destino. Tiña ali. Non hai nada que facerlle!*
325. **te-la cara máis dura ca un lorcho** l.v. Ser atrevido. Non ter vergoña. *¡Fernando ten a cara máis dura ca un lorcho! Mira que chamarlle aquilo diante de todo o mundo*
326. **te-la cara máis dura ca un zapato** l.v. Ser atrevido. Non ter vergoña. *¡Ten a cara máis dura ca un zapato! Bicouna sen a súa aprobación.*
327. **te-la cara máis dura có cemento armado** l.v. Ser atrevido. Non ter vergoña. *¡Ese amigo teu ten a cara máis dura có cemento armado, colleume o coche sen pedirmo!*
328. **ter na puntiña da lingua [algo]** l.v. Estar a piques de lembrar algo. *¡O nome de teu irmán téño na puntiña da lingua! Non mo digas, heime de acordar.*
329. **ter boa perda** l.v. Queixarse sen motivo ou razón. *¡Andaste a queixar do teu fillo e tes boa perda! É o mellor do grupo.*
330. **te-la bágoa / as bágoas na punta do ollo** l.v. Estar a piques de chorar. *¡Ten a bágoa na punta do ollo, polo que lle chamaches! Ela non o merecía.*
331. **te-la cabeza chea de fume(s) / aire** l.v. Ter ideas utópicas ou pouco razoadas. a) *¡O teu fillo ten a cabeza chea de fumes! ¡Mira que pensar en monta-lo negocio sen coñecelo!* b) *¡Polo que dixó, ten a cabeza chea de aire! Non se decata de que iso é imposible facelo.*
332. **te-la lingua moi longa** l.v. Falar mal de alguén. Non gardar segredo. *¡A túa irmá ten a lingua moi longa! Foi dicindo que a min me gustaba o curmán de Sara e non é certo.*
333. **te-la man pesada** l.v. Golpear con forza. *¡Non se pode xogar con el ás chulas! Ten a man pesada, e cada vez que me dá, dóeme moito.*
334. **ter boa man** l.v. Ter habilidade para realizar algo con éxito. Ter boa sorte, tamén, cando se refire ó xogo de cartas. *¡Ten boa man prós nenos, axiña se fixo coa clase!*
335. **ter moi mala lingua** l.v. Falar mal de alguén. *¡Non fales moito con ela, ten moi mala lingua; e mañá pode tocarche a ti!*
336. **ter moitos fumes na cabeza** l.v. Aparentar que se sabe moito. *¡Son mozos e teñen moitos fumes na cabeza! Se cadra cando medren, asentan.*
337. **te-lo formigo (no corpo) / formigueiro** l.v. Non parar. Ser inqueda. *Formigo é unha patoloxía das vacas e doutros unglados, que lles fai proe-los pezuños e andan cambiando seguido de posición dos pés: de aí o símil da inquedanza para un ser humano. a) ¡Este neno ten o formigo no corpo!. b) O veciño ten formigueiro: non pode parar e está a facer cestos todo o día.*
338. **te-los relós** l.v. Ser moi inqueda. *Relós é un equivalente a nervios. Te-los relós!, é o mesmo que “Es moi nervioso ou estás moi nervioso”. Os relós son uns insectos que aparecen entre a herba e que, cando as vacas os comen, inchan e están inquietas. ¡Vai sendo moita hora de que pares, parece que te-los relós! Acouga un anaco.*
339. **ter que comer máis caldo** l.v. Non ter forza. *¡Pra poder erguer ese armario tes que comer máis caldo!*
340. **ter tanta fame que xa non ve** l.v. Ter moita fame. *¡Levo tres días sen probar bocado, teño tanta fame que xa non vexo!*

341. **ter tanta fame que adoece** l.v. Ter moita fame. *Estou en xexún dende onte á noite pra face-la análise. ¡Teño tanta fame que adoezo!*
342. **ter un levante** l.v. Ter moito xenio. *Levante é a explosión de xenio que lle sae a alguén por algún contratempo. Por iso ter levante é saírlle a un o xenio con facilidade cando se trata un tema que el non quere tratar, que non lle vai ou que lle afecta dalgunha maneira e por iso se incomoda axiña. ¡Teu pai ten un levante! Non se lle pode dicir nada.*
343. **ter un verme no corpo** l.v. Ser inqueda. É unha locución idéntica aínda que máis xenérica do que *te-los relós*: véxase. *¡Lois parece que ten un verme no corpo! É moi inqueda, non para de subir e baixar.*
344. **ter unha lingua que fura sete paredes** l.v. Ser moi falador e crítico. *¡O teu sobriño ten unha lingua que fura sete paredes! Non deixou títere con cabeza, falou mal de tódolos veciños.*
345. **terlle tanto [algo] a [alguén]** l.v. Dar igual. a) *¡Tanto che ten azoutar como dar no cu -díxolle a nai!* b) *¡Tanto che me ten, as patacas fritidas ou cocidas, gústanme de calquera xeito!*
346. **tírarlle do rabo á besta** l.v. Atreverse a poñer-las cousas no seu sitio ou a aclarar unha situación. *Ningún lle conta o suceso. ¡Non hai quen lle tire do rabo á besta!*
347. **toca-lo violó** l.v. Saír mal as cousas. *¡Tocouse o violó co sorteo do porco e agora terá que mercar un!*
348. **tocarlle o zoco a [alguén]** l.v. Amolar, importunar. *¡Non me tóque-lo zoco! Vásmo cabrear e logo apaña coas consecuencias.*
349. **tomar a peito [algo]** l.v. Colle-las cousas moi en serio. *Tomouno a peito e pasouno moi mal. ¡Non se decatou de que lle estaban gastando unha broma!*
350. **torcelas o demo** l.v. Saír mal as cousas. *Primeiro perdín as chaves e agora o reloxo. ¡Tórceas o demo!*
351. **traballar cos dentes pra comer coas enxivas** l.v. Face-las cousas ó seu debido tempo. Aproveita-lo momento. *De mozo viveu a vida e agora de vello non ten nada. ¡Hai que traballar cos dentes pra comer coas enxivas!*
352. **traelas o demo** l.v. Pasar algo malo. *¡Tráenas o demo, levo tres difuntos na familia en dous meses!*
353. **traer algún viño de máis no corpo** l.v. Vir bébedo. *Vén cantando solo pola rúa. ¡Trae algún viño de máis no corpo!*
354. **tremar coma un vimbio / unha vara / un xunco** l.v. Ter moito frío. O vimbio é unha rama (vara longa, delgada e flexible) da vimbieira, arbusto salicáceo (*Salix viminalis*), con moitas pólas longas, delgadas e flexibles, os vimbios. Por pouco vento que haxa xa se moven e, se hai moito, vibran converténdose en símbolo do tremido. Os vimbios, pola súa resistencia e flexibilidade, empréganse para ata-los mollos ou as cepas e para facer cestos Nas Pontes tamén se empregaban para facer unha especie de colar coas roscas que se vendían nos días da festa e entrelazaban a vara nos extremos a) *¡O nenín, co frío que fai, treme coma un vimbio!* b) *¡Treme coma unha vara verde e iso que vai ben abrigado!* c) *¡Despois de saír da auga, treme coma un xunco!*

355. **varrer prá casa** l.v. Actuar en beneficio propio ou inclinarse por alguén / algo próximo. *¡O árbitro varre prá casa! Pitou un penalti inexistente cando faltaban só dous minutos pra remata-lo xogo.*
356. **ve-lo lobo** l.v. Chegar co pelo alporizado. *¡Parece que viche-lo lobo! Trae-lo pelo de punta.*
357. **ver unha meiga [alguén]** l.v. Saíren as cousas mal. Na fala local o perfecto de ver é veu. *¡Veuno unha meiga! Non sae dunha e xa se mete noutra. Ten mala sorte.*
358. **vérenselle as trazas / pintas a [alguén]** l.v. Intuír como é unha persoa a) *¡Ó can vénselle as trazas de que vai ser bon prás perlices!* b) *¡A teu amigo vénselle as pintas de bon atleta!*
359. **verlle as orellas ó lobo** l.v. Collerlle medo a unha persoa atrevida. a) *¡Chegou moi cheo de razón pero, ó verse diante de tanta xente, vuelle as orellas ó lobo!* b) *¡Vironlle as orellas ó lobo! Saíron fuxindo cando comezaron a tirarlles pedras.*
360. **vir feito un pito / poñerse coma un pito** l.v. 1. Vir moi mollado. *¡Vén feito un pito! Debeuno pilla-lo chaparrón que caeu hai uns minutos.* 2. Co verbo poñerse significa mollarse. *¡Caeu no río e púxose coma un pito!*
361. **vírenlle ás mans a [alguén]** l.v. Coller bon xogo nas cartas. *¡Esta partida gañeina, non por saber xogar, senón porque me viñeron ás mans!*
362. **vivir coma reis / un rei** l.v. Vivir ben, con medios económicos moi superiores á media. *¡Os meus cas viven coma reis! Só comen e *durmen.*
363. **xuntarse a fame coa gana de comer** l.v. Ir de mal en peor. *Se un é malo o outro é peor. ¡Xúntase a fame coa gana de comer! Vaia dous!*
364. **xuntarse o fol e as amarrallas** l.v. Emparellar dúas persoas ou cousas moi similares. *¡Nesta ocasión xuntáronse o fol e as amarrallas, e o asunto solucionouse nun tris! Os dous eran moi bos profesionais.*
365. **xuntarse un roto cun descosido** l.v. Emparellar unha persoa mala con outra similar. *Comezaron a tocar e daba xenio velos. ¡Xuntouse un roto cun descosido! Non se sabía cal era o mellor.*

2.5. Locucións adverbiais

366. **a cada dous por tres** l.adv. A miúdo, a cada momento. *E a cada dous por tres escoitaba o son avisador da entrada dun whatsapp.*
367. **a caldeiros** l.adv. En gran cantidade. *¡Chove a caldeiros, a auga xa vai chegando ás portas!*
368. **a carón de [alguén / algo]** l.adv. Ó pé de alguén. *E, cando morreu con noventa anos, vimos alí a quen estivera sempre a carón del desque quedara viúvo.*
369. **a chuzos** l.adv. En gran cantidade. *¡Veño pingando, chove a chuzos!*
370. **a embute** l.adv. Moito, en abundancia, abundantemente. *¡Humorismo barato haino a embute!*
371. **a esgalla** l.adv. En abundancia, abundantemente. *Hai exemplos a esgalla do que che estou a dicir.*
372. **a fartar** l.adv. Moito, en abundancia. *¡Comeu a fartar o día da voda da súa irmá!*
373. **a / ata máis non poder** l.adv. 1. En gran cantidade. *Mirei pola fiestra*

- e chove a máis non poder, así non podemos saír da casa.* 2. Coa máxima intensidade. *Intentouno ata máis non poder pero non gañou a competición.*
374. **a mares** l.adv. En gran cantidade. *Non saías sen paraugas e botas, chove a mares.*
375. **a pé quedo / firme** l.adv. Sen moverse, sen afastarse do sitio que se ocupa. a) *Está a pé quedo agardando o inquilino pra cobrarlle o aluguer.* b) *André está a pé firme no traballo e non o deixa ata que o remate.*
376. **a uns, coma os do Paraño!** l.adv. Empatados nun xogo. - *Como quedastes?* - ¡A uns, coma os do Paraño!
377. **a velas vir** l.adv. Sen cartos; sen recursos necesarios. a) *¡Cando chega o vinte de cada mes está a velas vir!* b) *¡Quedou a velas vir cando soupo que non ían vi-los curmáns!*
378. **ás cegas** l.adv. Sen coñecemento seguro. *¡Iso fágoo eu ás cegas! Non ten dificultade ningunha.*
379. **ás galloupas** l.adv. Sen coidado, coma un toleirán; algo así coma o galope descontrolado dun cabalo. Sen parar e sen rumbo. Nesta zona non se usa a palabra *galloupa* máis ca dentro desta locucion, aínda que *Rivas Quintas* a detecte na distante *Terra de Caldelas* co valor de “*Rama que estorba, secundaria.*” (RIVAS s.v. *galloupa*). Pero nas Terras próximas ás Pontes a palabra máis parecida é *gallope* que denomina o galope do cabalo e que tamén se usa na loc. *ferver a gallope* (“a borbotones”) (OTERO 1977 s.v. *gallope*) aínda que en zonas próximas tamén significa “Gachas muy sueltas, a las que se les echa pan” (OTERO 1953 s.v. *gallope*). *Andaba ás galloupas pola clase e tirou os libros.*
380. **cando as galiñas boten pelo** l.adv. Nunca. *Quere mercar un piso e case non ten ingresos. ¡Vai rematar de paga-la hipoteca cando as galiñas boten pelo!*
381. **cando as galiñas mexen** l.adv. Nunca. É demasiado utópico. Cumprirá o seu obxectivo cando as galiñas mexen.
382. **coa boca pequena** l.adv. [Emprégase con verbos de lingua como *comentar, suxerir ou dicir*]. 1. Non abertamente, de maneira insincera. *¡Como non coñecía a todo o mundo, dixoo coa boca pequena!* 2. En voz baixa, pra si. *Sempre lle mandan repeti-las cousas. Fala coa boca pequena.*
383. **coa cabeza gacha** l.adv. Maltreito, decaído, triste ou avergoñado. *Ó sabelo marchou coa cabeza gacha. ¡Non podía afronta-las consecuencias!*
384. **coa lingua (de) fóra** l.adv. Esgotado, canso. [Emprégase con verbos como *chegar, vir ou volver*.] a) *¡Chegou coa lingua (de) fóra cando veu do monte!* b) *¡Saíu tras del e cando voltou viña coa lingua de fóra pero logrou darlle o recado.*
385. **coma a muller con cría: carreira pra baixo e carreira pra arriba** l.adv. Moi ocupado e sen poder parar. *Non para en todo o día e anda coma a muller con cría: carreira pra baixo e carreira pra arriba. ¡Vaille dar un infarto!*
386. **coma ir de caza sen can** l.adv. Incompleto, sen o esencial. *¡Ir á sega sen a fouciña é coma ir de caza sen can!*
387. **coma a galiña cos ovos** l.adv. Con moito tino. *Cando falas con el andas*

- coma a galiña cos ovos porque lle tes medo.*
388. **coma o can e o gato** l.adv. Mal, con enfrontamentos ou pelexas. [Úsase con verbos como *andar, estar, levarse...*] *¡Antonio e Luísa lévanse coma o can e o gato! Discuten todo o día.*
389. **coma o demo** l.adv. Mal, con enfrontamentos ou pelexas. a) *Ese matrimonio está sempre discutindo ¡Andan coma o demo!* b) *¡Os dous mecánicos lévanse coma o demo! Así, o taller nunca irá pra arriba.*
390. **coma quen non quere a cousa** l.adv. Disimuladamente. *¡Díxollo coma quen non quere a cousa e non lle sentou moi mal!*
391. **coma se a botasen a caldeiros** l.adv. En gran cantidade. *¡Chove coma se a botasen a caldeiros, vai inundarse todo! e)*
392. **coma tres nun zapato** l.adv. Mal, en situación incómoda. *¡Estou coma tres nun zapato con esta dor de moas!*
393. **coma un cuco / pepe** l.adv. Farto despois de comer moito. a) *Non quero máis, vou coma un cuco.* b) *¡Vou coma un Pepe! Non me cabe un aruxo máis.*
394. **coma un tolo** l.adv. Moi rápido. *¡Vai coma un tolo pola estrada, calquera día temos un accidente gordo no cruce!*
395. **como ir á guerra sen fusil** l.adv. Carecendo do esencial. *¡Ir pescar sen cana é coma ir á guerra sen fusil!*
396. **con todo e iso** l.adv. A pesar de todo, aínda así. *¡Con todo e iso non fixo o que lle prometera!*
397. **contra a espada e a parede** l.adv. Nunha situación complicada. *Non sabe se ir co pai ou coa nai. ¡Está contra a espada e a parede!*
398. **cos cinco sentidos** l.adv. Con prudencia. *Temos que andar cos cinco sentidos pra que André non se decate da enfermidade do avó.*
399. **cos ollos pechados** l.adv. Doadamente. *¡Iso fágoo eu cos ollos pechados! Non ten dificultade ningunha.*
400. **dálle que dálle** l.adv. Insistentemente, teimando nun asunto. *¡Xoán anda dálle que dálle no motor e non o dá arranzado!*
401. **de boca pra fóra** l.adv. Hipocritamente, sen sinceridade. *¡Non din o que sinten de verdade sobre a voda de Lois. Falan de boca pra fóra!*
402. **de cara** l.adv. De maneira favorable. [Emprégase cos verbos *vir, presentarse, poñerse...*] a) *¡As cousas viñéronme de cara e o negocio en Cuba foi pra diante enseguida!* b) *¡Puxéronseme de cara as cousas e metínme a merca-lo negocio do Manuel! Adoita empregarse na forma virlle a [alguén] a sorte de cara. ¡A sorte vénlle de cara! Está saíndo moi ben do bache e agora o negocio vai vento en popa.*
403. **dende que o mundo é mundo** l.adv. Dende sempre, dende os tempos máis remotos. *¡O xeito de poñe-las patacas sempre foi así dende que o mundo é mundo!*
404. **entre dentes** l.adv. En voz moi baixa, sen articular moi ben as palabras. [Úsase con verbos como *comentar, dicir, falar, responder...*]. *¡Non se lle entende moi ben o que di. Fala entre dentes! Non ten moitas forzas.*
405. **fóra a ialma** l.adv. Inciso para compara-los animais coas persoas. *¡O meu can, fóra a ialma, é coma as*

- persoas! Sabe cando estou triste ou ledó.*
406. **na arte do demo** l.adv. Rapidamente. *¡Fíxoo na arte do demo! Cando nos decatamos xa rematara a talla.*
407. **nin chisco** l.adv. Nada. *Non probei nin chisco do xamón.*
408. **nin moito aló, nin moito acá** l.adv. Manterse nunha posición intermedia. *Politicamente el está nin moito aló, nin moito acá. ¡Non toma partido!*
409. **nun tris-tras** l.adv. Nun momento. *¡Nun tris-tras puxo a funciona-lo aparello mecánico!*
410. **o habido e por haber** l.adv. Moita cantidade. *¡Na feira pasou o habido e por haber cando se atoparon os dous rivais!*
411. **ó rabo de [alguén]** l.adv. Detrás, seguindo a alguén. [Emprégase con verbos como *ir* ou *andar*]. *¡Xa está ben, deixa de andar ó meu rabo e fai algo!*
412. **onde *Dios deu as tres voces** l.adv. Nun lugar moi afastado. *Aquel lugar onde comecei a traballar era onde *Dios deu as tres voces. ¡Era moi remoto!*
413. **onde Xesucristo perdeu a sandalia** l.adv. Nun lugar moi afastado. *¡Atopeino onde Xesucristo perdeu a sandalia! No fin do mundo, nin casas había.*
414. **pola conta que lle ten** l.adv. Pola súa propia conveniencia ou interese. *¡Xa nos pagará pola conta que lle ten! Se non, non lle fío máis.*
415. **polo si ou polo non** l.adv. Como medida de precaución, polo que poida ocorrer. *¡Polo si ou polo non terá que vir connosco á misa! Do contrario non irá de excursión.*
416. **por milleiros** l.adv. En moita cantidade. a) *¡Este ano hai moita sardiña, cóntanas por milleiros!*
b) *Recibeu moitas cartas das súas admiradoras, cóntanas por milleiros.*
417. **tarde, mal e arrastro / tarde e mal** l.adv. A deshora e sen cumprilas expectativas. a) *¡Estivemos agardándote e chegaches sen o encargo, tarde, mal e arrastro!*
b) *¡Chegas tarde e mal, xa que non trae-lo que che pedín!*

3. Fórmulas

418. **¡A auga cría ras!** Contestación que se dá cando a un lle ofrecen para beber auga no canto de viño. *-¿Queres un vasiño de auga? -¿Non tes viño? ¡A auga cría ra!*
419. **¡Á terceira vai a vencida!** Dise cando se fai unha cousa por terceira vez, agardando que desta saia ben. *Xa van dúas veces que erras, mais non te amoles, já terceira vai a vencida!*
420. **Aínda está o capador enriba da porca!** Emprégase cando se está aínda a tempo de facer algo e aínda é o momento oportuno. *Vin que estaba na forxa e pedínlle que me amañara o raño. ¡Aínda está o capador enriba da porca!*
421. **¡Abofé que sí!** Dise para afirmar enfaticamente. *¿Estás seguro do que dis? ¡Abofé que sí!*
422. **¡Acábate, pobre, e vende a camisa!** Dise cando un está nunha mala situación e vénlle outra tamén mala. *Perdín a carteira, rachei a chaqueta e, agora, non atopo a chave da casa. ¡Acábate, pobre, e vende a camisa!*
423. **¡Agora xa foi... Marica non chores!** Dise cando unha cousa xa non ten remedio, xa non hai que facerlle. *Xan marchou e non o convidei prá festa*

- de mañá. ¡Agora xa foi... Marica non chores!*
424. **¡Aí non é nada!** Dise cando se quere dar a entender que é moito ó que se refire ou que é un feito moi importante. *Nomeárono presidente do equipo. ¡Aí non é nada!*
425. **¡Ai, o demo!** Dise cando alguén esqueceu algo e de súpeto o lembra. *¡Ai, o demo! Deixei a tixola no lume.*
426. **¡Aínda podía coa metade menos!** Dise como resposta cando un leva un peso e lle preguntan se pode con el. – *¿Podes co saco das castañas?*
– *¡Aínda podía coa metade menos!*
427. **¡Alá vai todo!** Dise cando se remata ou se perde algo, cando se lle cae algo a un ó chan, cando se derruba algo que se está a construír... – *¡Alá vai todo!* – *Berrou cando veu que caía o palheiro.*
428. **Amiguiños, si, pero a vaca polo que vale.** Dise cando a un lle mercan algo e o que paga é amigo ou coñecido e non lle queremos facer desconto. *Coñecémonos de toda a vida e... ¡amiguiños, si, pero a vaca polo que vale! A finca non vou a vendercha regalada*
429. **¡Anda Pedro Chosco por aí! // ¡Anda por aí Pedro Chosco!** Dise cando a alguén lle entra o sono ou comeza a toquar. Véxase tamén o número 539. *Ó neniño péchanselle os ollos. ¡Anda Pedro Chosco por aí!*
430. **¡Andan os ladrós tras dos que rouban!** Dise cando un se atopa nunha situación na que tódalas persoas implicadas teñen o mesmo defecto que critican das outras persoas. *Sempre fala quen non paga a contribución: andan os ladrós tras dos que rouban.*
431. **¡Apareceu o paraugas!** Dise cando chega alguén polo que se leva tempo agardando. *¡Apareceu o paraugas! Xa era hora de que chegaras. ¿Onde te metiches?*
432. **¡Arre carallo!** Dise en situación de incredulidade ou asombro. *¡Arre carallo! Coma se nunca o viras facer iso.*
433. **¡Arre demo!** Dise en situación de incredulidade ou asombro. *¡Arre demo! Nunca o vira vestido así.*
434. **¡Arriba, pernas; arriba, zancas, que neste mundo non hai máis ca trampas!** Dise ó erguerse ou ó irse dunha conversa onde non convencen a un. *Vou marchar porque non deixas de me marear. ¡Arriba, pernas; arriba, zancas, que neste mundo non hai máis ca trampas!*
435. **¡Así *Dios me salve!** Dise como aseveración ou afirmación de que o que se vai dicir ou contar a continuación é certo. *¡Así *Dios me salve que o vin saltar pola ventá do cuarto da rapaza!*
436. **¡Ata a feira!** Dise a xeito de despedida máis longa. Nas Pontes as feiras eran cada quince días. *¡Ata a feira! Non virei ata entón.*
437. **¡Ata despois! // ¡Ata dentro dun pouquiño!** Dinse a xeito de despedida curta. *¡Ata despois! Hei vir toma-lo café con vós.*
438. **¡Ata logo! // ¡Ata loguiño!** Dinse a xeito de despedida tamén curta. *¡Ata logo Manuel! Vémonos na malla de Pepe.*
439. **¡Ata máis tarde! // ¡Ata máis vellos! // ¡Ata outra! // ¡Ata outra fornada! // ¡Ata sempre!** Dinse a xeito de despedida máis ou menos longa. *¡Ata máis tarde! Vémonos á noite.*

440. **¡Ben, señores, as mantas non son cobertores!** Dise cando algo non é o que aparenta ser, ou do que nos intentan convencer. *¡Ben, señores, as mantas non son cobertores! E o que me está a dicir non vai no meu carro.*
441. **¡Borea, borea!** Diselle a outra persoa cando está a facer algo sen saber ben como vai rematar. *¡Ti borea, borea que o resultado vaise ver despois!*
442. **-Carne de burro non é transparente. -¡Porque os teus ollos de porco non son potentes!** Diselle a un que se pon diante de nós e non nos deixa ver algo que queremos ver, ou estamos a ver. O interlocutor deféndese respondendo: *-¡Porque os teus ollos de porco non son potentes!, dicindo que o problema está en quen acaba de falar. - Sácate de diante que non me deixas ve-lo partido e ¡carne de burro non é transparente! - ¡Porque os teus ollos de porco non son potentes!*
443. **¡Chámalle burro ó cabalo!** Dise cando unha persoa que na aparencia non parece moi espelida, logo resulta todo o contrario. *-¡Resultou máis listo do que parecía! -¡Sí, chámalle burro ó cabalo!*
444. **¡Dálle por alí e... válelle!** Dise dunha persoa que pillá unha teima ou manía e ten que se-lo que diga. *Non deixa de asubiar mentras traballa. ¡Dalle por alí e... válelle!*
445. **¡Deixa a ver como baila Mari Pepa!** Dise cando non se sabe moi ben o que vai pasar ou como vai rematar unha cousa. *Non sei se o plan lle sairá ben, tal e como están as cousas. ¡Deixa a ver como baila Mari Pepa!*
446. **¡Deixa algo pra mañá!** l.v. Emprégase para indicarlle a unha persoa que interrompa unha acción que leve facendo tempo, como por exemplo comer ou traballar. *É moi tarde e tes que descansar. ¡Deixa algo pra mañá!*
447. **¡Déixate vir!** Dise a xeito de ameaza cando un fixo algo malo e logo foxe. *¡Déixate vir, que o cristal roto vas pagarmo traballando na tenda!*
448. **¡*Dios che dea moita saúde!** Desexo de agradecemento cara a alguén por un favor que nos fixo. *Canto che agradezo o traballo que me fixeches. ¡*Dios che dea moita saúde!*
449. **¡*Dios cho pague!** Diselle a unha persoa en agradecemento despois de que nos fixese un traballo ou un favor. *Agradézoche moito que me axudaras a subi-las cousas. ¡*Dios cho pague!*
450. **¡*Dios dea pan!** Desexo expresado cando hai para xantar. *¡*Dios dea pan! Imos xantar.*
451. **¡*Dios dea saúde!** Desexo expresado cara ó futuro. *¡*Dios dea saúde pra volvernos a ver pró ano que vén!*
452. **¡*Dios nos colla confesados! // ¡*Dios nos pille confesados!** Dinse cando un pensa nas consecuencias malas dun feito. *Cando teu pai sepa o que fixemos... ¡*Dios nos colla confesados!*
453. **¡*Dios o axude!** Dise dunha persoa cando vai escomezar un traballo, unha viaxe ou algo importante. *Vaise pra África de médico. ¡*Dios o axude!*
454. **¡*Dios o descanse!** Dise de alguén que morreu. *Morreu o tío Xesús de Vila. ¡*Dios o descanse!*
455. **¡*Dios o teña na gloria!** Dise de alguén que finou. *Dicía meu pai, ¡*Dios o teña na gloria!, que o traballo hai que facelo ben, senón é mellor non facelo.*

456. **¡Dispensando, que estamos comendo!** Dise cando se vai falar algo non moi limpo ou apropiado á hora do xantar. *Pois falando daquela cociña, ¡dispensando que estamos comendo!, moita merda había por todas partes.*
457. **¡Dito e feito!** Dise para indicar que unha cousa hai que facela e rematala rapidamente. *As cousas fanse ¡dito e feito! Non hai que darlle tantas voltas.*
458. **¡Éche o que hai!** Dise para indicar que iso é todo, que se ten que conformar. *Pois se non me queres como son, ¡éche o que hai! A porta está aí.*
459. **¡Enriba de mel, filloas!** Dise para indicar que estando nunha situación mala aínda nos vemos noutra peor. *Mórreme o porco e, agora, o can. ¡Enriba de mel, filloas!*
460. **¡Érache boa! // ¡Esa é boa! // ¡Érache boa, Vilaboa! // ¡Vaiche boa, Vilaboa!** Dinse cando non nos convencen de algo porque sabemos que non é así. Véxase tamén o número 534. *¡Érache boa que fora eu con el ó baile!*
461. **¡Estache boa a navalla!** Dise cando un se lamenta dunha situación en que se atopa. *Estou sen un can e agora vénme o recibo da luz. ¡Estache boa a navalla!*
462. **¡Estén calado!** Dise para mandar calar a alguén ou para introducir unha corrección ó que dixo. A forma *estén* é variante local do imperativo *está*. *¡Estén calado! Non teño ganas de contos mentres traballo.*
463. **¡Fóra a ialma, é coma as persoas!** Dise dos animais, cando se fala dalgunha característica ou feito deles similar ás persoas. *Teño un can que fóra a iama, é coma as persoas: só lle falta falar.*
464. **¡Galiñas serán, pro chéiranme a can!** Dise cando un desconfía de algo, dunha situación... *Non me fío moito deste trato, ¡galiñas serán, pro chéiranme a can! O máis seguro é que nos *timen.*
465. **¡Has de levar un couce no cu!** Dise cando se ameaza a unha persoa. *¡Como non deixes de amolarme, has de levar un couce no cu!*
466. **¡Hasmas pagar!** Díselo a unha persoa, que nos fixo algo malo, a xeito de ameaza. *Deixácheme quedar coma un parvo diante das rapazas. ¡Hasmas pagar!*
467. **¡Haxa saúde!** Desexo expresado logo de non toca-la lotería ou un premio dun sorteo. *O gordo de Nadal non tocou, mais ¡haxa saúde!*
468. **¡Heiche de afeitar sen navalla!** Dise a xeito de ameaza a unha persoa que nos fixo algo malo. *Estragácheme toda a leira. ¡Como te pille, heiche de afeitar sen navalla!*
469. **¡Heillo de crer coma o de Viveiro cando ardeu!** Dise para indicar que unha persoa non cre o que di outra. *O que nos contou Anxo, ¡heillo de crer coma o de Viveiro cando ardeu!*
470. **¡Hoxe naceu un corvo branco no Caxado!** Dise cando aconteceu algo fóra do normal ou cando alguén fixo algo fóra do común. *Convidounos o agarrado de teu irmán a xantar. ¡Hoxe naceu un corvo branco no Caxado!*
471. **¡Hoxe non e mañá tampouco!** Dise cando un non ten esperanza de que se lle conceda ou lle fagan algo. - *Teus pais mercáronche o coche? - ¡Hoxe non e mañá tampouco!*

472. **¡Logo lle vale!** Dise para indicar que xa está ben de amolar. *Non deixa de amolarme polo erro que cometín. ¡Logo lle vale!*
473. **¡Mal raio te mate!** Dise a xeito de maldición ou, ás veces, de broma. *Mira que facerlle as beiras á filla do boticario co fea que é. ¡Mal raio te mate!*
474. **¡Mala chispa te mate! // ¡Mala chispa te fenda! // ¡Mala chispa te coma!** Dínselle a unha persoa a xeito de maldición por algo que fixo e que nos afecta, ou tamén, nalgúnhas ocasións, pódense dicir a xeito de maldición-broma cando un fai algunha trasnada se moitas consecuencias. *Tiráchelle os dous tiros á perdiz e non lle diches. ¡Mala chispa te mate!*
475. **¡Mala *polilla te pique!** Dise a xeito de maldición, nalgúnhas ocasións a xeito de broma, sen desexarlle mal realmente. *¡Mala *polilla te pique! Tela diante e non a pillaches.*
476. **¡Manda carallo! // ¡Manda moito carallo!** Dinse a modo de exclamación pola sorpresa ou incredulidade ante un acontecemento. *¡Manda carallo co rapaz! Aínda non levanta o cu do chan e xa lle gustan as mozas.*
477. **¡Manda castaña! // ¡Manda moita castaña!** Dinse cando se amosa admiración por algo ou alguén. *¡Manda castaña co traballo que fixo o canteiro!*
478. **¡Manda chover! // ¡Manda moito chover! // ¡Manda chover na Habana!** Dinse a xeito de admiración ou sorpresa. *¡Manda chover na Habana co rapaz! Nunha hora rematou o traballo.*
479. **¡Manda nabo!** Dise cando se quere expresar admiración, é o mesmo que
- ¡Hai que ver! ou ¡Mira ti! *¿Viches como fixo pra para-lo balón? ¡Manda nabo!*
480. **¡Manda truco!** Para expresar admiración ou sorpresa. *¡Manda truco! Quíxonos cobrar máis do que vale.*
481. **¡Meu can pillou unha mosca!** Dise cando un fai algo case imposible e por casualidade. *¡Meu can pillou unha mosca! Atinei cos catorce resultados da quiniela*
482. **¡Meu dito, meu feito!** Dise cando se fai unha cousa axiña, case ó mesmo tempo que pensala ou cavilala. *Ocurréuseme no momento e soluciónelle o problema. ¡Meu dito, meu feito!*
483. **¡Moita saúde pra *disfrutala/o!** Diselle a unha persoa que estrea algo novo: unha casa, un coche.... *Vaia casa máis fermosa que tedes. ¡Moita saúde pra *disfrutala!*
484. **¡Moito borear e despois nada!** Dise cando todo o que se promete ou se afirma que se vai facer queda en nada. *Manuel leva anos falando de merca-la leira e logo non a merca. ¡Moito borear e despois nada!*
485. **¡Moito ruído e poucas nocés!** Dise cando unha persoa fala moito e non fai nada. *Leva tempo dicindo que vai arranxa-lo problema que ten co seu curmán, mais aínda non se falan. ¡Moito ruído e poucas nocés!*
486. **¡Morra a marta e morra farta!** Dise para indicar que é preferible morrer cheo ou dunha enchente que morrer de fame. — *Papá, non comas iso que ten moito azucre. — ¡Morra a marta e morra farta!*
487. **¡Morra o conto!** Dise para rematar unha discusión ou un asunto. *Deixemos as desavenencias e ¡morra o conto!*

488. **¡Nenos, a mexar e á cama!** Díselles ós nenos ou ós maiores cando están a amolar moito. *Levades unha hora amolándome. ¡Nenos, a mexar e á cama!*
489. **¡Neste mundo hai que probar de todo!** Dise cando se fai algo por primeira vez. *É a primeira vez que como este peixe. ¡Neste mundo hai que probar de todo!*
490. **¡Nin arre, nin xo!** Dise dunha persoa que non se aclara nun asunto. *Levas unha hora pra decidirte e ¡nin arre, nin xo!*
491. **¡Non quero deber a probes!** Dise cando se paga unha débeda, que non deixan de reclamar, manifestando unha certa repulsa ó acredor. *¡Aí te-los teus cartos! ¡Non quero deber a probes! Díxenche que che pagaría, non tiñas que lembrarmo.*
492. **Non se consola o que non quere.** Dise cando unha persoa, despois dun suceso negativo, busca unha explicación para xustificalo. *Como non puido casar coa filla, casou coa nai. ¡Non se consola o que non quere!*
493. **¡Non se fale máis! // ¡Non hai que falar máis do asunto / conto!** Dinse cando se remata ou dá por concluído un asunto ou tema da conversa. *¡Non se fale máis! Mércoche a finca polo que me pides.*
494. **¡Non vaia a se-lo demo!** Dise cando hai a posibilidade de que pase ou suceda algo malo. *Temos que levar todo previsto. ¡Non vaia a se-lo demo!*
495. **O demo llo foi dicir. // O demo llas presenta.** Dinse cando un fai algunha trasnada ou falcatrada. *O rapaz rompeuche a figura cando buscaba os cartos. ¡O demo llo foi dicir!*
496. **¡O demo te afunda!** Dise a xeito de maldición, nalgúns ocasións tamén se pode dicir a xeito de maldición-broma cando un fai algunha trasnada sen moitas consecuencias. *¡O demo te afunda! Mira que tirarme o caldeiro da auga polos pés.*
497. **¡O peor son eu!** Dise como resposta cando a un lle preguntan como está el e a súa familia. - *¿Como está a familia? - ¡O peor son eu! E xa me ves.*
498. **¡O que teña que dicir, que o diga!** Dise para indicarlle a alguén que pode falar sen problemas. *Non lle vou impedir que fale. ¡O que teña que dicir, que o diga! Que non teña reparos.*
499. **¡O que teña que pasar, xa pasará!** Dinse para indicar que o destino está aí e non o podemos trocar por outro. *Non me preocupan moito as consecuencias do que fixen. ¡O que teña que pasar, xa pasará!*
500. **¡Outra vaca (máis) no maízo!** Cando xa hai un despistado e vén outro máis nas mesmas condicións. *É o cuarto que erra de estrada e vén preguntando por onde se vai. ¡Outra vaca máis no maízo!*
501. **¡Paciencia ratos, que ardeu o muíño!** Dise a situación é irremediable e non hai máis alternativa que armarse de paciencia. *Este problema non ten solución. Como dicía miña nai: ¡Paciencia ratos, que ardeu o muíño!*
502. **Pan pra hoxe e fame pra mañá.** Dise cando se logra algo que soluciona o problema momentaneamente, pero que logo aínda o agrandarán máis. *O acordo ó que chegou o sindicato coa empresa é pan pra hoxe e fame pra mañá.*

503. **¡Para o carro!** Dinse cando un escomeza a pedir cousas, a contar algo... e hai que paralo. *¡Para o carro, rapaz! Vas moi rápido con ese pedido de cousas que fas.*
504. **¡Perdón polo gato ladrón!** Dise cando se lle pide perdón a outra persoa pero sen intención de pedilo. – *Pídeme perdón polo que fixeches. - ¡Perdón polo gato ladrón!*
505. **Por unha presa de fariña non han queda-las papas moles.** Dise cando por un pouquiño que falta non se deixa a cousa sen rematar, ou cando faltan uns poucos cartos para mercar algo pero non se deixa de mercar aínda que haxa que pedilos. *Non te preocupes se che falta algún carto pra paga-la casa. ¡Por unha presa de fariña non han queda-las papas moles!*
506. **¡Predica, meu frade, que por un oído me entra e polo outro me sae!** Dise cando a todo o que nos din ou nos aconsellan non lle facemos caso. *Sabes o que che digo: ¡Predica, meu frade, que por un oído me entra e polo outro me sae! Eu vou seguir facendo como ata agora.*
507. **¡Pregúntalle a Mateu que minte coma eu!** Diselle a unha persoa que ó ver que non a cremos, mándanos preguntarlle a alguén que tampouco é de fiar. *Se non me cres o que che digo, ¡pregúntalle a Mateu que minte coma eu!*
508. **¡Que barbaridá! ¡Que barbaridá! ¡A vaca pequena, o leite que dá!** Expresión escoitada a un feirante para chama-la atención da xente. *¡Que barbaridá! ¡Que barbaridá! ¡A vaca pequena, o leite que dá! ¡Merquen señoras! ¡Prendas bonitas e baratas!*
509. **¡Que nos agarde aló moitos anos!** Dise canso se está a falar dunha persoa que morreu hai pouco, ou que está defunta de corpo presente. – *Morreu o Sr. Pancho do Cachopal - Que nos agarde aló moitos anos!.*
510. **¡Que sexan as perdas do ano! // ¡Que sexan tódalas perdas do ano!** Dinse cando nos pasa algo malo e conformámonos con que iso sexa o peor que nos poida acontecer. *Leváronseme os nabos, pero ¡que sexan as perdas do ano!*
511. **¡Que te confunda o demo! // ¡Se o confundiran os demos! // ¡Se o levara o demo! // ¡Que o leve o demo!** Dinse a xeito de maldición. *¡Que te confunda o demo! Sempre estás amolando coas túas bromas.*
512. **¡Quen me / che / nos dera!** Expresan desexo. *¡Quen me dera estar no seu sitio! Traballa de funcionario no concello.*
513. **¡Quen te chora, meu amigo!** Diselle a unha persoa cando está a queixarse sen motivo ou sen necesidade. *¿E queixaste ti, que tes traballo? ¡Quen te chora, meu amigo!*
514. **¡Se de cativo o vendesen na feira, fóralles mellor!** Dise dun mozo que lle fai unha falcatuada ou lle dá un desgusto ós pais. *Vai perda lles meteu o seu fillo. ¡Se de cativo o vendesen na feira, fóralles mellor!*
515. **¡Se o porco / cocho bravo o comese de cativo, fóralles mellor! / ¡Se os porcos os comeran de cativos fóralles mellor!** Dise dun mozo que lle fai unha falcatuada ou lle dá un desgusto ós pais, tamén cando os pais non o coidan. *Vai disgusto ten a nai co fillo. ¡Se o porco o comese de cativo, fóralle mellor!*

516. **¡Se quere facer amigos que os faga a conta del non da miña!** Dise cando alguén quere facerlle un favor a outro empeñando cousas que non lle pertencen ou utilizando a un, é dicir, el fai o favor e non gasta nada. *Quería quedar ben á miña conta e que pagase eu. ¡Se quere facer amigos que os faga a conta del non da miña!*
517. **Se non é boi é vaca, e senón... unha estaca.** Dise cando un se bota a adiviñar e dá varias solucións, unha tras outra, para atina-la resposta. *Primeiro dis que é alta, logo que baixa e, agora, mediana. ¡Se non é boi é vaca, e senón... unha estaca!*
518. **¡Tanto dá / ten Xan coma Pericán!** Emprégase para referirse a dúas persoas ou a dúas cousas moi similares. a) *Neste caso tanto me dá / ten Xan coma Pericán. ¡Non teño moito onde escoller!* b) *¡Tanto ten Xan coma Pericán, se un é malo o outro é peor!*
519. **¡Tarde piaches / piou!** Dinse cando xa lle pasou a ocasión a un. *A rapaza xa marchou e ti non lle falaches. ¡Tarde piaches!*
520. **¡Ti anda tocando ben o zoco, verémo-lo que vai pasar!** Dise a xeito de ameaza. *Deixa de amolar a Pedro coas túas bromas. ¡Ti anda tocando ben o zoco, verémo-lo que vai pasar!*
521. **¡Ti argalla ben, ho!** Dise a xeito de ameaza a unha persoa para que logo apande coas consecuencias. *¡Ti argalla ben, ho! Logo atente as consecuencias cando te pillen facendo mal.*
522. **¡Ti de min non te ris!** Dise a xeito de ameaza cando se están rindo dun. *¡Ti de min non te ris! Xa falaremos cando non haxa ningún máis.*
523. **¡Tíralle do aire!** Dise cando algo xa non ten solución. *O ladrón cruzou a fronteira e agora...¡tíralle do aire! Non hai tratado de extradición.*
524. **¡Torce dreito!** Diselle a unha persoa cando está a facer algo no que ten que ir dereito e estase a torcer. *¡Torce dreito e non te saías da raía!*
525. **¡Un pé aquí e outro acolá!** Dise para meter presión a unha persoa. *Vas mercar á tenda, pero ¡un pé aquí e outro acolá!, que hai que ir coas vacas.*
526. **Unha que me debes e outra que me aforras, son dúas.** Dise cando alguén lle ofrece algo e este di que non o quere. *Como non queres vir xantar con nós, ¡unha que me debes e outra que me aforras son dúas!*
527. **¡Vai / vas lamber un lapote!** Dise a xeito de ameaza. *Como non deixes de insultarme, ¡vas lamber un lapote!*
528. **¡Vai mirar se chove!** Diselle, cando hai unha conversa, a unha persoa que non queremos que escoite o que imos dicir ou que queremos que se vaia de xunta nosa. Tamén se lle di a unha persoa que nos está a amolar. *O outro día cando estaba coa rapaza... ¡Neno, vai mirar se chove! Que estas non son conversas prós pequenos.*
529. **¡Vai muxi-las galiñas!** Diselle a unha persoa cando desexamos que se vaia de xunta de nós. *Estou farto de ti. ¡Vai muxi-las galiñas!*
530. **¡Vai polas ánimas dos teus / vosos defuntos!** Dise a xeito de agradecemento a unha persoa que nos fixo un favor ou nos deu algo. *Agradézoche moito o que fixeches por min. ¡Vai polas ánimas dos teus defuntos!*
531. **¡Vai polas ánimas!** Dise para xustificar unha situación pouco

favorable ou unha desgraza, é dicir, de consolo. *¡Vai polas ánimas! Sinto moito que perdérade-la colleita.*

532. **¡Vai rañala!** Diselle a un que está a amolarnos e queremos que nos deixe en paz. *¡Vai rañala por aí adiante! Vai a amolar a outro.*

533. **¡Vai toca-lo violo a outro!** Diselle a unha persoa cando desexamos que se vaia de xunta de nós, que deixe de molestar. *¡Vai toca-lo violo a outro e déixame en paz!*

534. **¡Vai ver de onde vén o vento!** Diselle a unha persoa cando desexamos que se marche de cabo nosa. *Estou farto das túas lérias. ¡Vai ver de onde vén o vento!*

535. **¡Vaia o demo con todo!** Dise cando a un lle levan algo que desexaba ter, pero que non ten solución nin remedio a perda. *Perdín todo o que gañei na partida. ¡Vaia o demo con todo!*

536. **¡Vaiche boa!** Dise para indicar que unha cousa ou suceso xa pasou hai moito tempo, ou que alguén xa saíu dun lugar hai tempo. a) – *¿Martín hai moito que marchou?* – *¡Vaiche boa!* b) *¡Vaiche boa que pasou o tren!*

537. **¡Vaiche boa, Vilaboa!** Dise para indicar que xa non hai solución. Véxase tamén o número 457. *¿Querías falar con el? ¡Vaiche boa, Vilaboa! Xa hai cinco anos que emigrou.*

538. **¡Xa choveu!** Dise para sinalar que xa pasou tempo de abondo do caso do que se está a falar. *¡Xa choveu dende que nos casamos!*

539. **¡Xa era hora!** Dise para indicarlle a alguén que chega tarde, que levamos tempo agardando por el, a que viñera ou a que rematara un traballo. *¡Xa*

era hora de que chegase o xornal! Quero ler o que pon do accidente.

540. **¡Xa está ben!** Dise para indicar que xa abonda, que xa se chegou ó límite. *¡Xa está ben! Teu irmán de rumba e nós traballando.*

541. **¡Xa será menos!** Diselle a unha persoa que esaxera. *¡Xa será menos! A troita que pillaches non pasaba do quilo.*

542. **¡Xa vén Pedro Chosco!** Díselles ós nenos cando comezan a ter sono ou están a piques de durmir. Variante do número 426. *Ó neniño péchanselle os ollos. ¡Xa vén Pedro Chosco!*

4. Refrás

543. **A boi bravo, rego largo.** Dise cando se fala dun mozo, polo xeral, das súas ideas, ó que se lle dá máis traballo no canto de facilitarlle as cousas.

544. **A cabeza está pra pensar, non pra leva-lo pelo.** Dise cando lle fan unha pregunta sinxela a un e non dá coa resposta.

545. **A can vello todo / todas son pulgas. // A can fraco todas son pulgas.** Dinse cando un está nunha situación crítica e véñenlle por riba máis desgrazas, ou cando un vai vello e lle veñen tódolos problemas ou desgrazas.

546. **A chave do muíño é coma a peneira da tola que anda a aldea toda.** Dise cando se coñece deseguida un comentario secreto.

547. **A dar ninguén se puxo rico.** Dise como resposta cando lle piden algo a un.

548. **A *desgracia nunca vén soa. / As *desgracias nunca veñen soas.** Dise cando despois dun mal período por

- enfermidade, morte, accidente... vén outro máis.
549. **A educación está ben ata nos cans.** Dise cando unha persoa non se comporta moi axeitadamente, ou tamén cando si o fai.
550. **A mala veciña, coma a neve marciña.** Expresa o desexo de que a mala veciña dure pouco, igual que a neve de marzo.
551. **A muller coma a sardiña, mellor canto máis pequeniña.** Dise cando un ten unha moza que é pequena.
552. **A quen *Dios non lle dá fillos, o demo dálle sobriños.** Dise dunha persoa que non ten fillos, mais sí sobriños, que han se-los herdeiros.
553. **A todo porquiño lle chega o seu san Martiño.** Dise cando un atopa o seu límite.
554. **A vaca da veciña dá máis leite cá miña.** Dise para sinala-la envexa, cando un infravalora o que ten fronte ó que teñen os outros.
555. **A vaca que non come cos bois, ou come antes ou come despois.** Dise para sinalar que unha persoa que ten que facer unha cousa e non quere facela en compañía, faina soa.
556. **As cousas sempre rompen / rachan polo máis miúdo.** Dise dunha situación na que acaba de romper ou crebarse algo pola súa parte máis feble, ou cando a peor parte dunha situación trágica a levan os máis febles.
557. **As mulleres cando paren, lémbrense de san Ramón; e cando o están facendo, nin santo nin devoción.** Dise cando a muller berra e queixase para parir, ou cando se queixan por algo que é a consecuencia do que antes fixeron.
558. **As présas nunca foron boas.** Dise cando se fan as cousas con apuro, pois case que nunca saen ben.
559. **Bacariño no celeiro, non quere compañeiro.** Dise cando unha persoa rexeita a outra porque está afeita a estar soa nese traballo ou nese lugar. *Bacariño* é forma local por *bacoriño*.
560. **Bocado comido non ten substancia.** Dise para indicar que algo que xa nos deron ou repartiron xa non nos ten graza. Tamén se di cando se fai un reparto e xa nos diron a nosa parte noutra ocasión e agora queremos que nola volvan a dar.
561. **Cabalo grande, ande ou non ande.** Dise para indicar que se prefire a cousa, persoa, planta ou animal máis grande.
562. **Cada cual, busca o seu igual.** Dise por dous que se xuntan polas súas afinidades ou xeito de ser.
563. **Cada quen / un sabe onde lle manca o zapato.** Dise para sinalar que cada un sabe cal é o seu punto feble ou a súa parte mala.
564. **Cada un chora por onde lle doe. // Cada un chora por quen lle doe. // Cada un pide por quen lle doe.** Dinse para indicar que alguén se queixa máis pola parte máis sensible que ten ou que pide máis pola persoa que máis quere.
565. **Cada un fala da feira *según lle vai / foi nela.** Dise cando, dun acontecemento, situación ou feito, cada un dá unha opinión diferente.
566. **Cada un oe o que lle convén.** Dise nunha situación na que un só quere saber aquilo que lle interesa ou lle dá algún beneficio.
567. **Cada un tira da auga pró seu muíño, aínda que deixe sen ela ó veciño.** Dise cando un se favorece

- a si mesmo ou ós seus, aínda prexudicando ós demais.
568. **Can que ladra, coello que perde.** Dise para sinalar que cando un ten que facer unha cousa, se está a distraerse con outra, non a fai.
569. **Cando eu quero, ti non queres; e cando ti queres eu non quero.** Dise cando dúas persoas non se poñen de acordo para facer algo.
570. **Cando vén, non vén unha soa.** Dise cando tras unha mala época, suceso ou situación, aparece outra máis.
571. **Cando veñen, veñen todas xuntas.** Dise cando acontece algo, xeralmente malo, e deseguido hai outros sucesos parecidos.
572. **Canta máis présa, máis vagar.** Dise cando un ten que facer algunha cousa moi rápido e sálle mal e ten que volver a comezar de novo.
573. **Canto máis frío, menos roupa.** Dise cando a un problema lle sae como solución outro problema aínda peor, ou a grandes males peores remedios.
574. **Canto tes, canto vales.** Dise para indicar que o home vale pola riqueza da que é dono.
575. **Carro de toxo, fungueiros de xesta.** Dise para indicar que dúas persoas ou dous grupos de persoas son semellantes, pero no senso malo.
576. **Catro ollos ven máis ca dous.** Dise cando estamos tratando de atopar algo, ou buscar unha solución, e alguén nos bota unha man.
577. **Cazador e troiteiro, nin boa meda, nin bon paleiro.** Dise dunha persoa que se dedica a dúas cousas ó mesmo tempo e non fai ben ningunha.
578. **Cazador sen can, come puñetas se llas dan.** Dise dunha persoa que para facer un traballo fáltalle a ferramenta máis importante.
579. **Comer e rascar, todo é empezar.** Diselle a unha persoa cando se invita a xantar e di que non ten gana.
580. **Como nace, pace.** Dise cando nace a lúa, o tempo que fai ese día será o mesmo, polo menos, nese cuarto. Aplícase a que todo mantén a súa orixe.
581. **Con pan e viño ándase o camiño.** Dise que tendo pan e viño abonda para facer un traballo ou unha camiñada.
582. **Cría boa fama e bótate a durmire, cría mala fama e non te deixarán vivire.** Dise pola boa ou mala sona que ten un.
583. **Da / entre a mazá á cebola, veña o demo e escolla.** Dise cando hai que escoller entre dúas cousas que son iguais de malas ou faxeiras.
584. **De neno, rei; de mozo, capitán; de casado, un burro; de vello, un can.** Dise polas distintas situación do home ó longo da súa vida e de como van tratando a un.
585. **De tales terras, tales nabos.** Dise dunha persoa cando fai unha cousa non moi ben feita, facendo referencia ó lugar de onde vén ou á familia á que pertence e, que polo tanto, non hai que estrañarse.
586. **De vello, tres veces neno.** Dise cando unha persoa maior dá traballo por ter caprichos ou precisar biocos.
587. ***Dios aperta, pro non afoga.** Diselle a unha persoa cando está a pasar unha mala situación ou momento.
588. **En tódalas niñadas sae un pito goro.** Dise cando nunha familia, grupo ou serie hai algún membro que non é tan bo coma os outros. Nótese que *ovo goro* é o ovo sen fecundar e, por analoxía, *pito goro* é o pito malo, cativo.

589. **Fillos criados, problemas dobrados.** Dise cando un ten criado os fillos e os problemas que dan aínda son moito maiores que cando eran cativos.
590. **Fun á casa do veciño e avergoñeime, volvín prá miña e amañeime.** Dise cando se vai pedir algo emprestado ou un favor á casa dun veciño e este non nos soluciona o problema e témonos que amañar co noso ou buscar nós a solución ó problema.
591. **Galo no poleiro, non quere compañeiro.** Dise para sinalar que cando un home está só entre mulleres non quere que veña outro a sacarlle o sitio.
592. **Hai que limpar cando fai vento.** Débense aproveita-las oportunidades.
593. **Hai que roe-lo chicle mentres un ten dentes.** Dise para indicar que hai que aproveita-la ocasión mentres se pode ou aínda se é novo.
594. **Hai que ter un amigo ata no inferno.** Sempre é bo ter amigos, é dicir, alguén que nos poida axudar, en todas partes.
595. **Home casado, burro amolado.** Dise de home casado que non é nada.
596. **Home casado, nin muller é.** Dise do home casado que non é nada.
597. **Homes a falar e cas a ladrar, ninguén os pode calar.** Dise cando hai persoas que falan moito e non deixan falar a ninguén máis.
598. **Logo dun día escuro vén un día claro.** Diselle a unha persoa para darlle azos cando se atopa nunha situación mala.
599. **Mentres fazón non vén, fazón non pasa.** Dise cando chega a hora de sementar ou facer algún labor, mais aínda non se dan as condicións axeitadas.
600. **Moito e ben, non o fai ninguén.** Dise cando se ve un traballo que foi feito moi rápido e que, polo tanto, quedou mal feito.
601. **Na casa do probe todas son pingueiras.** Dise para sinala-la pobreza onde hai escaseza de todo.
602. **Na terra de lobos hai que ouvear coma todos.** Dise cando se vai a un lugar e se adoptan os costumes dese sitio.
603. **Nas unllas ou nos pés has de amitar a quen es.** Dise para indicar que nalgún aspecto físico ou de carácter sempre nos parecemos ós nosos pais ou familia.
604. **Nacer é un milagre, morrer é algo natural.** Dise na presenza dun defunto ou cando se fala de que morreu alguén xa maior.
605. **Ninguén escarmenta en cabeza allea.** Dise cando por moito que aconsellemos a alguén non nos fai caso.
606. **Non as fagas, non as temas.** Diselle a unha persoa que está a sufrir-las consecuencias de algo que fixo.
607. **Non hai atallo sen traballo.** Dise cando un quere face-las cousas con máis prásas ou acurtando no esforzo, mais aínda así requírelle algún esforzo.
608. **Non hai dúas sen tres.** Dise cando pasan dous acontecementos iguais e deseguido vén outro igual.
609. **Non hai máis ruín cuña ca do mesmo pao.** Dise cando alguén fala mal dun familiar directo.
610. **Non hai mal que cen anos dure.** Dise a xeito de consolo cando un está pasando malos momentos.
611. **Non hai mea sen conda.** Dise cando a un feito lle sucede a súa

- consecuencia ou de dúas cousas que non se poden afastar por ir xuntas.
612. **Non hai mellor xordo que o que non quere oír.** // **Non hai peor xordo que o que non quere escoitar.** Dinse dunha persoa que non lle interesa escoitar o que lle din.
613. **Non hai quen lle tire do rabo á besta coma o seu amo.** Dise para indicar que ninguén coñece algo ou a alguén coma aquel que está xunto del e polo tanto é o único para poñerlle o mellor remedio ó problema existente.
614. **Non hai unha soa: sempre veñen máis.** Dise cando acontece algo, polo xeral malo, e vai seguido doutro acontecemento igual ou peor.
615. **Non irás ó muíño que non te enfariñes.** Diselle a un que se meteu en algo e saíu con consecuencias.
616. **Non se fai o paleiro sen palla.** // **O paleiro non se fai sen palla.** Dinse cando unha persoa está moi grosa e come moito.
617. **Nunca chove a gusto de todos.** Dise cando sucede algo, pois sempre para uns pode ser malo e para outros bo.
618. **Nunca chove como trona.** Dise para indicar que é máis o ruído que as noces, que non é tanto como se di.
619. **Nunca choveu que non escampara.** Dise cando as cousas están mal pero hai esperanza de que melloren.
620. **Nunca falta un roto pra un descosido.** Dise cando unha rapaza ou rapaz, non moi agraciados, atopan noivo/a, tamén cando a unha situación determinada lle acontece outra similar ou igual.
621. **Nunca sabe un onde a ten.** Dise cando alguén morre de desgraza, sen esperalo.
622. **Nunca trates de ensinarlle a un pai a facer fillos.** Dise cando unha persoa de menos anos e experiencia trata de ensinar a outra maior ou mellor preparada no asunto.
623. **O can é da cadela.** Dise para sinalala orixe das persoas, dos animais e das cousas.
624. **O can é de quen lle dá de comer.** // **Os cas son de quen lles dá de comer.** // **Os animais son de quen lles dá de comer.** 1. Dise para indicar que o can ou os animais a quen queren é á persoa que os alimenta. 2. Dise para indicar que as persoas queren a quen as beneficia ou favorece. Véxase tamén *Os nenos son de quen os coidan*.
625. **O caso é ter saúde.** Dise como resposta a unha falta de sorte nun xogo.
626. **O da gorra, que corra.** Expresión escoitada a un feirante para chama-la atención da xente.
627. **O demo nunca dorme.** // **O demo nunca ten sono.** // **O demo nunca descansa.** // **O demo sempre traballa.** // **O demo sempre está a traballar.** Dinse cando acontece algo malo ou hai unha desgraza.
628. **O falar non ten cancelas.** Dise para sinalar que á hora de falar pódese facelo de calquera tema e dici-lo que queira, tamén para sinalar que unha cousa son as falas ou ditos e outra moi diferente son os feitos.
629. **O gato escaldado, a auga fría lle pon medo.** // **(O) gato escaldado da auga fría fuxe.** Dise dunha persoa – ou dun animal- que ten medo dunha situación porque xa se viu nela anteriormente e saíu mal parado.
630. **O malo nunca vén só.** Dise cando acontece algo malo e vai seguido doutra cousa ou suceso tamén malo.

631. **O medo é libre.** Dise dunha persoa que por medo foxe ou non fai algo malo que ía facer.
632. **O ollo do amo engorda ó cabalo.** Dise para sinalar que cada un chufa ó seu.
633. **O que apunta, perde se quere.** Díselle, xogando ás cartas, ó que apunta cando vai perdendo para sinalar que pode apuntar ó revés e favorecerse el; tamén se pode aplicar a outras circunstancias da vida onde un leva o control de algo.
634. **O que comeu a carne que roa os ósos.** Dise para indicar que quen sacou proveito de algo pois que ature ou se faga cargo da parte mala ou das consecuencias.
635. **O que deixa o traballo pra outro día, ou é fopeiro ou non ten guía.** Dise dunha persoa que é un perguiceiro e non quere traballar, e non remata o traballo no día porque non lle dá a gana.
636. **O que garda, sempre ten.** Dise para indicar que unha persoa é moi aforradora en cartos ou noutra cousa para cando lle fai falla.
637. **O que mantén sei que é o que sobra.** Dise cando hai abundancia dunha cousa.
638. **O que moito corre, tarde chega.** Dise da persoa que quere apurar moito a face-las cousas e todas lle saen mal, ou da que por moito correr e apurar ten contratempos e non chega a tempo.
639. **O que moito quere saber, merda se lle dá a entender.** Dise cando unha persoa, que é moi curiosa, quere saber algo e pregunta e dáselle unha resposta que non é a verdadeira.
640. **O que non chora, non mama.** Dise para indicar que o que non se queixa non logra nada.
641. **O que non ten cabeza ten pés. // O que non ten cabeza ten pés pra volver.** Dise cando un se esquece dalgunha cousa e ten que volver por ela.
642. **O que parte e reparte, leva a mellor parte.** Dise cando un fai unha partición dalgunha cousa e a mellor parte tócalle a el.
643. **O que queira comer troitas que molle o cu.** Dise para indicar que o que quere algo ten que traballar para conseguilo.
644. **O que queira ter cans, que os manteña.** Dise cando a xente ten algo –animais, plantas, cousas... – e teñen que coidarlllo os veciños.
645. **O que rouba a un ladrón, ten cen anos de perdón.** Dise para xustificarse cando se lle quita unha cousa a unha persoa que antes lla quitou ela a outra.
646. **O que ten gado, ten traballo.** Dío o gandeiro para indicar que sempre ten algo que facer, pois o gando dá moito traballo; tamén se pode dicir en xeito figurado, por exemplo o que ten nenos, pois coidalos dá moito traballo.
647. **O santo que non *suda, que o limpe o demo.** Dise cando se lle pide un favor a un santo e non o concede.
648. **Onde hai cepos, fanse achas.** Dise para indicar que só se pode sacar algo de onde hai.
649. **Onde hai cu, hai medo.** Dise dunha persoa que non fai algo malo por medo ás consecuencias.
650. **Onde hai fume, hai lume.** Dise para indicar que onde hai indicios, asomos

- ou sinais de algo, alí o podemos atopar.
651. **Onde vas, boi, que non ares.** Dise cando un ten un oficio e vaia a onde vaia ten que desempeñalo; ou tamén cando un sabe facer ben unha cousa e vaia a onde vaia, como llo saiban, mándanllo facer.
652. **Os nenos son de quen os coidan.** Dise para indicar que un neno quere a quen o cría ou está con eles, aínda que non sexa a súa nai biolóxica.
653. **Os *precios da feira non son os da casa. // Unha cousa son os *precios da casa e outros os da feira.** Dise cando o que pensa ou coida un é totalmente diferente á realidade.
654. **Papas pra un home de oficio, pape o demo a quen as fixo.** Dise para indicar que non é alimento para un home que traballa nun traballo pesado.
655. **Pasou o día, pasou a romería.** Dise cando pasada a ocasión xa non hai outra oportunidade.
656. **Pola boca morre o peixe.** Dise dunha persoa que falando, descóbrese a si mesma.
657. **Pouca terra e ben aboada, val pola moita e mal traballada.** Dise cando queremos facer ver que é mellor o pouco e ben coidado có moito e mal traballado ou coidado.
658. **Pouco máis / tanto / ten azoutar que dar no cu. // É o mesmo azoutar coma dar no cu.** Dise cando as dúas opcións que se poden escoller son moi similares e dá igual elixir unha ou outra.
659. **Pra mal xogar, hai que arrastrar.** Dise no xogo do tute, cando non se ten saída.
660. **Pra todo hai unha primeira vez.** Dise cando se fai unha cousa por vez primeira.
661. **Quen máis ten que rascar é o que máis ha de falar.** Dise da persoa que é a menos indicada para opinar sobre un tema ou da-lo seu parecer.
662. **Quen moito quere facer, ás veces, perde o día.** Dise cando un fai moitos traballos e saénlle mal.
663. **Sabe máis o demo por vello que por demo.** Dise para indicar que a experiencia que dan os anos vale máis có saber da persoa.
664. **Se desconfías, vivirás; se te fías, morrerás.** Diselle como consello a unha persoa que está nunha posición na que debe desconfiar e, ela, dubida.
665. **Se non fai vento, non fai mal tempo.** Dise cando chove ou vai frío, para asegurar que o mal tempo é aquel que vén na compañía do vento.
666. **Se non se ve, non se cre. // Hai que velo pra crelo.** Dinse dalgunha cousa que non é posible ou normal que aconteza.
667. **Se queres que a agua corra, quítalle o terrón á presa.** Dise cando un quere que se saiba algo e entón só temos que dalo a coñecer ou poñer ó corrente a algunha persoa que sexa moi chismosa.
668. **Sempre ha de falar o que máis ten que calar. // Sempre ha de falar o que máis debera calar.** Dinse da persoa que é a menos apropiada para opinar sobre algo.
669. **Tal ver, tal agardar.** Dise para indicar que o que vemos que lle pase ós demais pasaranos a nós cando cheguemos a esas circunstancias.
670. **Tales olas, tales cachos.** Dise para indicar que unha persoa imita á familia da que procede.

671. **Tanto tes, tanto vales.** Dise para indicar que unha persoa vale polo que ten.
672. **Todo o que *sube, baixa.** Dise cando unha persoa subiu moito socialmente ou economicamente e da noite para a mañá atópase mal vista ou arruinada.
673. **Traballo feito non corre présa. // Traballo feito non mete apuro.** Dinse cando se remata un traballo para indicar que agora xa non temos présa nin ansia de facelo.
674. **Un sentado, non fai mandado.** Dise pola pouca condición traballadora dos fopeiros.
675. **Unha cousa é predicar e outra practicar.** Dise cando un, amigo de dar consellos, non os segue.
676. **Unha mao lava á outra, e coas dúas lávase a cara.** Dise cando se fan favores mutuos.
677. **Unha no papo e outra no saco.** Dise dunha persoa que é moi cobizosa, que todo o quere; tamén cando se está a repartir algo de comer e un bota unha para el e outra a come, deste xeito son dúas para el.
678. **Val máis ter que desexar.** Dise cando a un lle din que está gordo ou que ten moito de algo.
679. ***Xaula feita, paxaro morto.** Dise cando se remata unha casa e o que vai vivir nela morre.
680. **Xente nova e leña verde, todo é fume.** Dise para sinala-la pouca constancia e permanencia da xuventude.

5. Wellerismos

681. **¡A cada un o seu, dicía o que arroubaba!, b) ¡A cada quen o seu, dicía o que roubaba!** Dinse cando se fai uso dalgunha cousa que non

é nosa e indicamos ou sinalamos de quen é.

682. **¡Cada un sabe o que sabe, dicía o que comía os mocos!** Dise cando nunha situación un sabe porque actúa ou fai dun xeito determinado aínda que non pareza moi lóxico ese xeito de actuar ou de obrar.
683. **¡Cada un sabe o que sabe, dicía o que, chovendo, levaba o paraugas pechado!** Dise cando nunha situación un sabe porque actúa dun xeito determinado.
684. **¡*Dios dea traballo! -dicía o enterramortos. // ¡*Dios dea traballo!** Dinse cando hai traballo para facer.
685. **¡Dicía a vella que non quería ir pró ceo porque estaba cheo de cativos!** Dise cando un está cos rapaces e está cheo deles, de estar termendo deles ou de ter que aguantalos.
686. **Dicía o home que estaba a plantar árbores: -¡Un pau, vale un peso!** Dise cando un está a facer un traballo no que o resultado vaise ver a longo prazo.
687. **¡Eu, coma dicía o *xorobado: “Como non me empreñen, non creo que moito máis me poidan foder!”** Dise cando un se arrisca a facer algo, pois xa non ten moito que perder porque xa está amolado de abondo.

6. Dialoxismos

688. **Como che vai Melchor? - ¡Cada vez peor! // - Como lle vai señor? -¡Cada vez peor!** Dinse cando un está malo e cada vez está máis enfermo, ou cando un se atopa nunha situación crítica que cada vez empeora máis.

7. Expresións monolexicais

689. **meigado** adx. Con mala sorte.

Últimamente non me sae nada ben.

¡Estou meigado!

690. **métome-en-todo** subs. Persoa que pretender controla-los asuntos alleos.

¡Teu amigo é un métome-en-todo!

Non para de mete-los fuciños en tódolos nosos asuntos.

691. **tastarabás** subs. Non ser serio, non ser formal. *Xoán, igual che di unha*

cousa coma outra. ¡É un tastarabás!

Non é de fiar.

692. **zamura** subs. Non ser de fiar. *¡Ten*

coidado con el que é un zamurdo!

Nunca di o que pensa

693. **zurrado** adx. Quedar cortado.

Quedou zurrado cando se soupo que

fora el o causante do estropicio.

5. Referencias bibliográficas

- OTERO ÁLVAREZ, Aníbal (1953): “Contribución al léxico gallego y asturiano” en *Archivum* (Oviedo) III, 113-134.
- (1977): *Vocabulario de San Jorge de Piquín. Anexo 7* da revista *Verba*. Santiago de Compostela: Universidade de Santiago.
- RIVAS QUINTAS, Eligio (2001): *Frampas III. Contribución al Diccionario Gallego* (1ª Edición: incluído no electrónico *Diccionario de Dicionarios* de Antón Santamarina: [<http://sli.uvigo.es/DdD/>]).

Recensiones

Reviews

DURANTE, Vanda (ed.) (2014): *Fraseología y Paremiología: enfoques y aplicaciones*. Madrid: Instituto Cervantes. Biblioteca fraseológica y paremiológica, Serie «Monografías», n.º 5, 2014, 271 páxs. ISBN: 978-84-697-0320-5.

A obra que imos comentar aparece dentro da *Biblioteca fraseológica y paremiológica* do Instituto Cervantes. Esta biblioteca, coordinada por Julia Sevilla Muñoz e M.ª I. Teresa Zurdo Ruiz-Ayúcar, ofrece varias series (*Mínimo paremiológico*, *Refraneros clásicos*) entre as cales se inclúe a serie *Monografías*, cuxo número cinco corresponde a este volume. Os catro números anteriores están xa dispoñibles en formato electrónico na páxina web da institución, polo que supoñemos que pasado un tempo prudencial tamén se poderá consultar no devandito lugar a presente monografía.

Malia figurar na serie *Monografías*, o certo é que esta obra dá cabida a un nutrido feixe de artigos editados pola hispanista italiana Vanda Durante co fin de estreitar relacións entre os especialistas en fraseoloxía de ambos os países (España e Italia). Por ese motivo, como pronto se verá, abundan os traballos de tipo contrastivo sen que iso supoña deixar de lado algunha contribución no ámbito da fraseoloxía doutras linguas románicas, ou algún traballo de índole máis teórica.

Na breve presentación da editora faise fincapé na finalidade de confraternización da presente obra, tendo en conta o desequilibrio que observa entre o estado inicial, case precientífico, deste tipo de investigación en Italia e a puxanza nos estudos fraseolóxicos e paremiolóxicos realizados en España, onde abundan os grupos de investigación florecentes e investigadores de prestixio, moitos dos cales participan nesta obra.

2.1. A primeira contribución desta obra colectiva corresponde a **Mario García-Page Sánchez** (*Relaciones entre la morfología y la fraseología*, pp. 11-22). García-Page formula unha cuestión de importante transcendencia teórica: a das relacións que a fraseoloxía establece con outras disciplinas lingüísticas, especialmente coa gramática (e, en concreto, coa morfoloxía e a sintaxe). Posto que moitas unidades fraseolóxicas son resultado da fosilización de unidades sintácticas e que nun estado posterior de fusión ou coalescencia aquelas poden chegar a constituír unha unidade morfolóxica, é esta unha realidade que non pode esquivar a fraseoloxía (pensem, por exemplo, no proceso polo que unha frase preposicional como cast. *de prisa* se converte na locución adverbial *de prisa* e esta no adverbio *deprisa*, cuxos constituíntes xa non son separables: *vino [muy [deprisa]]* vs. **vino de mucha prisa* ao contrario que unha frase preposicional como *vino [con [mucha prisa]]* vs. **vino muy con prisa*). Hoxe en día,

**Fraseología y
paremiología:
enfoques y
aplicaciones**

Edición a cargo de
Vanda DURANTE

BIBLIOTECA FRASEOLÓGICA Y PAREMIOLÓGICA

unha das principais preocupacións de gramáticas como as cognitivas radica xustamente nestes procesos de gramaticalización.

No corpo do traballo, García-Page céntrase principalmente nas relacións entre morfoloxía e fraseoloxía. En concreto, apunta catro casos que considera merecentes dunha investigación de maior profundidade:

A *defraseoloxización*, o proceso gramatical de transcategorización dunha unidade fraseolóxica en palabra composta, compostos defraseolóxicos, dos que presenta unha completa casuística: *tejemaneje*, *enseguida*, *sinrazón*, *enhorabuena*, *anteayer*, *aguafiestas* etc., algún cun forte desprazamento semántico, como *porsiacaso* ‘Arg. y Ven. Alforja o saco pequeno en que se llevan provisiones de viaje’ (DRAE, s. v.) e outros capaces de favorecer a formación de ultteriores derivacións: *quintaesenciar*, *barriobajero*, *tercermundista*, *mediopensionista* etc.

Cando estes compostos defraseolóxicos seguen a ser constituintes doutra unidade fraseolóxica, con frecuencia o resultado é unha palabra idiomática, un elemento único que non aparece fóra desa locución (*a espataperros*, *a machamarchillo*, *a botivoleo*). Estas, as palabras idiomáticas, son precisamente o segundo caso estudado, centrado principalmente nos procesos de composición (*a quemarropa*, *a regañadientes*, *a bocajarro*, *a tocateja*, *a vuelapluma*) e derivación (*a contracorriente*, *a trasmano*, *a destiempo*, *de reajo*, *al dedillo*, *de perillas*, *de tapadillo*, *de mentirijillas*, *dar carpetazo* etc.).

As variantes morfolóxicas. É ben sabido que, a pesar de que a fixación constitúe unha das características definitorias das unidades fraseolóxicas, estas non deixan de estar sometidas tamén a certa variación. De acordo co propósito do traballo, García-Page focaliza este apartado na variación morfolóxica, que pode ser flexiva (*al postre/a la postre*, *echar el resto/echar los restos*, *meter la nariz/las narices donde no le llamen*, *meter la mano hasta el codo/meter las manos hasta los codos*) ou derivativa (*echar una cana/canita al aire*, *tener a alguien en palmas/palmitas*, *poner a alguien de patas/patitas en la calle*, *mosca/mosquita muerta*, *hacer su santa/santísima voluntad*, *mover/remover cielo y tierra* etc.).

Locucións decompositivas. Trátase, en opinión do autor, do caso contrario á defraseoloxización: neste caso un composto sintagmático transfórmase en locución idiomática por un proceso de transferencia semántica, ao adquirir un sentido metafórico. É o caso de expresións como *conejillo de Indias*, *chivo expiatorio* ou *ojo del huracán*.

Finaliza esta contribución o catedrático da UNED sinalando outros puntos de encontro entre a fraseoloxía e a morfoloxía (as perífrases verbais, predicados con verbo soporte, os contrastes locución/composto sintagmático/colocación léxica, locucións con anomalías gramaticais etc.). Sen dúbida, a este respecto queda aínda moito por investigar e creo que vai ser difícil chegar a un consenso. Só para suscitar a reflexión de quen lea estas páxinas, presento un caso concreto (as locucións decompositivas): ao lado da análise que ofrece García-Page, outras propostas son posibles: ata que punto se pode determinar, por exemplo, se *conejillo de Indias* é un composto sintagmático ou unha locución substantiva (se é que son cousas distintas e non dúas denominacións da mesma

realidade). Se admitimos esta última opción, en *conejiño de Indias* non hai implícito un dobre proceso gramatical (morfolóxico de creación dun composto, fraseolóxico de formación dunha locución) senón un único cambio semántico: unha unidade complexa (*conejiño de Indias*) adquire un novo significado figurado do mesmo xeito que acontece cunha unidade simple (*cobaya*, neste caso, que tamén posúe as dúas acepcións), sen cambiar de natureza constitutiva.

2.2. A segunda achega pertence a **Dmitrij O. Dobrovol'skij** (*On the Semantic structure of idioms*, pp. 23-32), un dos principais representantes da escola rusa de fraseoloxía e un dos máis importantes fraseólogos a nivel internacional. A contribución de Dobrovol'skij nesta obra, de índole teórica aínda que ilustrada con abundante exemplificación en ruso, alemán, inglés e outras linguas, o que facilita a comprensión, enfoca o estudo das expresións idiomáticas desde un punto de vista semántico. En concreto, céntrase na “ponte semántica” (a imaxe é súa) que pon en comunicación os dous planos dun idiomatismo (o do significado real, figurado, da expresión e o do significado literal, a imaxe mental que subxace no idiomatismo), ponte que el denomina *image component* (*compoñente figurativo* na tradución ao galego deste concepto realizada por F. de Castro García na versión dos *Aspectos teóricos da fraseoloxía* que Dobrovol'skij escribiu en colaboración con Baranov e publicou a *Biblioteca Fraseolóxica* do CIRP en 2009).

No ámbito máis xeral, Dobrovol'skij formula a cuestión da natureza e importancia deste compoñente figurativo, é dicir, é relevante o significado literal, a imaxe subxacente (e por tanto, o compoñente figurativo), no uso dun idiomatismo? Dado que as expresións idiomáticas se caracterizan precisamente pola falta de correspondencia entre o significado das partes e o do todo, a resposta tradicional á anterior cuestión é “non”, a imaxe subxacente non actúa no uso e interpretación que os falantes fan dos idiomatismos. Evidentemente, esta non é a postura de Dobrovol'skij e de aí que desenvolvese un marco teórico en colaboración con Piirainen, a *Conventional Figurative Language Theory (CFLT)*, teoría que pon en relación coa *Conceptual Metaphor Theory (CMT)* de Lakoff, non totalmente coincidentes. Dentro deste modelo, Dobrovol'skij analiza as características do compoñente figurativo e, dun xeito máis concreto, determina o tratamento que, acorde co anterior, deben recibir os idiomatismos nun dicionario fraseolóxico (dicionario realmente existente, porque o *Dicionario explicativo dos fraseoloxismos rusos*, elaborado en colaboración con Baranov e outros fraseólogos rusos (2009), está deseñado desde este marco).

Respecto á primeira cuestión (características), observa que o *compoñente figurativo* non se corresponde coa etimoloxía nin exactamente coa propia imaxe orixinal, aínda que si son importantes algúns trazos relevantes desa imaxe. Tres son os trazos con que caracteriza este compoñente figurativo: (i) O compoñente figurativo está ligado a propiedades individuais das imaxes mentais máis que a normas xerais de proxección conceptual (por ese motivo, imaxes mentais case idénticas, estruturas léxicas moi similares, poden producir fraseoloxismos de significado diferente: al. *sich in die Höhle des Löwen wagen/begeben* ‘visitar a alguén poderoso para pedirle algo’, cast. *meterse en la boca del lobo* ‘expoñerse a un grave perigo’), (ii) o compoñente figurativo actúa retrospectivamente e

non prospectivamente (é dicir, partindo do significado figurado é posible determinar o tipo de motivación que actúa, pero partindo da imaxe literal o resultado é impredecible. Polo mesmo, unha imaxe pode producir resultados moi diferentes en distintas linguas: al. *Haare auf den Zähnen haben* ‘falar de xeito agresivo’ literalmente ‘ter pelos nos dentes’, cast. *no tener pelos en la lengua*), (iii) o compoñente figurativo non coincide coa lectura literal dos compoñentes (pénsese por exemplo na expresión inglesa *throw in the towel* –cast. *tirar la toalla*–, para cuxa interpretación non debemos acudir á imaxe orixinal senón a un dominio fonte intermedio –o boxeo– do que é unha metaforización).

Canto ás estratexias lexicográficas para dar conta deste compoñente figurativo nas definicións de cada unidade fraseolóxica, Dobrovol'skij sinala tres: a estratexia explícita (que se manifesta en operadores como ‘do mesmo xeito que X’, ‘como X’, ‘é percibido como X’, ‘asóciase con X’ etc., que ilustra coa expresión inglesa *someone's jaw dropped* [cast. *quedarse con la boca abierta*, gal. *quedar coa boca aberta*] “quedar alguén asombrado, o que se describe como se perdese o control da expresión facial”), a estratexia implícita (que implica recorrer a diferentes elementos semanticamente relevantes na definición do significado: ingl. *to take a sledgehammer to crack a nut*, –lit. ‘coller un mazo para abrir unha noz’, similar ao cast. *matar moscas a cañonazos*–: “intentar acadar un obxectivo empregando moito esforzo e usando medios demasiados potentes para lograr este obxectivo que, obviamente, non require tanto esforzo; a consecuencia é que os resultados son insignificantes en comparación co esforzo empregado”) e, finalmente, a estratexia mixta, que combina as dúas anteriores.

2.3. O tema da motivación é retomado dun xeito máis directo por **Antonio Pamies Bertrán**, catedrático da Universidade de Granada, no seguinte traballo aquí incluído (“*El algodón no engaña*: algunas observaciones sobre la motivación en fraseología”, pp. 33-50). Comeza Pamies constatando o feito de que o principio saussureano da arbitrariedade esencial do signo lingüístico foi posto en cuestión por outros lingüistas posteriores, mesmo dentro do estruturalismo (que puxeron de relevo aqueles aspectos nos que se produce motivación ou, en termos máis recentes, iconicidade). Agora ben, como sinala Pamies, os criterios que se utilizan para falar de motivación cando se aplican a unha palabra (relación entre significado e significante) non coinciden cos utilizados en fraseoloxía (relación entre dous significados: figurado e literal). Esclarecedoras palabras dedica tamén, nos primeiros apartados da súa colaboración, a diferenciar conceptos que tradicionalmente se veñen asociando: motivación e transparencia (fronte a opacidade) e motivación fronte a idiomaticidade. A motivación remite á existencia dunha relación entre os significados literal e figurado, en tanto que a opacidade/transparencia é un feito perceptivo e, por tanto subxectivo; a idiomaticidade, pola súa banda, implica unha anomalía entre o significado do todo e as súas partes, ao contrario que a motivación (ou a súa falla), que afecta á totalidade da unidade fraseolóxica. Pamies ilustra estas faltas de correspondencia con algún exemplo que me recorda as miñas clases universitarias (recorro a exemplos semellantes co mesmo fin: en castelán *hacer la colada* é unha frase opaca para os nosos alumnos de dezaioito anos como o era para nós ata que unha persoa octoxenaria nos contou como na súa mocidade a lixivia se facía cocendo cinza en auga, que logo había que *coar*). A opacidade actual non está rifada, pois, coa motivación.

Exemplos como o anterior móstrannos a importancia da diacronía na orixe e perda de motivación e, a este aspecto, dedica Pamies un apartado (“Motivación fraseolóxica y diacronía”), en que ilustra o proceso de formación de novas unidades fraseolóxicas tomando como modelo creacións recentes nas que é doado analizar o mecanismo de institucionalización: *he venido aquí a hablar de mi libro, el primo de Zumosol, la prueba del algodón...* (mágoa que non existise Google en tempos pasados para inquirir quen era Vargas –*averígüelo Vargas*– ou quen foron os primeiros en *tomar las de Villadiego*). Os últimos apartados da súa colaboración dedícaos Pamies a presentar distintas dicotomías que resultan sumamente interesantes: “Motivación fraseolóxica y sincronía”, “motivación psicolóxica vs. motivación cultural” (onde contrapón a motivación de base experiencial e universal á propia dunha cultura, por exemplo cast. cerdo (sucidade) fronte a cast. cerdo (prosperidade), valor este último propio só dalgunhas culturas) e “motivación intertextual e motivación metalingüística” (presentes, por exemplo, respectivamente en *caballo de Troya* ‘programa informático maligno’, que remite ao coñecido episodio homérico, e en *blanquear dinero*, motivado metalingüisticamente a partir de *dinero negro*).

2.4. O seguinte traballo (“La teoría del campo y otras propuestas clasificadoras para la fraseografía”, pp. 51-79) corresponde a **Barbara e Gerd Wotjak**, da Universidade de Leipzig. Trátase dun traballo denso para cuxa correcta interpretación se necesita un profundo coñecemento terminolóxico, especialmente das súas obras previas. Nunha primeira fase, de presentación, realízase unha sucinta clasificación dos fraseoloxismos e das súas principais características definitorias, deténdose especialmente na idiomaticidade porque, de entre a tipoloxía de fraseoloxismos previamente definida, serán precisamente as locucións idiomáticas as que serán obxecto de tratamento especial. En concreto, este segundo apartado estará centrado na análise e presentación de distintas propostas de clasificación das mencionadas unidades fraseolóxicas establecidas desde un punto de vista semasiolóxico ou onomasiolóxico, dada a inutilidade clasificatoria dunha fraseoloxía meramente alfabética: non só se presenta a teoría do campo senón outras propostas, en boa parte además, entre as que figuran contribucións anteriores dos dous investigadores. Finalizan a súa colaboración presentando unha proposta ontolóxica de clasificación, pouco coñecida, válida tanto para unidades léxicas simples como para as unidades idiomáticas analizadas.

2.5. A seguinte achega, que corresponde a **Pedro Mogorrón Huerta** (“Locuciones verbales, traducción y pérdida de equivalencia”, pp. 79-96), dá comezo a unha serie de traballos de natureza máis concreta ou práctica. Neste caso, Mogorrón Huerta trata unha das cuestións centrais da teoría da tradución: a tradución de unidades fraseolóxicas. Aos problemas típicos da tradución de unidades léxicas simples no caso do tratamento das unidades fraseolóxicas súmanse outros moitos provocados polas especiais características destas, o que dificulta achar correspondencias exactas entre linguas (de aí a importancia da competencia fraseolóxica dos tradutores e a necesidade de elaborar material fraseolóxico bilingüe ou multilingüe que facilite o labor do profesional). A esta cuestión dedica o apartado máis extenso (“Problemas detectados en la búsqueda de equivalentes”), confeccionado no marco dos proxectos levados a cabo polo grupo de investigación FRASYSTRAM (“Fraseología y Traducción Multilingüe”, da Universidade de Alacant),

que dirixe o propio Mogorrón Huerta, e do que son resultado palpable a elaboración dunha base de datos fraseolóxica e un dicionario fraseolóxico multilingüe electrónico. Agora ben, a súa exposición non se limita á fraseoloxía multilingüe propiamente dita: neste artigo o principal foco de interese apunta ao estudo, non menos interesante, da variación diatópica dentro dunha mesma lingua, como sucede co francés e, especialmente, co español (español común fronte a español de América).

2.6. Carmen González Royo, profesora tamén da Universidade de Alacant, centra a súa colaboración (“Las unidades fraseológicas en la producción libre escrita y oral en discentes de ILE”, pp. 97-116) noutra das grandes áreas da lingüística aplicada: o ensino de linguas. Neste caso nunha faceta tan importante como é o tratamento das unidades fraseolóxicas neste ámbito. En concreto analiza os resultados de distintas actividades realizadas con alumnos de ILE (italiano lingua estranxeira) de nivel intermedio: exercicios de expresión libre escrita, de interacción oral con nativos (utilizando os resultados do *Corpus Oral de Interlingua Español e Italiano*, CORINEI) e enquisas directas con listaxes de unidades fraseolóxicas de distinta natureza. Utiliza, por tanto, material oral e escrito, contextualizado e sen contextualizar, para extraer interesantes conclusións, entre as que podemos citar a ausencia en italiano (non así en español grazas ao Instituto Cervantes) dunha guía de referencia para adecuar os contidos concretos ao Marco Común Europeo de Referencia, e as implicacións que se derivan da afinidade lingüística entre o español e o italiano á hora de usar e interpretar as unidades fraseolóxicas italianas por parte de falantes nativos do español (sexa para ben –*dare a Cesare quel che è di Cesare*– sexa para mal –*Fare qualcosa di punto in bianco*–).

2.7. Pablo Zamora Muñoz, da Universidade de Murcia, enfoca no seu traballo outro aspecto da fraseoloxía do italiano: “Una tipología de réplicas fraseológicas ecoicas en el italiano coloquial conversacional” (pp. 117-132). As réplicas-eco son secuencias interactivas nas que se reproduce parcialmente ou na súa totalidade a intervención do interlocutor na quenda anterior. Son frecuentes no coloquio, habitualmente cun valor de réplica agresiva. Dentro deste tipo de réplicas, Zamora Muñoz analiza unha variante que por oposición ás réplicas-eco estándar se caracteriza por posuír unha parte fixa, que funciona como soporte ou modulador da secuencia reproducida: son ás réplicas fraseolóxicas ecoicas modalizantes (RFEM), do tipo das seguintes, obxecto do seu estudo:

A: Che *hai fatto* in questo tutto tempo?

B: E che vuoi *che abbia fatto*!? Ho lavorato.

No seu traballo, analiza en detalle estas unidades (no caso anterior a parte fixa é *e che vuoi*) e os seus valores, tomando como base un corpus elaborado *ad hoc* a partir de 23 películas italianas, todas comedias.

2.8. Na seguinte colaboración, **Gloria Corpas Pastor** (Universidade de Málaga), enfróntase a unha cuestión que, aínda que se focaliza nunha locución verbal moi concreta (cast. *pasárselo pipa*), presenta unhas implicacións de tipo metodolóxico xeral (“El fraseólogo internauta: cómo pasárselo pipa en la red”, pp. 133-152). Neste artigo,

Corpas Pastor analiza os tres procedementos máis usuais que temos os investigadores para a análise das unidades plurilexemáticas: o recurso aos dicionarios (incluídos os dicionarios fraseolóxicos), os corpus electrónicos e distintos sistemas de recuperación da información en Internet. Ante as insuficiencias que mostran os dicionarios (falta de exhaustividade, fosilización —é dicir, poden recoller frasemas en desuso e non incorporar as creacións máis recentes—, información descontextualizada etc.), a investigadora presenta as vantaxes dos corpus electrónicos, que ofrecen mostras de lingua en uso, contextualizadas. Con todo, os corpus de que se dispón en distintas linguas ofrecen deficiencias tanto en representatividade (necesítanse corpus moi extensos para que as unidades fraseolóxicas de menor frecuencia estean suficientemente representadas) como nos motores de busca da información (especialmente en corpus non lematizados). Estes problemas resólvense en gran medida se acudimos a ese repertorio xigantesco que é Internet. Internet presenta moitas vantaxes pero tamén ofrece inconvenientes: diminúe considerablemente o “silencio documental” (información que non se logra localizar) pero en contrapartida aumenta na mesma proporción o “ruído documental” (información non relevante), ata o punto que en ocasións se pode falar dunha auténtica *infoxicación*. Por ese motivo son tan importantes os avances nos sistemas de recuperación e xestión da información (motores de busca, multibuscadores e metabuscadores) entre os que dedica especial atención a sistemas xestores de datos en liña, como WebCorp, polas posibilidades que ofrece. Aínda así, recoñece que é necesario progresar nesta área, porque aínda presenta abundantes problemas.

Persoalmente, eu son máis partidario do uso de corpus (por todo o traballo subxacente para lograr o equilibrio e representatividade dos datos) e, soamente en caso necesario, adoito acudir á rede como fonte complementaria cando os corpus se mostran insuficientes. No momento de redacción do traballo (ano 2011) Copras Pastor utiliza unha versión do CREA non lematizada, con todos os inconvenientes que isto ocasiona nas buscas de unidades plurilexemáticas. Pero na actualidade, a RAE está a elaborar unha segunda xeración de corpus, lematizados, cun motor de busca actualizado (CDH, CORPES XXI aínda en fase *beta*), que corríxen en boa medida as insuficiencias apuntadas (por exemplo, as buscas manuais realizadas por Copras para localizar variantes flexivas na unidade *pasárselo pipa* pódense agora acometer de xeito automático en segundos). Roguemos, pois, para que a diminución de fondos non free esta liña de traballo da RAE.

2.9. **M.ª Isabel González Rey** da Universidade de Santiago (USC), encadra a súa contribución no marco da lingüística aplicada, tratando cuestións xa debatidas nas colaboracións anteriores: principalmente a tradución de fraseoloxismos, a didáctica das linguas e a elaboración de corpus de finalidade didáctica. En concreto, presenta un corpus paralelo francés-español creado polo grupo de investigación FRASEONET, dentro do proxecto FRASEOTEXT (“Creación de un corpus literario paralelo como ferramenta didáctica en fraseoloxía bilingüe francés-español: criterios de composición”, pp. 153-175). O proxecto nace da necesidade de construír unha ferramenta didáctica para favorecer a adquisición dunha competencia “idiomática” (é dicir, das expresións idiomáticas), habida conta de que esta é unha das facetas do ensino de linguas á que menos atención se lle presta. Con tal fin, analiza no seu traballo o tratamento que as

unidades fraseolóxicas reciben no Marco Europeo Común de Referencia como paso previo para a elaboración do novo método de fraseodidáctica do francés para falantes do español como lingua inicial. Este método supuxo a elaboración, en primeiro lugar, do corpus paralelo francés-español do que xa falamos (presta especial atención a todo este complexo proceso que é o do deseño e elaboración dun corpus), que fornecerá o material para a proposta didáctica, a cal consta destoutas partes: unha antoloxía de fragmentos confeccionada a partir do corpus, un repertorio de expresións fixas francesas-españolas, unha batería de exercicios orais e escritos e unha guía docente de apoio válida para a autoaprendizaxe ou para os docentes. A profesora González Rey fala en futuro deste método, como algo en curso. A día de hoxe, felizmente, o produto está elaborado e dispoñible en DVD (*Phraséotext-Le français idiomatique: Méthode de phraséodidactique*, editado pola USC en 2015).

2.10. **Carmen Mellado Blanco** docente na USC, presenta na súa colaboración (“La polisemia en las unidades fraseológicas: génesis y tipología”, pp.177-195) unha desas cuestións de tipo semántico que máis preocupan aos expertos lexicográficos: a do proceso que leva á polisemia, a da diferenza entre significados e variantes semánticas contextuais, entre sememas e “alosememas” (entre *significados* e *sentidos* na terminoloxía que utilizamos moitos funcionalistas e que son a contrapartida no plano do contido da diferenza que no plano da expresión se establece entre significantes e variantes alomórficas). En realidade o problema non afecta exclusivamente ás unidades fraseolóxicas, aínda que polas súas características, estas merecen un tratamento especial, como o que lle dedica Mellado Blanco, pois é frecuente que as unidades fraseolóxicas adquiren sucesivas variantes semánticas contextuais segundo se apliquen a situacións diversas, por sucesión de sentidos figurados (exemplifica con algunhas unidades como cast. *ir al grano* e o distinto tratamento lexicográfico que poden recibir). Na práctica, esta cuestión é de especial relevancia no ámbito da semántica léxica (especialmente na técnica lexicográfica), pero os que temos prestado algunha atención á morfoloxía sabemos que este fenómeno afecta igualmente a tódalas unidades sígnicas, empezando polas morfolóxicas (por exemplo, un morfema como *-dor* presenta un significado axentivo –parafraseable por ‘*que + verbo*’: *protector* ‘que protexe’–, que se pode diversificar en variantes contextuais: *vendedor* ‘oficio’, *secador* ‘obxecto’, *lavadora* ‘máquina’, *fixador* ‘substancia’, que admiten sempre a mesma paráfrase: ‘(persoa) que vende’, ‘(instrumento) que seca’, ‘(máquina) que lava’, ‘(substancia) que fixa’, pero en casos como como *aparador* ou *corredor* ‘espazo estreito de paso’ habería que falar xa dun novo significado).

Nesta mesma dirección, Mellado Blanco comeza mostrando o proceso en unidades monolexemáticas (ex. *pescar*), desde as combinacións libres (*pescar un pez*) ata outras paulatinamente máis restrinxidas que culminarán en colocacións e unidades fraseolóxicas (*pescar un resfriado*, *pescar marido*, *pescarlas al vuelo*...). Formuladas estas cuestións previas, o núcleo do seu traballo é a análise de catro casos nos que se produce ampliación de significado nas unidades fraseolóxicas: “polisemia unida a patróns sintagmáticos e a restricións morfosintácticas” (tipo *caérsele el pelo a alguien*, no que o significado fraseolóxico adoita aparecer coa perífrase de futuro *ir a + infinitivo*: *¿Se te va a caer el*

pelo?), “polisemia asociada a variantes clasemáticas” (neste caso a polisemia prodúcese cando unha unidade fraseolóxica se utiliza en combinación con actantes caracterizados por posuíren trazos semánticos de natureza diferente á orixinal: ex. cast. *estar en pie* [una persona], *estar en pie* [un edificio], *estar en pie* [unha promesa, invitación]), “creación de novos semas por ironía” (evidentemente, refírese aquí a autora a aqueles casos en que o valor irónico se institucionaliza, é dicir, cando unha implicatura conversacional particularizada pasa a ser xeneralizada: así, *tocarle a alguien la lotería* pode significar tanto ‘resultar afortunado’ como ‘resultar desafortunado’) e, finalmente, “creación de novos sememas asociados a cambios de rexistro e implicaturas” (por exemplo *hacer mutis* (por el foro) cando se utiliza fóra da xerga teatral).

2.11. **Ángela Mura** (UCM), (“Fraseoloxía y desacuerdo: un esquema fraseolóxico en español y en italiano”, pp. 197-212) enlaza co traballo anteriormente comentado de Zamora Muñoz (§2.7.) ao estudar dous esquemas fraseolóxicos de tipo ecoico utilizados principalmente para expresar desacordo: cast. *qué + X + ni qué + X'* / it. *macché + X*. Trátase por tanto dun estudo contrastivo no que, tras describir as características xerais dos *esquemas fraseolóxicos* (teñen unha parte fixada e outra de inserción libre de unidades, neste caso condicionada esta polo carácter ecoico da construción), aos que sitúa na periferia da fraseoloxía, procede a comparar as súas propiedades formais, constitutivas e discursivas. Así observa unhas evidentes semellanzas entre as dúas construcións: discursivamente ambas expresan ‘réplica’, ‘desacordo’ con respecto a unha intervención anterior (valor dialóxico); formalmente, as semellanzas tamén son acusadas: as dúas teñen carácter ecoico (elemento X):

B: [...] Mi niño, probrecillo.

C: Qué pobrecillo ni qué puñetas, hombre, si nos tiene arruinados.

B: Sembra livornese.

C: Macché livornese! Pippo é di Bologna.

Mesmo a principal diferenza (o carácter de binomio fraseolóxico –estrutura bimembre– do esquema en español fronte ao italiano) desaparece cando en italiano se engade unha coda [+ e X'] (*Macché + X [e + X']*). Este elemento X' nas dúas linguas pode ser repetición de X, pero tamén pode ser un termo malsoante ou eufemístico (*qué probrecillo ni qué puñetas*, no exemplo anterior), pode quedar suspendido (*qué remedio ni qué...*) ou, incluíndo un frasea dentro do esquema, pode corresponderse cunha expresión idiomática: en castelán ...*ni qué niño muerto / ocho cuartos / naranjas de la China* e, en italiano, *d'Egitto* (*Macché bravo d'Egitto*).

2.12. No ámbito contrastivo español-italiano sitúase tamén a colaboración de **Justyna Pietrzak** (UCM), (“*Hablar y callar en los fraseologismos. Estudio cognitivo comparado español-italiano*”, pp. 213-223). Nela, desde un enfoque cognitivo, analiza as metáforas conceptuais que teñen como dominio meta FALAR e CALAR. Trátase dun tema que, persoalmente nos interesa moito (en CFG 13 temos publicado un traballo desde a mesma orientación: “As persoas vistas como obxectos ou máquinas” con base na comparación

entre galego e castelán e aludo aquí a este artigo porque precisamente algunhas das unidades fraseolóxicas que nós utilizamos se repiten aquí desde outra perspectiva: por exemplo, cast. *sacar a alguien las palabras con un sacacorchos, lengua de doble filo~tener la lengua afilada*, xunto con outras que Pietrzak non considera: *cambiar el disco, parecer un disco rayado*; gal. *darlle á palleta, darlle ao tarabelo, ser como unha regadeira, ser unha arca pechada*). Na súa colaboración Pietrzak mostra como as imaxes dominantes son CALAR = RECIPIENTE CERRADO (*no despegar los labios, non aprire bocca*), FALAR = RECIPIENTE ABERTO (*aprire il cuore, salirle del corazón*), se ben estes modelos conceptuais se diversifican notablemente para expresar diferentes matices: *falar abertamente* ou *non, discurso crítico, discurso adulatorio, loanza*. Como conclusión, Pietrzak observa os acusados paralelismos na conceptualización destes dominios meta nas dúas linguas obxecto de análise, para as que localiza un número mínimo de falsos amigos fraseolóxicos: *parlare fuori dai denti* ‘falar abertamente’ / *hablar de la boca para afuera* ‘falar con falta de sinceridade’, *inghiottire la pillola* ‘soportar en silencio, aguantar sen replicar’ / *tragarse alguien la píldora* ‘deixarse enganar’.

Unha última observación nos parece interesante: entre as variadas metáforas conceptuais utilizadas para CALAR figura CALAR É SER UN ANIMAL, que só documenta en italiano (*rimanere come un baccalà, restare come un allocco, muto como un pesce*). Intentando comprobar que en castelán non se documenta esta metáfora puiden achar unha concordancia do tipo *el omne [...] es mudo como el pescado*, primeira documentación en castelá (CORDE) da combinación *mudo como...*, pertencente á obra *Istoria de las bienandanzas e fortunas* (1471-1476) do nobre Lope García de Salazar. Parece como se esta imaxe non sobrepasase en español a fase potencial inicial e fose desbotada da norma, ao contrario que en italiano.

2.13. **Germán Conde Tarrío**, da USC, continúa con esta serie de traballos de tipo contrastivo na decimoterceira colaboración desta obra (cremos que non padece *triscaidecafobia*), “Estudio contrastivo (castellano, gallego, catalán, francés y portugués) de las paremias referentes al mes de mayo” (pp. 225-240). Estas paremias tradicionalmente englobábanse baixo a etiqueta de *refrâns meteorolóxicos* pero, habida conta de que abarcan moitos máis aspectos que o referente ao clima, prefire denominalas seguindo a Río Corbacho, *paremias xeocosmolóxicas*. Na súa colaboración Conde Tarrío procede con dous eixes vertebradores que se cruzan: o primeiro cronolóxico, comprobando estatisticamente o pobre tratamento que reciben estas paremias nas obras anteriores ao século XVII (na súa opinión por careceren de contido moral ou filosófico), o que contrasta cos repertorios actuais onde este tipo de unidades fraseolóxicas está ben representado. Dentro dos meses, maio ocupa un lugar importante nestes repertorios polas súas características, que ilustra (segundo eixe) abundantemente: pola meteoroloxía especialmente determinante para os labores do campo (*Abril y mayo / son las llaves de todo el año*) e polas festividades tradicionais celebradas en toda Europa, como os precisamente denominados en Galicia e noutros lugares *maios*.

2.14. **Vanda Durante** (U. de Bari “Aldo Moro”), editora do presente volume, continúa cun traballo de tipo contrastivo entre o italiano e o español analizando as unidades

fraseolóxicas utilizadas nas dúas linguas para aludir á morte, “La descarnada/la *secca* en la fraseología española e italiana” (pp. 241-258). Durante enfoca este traballo desde unha óptica práctica, centrada especialmente na tradución fidedigna deste tipo de expresións entre o italiano e o español e, paralelamente, na elaboración dun *Diccionario fraseológico español-italiano*, que ten en curso. Por tal motivo detén a súa análise naqueles modelos ou perspectivas desde os que se vén estudando este campo semántico (a perspectiva antropolóxica, o modelo cognitivo): os dous lle parecen insuficientes porque non teñen en conta todos os trazos significativos e connotativos que caracterizan as unidades fraseolóxicas nun campo marcado polo medo, a superstición ou as crenzas relixiosas. Por exemplo, dúas unidades fraseolóxicas poden estar inspiradas pola mesma imaxe (a morte é unha viaxe) sen que poidan ser intercambiabiles debido aos distintos condicionamentos de uso (*irse al otro barrio*, *pasar a mejor vida*). De aí a importancia de dispoñer de bos dicionarios bilingües, para a elaboración dos que hai que ter en conta factores como os da cortesía, eufemismos e disfemismos, interdicións etc. A modo de exemplo, inclúe ao final da súa obra dous anexos: no primeiro ofrece diversas táboas de equivalencia entre unidades fraseolóxicas españolas e italianas intentando conservar na correspondencia a imaxe conceptual (‘agonía’, ‘descomposición’, ‘cese’, ‘sono’, ‘viaxe’ etc.) e no segundo adianta unha mostra con catro entradas xa rematadas do seu futuro dicionario.

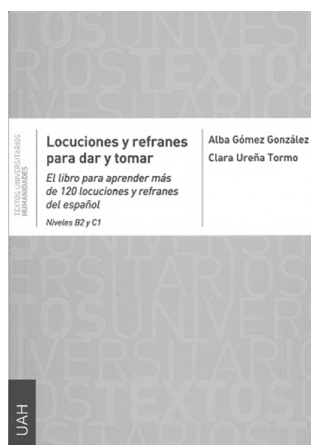
2.15. Cerra a obra **María Antonella Sardelli** (UCM) cun estudo sobre o uso do refrán *Las manos blancas no ofenden* na obra homónima de Calderón (“Las paremias en una obra de Calderón de la Barca”, pp. 259-271). Neste estudo, observa a autora como a partir do renacemento se produciu un maior aprecio polo popular de xeito que se asiste a unha nova valoración das paremias, as cales empezan a ser empregadas con frecuencia en todo tipo de produción literaria. En concreto, sinala como no xénero dramático esta tendencia levou a titular numerosas obras con paremias adecuadas ao argumento da obra (coñecidas son *El perro del hortelano*; *A secreto agravio, secreta venganza*; *Casa con dos puertas mala es de guardar* e, entre outras, a obxecto de análise: *Las manos blancas no ofenden*). Enfocado este traballo desde o punto de vista da elaboración dunha unidade didáctica na que se pretende acercar o mundo da paremioloxía ao estudantado de terceiro ciclo, no seu estudo examina a documentación desta paremia en dicionarios xerais e fraseolóxicos e no corpus diacrónico do español (CORDE) para comprobar a súa vixencia, analiza igualmente as variantes que aparecen na obra (permutación de elementos, substitución sinonímica –*las manos blancas no agravian*– e desautomatizacións) e, finalmente, detalla as modalidades de inserción da paremia no texto e a intencionalidade (función) con que se utiliza a paremia na obra (función humorística, función lúdica, función argumentativa).

Luis González-García

Universidade da Coruña, Grupo Hispania
[orcid.org/0000-0003-4335-6528]

Gómez González, Alba; Ureña Tormo Clara (2014): *Locuciones y refranes para dar y tomar. El libro para aprender más de 120 locuciones y refranes del español. Niveles B2 y C1*. Alcalá de Henares, Servicio de Publicaciones de la Universidad de Alcalá. ISBN 978-84-16133-475; 148 páxs.

Dende a Universidade de Alcalá e con prólogo da profesora Inmaculada Penadés, damos a benvida a esta publicación de fraseoloxía e paremioloxía práctica. É o resultado dos traballos de fin de máster en Formación de Profesores de Español de Clara Ureña Tormo (“La enseñanza de las locuciones en ELE”) e de Alba Gómez González (“Más vale refrán en mano que ciento volando. La enseñanza de refranes en el aula de ELE”). Tanto no prólogo coma na introdución, as autoras indican que o obxectivo da súa obra é fomentar e ampliar o coñecemento de locucións e refráns do español nos estudantes de español como lingua estranxeira (ELE), principalmente universitarios co inglés coma lingua materna. Para acadalo, o volume ofrece dous repertorios de actividades que dotan

ao aprendiz da capacidade de reconecer, comprender, memorizar e saber empregar un conxunto de 74 locucións e 52 refráns de uso frecuente. Baséanse nas pautas do Marco europeo común de referencia para as linguas (MECR) e nos inventarios do Plan curricular do Instituto Cervantes (PCIC).

O volume conta na súa estrutura con tres partes fundamentais: 1) introdución ao contido da obra e caracterización dos aspectos básicos das locucións e dos refráns, 2) actividades para traballar coas locucións, e 3) actividades para traballar cos refráns. O traballo remata con dous glosarios, un dos fraseoloxismos e outro dos refráns tratados co seu equivalente en inglés, e coa clave de respostas ás actividades.

As autoras comezan a introdución indicando que se trata dun libro de exercicios sobre locucións destinado a usuarios independentes (de nivel avanzado, ou B2, segundo o MERC) e de exercicios de refráns para usuarios competentes (de nivel de autonomía, ou C1). A súa aposta pasa por ofrecer mostras de uso real con exemplos extraídos do Corpus de Referencia del Español Actual (CREA) e do Corpus Diacrónico del Español (CORDE), ambos os dous da Real Academia Española, e de distintas páxinas de Internet. Indican que parten dun enfoque comunicativo para achegar un total de 131 actividades para os dous tipos de unidades fraseolóxicas, presentadas cunha marcada orientación contrastiva coa lingua inglesa. As actividades atenden a distintos contidos funcionais, gramaticais, léxicos e culturais das locucións e dos refráns. Combinan a práctica controlada coas prácticas (semi)libres, botan man do compoñente lúdico nalgúns delas e integran a activación das catro destrezas lingüísticas, especialmente o desenvolvemento da expresión escrita e oral, pensadas maioritariamente para o seu uso na aula. Así, a dinámica para a resolución das actividades contempla o traballo individual, por parellas o en grupo.

Despois de referirse ao contido da obra, a introdución fai unha caracterización breve das locucións atendendo á fixación na forma, ao significado idiomático, ás relacións de significado, aos rexistros de uso e a polisemia das unidades fraseolóxicas. No que atinxe á caracterización dos refráns, ponse atención nas características rítmicas (a rima, o paralelismo, o bimembrismo), nas características formais e estruturais (uso do presente gnómico ou atemporal, elipse verbal, ausencia de artigos, estruturas de relativo sen antecedente), nas características léxicas (vocabulario común procedente da vida cotiá, os dialectalismos e os arcaísmos) e nas características discursivas (a variación, a función e o sentido).

O capítulo dedicado ás locucións ofrece 42 actividades para a aprendizaxe de 74 locucións (nominais, adxectivas, verbais e adverbiais) distribuídas en catro secuencias didácticas. A primeira delas céntrase no contido funcional de valorar positiva ou negativamente lugares, persoas, obxectos, feitos e experiencias (*de aúpa, de bandera, de buten, de campanillas, de campeonato, de ensueño, de fábula, de infarto, de película, de pelo en pecho, de rechupete; de baja estofa, de medio pelo, de mil demonios, de no te menees, de pacotilla, de perros, de tres al cuarto, del carajo*). A segunda secuencia didáctica trata a combinatoria sintáctica e o contraste de usos dos verbos *ser* e *estar* para describir ás persoas (*ser cargado de espaldas, ser corto de vista, ser duro de mollera, ser el garbanzo negro de la familia, ser el paño de lágrimas de alguien, ser la niña de los ojos de alguien, ser perro viejo, ser tonto de capirote, ser un ave de paso, ser un mal bicho, ser un pedazo de pan, ser un pez gordo; estar chapado a la antigua, estar hecho un asco, estar hecho un brazo de mar, estar hecho un Cristo, estar hecho un cromo, estar hecho una braga, estar hecho una pena*). A terceira unidade emprega o tema das viaxes como eixe vertebrador dos significados e rexistros de uso de locucións referidas á velocidade, a distancia dos lugares e a percepción do tempo cando se fai un desprazamento (*a la vuelta de la esquina, a matacaballo, a tiro de piedra, a toda mecha, como alma que lleva el diablo, con el bocado en la boca, con la hora pegada al culo, de higos a brevas, donde Cristo dio las tres voces, donde Cristo perdió el gorro, echando leches, en tierra de garbanzos, entre dos luces, pisando huevos*). A última e cuarta secuencia didáctica desta serie presenta locucións focalizadas no tema cultural das corridas de touros en España (*a toro pasado, al alimón, coger el toro por los cuernos, cortarse la coleta, dar la puntilla, decir para su capote, escurrir el bulto, estar en capilla, estar hasta la bandera, estar para el arrastre, meterse en faena, pinchar en hueso, ponerse el mundo por montera, salir por la puerta grande, saltar a la torera*).

A sección encargada dos refráns amosa 89 actividades para permitir a práctica de 52 refráns. Esta parte do volume, máis extensa que a anterior, presenta oito secuencias didácticas agrupadas en catro parellas. O primeiro par (secuencias didácticas unha e cinco) ocúpase de contidos funcionais e dá conta de paremias relacionadas coa expresión de valoracións e crenzas (*Dime con quién andas y te diré quién eres; Dime de qué presumes y te diré de qué careces; En casa del herrero, cuchillo de palo; Más vale solo que mal acompañado; Ojos que no ven, corazón que no siente; Perro ladrador, poco mordedor; Tanto tienes, tanto vales*) e de refráns relacionados coa expresión da advertencia (*La avaricia rompe el saco; Más vale malo conocido que bueno por*

conocer; Nadie puede decir de esta agua no beberé; No es oro todo lo que reluce; Tanto va el cántaro a la fuente que acaba por romperse).

O segundo par (secuencias didácticas dúas e seis) atende os refráns dende unha perspectiva sintáctica: os que presentan pronomes relativos na súa estrutura (*Agua que no has de beber, déjala correr; De lo que se come se cría; Dos que duermen en el mismo colchón, se vuelven de la misma condición; El que algo quiere, algo le cuesta; El que la sigue, la consigue; El que no llora no mama; El que se pica, ajos come; El que tiene boca se equivoca; Lo que no mata engorda; Lo que se han de comer los gusanos, que lo disfruten los humanos; Quien calla, otorga; Quien roba a un ladrón, tiene cien años de perdón; Tanta culpa tiene el ladrón que hurta, como el que lo oculta*) e os que teñen *elipse verbal* (*A mal tiempo, buena cara; Año de nieves, año de bienes; A rey muerto, rey puesto; A lo hecho, pecho; A la vejez, viruelas*).

A terceira parella (secuencias didácticas tres e sete) reúne paremias baseadas en contidos léxicos, máis concretamente en vocabulario propio de México. As que remiten á comida e bebida (*Contigo la milpa es rancho, y el atole, champurrao; Cuando se acabe el curado, conformarse con el blanco; El que sembró su maíz, que se coma su pinole; Más vale “guajito” tengo que no “acocote” tendré; Peor es chile y el agua lejos; Traga camote y no te dé pena, cuida tu casa y deja la ajena*) ben poderían responder ás variantes do español peninsular *Contigo pan y cebolla; A falta de pan, buenas son tortas; Quien siembra vientos, recoge tempestades; Más vale pájaro en mano que ciento volando; A mal tiempo, buena cara; Agua que no has de beber, déjala correr*. Entre os refráns referidos ao aspecto físico e o carácter das persoas, as autoras recollen as variantes mexicanas *De la norteña a la tapatía, la primera tuya, la segunda mía; De noche no se sabe si es indio o india; El dinero disfraza al sabio de pendejo; Pelado que se ha encumbrado, no deja de ser pelado* para as posibles peninsulares *Sobre gustos no hay nada escrito; De noche todos los gatos son pardos; Tanto tienes, tanto vales; Aunque la mona se vista de seda, mona se queda*.

O último par de secuencias didácticas (cuarta e oitava) xorde a partir de contidos culturais. Así preséntase unha selección de paremias de grande vixencia de uso na actualidade vinculadas á figura de Deus (*A Dios rogando y con el mazo dando; A quien madruga, Dios le ayuda; Cada uno en su casa y Dios en la de todos; Dios aprieta pero no ahoga; Dios castiga sin palo ni piedra; Dios da pan al que no tiene dientes; Dios los cría y ellos se juntan; Se armó la de Dios es Cristo*) e un repertorio de refráns relacionados con lendas e historias de España (*Tanto monta, monta tanto, Isabel como Fernando; Juan Palomo, yo me lo guiso y yo me lo como; No se ganó Zamora en una hora; A cada cerdo le llega su San Martín; Los amantes de Teruel, tonta ella y tonto él; Más se perdió en Cuba*). Nesta oitava secuencia didáctica cobra especial importancia a achega de información que explica a motivación e o significado máis polo miúdo das unidades paremiolóxicas tratadas e o deseño de tarefas de dramatización para levar a cabo na aula.

Ao longo do volume podemos apreciar o grande esforzo investido polas autoras para formular situacións reais de uso e empregar exemplos verosímiles coa fin de estimular unha reflexión que guíe ao usuario na aprendizaxe da forma, do significado e do uso das locucións e paremias. Como elemento de valor engadido, as distintas secuencias

didácticas convidan os grupos de usuarios a expor fraseoloxismos e refráns das súas linguas que estean relacionados coas funcións, estruturas, vocabulario e temas expostos no traballo, de tal xeito que este contorno de diversidade propicia o enriquecemento da competencia multilingüe e multicultural dos participantes.

Estamos ante unha laboriosa achega de Alba Gómez González e Clara Ureña Tormo que esperamos teña unha pronta continuación no eido da fraseoloxía e paremioloxía prácticas. Confiamos en que *Locuciones y refranes para dar y tomar. El libro para aprender más de 120 locuciones y refranes del español. Niveles B2 y C1* conte cunha boa acollida por parte dos usuarios e sexa incorporado nas tarefas de ensinanza e aprendizaxe do español para seguir desenvolvendo unha competencia fraseolóxica cada vez máis ampla.

Referencias bibliográficas

- MECR - XUNTA DE GALICIA (2005): *Marco europeo común de referencia para as linguas: aprendizaxe, ensino, avaliación*. Xunta de Galicia (Secretaría Xeral de Política Lingüística) / Consello de Europa / Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades.
- PCIC - Instituto Cervantes (2007) *Plan curricular del Instituto Cervantes. Niveles de referencia para el español*. Madrid: Instituto Cervantes / Editorial Edelsa, 3 vols.

M. Carmen Losada Aldrey

Centro de Linguas Modernas, Universidade de Santiago de Compostela

MELLADO BLANCO, Carmen (ed.) (2014): *Kontrastive Phraseologie Deutsch-Spanisch. Band 1, Sprachkontraste und Sprachbewusstsein*. Edition Julius Groos im Stauffenburg Verlag; Tübingen; 211 páxs. ISSN: 2199-1286.

A obra *Kontrastive Phraseologie Deutsch-Spanisch* supón unha valiosa achega no ámbito da fraseoloxía contrastiva alemán-español. É o froito da realización do congreso *Internationale Tagung zur kontrastiven Phraseologie Deutsch / Spanisch / Galicisch* o 24 e 25 de novembro de 2011 organizado polo grupo de investigación FRASESPAL e a Universidade de Santiago. Estas xornadas, así como esta obra, serven de fomento da investigación fraseolóxica contrastiva entre o alemán e o español e de escenario para presentar as innovacións neste campo. Ademais, o galego tamén tivo un espazo nestas xornadas a través de cinco intervencións das 40 que tiveron lugar.

O volume componse de 13 artigos, precedidos por unha introdución da editora Carmen Mellado Blanco (Universidade de Santiago de Compostela) e un limiar de Gerd Wotjak (Universität Leipzig). A maioría dos artigos están escritos en alemán, agás 5 que están en español. O fio común a todos eles é a análise ou exposición de aspectos sobre fraseoloxía contrastiva entre as linguas alemá e española.

Gerd Wotjak destaca a variedade e orixinalidade das achegas da obra e salienta a evolución da investigación fraseolóxica en España. Esta serviu de pulo para outras linguas e cada vez presenta unha maior diversidade, tanto a nivel práctico coma teórico.

Na Introdución Carmen Mellado ofrece unha visión xeral da investigación en fraseoloxía contrastiva alemán-español, na que destaca as principais liñas de análise e as obras máis representativas. Ademais, achega información sobre o congreso e describe brevemente os artigos do volume. *Internationale Tagung zur kontrastiven Phraseologie Deutsch / Spanisch / Galicisch* foi o primeiro congreso internacional que tivo como eixe o par de linguas alemán-español. Os temas tratados foron a fraseoloxía computacional, a fraseoloxía xurídica, a fraseoloxía cognitiva, a fraseodidáctica, a fraseografía, a fraseopragmática, as fórmulas rutineiras e a tradución.

De acordo coa editora do volume, poderían dividirse os artigos do mesmo en tres bloques temáticos que coinciden coa orde na que están situados. A continuación, describirase brevemente cada un dos traballos.

-Aspectos semánticos dende un punto de vista cognitivo:

Aina Torrent describe os mecanismos de motivación das lítotes dende o punto de vista da tradución e da pragmática. A autora (páxina 34) define a lítote como *circunloquio bimembre que consiste en negar un concepto que dispón de un contrario con la intención de lograr una intensificación de este último*. A análise realízase tendo como base o corpus de exemplos da rede presentes no *Diccionario español-alemán de locuciones del español de España* (DEALEE), así como exemplos doutras fontes e incluso pequenos textos inventados. Destácanse as diferenzas entre os dous sistemas lingüísticos en canto á negación. Para o tradutor estas figuras non deberían pasar desapercibidas e se non teñen equivalencia na outra lingua debería traducir acentuando a afirmación do concepto contrario ao que aparece negado na lítote.

Idalete Dias analiza os factores de sinonimia das locucións dos actos de fala, contrastando o alemán, o portugués e o español. Fai fincapé no fenómeno da lexicalización da actitude do falante. Baséase na análise do dicionario onomasiolóxico *Synonymwörterbuch der deutschen Redensarten* de Hans Schemann. Segundo a autora, debería terse en conta este tipo de locucións para a creación de material lexicográfico, así como introducirse na formación teórica.

Nely Iglesias Iglesias e M. Carmen Losada Aldrey empregan como base do seu estudo o corpus fraseolóxico do grupo FRASESPAL, ordenado onomasioloxicamente en campos conceptuais. O obxectivo é establecer os modelos cognitivos de UUFF portadoras da imaxe de RUÍDO dentro do campo conceptual “SAÚDE / ENFERMIDADE”. As 27

unidades observadas (15 en español, 12 en alemán) clasifícanse en 8 subcampos de ENFERMIDADE e dous de SAÚDE e en 5 modelos cognitivos, como por exemplo “estar enfermo é ter ruído no propio corpo” ou “producir ruído co propio corpo”. De acordo coas autoras, atópase un alto grao de metáforas motivadas ontoloxicamente baseadas en experiencias universais que coinciden en ambas as linguas. Sinalan así mesmo que a percepción da motivación metafórica axuda a unha mellor adquisición da competencia lingüística.

Carmen Mellado Blanco tamén utiliza como instrumento de análise o corpus fraseolóxico do grupo FRASESPAL. Neste caso obsérvanse as características metafóricas do subcampo “falar moito” dende un punto de vista contrastivo. Tras unha breve introdución ao tesouro do campo conceptual FALAR/ CALAR, que consta de aproximadamente 1500 UUFF, a autora realiza unha clasificación taxonómica. Amósanse as relacións de continuidade entre os subcampos conceptuais, como no caso da cantidade e da calidade: falar moito ten implicacións negativas. Por último, amósanse as simetrías e asimetrías deste subcampo entre ambas as linguas. O 40% das UUFF do campo conceptual FALAR / CALAR presenta asimetrías. Estas poden ter lugar en imaxes concretas de cada lingua (*tirarse de la moto* ou *irse por los cerros de Úbeda*), na produtividade de metáforas do modelo cognitivo (“falar rápido” coa metáfora do falante como vehículo ten máis UUFF en español) e na produtividade de subcampos conceptuais (en alemán destaca “falar sen parar e con insistencia de alguén” e en español “falar sen pensar”).

Inés Olza céntrase nos límites entre a metáfora e a metonimia na motivación das unidades fraseolóxicas. Varios exemplos de fraseoloxismos somáticos do campo conceptual FALAR / CALAR ilustran as reflexións sobre como actúan estes mecanismos na idiomaticidade. Poden darse os dous mecanismos se existe unha metáfora presente nun marco metonímico: *lengua afilada / spitze Zunge* (“lingua afiada”) ou unha metonimia nun marco metafórico: *das Herz auf der Zunge haben* (“ter o corazón na lingua”). Nestes casos obsérvase que o compoñente base (a parte do corpo) determina o marco ou foco figurativo e os outros compoñentes son tropos secundarios. En canto aos somatismos xestuais, obsérvase unha articulación en cadea dos dous fenómenos. Por último, poden darse a metonimia e a metáfora simultaneamente. Estes patróns poden estar activados tanto polos compoñentes explícitos da UF como polos *implicados* pola imaxe figurativa da UF: *quitar a palabra da boca / das Wort aus dem Mund nehmen*. A proposta da autora para poder determinar se só intervéñen unha metáfora ou metonimia no significado dunha UF é *analizar las UFs desde una teoría figurativa integradora* (páx. 77) que teña en conta estas tres posibilidades.

Sabine Geck ten como obxectivo no seu artigo describir a semántica das locucións sobre os sentidos dende un punto de vista onomasiolóxico e semasiolóxico. A autora amosa as proxeccións metafóricas e metonímicas de cada sentido en ambas as linguas e os casos de polisemia nos que un constituínte forma parte de varios modelos metafóricos ou metonímicos. Así mesmo, mostra como os sentidos con maior produtividade de metáforas e metonimias son o OLOR e o SABOR e o que ten menor produtividade é o TACTO.

-Fórmulas rutineiras dende un punto de vista pragmático e fónico:

M.ª Luisa Schilling Rodríguez leva a cabo unha observación das fórmulas rutineiras que expresan asentimento e consentimento. Estas caracterízanse pola súa polilexicalidade, fixación e idiomatidade. Ás veces faise difícil atopar equivalencias noutras linguas, pois están restrinxidas a certos contextos comunicativos nos que se amosan os comportamentos sociais da comunidade. Ilústrase con exemplos a exposición das estruturas máis comúns destas unidades: en español hai unha maior variedade de estruturas e os verbos aparecen en imperativo, futuro ou condicional, mentres que no alemán a maioría dos casos están en presente de indicativo.

Laura Amigot Castillo analiza o compoñente prosódico das fórmulas rutineiras expresivas en alemán, pois na lingua alemá un erro de entoación na pronuncia de fórmulas rutineiras pode dar lugar a confusións con estruturas non fraseolóxicas. A autora realizou un estudo empírico con seis falantes nativos de alemán e dezaseis aprendices españois de cuarto curso de Filoloxía Alemá, no que tiveron que ler en voz alta dezaseis fórmulas rutineiras expresivas, de cortesía e discursivas e dúas estruturas non fixadas. Os estudantes de alemán pronunciaron incorrectamente, por descoñecemento, a maioría das UUFF, pois aprenderon só aspectos pragmáticos e semánticos das fórmulas. Isto evidencia a necesidade de introducir a fixación fonética destas unidades no ensino de alemán para evitar malentendidos, así como de que as obras lexicográficas inclúan en maior medida información fónica das UUFF.

Macià Riutort Riutort reflexiona tamén sobre a importancia dunha correcta fonética para evitar problemas de comprensión. Aposta pola presenza de unidades fraseolóxicas como instrumento para mellorar a fonética. Ata agora tiveron prioridade no ensino do alemán os aspectos morfolóxicos, léxicos e sintácticos da lingua e a fonética comezaba a introducirse en niveis intermedios focalizada na pronuncia de sons concretos en lexemas soltos. O autor destaca a necesidade de elaborar listaxes de UUFF idóneas para a práctica da fonética clasificadas por tema ou son. Ademais, estas listaxes darían pé a practicar outros aspectos relacionados con tales UUFF, como a busca de equivalencias en alemán ou español. Por último defende a inclusión dos trabalinguas tanto nas leccións de fonética como na fraseoloxía, aínda que tradicionalmente este tipo de unidades non se consideren UUFF (Baránov / Dobrovól'skij: 2009, Corpas Pastor: 1996).

-Aspectos específicos de tipos de UUFF:

As colocacións están representadas polo artigo de **Herbert J. Holzinger**, que comeza ofrecendo a súa definición e situándoas a cabalo entre as locucións e as combinacións sintagmáticas libres. Empréganse os dicionarios en papel alemán-español de Hueber e Langenscheidt e os dicionarios online Leo, DIX e PONS para analizar o tratamento lexicográfico de 10 colocacións en alemán e outras 10 en español co verbo *geben* ou *dar* / *prestar*. Na maioría dos casos aparecen as colocacións dentro do lema principal ou en exemplos. En último lugar, subliña que no ensino de linguas debería incidir máis na competencia fraseolóxica. Establece unha metodoloxía de 3 pasos para adquirir

colocacións, baseada en Reder (2006, 172): identificalas como unidades en textos, practicalas con exercicios e empregalas.

Esteban T. Montoro del Arco e **Carsten Sinner** describen e levan a cabo unha análise contrastiva dos fraseoloxismos pronominais. Céntranse nas UUFF con función de pronomes persoais e de pronomes indefinidos universais e non universais. A través de exemplos détéctanse algúns problemas de tradución que poden ocasionar estas unidades por teren unha produtividade diferente. Preténdese comprobar a correspondencia entre as dúas linguas dende tres puntos de vista: equivalencia pragmática, semántica e pragmático-textual. Demóstrase que existe un alto grao de similitudes en ambas as linguas.

O artigo de **Ferran Robles i Sabater** versa sobre os marcadores discursivos, en concreto as locucións marcadoras de reformulación. Ata o momento este é o único autor que as analiza dende un punto de vista interlingual (Robles i Sabater 2012). Presentan a dobre función de darlle coherencia ao texto e mellorar a súa codificación por parte do receptor, polo que cobren a necesidade de asegurar a interpretación correcta do texto e da súa intención comunicativa. Parte do concepto da estrutura operador-escopo, que describe o grupo *Eigenschaften gesprochener Sprache* da Universidade de Mannheim, e define 8 trazos de carácter formal e funcional. Por medio de exemplos amósanse pequenas diferenzas pragmáticas entre as dúas linguas que seguen patróns semellantes en canto á semántica, o léxico e a gramática.

Dmitrij Dobrovol'skij conclúe o volume cun artigo verbo das locucións na tradución e en dicionarios bilingües. Para esta análise pregúntase se hai que ter en conta a equivalencia tradutolóxica (no ámbito textual) ou a sistemática (no código lingüístico) á hora de xerar obras lexicográficas bilingües. As equivalencias sistemáticas non son sempre intercambiabíles en todos os contextos nin se pode especificar en ningún dicionario todas as equivalencias de tradución dunha UUFF tendo en conta a totalidade de contextos posibles. Conclúe que é necesaria a equivalencia funcional, que se atopa entre as dúas anteriores e nos proporcionaría información sobre a semántica, gramática ou pragmática das UUFF.

O presente volume evidencia o estado frutífero da investigación en fraseoloxía contrastiva alemán-español e a súa rica variedade. Hai cuestións que se tratan por primeira vez dende un punto de vista contrastivo, como é o caso das locucións marcadoras de formulación e das lítotes.

Estas teorías e análises deberían trasladarse ao práctico e deixar pegada en materias da universidade e nas aulas de aprendizaxe de linguas. Esperemos que haxa axiña unha nova edición deste congreso e a aparición dunha obra similar a esta para a combinación alemán-galego.

Referencias bibliográficas

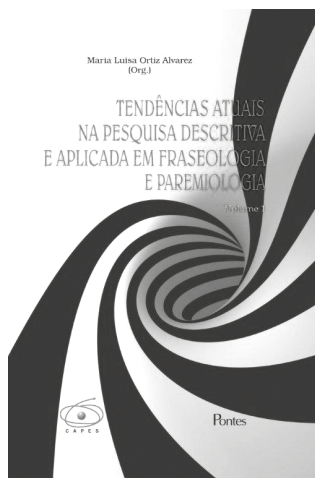
BARÁNOV, Anatolij e DOBROVÓL'SKIJ Dimitrij (2009): *Aspectos teóricos da fraseoloxía*. Santiago de Compostela: Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades.

- CORPAS PASTOR, Gloria (1996): *Manual de Fraseología Española*. Madrid: Gredos.
- REDER, Anna (2006): “Kollokationsforschung und Kollokationsdidaktik” en *Linguistik online*, 28/3. [http://www.linguistik-online.de/28_06/reder.pdf]. [01/03/2016].
- ROBLES I SABATER, Ferran (2012): “Los marcadores de reformulación alemanes: estudio preliminar” en *Revista de Filología Alemana*, 20; 159-179.

Beatriz Pérez Traseira

Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades

ORTIZ ÁLVAREZ, Maria Luisa (org.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em Fraseologia e Paremiologia*. Volume I. Campinas de São Paulo: Pontes Editores; 387 páxinas.

Este volume contén dezaioito traballos de diferentes autores de varios países que se reuniron entre os días 13 e 17 de novembro de 2011 en Brasilia no *II Congresso Internacional de Fraseologia e Paremiologia* e no *I Congresso Brasileiro de Fraseologia*. O evento foi organizado polo Instituto de Letras, o Departamento de Línguas Estrangeiras e Tradução e o Programa de Pós-graduação em Linguística Aplicada da Universidade de Brasília. Ademais, precedendo eses traballos, o volume contén un breve texto en homenaxe a Zoila Victoria Carneado Moré e Antonia María Tristá Pérez e unha presentación a cargo de Maria Luisa Ortiz Álvarez (presidenta da comisión organizadora do congreso e coordinadora da presente publicación).

Na presentación, **Maria Luisa Ortiz**, despois dunha serie de xeneralidades sobre a fraseoloxía, enumera os obxectivos do congreso arriba aludido, entre os que están discutir sobre as novas tendencias nos estudos fraseolóxicos e paremiolóxicos, incentivar a investigación no campo da fraseoloxía e da paremioloxía e promover o debate e a troca de experiencias sobre esta disciplina, especialmente no Brasil.

O primeiro dos traballos, de **Dmitrij Dobrovol'skij** (“Phraseology: Historical development and theoretical aspects”, pp. 15-50) ten como obxectivo dar conta das principais tendencias da investigación fraseolóxica desde unha perspectiva histórica e destacar algunhas tarefas recentes do seu desenvolvemento teórico. Comeza, na epígrafe

1, remontando o nacemento da fraseoloxía como rama da lingüística a Charles Bally, cuxas ideas foron tomadas por V. Vinogradov nos anos 40 do século XX e aplicadas ao ruso, con amplo desenvolvemento na tradición investigadora rusa na segunda metade do século XX. Centrándose nas teorías de Vinogradov, comenta a clasificación que este autor fai dos frasemas, a máis coñecida na historia da fraseoloxía rusa. Seguidamente repasa os lingüistas que desenvolven durante os anos 60 e 70 do século XX as súas propias concepcións, moitas veces aplicadas a outros idiomas europeos. A partir dos anos 70 prodúcese o recoñecemento internacional da investigación fraseolóxica e a multiplicación das perspectivas. A seguir céntrase na análise de importantes cuestións nos estudos fraseolóxicos e en varias direccións da investigación e tenta delinear as ideas e abordaxes que son menos coñecidas para a comunidade internacional. Destaca as teorías de Anickov, Mel'cuk e Apresjan. Na epígrafe 2 presenta unha lista de campos de investigación e posibles abordaxes para, nas seguintes, esbozar algunhas delas. Na 3 presenta a proposta de clasificación dos frasemas de Baranov e Dobrovol'skij e céntrase na distinción entre proverbios (proverbs) e ditos (sayings). Na 4 trata, desde a semántica cognitiva, sobre a motivación das UUFF e conclúe na súa importancia, pois a motivación inflúe no modo en que as UUFF son usadas. Na 5 comenta a necesidade, desde o punto de vista lexicográfico, de desenvolver metalinguaxes apropiadas para reflectir trazos relevantes da imaxe mental das UUFF, que inflúe no significado e uso delas, para o que propón diferentes estratexias. Finalmente, na epígrafe 6, sobre fraseoloxía contrastiva, analiza os diferentes tipos de equivalencias fraseolóxicas e os factores que inflúen nelas: semánticos, sintácticos e pragmáticos, que deben ser tidos en conta á hora da elaboración dos dicionarios bilingües.

Elena Arsenteva (“Online Russian-English Phraseological Dictionary: new perspectives”, pp. 51-58) presenta o dicionario en liña *Russian-English Phraseological Dictionary* elaborado por un grupo de investigadores da Universidade Federal de Kazán, en Rusia, entre os que está ela mesma. Despois de comentar as vantaxes dos dicionarios en liña e indicar as obras en que se basea, enuncia os obxectivos do dicionario: presentar os equivalentes fraseolóxicos e todas as posibilidades de tradución das UUFF rusas en inglés, se for posible. Para iso describe catro principais funcións que teñen o seu reflexo nese dicionario: entender o significado da UF rusa, traducir a UF, achar equivalentes fraseolóxicos e obter información adicional sobre a UF.

Guilhermina Jorge (“A Tradução nos estudos fraseológicos”, pp. 59-90) reflexiona sobre a tradución da fraseoloxía e da paremioloxía. En primeiro lugar constata a existencia na fraseoloxía de áreas de resistencia á tradución, a heteroxeneidade do campo da fraseoloxía e a súa gran complexidade terminolóxica. Para a autora, a tradución da fraseoloxía dificilmente poderá ser encadrada na tradutoloxía sen que primeiro exista un traballo científico e terminolóxico. Despois de analizar dúas bibliografías sobre fraseoloxía, observa que a tradución non era unha área moi produtiva até 1995 e que, no entanto, houbo un crecemento exponencial do campo da tradución da fraseoloxía desde os anos 90 do século XX. A seguir resume as propostas de tradución fraseolóxica de diferentes teóricos e destaca o traballo fraseolóxico desenvolvido no Brasil por Claudia Xatara e W. L. Oliveira e o de Stella Tagnin...

Noutro lugar comenta a existencia dunha lingua mediadora entre as linguas fonte e albo, a “lingua de ninguén”, e conclúe con que a tradución de fraseoloxía debe partir da análise de *corpora* e que a análise destes debe preceder a definición de estratexias teóricas. Na epígrafe 2.3, a autora enumera diferentes estratexias de tradución e salienta as seguintes: de equivalencia (total e parcial), tradución por lexicalización, tradución “da letra” ou literalidade, paráfrase, recreación e invención-construción (falso proverbio ou proverbio fabricado). Xa para concluír, na epígrafe 3, compara a tradución do proverbio e da expresión idiomática e resume as diferentes estratexias de tradución que se prestan máis para un caso e para o outro.

Inmaculada Penadés Martínez (“Didáctica de la fraseología y de la paremiología”, pp. 91-117) comeza con dúas cuestións xerais: a primeira deixando constancia do feito de que nin Fraseoloxía nin Paremioloxía son materia de estudo nas licenciaturas e graos universitarios en España, só excepcionalmente algún mestrado en ensino do español como lingua estranxeira conta cunha materia orientada ao ensino-aprendizaxe das UUFF. Si se teñen organizado programas de doutoramento orientados a sentar as bases para a investigación nesas dúas disciplinas. A segunda dedícaa a defender razoadamente a presenza do ensino-aprendizaxe de todas as clases de fraseoloxismos nas aulas de español como lingua estranxeira. Acerca de que UUFF se deben ensinar e en que niveis, a autora, baseándose en diversos estudos, considera que debería ser un conxunto duns 70 refráns pertencentes ao mínimo paremiolóxico español e no nivel C1 e C2 e, respecto ás locucións, propón unha selección feita por ela mesma, publicada en tres dicionarios distribuídas en niveis (B1, B2 e C1). A parte central do traballo dedícaa a autora a como se deben ensinar os refráns e as locucións. Para iso propón presentar ao alumno as UUFF seguindo unha serie de pautas e, posteriormente, practicar a través de exercicios coas UUFF para comprobar que o alumno captou o significado e o uso delas e é capaz de as volver utilizar e, finalmente, que as memorizou. As actividades que propón son a partir das propias características de refráns ou locucións. Na parte final do artigo comenta os materiais existentes para o ensino da fraseoloxía do español e fai varias recomendacións. O artigo céntrase cunha completa bibliografía sobre o asunto.

Julia Sevilla Muñoz (“Trayectoria de los estudios paremiológicos”, pp. 119-137) traza, na primeira parte do seu traballo, a evolución da paremiografía e os seus problemas e resultados. Destaca algunhas coleccións importantes e como as obras en soporte informático supón un importante avance, sen esquecer os desafíos pendentes que ten a disciplina. Un destes é a unificación de criterios de sistematización entre os diferentes investigadores e equipos. Nas partes 2 e 3 dá conta do nacemento, desenvolvemento e consolidación da paremioloxía, disciplina máis recente ca a paremiografía. Salienta tamén a intervención de organismos non universitarios, algúns dos cales contan cunha publicación periódica, e a importante contribución das revistas ao desenvolvemento da disciplina, no que xogaron e xogan un importante papel os congresos e reunións científicas e as asociacións creadas para a investigación paremiolóxica. Na parte 4 menciona as liñas de investigación, tanto actuais como históricas, e na 5 a importancia de conseguir unha precisión terminolóxica. A parte 6 dedícaa a enumerar as aplicacións das paremias en campos como o ensino de linguas, a tradución ou o estudo da literatura

e tamén o valor histórico e etnolingüístico que posúen. Finalmente, na parte 7, fai unha breve mención á paremioloxía no Brasil e conclúe afirmando que a paremioloxía se encontra nunha fase de consolidación mais con tarefas pendentes.

Salah Mejri (“*Délimitation des Unités Phraséologiques*”, pp. 139-156) propónse primeiro precisar unha serie de cuestións terminolóxicas. Ante a constatación da abundancia terminolóxica, propón facer reagrupamentos significativos de termos correntes en tres series: a serie fraseolóxica, a serie fixación e unha serie variada que agruparía diferentes termos (locución, *expresión toute faite*, xiro, expresión idiomática, idiotismo, idiomaticidade, colocación...). Para superar esta opacidade terminolóxica propón opor os conceptos fenómeno e proceso e reorganizar o campo terminolóxico. Así, en vez de ver na oposición *fraseoloxía* / *fixación* unha redundancia, podémonos axudar dela para nos referirmos con fraseoloxía ao fenómeno lingüístico que se expresa a través de asociacións sintagmáticas recorrentes; A fixación será entón o proceso polo cal as asociacións sintagmáticas se realizan. A partir de aí fai unha serie de consideracións sobre os diferentes termos. No punto 2 explica unha serie de elementos metodolóxicos, en concreto a “fixité” e a “congruence”. A primeira é unha noción nova para explicar o fenómeno fraseolóxico e describir o proceso de fixación polo que as solidariedades sintagmáticas sofren un bloqueio das regras da combinatoria sintagmática. A segunda é un proceso de adaptación das unidades lexicais para que se integren naturalmente na combinatoria. Aplicada aos fraseoloxismos, ten por corolario a “incongruence”. É “incongruente” toda secuencia que contravén as regras que rexen a formación de secuencias fixas. No punto 3 aborda a problemática da delimitación das UUFF para o que é preciso combinar as nocións de “fixité” e “(in)congruence”. Acaba cunhas observacións sobre o “défigement” [que ten un dobre estatuto: o de procedemento de expresión (empregos lúdicos) e o do emprego metalingüístico] e sobre a competencia fraseolóxica. No punto 4, S. Mejri propón unha lectura das seguintes tipoloxías de fraseoloxismos: secuencias fixas / secuencias semi-fixas / colocacións; fraseoloxismos transparentes / fraseoloxismos opacos; “séquences auto-entités” / “séquences hétéro-entités” e secuencias frácticas / secuencias infrafrácticas. No punto 5 distingue entre as funcionalidades compartidas coas unidades monolexicais (a denominación e as tres funcións primarias: a predicación, a argumentación e a actualización) e as específicas dos fraseoloxismos (a marca estilística, a lúdica e a formación de ferramentas sintácticas). No derradeiro punto, enuncia varias dificultades neste ámbito aínda pouco explorado.

Lucília Chacoto no seu estudo (“*A Produção Fraseoparemiográfica*”, pp. 157-170) aborda algunhas cuestións prácticas que se refiren á elaboración de recollas (sobre todo de paremias): a explicitación das fontes, a pertinencia ou non de identificar dous tipos de recollas (refraneiros-acervo e refraneiros literarios), a distinción entre expresións fixas e proverbios, as vantaxes e desvantaxes da clasificación temática e da ordenación alfabética... Nunha segunda epígrafe céntrase nalgúns aspectos da historia da fraseoparemiografía portuguesa, como en dar conta das principais recollas-acervo desde século XVI até os primeiros anos do século XXI e sobre as recollas literarias e o emprego de paremias na literatura.

Carlos Alberto Crida Álvarez (“Fraseoparemiología e interculturalidad”, pp. 171-204) sostén que o estudo comparativo de UUFF e paremias de diferentes linguas, presenten ou non idiomaticidade, co obxectivo de determinar similitudes e diferenzas desde un punto de vista cultural, non só é lícito e viable senón tamén desexable e paga a pena impulsalo. Habería ademais que determinar en que medida é posible a existencia de equivalentes semánticos exactos e que conceptualización do mundo facemos os humanos alén da lingua que falemos. Máis adiante menciona diferentes criterios e finalidades no estudo comparativo das UUFF e diferentes teorías. Na epígrafe 2, sobre a metodoloxía que se debe seguir nunha investigación intercultural e interlingüística, di que está determinada polos límites e os obxectivos impostos a cada traballo de investigación e, despois de analizar o uso dos termos “contrastivo” e “comparativo” ou “comparado” en diferentes traballos, conclúe que, infelizmente, non existe unha terminoloxía común nos estudos fraseolóxicos e paremiolóxicos, aceptada e empregada por todos os investigadores. Despois analiza os termos “concordancia”, “correspondencia” e “equivalencia” e comenta as técnicas que propón Julia e Manuel Sevilla, entre outros, para a procura de correspondencias entre paremias de dúas ou máis linguas. Na epígrafe 3, sobre a finalidade do estudo intercultural de UUFF e paremias, destaca en especial, como beneficiaria deste tipo de investigacións, a lingüística aplicada e, en particular, a orientada ao ensino/aprendizaxe de segundas linguas e cita numerosos estudos dentro desa tendencia didáctica.

Claudia Xatara (“A Produção Fraseoparemiográfica”, pp. 205-212) presenta un panorama da produción de obras fraseográficas e/ou paremiolóxicas no Brasil desde o inicio do século XX até o momento de publicación do artigo. Desde o comezo foron obras monolíngües e publicadas por amadores e a partir dos anos 80 xorden os primeiros dicionarios bilingües. No ano 2000 a produción comezou a ser asumida por lingüistas especializados e desde os anos 90 multiplícanse as obras cunha perspectiva contrastiva. Alén diso, nos últimos anos parece apuntar unha produción cada vez máis especializada.

Lucília Chacoto (“Fraseoparemiologia e tradutologia”, pp. 213-235), despois de tratar unha serie de cuestións teóricas (definición de fraseoloxismo e paremia, tradución, fidelidade en tradución, equivalencia e erro de tradución), céntrase na tradución de proverbios inseridos en obras literarias e nos seus problemas. En concreto estuda unha serie de casos de tradución de proverbios do español para o portugués en dúas obras literarias (*El Quijote de la Mancha* e *La Celestina*) e tamén do portugués para o español noutras dúas (*A Comedia Eufrosina* e *Levantado do Chão*). Após a análise tradutolóxica de diversos fragmentos de cada unha das obras –téñase en conta que a autora analizou antes integralmente e exhaustivamente as ditas obras– conclúe salientando a importancia de ter en conta os fraseoloxismos e as paremias na tradución, esbozando as dificultades específicas que presentan e propondo unha serie de cuestións que debe ter en conta o tradutor.

Maria Eugênia Olímpio de Oliveira Silva (“Por uma produção fraseográfica efetiva: desafios e metas”, pp. 237-245) reflexiona acerca da escasa tradición e divulgación dos estudos teórico-descriptivos sobre a produción fraseográfica ou mesmo sobre a

natureza da fraseografía. Unha consecuencia diso, segundo ela, é a irregularidade e a heteroxeneidade que se percibe na análise da produción fraseográfica. Propón algunhas cuestións para o desenvolvemento dunha teoría e praxe fraseográfica lexítimas: a da propia necesidade da fraseografía como estudo específico, a necesidade de que a fraseografía non perda contacto coa fraseoloxía e con outras áreas da lingüística e de promover o desenvolvemento de estudos historiográficos que permitan coñecer as diferentes tradicións fraseográficas, as súas raíces, as súas influencias e a súa evolución. Propón tamén proporcionar a elaboración e o crecemento dunha crítica fraseográfica que axude a mellorar a calidade dos dicionarios e, por último, ve imprescindible desenvolver investigacións sobre as necesidades dos usuarios.

No seu artigo, **María Aparecida Barbosa** (“A fraseologia no percurso gerativo de enunciación de codificación: no sistema, nas normas, no falar concreto”, pp. 247-254), despois dun breve resumo sobre o que é a fraseoloxía, examina frasemas no nivel de sistema e no nivel de discurso, destacando remotivacións, relexicalizacións, resemantizacións e anulación de lexicalizacións que sofren e, deseguido, examina slogans de discursos publicitarios como determinantes dos paradigmas dunha época, dun lugar, dunha camada social e dun estilo de discurso.

Éric Laporte (“Corpus linguistics and phraseo-paremiology”, pp. 255-268), no seu traballo, defende que a práctica da análise de corpus é un criterio de calidade e que as súas vantaxes en fraseoparemioloxía son tan válidas como noutros eidos da lingüística. Mais iso non exclúe a relevancia doutros métodos ou abordaxes complementarias, como a observación introspectiva ou a formalización, nin, con certeza, a interacción con outros lingüistas. O autor exemplifica todo iso abundantemente.

Enrique Huelva Unternbäumen (“Unidades fraseolóxicas en la experienciación y conceptualización de actos de habla”, pp. 269-312) analiza (desde a Teoría da metáfora conceptual e a Teoría da integración conceptual) a conceptualización gramatical de actos de fala directivos en español (aconsejar, advertir, ordenar...). Afirmar que actos dese tipo son experimentados a partir da dinámica de forzas inherentes a accións de transferencia. Ese feito motiva a utilización da construción ditransitiva prototípica co verbo *dar* en expresións como *dar un consejo a alguien*, *dar una advertencia a alguien*, *dar una orden a alguien* etc.

Huélinton Cassiano Riva (“O levantamento de neologismos fraseolóxicos”, pp. 313-331) busca no seu traballo mostrar a ligazón entre o léxico do portugués do Brasil coa cultura dese país por medio do establecemento das expresións idiomáticas neolóxicas mediante os máis diversos recursos creativos. Para iso opta por traballar co concepto de culturema e fai un repaso dalgún dos culturemas brasileiros (os baseados en nomes de animais, p. ex.) e universais (os procedentes da Biblia, p. ex.) para ao final centrarse nun importante número de expresións idiomáticas neolóxicas dos anos 2000 ligadas a diferentes culturemas (ás diferentes “gírias”, aos homosexuais, a referencias á cultura afrobrasileira, ás siglas usuais na lingua portuguesa do Brasil, a frases difundidas polos medios de comunicación de masas...). Na última parte, o autor destaca a produtividade

das EEII neolóxicas pola gran difusión de informacións por medio de Internet e das redes sociais.

Stella E. Ortweiller Tagnin (“Fraseologia especializada para tradutores – Glossários direcionados pelo corpus”, pp. 333-344) describe como a Lingüística de Corpus pode axudar a producir glosarios para a tradución con exemplos reais de uso. Para a exemplificación vólvese dun vocabulario para culinaria inglés-portugués. A utilidade é sobre todo para a terminoloxía mais tamén para a fraseoloxía, en especial para as colocacións.

Antonio Pamies Bertrán (“O projeto ‘Dicionários Culturais’”, pp. 345-354) dá a coñecer o proxecto “Dicionarios Culturais” desenvolvido na Universidade de Granada e dá conta do estado da súa elaboración. Compara este tipo de dicionarios cos dicionarios de símbolos e cos dicionarios fraseolóxicos. Explica como a lingua aproveita e reforza as asociacións de ideas de base cultural e por iso o elemento organizador do dicionario cultural debe ser o *culturema*: un referente que funciona como base xeradora de asociacións metafóricas culturalmente delimitadas. O material que constituirá o dicionario non serían só os fraseoloxismos, senón as “*imaxes*” ao redor das que se organizan os significados figurados interconectados. Os símbolos *linguo-culturais* estarían representados, ordenados e comentados para que un estranxeiro puidese aprender mellor a lingua, coñecendo as motivacións internas de formas de aparencia tan arbitraria como os sentidos figurados, vendo o que está atrás dela. No dicionario cultural haberá moita fraseoloxía e proverbios mais tamén palabras que teñen un valor cultural e ás veces son intraducibles.

Maria Luisa Ortiz Álvarez (“Estudos fraseolóxicos no Brasil: estado da arte”, pp. 355-375) presenta unha panorámica dos estudos fraseolóxicos no Brasil desde 1908 e constata que até o presente eran poucos os traballos que tiñan como obxecto de estudo as UUFF. A maior parte das publicacións limitábase a recoller a fraseoloxía oral dunha localidade ou rexión. A partir de 1990 aumenta o número de investigacións principalmente coa defensa de disertacións, teses e artigos en revistas ou en libros. A autora dedica 14 páxinas a citar as publicacións sobre fraseoloxía sen, practicamente, destacar obras ou autores.

As 11 últimas páxinas da publicación resérvanse para a información sobre os autores dos traballos.

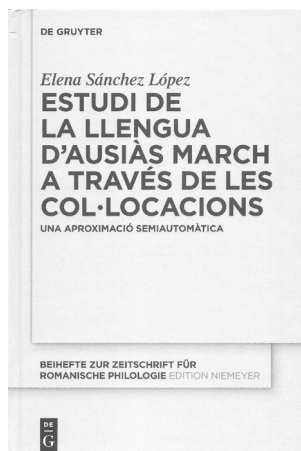
Para concluír, o presente volume sérvenos para mellorar o coñecemento dunha ampla variedade de aspectos e enfoques sobre fraseoloxía e, en especial, o que se fixo e se fai nesa disciplina no inmenso país que é O Brasil.

Ramón Anxo Martíns Seixo

Escola Oficial de Idiomas de Vigo

SÁNCHEZ LÓPEZ, Elena (2013): *Estudi de la llengua d'Ausiàs March a través de les col·locacions. Una aproximació semiautomàtica*. Berlín / Boston: Walter de Gruyter (Beihefte zur Zeitschrift für romanische Philologie, 372), 178 páxs. ISBN: 978-11-027519-31.

O volume que presentamos constitúe unha valiosa contribución ao estudo das expresións pluriverbais no ámbito científico da Filoloxía Catalá e Románica. Publicado na prestixiosa colección de estudos do grupo editorial Walter de Gruyter, a obra é o resultado da tese doutoral da Dra. Elena Sánchez López, da Universidade de Alicante. Como obxectivo último, esta investigación pretende analizar de forma conxunta a obra literaria do gran poeta valenciano Ausiàs March a través do estudo das colocacións entendidas como combinacións semifixas. Á parte desta meta fundamental, a autora traza outros obxectivos complementarios, como determinar o grao de innovación do estilo literario de March ou demostrar a idoneidade que resulta a aplicación das Tecnoloxías da Información e da Comunicación ao estudo da literatura.

De entrada habería que sinalar dous trazos moi positivos que, ao noso parecer, sobresaen nesta obra: por un lado, no seu afán por facer transparente o camiño metodolóxico seguido, a autora explicita e desenvolve de xeito sistemático e pormenorizado cada decisión adoptada, o que confire unha sólida estada ao conxunto da investigación. Por outro lado, a autora sabe distanciarse en ocasións puntuais da linguaxe terminolóxica co fin de dotar ao texto de creatividade e dinamismo expresivos, o cal parece ir en consonancia co propósito da publicación de chegar a un público amplo, sen que iso implique perda de rigor e de meticulosidade.

A estrutura do libro destaca pola súa sinxeleza e transparencia organizativa. Divídese en seis capítulos principais, seguidos doutros tres auxiliares, nos que se dispoñen, respectivamente, bibliografía, índice de táboas e índice de palabras. No primeiro capítulo, correspondente á introdución, Elena Sánchez describe os obxectivos e hipótese de partida, así como o plan de traballo e a estrutura do libro. Inclúe, ademais, un epígrafe dedicado a sintetizar tanto os antecedentes no estudo literario da obra poética de Ausiàs March coma o contexto de estudo das colocacións. Ao noso modo de ver, este último epígrafe, titulado no libro como “Precedents”, podería terse ordenado

¹ Esta recensión enmárcase no Proxecto de Investigación *Fraseoloxía de la lengua castellana en su diacronía: desde los orígenes hasta el siglo XVIII* (FRASLEDIA), financiado polo Ministerio de Economía e Competitividade (Proxectos de I+D), no marco do Programa Estatal de Fomento de la Investigación Científica y Técnica de Excelencia (Subprograma de Generación del Conocimiento) con referencia FFI2013-44682-P. O proxecto, de carácter internacional e con unha duración de catro anos, desenvólvese no seo do Departamento de Filoloxía Española da Universitat de València, e está dirixido e coordinado pola Dra. D^a. Mª Teresa Echenique Elizondo e pola Dra. D^a. Mª José Martínez Alcalde.

doutro modo: ou ben conferíndolle carácter independente, coa conseguinte adición dun capítulo máis; ou ben incluíndoo como epígrafe inicial no capítulo segundo, dedicado precisamente ao marco teórico. En calquera caso, independentemente destas matizacións, insistimos na sinxeleza expositiva que se exhibe de xeito constante en toda a investigación.

O primeiro capítulo céntrase en contextualizar dende diferentes parámetros a investigación que se levará a cabo. Nunha primeira parte desta introdución, a autora sinala como obxectivos concretos: “obtenir una descripció global del lèxic de March”; “obtenir una descripció exhaustiva de les col·locacions presents en l’obra de March”; “aportar una selecció d’expressions fraseològiques presents en l’obra d’Ausiàs March que formen part del cabal lèxic de la llengua catalana del s. XV” e “aportar instruments i dades filològiques a les institucions competents en matèria de nomativització lingüística”². En cada unha destas metas concretas, late a idea dunha concepció metodolòxica enfocada a obter datos representativos cos que trazar unha radiografía o máis fiel posible da lingua catalá medieval catrocentista.

Na segunda parte deste primeiro capítulo, a autora describe os precedentes e o estado actual do tema tanto dende o estudo do léxico da obra poética de Ausiàs March coma dende o estudo lingüístico das colocacións. No ámbito do estudo do léxico de Ausiàs March, Elena Sánchez describe tanto o conxunto de edicións antigas—con Baltasar de Romani (1539) á cabeza en calidade de primeiro editor e tamén primeiro tradutor da obra poética de March á lingua castelá, seguido por Joan de Resa (1555), Claudi Bornat (1560) e polas edicións decimonónicas publicadas en Barcelona (1864, 1884, 1888 y 1909)— como as edicións críticas elaboradas a partir do século XX —Amadeu Pagés (1912-1914), Pere Bohigas (1952-1959), Robert Archer (1997 y 2009) e a edición dixital de Santanach i Torruella (2005)—, así como os estudos lexicolòxicos e ecdóticos dedicados á figura de Ausiàs March.

En canto ao ámbito das colocacións, a autora parte precisamente dunha cita do editor Joan de Resa. Para Sánchez, esta reflexión de carácter metalingüístico constitúe o punto de partida para o estudo das colocacións na obra poética de March, no sentido de que Joan de Resa parece intuír a existencia deste tipo de relacións léxicas: “otras veces se ponen y declaran toda una oración: porque me pareció esta horden mas fácil para mejor poder entender algunos vocablos que por sí solos se entienden muy mal”. Dende unha perspectiva teórica, Elena Sánchez parte da concepció asentada na escola británica iniciada por Firth, na que se define o concepto como a coaparición de dous ou máis palabras nun texto. Tal concepció complétase coa descripció das colocacións significativas, baseadas na pluriverbalidade, na frecuencia de uso, no seu grao variable de fixeza e na idiomaticidade. De feito, Elena Sánchez, seguindo as achegas teóricas de Jordi Ginebra (2003) para o ámbito do catalán, utiliza o termo *concorrenca* para

² Respecto deste último obxectivo, Echenique Elizondo (2011), na análise filolóxica das recentes obras académicas como a ortografía ou a gramática do español, defende a idea de que un coñecemento profundo da historia da lingua permite explicar de xeito fundamentado o estado lingüístico actual e, á súa vez, tomar decisións no ámbito normativo cunha perspectiva integral.

describir precisamente estas estruturas sintácticas cun grao variable de fixeza que entran, segundo a autora, dentro do campo da fraseoloxía, e reserva o termo *colocación* para reflectir un fenómeno gramatical máis amplo que inclúe toda clase de coaparicións. De feito, a autora, moi oportuna e audazmente, adscribe o concepto de *colocación* ao ámbito da lingüística de corpus e confírelle carácter de mera ferramenta de traballo cunha función básica: delimitar o que é fraseolóxico do que non.

O segundo capítulo do libro dedícase especificamente a describir os fundamentos teóricos no estudo das colocacións. Co fin de contextualizar o que a autora denomina *concurrency*, sitúa o punto de partida no *Manual de fraseología española* de Gloria Corpas Pastor, publicado en 1996. Da clasificación en tres esferas que propón esta autora —colocacións, locucións e enunciados fraseolóxicos—, Elena Sánchez céntrase especialmente na esfera das colocacións. Partindo desta formulación teórica, descríbense as propiedades definitorias da fraseoloxía que, de acordo con Sánchez López, serían a pluriverbalidade, a fixeza, a idiomaticidade e o sentido figurado. Segundo o marco teórico de Corpas (1996), habería unha gradación crecente, no que a fixeza se refire, nos fenómenos fraseolóxicos das colocacións, as locucións e os enunciados fraseolóxicos. Ademais desta referencia teórica³, Elena Sánchez atende outros paradigmas teóricos, como é o estudo das construcións de verbo soporte no contexto da gramática alemá ou o estudo da lexicogramática, desenvolvida principalmente na tradición lingüística francesa. Na súa proposta teórica, Elena Sánchez inclúe baixo o paraugas terminolóxico de *colocación significativa* dúas realidades lingüísticas parcialmente complementarias: por un lado, refírese ás combinacións de palabras con certo grao de fixeza, documentadas con certa representatividade na lingua do século XV e que, polo tanto, terían carácter fraseolóxico. Neste primeiro subgrupo inclúe concurrencias, locucións e enunciados fraseolóxicos. Por outro lado, o segundo subgrupo está formado por outro tipo de combinacións de palabras propias da lingua de Ausiàs March, clasificadas estas últimas en combinacións libres típicas en March e combinacións libres únicas en March, as cales non formarían parte da fraseoloxía.

No terceiro capítulo da obra, a autora céntrase en explicar de xeito detallado as diferentes fases a partir das cales se desenvolverá a investigación. De acordo con Elena Sánchez, a elaboración e uso do corpus presentará as fases seguintes: unha primeira fase baséase na introdución do texto na base de datos mediante a ferramenta IntroCorpus®, na que, á parte de introducir o texto, leva a cabo unha primeira etiquetaxe preliminar coa aplicación dun dicionario de lemas e categorías. Esta etiquetaxe verificase mediante outra ferramenta informática —Metatagging®—, que elabora definitivamente a etiquetaxe. Nunha segunda fase, o corpus xa se pode consultar e xa se poden elaborar concordancias simples e avanzadas, así como realizar consultas avanzadas mediante a ferramenta informática

³ Aparte das referencias bibliográficas de Corpas Pastor (1996) —que supuxo no seu día unha revisión e actualización do estudo fundamental de Julio Casares (1950)— e de Ruiz Gurillo (1997, 1998 y 2001), habería que engadir as referencias sobre teoría fraseolóxica que foron aparecendo nos últimos decenios, como son, por orde cronolóxico, os estudos de Zuluaga (1980), Martínez Marín (1996), Wotjak (1998), Montoro del Arco (2006), García-Page (2008) e Penadés Martínez (2012).

Metaconcor®, a que pode mostrar tanto buscas complexas coma diferentes tipos de listaxes formadas por lemas, formas e categorías. Con respecto ao proceso seguido na elaboración do estudo, Elena Sánchez destaca, neste sentido, a rendibilidade que supón contar cun corpus textual que permite a xeración de listaxes de palabras en combinacións dobres e tripos do tipo adxectivo + substantivo, verbo + substantivo, etc. Isto permítelle unha primeira observación da frecuencia de coaparición de cada un dos elementos léxicos do corpus e a elaborar listas cos 40 substantivos e cos 40 verbos máis frecuentes, así como a determinar as colocacións significativas do tipo *nul temps*, *gran delit*, *gran amor*, *fort dolor* ou *foll amor* entre outras moitas.

No capítulo cuarto abórdase o estudo das colocacións que resultaron da extracción da base de datos e clasifícanse como significativas ou non en función do seu status fraseolóxico. O capítulo organízase, pois, a partir do estudo das combinacións seguintes: adxectivo + substantivo / substantivo + adxectivo; substantivo (con función de suxeito) + verbo / verbo + substantivo (con función de complemento) e, finalmente, a combinación preposición + adxectivo + substantivo. En cada unha destas combinacións, a autora vai debullando de xeito detallado o universo poético de March, presente —en todas as súas dimensións— nesas colocacións.

Por poñer un exemplo de canto afirmamos, na exposición das estruturas co substantivo *amor*, o estudo destas combinacións revela que na cosmovisión de Ausiàs March existen dous tipos contrapostos de amor: o *amor fals*, *deshonest*, *brutal* fronte ao *amor gentil*, *gran*, *honest*, *subtil*... Así, no caso das combinacións de adxectivo + substantivo e de substantivo + adxectivo, a autora chega ás seguintes conclusións parciais: en primeiro lugar, apréciase unha diferenza fundamental entre dous tipos de substantivos, no sentido de que uns presentan unha carga semántica mínima, coa conseguinte necesidade de que se vexan completados cun modificador en forma de adxectivo, fronte a outros cun significado moi definido. Como segunda conclusión parcial, Elena Sánchez destaca a importancia da dualidade no universo marquiano: dúas naturezas, dous mundos, dous tipos de amor, etc. A terceira conclusión baséase na frecuencia alta do posesivo de primeira persoa do singular fronte a outras opcións. Finalmente, a autora destaca a tendencia a intensificar os substantivos por medio de adxectivos como *gran*. No caso das combinacións de substantivo + verbo e verbo + substantivo, Elena Sánchez destaca a tendencia de March a personificar estados ou obxectos por medio de verbos non pertinentes dende o punto de vista semántico, así como a usar verbos desemantizados do tipo *fer*, *dir* ou *tenir* acompanyándoos dun substantivo, coa conseguinte creación de numerosas construcións de verbo soporte. Finalmente, no caso das combinacións de preposición + adxectivo + substantivo, a autora destaca que tales estruturas son unha fonte importante de concorrencias e de locucións de tipo adverbial, como son *per tots temps*, *per negun temps en tot cas*, etc.

Tras afinar a busca mediante as ferramentas tecnolóxicas descritas, o quinto capítulo supón o elemento central desta investigación, pois nel se sistematizan os datos referidos ás colocacións significativas no contexto da obra poética de Ausiàs March. Dentro

desta denominación xenérica de *colocación significativa*, cuxos trazos compartidos son a pluriverbalidade, a fixeza, a idiomaticidade e o sentido figurado, a autora clasifica as diferentes unidades de análise en: concorrencias, locucións e enunciados fraseolóxicos. Por outra parte, outro subconxunto de colocacións significativas, referidas de xeito exclusivo ao discurso literario de Ausiàs March, clasifícase en combinacións libres únicas en March e combinacións libres frecuentes en March. Con respecto a estes dous últimos subtipos de unidades, é importante sinalar que a autora os deixa fóra do obxecto de estudo da Fraseoloxía, a pesar de que comparten en diverso grao os trazos definitorios desta. Dende o noso punto de vista, cremos que, se ben non de forma tan representativa como as locucións, este tipo de combinacións tamén se deben describir coas ferramentas de análise que ofrece a Fraseoloxía, pois a súa catalogación e estudo supón un enriquecemento irrenunciable con vistas a reconstruír a fraseoloxía de cada época histórica⁴. Neste sentido, dende a nosa perspectiva de concibir ese tipo de estruturas como fraseolóxicas, cremos que a denominación de *combinación libre* non resulta apropiada, pois, se ben é certo que esta tipoloxía de unidades raramente cumpre co seu proceso de institucionalización, no sentido de que se documentan como casos únicos na historia da lingua, si constitúen un valioso caudal fraseolóxico para a historia literaria e cultural. Unha denominación alternativa á proposta presentada podería ser, pois, a de “hápx fraseolóxico”⁵ concepto idóneo para sinalar precisamente tanto a baixa frecuencia coma a creatividade inherente á estrutura fraseolóxica coma tal no marco do discurso literario. En todo caso, deixando á parte estas matizacións, o feito de atender a este tipo de combinacións únicas nun estudo destas características resulta un acerto sobresaínte, pois permite coñecer con moito detalle o estilo literario dun autor determinado, con todas as implicacións metodolóxicas que iso implica, de enorme interese para a Historia e Crítica literarias, para a Crítica textual e para a Lexicografía histórica⁶ entre outros campos. Convimos, pois, coa autora á hora de incluílas como unidades de análise no contexto da obra poética de Ausiàs March. Non obstante, pensamos que este tipo de combinacións semifixas deben ser analizadas tamén dende unha perspectiva fraseolóxica.

Nese estudo sistemático das unidades de análise descritas, a autora utiliza un criterio formal á hora de clasificar as diferentes combinacións. O primeiro subtipo ao que fai referencia é o grupo das concorrencias, clasificadas nas estruturas sintácticas seguintes: substantivo + adxectivo / adxectivo + substantivo (*dolor infinida, béns sobirans, breu temps, gran virtut, vana esperanza*, etc.); preposición + adxectivo + substantivo (*per*

⁴ Para a delimitación dos obxectivos e principios da Fraseoloxía histórica, véxanse os estudos de Echenique Elizondo (2003, 2008a, 2008b), así como o capítulo sexto do libro de Echenique Elizondo e Martínez Alcalde (2013²).

⁵ Para un estudo sobre o hápx no castelán do século XV, véxase o artigo de Pons Rodríguez (2013), no que se propón unha distinción entre dous tipos de hápx: o hápx creado pola elaboración ou o hápx vernáculo.

⁶ No caso concreto da Lexicografía histórica, a atención a estas creacións autorais nun dicionario histórico supón un principio irrenunciable se se quere inventariar o conxunto de unidades léxicas e fraseolóxicas que conforman o fondo léxico dunha lingua determinada.

null temps, de bon grat, ab gran desig, etc.); verbo + substantivo con función de suxeito (*temps venir, sap Déu...*) e verbo + substantivo con función de complemento (*metre en terra, tornar en plaer, caure en sospita, tenir esperança, tenir lloc, tenir fi* entre outras moitas). Con respecto ás locucións, a autora destaca as estruturas seguintes: substantivo + adxectivo (*tots temps, mal esperit*, etc.) e verbo + substantivo con función de complemento (*fer casa, fer part, tenir en gran penyora, metre en oblit, portar sospita*, etc.). A pesar de que determina a existencia de enunciados fraseolóxicos como unha dos subtipos de colocacións significativas, a autora non aduce ningún exemplo deles. Polo que respecta ás combinacións libres únicas en Ausiàs March, a autora clasifícaaas tamén de acordo cun criterio formal a partir das estruturas seguintes: substantivo + adxectivo (*mort falaguera, ánimes infernades, virtut teulogal*); verbo + substantivo con función de suxeito (*delit no delita*) e verbo + substantivo con función de complemento (*perdre amistança, perdre cura, mostrar desig, metre en desesper, tornar en sella, prendre càrrec de consciència* entre outras moitas). Finalmente en canto ás combinacións libres frecuentes na lingua de March, documéntanse as unidades seguintes, de acordo coa súa tipoloxía estrutural: substantivo + adxectivo / adxectivo + substantivo (*amor novell, delit perdurable, cor flac, fin amador, voler brut, voler honest, dolor mortal...*); preposición + adxectivo + substantivo (*en dues parts, per dues parts, per gran desig en gran excés, ab coixa cama*); verbo + substantivo con función de suxeito (*la carn vol carn*) e verbo + substantivo con función de complemento (*haver delit, fer esment, saber regla i remei, amar virtut, sentir paor, donar empenta, viure en tristor, plaure a natura, portar lo jou d'amor*, etc.).

Nunha primeira análise das colocacións significativas inventariadas, pódese comprobar que a propiedade que se repite en todas elas é a pluriverbalidade, que constitúe o indicador básico —pero non exclusivo— á hora de conferir status fraseolóxico a unha combinación dada. En cambio, con respecto á fixeza, obsérvanse, ao noso entender, diferentes graos, que se corresponden, á súa vez, con diferentes procesos de fixación non concluídos na historia da lingua. Neste sentido, tería sido de grande interese realizar un estudo detallado para determinar ese grao variable de fixeza con axuda tanto das ferramentas teóricas que nos proporciona a Fraseoloxía coma dos datos contextuais dos bancos de datos utilizados, así como dos datos procedentes da tradición lexicográfica. Noutras palabras: que diferenza existe entre *dolor infinida* y *voler honest* en termos de grao de fixeza? Trátase tan só dunha diferenza de frecuencia no cómputo total de ocorrencias? Que relación existe entre ese grao variable de fixeza e o criterio da frecuencia de uso? Que implica que unha expresión dada sexa “frecuente” na obra poética de March? Estas preguntas e outras de similar contido poderían terse abordado no marco deste estudo para ofrecer unha resposta suficientemente clara á distinción teórica entre unhas unidades e outras e, de modo especial, á diferenciación entre as concorrencias e as combinacións libres frecuentes, pois en moitos casos comparten a maior parte dos seus trazos.

Con vistas a completar o inventario de colocacións significativas que se documentan na obra de March, Elena Sánchez explora e sistematiza nun epígrafe á parte as unidades

contidas tanto nos glosarios das edicións da obra poética de Ausiàs March ao longo do tempo como nos estudos sobre o seu léxico e fraseoloxía. Ao igual que na descrición das colocacións significativas realizada pola autora, as unidades ordénanse de acordo cos cinco subtipos vistos anteriormente: concorrencias, locucións enunciados fraseolóxicos, combinacións libres únicas en March e combinacións libres frecuentes na obra poética de March. Xunto co inventario de cada unha das unidades, a autora inclúe o número total de ocorrencias, un dos contextos extraídos da obra poética de March e outro dalgunha das obras literarias do corpus textual. Así en canto ao primeiro subtipo, Elena Sánchez clasifica como concorrencias *ser aitals, haver bastament, taula mesa, anar davant, traure escarn, esclau de remença, anar d'ecolt, per falta (de), per fama, fer plega en gros, les més* + substantivo, *metre nom y muntar a rei*. En canto ás locucións, a autora recolle as seguintes: *de costa, sí com, a poc a poc, a poc de* + (unitat de temps), *a quatre peus, anar en cabells, cinc senys, donar a entendre, donar torns, de tot en tot, de pregon en amagat en general, (creure) de ferm en foll, franc juí, mans juntes, mig jorn en oblit, fer nosa, per consegüent, saber greu, tirar la via* (+ Topónimo). En canto aos enunciados fraseolóxicos, recóllese *un oronell l'estiu no denuncia*⁷. Polo que respecta ás combinacións únicas en March, recóllense entre outras moitas, as que seguen: *en andes, caure plegat en generalitat en particularitat, rodar en pensa, fer del regle falç molt corba, fer un born, sodegar la porta, haver sojorn, fer jutjament en orrupte, prendre torn, donar punctura, tirar l'estrop o valdre un pugés*. Finalmente en menor número documéntanse as combinacións frecuentes en March recollidas polos glosarios: *ne pren a mi, prendre born e vida ermita*.

Como parte final da análise lingüística da obra poética de March, Elena Sánchez céntrase no estudo das construcións de verbo soporte. Desta análise derivanse algunhas consideracións de interese, como o carácter único dalgunhas destas construcións en relación coa lingua catalá do catrocentos ou a potencialidade que presentan á hora de conferir proverbialidade e complexidade á expresión poética. Por outra parte, a autora constata no seu estudo a variación diacrónica a que se someten as bases verbais coas que se configura a construción de verbo soporte⁸, no sentido de que verbos como *haver, metre, rendre* o *retre*, que eran moi usuais como bases verbais no catalán do século XV, xa non o son no catalán de hoxe.

Como valoración final á tarefa sempre ardua e complexa de seleccionar e clasificar as diferentes unidades de análise en subtipos, hai que recoñecer a rendibilidade que supón partir dun corpus textual conformado a partir das obras máis representativas da lingua catalá medieval. Tal ferramenta tecnolóxica constitúe unha grande axuda á hora de realizar unha primeira aproximación á lingua dun autor determinado. Agora ben,

⁷ Para un estudo sobre os refráns meteorolóxicos no ámbito da Filoloxía Románica, véxase a referencia de Gargallo Gil (2010) e as súas ferramentas asociadas Badare e ParemioRom.

⁸ Josep Alba-Salas estudou a formación e evolución deste tipo de construcións na historia do español. Alba-Salas (2009: 343-364) analiza, dende un punto de vista histórico, as construcións causativas do tipo *meter miedo* – *poner miedo*; *dar miedo* – *hacer miedo*, etc.

cremos que un complemento necesario aos datos contextuais que nos proporciona a lingüística de corpus debe ser a valiosa información que atesouran as obras lexicográficas entendidas como testemuños vivos do pasado da propia lingua. O estudo necesariamente crítico da presenza e ausencia de determinadas combinacións nas diferentes tradicións lexicográficas da lingua catalá constitúe un indicador de primeira importancia á hora de considerar unha estrutura como fraseolóxica ou non, pois o dicionario —xunto coas gramáticas e outros textos que pertencen á Historiografía lingüística— resultan un instrumento de codificación sobre o que é (ou non) idiomático, sobre o que é (ou non) fraseolóxico.

En definitiva, a obra *Estudi de la llengua d'Ausiàs March a través de les col·locacions. Una aproximació semiautomàtica* constitúe unha achega de gran relevancia no campo da Filoloxía Catalá e Románica pola súa contribución a desentrañar e sistematizar o conxunto de relacións léxicas —tan complexas— que se concitan no universo poético do gran poeta valenciano. Un dos grandes acertos desta obra foi o de concibir o estudo das expresións fixas como un ámbito idóneo e necesario se se quere chegar a interpretar en todas as súas dimensións o universo creativo dun autor determinado. Agora ben, tal como se valorou anteriormente, un enfoque máis restritivo da Fraseoloxía —no sentido de considerar de modo exclusivo as locucións e os seus diferentes subtipos—, xunto co abasto (e interpretación) dos datos que nos proporciona a Lexicografía histórica, completará de modo necesario o estudo fraseolóxico deste grande autor e, con iso, chegarase a contemplar unha das pezas máis preciosas e perennes dese gran mosaico que é o patrimonio cultural hispánico.

Referencias bibliográficas

- ALBA-SALAS, Josep (2009): “Las estructuras tipo *meter miedo* en diacronía: más detalles sobre la evolución histórica de las colocaciones causativas” en ENRIQUE-ARIAS, Andrés (ed.): *Diacronía de las lenguas iberorrománicas. Nuevas aportaciones desde la lingüística de corpus*. Madrid / Fráncfort: Iberoamericana / Vervuert.
- CASARES SÁNCHEZ, Julio (1992 [1950]): *Introducción a la lexicografía moderna*. Madrid: CSIC.
- ECHENIQUE ELIZONDO, María Teresa (2003): “Pautas para el estudio histórico de las unidades fraseológicas” en GIRÓN ALCONCHEL, José Luis; SANTIAGO LAFUENTE, Ramón e DE BUSTOS GISBERT, Eugenio (eds.): *Homenaje a José Jesús de Bustos Tovar*. Madrid: Editorial Complutense; 545-560.
- (2008a): “Notas de sintaxis histórica en el marco del corpus de diacronía fraseológica del español (DIAFRAES)” en STARK, Elisabeth; SCHMIDT-RIESE, Roland e STOLL, Eva (eds.): *Romanische Syntax in Wandel*. Tübingen: Gunter Narr Verlag; 387-397.
- (2008b): “Algunas notas sobre latín y romance en la fraseología hispánica medieval” en WRIGHT, Roger (ed.): *Latin vulgaire – latin tardif VIII: Actes du VIII colloque*

- international sur le latin vulgaire et tardif* (Oxford, 6-9 de septiembre de 2006). Oxford: St. Catherine's College; 540-547.
- (2011): "La Historia como recurso explicativo y apoyo codificador en la obra académica actual en *Revista de Filología Española*, XCI 1; 159-170.
- ECHENIQUE ELIZONDO, María Teresa e MARTÍNEZ ALCALDE, María José (20132): *Diacronía y gramática histórica de la lengua española*. Valencia: Tirant Humanidades (Edición revisada y aumentada).
- GARCÍA-PAGE SÁNCHEZ, Mario (2008): *Introducción a la fraseología española. Estudio de las locuciones*. Barcelona: Anthropos.
- GARGALLO GIL, José Enrique (coord.) (2010): *Paremiología romance: los refranes meteorológicos*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona.
- MARTÍNEZ MARÍN, Juan (1996): *Estudios de fraseología española*. Málaga: Ágora.
- MONTORO DEL ARCO, Esteban Tomás (2006): *Teoría fraseológica de las locuciones particulares. Las locuciones prepositivas, conjuntivas y marcadoras en español*. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- PENADÉS MARTÍNEZ, Inmaculada (2012): *Gramática y semántica de las locuciones*. Alcalá de Henares: Publicaciones de la Universidad de Alcalá de Henares (Col. Monografías Humanidades, 42).
- PONS RODRÍGUEZ, Lola (2013): "Frecuencia lingüística y novedad gramatical. Propuestas sobre el hápax y las formas aisladas, con ejemplos del XV castellano" en *Iberorromania* 78; 222-245.
- RUIZ GURILLO, Leonor (1997): *Aspectos de fraseología teórica española*. Valencia: Universitat de València (Anejos de Quaderns de Filologia, XXIV).
- (1998): *La fraseología del español coloquial*. Barcelona: Ariel.
- (2001): *Las locuciones en el español actual*. Madrid: Arco/Libros.
- WOTJAK, Gerd (ed.) (1998): *Estudio de fraseología y fraseografía del español actual*. Madrid / Frankfurt am Main: Iberoamericana / Vervuert (Col. Lingüística iberoamericana, 6).
- ZULUAGA OSPINA, Alberto (1980): *Introducción al estudio de las expresiones fijas*. Tübingen: Max Hueber.

Santiago Vicente Llavata

Universitat de València

SCHEMANN, Hans; MELLADO BLANCO, Carmen / BUJÁN, Patricia; IGLESIAS, Nely; LARRETA, Juan P.; MANSILLA, Ana (2013): *Idiomatik Deutsch- Spanisch*. E Hamburg: Helmut Buske Verlag.

“El diccionario representa la memoria colectiva de la sociedad y es una de sus más importantes instituciones simbólicas”. (LARA 1992, 20)

O dicionário é um lugar privilegiado de lições sobre a língua (KRIEGER, 2003, 71)

“... se a linguagem é uma prática social, ao estudarmos a linguagem, estamos estudando a sociedade e a cultura das quais ela é parte constituinte e constitutiva” (FABRÍCIO, 2008, 48)

Palabras preliminares

O conxunto dos usos sociais da lingua está reflectido no dicionario. Algúns autores como, por exemplo, Rey-Debove & Rey (1993, p.xx), afirman que “le dictionnaire de langue est la mémoire lexicale d’une société, et c’est le lexique qui est porteur de la quasi-totalité des significations qu’aucun de nous ne peut mémoriser”. Xa Lara (1992, p. 20) opina que o dicionario é “resultado de una infinidad de actos verbales que, en la experiencia social, se han desligado de sus actores para pasar a formar parte de lo que cada uno de los miembros de la sociedad puede llegar a comprender” para formar parte do patrimonio cultural colectivo, especialmente, aquilo que se dixo intelixentemente no seo desa sociedade. Desá forma o dicionario convalida e promove a linguaxe aceptada e valorizada na súa comunidade, é o documento de identidade primeiro dunha sociedade, onde fica rexistrado todo o percorrido histórico-evolutivo polo que pasou a súa lingua. É unha obra de referencia e consulta, ademais dunha ferramenta, dun instrumento de aprendizaxe.

Ao tratarse dun dicionario fraseolóxico como esta obra faise necesario destacar que, aínda que nas últimas décadas se crearon varios traballos fraseográficos tanto monolingües como bilingües, aínda é insuficiente (incipiente) o número de recompilacións que abordan especificamente as unidades fraseolóxicas. Polo tanto, o dicionario que pretendemos comentar ten o mérito, en primeiro lugar, de ser unha obra bilingüe (alemán – español), que recolle UF utilizadas con bastante frecuencia no ámbito cotián. Cómpre lembrar a complexidade do campo tratado, unha vez que está constituído por teorías diversas, amplas e ramificadas o que ás veces pode ter implicacións directas nos parámetros e criterios que guían a elaboración do dicionario. En segundo lugar, por presentarlle

ao lector unha ampla explicitación do seu contido e finalidade e ao mesmo tempo proporcionándolle a este último a oportunidade de se orientar debidamente á hora de consultar o dicionario e con este mesmo espírito tenta facilitar o acceso a unha teoría sen, non obstante, minimizar a súa complexidade. En terceiro lugar, obsérvase, xa no prólogo, que o autor Hans Schemann coloca as razóns da elaboración dunha obra dese tipo e corrobora, deste xeito, as palabras de José Luiz Fiorin no Prefacio escrito sobre o *Dicionário de Linguística da Enunciação*, cando este último afirma que os dicionarios representan “a sabedoria de um povo armazenada durante a vida da língua, mostra como ele vê o mundo, como concebe a vida...” (2009, p.7).

A elaboración do dicionario contou coa colaboración de varios investigadores, organizadores da obra. A parte alemá é da responsabilidade do catedrático alemán Hans Schemann, que anteriormente xa traballou na elaboración dunha serie de dicionarios fraseolóxicos, entre eles o monolingüe *Deutsche Idiomatik: Deutsche Idiomatik: Wörterbuch Der Deutschen Redewendungen Im Kontext*, publicado en Berlín, no 2011 pola Gruyter Verlag e dicionarios bilingües, alemán - francés, alemán - portugués (incluíndo a variante do portugués do Brasil), alemán - inglés, alemán - italiano, e agora, alemán - español, desta vez coa participación dun equipo español de investigadores xermanistas, do grupo FRASESPAL. O dicionario monolingüe xa mencionado serviu para conformar o corpus da macroestrutura da serie de dicionarios bilingües, citados anteriormente, cos pares de lingua: italiano, inglés, francés e portugués, este último nas versións portugués - alemán e alemán - portugués.

Caracterización da obra en xeral

Entre as diferentes partes constitutivas da obra, comentaremos, de forma máis detallada, a organización do dicionario en canto á super, macro e microestrutura, procurando, desa forma, mostrar que a referida obra pode considerarse máis que un dicionario. Esta pode ser tamén unha especie de manual.

De acordo con Pontes (2009, p. 56), son tres as partes que constitúen a macroestrutura dos dicionarios: as páxinas iniciais, a nomenclatura (ou corpo) do dicionario e as páxinas finais. Nas páxinas iniciais do dicionario recensionado encóntranse o prólogo, a cargo de Hans Schemann, a explicación dos signos empregados (abreviaturas, parénteses, paráfrases, se a expresión non ten equivalente na lingua de chegada, cruz, que indica que o equivalente en español difire da estrutura sintáctica da expresión alemá, etc.) e as orientacións para o uso da obra, a introdución, composta por informacións como: o material lingüístico, o concepto de “idiomático”, a marca das expresións, a estrutura e función dos exemplos que contextualizan as expresións recompiladas, o sistema de remisións e o sistema de orde alfabética das expresións idiomáticas, ademais das abreviaturas.

O fundamental é a información, que define o carácter da obra. Polo tanto, un dos puntos positivos e de destaque é que xa no Prólogo hai unha preocupación do autor en chamar a atención do lector, do público receptor, sobre a cuestión da práctica e do cultivo da sensibilidade idiomática, para poder entender o significado e o uso de determinada expresión idiomática. E que é un dos obxectivos dos dicionarios fraseolóxicos, que se

concreta na utilización de exemplos contextualizados e de expresións sinónimas, a través do sistema de remisións, o que dá a oportunidade de estimular tamén a sensibilidade lingüística.

Segundo Pontes (2009, p. 56), o corpo do dicionario “constitui o dicionário propriamente dito”. Neste preséntanse divisións chamadas de verbetes (entradas) e as páxinas finais, xeralmente, compóñense por anexos, apéndices, bibliografía, etc. No caso do dicionario recensionado, non constan anexos e con relación á bibliografía, o autor na súa introdución relaciona os textos e fontes dos que foron extraídas as expresións, principalmente de obras literarias, periódicos e revistas, de dicionarios actuais da lingua alemá, tanto idiomáticos como de lingua, e aínda esclarece que houbo unha observación constante da lingua falada (p. XVII). Pontes (2009, p. 100) afirma que “o verbete constitui um enunciado lexicográfico, ou texto, que se forma a partir de um conjunto de respostas a uma série de perguntas que o usuário do dicionário pode fazer acerca de uma mesma unidade léxica, que aparece como entrada.” Polo tanto, o verbete proporciona varias informacións que determinan a expresión-entrada, neste caso son de carácter sociolingüístico (carácter formal, coloquial, etc.) marcas ou particularidades de uso (frecuencia), informacións de carácter pragmático, sempre con exemplos de uso. A entrada é a expresión en alemán, e logo aparece o seu equivalente en español. O corpus do dicionario reúne, aproximadamente, 33.000 expresións, o que, segundo o autor, representa probablemente o inventario de fraseoloxismos do alemán actual. Mais o máis importante que vale a pena destacar é a intención de informar ao consultor se a expresión idiomática é usual ou se o seu uso é restrinxido. Ademais das indicacións de rexistro e estilo (literario, coloquial, familiar vulgar, etc.) tamén se observa a marcación de acordo con criterios retóricos. Aquelas expresións que son pouco usuais van acompañadas da marca correspondente, inclusive nalgúns casos nos que se presentan varias marcas, reproducense todas elas conxuntamente. Tamén se destaca se o uso da expresión debe considerarse ou non como normal (non marcada). Así, as indicacións estilísticas, retóricas e pragmáticas tentan aproximar o lector, na medida do posible, ao uso real da lingua. Basicamente, tratase de explicitar os coidados tomados durante o longo traballo.

A contextualización das expresións idiomáticas nos dicionarios facilita a comprensión do seu significado dentro de determinada situación comunicativa, ilustra as súas funcións semánticas, pragmáticas e estilísticas, cuestión ben resolta no *Diccionario Idiomático alemán-español*, que nos presenta tamén co sistema de remisivas con expresións sinónimas ou case sinónimas, que indica, sempre que é posible que expresión é máis habitual. En relación coa orde alfabética na que aparecen as entradas, os principios adoptados van de acordo coa categoría morfolóxica máis marcante na expresión, apoiados na xerarquía e categoría da lingua (substantivo, verbo, adxectivo, adverbio, pronomes, partículas, etc.), ou sexa, son principios categoriais e non funcionais. No caso, por exemplo, no que a expresión non conteña nin substantivo, nin verbo, o elemento determinante será o adxectivo, se o hai, ou o adverbio (Ex: *wieder einmal* (de novo; outra vez – adverbio)

O material recensionado trátase dun dicionario moi ben elaborado, claro e de fácil manexo que, ademais de introducir o lector no coñecemento da unidade fraseolóxica

procurada, dándolle unha visión ampla do sentido en cuestión, créalle a posibilidade de afondar no asunto. Todas esas informacións preséntanse de forma didáctica, constituíndo elementos esclarecedores para o público-destino do dicionario. Finalmente, o *Diccionario idiomático alemán –español* tórnase unha excelente obra de referencia do campo da fraseoloxía, que observa sempre a heteroxeneidade constitutiva desa área do saber.

Dun dicionario espéranse tres cousas: informacións precisas e non facilmente accesibles noutras fontes máis convencionais; acceso fácil e intuitivo a estas informacións; e ademais, clareza, exactitude e coherencia nos textos explicativos. Pódese afirmar que a obra descrita cobre eses tres aspectos e constitúe unha oportuna e valiosa contribución para os estudos fraseográficos contemporáneos.

Referencias bibliográficas

- FABRÍCIO, B. F. (2008): “Linguística Aplicada como espaço de desaprendizagem” en MOITA LOPES, Luiz Paulo da. (Org.): *Por uma Linguística Aplicada Indisciplinar*. 2 ed. São Paulo: Parábola Editorial; 45-65.
- FLORES, Valdir.; BARBISAN, Leci.; FINATTO, Maria José; TEIXEIRA, Marlene (2009): *Dicionário de Linguística da Enunciação*. Prefácio de FIORIN, Jose Luiz. São Paulo: Contexto.
- KRIEGER, Maria da Graça (2003): “Dicionário de língua: um instrumento didático pouco explorado” en TOLDO, Claudia Stumpf (Org.). *Questões de Linguística*. Passo Fundo: UPF Editora; 70-87.
- LARA, Luis Fernando (1992): “Sociolingüística del Diccionario del Español de México” en *International Journal of the Sociology of Language*, 96;19-34.
- PONTES, Antonio Luciano (2000): “Dicionário e leitura” en: *Formação continuada de professores da rede pública – 2ª fase – Português*. Fortaleza: Universidade Aberta do Nordeste/Fundação Demócrito Rocha / Governo do Estado do Ceará; 54-64.
- REY-DEBOVE, Josette & REY, Alan (1993): “Préface du nouveau Petit Robert”. *Le petit Robert*. Paris: Les Dictionnaires Robert.
- SCHEMANN, Hans (2011): *Deutsche Idiomatik: Wörterbuch Der Deutschen Redewendungen Im Kontext*, Berlin. Gruyter Verlag.

Ortiz Álvarez, Maria Luisa

Universidade de Brasília

Huelva Unternbäumen, Enrique

Universidade de Brasília

SOARES, Rui João Baptista (2002): *Do Ano ao Santo tudo é encanto. Ditos populares ao longo do ano*. Torres Novas: Gráfica Almondina; 288 páxs.

Eis un libro que sorprende porque ten máis do que di o título. De entrada o lector encontra 5089 refráns portugueses ordenados alfabeticamente. E, como non é habitual encontralos nesta presentación, vai á contracapa e descobre que o autor é licenciado en Matemática Aplicada. É probable que inmediatamente pense que está ante o experimento que un matemático fai nunha materia que lle é allea. O propio feito de chamarlle *ditos populares* ós refráns parece impropio e remacha esta impresión de intrusismo.

Nada máis irreal. O autor nas páxinas 8-9 vai caracterizando de forma moi persoal toda a panoplia terminolóxica, distinguindo, de maneira persoal, entre *adágio*, *aforismo*, *anexim*, *apoteigma*, *axioma*, *brocardo*, *ditado*, *exemplo*, *gnoma*, *máxima*, *parémia*, *prolóquio*, *provérbio*, *refrão*, *rifão* e *sentença*. E o lector poderá estar de acordo total ou parcialmente coas opcións e coas definicións. Pero unha cousa é clara: o autor insiste en denominar *ditos* todo tipo de refráns. E a min sorpréndeme, porque en Galicia a xente común chama *ditos* a todas e cada unha das unidades diso que chamamos *corpus fraseolóxico e paremiolóxico*. Nisto tamén coinciden, polo que vexo, os falantes portugueses cos falantes galegos. E para estes as diferentes denominacións dos técnicos, por xustificadas que estean, non achegan ningunha luz imprescindible para saber de que falamos e, polo tanto, non merecen entrar no uso espontáneo da xente: son terminoloxía científica, arcana e innecesaria para o correcto funcionamento da paremioloxía na fala real e na relación humana espontánea. Ben sei que os expertos en fraseoloxía e paremioloxía non aceptan esta denominación única de *ditos* que usan os usuarios espontáneos pero a realidade é que os que conservaron este tesouro, os que nos aprenden a usalo con precisión e oportunidade seguen teimudamente denominándoos *ditos*.

A distancia que o autor marca no prólogo fronte á xerga científica revela que a coñece, pero que todo está repensado persoalmente. O nome de *dito* resalta a cualidade fundamental: o proverbio é unha combinación de palabras fixada no uso e aprendida de oído. É dito e non lido: iso é o que o pobo resalta coa palabra que escolleu para fixar esta realidade. E, para desgraza dos lingüistas, *o povo é quem mais ordena*. Os poetas poden crear pero o dono do corpus lingüístico é o pobo.

Por ser for pouco, Rui Soares dá unha propia definición do *dito* que non é a que aprendeu nos libros senón na súa experiencia de observador atento da fala popular: un *dito* é o *enunciado de uma ideia que se expressa de uma forma assertiva, concisa e enérgica, qual expressão algébrica da vida* (p. 5). Esta caracterización dos refráns como asertivos, concisos e enérxicos non é habitual pero é formal e luminosa; orixinal e contundente.

Xa entrando no centro do libro, encontramos que os *ditos populares* son na súa maior parte material paremiolóxico que corresponde ó que hoxe os científicos denominan paremioloxía meteorolóxica, en boa parte aplicada ó traballo agrícola e, en menor medida, ó traballo mariñeiro.

Queda dito que a presentación das 5089 paremias é alfabética. Iso significa que, collendo ó chou unha páxina calquera (a 171) un bate con refráns de febreiro, de marzo, de maio, de xuño (S. Pedro), de setembro, de agosto, de decembro (Santa Luzía), do verán, do inverno.

Desconcerta ó principio esta presentación alfabética, porque estamos seguros de que o autor sabería ordenalos doutro xeito (cronolóxico, temático etc.) pero, como sabemos que é profesor, imos ás páxinas 259-261 e seguintes para entendermos por que optou por esta presentación alfabética. Nesas páxinas 259-261 ofrece un Calendário de festas e de santos populares que é imprescindible ter nesta nova sociedade urbana e laica que xa non vive ó compás da liturxia cristiá e que, polo tanto, non só descoñece os ritmos agrícolas e mariñeiros senón que tamén descoñece a qué días e mesmo a qué época do ano se refire un refrán que usa como referencia cronolóxica santa Lucía, san Brais, as Candeas, san Matías, san Lourenzo, san Miguel e moitos outros, aínda que manteña activas tres festas relacionadas directa ou indirectamente coa relixión: O Nadal, a Pascua e o Entroido.

A partir de aí o libro revela a súa estrutura implícita e mailo proxecto didáctico que o guía. O libro é realmente un caderno escolar, no que o estudante de refráns ten espazo para ir anotando, tamén alfabeticamente, novos refráns que conteñan santos como referencia cronolóxica (p.262), os seus refráns favoritos (263-268) ou os que mellor caracterizan os diferentes tempos do ano: meses, estacións ou santos populares (269-271). Cando se trata de escribir refráns xa presentes no libro, as anotacións non se fan escribindo de novo o refrán ou *dito*, senón anotando o número de referencia que ten na ordenación alfabética. Empezamos a ver que esta ordenación alfabética, que parecía unha mala elección, é realmente unha forma de reduci-lo volume do libro á metade, porque cada refrán manexarase a través da referencia numérica con que apareceu no corpus. Ben se ve que é un libro para aprender ditos (didáctica da paremioloxía) feito por unha mente matemática e ecolóxica, porque evita o gasto innecesario de papel. O libro tira proveito da ordenación alfabética das 5089 paremias, porque todas están numeradas e o alumno referirase a elas, non escribindoas outra vez, senón anotando o número de referencia.

Seguen 50 propostas de actividades pedagóxicas moi variadas, que converten este libro nun manual de didáctica da paremioloxía portuguesa. Os tipos de exercicios son catro (partes A, B, C e D). Na primeira parte (1 a 37) o lector-alumno pode anotar dúas reflexións propias, seguindo a pauta dunha feita polo paremiólogo. Coma tal, (ex. 15) *Para corrigir uma atitude pouco voluntariosa no trabalho, o responsável diz*

[0186] *que resulta ser “A semana do trabalhador tem seis dias, a do preguiçoso seis semanas”.*

[]

[]

Este tipo de exercicio, do que se dan 37 variantes, pretende estimular a memorización activa dos *ditos* (proverbios) lidos no conxunto do libro.

Pero, a partir de aí (parte B, exercicios 38-40) o lector terá que escoller tres refráns que expresen conceptos como *Aceitação, Confiança, Gratidão, Insegurança, Medo, Pessimismo, Prudência, Segurança, Solidão, Tolerância* [ex. 38].

Despois (parte C, exercicios 41-47) o lector ten que encontrar dous ditos que teñan sentido idéntico, equivalente, diferente ou oposto ó que se indica; que expresen un

determinado concepto ou que conteñan unha determinada palabra. Por exemplo, pídense dous de sentido idéntico a

[0933]: *Chuva por Abril e maio e não chova em todo o ano*

Por último (parte D, exercicios 48-50) terá que encontrar unidades que sexan equivalentes ás que se indican ou que poidan expresar conceptos que se piden.

Só a lectura e relectura atenta permitirá encontra-lo proverbio máis acaído e condensalo nunha cifra que terá que se-lo número de orde. Só quen leu e releu con moita atención os 5089 refráns está en condicións de responder con precisión estes exercicios. E o libro de quen os dea feito todos con éxito acabará coas puntas das follas todas reviradas, coma os vellos breviarios dos curas.

Velaí como un refraneiro portugués, feito por un matemático, acaba sendo con mínimo consumo de papel, dous libros diferentes nun único volume: libro adquirido e caderno de notas persoais. Non é frecuente este sistema nos libros de didáctica da fraseoloxía e da paremioloxía.

Pequeno pero non insubstancial detalle: tras unha diferente ortografía e tras certas diferenzas gramaticais e léxicas, unha boa parte dos *ditos* que se recollen, analizan e estudan corren na mesma ou moi parecida versión na fala de Galicia.

Quero finalmente engadir un detalle persoal. Alá polo 2012 estaba a miña cuñada (M. Edith Fernández Lopo) nunha librería das Docas en Lisboa curioseando libros e, cando viu este libro que comento, mercouno porque estaba segura de que a min me gustaría. Quixo a Providencia que alí estivese o autor algarvío e preguntoulle por que escollía aquel libro. Trala resposta, quixo engadirlle a plusvalía dunha dedicatoria, que moito agradezo. O caso é que este libro foi para min o fio de Ariadna que me permitiu descubrir que o autor, Rui Soares, era o principal impulsor dos oito Congresos Internacionais de Paremioloxía de Tavira (dos que demos conta en *Cadernos de Fraseoloxía Galega* 16, 2014; 570-600) e que acaba de culmina-la súa traxectoria o 7.5.2016 coa sinatura do Protocolo de creación do Clube UNESCO de Paremiologia de Tavira.

Dito todo isto, vexo na contracapa que o autor, ademais de matemático, é licenciado en algo tan actual como Engenharia Geográfica; tamén Master of Education pola Boston University, Mestre en Relações Interculturais e doutor en Ciências da Educação Intercultural pola Universidade Aberta. Así enténdese mellor a infrecuente estrutura e obxectivos deste manual de paremioloxía portuguesa. Mellor dito, de *ditos populares* portugueses. É moito máis do que a primeira vista parece e, se cadra, iso explica que, durante toda a lectura deste libro, a min rondoume pola cabeza aquel *dito* galego que di *Anque me ves que descalzo veño, tres pares de zocos teño*.

Xesús Ferro Ruibal

Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades

**Novas
News**

Novas

1. Libros, revistas ou artigos (excluídos os publicados neste volume)

- ALEKSA VARGA, Melita (2015): Véxase HRISZTOVA-GOTTHARDT, Hrisztalina (2015).
- ALESSANDRO, Arianna (2014): “I sottotitoli nella didattica della fraseologia: potenziale e strategie d’uso” en GARZELLI, Beatrice e BALDO, Michela (2014): *Subtitling and intercultural communication. European languages and beyond*. InterLinguistica, Studi contrastivi tra Lingue e Culture. Pisa: ETS; 160-191.
- (2015a): “Didáctica de la fraseología: una experiencia desde el marco de la investigación en la acción educativa” en *Zona próxima* 22 (2015), Vol.1; 172-192.
- (2015b): “Fraseología y oralidad prefabricada en la traducción de diálogos filmicos” en CONDE TARRÍO, Germán; MOGORRÓN HUERTA, Pedro; MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel e PRIETO GARCÍA-SECO, David (eds.) (2015): *Enfoques actuales para la traducción fraseológica y paremiológica: ámbitos, recursos y modalidades*. Biblioteca Fraseológica y Paremiológica. Serie “Monografías”, 6. Madrid: Centro Virtual Cervantes (Instituto Cervantes); 175-194.
- ALONSO CALVO, Raquel (2009): “Lexicalización y colocaciones: una introducción a su estudio diacrónico” en ARBEA, Antonio (dir.) (2009): *Onomázein* 19. Universidad Católica de Chile; 33-56. [http://www.onomazein.net/Articulos/19/2_Alonso.pdf] [21.1.2016].
- ALONSO RAMOS, Margarita (2011): Véxase VINCZE, Orsolya (2011a) e (2011b).
- (2012a): “Explorando la frecuencia léxica para el Diccionario de colocaciones del español” en JIMENEZ Juliá et al. (eds.) (2012): ‘*Cum corde et in nova grammatica*’. *Estudios ofrecidos a Guillermo Rojo*. Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela; 19-40. [<http://www.dicesp.com/app/webroot/files/file/Alonso%20Ramos%202012%20frecuencias%20DiCE.pdf>] [21.1.2016].
- (2012b): “Naturaleza semántica de las colocaciones verbales” en APRESJAN, Juri D.; BOGUSLAVSKY, Igor; L’HOMME, Marie-Claude; IOMDIN, Leonid; MILICEVIC, Jasmina; POLGUÈRE, Alain e WANNER, Leo (eds.) (2012): ‘*Meaning, Texts and other Exciting Things*’. *Festschrift in Honour of Igor Mel’čuk*. Moscow: Jazyki slavjanskoj kultury; 15-29. [http://www.ruslang.ru/doc/melchuk_festschrift2012/Ramos.pdf] [13.10.2016].

- (2013a): “Colocaciones, diccionario y corpus de aprendices” en CASAS GÓMEZ, Miguel (dir.), VELA SÁNCHEZ, Rocío (ed.) (2013): *Eugenio Coseriu, in memoriam, XIV Jornadas de Lingüística*. Servicio de publicaciones Universidad de Cádiz; 57-71.
[<http://www.dicesp.com/app/webroot/files/file/Colocaciones,%20diccionario%20y%20corpus%20de%20aprendices.pdf>] [21.1.2016].
- (2013b): Véxase OROL GONZÁLEZ, Ana (2013a): Véxase VINCZE, Orsolya (2013a) e (2013b).
- (2013c): Véxase WANNER, Leo (2013a) e (2013b).
- (2014): “Structure argumentale et collocations verbales” en KAKOYIANNI-DOA, Fryni (ed.) (2014): *Penser le Lexique-Grammaire. Perspectives actuelles*. Paris: Honoré Champion Éditeur; 25-36.
[<http://www.dicesp.com/app/webroot/files/file/penser-la-grammaire.pdf>] [21.1.2016].
- (2015): “El ‘Diccionario de Colocaciones del Español’: una puesta al día” en *Estudios de Lexicografía* 5 (2015); 103-122. [<http://www.grupolys.org/biblioteca/Alo2015a.pdf>] [21.1.2016].
- ALONSO RAMOS, Margarita; GARCÍA-SALIDO, Marcos e VINCZE, Orsolya (2014): “Towards a collocation writing assistant for learners of Spanish” en FAAß, Gertrud e RUPPENHOFER, Josef (eds.) (2014): *Workshop Proceedings of the 12th Edition of the Konvens Conference*. Universitätsverlag Hildesheim; 77-88.
[<http://www.grupolys.org/biblioteca/AloGarVin2014a.pdf>] [22.1.2016].
- ALONSO RAMOS, Margarita; WANNER, Leo; VÁZQUEZ VEIGA, Nancy; VINCZE, Orsolya; MOSQUEIRA SUÁREZ, Estela e PRIETO GONZÁLEZ, Sabela (2010a): “Tagging collocations for learners” en GRANGER, Sylviane e PAQUOT, Magali (eds.) (2010): *eLexicography in the 21st century: New Challenges, New Applications. Proceedings of eLex 2009, Cahiers du Cental 7*. Louvain-la-Neuve: Presses universitaires de Louvain; 369-374.
[<http://www.dicesp.com/app/webroot/files/file/eLex%202009%20Tagging%20collocations.pdf>] [22.1.2016].
- ALONSO RAMOS, Margarita; WANNER, Leo; VINCZE, Orsolya; CASAMAYOR DEL BOSQUE, Gerard; VÁZQUEZ VEIGA, Nancy; MOSQUEIRA SUÁREZ, Estela e PRIETO GONZÁLEZ, Sabela (2010b): “Towards a Motivated Annotation Schema of Collocation Errors in Learner Corpora” en CALZOLARI, Nicoletta et al. (2010): *7th International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC)*. La Valetta, Malta; 3209-3214.
[http://www.dicesp.com/app/webroot/files/file/LREC%202010%20Alonso%20et%20al_.pdf] [22.1.2016].
- ÁLVAREZ DÍAZ, Juan José (2015): “Stereotype of a Jew in Polish and Russian proverbs and idioms” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICPI4 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 555-560.
- ANTOS, Gerd (2015): Véxase LEWANDOWSKA, Anna (2015).

- APARECIDA BARBOSA, Maria (2012): “A fraseologia no percurso gerativo de enunciação de codificação: no sistema, nas normas, no falar concreto” en ORTIZ ÁLVAREZ, Mª Luisa (org.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*. Volume 1. Campinas: Pontes Editores; 247-254.
- APARECIDA MARQUES, Elizabete (2014): “Aspectos cognitivos da fraseologia: a motivação metonímica de locuções brasileiras e espanholas formadas pela lexia coração” en SILVA, Suzete (org.) (2014): *Fraseologia & Cia. Entabulando diálogos reflexivos*. 2ª edição ampliada. Campinas: Pontes Editores; 179-194.
- ARAÚJO, Luís Manuel (2015a): “Proverbial sentences of political-military tone in the Ancient Egypt” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 492-498.
- (2015b): “Sentenças proverbiais de timbre político-militar no Antigo Egipto” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 486-491.
- ARBOE, Torben (2015): “Receding idioms in West Danish (Jutlandic)” en PIIRAINEN, Elisabeth e SHERRIS, Ari (2015): *Language Endangerment. Disappearing metaphors and shifting conceptualizations*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins; 155-174.
- ARSENTEVA, Elena (2012): “Online Russian-English Phraseological Dictionary: New Perspectives” en ORTIZ ÁLVAREZ, Mª Luisa (org.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*. Volume 1. Campinas: Pontes Editores; 51-58.
- AUGUSTO, Maria Celeste (2015a): “Provérbios de tipo ‘wellerismo’ nas línguas holandesa e portuguesa” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 416-429.
- (2015b): “Wellerisms in Dutch and in Portuguese” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 429-443.
- AUTELLI, Erica (2015): Véxase KONECNY, Christine (2015).
- AUTELLI, Erica e KONECNY, Christine (2015): “Combining Lexicography with Second-Language Didactics: The Case of the Bilingual Collocations Dictionary Kollokationen Italienisch-Deutsch” en KARPOVA, Olga M. e KARTASHKOVA, Faina I. (eds.) (2015): *Life Beyond Dictionaries*. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing; 185-198.
- AVILÉS, Tania (2014): Véxase ROJAS, Darío (2014).
- BAÑOS, Josep-Eladi e GUARDIOLA, Elena (2015): “*Usus magister est optimus*: learning the meanings of pain through spanish proverbs” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar*

- sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: *Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 76-88.
- BÁRDOSI, Vilmos (2015): *Szólások, közmondások eredete. Frazológiai etimológiai szótár*. Budapest: Tinta Könyvkiadó; 746 páxs.
- BAŠIĆ, Martina (2012): Véxase KOVAČEVIĆ, Barbara (2012).
- BEAS TERUEL, María Angustias (2009): “Transferencia léxica en las colocaciones con hacer y dar en el español de Mallorca desde la perspectiva diacrónica” en ROMERO AGUILERA, Laura e JULIÀ LUNA, Carolina (coords.) (2009): *Tendencias actuales en la investigación diacrónica de la lengua: actas del VIII Congreso Nacional de la Asociación de Jóvenes Investigadores de Historiografía e Historia de la Lengua Española*. Barcelona, 2-4.4.2008; 197-206.
- BERNARDINI, Silvia (2015): Véxase FERRARESI, Adriano (2015).
- BERTRAND, Claudine (1998): *Étude comparative des combinaisons lexicales dans deux domaines de spécialité: collocations lexicales et collocations conceptuelles en aéronautique et en philosophie*. Memoria de Máster. Université de Montréal.
- BIOSCA, Mercè; CORNADÓ, Maria-Pau e MORVAY, Károly (eds.) (2015): *Aportacions de Jesús Moncada a la fraseologia catalana*. Volum 1. Prólogo de Simona Škrabec. Lleida: Pagès editors.
- BOTAS SAN MARTÍN, Isabel (1993a): “La vida comunal en el refranero tradicional maragato” en *Revista de Folklore* 151 (1993); 3-8. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1187>] [20.1.2016].
- (1993b): “Los refranes agrícolas en el refranero tradicional maragato” en *Revista de Folklore* 156 (1993); 183-189. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1229>] [20.1.2016].
- BRAGANÇA JÚNIOR, Álvaro Alfredo (2014): “Os provérbios na idade média latina - por um jogo especular histórico-social” en SILVA, Suzete (org.) (2014): *Fraseologia & Cia. Entabulando diálogos reflexivos*. 2ª edición ampliada. Campinas: Pontes Editores; 105-122.
- BURÓN FERNÁNDEZ, Pascual e VILLAR HERRERO, Sarvelio (1989): “Refranes alusivos a la caza” en *Revista de Folklore* 106 (1989); 115-117. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=787>] [20.1.2016].
- CABEZUDO SANCHEZ DE REBAUDI, María Isabel (2015): “Flaubert’s language in the novel *Madame Bovary*: the unique nature of realism through an examination of Emma’s world” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 573-588.
- CAPONNI, Paola (2015): “Silence, words and acts: threatening in the proverbs” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 199-203.
- CARSON WILLIAMS, Fionnuala (2015): “Proverbs in three Belfast almanacks of the 1860s” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 340-346.

- CARTER, Elena (2015): “*Melting the ice of the cold war: Nikita Khrushchev’s proverbial rhetoric in America*” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 184-198
- CASAMAYOR, Gerard (2010): Véxase ALONSO RAMOS, Margarita (2010a).
- CASTILHO, Richard (2015): “Analyzing Formulaic Patterns in Historical Corpora” en GIPPERT, Jost e GEHRKE, Ralf (eds.) (2015): *Historical Corpora. Challenges and Perspectives*. Tübingen: Narr; 51-63.
- CATALUNA, Emília; SOUDO, Ana Raquel e SANTOS, Maria Paula (2015): “Actividade proverbial em Estabelecimento Prisional” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 204-207.
- CARVALHO RIOS, Tatiana Helena (2014): “A descrição dos idiomatismos à luz da fraseografia contemporânea” en SILVA, Suzete (org.) (2014): *Fraseologia & Cia. Entabulando diálogos reflexivos*. 2ª edición ampliada. Campinas: Pontes Editores; 227-251.
- CASSIANO RIVA, Huéinton (2012): “O levantamento de neologismos fraseológicos” en ORTIZ ÁLVAREZ, Mª Luisa (org.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*. Volume 1. Campinas: Pontes Editores; 313-331.
- (2014): “Neoloxía fraseolóxica na lingua portuguesa do Brasil” en SILVA, Suzete (org.) (2014): *Fraseologia & Cia. Entabulando diálogos reflexivos*. 2ª edición ampliada. Campinas: Pontes Editores; 253-267.
- CAZAL, Françoise (2012): “Petites scènes de la vie quotidienne à travers le Vocabulaire de refranes de Correas (1627)” en *Les Cahiers de Framespa 10: Les proverbes espagnols au Siècle d’Or*. [<http://framespa.revues.org/1525#text>] [25.1.2016].
- ČERMÁK, František (2015): “Numbers in proverbs” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 298-305.
- CERRA BADA, Yolanda (1991): “La sidra en la canción, el refran y la leyenda” en *Revista de Folklore* 123 (1991); 92-94. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=963>] [20.1.2016].
- CHACOTO, Lucília (2012a): “A produção fraseparemiográfica” en ORTIZ ÁLVAREZ, Mª Luisa (org.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*. Volume 1. Campinas: Pontes Editores; 157-170.
- (2012b): “Fraseoparemiologia e tradutologia” en ORTIZ ÁLVAREZ, Mª Luisa (org.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*. Volume 1. Campinas: Pontes Editores; 213-235.
- CHARRO GORGOJO, Manuel Angel (2001): “La huella del lobo en el refranero español” en *Revista de Folklore* 243 (2001); 97-108. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1932>] [20.1.2016].

- CHLOSTA, Christoph e GRZYBEK, Peter (2015): “Zum Teufel mit dem ...: Anfang und Ende in der experimentellen Parömiologie” en GRANDL, Christian e MCKENNA, Kevin J. (eds.) (2015): *‘Bis dat, qui cito dat’. Gegengabe in Paremiology, Folklore, Language, and Literature. Honoring Wolfgang Mieder on His Seventieth Birthday*. Frankfurt/M.: Lang; 109-120.
- CIFUENTES PÉREZ, Paula (2015): “Herramientas en línea para la traducción de UF: diccionarios monolingües y bilingües” en CONDE TARRÍO, Germán; MOGORRÓN HUERTA, Pedro; MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel e PRIETO GARCÍA-SECO, David (eds.) (2015): *Enfoques actuales para la traducción fraseológica y paremiológica: ámbitos, recursos y modalidades*. Biblioteca Fraseológica y Paremiológica. Serie “Monografías”, 6. Madrid: Centro Virtual Cervantes (Instituto Cervantes); 97-109.
- COCCO, Francesca (2015): “Paremiological clues: proverbs in crossword puzzles” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 376-385.
- CONTRERAS SANZ, Félix (1987): “Expresiones infantiles” en *Revista de Folklore* 74 (1987); 69-72.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=640>] [20.1.2016].
- (1988): “Expresiones de burla y broma de Segovia” en *Revista de Folklore* 89 (1988); 177-180.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=749>] [20.1.2016].
- CORPAS PASTOR, Gloria (2015a): “Collocations dictionaries for English and Spanish: the state of the art” en ORLANDI, Adriana e GIACOMINI, Laura (eds.) (2015): *Defining collocations for lexicographic purposes: from linguistic theory to lexicographic practice*. Serie «Linguistic Insights». Frankfurt: Peter Lang; 173-208.
- (2015b): “Register-specific Collocational Constructions in English and Spanish: a Usage - based Approach” en *Journal of Social Sciences*. 11 (3) (2015); 139-151.
[<http://thescpub.com/abstract/10.3844/jssp.2015.139.15> 1]. [05.04.2016].
- (2015c): “Translating English Verbal Collocations into Spanish: on Distribution and other Relevant Differences related to Diatopic Variation” en MOGORRÓN HUERTA, Pedro (ed.): *Lingvisticae Investigationes*. 38:2 (2015). Número especial: “Spanish Phraseology. Varieties and variations”; 229-262.
- COUTINHO, Maria João (2015a): “Provérbios cantados: o *finason* de Cabo Verde” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 522-524.
- (2015b): “Sung proverbs: *finason* from Cabo Verde” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 524-527.
- CRAIG, Margaret (2015): Véxase PAMIES, Antonio (2015).

- CRIDA ÁLVAREZ, Carlos Alberto (2012): “Fraseoparemiología e interculturalidad” en ORTIZ ÁLVAREZ, Mª Luisa (org.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*. Volume 1. Campinas: Pontes Editores; 171-204.
- CRESPO, Nina (2008): “¿Cómo comprenden los niños las locuciones? posibles influencias de la transparencia y la familiaridad” en ARBEA, Antonio (dir.) (2008): *Onomázein* 17. Universidad Católica de Chile; 95-11.
- CRISTEA, Simion Doru (2015): “The proverbial tip” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 274-282.
- CRUZ ROMÃO, Tito Lívio (2014): “Fraseologismos entômicos: cotejo entre o alemão e o português do brasil” en SILVA, Suzete (org.) (2014): *Fraseologia & Cia. Entabulando diálogos reflexivos*. 2ª edición ampliada. Campinas: Pontes Editores; 269-283.
- CUADRADO REY, Analía (2015): “*El juguete rabioso*, de Roberto Arlt, y su traducción al alemán. Análisis de un corpus fraseológico” en CONDE TARRÍO, Germán; MOGORRÓN HUERTA, Pedro; MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel e PRIETO GARCÍA-SECO, David (eds.) (2015): *Enfoques actuales para la traducción fraseológica y paremiológica: ámbitos, recursos y modalidades*. Biblioteca Fraseológica y Paremiológica. Serie “Monografías”, 6. Madrid: Centro Virtual Cervantes (Instituto Cervantes); 161-174.
- DA FONSECALEAL, Maria Auxiliadora (2014): “Descrição e análise de alguns aspectos linguísticos e semânticos das unidades fraseológicas presentes na obra memórias de um sargento de milícias” en SILVA, Suzete (org.) (2014): *Fraseologia & Cia. Entabulando diálogos reflexivos*. 2ª edición ampliada. Campinas: Pontes Editores; 163-178.
- DE LUCCA, Jose Luiz (2011): *PhraseNET: Detección y extracción automatizada de unidades fraseológicas*. Universitat Politècnica de València. [<http://www.infoling.org/repository/PhDdiss-Infoling-8-10-2015.pdf>] [8.1.2015].
- DE SANTOS, Claudia e SANZ, Ignacio (2015): “Palabras dichasas. Quince canciones de juegos de manos” en *Revista de Folklore* 401 (2015); 17-22. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=4013>] [20.1.2016].
- DÍAZ FERRERO, Ana Maria e QUERO GERVILLA, Enrique F. (2015): “A avaliação negativa da mulher nas parémias das línguas portuguesa e russa” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 101-109.
- DÍEZ BARRIO, Germán (1984a): “Las santas en el refranero popular vallisoletano” en *Revista de Folklore* 47 (1984); 153-156. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=414>] [20.1.2016].

- (1984b): “Los animales mamíferos, en el refranero popular vallisoletano” en *Revista de Folklore* 41 (1984); 165-169. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=365>] [20.1.2016].
- (1985): “Refranes de topónimos vallisoletanos” en *Revista de Folklore* 57 (1985); 105-108. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=501>] [20.1.2016].
- (1989a): “La época de la matanza en el refranero” en *Revista de Folklore* 97 (1989); 35-36. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=902>] [20.1.2016].
- (1989b): “El molino y el molinero en el refranero” en *Revista de Folklore* 101 (1989); 178-180. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=931>] [20.1.2016].
- DÍEZ PASCUAL, José Luis (2004): “La meteorología en el refranero” en *Revista de Folklore* 285 (2004); 104-108. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?ID=2179>] [20.1.2016].
- (2005): “La filosofía del refranero español” en *Revista de Folklore* 297 (2005); 107-108. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?ID=2259>] [20.1.2016].
- DIXON, Izabela (2015): “*Evil is as evil does*: image-schematic superstitious proverbs and sayings” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 283-295.
- DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij (2012): “Phraseology: Historical Development And Theoretical Aspects” en ORTIZ ÁLVAREZ, Mª Luisa (org.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*. Volume 1. Campinas: Pontes Editores; 15-50.
- DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij e PIIRAINEN, Elisabeth (2015): “*Er hat die Spendierhosen an*: Zu ungelösten Fragen der Idiom-Semantik am Beispiel eines wenig beachteten Modells der Phrasembildung” en GRANDL, Christian e MCKENNA, Kevin (eds.) (2015): ‘*Bis dat, qui cito dat*’. *Gegengabe in Paremiology, Folklore, Language, and Literature. Honoring Wolfgang Mieder on His Seventieth Birthday*. En colaboración con Elisabeth Piirainen e Andreas Nolte. Frankfurt/M.: Peter Lang; 513-529.
- DOYLE, Charles Clay (2015): “Proverbs in Literature”, en HRISZTOVA-GOTTHARDT Hhrisztalina e ALEKSA VARGA, Melita (eds.) (2015): *Introduction to Paremiology*. Berlin: De Gruyter; 262-274.
- DUARTE, Rui (2015): “One century later: proverbs and World War I” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 589-602.
- ĐURČO, Peter (2015a): “Empirical Research and Paremiological Minimum”, en HRISZTOVA-GOTTHARDT, Hhrisztalina e ALEKSA VARGA, Melita (eds.) (2015): *Introduction to Paremiology*. Berlin: De Gruyter; 183-201.

- (2015b): “The concepts of paremiological minimum and paremiological optimum” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 326-339.
- ECKART DE CASTILHO, Richard (2015): Véxase MOULIN, Claudine (2015).
- ESTEBAN-SEGURA, Laura (2015): “Estudio sincrónico de colocaciones inglesas equivalentes a verbos del campo semántico de la visión” en CONDE TARRÍO, Germán; MOGORRÓN HUERTA, Pedro; MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel e PRIETO GARCÍA-SECO, David (eds.) (2015): *Enfoques actuales para la traducción fraseológica y paremiológica: ámbitos, recursos y modalidades*. Biblioteca Fraseológica y Paremiológica. Serie “Monografías”, 6. Madrid: Centro Virtual Cervantes (Instituto Cervantes); 35-43.
- ETTINGER, Stefan (2015): *Vom Nutzen der Datenbank Linguae für die bilinguale Phraseographie*; 42 páxs.
[<http://www.ettingerphraseologie.de/media/pdf/LINGUEEalsHilfsmittelzurUebersetzungvonPhrasemen04.10.2015.pdf>] [13.1.2016].
- FAYE, Thomas (2012): “Proverbes et sentences dans La Celestina: traduction, effets de formes et effets de sens” en *Les Cahiers de Framespa*, 10: *Les proverbes espagnols au Siècle d’Or*. [<http://framespa.revues.org/1393>] [25.1.2016].
- FERNÁNDEZ PESQUERA, Cristina (2012): “El uso de refranes en la enseñanza de español a inmigrantes” en BLECUA, Beatriz et al. (2012): *XXIII Congreso Internacional de la ASELE: Plurilingüismo y enseñanza de ELE en contextos multiculturales*. Girona; 429-438. [http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/pdf/23/23_0044.pdf] [21.1.2016].
- FERNÁNDEZ PONCELA, Anna M. (2000): “Imágenes masculinas y femeninas en el refranero” en *Revista de Folklore* 232 (2000); 139-144.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1859>] [20.1.2016].
- (2001): “¿Cómo son las mujeres segun el refranero popular? (1)” en *Revista de Folklore* 250 (2001); 128-137.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=2004>] [20.1.2016].
- (2002): “Papeles sociales de las mujeres en el refranero” en *Revista de Folklore* 259 (2002); 3-9.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1961>] [20.1.2016].
- (2003): “El refranero y los hijos: interés o amor” en *Revista de Folklore* 272 (2003); 43-47.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=2098>] [20.1.2016].
- (2007): “Indiscretos, fieles, traviesos y locos: reflejo y construcción de la infancia en el refranero popular” en *Revista de Folklore* 319 (2007); 14-17. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=2396>] [20.1.2016].
- (2009): “La vejez: entre la burla y la valoración social. Una visión desde el refranero” en *Revista de Folklore* 342 (2009); 207-216. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=2577>] [20.1.2016].
- (2012): “La cultura popular: los refranes hoy” en *Revista de Folklore* 364 (2012); 17-32.

- [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=3643>] [20.1.2016].
- (2015): “Refranes, edades y géneros” en *Revista de Folklore* 397 (2015); 22-29. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=3973>] [20.1.2016].
- FERNÁNDEZ SANJOSÉ, Anastasio (1986): “Dichos con los que se invocaba o remedaba a pájaros y bichos en Villán” en *Revista de Folklore* 63 (1986); 82-83. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=544>] [20.1.2016].
- FERRARESI, Adriano e BERNARDINI, Silvia (2015): “Institutional academic English and its phraseology. Native and lingua franca perspectives” en THOMPSON, Paul e DIANI, Giuliana (eds.) (2015): *English for Academic Purposes: Approaches and Implications*. Newcastle: Cambridge Scholars; 225-244.
- FERRARO, Gabriela (2013): Véxase WANNER, Leo (2013b).
- FIEDLER, Sabine (2015): “Proverbs and Foreign Language Teaching”, en HRISZTOVA-GOTTHARDT, Hrisztalina e ALEKSA VARGA, Melita (eds.) (2015): *Introduction to Paremiology*. Berlin: De Gruyter; 294-325.
- FILATKINA, Natalia (2015): Véxase MOULIN, Claudine (2015).
- FOURNET-PÉROT, Sonia (2012): “Du burlesque chez Correas ou quand la grossièreté de la sagesse populaire devient un procédé humoristique” en *Les Cahiers de Framespa*, 10: *Les proverbes espagnols au Siècle d’Or*. [<http://framespa.revues.org/1376#text>]. [25.1.2016].
- FROSI, Vitalina Maria (2014): “O provérbio popular: suas interfaces em contexto de línguas em contato” en SILVA, Suzete (org.) (2014): *Fraseologia & Cia. Entabulando diálogos reflexivos*. 2ª edición ampliada. Campinas: Pontes Editores; 141-162.
- FUENZALIDA E., Mauricio (2007): “Unidades fraseológicas de estructura verbo + objeto directo del ámbito semántico ‘hablar’ en el español popular e informal de Santiago de Chile. Propuesta de una taxonomía sintáctico –semántica” en ARBEA, Antonio (dir.) (2007): *Onomázein* 15. Universidad Católica de Chile; 53-100. [http://www.onomazein.net/Articulos/15/3_Fuenzalida.pdf] [20.1.2016].
- GALAR, Eva (2012): “Les condiments dans les proverbes de Correas: l’huile, le vinaigre et le sel” en *Les Cahiers de Framespa*, 10: *Les proverbes espagnols au Siècle d’Or*. [<http://framespa.revues.org/1566#text>] [25.1.2016].
- GÁLVEZ VIDAL, Alba M. e NAVARRO COY, Marta (2015): “¿Es Carmen la misma persona cuando habla inglés? La traducción de unidades fraseológicas en *Cinco horas con Mario*” en CONDE TARRÍO, Germán; MOGORRÓN HUERTA, Pedro; MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel e PRIETO GARCÍA-SECO, David (eds.) (2015): *Enfoques actuales para la traducción fraseológica y paremiológica: ámbitos, recursos y modalidades*. Biblioteca Fraseológica y Paremiológica. Serie “Monografías”, 6. Madrid: Centro Virtual Cervantes (Instituto Cervantes); 129-142.
- GÁLVEZ VIDAL, Alba M. e SEVILLA MUÑOZ, Manuel. M. (2015): “Refranes, propósito comunicativo y traducción literaria” en CRIDA ÁLVAREZ, Carlos Alberto (ed.) (2015): *14+1 Meletes Fraseologias kai Paroimiologias. Fonética:*

- /meletes fraseoloxias ke parimioloxias [14+1 Estudos de Fraseología y Paremiología]. Atenas: Ta Kalós Keímena; 220-231.
- GARCIA ARMESTO, Mª Jesús (2014): Véxase RÚA ALLER, Francisco Javier (2014).
- GARCÍA-PAGE SÁNCHEZ, Mario (2013): “Mecanismos fraseológicos de intensificación: la locución con valor elativo” en MUÑOZ MENDRANO, Mª Cándida e LUQUE TORO, Luis (coords.) (2013): *Didáctica, reflexiones críticas, recursos y estrategias comunicativas. Élyce II: Estudios lingüísticos y contrastivos de español 1/2*; 39-53.
- (2015a): “Acerca del tratamiento del grupo gris marengo por la RAE” en MOGORRÓN HUERTA, Pedro e NAVARRO DOMÍNGUEZ, Fernando (eds.) (2015): *Fraseología, Didáctica y Traducción*. Frankfurt: Peter Lang Edition; 83-91.
- (2015b): “Aspectos culturales y pragmáticos de los fraseologismos. Estado de la cuestión y pautas para su estudio” en CARRASCO CANTOS, Inés e ROBLES ÁVILA, Sara (coords.) (2015): *Pragmática, discurso y norma*. Madrid: Arco/libros; 235-263.
- (2015c): “El adjetivo colocacional: estudio morfológico” en HERNANDO CUADRADO, Luis Alberto (coord.) (2015): *Lengua y discurso*. Madrid: Visor Libros; 103-126.
- (2015d): “El compuesto ¿Unidad fraseológica? Carta homenaje a A. Pamies” en MONTEIRO-PLANTIN, Rosemeire Selma (org.) (2015): ‘*Certas palavras o vento não leva*’. *Homenagem ao professor Antonio Pamies Bertrán*. Fortaleza, Brasil: Editorial Parole; 385-393.
- (2015e): “El estatuto del refrán unimembre” en *Paremia* 24 (2015); 145-156.
- GARCÍA SALIDO, Marcos (2014): Véxase ALONSO RAMOS, Margarita (2014).
- GARGALLO, Jose Enrique (2015): «A abril alabo, si no volve el rabo. Refranes romances del mes de abril» en CRIDA ÁLVAREZ, Carlos Alberto (ed.) (2015): *14+1 Meletes Fraseologias kai Paroimiologias. Fonética: /meletes fraseoloxias ke parimioloxias* [14+1 Estudos de Fraseología y Paremiología]. Atenas: Ta Kalós Keímena; 220-231.
- GARRIDO PALACIOS, Manuel (1996): “Los 400 refranes recogidos en la aldea de Fonfría (Lugo)” en *Revista de Folklore* 187 (1996); 30-36.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1538>] [20.1.2016].
- (1999): “Los prontos, los dichos, los golpes, las perotadas de Alora” en *Revista de Folklore* 226 (1999); 111-117.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1818>] [20.1.2016].
- GIZATOVA, Guzel (2015): “A nation without a language is a nation without heart: On vanishing Tatar idioms” en PIIRAINEN, Elisabeth e SHERRIS, Ari (2015): *Language Endangerment. Disappearing metaphors and shifting conceptualizations*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins; 175-200.
- GOES DE ANDRADE, Otávio (2014): “A unidade léxica no ensino e na aprendizagem de línguas estrangeiras” en SILVA, Suzete (org.) (2014): *Fraseologia & Cia. Entabulando diálogos reflexivos*. 2ª edición ampliada. Campinas: Pontes Editores; 43-59.

- GÓMEZ GONZÁLEZ, Alba e UREÑA TORMO, Clara (2014): *Locuciones y refranes para dar y tomar. El libro para aprender más de 120 locuciones y refranes del español. Niveles B2 y C1*. Alcalá de Henares: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Alcalá; 148 páxs.
- GONZÁLEZ HERNÁNDEZ, Ana Teresa (2010): “Lexicologie contrastive: Les collocations en français et leur traduction en espagnol” en LÉPINETTE, Brigitte e AUBIN, Sophie (coords.) (2010): *Synergies Espagne: Contrastes Linguistiques et Communication*, 3. GERFLINT; 69-81. [<http://gerflint.fr/Base/Espagne3/ana.pdf>] [21.1.2016].
- GONZÁLEZ NUÑEZ, Demetrio (1988): Véxase GONZÁLEZ NUÑEZ, Emilio (1988). GONZÁLEZ NUÑEZ, Emilio e GONZÁLEZ NUÑEZ, Demetrio (1988): “Paremiias alusivas al candil” en *Revista de Folklore* 90 (1988); 213-216. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=755>] [20.1.2016].
- GONZÁLEZ PÉREZ, Clodio (1988): “Refraneiro galego do mar” en *Coloquio de etnografía marítima*. Consellería de Pesca e Xunta de Galicia. Noia: Sementeira; 137-147.
- GONZÁLEZ REY, Mª Isabel (2000): “La presencia de la comparación en la construcción de expresiones idiomáticas del español y del francés” en IGLESIAS OVEJEROS, Ángel (ed.) (2000): *Expressions figées: idiomatité, traduction. Actes du colloque international 26-27 novembre 1999. Cahiers du P.R.O.H.E.M.I.O., III, 2000*. Presses universitaires d’Orléans; 213-228. [[https://www.academia.edu/11746898/La_presencia_de_la_comparaci%C3%de Soria](https://www.academia.edu/11746898/La_presencia_de_la_comparaci%C3%de_Soria)]; 35-83.
- (2015a): “Application d’un double parcours acquisitionnel et didactique à la phraséodidactique du FLE” en MOGORRÓN, Pedro e NAVARRO DOMÍNGUEZ, Fernando (2015): *Fraseología, Didáctica y Traducción*. Colección Studien zur romanischen Sprachwissenschaft und interkulturellen Kommunikation. Frankfurt am Main: Peter Lang; 199-226.
- (2015b): “Fraseologización e idiomatización en traducción literaria” en CONDE TARRÍO, Germán; MOGORRÓN HUERTA, Pedro; MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel e PRIETO GARCÍA-SECO, David (eds.) (2015): *Enfoques actuales para la traducción fraseológica y paremiológica: ámbitos, recursos y modalidades*. Biblioteca Fraseológica y Paremiológica. Serie “Monografías”, 6. Madrid: Centro Virtual Cervantes (Instituto Cervantes); 143-160.
- (2015c)²: *La Phraséologie du Français*. Presses Universitaires du Mirail, coll. Toulouse: Interlangues; 226 páxs.
- (2015d): “Pautas para la adquisición de competencias receptivas en la Fraseodidáctica del FLE” en MONTEIRO-PLANTIN, Rosemeire Selma (ed.): *‘Certas palabras o vento não leva’*. *Homenagem ao professor Antonio Pamies Bertrán*. Fortaleza, Brasil : Editorial Parole; 57-84.
- (ed.) (2015e): *Phraseology, Phraseodidactics and Grammar of Constructions, Journal of Social Sciences*, 11 (3). [<http://thescipub.com/journals/jss/psi>]. [10.05.2016].

- GONZÁLEZ SALGADO, José Antonio (2004): “El folklore en los atlas lingüísticos españoles (i): refranes, dichos y canciones” en *Revista de Folklore* 279 (2004); 93-98. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=2141>] [20.1.2016].
- GRANBOM-HERRANEN, Liisa (2015): “Some paremiological notes of proverbs in three Finnish newspapers (newspaper group-2)” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 405-414.
- GRZYBEK, Peter (2015a): “Semiotic and Semantic Aspects of the Proverb” en HRISZTOVA-GOTTHARDT, Hrisztalina e ALEKSA VARGA, Melita (eds.) (2015): *Introduction to Paremiology*. Berlin: De Gruyter; 68-108.
- (2015b): Vêxase CHLOSTA, Christoph (2015).
- GUARDIOLA, Elena (2015): Vêxase BAÑOS, Josep-Eladi (2015).
- GUTIÉRREZ MACÍAS, Valeriano (1992): “Coplas, dichos y motes en el Nueva York de la Mancha (Vianos)” en *Revista de Folklore* 141 (1992); 107-108. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1127>] [20.1.2016].
- GUTIÉRREZ RUBIO, Enrique (2013): “Fraseología y estereotipos en español. ¿Una relación bidireccional?” en *Language Design*. Volume 15 (2013). Universitat Autònoma de Barcelona; 119-136.
- [http://elies.rediris.es/Language_Design/LD15/LD15_06_Gutierrez_Rubio%20.pdf] [8.1.2016].
- GUREVYCH, Iryna (2015): Vêxase MOULIN, Claudine (2015).
- HAYNES, Erin (2015): Vêxase SHERRIS, Ari (2015).
- HEINRICH, Wilma [no prelo]: Vêxase MÉTRICH, René [no prelo].
- HENRIQUES, Claudio Cezar (2015): “Parêmsias em mutação: variantes dos provérbios como recurso expressivo” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 214-226.
- HITCHEVA, Dobromira (2014): “A Combined Taxonomic-Frames Approach to Terminological Verb Collocations” en *Proceedings of KE 2014 - 11th International Conference on Terminology and Knowledge Engineering* 19-21 June 2014. [<https://hal.inria.fr/hal-01005880/document>] [16.1.2016].
- HOLLÓS, Zita (2014): KOLLEX. *Deutsch-ungarisches KOLLokationsLEXikon. Korpusbasiertes Wörterbuch der Kollokationen. Deutsch als Fremdsprache*. Szeged: Grimm Kiadó.
- HRISZTOVA-GOTTHARDT, Hrisztalina e ALEKSA VARGA, Melita (2015): *Introduction to Paremiology. A Comprehensive Guide to Proverb Studies*. Berlin: De Gruyter; 382 páxs.
- HUELVA UNTERNBÄUMEN, Enrique (2012): “Unidades fraseológicas en la experienciación y conceptualización de actos de habla” en ORTIZ ÁLVAREZ, Mª Luisa (org.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*. Volume 1. Campinas: Pontes Editores; 269-312.

- JESENŠEK, Vida (2015): “Pragmatic and Stylistic Aspects of Proverbs” en HRISZTOVA-GOTTHARDT, Hrisztalina e ALEKSA VARGA, Melita (eds.) (2015): *Introduction to Paremiology*. Berlin: De Gruyter; 133-158.
- JORGE, Guilhermina (2012): “A tradução nos estudos fraseológicos” en ORTIZ ÁLVAREZ, Mª Luisa (org.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*. Volume 1. Campinas: Pontes Editores; 59-90.
- JOUSSE, Anne-Laure; L’HOMME, Marie-Claude; LEROYER, Patrick e ROBICHAUD, Benoît (2011): “Presenting Collocates in a Dictionary of Computing and the Internet according to User Needs” en BOGUSLAVSKY, Igor e WANNER, Leo (eds.) (2011): *Actes de la 5e Conférence internationale sur la Théorie Sens-Texte* (MTT’11). Barcelona.
[http://olst.ling.umontreal.ca/pdf/Jousse_et_al_2011.pdf] [20.1.2016].
- KEAWE, Lia O’Neill M. A. (2015): “‘Ike kupuna’: proverbs as knowledge systems” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8° Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICPI4 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 231-243.
- KHALIFA, Rania A. (2015): “La phraséologie du discours juridique français. Étude de cas: les arrêts de la Cour de cassation” en LÉPINETTE, Brigitte e AUBIN, Sophie (coords.) (2015): *Synergies Espagne. Composition pluridisciplinaire en Sciences de la Communication: textualité juridique, didactique et littéraire*, 8. GERFLINT; 49-64.
[<http://gerflint.fr/Base/Espagne8/khalifa.pdf>] [21.1.2016].
- KING, Jeanette (2015): “Metaphors we die by: change and vitality in Maori” en PIIRAINEN, Elisabeth e SHERRIS, Ari (2015): *Language Endangerment. Disappearing metaphors and shifting conceptualizations*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins; 15-36.
- KING, Philip (2015): “Papua New Guinean sweet talk: Metaphors from the domain of taste” en PIIRAINEN, Elisabeth e SHERRIS, Ari (2015): *Language Endangerment. Disappearing metaphors and shifting conceptualizations*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins; 37-64.
- KISPÁL, Tamás (2015): “Paremiography: Proverb Collections” en HRISZTOVA-GOTTHARDT, Hrisztalina e ALEKSA VARGA, Melita (eds.) (2015): *Introduction to Paremiology*. Berlin: De Gruyter; 229-241.
- KOMENDA-EARLE, Barbara (2015): *Sprachhistorische Entwicklungsprozesse der Idiomatik. An Beispielen von realhistorisch motivierten verbalen Idiomem des Deutschen*. Baltmannsweiler: Schneider Verl. Hohengehren.
- KONECNY, Christine (2015): Véxase AUTELLI, Erica (2015).
- KONECNY, Christine e AUTELLI, Erica (2015): “Scale ripide, mobili e a chiocciola – steile, Roll- und Wendeltreppen. Diverse categorie di combinazioni lessicali italiane del tipo ‘N + Agg o Sprep’ e i loro equivalenti tedeschi – un confronto interlinguistico” en LAVRIC, Eva e PÖCKL, Wolfgang (eds.) (2015): *Comparatio delectat II. Akten der VII. Internationalen Arbeitstagung zum romanisch-*

- deutschen und innerromanischen Sprachvergleich, Innsbruck, 6.-8. September 2012*. Frankfurt am Main: Peter-Lang-Verlag; 567-586.
- KONSTANTINOVA, Anna (2015): “Proverbs in Mass Media” en HRISZTOVA-GOTTHARDT, Hrisztalina e ALEKSA VARGA, Melita (eds.) (2015): *Introduction to Paremiology*. Berlin: De Gruyter; 276-293.
- KOVAČEVIĆ, Barbara e BAŠIĆ, Martina (2012): “Crikvenički poredbeni frazemi i njihovi ekvivalenti u hrvatskome jezičnom standardu” en *Raspr. Inst. hrvat. jez. jezikosl.*, knj. 38/2 (2012.); 357-384.
[https://www.academia.edu/11605428/Crikveni%C4%8Dki_poredbeni_frazemi_i_njihovi_ekvivalenti_u_hrvatskome_jezi%C4%8Dnom_standardu] [1.4.2015]
- KOVÁŘ, Michal (2015): “Sami proverbs” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 64-70.
- KUČERA, Karel (2015): “Czech proverbs in the 17th century and now” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 160-168.
- L'HOMME, Marie-Claude e LEROYER, Patrick (2009): “Combining the semantics of collocations with situation-driven search paths in specialized dictionaries” en *Terminology* 15(2) (2009); 258-283.
(2011): Vêxase JOUSSE, Anne-Laure (2011).
- LAMBREY, Florie e LAREAU, François (2015): “Le traitement des collocations en génération de texte multilingue” en *Actes de la 22e conférence TALN*. Caen, France. [http://olst.ling.umontreal.ca/pdf/Lambrey_Lareau_TALN2015.pdf] [20.1.2016]
- LAPORTE, Éric (2012): “Corpus Linguistics And Phrase-Paremiology” en ORTIZ ÁLVAREZ, Mª Luisa (org.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*. Volume 1. Campinas: Pontes Editores; 255-268.
- LAREAU, François (2015): Vêxase LAMBREY, Florie (2015).
- LAUHAKANGAS, Outi (2015a): “Categorization of Proverbs” en HRISZTOVA-GOTTHARDT, Hrisztalina e ALEKSA VARGA, Melita (eds.) (2015): *Introduction to Paremiology*. Berlin: De Gruyter; 49-66.
(2015b): “Proverbs as precision guided humor” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 531-541.
- LEAL RIO, Maria Jesús (2014): “Fraseologia gastronómica actual del español peninsular: metáforas comestibles del discurso cotidiano” en SILVA, Suzete (org.) (2014): *Fraseologia & Cia. Entabulando diálogos reflexivos*. 2ª edición ampliada. Campinas: Pontes Editores; 217-226.
- LEI, Chunyi (2015): Vêxase PAMIES, Antonio (2015).

- LEIVA ROJO, Jorge (2014). “Translating phraseological units with a little help... from corpora” en DURÁN MEDINA, José Francisco (coord.): *La era de las TT.II.CC. en la nueva docencia*. Madrid: McGraw Hill; 207-216.
- LEROYER, Patrick (2009): Véxase L’HOMME, Marie-Claude (2009). (2011): Véxase JOUSSE, Anne-Laure (2011).
- LEWANDOWSKA, Anna e ANTOS, Gerd (2015): “Cognitive Apects of Proverbs” en HRISZTOVA-GOTTHARDT, Hrisztalina e ALEKSA VARGA, Melita (eds.) (2015): *Introduction to Paremiology*. Berlin: De Gruyter; 162-181.
- LINARES, Lidwine (2012): “Les proverbes au Siècle d’Or à la frontière entre fait littéraire et fait social” en *Les Cahiers de Framespa*, 10: *Les proverbes espagnols au Siècle d’Or*. [<http://framespa.revues.org/1671#text>] [25.1.2016].
- LITOVKINA, Anna T. (2015): “Anti-proverbs” en HRISZTOVA-GOTTHARDT, Hrisztalina e ALEKSA VARGA, Melita (eds.) (2015): *Introduction to Paremiology*. Berlin: De Gruyter; 326-347.
- LIZARRITURRI ROSENDE, Antonio F. (2009): “Antropoloxía de 113 adaxios galegos” en *Adra 4* (2009). Santiago de Compostela: Museo do Pobo Galego; 81-96.
- LONČAR, Ivana (2014): “Nombres propios de la fraseología croata: patrimonio de connotaciones histórico-culturales” en *Language Design* 16 (2014). Universitat Autònoma de Barcelona; 63-80. [http://elies.rediris.es/Language_Design/LD16/LD16_04_Loncar.pdf] [8.1.2016].
- LY, Toan Thang (2015): “Conceptualizing human body parts in proverbs: a cross-linguistic and cross-cultural study” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 110-121.
- MAC COINNIGH, Marcas (2015): “Structural Aspects of Proverbs” en HRISZTOVA-GOTTHARDT, Hrisztalina e ALEKSA VARGA, Melita (eds.) (2015): *Introduction to Paremiology*. Berlin: De Gruyter; 112-130.
- MACÍAS OTÓN, Elena (2015): “La traducción de fraseologismos jurídicos en clase de Terminología (francés-español)” en CONDE TARRÍO, Germán; MOGORRÓN HUERTA, Pedro; MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel e PRIETO GARCÍA-SECO, David (eds.) (2015): *Enfoques actuales para la traducción fraseológica y paremiológica: ámbitos, recursos y modalidades*. Biblioteca Fraseológica y Paremiológica. Serie “Monografías”, 6. Madrid: Centro Virtual Cervantes (Instituto Cervantes); 213-237.
- MAHMOUD AHMED, Yasmeen (2014): “Las traducciones al árabe de El Quijote de Miguel de Cervantes: análisis paremiológico de los refranes con correspondencia en árabe” en *Hermeneus* 16 (2014); 35-83. Facultad de Traducción e Interpretación de Soria, Universidad de Valladolid: Publicaciones de la Excm. Diputación.
- MANSILLA PEREZ, Ana (2014): “El campo conceptual de la ‘claridad’ en el discurso hablado desde un enfoque cognitivo en la fraseología bilingüe (alemán-español)” en *Revista de filología alemana*, Vol. 22 (2014); 227-238.

- (2015): “Reden wie ein Wusserfall - hablar por los codos. Un estudio fraseológico cognitivo (español-alemán) del campo conceptual de la ‘cantidad’ en el discurso hablado” en CONDE TARRÍO, Germán; MOGORRÓN HUERTA, Pedro; MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel e PRIETO GARCÍA-SECO, David (eds.) (2015): *Enfoques actuales para la traducción fraseológica y paremiológica: ámbitos, recursos y modalidades*. Biblioteca Fraseológica y Paremiológica. Serie “Monografías”, 6. Madrid: Centro Virtual Cervantes (Instituto Cervantes); 45-57.
- MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel (2012): “El proceso de constitución de las unidades fraseológicas y algunos problemas fundamentales” en *Lingüística en la Red* 01/2012; 12 (Monográfico: II Jornadas de Lengua y Comunicación. La fraseología y la paremiología (60 años después de la Introducción a la lexicografía moderna de D. Julio Casares)); 1-52. [https://www.researchgate.net/publication/274824756_El_proceso_de_constitucion_de_las_unidades_fraseologicas_y_algunos_problemas_fundamentales] [21.1.2016].
- (2014): “Motivación y arbitrariedad en la desautomatización fraseológica (sobre sus implicaciones didácticas)” en MOGORRÓN HUERTA, Pedro e MEJRI, Salah (eds.) (2014): *Fijación, Traducción, Variación y Desautomatización / Figement, Traduction, Variation, Défigement*. Publicaciones de la Universidad de Alicante; 202 páxs. [https://www.researchgate.net/publication/282777899_MOTIVACION_Y_ARBITRARIEDAD_EN_LA_DESAUTOMATIZACION_FRASEOLOGICA SOBRE SUS IMPLICACIONES DIDACTICAS] [15.11.2016].
- MARTÍNEZ BELCHÍ, Evaristo (2015): “Recursos en línea sobre corpus y su utilidad para la traducción de unidades fraseológicas” en CONDE TARRÍO, Germán; MOGORRÓN HUERTA, Pedro; MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel e PRIETO GARCÍA-SECO, David (eds.) (2015): *Enfoques actuales para la traducción fraseológica y paremiológica: ámbitos, recursos y modalidades*. Biblioteca Fraseológica y Paremiológica. Serie “Monografías”, 6. Madrid: Centro Virtual Cervantes (Instituto Cervantes); 85-96.
- MARTÍNEZ GONZÁLEZ, Estela (2006): “Expresiones populares de la comunidad de Villa y Tierra de Olmedo” en *Revista de Folklore* 304 (2006); 134-142. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=2302>] [20.1.2016].
- MBANGALE, Machozi Tshopo (2015a): “A importância da metáfora, metonímia e sinédoque nos provérbios Nande (R.D.Congo)” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 499-509.
- (2015b): “The importance of the metaphor, the metonymy and the synecdoche in the Nande proverbs (D.R.Congo)” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 510-513.

- MEJRI, Salah (2012): “Délimitation des unités phraséologiques” en ORTIZ ÁLVAREZ, Mª Luisa (org.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*. Volume 1. Campinas: Pontes Editores; 139-156.
- (2014): Véxase MOGORRÓN HUERTA, Pedro (2014).
- MELLADO BLANCO, Carmen (2015): “Antiphrasis-based Comparative Constructional Idioms in Spanish” en GONZÁLEZ REY, Mª Isabel (ed.): *Phraseology, Phraseodidactics and Construction Grammar(s)*, *Journal of Social Sciences*: 11(3); 111-127. [<http://thescipub.com/PDF/jssp.2015.111.127.pdf>] [1.2.2016].
- MENA MARTÍNEZ, Florentina e SÁNCHEZ MANZANARES, Carmen (2015): “Los usos creativos de las UF: implicaciones para su traducción (inglés-español)” en CONDE TARRÍO, Germán; MOGORRÓN HUERTA, Pedro; MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel e PRIETO GARCÍA-SECO, David (eds.) (2015): *Enfoques actuales para la traducción fraseológica y paremiológica: ámbitos, recursos y modalidades*. Biblioteca Fraseológica y Paremiológica. Serie “Monografías”, 6. Madrid: Centro Virtual Cervantes (Instituto Cervantes); 59-76.
- MÉTRICH, René e HEINRICH, Wilma [no prelo]: “Français, italien : deux langues romanes face aux ‘particules modales’ de l’allemand” en ALBRECHT, Jörn e MÉTRICH, René (eds.) [no prelo]: *Manuel de traductologie*. Colección Manuals of Romance Linguistic, 5. De Gruyter; 600 páxs.
- MIEDER, Wolfgang (2015a): ‘*Different Strokes For Different Folks*’. *1250 authentisch amerikanische Sprichwörter*. Bochum: Brockmeyer Verlag.
- (2015b): “*Different ways to make life’s gold: three valedictory messages of a university course on proverbs*” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICPI4 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 123-147.
- (2015c): ‘*Goldene Morgenstunde*’ und ‘*Früher Vogel*’: *Zu einem Sprichwörterpaar in Literatur, Medien und Karikaturen*. Wien: Praesens-Verlag; 315 páxs.
- (2015d): “Origin of Proverbs” en HRISZTOVA-GOTTHARDT, Hrisztalina e ALEKSA VARGA, Melita (eds.) (2015): *Introduction to Paremiology*. Berlin: De Gruyter; 28-44.
- MOGORRÓN HUERTA, Pedro e MEJRI, Salah (eds.) (2014): *Fijación, Traducción, Variación y Desautomatización / Figement, Traduction, Variation, Défigement*. Publicaciones de la Universidad de Alicante; 202 páxs.
- MOLERO PEREA, Clara María (2012): “La adquisición del léxico en el aula de E/LE en contextos multilingües: la teoría de las colocaciones léxicas como solución a las interferencias léxicas” en BLECUA, Beatriz et al. (2012): *XXIII Congreso Internacional de la ASELE: Plurilingüismo y enseñanza de ELE en contextos multiculturales*. Girona; 605-612. [http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/pdf/23/23_0061.pdf] [21.12.2016].
- MONTEIRO-PLANTIN, Rosemeire Selma (2014): “Produtividade fraseológica: do cognitivo ao cultural uma análise linguística de títulos de telenovelas” en SILVA, Suzete (org.) (2014): *Fraseologia & Cia. Entabulando diálogos reflexivos*. 2ª edición ampliada. Campinas: Pontes Editores; 195-216.

- MONTEIRO-PLANTIN, Rosemeire Selma (ed.) (2015): ‘*Certas palabras o vento não leva*’. *Homenagem ao professor Antonio Pamies Bertrán*. Fortaleza, Brasil: Editorial Parole.
- MONTORO DEL ARCO, Esteban T. (2012) “Fraseología y paremiología” en *Reflexión lingüística y lengua en la España del siglo XIX: marcos, panoramas y nuevas aportaciones*. München: Lincom; 173-196.
- MORI, Yoko (2015): “Japanese proverbs in the traditional art compared to Pieter Bruegel the elder’s Netherlandish proverbs (1559)” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 43-59.
- MOSQUEIRA, Estela (2010): Véxase ALONSO RAMOS, Margarita (2010a) e (2010b). (2011): Véxase VINCZE, Orsolya (2011a) e (2011b). (2013): Véxase WANNER, Leo (2013b).
- MOULIN, Claudine; GUREVYCH, Iryna; FILATKINA, Natalia e ECKART DE CASTILHO, Richard (2015): “Analyzing Formulaic Patterns in Historical Corpora” en GIPPERT, Jost e GEHRKE, Ralf (eds.): *Historical Corpora. Challenges and Perspectives*. Tübingen: Narr; 51-63. [http://www.academia.edu/11614058/_joint_with_Iryna_Gurevych_Natalia_Filatkina_Richard_Eckart_de_Castilho_Analyzing_Formulaic_Patterns_in_Historical_Corpora_in_Jost_Gipbert_Ralf_Gehrke_eds_Historical_Corpora_Challenges_and_Perspectives_T%C3%BCbingen_Narr_2015_p_51-63] [25.1.2016].
- NACISCIONE, Anita (2015a): “On basic terminology in proverb research: a cognitive study” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 445-447.
- (2015b): “Rethinking Basic Terminology in Proverb Research: A Cognitive Study” en MIEDER, W. (ed.) (2015): *Proverbium: Yearbook of International Proverbs Scholarship. Vol. 32*. Burlington : The University of Vermont. [http://www.euophras.org/images/stories/AN_2015_PROVERB_TERMINOLOGY.pdf] [1.2.2016].
- NAVARRO CARRASCOSA, Carlos (2012): “Actividades prácticas para la enseñanza de la fraseología en la clase de E/LE” en *Profesores de español en los Balcanes*, nº 1 (2012); 29-43. [https://www.academia.edu/11779093/ACTIVIDADES_PR%C3%81CTICAS_PARA_LA_ENSE%C3%91ANZA_DE_LA_FRASEOLOG%C3%8DA_EN_LA_CLASE_DE_ELE] [14.4.2015].
- NAVARRO COY, Marta (2015): Véxase GÁLVEZ VIDAL, Alba M.
- NAZAR, Rogelio (2013): Véxase WANNER, Leo (2013b).
- NORRICK, Neal R. (2015): “Subject Area, Terminology, Proverb Definitions, Proverb Features” en HRISZTOVA-GOTTHARDT, Hrisztalina e ALEKSA VARGA, Melita (eds.) (2015): *Introduction to Paremiology*. Berlin: De Gruyter; 7-25.
- OLÍMPIO DE OLIVEIRA SILVA, Maria Eugênia (2012): “Por uma produção fraseográfica efetiva: desafios e metas” en ORTIZ ÁLVAREZ, Mª Luisa (org.)

- (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*. Volume 1. Campinas: Pontes Editores; 237-245.
- OLIVEIRA, Lucie (2012): Véxase SARACHO, Marta (2012).
- ORLIAC, Brigitte (2004): *Automatisation du repérage et de l'encodage des collocations en langue de spécialité*. Tese de doutoramento. Université de Montréal. [<http://olst.ling.umontreal.ca/pdf/PhDOrliac.pdf>].
- OROL GONZÁLEZ, Ana (2014): “Un modelo de actividades para aprender colocaciones” en CONTRERAS IZQUIERDO, Narciso M. (ed.) (2014): *La enseñanza del español como LE/L2 en el siglo XXI*. XXIV Congreso Internacional de la ASELE. Jaén, 2013; 551-563. [http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/pdf/24/24_551.pdf] [20.1.2016].
- (2015): “Construcción de una lista de colocaciones para medir la competencia colocacional” en *E-Aesla*, nº1. [<http://cvc.cervantes.es/lengua/eaesla/pdf/01/09.pdf>] [22.1.2016].
- OROL GONZÁLEZ, Ana e ALONSO RAMOS, Margarita (2013): “A Comparative Study of Collocations in a Native Corpus and a Learner Corpus of Spanish” en *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, vol. 96 (2013); 563-570. [<http://www.dicesp.com/app/webroot/files/file/Oro1%20Gonz%C3%A1lez%20and%20Alonso%20Ramos%202013.pdf>] [22.1.2016].
- ORTEGA MADRID, Juan (2015): “Fraseología nacida del Nuevo Testamento” en *Revista de Folklore* 396 (2015); 23-43. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=3964>] [20.1.2016].
- ORTIZ ÁLVAREZ, Mª Luisa (org.) (2012a): “Estudos fraseológicos no Brasil: estado da arte” en ORTIZ ÁLVAREZ, Mª Luisa (org.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*. Volume 1. Campinas: Pontes Editores; 355-375.
- (2012b): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*. Volume 1. Campinas: Pontes Editores.
- (2014): “Apresentação - entabulando a conversação...” en SILVA, Suzete (org.) (2014): *Fraseologia & Cia. Entabulando diálogos reflexivos*. 2ª edición ampliada. Campinas: Pontes Editores; 11-18.
- (2014): “Dando conta do recado: a motivação metafórica das expressões idiomáticas” en SILVA, Suzete (org.) (2014): *Fraseologia & Cia. Entabulando diálogos reflexivos*. 2ª edición ampliada. Campinas: Pontes Editores; 21-41.
- (2015): “A competência fraseológica no aprendizado de expressões idiomáticas” en MONTEIRO-PLANTIN, Rosemeire Selma (org.) (2015): *‘Certas palavras o vento não leva’*. *Homenagem ao professor Antonio Pamies Bertrán*. Fortaleza, Brasil: Editorial Parole; 261-286.
- ORTWEILLER TAGNIN, Stella E. (2012): “Fraseologia especializada para tradutores-glossários direcionados pelo corpus” en ORTIZ ÁLVAREZ, Mª Luisa (org.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*. Volume 1. Campinas: Pontes Editores; 333-344.
- PALAGAR, John Ivan V. (2015): “Towards a taxonomy of metaphors of a curtailed language: the case of Waray” en PIIRAINEN, Elisabeth e SHERRIS, Ari

- (2015): *Language Endangerment. Disappearing metaphors and shifting conceptualizations*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins; 65-90.
- PAMIES BERTRÁN, Antonio (2012): “O projeto ‘Dicionários Culturais’” en ORTIZ ÁLVAREZ, Mª Luisa (org.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*. Volume 1. Campinas: Pontes Editores; 345-354.
- (2014): “Provérbios fitonímicos e plantas proverbiais” en SILVA, Suzete (org.) (2014): *Fraseologia & Cia. Entabulando diálogos reflexivos*. 2ª edición ampliada. Campinas: Pontes Editores; 79-104.
- PAMIES, Antonio; LEI, Chunyi e CRAIG, Margaret (2015): “Fruits are Results: On the Interaction between Universal Archi-Metaphors, Ethno-Specific Culturemes and Phraseology” en *Journal of Social Sciences*. [<http://thescipub.com/PDF/ofsp.10060.pdf>]. [24.8.2015].
- PANIZO RODRÍGUEZ, Juliana (1983): “Contribución al estudio de los refranes en Tierra de Campos” en *Revista de Folklore* 31 (1983); 23-31. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=280>] [20.1.2016].
- (1984): “Expresiones del folklore palentino” en *Revista de Folklore* 39 (1984); 98-105. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?ID=353>] [20.1.2016].
- (1985): “Refranes alusivos a la lluvia” en *Revista de Folklore* 60 (1985); 201-202. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=523>] [20.1.2016].
- (1986a): “Refranes alusivos a la ganadería” en *Revista de Folklore* 68 (1986); 71-72. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=592>] [20.1.2016].
- (1986b): “Refranes relacionados con el calendario agrícola” en *Revista de Folklore* 71 (1986); 179-180. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=616>] [20.1.2016].
- (1987a): “Origen de algunos dichos famosos del idioma castellano” en *Revista de Folklore* 77 (1987); 174-177. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=660>] [20.1.2016].
- (1987b): “Paremias agrícolas” en *Revista de Folklore* 79 (1987); 35-36. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=679>] [20.1.2016].
- (1987c): “Paremias alusivas al vino” en *Revista de Folklore* 82 (1987); 142-144. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=701>] [20.1.2016].
- (1988a): “Refranes alusivos a la amistad” en *Revista de Folklore* 86 (1988); 70-72. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=729>] [20.1.2016].
- (1988b): “Expresiones de folklore vallisoletano” en *Revista de Folklore* 88 (1988); 143-144. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=741>] [20.1.2016].
- (1988c): “Sabiduría popular: los refranes” en *Revista de Folklore* 92 (1988); 44-48. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=862>] [20.1.2016].
- (1988d): “Origen de algunas expresiones coloquiales” en *Revista de Folklore* 93 (1988); 83-85. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=870>] [20.1.2016].

- (1988e): “Dichos castellanos” en *Revista de Folklore* 96 (1988); 212-216. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=895>] [20.1.2016].
- (1989a): “Refranes alusivos al carnaval” en *Revista de Folklore* 98 (1989); 67-71. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=909>] [20.1.2016].
- (1989b): “Refranes glosados” en *Revista de Folklore* 99 (1989); 103-108. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=917>] [20.1.2016].
- (1989c): “Refranes alusivos a Dios y a los santos” en *Revista de Folklore* 105 (1989); 104-108. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=783>] [20.1.2016].
- (1989d): “Refranes alusivos a los Santos y a la agricultura” en *Revista de Folklore* 107 (1989); 179-180. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=798>] [20.1.2016].
- (1989e): “Dichos populares. Su significado” en *Revista de Folklore* 108 (1989); 212-216. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=807>] [20.1.2016].
- (1990a): “Refranes alusivos al matrimonio” en *Revista de Folklore* 116 (1990); 68-72. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1394>] [20.1.2016].
- (1990b): “La infancia en el refranero” en *Revista de Folklore* 118 (1990); 141-144. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1408>] [20.1.2016].
- (1991): “Cuarenta dichos populares” en *Revista de Folklore* 129 (1991); 104-109. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1015>] [20.1.2016].
- (1992a): “Refranes alusivos a la enseñanza” en *Revista de Folklore* 135 (1992); 96-102. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1058>] [20.1.2016].
- (1992b): “Refranes alusivos al parentesco” en *Revista de Folklore* 138 (1992); 205-212. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1086>] [20.1.2016].
- (1992c): “La mujer en el refranero” en *Revista de Folklore* 144 (1992); 198-202. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1135>] [20.1.2016].
- (1993a): “Refranes alusivos a las estaciones del año” en *Revista de Folklore* 146 (1993); 70-72. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1151>] [20.1.2016].
- (1993b): “Origen de algunos refranes” en *Revista de Folklore* 148 (1993); 140-144. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1167>] [20.1.2016].
- (1993c): “Refranes alusivos al tiempo” en *Revista de Folklore* 151 (1993); 29-36. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1192>] [20.1.2016].
- (1993d): “Algunos refranes glosados” en *Revista de Folklore* 155 (1993); 171-177. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1225>] [20.1.2016].
- (1993e): “La salud y la enfermedad en el refranero” en *Revista de Folklore* 156 (1993); 210-216. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1202>] [20.1.2016].
- (1994a): “La belleza y la bondad en el refranero” en *Revista de Folklore* 157 (1994); 31-36. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1237>] [20.1.2016].

- (1994b): “Refranes alusivos al trabajo” en *Revista de Folklore* 163 (1994); 31-36.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1286>] [20.1.2016].
- (1994c): “La riqueza y la pobreza en el refranero” en *Revista de Folklore* 167 (1994); 171-180.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1316>] [20.1.2016].
- (1995a): “Algunos refranes glosados” en *Revista de Folklore* 171 (1995); 103-108.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1450>] [20.1.2016].
- (1995b): “Refranes alusivos al juego” en *Revista de Folklore* 175 (1995); 20-25.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1469>] [20.1.2016].
- (1995c): “La paz y la guerra en el refranero” en *Revista de Folklore* 177 (1995); 105-108.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1482>] [20.1.2016].
- (1995d): “La suerte y la desgracia en el refranero” en *Revista de Folklore* 179 (1995); 173-180.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1492>] [20.1.2016].
- (1995e): “La Navidad y la alegría en el refranero” en *Revista de Folklore* 180 (1995); 212-216.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1498>] [20.1.2016].
- (1996a): “La confianza y la desconfianza en el refranero” en *Revista de Folklore* 184 (1996); 135-141.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1522>] [20.1.2016].
- (1996b): “Sabiduría popular: refranes y otras expresiones coloquiales” en *Revista de Folklore* 186 (1996); 199-216.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1533>] [20.1.2016].
- (1996c): “La vida humana en el refranero” en *Revista de Folklore* 189 (1996); 105-108.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1548>] [20.1.2016].
- (1996d): “El amor en el refranero” en *Revista de Folklore* 190 (1996); 138-144.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1563>] [20.1.2016].
- (1997a): “Frasas célebres y paremias relativas al honor y a la honradez” en *Revista de Folklore* 196 (1997); 141-144.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1585>] [20.1.2016].
- (1997b): “Refranes que ponen de manifiesto aspectos positivos de la vida” en *Revista de Folklore* 201 (1997); 103-108.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1621>] [20.1.2016].
- (1997c): “Paremias alusivas al ‘consejo’” en *Revista de Folklore* 204 (1997); 201-204.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1642>] [20.1.2016].
- (1998a): “Refranes y frases célebres alusivos a aspectos positivos de la amistad” en *Revista de Folklore* 205 (1998); 29-36.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1653>] [20.1.2016].
- (1998b): “Veinticuatro dichos famosos de Castilla y León” en *Revista de Folklore* 206 (1998); 69-72.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1661>] [20.1.2016].
- (1998c): “La muerte en el refranero” en *Revista de Folklore* 210 (1998); 190-192.

- [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1690>] [20.1.2016].
- (1998d): “Algunos frutos del campo en el refranero” en *Revista de Folklore* 214 (1998): 134-139.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1757>] [20.1.2016].
- (1999a): “El lenguaje de las flores y algunos refranes alusivos a las rosas” en *Revista de Folklore* 217 (1999): 34-36
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1702>] [20.1.2016].
- (1999b): “Parecias, frases celebres, canciones y poemas alusivos a la felicidad” en *Revista de Folklore* 220 (1999): 141-144.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1722>] [20.1.2016].
- (1999c): “Parecias, poemas y frases coloquiales en torno al agua” en *Revista de Folklore* 223 (1999): 34-36.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1805>] [20.1.2016].
- (2000a): “Locuciones usuales en Castilla y León” en *Revista de Folklore* 234 (2000): 212-216.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1872>] [20.1.2016].
- (2000b): “Refranes de la comarca de Aliste” en *Revista de Folklore* 238 (2000): 143-144.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1900>] [20.1.2016].
- (2000c): “Parecias en torno a la laboriosidad y al ocio” en *Revista de Folklore* 239 (2000): 176-180. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1904>] [20.1.2016].
- (2003): “Expresiones coloquiales de Tierra de Campos” en *Revista de Folklore* 275 (2003): 147-149.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=2115>] [20.1.2016].
- (2011): “Anotaciones al término refrán” en *Revista de Folklore* 356 (2011): 4-8.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=3562>] [20.1.2016].
- PATÍÑO, Pedro (2013): “FTA Corpus: a parallel corpus of English and Spanish Free Trade Agreements for the study of specialized collocations” en HAREIDE, Lidun; OAKES, Michael e JOHANSSON, Christer (eds.): *The many facets of Corpus Linguistics in Bergen*. Bergen (Norway): Bergen Language and Linguistics Studies, University of Bergen; 81-92.
- (2014): “Towards a definition of specialized collocation” en QUIROZ, Gabriel e PATÍÑO, Pedro (eds.): *LSP in Colombia: advances and challenges*. Bern: Peter Lang; 119-133.
- PARREIRA, Maria Cristina (2014): “Fraseologismos zoônimos do francês-português da pesquisa ao ensino” en SILVA, Suzete (org.) (2014): *Fraseologia & Cia. Entabulando diálogos reflexivos*. 2ª edición ampliada. Campinas: Pontes Editores; 123-140.
- PENADÉS MARTÍNEZ, Inmaculada (2012): “Didáctica de la fraseología y de la paremiología” en ORTIZ ÁLVAREZ, Mª Luisa (org.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*. Volume 1. Campinas: Pontes Editores; 91-117.

- PEREIRA, Ana Marques (2015): “As palavras são como as cerejas” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 31-39.
- PEREIRA, Pedro Costa e VUNGE, Antunes (2015): “Os desperdícios” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 514-521.
- PEREIRA-MÜLLER, Maria Margarida (2015): “A universalidade dos provérbios e dos contos tradicionais africanos” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 89-100.
- PÉREZ CASTELLANO, Antonio José (1993): “Fantasmas, diablos y refranes en una comedia de Vélez de Guevara” en *Revista de Folklore* 153 (1993); 83-89. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1208>] [20.1.2016].
- PERMUY HÉRCULES DE SOLAS, Iris C. (2015): “El uso de diccionarios monolingües para la traducción inversa de pemiias. Casos prácticos” en CONDE TARRÍO, Germán; MOGORRÓN HUERTA, Pedro; MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel e PRIETO GARCÍA-SECO, David (eds.) (2015): *Enfoques actuales para la traducción fraseológica y paremiológica: ámbitos, recursos y modalidades*. Biblioteca Fraseológica y Paremiológica. Serie “Monografías”, 6. Madrid: Centro Virtual Cervantes (Instituto Cervantes); 77-84.
- PETE, Tachini (2015): Véxase SHERRIS, Ari (2015).
- PETROVA, Roumyana (2015): “Contrastive Study of Proverbs” en HRISZTOVA-GOTTHARDT, Hrisztalina e ALEKSA VARGA, Melita (eds.) (2015): *Introduction to Paremiology*. Berlin: De Gruyter; 243-258.
- PIIRAINEN, Elisabeth (2015a): “‘Dat ass Chinesech fir mech’ - ‘é grego para mim’ - ‘to mi je turško’: Fremde Sprachen in einer verbreiteten Redensart” en GRANDL, Christian e MCKENNA, Kevin J. (eds.) (2015): *‘Bis dat, qui cito dat’. Gegengabe in Paremiology, Folklore, Language, and Literature. Honoring Wolfgang Mieder on His Seventieth Birthday*. En colaboración con Elisabeth Piirainen e Andreas Nolte. Frankfurt/M.: Peter Lang; 319-330.
- (2015b): Véxase DOBROVOL’SKIJ, Dmitrij (2015).
- (2015c): “Widespread idioms in Europe and beyond: new insights into figurative language” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 15-30.
- (2015d): “Zur europaweiten Verbreitung von Idiomen. Ursachen und Hintergründe” en ZELIĆ, Tomislav; SAMBUNJAK, Zaneta e PAVIĆ PINTARIĆ, Anita (eds.) (2015): *Europa? Zur Kulturgeschichte einer Idee*. Würzburg: Königshausen & Neuman; 361-382.

- PIIRAINEN, Elisabeth e SHERRIS, Ari (2015): *Language Endangerment. Disappearing metaphors and shifting conceptualizations*. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins.
- PIRES, Filipe (2015a): “Lucidez e cegueira em Saramago: visão identitária ficcionada com provérbios” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 448-467.
- (2015b): “Lucidity and blindness in Saramago: identitarian fictionalized vision with proverbs” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 467-485.
- PRAT FERRER, Juan José (2008): “El refranero y la gastronomía tradicional española” en *Revista de Folklore* 335 (2008); 147-154.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=2518>] [20.1.2016].
- PRIETO, Sabela (2010): Véxase ALONSO RAMOS, Margarita (2010a) e (2010b).
(2011): Véxase VINCZE, Orsolya (2011).
(2013): Véxase WANNER, Leo (2013b).
- QUERO GERVILLA, Enrique F. (2015): Véxase DÍAZ FERRERO, Ana María (2015).
- RÁDIS BAPTISTA, Livia Márcia Tiba (2014): “Fraseologia: discurso, interculturalidade e tradução” en SILVA, Suzete (org.) (2014): *Fraseologia & Cia. Entabulando diálogos reflexivos*. 2ª edición ampliada. Campinas: Pontes Editores; 61-78.
- REIG, Eugeni S. (2013): “El gat està gitat en el foguer” en *El punt avui*. 13.5.2013.
[<http://www.elpuntavui.cat/article/5-cultura/19-cultura/645145-el-gat-esta-gitat-en-el-foguer.html>] [4.1.2016].
- REMARTINEZ MAESTRO, María Jesús (2002): “Palabras y expresiones propias del habla de Pastrana (Guadalajara)” en *Revista de Folklore* 261 (2002); 104-108.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=2035>] [20.1.2016].
- RESECK, Tamar (2015): *Präverbien im Megrelischen*. Diversitas Linguarum. Volume 37. Universitätsverlag DR. N. Brockmeyer.
- ROBICHAUD, Benoît (2011): Véxase JOUSSE, Anne-Laure (2011).
- ROCHA-TRINDADE, Maria Beatriz (2015a): “Amobilidade contemplada nos provérbios em Portugal” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 306-316.
- (2015b): “Mobility in Portuguese proverbs” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 316-325.
- RODRÍGUEZ DE LA TORRE, Fernando (1997): “Las cuatro letras. El supuesto puterío de algunas localidades españolas. Recolección de refranes tópicos y reflexiones” en *Revista de Folklore* 200 (1997); 47-54. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1609>] [20.1.2016].
- (2009): “345 paremias sobre el día de la candelaria” en *Revista de Folklore* 337 (2009); 14-32.

- [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=2544>] [20.1.2016].
- RODRÍGUEZ PLASENCIA, José Luis (2013): “Algunos personajes proverbiales y del refranero” en *Revista de Folklore* 380 (2013); 26-35.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=3803>] [20.1.2016].
- ROJAS, Darío e AVILÉS, Tania (2014): “Ideologías lingüísticas en la fraseología del español de Chile: dos momentos, una concepción del lenguaje” en GONZÁLEZ VERGARA, Carlos (dir.) (2014): *Onomázein*, 29. Universidad Católica de Chile; 64-77. [http://www.onomazein.net/Articulos/N29/29_6_Rojas_CORREGIDO.pdf] [21.1.2016].
- ROJO LÓPEZ, Ana María (2015): “¿Con metáfora o sin ella? Sobre la traducción de las unidades fraseológicas metafóricas” en CONDE TARRÍO, Germán; MOGORRÓN HUERTA, Pedro; MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel e PRIETO GARCÍA-SECO, David (eds.) (2015): *Enfoques actuales para la traducción fraseológica y paremiológica: ámbitos, recursos y modalidades*. Biblioteca Fraseológica y Paremiológica. Serie “Monografías”, 6. Madrid: Centro Virtual Cervantes (Instituto Cervantes); 111-128.
- RÚA ALLER, Francisco Javier e GARCÍA ARMESTO, Mª Jesús (2014): “La duración del día en el refranero leonés” en *Revista de Folklore* 388 (2014); 4-25. [<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=3882>] [20.1.2016].
- RUBIO GÓMEZ, José (2015): “Sacar jugo al cuento con expresiones coloquiales con doble significado” en CONTRERAS IZQUIERDO, Narciso M. (ed.) (2015): *La enseñanza del español como LE/L2 en el siglo XXI*. XXIV Congreso Internacional de la ASELE. Jaén, 2013; 935-939.
[http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/pdf/24/24_935.pdf] [20.1.2016].
- SÁNCHEZ LÓPEZ, Elena (2013): *Estudi de la llengua d'Ausiàs March a través de les col·locacions. Una aproximació semiautomàtica*. Berlín / Boston: Walter de Gruyter (Beihefte zur Zeitschrift für romanische Philologie, 372), 178 páxs.
- SÁNCHEZ MANZANARES, Carmen (2015): Véxase MENA MARTÍNEZ, Florentina (2015).
- SANTIAGO ÁLVAREZ, Cándido (2006): “Refranes de tema entomológico” en *Revista de Folklore* 311 (2006); 158-169.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=2344>] [20.1.2016].
- (2010): “Refranes de tema entomológico (y ii)” en *Revista de Folklore* Extra 1 (2010); 87-112.
[<http://media.cervantesvirtual.com/jdiaz/rf2010.pdf>]. [20.1.2016].
- (2011): “Refranes sobre animales invertebrados no artrópodos” en *Revista de Folklore* 355 (2011); 32-41.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=3555>] [20.1.2016].
- SANTOS, Maria Paula (2015): Véxase CATALUNA, Emília (2015).
- SANZ, Ignacio (2007): “Las palabras dichosas. Algunas fórmulas para comenzar y acabar los cuentos de tradición oral” en *Revista de Folklore* 321 (2007); 106-108.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=2413>] [20.1.2016].

- (2015): Véxase DE SANTOS, Claudia (2015).
- SARACHO ARNÁIZ, Marta (2015a): *La fraseología del español: una propuesta de didactización para la clase ELE basada en los somatismos*. Dirixida por: MELLADO BLANCO, Carmen e JIMÉNEZ JULIÁ, Tomás. Tese de doutoramento. Universidade de Santiago de Compostela. [<http://hdl.handle.net/10347/13585>] [20.1.2016].
- (2015b): “¿Te echo una mano con las expresiones idiomáticas?” en CONTRERAS IZQUIERDO, Narciso M. (ed.) (2015): *La enseñanza del español como LE/L2 en el siglo XXI*. XXIV Congreso Internacional de la ASELE. Jaén, 2013; 649-661. [http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/pdf/24/24_649.pdf] [20.1.2016].
- SARACHO, Marta e OLIVEIRA, Lucie (2012): “Clase multimedia y multilingüe para la enseñanza-aprendizaje de expresiones idiomáticas (ELE y FLE)” en BLECUA, Beatriz et al. (2015): *XXIII Congreso Internacional de la ASELE: Plurilingüismo y enseñanza de ELE en contextos multiculturales*. Girona; 802-809. [http://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/asele/pdf/23/23_0081.pdf] [21.1.2016].
- SATORRES CALABUIG, Vicent (2015): Véxase SIERRA SORIANO, Ascensión (2015).
- SCHAEFER, Paul (2015): “Hot eyes, white stomach: emotions and character qualities in Safaliba metaphor” en PIIRAINEN, Elisabeth e SHERRIS, Ari (2015): *Language Endangerment. Disappearing metaphors and shifting conceptualizations*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins; 91-110.
- SEVILLA MUÑOZ, Julia (2012a): “¿Tanto va el cántaro a la fuente que... encuentra un universal paremiológico?” en *Les Cahiers de Framespa*, 10: *Les proverbes espagnols au Siècle d’Or*. [<http://framespa.revues.org/1641>] [25.2.2016].
- (2012b): “Trayectoria de los estudios paremiológicos” en ORTIZ ÁLVAREZ, Mª Luisa (org.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*. Volume 1. Campinas: Pontes Editores; 119-137.
- SEVILLA MUÑOZ, Manuel (2015): “Las unidades fraseológicas del discurso científico-técnico y su traducción (inglés-español)” en CONDE TARRÍO, Germán; MOGORRÓN HUERTA, Pedro; MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel e PRIETO GARCÍA-SECO, David (eds.) (2015): *Enfoques actuales para la traducción fraseológica y paremiológica: ámbitos, recursos y modalidades*. Biblioteca Fraseológica y Paremiológica. Serie “Monografías”, 6. Madrid: Centro Virtual Cervantes (Instituto Cervantes); 239-256.
- SHARAB, Moayad (2014): “Los hechos de comer y beber en la fraseología y la paremiología de Jordania: Un estudio analístico” en *Language Design* 16 (2014). Universitat Autònoma de Barcelona; 23-40. [http://elies.rediris.es/Language_Design/LD16/LD16_02_Sharab.pdf] [8.1.2016].
- SHERRIS, Ari (2015): Véxase PIIRAINEN, Elisabeth (2015).

- SHERRIS, Ari; PETE, Tachini e HAYNES, Erin (2015): “Literacy and language instruction: Flathead Salish metaphor and a task-based pedagogy for its revitalization” en PIIRAINEN, Elisabeth e SHERRIS, Ari (2015): *Language Endangerment. Disappearing metaphors and shifting conceptualizations*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins; 111-136.
- ŠICHOVÁ, Kateřina (2015a): “Jak frazémy dělají reklamu: Úvahy k typologii frazémů v reklamě” en PETKEVIČ, Vladimír; ADAMOVIČOVÁ, Ana e CVRČEK, Václav (eds.) (2015): *Radost z jazyků. Sborník příspěvků k 75. narozeninám prof. Františka Čermáka*. Praha: NLN; 138-173 .
- (2015b): “Passen Faust und Auge zusammen? Phraseologische faux amis für Deutsch und Tschechisch” en ZENDEROWSKA-KORPUS, Grażyna (ed.) (2015): *Phraseologie und kommunikatives Handeln. (= Beiträge zur Fremdsprachenvermittlung, Sonderheft 21)*. Landau: VEP-Verlag; 103-130.
- SIERRA SORIANO, Ascensión e SATORRES CALABUIG, Vicent (2015): “La traducción de la fijación, pseudo-fijación y post-fijación en los libretos de ópera (francés-español-valenciano)” en CONDE TARRÍO, Germán; MOGORRÓN HUERTA, Pedro; MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel e PRIETO GARCÍA-SECO, David (eds.) (2015): *Enfoques actuales para la traducción fraseológica y paremiológica: ámbitos, recursos y modalidades*. Biblioteca Fraseológica y Paremiológica. Serie “Monografías”, 6. Madrid: Centro Virtual Cervantes (Instituto Cervantes); 195-212.
- SILVA VALENTE, Carla Marisa (2015a): “A tradução paremiológica. Traduzir o intraduzível nas obras de Mia Couto com o auxílio de modernos mecanismos tecnológicos e cibernéticos” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 357-366.
- (2015b): “The paremiological translation. Translating the untranslatable in the works of Mia Couto with the aid of modern technologies and cyber-mechanisms” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 366-375.
- SILVA, Suzete (org.) (2014a): *Fraseologia & Cia. Entabulando diálogos reflexivos*. 2ª edición ampliada. Campinas: Pontes Editores.
- (2014b): “O aspecto constitutivo do détournement proverbial de captação e de subversão segundo a teoria de maingueneau e grésillon” en SILVA, Suzete (org.) (2014): *Fraseologia&cia. Entabulando diálogos reflexivos*. 2ª edición ampliada. Campinas: Pontes Editores; 285-303.
- SIMILARU, Alexandra (2014): “Les proverbes dans ‘Les nouvelles exemplaires de Cervantes’ e leur traduction en roumain” en TEODORESCU, Cristiana-Nicola (ed.) (2014): *Analele Universității din Craiova, Seria Științe Filologice: Lingvistică, Anul XXXVI, Nr.1-2, 2014*. Craiova: Editura Universitaria; 172-177.

- SOARES, Lina (2015a): “O vinho na tradição portuguesa” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 172-180.
- (2015b): “The wine in Portuguese tradition” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 180-183.
- SOARES, Marinela (2014): *Comer a gosto, andar à moda. Contributo para a Dieta Mediterrânea*. Tavira: Tipografia Tavirense.
- (2015a): *Provérbios de Aperitivo*. Tavira: Tipografia Tavirense.
- (2015b): “Os provérbios na rota dos monumentos – um projecto cultural no Algarve” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 386-396.
- (2015c): “The proverbs on the route of monuments - a project in Algarve” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 397-402.
- SOARES, Rui João Baptista (2014): *Cada monumento, seu momento. Cada momento, seu monumento. Agenda Proverbial*. Tavira: Tipografia Tavirense; 112 páxs.
- (2015): “Matemática e paremiologia: aspectos comuns” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 603-609.
- SOLANO RODRÍGUEZ, M. Ángeles (2015): “Fraseología discursiva y expresividad en francés contemporáneo” en CONDE TARRÍO, Germán; MOGORRÓN HUERTA, Pedro; MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel e PRIETO GARCÍA-SECO, David (eds.) (2015): *Enfoques actuales para la traducción fraseológica y paremiológica: ámbitos, recursos y modalidades*. Biblioteca Fraseológica y Paremiológica. Serie “Monografías”, 6. Madrid: Centro Virtual Cervantes (Instituto Cervantes); 9-22.
- SOLIS, Ron (2015): “Kamali`i `ike `ole i ka helu pō: proverbs and reversing the usual intergenerational transfer of knowledge and language” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 244-258.
- SOU DO, Ana Raquel (2015): *Véxase CATALUNA*, Emília (2015).
- STARK, Eija (2015): “Proverbs as historical media and messages” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 347-356.

- STEYER, Kathrin (2015): “Proverbs from a Corpus Linguistic Point of View”, en HRISZTOVA-GOTTHARDT, Hrisztalina e ALEKSA VARGA, Melita (eds.) (2015): *Introduction to Paremiology*. Berlin: De Gruyter; 206-227.
- SZERSZUNOWICZ, Joanna (2012): “Routine Formulae and Culture: On Polish Hospitality Scenario and Phraseology” en ORTIZ ÁLVAREZ, Maria Luisa (ed.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*, vol. II. Campinas; 327-342.
- (2013a): “Connotations and Schemata in Phraseology (on the example of the Polish unit ‘druga Japonia’)” en INOUE, Ai e KANZAKI, Takaaki (eds.) (2013): *Aspects of English Studies in the 21st Century Linguistic and Cultural*. Kaitakusha, Tokyo; 398-427.
- (2013b): “The autostereotype reflected in phraseological units as a translation problem. ‘Polak potrafi’: a case study” en BENAYOUN, Jean-Michel; KÜBLER, Natafie e ZOUOGBO, Jean-Philippe (eds.) (2013): *Parémiologie. Proverbes et formes voisines*, vol. III. Presses Universitaires de Sainte Gemme; 263-280.
- (2015): “Italian proverbs on inhabitants of places in Italy: their culture-boundness and cross-linguistic equivalence” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 148-159.
- SZPILA, Grzegorz (2000): “False Friends in Phraseology: An English-Polish Contrastive Study” en MAŃCZAK-WOHLFELD, Elżbieta (ed.) (2000): *Tradition and Postmodernity. English and American Studies and the Challenge of the Future*. Kraków: Jagiellonian University Press; 77-82.
[https://www.academia.edu/12083220/False_Friends_in_Phraseology_An_English-Polish_Contrastive_Study] [4.5.2015].
- TIMOFEEVA, Larissa (2013): “La fraseología en la clase de lengua extranjera: ¿misión imposible?” en GONZÁLEZ VERGARA, Carlos (dir.) (2013): *Onomázein*, 28. Universidad Católica de Chile; 320-336.
[http://www.onomazein.net/Articulos/N28/28-24_Timofeeva_FINAL.pdf] [21.1.2016].
- UGARTE GARCÍA, María del Carmen (2015): “Proverbs & pictures in social networks” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 563-572.
- UGARTE, Xus (2014): “Holgar, gallinas, que el gallo está en vendimias o Una mujer necesita a un hombre como un pez a una bicicleta: Mujer y animal en el refranero plurilingüe” en IGLESIAS OVEJEROS, Ángel (ed.) (2014): *La imagen de la mujer en el contexto histórico, la lengua y la cultura tradicional de El Rebollar y otras partes en el siglo XX*. Actas del VI Jornadas Internacionales de Estudio de El Rebollar. X Coloquio del P.R.O.H.E.M.I.O. 13 de abril de 2013 / 13-14 de julio de 2013. *Cahiers du P.R.O.H.E.M.I.O.* 13, 2014. Presses Universitaires d’Orléans; 307-316.

- URDIALES YUSTE, Jorge (2006): “Ruralismo, vocablos y expresiones en *Cinco horas con Mario*” en *Revista de Folklore* 312 (2006); 202-208.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=2352>] [20.1.2016].
- (2008): “Refranes, sentencias, modismos y dichos estereotipados en *Cinco horas con Mario*” en *Revista de Folklore* 334 (2008); 141-144.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=2531>] [20.1.2016].
- UREÑA TORMO, Clara (2014): Véxase GÓMEZ GONZÁLEZ, Alba (2014).
- VÁZQUEZ VEIGA, Nancy (2014): “Marcas de uso en el Diccionario de colocaciones del español” en *Zeitschrift für romanische Philologie*, 130(3) (2014); 698-724.
- VÁZQUEZ VEIGA, Nancy (2010): Véxase ALONSO RAMOS, Margarita (2010a) e (2010b).
- VERLINDE, Serge (2013): Véxase WANNER, Leo (2013a).
- VIERNA GARCÍA, Fernando de (1995): “Cuentos folklóricos en el refranero de Darío Rubio” en *Revista de Folklore* 174 (1995); 215-216.
[<http://www.funjdiaz.net/folklore/07ficha.php?id=1466>] [20.1.2016].
- VILLERS, Damien (2015): “*Zivaisms*: the strategy and translation challenges behind proverb and idiom twisting in *NCIS*” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 259-273.
- VINCZE, Orsolya (2010): Véxase ALONSO RAMOS, Margarita (2010a), (2010b). (2013): Véxase WANNER, Leo (2013b). (2014): Véxase ALONSO RAMOS, Margarita (2014).
- VINCZE, Orsolya e ALONSO RAMOS, Margarita (2013a): “Incorporating frequency information in a collocation dictionary: Establishing a methodology” en *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Vol. 96 (2013); 241-248.
[<http://www.dicesp.com/app/webroot/files/file/CILC%202013%20Vincze%20and%20Alonso%20Ramos.pdf>] [22.1.2016].
- (2013b): “Testing an electronic collocation dictionary interface: *Diccionario de Colocaciones del Español*” en KOSEM, Iztok; KALLAS, Jelena; GANTAR, Polona; KREK, Simon; LANGEMETS, Margit e TUULIK, Maria (eds.): *Electronic lexicography in the 21st century: thinking outside the paper. Proceedings of the eLex 2013 conference*. Institute for Applied Slovene Studies, Tallinn, Estonia; 328-337. [http://eki.ee/elex2013/proceedings/eLex2013_22_Vincze+Alonso-Ramos.pdf] [21.1.2016].
- VINCZE, Orsolya; ALONSO RAMOS, Margarita; MOSQUEIRA SUÁREZ, Estela e PRIETO GONZÁLEZ, Sabela (2011a): “Exploiting a learner corpus for the development of a CALL environment for learning Spanish collocations” en KOSEM, Iztok e KOSEM, Karmen (eds.): *Electronic lexicography in the 21st century: thinking outside the paper. Proceedings of the eLex 2013 conference*. Tallinn, Estonia: Institute for Applied Slovene Studies; 280-285.
[<http://www.dicesp.com/app/webroot/files/file/eLex%202011%20Vincze%20et%20al%20web.pdf>] [21.1.2016].
- VINCZE, Orsolya; MOSQUEIRA, Estela e ALONSO RAMOS, Margarita (2011b): “An online collocation dictionary of Spanish” en BOGUSLAVSKY, Igor e WANNER,

- Leo (eds.): *Proceedings of the 5th International Conference on Meaning-Text Theory Barcelona*; 275-286. [http://www.dicesp.com/app/webroot/files/file/MTT%202011%20Vincze%20et%20al_.pdf] [22.1.2016].
- VOOLAID, Piret (2015): “New Estonian paremiological database: proverbs in graffiti” en SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015): *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Tavira: AIP-IAP; 543-554.
- VRBINC, Marjeta (2010): “Phraseological False Friends in English and Slovene and the Metaphors behind them” en DYKSTRA, Anne e SCHOONHEIM, Tanneke (eds.) (2010): *Proceedings of the XIV Euralex International Congress* (Leeuwarden, 6-10 July 2010); 1242-1250. [http://www.euralex.org/elx_proceedings/Euralex2010/116_Euralex_2010_8_VRBINCM_Phraseological%20false%20friends%20in%20English%20and%20Slovene%20and%20the%20metaphors%20behind%20them.pdf] [4.5.2015].
- VUNGE, Atunes (2015): Vêxase PEREIRA, Pedro Costa (2015).
- WANNER, Leo (2010): Vêxase ALONSO RAMOS, Margarita (2010b).
- WANNER, Leo; VERLINDE, Serge e ALONSO RAMOS, Margarita (2013a): “Writing assistants and automatic lexical error correction: word combinatorics” en KOSEM, Iztok; KALLAS, Jelena; GANTAR, Polona; KREK, Simon; LANGEMETS, Margit e TUULIK, Maria (coords.) (2013): *Electronic lexicography in the 21st century: thinking outside the paper. Proceedings of the eLex 2013 conference*. Tallinn, Estonia: Institute for Applied Slovene Studies; 472-487. [http://eki.ee/elex2013/proceedings/eLex2013_33_Wanner+Verlinde+Alonso-Ramos.pdf] [21.1.2016].
- WANNER, Leo; ALONSO RAMOS, Margarita; VINCZE, Orsolya; NAZAR, Rogelio; FERRARO, Gabriela; MOSQUEIRA, Estela e PRIETO, Sabela (2013b): “Annotation of collocations in a learner corpus for building a learning environment” en GRANGER, Sylviane; GILQUIN, Gaëtanelle e MEUNIER, Fanny (eds) (2013): *Twenty Years of Learner Corpus Research: Looking back, Moving ahead. Corpora and Language in Use - Proceedings 1*. Louvain-la-Neuve: Presses universitaires de Louvain; 493-503. [http://www.dicesp.com/app/webroot/files/file/Twenty_Years_Learner_Corpus_Research.pdf] [22.1.2016].
- XATARA, Claudia (2012): “A produção fraseparemiográfica” en ORTIZ ÁLVAREZ, Mª Luisa (org.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*. Volume 1. Campinas: Pontes Editores; 205-212.
- (2014): “Expressões idiomáticas brasileiras em contraste com as francesas - um percurso fraseográfico” en SILVA, Suzete (org.) (2014): *Fraseologia & Cia. Entabulando diálogos reflexivos*. 2ª edição ampliada. Campinas: Pontes Editores; 305-322.
- (2014): “Mais um dedinho de prosa...” en SILVA, Suzete (org.) (2014): *Fraseologia & Cia. Entabulando diálogos reflexivos*. 2ª edição ampliada. Campinas: Pontes Editores; 19-20.
- ZAKHAROVA, Ulyana (2014): “Language Representation of the ‘Masculinity / Femininity’ Cultural Dimension Gender Values in Russian and English Phraseology” en *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 154 (2014); 499-503.

[https://www.academia.edu/11586259/Language_Representation_of_the_Masculinity_Femininity_Cultural_Dimension_Gender_Values_in_Russian_and_English_Phraseology] [1.4.2015]

- ZAMORA MUÑOZ, Pablo (2014a): “Los límites del discurso repetido: la fraseología periférica y las unidades fraseológicas pragmáticas” en *Verba. Anuario galego de Filoloxía*, Vol. 41 (2014); 213-236.
- (2014b): “Una tipología de réplicas fraseológicas ecoicas en el italiano coloquial conversacional” en *Biblioteca fraseológica y paremiológica*, vol. 5 (2014); 117-132.
- (2015): “La Gramática de las construcciones: nuevas unidades fraseológicas y su traducción italiano-español” en CONDE TARRÍO, Germán; MOGORRÓN HUERTA, Pedro; MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel e PRIETO GARCÍA-SECO, David (eds.) (2015): *Enfoques actuales para la traducción fraseológica y paremiológica: ámbitos, recursos y modalidades*. Biblioteca Fraseológica y Paremiológica. Serie “Monografías”, 6. Madrid: Centro Virtual Cervantes (Instituto Cervantes); 23-34.
- ZOUOGBO, Jean-Philippe (2015): “Idioms and proverbs in Bete language and culture: a metaphorical analysis of their aetiology, meaning and usage” en PIIRAINEN, Elisabeth e SHERRIS, Ari (2015): *Language Endangerment. Disappearing metaphors and shifting conceptualizations*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins; 137-154.

1.1. Actas

- SOARES, Rui João Baptista e LAUHAKANGAS, Outi (eds.) (2015). *8º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios / 8th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs: Actas ICP14 Proceedings*. Portugal, Tavira: AIP-IAP. 634 páxs.; 21,0 cm. [DL 400521/15; ISBN 978-989-98685-4-0].

1.2. Recensións

- BUCĂ, Marin (2012): *Marele Dicționar de expresii românești*. Timișoara, Editura Meteor Press; 550 páxs.
- Recensión de PĂNCULESCU, Dorina en TEODORESCU, Cristiana-Nicola (ed.) (2014): *Analele Universității din Craiova, Seria Științe Filologice: Lingvistică*, Anul XXXVI, Nr.1-2. Craiova: Editura Universitaria; 358-359.
- CONDE TARRÍO, Germán; MOGORRÓN HUERTA, Pedro; MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel e PRIETO GARCÍA-SECO, David (eds.): *Enfoques actuales para la traducción fraseológica y paremiológica: ámbitos, recursos y modalidades*. Biblioteca Fraseológica y Paremiológica. Serie “Monografías”, 6. Madrid: Centro Virtual Cervantes (Instituto Cervantes); 256 páxs.
- Recensión de MARTÍNEZ, Beatriz (2015): *Paremia*, 24, 2015; 233-234. [http://cvc.cervantes.es/lengua/paremia/pdf/024/022_resenas.pdf] [25.1.2016].
- CRIDA ÁLVAREZ, Carlos Alberto (2015): *14 + 1 Μελέτες Φρασεολογίας και Παροιμιολογίας*. [Estudios de fraseología y paremiología]. Atenas: Ed.Ta Kalós Keímena; 318 páxs.
- Recensión de TEIXEIRA DE FARIA, Sandra (2015): *Paremia*, 24; páx. 235. [http://cvc.cervantes.es/lengua/paremia/pdf/024/022_resenas.pdf] [25.1.2016].

- FERNÁNDEZ MARTÍN, Patricia (2011): Véxase PAMIES BERTRÁN, Antonio (2011).
 GARCÍA ADÁNEZ, Isabel (2014): Véxase GIL VALDÉS, Mª Jesús (2014).
 GIL VALDÉS, M.ª Jesús e GARCÍA ADÁNEZ, Isabel (eds.) (2014): *Se ha hecho camino al andar. Homenaje a M.ª I. Teresa Zurdo Ruiz-Ayúcar*. Frankfurt am Main: Peter Lang, Edition; 463 páxs.
 Recensión de PIETRZAK, Justyna (2015): *Paremia*, 24; pág. 233 [http://cvc.cervantes.es/lengua/paremia/pdf/024/022_resenas.pdf] [26.1.2016].
- LUQUE DURÁN, Juan de Dios (2011): Véxase PAMIES BERTRÁN, Antonio (2011).
 MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel (2015): Véxase CONDE TARRÍO, Germán (2015).
 MEJRI, Salah (2014): Véxase MOGORRÓN HUERTA, Pedro (2014).
 MOGORRÓN HUERTA, Pedro e MEJRI, Salah (eds.) (2014): *Fijación, Traducción, Variación y Desautomatización / Figement, Traduction, Variation, Défigement*. Publicaciones de la Universidad de Alicante; 202 páxs.
 Recensión de GALLEGO HERNÁNDEZ, Daniel (2015) en GONZÁLEZ VERGARA, Carlos (dir.) (2015): *Onomázein*, 31. Universidad Católica de Chile; 260-264.
 [http://www.onomazein.net/Articulos/N31/31_R19_Gallegos.pdf] [21.1.2016].
- MOGORRÓN HUERTA, Pedro (2015): Véxase CONDE TARRÍO, Germán (2015).
 PAMIES BERTRÁN, Antonio; LUQUE DURÁN, Juan de Dios e FERNÁNDEZ MARTÍN, Patricia (eds.) (2011): *Paremiología y herencia cultural*. Granada: Granada Lingvística; 361 páxs.
 Recensión de TSCHANN, Carine (2015): *Paremia*, 24; 234-235.
 [http://cvc.cervantes.es/lengua/paremia/pdf/024/022_resenas.pdf] [26.1.2016].
- PENADÉS MARTÍNEZ, Inmaculada (2012): *Gramática y semántica de las locuciones*. Alcalá de Henares: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Alcalá; 333 páxs.
 Recensión de LUQUE NADAL, Lucía (2013) en *Language Design*. Volume 15 (2013). Universitat Autònoma de Barcelona; 158-164.
 [http://elies.rediris.es/Language_Design/LD15/LD15_Resena02_Penades.pdf] [8.1.2016]
- PRIETO GARCÍA-SECO, David (2015): Véxase CONDE TARRÍO, Germán (2015).
 SAWICKI, Piotr e SMIČEKOVÁ, Jitka (2010): *Srovnávací frazeologie a paremiografie. Vybrané studie ze slovanských a románských jazyků // Frazeologia i paremiologia porównawcza. Wybrane studia z zakresu języków słowiańskich i romańskich*. Ostrava: Universitas Ostraviensis Facultas Philosophica; 196 páxs.
 Recensión de WALUCH DE LA TORRE, Edyta (2013) en *ITINERARIOS. Revista de estudios lingüísticos, literarios, históricos y antropológicos*, v.1, n.º.18. Instituto de Estudios Ibéricos e Iberoamericanos, Universidad de Varsovia; 195-200. [http://itinerarios.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2015/01/10_RESENA_Waluch_Itinerarios-18-G-www.pdf] [14.1.2016].
- SILVA, Suzete (ed.) (2012): *Fraseologia e Cia.: entabulando diálogos reflexivos*. Londrina: UEL; 236 páxinas.
 Recensión de PAMIES BETRÁN, Antonio (2013) en *Language Design*. Volume 15 (2013). Universitat Autònoma de Barcelona; 173-175.
 [http://elies.rediris.es/Language_Design/LD15/LD15_Resena05_Silva.pdf] [8.1.2016].

- TIMOFEEVA, Larissa (2012): *El significado fraseológico. En torno a un modelo explicativo y aplicado*. Madrid: Liceus; 305 páxs.
- Recensión de MURA, Ángela en GONZÁLEZ VERGARA, Carlos (dir.) (2012): *Onomázein*, 28. Universidad Católica de Chile; 276-279.
[http://www.onomazein.net/Articulos/N28/28-R5_Mura_FINAL.pdf] [21.1.2016].
- XATARA, Claudia (2013) (dir.): *Dicionário de expressões idiomáticas francês do Brasil e de Portugal-francês da França, da Bélgica e do Canadá*. São José do Rio Preto, SP: UNESP/FAPESP. Na rede.
- Recensión de PAMIES BETRÁN, Antonio (2013) en *Language Design*. Volume 15 (2013). Universitat Autònoma de Barcelona; 165-169.
[http://elies.rediris.es/Language_Design/LD15/LD15_Resena03_Xatara.pdf] [8.1.2016]

1.3. Recensionantes

- GALLEGO HERNÁNDEZ, Daniel (2014): Recensión de MOGORRÓN HUERTA, Pedro e MEJRI, Salah (eds.) (2014): *Fijación, Traducción, Variación y Desautomatización / Figement, Traduction, Variation, Défigement*. Publicaciones de la Universidad de Alicante; 202 páxs en GONZÁLEZ VERGARA, Carlos (dir.) (2014): *Onomázein*, 31. Universidad Católica de Chile; 260-264.
[http://www.onomazein.net/Articulos/N31/31_R19_Gallegos.pdf] [21.12.2016].
- LUQUE NADAL, Lucía (2013): Recensión de PENADÉS MARTÍNEZ, Inmaculada (2012): *Gramática y semántica de las locuciones*. Alcalá de Henares: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Alcalá; 333 páxs en *Language Design*. Volume 15 (2013). Universitat Autònoma de Barcelona; 158-164.
[http://elies.rediris.es/Language_Design/LD15/LD15_Resena02_Penades.pdf] [8.1.2016].
- MARTÍNEZ, Beatriz (2015): Recensión de CONDE TARRÍO, Germán; MOGORRÓN HUERTA, Pedro; MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel e PRIETO GARCÍA-SECO, David (eds.) (2015): *Enfoques actuales para la traducción fraseológica y paremiológica: ámbitos, recursos y modalidades*. Biblioteca Fraseológica y Paremiológica. Serie “Monografías”, 6. Madrid: Centro Virtual Cervantes (Instituto Cervantes); 256 páxs. en *Paremia*, 24; páx. 233.
[http://cvc.cervantes.es/lengua/paremia/pdf/024/022_resenas.pdf] [25.1.2016].
- MURA, Ángela (2013): Recensión de TIMOFEEVA, Larissa (2012): *El significado fraseológico. En torno a un modelo explicativo y aplicado*. Madrid: Liceus; 305 páxs en GONZÁLEZ VERGARA, Carlos (dir.) (2013): *Onomázein*, 28. Universidad Católica de Chile; 276-279. [http://www.onomazein.net/Articulos/N28/28-R5_Mura_FINAL.pdf] [21.1.2016].
- PĂNCULESCU, Dorina (2014): Recensión de BUCĂ, Marin (2012): *Marele Dicționar de expresii românești*. Timișoara, Editura Meteor Press; 550 páxs en TEODORESCU, Cristiana-Nicola (ed.) (2014): *Analele Universității din Craiova*, Seria Științe Filologice: Lingvistică, Anul XXXVI, Nr.1-2. Craiova: Editura Universitaria; 358-359.

- PAMIES BERTRÁN, Antonio (2013a): Recensión de SILVA, Suzete (ed.) (2012): *Fraseología e Cía.: entabulando diálogos reflexivos*. Londrina: UEL; 236 páxinas en *Language Design*. Volume 15 (2013). Universitat Autònoma de Barcelona; 173-175. [http://elies.rediris.es/Language_Design/LD15/LD15_Resena05_Silva.pdf]. [8.1.2016].
- (2013b): Recensión de XATARA, Claudia (2013) (dir.): *Dicionário de expressões idiomáticas francês do Brasil e de Portugal-francês da França, da Bélgica e do Canadá*. São José do Rio Preto, SP.: UNESP/FAPESP (na rede) en *Language Design*. Volume 15 (2013). Universitat Autònoma de Barcelona; 165-169. [http://elies.rediris.es/Language_Design/LD15/LD15_Resena03_Xatara.pdf] [8.1.2016]
- PIETRZAK, Justyna (2015): Recensión de GIL VALDÉS, M.ª Jesús e GARCÍA ADÁNEZ, Isabel (eds.) (2014): *Se ha hecho camino al andar*. Homenaje a M.ª I. Teresa Zurdo Ruiz-Ayúcar. Frankfurt am Main: Peter Lang, Edition; 463 páxs. en *Paremia*, 24. Páx 233. [http://cvc.cervantes.es/lengua/paremia/pdf/024/022_resenas.pdf] [26.1.2016].
- TEIXEIRA DE FARIA, Sandra (2015): Recensión de CRIDA ÁLVAREZ, Carlos Alberto (2015): *14 + 1 Μελέτες Φρασεολογίας και Παροιμιολογίας*. [Estudios de fraseología y paremiología]. Atenas: Ed.Ta Kalós Keímena; 318 páxs en *Paremia*, 24; páx. 235 [http://cvc.cervantes.es/lengua/paremia/pdf/024/022_resenas.pdf] [25.1.2016].
- TSCHANN, Carine (2015): Recensión de PAMIES BERTRÁN, Antonio; LUQUE DURÁN, Juan de Dios e FERNÁNDEZ MARTÍN, Patricia (eds.) (2011): *Paremiología y herencia cultural*. Granada: Granada Lingvistica; 361 páxs. ISBN: 978-84-92782-57-4 en *Paremia*, 24; 234-235. [http://cvc.cervantes.es/lengua/paremia/pdf/024/022_resenas.pdf] [26.1.2016].
- WALUCH DE LA TORRE, Edyta (2013): Recensión de SAWICKI, Piotr e SMIČEKOVÁ, Jitka (2010): *Srovnávací frazeologie a paremiografie. Wybrané studie ze slovanských a románských jazyků // Frazeologia i paremiologia porównawcza. Wybrane studia z zakresu języków słowiańskich i romańskich*. Ostrava: Universitas Ostraviensis Facultas Philosophica; 196 páxinas en *ITINERARIOS. Revista de estudios lingüísticos, literarios, históricos y antropológicos*, v.1, nº.18. Instituto de Estudios Ibéricos e Iberoamericanos, Universidad de Varsovia; 195-200. [http://itinerarios.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2015/01/10_RESENA_Waluch_Itinerarios-18-G-www.pdf] [14.1.2016].

2. Congresos, coloquios, asembleas e xornadas

2.1. Congresos EUROPHRAS (European Society for Phraseology)

2.1.1. Congreso EUROPHRAS 2015: *Fraseología computacional y basada en corpus: perspectivas monolingües y multilingües*. Universidade de Málaga. 29.6 – 1.7. 2015

O congreso tivo lugar na Sala de Grados «María Zambrano» da Facultade de Filosofía e Letras, agás as sesións paralelas e as de pósteres, celebradas no Edificio Gerald Brenan. Ademais do congreso, que nesta edición estaba relacionado co uso de tecnoloxías

lingüísticas, organizouse tamén o evento *Workshop on Multi-word Units in Machine Translation and Translation Technology*” (WSMUTTT).

Información na páxina web: [<http://es.europhras2015.eu/2015>].

2.2. Coloquios Internacionais de Paremioloxía en Tavira (Portugal)

Organizados pola Associação Internacional de Paremiologia / International Association of Paremiology (AIP-IAP), celébranse anualmente no mes de novembro. Os responsables son Outi Lauhakangas e Rui J. B. Soares.

O obxectivo destas xornadas é reunir expertos, doutorandos, estudantes e, en xeral, persoas interesadas nos refráns para compartir o estudo de refráns e expresións proverbiais e o xeito de inserilos en campos como a didáctica.

As linguas empregadas son o portugués e o inglés.

2.2.1. 9º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios (ICP15). 1-8.11.2015. Tavira (Portugal)

Participaron en calidade de conferenciantes convidados Celeste Antão, Harald Gaski, José Sousa Teixeira, Onésimo Teotónio Almeida e Peter Ďurčo. As Actas do ICP15 están en fase de edición.

Información na páxina web: [<http://www.colloquium-proverbs.org/icp/pt/>].

2.3. Outros congresos, xornadas ou asembleas do ano 2015

2.3.1. Coloquio Internacional *Fraseología: Descripciones lingüísticas y tratamiento informático*. Ciudad de Puebla, México. 3-4.11.2015

Este coloquio interdisciplinario contou con expertos de universidades e institutos profesionais de México, España, Francia e Polonia. Os traballos presentados versaron sobre os tres obxectivos do coloquio: valorar e expoñer novos enfoques na descrición da fraseoloxía, avaliar os progresos na relación lingüística-informática e integrar os avances nestes eidos para crear métodos de traballo que ofrezan solucións innovadoras.

Información na páxina web: [<http://lil.inaoep.mx/~eventos/fraseologia2015/inicio.html>].

2.3.2. *Corpus et référentiels en ligne: un nouveau patrimoine langagier?* Arras (Francia). 9.11.2015

Organizado polo grupo GRAMMATICA (E44521), Université d’Artois, celebrouse na sala R1 da Maison de la Recherche en Arras (Francia). O obxectivo deste congreso foi analizar as novas posibilidades de traballo que ofrecen os corpus nos eidos da gramática e dos estudos lingüísticos e didácticos.

Información na páxina web:

[https://www.fabula.org/actualites/journee-d-etude-corpus-et-referentiels-en-ligne-un-nouveau-patrimoine-langagier_70220.php].

2.3.3. *Expressions figées en français et en allemand – Traduction et grands corpus* (Obradoiro franco-alemán). Université de Lorraine-Metz (Nancy). 9-12.6.2015.

Terceira edición do seminario franco-alemán, realizado no marco da colaboración entre as universidades de Lorraine e de Bayreuth baixo a dirección de Maurice Kauffer (Nancy) e Caroline Pernot (Metz). Serviu como punto de encontro de estudantes de xermanística e de románicas de ambas as universidades para traballar xuntos na iniciación á investigación con corpus en fraseoloxía e tradución.

Información na páxina web: Non conta cunha páxina web propia.

2.3.4. Xornadas Internacionais de Lexicografía: Ferramentas lexicográficas ao servizo do usuario na era dixital. Marzo-xuño 2015.

Dedicadas a amosar e avaliar as ferramentas lexicográficas dispoñibles dende diferentes puntos de vista. Tiveron lugar en tres sedes do Sistema Universitario Galego entre os meses de marzo e xuño de 2015: as Facultades de Filoloxía dos Campus da Coruña e Santiago de Compostela e a Casa da Campás (Pontevedra, Universidade de Vigo). A coordinadora do Comité de Organización é Mª Teresa Sanmarco Bande (Universidade de Santiago de Compostela).

O día 3 de xuño ás 13 horas Mª Isabel González Rey presentou a conferencia “Elaboración de un diccionario didáctico fraseográfico a partir de los principios de la Gramática de Construcciones” no Salón de Graos da Universidade da Coruña.

Información na páxina web: [<https://sites.google.com/site/xilex2015/>].

2.3.5. Congreso Internacional de Literatura, Lengua y Traducción liLETRAd 2015, 7-8.7.2015

O *Congreso Internacional de Literatura, Lengua y Traducción “liLETRAd”* é o resultado dun proxecto de colaboración entre universidades españolas, estadounidenses e brasileiras. Este congreso ten o obxectivo de servir de unión entre varias culturas e os seus idiomas correspondentes, ademais dos estudos de interculturalidade baixo o lema: “Un Viaje de Ida y Vuelta”.

Dentro do panel de Lingua e Lingüística, realizado na Aula Luís Cernuda da Facultade de Filoloxía da Universidade de Sevilla, atópase a temática “Fraseoloxía: Paremias, refranes, giros, dialectismos”, representada pola conferencia de Conchi Rico Albert (Universidade Mannheim, Goethe Ffm, Alemaña) “Fraseologismos emocionales del español peninsular analizados a partir del binomio Biología-Cultura”.

Información na páxina web: [<https://congresoliletrad.wordpress.com/espanol/>].

3. Recursos

3.1. Para dar trela. *Manual práctico de fraseoloxía galega*

Autores: M. Carmen Losada Aldrey, Alba Cid Fernández, Xurxo Fernández Carballido. Ilustracións de Evaristo Corujo Martínez, *Tito*. Colaboración de Luis Davila. Secretaría Xeral de Política Lingüística / Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, 2016.

Esta obra nace coa intención de avanzar no tratamento das unidades fraseolóxicas no ámbito do ensino e aprendizaxe de lingua galega. Nela preséntanse 800 fraseoloxismos e 120 refráns (algúns cos seus equivalentes en varias linguas europeas), todos eles escollidos atendendo aos descritores do MCERL e aos inventarios dos niveis B1 e B2 establecidos para a consecución *Niveis de competencia en lingua galega* (NCLG). Así mesmo, inclúe exercicios de diversa metodoloxía e ata un cento de ilustracións “que axudan a visualizar a imaxe do sentido literal e a derivala ao sentido figurado, que é portador dunha gran carga expresiva no discurso lingüístico”, todo isto co obxectivo de construír unha competencia comunicativa multilingüe e intercultural.

4. Proxectos de investigación

4.1. Proxecto internacional (2015-2017): *Intercontinental Dialogue On Phraseology 4 Reproducible language units in an interdisciplinary perspective*

Realizado polo Departamento de Filoloxía, Universidade de Białystok, Polonia. Elaborado por Joanna Szernuskowiz.

Este proxecto considérase unha continuación do simposio “Phraseology 2009” que tivo lugar na Universidade Kwansei Gakuin en Nishinomiya entre fraseólogos asiáticos e europeos e o proxecto Research on Phraseology in Europe and Asia, entre a Universidade de Białystok e a Universidade Kwansei Gakuin. Xa se publicaron o primeiro e o segundo volume de compilacións de artigos de fraseoloxía e o terceiro está en proceso de edición. O obxectivo deste proxecto é a publicación do cuarto volume.

As linguas aceptadas son o inglés, o polaco, o alemán, o francés, o español e o ruso.

Propóñense as seguintes áreas de investigación:

1. Lingüística de corpus e fraseoloxía
2. Lexicografía e fraseoloxía
3. Lingüística contrastiva e fraseoloxía
4. Estudos literarios e fraseoloxía
5. Estudos culturais e fraseoloxía
6. Adquisición de linguas / Ensino e fraseoloxía

Espérase a publicación do volume entre o 1 de setembro e o 29 de outubro de 2017 e a súa distribución dende o 3 de novembro ata o 30 de decembro.

5. Fraseografía espontánea

As numerosas referencias bibliográficas que recolle esta sección demostran que a Fraseoloxía e a Paremioloxía teñen hoxe unha velocidade de cruceiro importante. Pero os 6.800 millóns de seres humanos falamos 7.097 linguas, segundo *Ethnologue* (<https://www.ethnologue.com/world>), e do 95% destas linguas non consta nin que se estea recollendo o corpus nin que se estea facendo ningún estudo. Quere isto dicir que a maior parte do tesouro fraseolóxico e paremiolóxico mundial está en perigo e que o monumental arquivo paremiolóxico mundial de Wolfgang Mieder é unha excepción exemplar e providencial pero probablemente é a punta do iceberg. Mais, aínda nas privilexiadas linguas con estudos (maioritariamente linguas de Estado), moitos falantes teñen a certeza de que non pasaron ao papel moitas locucións, fórmulas e paremias que eles usan e coas que se senten moi directamente identificados. Por iso existe outro tipo de fraseografía e paremiografía espontánea e individual que hoxe aproveita, entre outros medios, a gratuidade de Internet. Desta iniciativa providencial e necesaria queremos destacar neste número (ademais do que aparece na sección de Recadádivas) dúas novas achegas.

5.1. REXES MARTÍNEZ, Lionel (2013): *Ditos e refráns do Valadouro. Cadernos do Seminario de Estudos do Valadouro 2, 2013; 32 páxs.*

Os fraseógrafos espontáneos son unha regalía insustituíble. E sono en calquera lingua. Porque o espontáneo que se pon a anotar ditos, refráns ou cantigas repara precisamente naquelas unidades que usaban os seus pais e el aínda usa pero que xa non aparecen na lingua que hoxe escriben novelistas e xornalistas, ou que xa non se oen na fala viva como se oían antes. Os fraseógrafos espontáneos son unha alerta estética pero tamén étnica, porque fan visibles para todos pedras preciosas dunha lingua que identifica un colectivo humano de raíces máis que milenarias.

Nas 32 páxs. de rescate que publicou Lionel Rexes Martínez sinalarían certos correctores algunhas grallas de sistema no lema, na forma de definir; pero tras esas grallas ocasionais o que temos é o rescate de fraseoloxismos preciosos que ninguén antes rexistrara ou que moita xente urbana nin daría imaxinado, porque algunhas desas combinacións parecen sintagmas da prosa fantástica de Álvaro Cunqueiro. Estas son unhas vinte mostras collidas ó chou:

Máis longo cá ponte da Misericordia. Cita como exemplo a histórica ponte sobre a ría de Viveiro. (23,69).

Aínda non lle caeu a casca do cú. Utiliza como metáfora os pitos recién nados que aínda levan fragmentos de casca do ovo pegados ao corpo. O significado é moi semellante á da 130. (16,131).

Coñecer os cans de Francia. Emprégase para afirmar que alguén coñece a moita xente ou él mesmo é moi popular. (14,5).

Darlle a cancela no cu a [alguén]. Define o feito de que alguén sen poder económico proxecte un negocio que non pode afrontar. (15,73).

Estar vendendo os queixos. Describe a muller que sentou coas pernas recachadas. As vendedoras de queixos nas feiras sentaban en tallos baixos que facilitaban as olladas indiscretas. (15,88).

Xa está para comer do pote. Afirmo que alguén xa se recuperou dunha doenza. (14,18).

Está fodendo en Pravia / Pradia. Expresa que se descoñece o paradiro de alguén. (16,108).

Desenterrar os mortos. Define a quen garla dos demais. (16,106).

É coma os cochos, que hai que mirar a raza polas orellas. Indícanos que seguen vixentes vellos conceptos como ser de boa familia. (10,105).

Falar mesto. Refírese ao uso continuo de termos malsoantes na conversa. (16,136).

Pensar que ía coller a Deus polas pernas. Emprégase para calificar a actitude de quen confía inconscientemente nas súas propias posibilidades. (14,45).

Perder o rincho. É unha metáfora vinculada co ámbito equino, cando os cabalos se afastan da grea dise que perden o rincho, por extensión emprégase neste dito para as persoas que abandonan un eido social ou familiar. (16,118).

Cando [alguén] tiña os pés colorados. Emprégase para facer referencia á etapa da infancia. Por exemplo: Non esquezas quen mirou por ti cando tiñas os pés colorados. (17,144).

Des que o botei ao monte... Expresa que hai tempo que non se sabe de alguén por quen se amosa nulo interese. (25,14).

Outras encontran aquí un segundo testemuño, coma estas:

Caerlle a maleta no mar a [alguén]. Remontámonos á emigración a Cuba, isto diciase dos emigrantes que non fixeran fortuna, insinuaba que no canto de traballar adicáranse á boa vida. Posuía unha mensaxe pedagóxica destinada a futuros viaxeiros. (11,136).

Parecer o correo da Habana. Atopamos unha creación con achega do eido migratorio. Dise de alguén que sempre anda traendo e levando contos e dixomedixome. (14,8).

Pensar que ía coller a Deus polas pernas. Emprégase para calificar a actitude de quen confía inconscientemente nas súas propias posibilidades. (14,45).

Es bo para ir buscar a morte. Fica claro que unha persoa tardeira non é apta para funcións de responsabilidade e o único mandado que pode facer é ir na procura daquilo que non desexamos cedo. (7,44).

Vai a noite na aldea [...]. Atopámonos diante dunha verdadeira reliquia, nada doada de escoitar hoxe en día. Emprégabaa a veciñanza (concretamente na parroquia de Mor) no lusco fusco. (14,3).

5.2. *Parucadas: un “dialecto” vivo nacido en Baiona. Blog sobre localismos de Baiona.*

*Cando a unha persoa por falar rápido nun momento de tensión ou enfado non lle saen as palabras, en Baiona dise *abatatar*, como *paxoquiña* en referencia a unha persoa humilde ou pobre, quizais “a boa fe como os gatos pequenos”. Mergullarse na lingua viva e fraseoloxía desta vila pontevedresa é doado grazas aos recordos de persoas como Amparo Goce Denis (*Paruca*) que, a través do seu blogue *Parucadas: un dialecto vivo nacido en Baiona*, foi recompilando palabras e ditos que escoitaba de seus pais, familiares e veciños dende A Porta da Vila ata O Tendal de Maciel debaixo do monte de San Roque. Os vellos mariñeiros, atadeiras, leiteiras das aldeas ou labradores de San Antón e da Percibilleira, “sabían o que lle esqueceu ao demo”, tiñan sentenzia para todo, saberes para deixar aos seus fillos e netos que, en vez de prestar atención, viraron a cabeza e desoíron. Eran “listos como can da vila”, dignos de alaudos por saber, no momento en que lle estaba a “dar os fíos a tea” de “sacar das risas pras choras”, porque os cartos non os “cagaba un corvo”. Centos de familias cunha única economía arredor do mar trocaban un pouco de peixe por produtos do campo dende Baíña a Borreiros pasando por Belesar, *tantiñaron* a vida porque os cartos entrábanlle por unha man e saíanlle pola outra. Chegaba un inverno malo, cunha seifa peor en que non se *aseñaba* peixe e daquela, “enriba do mel filloso”. En Baiona non se comía en cuncas de ouro, sobran os *airexados* e escuchimizados que ían “a toque de caldereta” para o camposanto que estaba no Campo da Neve.

Mentres uns “escumaban como as caracolas” e estaban a “facer que fagamos”, outros carretaban argazo, toxo ou aparellos da chabola ao porto. As mulleres, *redullo* na cabeza, ían á fonte da Laxe buscar auga ou a escochar sardiñas na Ribeira. Ao cabo do día acababan “mamados como un figo maduro”, o traballo como a vida, non estaba para renxelo, había que traballar que na vila tamén había *rodapós*. Non entendiches nada do escrito? Non perdas máis o tempo e busca dende o A ao Z estes ditos e outros moitos en [<http://parucadas.blogspot.com.es/>].

*Recomendación escrita por Anxo Rodríguez Lemos.

Cadernos de Fraseoloxía Galega chama a todos os amantes da nosa lingua a recoller e divulgar, preferentemente en medios electrónicos, a fraseoloxía do seu terreo máis próximo.

Balance
Outcome

1. Índices de Cadernos de fraseoloxía Galega 1, 2000 – 17, 2015

1.1. Índices alfabéticos de artigos

- ACUÑA, Ana (2006): “Relacións entre a literatura popular e a fraseoloxía. Novas achegas” en CFG 8, 2006; 13-27.
- AGUILAR RUIZ, Manuel José (2011): “Coñece-lo mundo baixomedieval hispánico a través dos seus refráns: *Los refranes que dicen las viejas tras el fuego*” en CFG 13, 2011; 17- 48.
- ALONSO RAMOS, Margarita (2006): “Entón, ¿é unha colocación ou non?: análise contrastiva das colocacións” en CFG 8, 2006; 29-43.
- ÁLVAREZ DE LA GRANJA, María (2003): “Proposta de clasificación semántico-funcional das unidades fraseolóxicas galegas” en CFG 4, 2003; 9-34.
- (2005): “Glosario de locucións adverbiais do galego medieval” en CFG 7, 2005; 13-40.
- ÁLVAREZ PÉREZ, Xosé Afonso (2014): “Carapucho no Farelo, auga no pelo: a xeografía dos refráns meteorolóxicos romances” en CFG 16, 2014; 17-38.
- ÁNGELOVA NÉNKOVA, Véselka; GONZÁLEZ-ESPRESATI, Carlos (2008): “Alternancia e fixación do diminutivo nas unidades fraseolóxicas” en CFG 10, 2008; 15-33.
- ARES LICER, Elisabete (2007): “Deseño dun banco de datos de equivalencias entre unidades fraseolóxicas do portugués do Brasil (LO) e o galego (LM)” en CFG 9, 2007; 13-30.
- (2007): “Deseño dun banco de datos de equivalencias entre unidades fraseolóxicas do portugués do Brasil (LO) e o galego (LM)” en CFG 9, 2007; 13-30.
- AUGUSTO, Mª Celeste (2012): “Os enunciados (implicitados) de sabedoría no dicionario bilingüe conservan realmente a súa ‘saboría?’” en CFG 14, 2012; 21-42.
- BALÁZS, Géza (2010): “Panorama da fraseoloxía húngara” en CFG 12, 2010; 17-28.
- BAPTISTA, Jorge; FERNANDES, Graça; CORREIA, Anabela (2005): “Léxico-gramática das frases fixas do portugués europeo. Breve presentación” en CFG 7, 2005; 41-53.
- BAQUERO CASTRO, Karen Lorena (2015): “As fórmulas rutineiras e as súas relacións de equivalencia na combinación lingüística español-alemán” en CFG 17, 2015; 17-49.
- BARÁNOV, Anatolij; DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij (2006): “Tesouro de fraseoloxía como problema semántico e lexicográfico” en CFG 8, 2006; 45-94.
- BÁRDOSI, Vilmos (2009): “Os perfís lingüísticos da man en francés, contrastados co húngaro, español, galego e alemán” en CFG 11, 2009; 17-48.
- (2010): “Michel Bréal e Charles Bally, dous precursores da fraseoloxía moderna” en CFG 12, 2010; 29-39.
- BEVILACQUA, Cleci Regina (2013): “O proxecto ‘Combinacións léxicas especializadas’ (Projecom)” en CFG 15, 2013; 17-32.
- BIOSCA POSTIUS, Mercè; MORVAY, Károly (2009): “A fraseoloxía moncadiana, 1” en CFG 11, 2009; 49-64.
- (2012): “A fraseoloxía moncadiana, 2” en CFG 14, 2012; 43-62.
- BLANCO ESCODA, Xavier (2006): “Significacións gramaticais e sentidos colocacionais: ¿máis ca unha simple coincidencia?” en CFG 8, 2006; 95-110.
- BOJÍLOVA TCHOBÁNOVA, Iovka (2009): “Os somatismos máis frecuentes na fraseoloxía portuguesa” en CFG 11, 2009; 65-79.

- BRUMME, Jenny (2008): “As unidades fraseolóxicas no castelán de Cataluña. Revisión dunha norma constituínte a partir da perspectiva histórica” en *CFG* 10, 2008; 35-53.
- BRUNETTI, Simona (2012): “Fraseoloxía e superstición. Usos e costumes comparados de dous pobos” en *CFG* 14, 2012; 63-82.
- BUJÁN OTERO, Patricia (2012): “Pataqueiras e ‘Radieschen’: fraseoloxía da morte en alemán e galego” en *CFG* 14, 2012; 83-98.
- CAJARAVILLE ARAÚJO, Héctor (2010): “A manipulación das expresións fixas nos titulares da prensa gratuíta: *De Luns a Venres*” en *CFG* 12, 2010; 41-68.
- CARBONELL BASSET, Delfin (2005): “O clixe e a fraseoloxía tópica española” en *CFG* 7, 2005; 55-73.
- CATALÀ GUITART, Dolors (2004): “Formalización lingüística dos adverbios compostos do catalán” en *CFG* 6, 2004; 11-26.
- (2008): “Elementos de descrición dos adverbios fixos do catalán no dominio culinario” en *CFG* 10, 2008; 55-65.
- CHACOTO, Lucília (2007): “A sintaxe dos proverbios. As estruturas *quem / quien* en portugués e español” en *CFG* 9, 2007; 31-53.
- CERRADELO, Silverio; VALLS, Esteve (2013): “Achega fraseolóxica para un dicionario bilingüe galego-catalán catalán-galego” en *CFG* 15, 2013; 33-133.
- CONCA, María (2005): “Achegas da fraseoloxía á didáctica da lingua e a literatura” en *CFG* 7, 2005; 75-89.
- CONDE TARRÍO, Germán (2004): “Hernán Núñez (1555) e Gonzalo Correas (1627): os primeiros refraneiros galegos” en *CFG* 6, 2004; 27-56.
- CORPAS PASTOR, Gloria; KOVALEVA, Anastasia (2014): “Aproximación ao estudo dos fraseoloxismos acromáticos con corpus: *en negro* e os seus equivalentes de tradución ao ruso” en *CFG* 16, 2014; 39-57.
- CORVO SÁNCHEZ, Ma José (2008): “Dúas seccións fraseolóxicas plurilingües nos *Sprachbücher* de Juan Ángel de Zumarán” en *CFG* 10, 2008; 67-78.
- CRIDA ÁLVAREZ, Carlos Alberto (2007): “Comparación das paremias relacionadas coa meteoroloxía e os labores dependentes do clima en español e grego moderno” en *CFG* 9, 2007; 55-66.
- (2013): “Na procura do mínimo paremiolóxico grego” en *CFG* 15, 2013; 135-142.
- DETRY, Florence (2011): “Do literal ó figurado: descodifica-las expresións idiomáticas na clase de LE” en *CFG* 13, 2011; 49-63.
- ECHEVARRÍA ISUSQUIZA, Isabel; ARBULU AGUIRRE, Javier (2008): “Apuntamentos sobre fraseoloxía e literatura” en *CFG* 10, 2008; 79-94.
- ETTINGER, Stefan (2008): “Alcances e límites da fraseodidáctica. Dez preguntas clave sobre o estado actual da investigación” en *CFG* 10, 2008; 95-127.
- FERNÁNDEZ ÁLVAREZ, Eva (2011): “Refráns e linguaxe xuvenil en alemán e español. Unha análise empírica” en *CFG* 13, 2011; 65-76.
- FERNÁNDEZ MARTÍN, Patricia (2014): “Perífrases verbais con valor deóntico no discurso paremiolóxico: unha perspectiva diacrónica” en *CFG* 16, 2014; 59-90.
- FERRO RUIBAL, Xesús (2004): “Explicitación e implicitación fraseolóxica. Notas galegas” en *CFG* 6, 2004; 57-80.
- (2007): “*Cando chove e dá o sol* ¿Un fraseoloxismo internacional poliédrico?” en *CFG* 9, 2007; 67-94.
- (2010): “Dentes e moas na fraseoloxía galega” en *CFG* 12, 2010; 69-126.
- (2011): “Álvaro Cunqueiro e a paremioloxía” en *CFG* 13, 2011; 77-111.
- (2013): “*Ser - parecer - facerse de Angrois*. Relacións de clase e caducidade fraseolóxica en estereotipos de ignorancia e indiferenza” en *CFG* 15, 2013; 143-184.
- FERRO RUIBAL, Xesús; VIDAL CASTIÑEIRA, Ana (2003): “Notas para unha bibliografía paremiolóxica galega” en *CFG* 4, 2003; 35-58.
- FERRO RUIBAL, Xesús; GRYGIERZEC, Wiktoria (2009): “Estereotipos na fraseoloxía: o caso galego-portugués” en *CFG* 11, 2009; 81-111.
- FERRO RUIBAL, Xesús; PÉREZ TRASEIRA, Beatriz; SURRIBAS DÍAZ, Noelia e VARELA MARTÍNEZ, Xacinta (2014): “Fraseoloxía e paremioloxía castelá nos escritos do P. Martín Sarmiento (1695-1772)” en *CFG* 16, 2014; 91-184.
- FERRO RUIBAL, Xesús; VARELA MARTÍNEZ Xacinta (2012): “Fraseoloxía e paremioloxía galega nos escritos do P. Martín Sarmiento (1695-1772)” en *CFG* 14, 2012; 99-163.

- FIEDLER, Sabine (2010): “Fraseoloxía do Esperanto” en *CFG* 12, 2010; 127-139.
- GARCÍA-PAGE, Mario (2006): “O acrónimo fraseolóxico” en *CFG* 8, 2006; 111-121.
- GARCÍA SALIDO, Marcos (2014): “O uso de construcións con verbos soporte en aprendices de español como lingua estranxeira e falantes nativos” en *CFG* 16, 2014; 185-202.
- GARGALLO GIL, José Enrique (2007): “*Garda o teu saio para maio*. Consellos de abrigo no calendario romance de refráns” en *CFG* 9, 2007; 95-112.
- GÓMEZ CLEMENTE, Xosé María (2004): “Os rexistros e os niveis de lingua na fraseoloxía: unha aproximación descritiva das locucións nun corpus textual galego” en *CFG* 6, 2004; 81-112.
- GONDAR PORTASANY, Marcial (2008): “A hermenéutica cultural como ferramenta para a fraseoloxía. O caso dos “dicta” populares sobre o paseo e a paisaxe” en *CFG* 10, 2008; 129-161.
- GONZÁLEZ GARCÍA, Luis (2005): “Castelán ‘a hecho’, galego ‘a oito’: dúas locucións de diferente fortuna” en *CFG* 7, 2005; 91-117.
- (2011): “Fraseoloxismos e lingua figurada. As persoas vistas como obxectos ou máquinas” en *CFG* 13, 2011; 113-148.
- GONZÁLEZ REY, Mª Isabel (2004): “A fraseodidáctica: un eido da fraseoloxía aplicada” en *CFG* 6, 2004; 113-130.
- (2006): “A fraseodidáctica e o Marco europeo común de referencia para as linguas” en *CFG* 8, 2006; 123-145.
- GROBA, Fernando (2010): “A cabalo regalado non se lle mira o dente. Compilación da fraseoloxía equina galega actual” en *CFG* 12, 2010; 317-372.
- (2011): “Onde hai eguas, poldros nacen. A realidade vista dende os equinos” en *CFG* 13, 2011; 149-176.
- GUERBEK, Ekaterina; MOKIENKO, Valerii; VLASÁKOVÁ, Kateřina (2004): “Aplicación da teoría de modelos semántico-estruturais das locucións á organización dun dicionario plurilingüe de sinónimos fraseolóxicos” en *CFG* 6, 2004; 131-139.
- HEINEMANN, Axel (2007): “La langue dans la langue: O tratamento metalexicográfico das unidades fraseolóxicas seleccionadas nos dicionarios académicos do século XVIII en Francia, Italia e España” en *CFG* 9, 2007; 113-135.
- HERRERO KACZMAREK, Claudia (2011): “El encuentro y desencuentro expresado a través de los fraseologismos del campo cognitivo HABLAR” en *CFG* 13, 2011; 177-190.
- HOLTZINGER, Herbert (2012): “Unikale Elemente. Apuntamentos sobre as palabras ligadas fraseoloxicamente do alemán actual” en *CFG* 14, 2012; 165-174.
- IÑESTA MENA, Eva M^a (2010): “Didáctica das expresións idiomáticas dende un enfoque plural: imaxes e emocións na aula de lingua estranxeira” en *CFG* 12, 2010; 141-154.
- JORGE, Guilhermina (2005): “Periplo pola fraseoloxía portuguesa: abordaxe lexicográfica” en *CFG* 7, 2005; 119-133.
- KLEIN, Jean René (2006): “Problemas relacionados coa determinación da forma ‘canónica’ nunha base de datos de refráns franceses (DicAuPro)” en *CFG* 8, 2006; 147-163.
- KÓTOVA, Marina (2005): “Unha vez máis sobre a correlación entre paremioloxía e fraseoloxía” en *CFG* 7, 2005; 135-148.
- LACHKAR, Abdenbi (2008): “Literal/metafórico, proverbio/non proverbio? Para identificar as locucións estereotipadas expresivas” en *CFG* 10, 2008; 163-173.
- LAREO, Inés (2011): “Colocacións con make, take e do + nome nun corpus do século XIX de textos ingleses científicos e literarios escritos por mulleres” en *CFG* 13, 2011; 191-214.
- LARRETA ZULATEGUI, Juan Pablo (2004): “Colocacións verbais: estabilidade fraseolóxica vs. combinatoria sintáctico-semántica” en *CFG* 6, 2004; 141-147.
- LASKOWSKI, Marek (2009): “Fórmulas rutineiras na teoría e na práctica” en *CFG* 11, 2009; 113-138.
- LEIVA ROJO, Jorge (2013): “Procedementos de tradución de locucións adverbiais no rexistro coloquial (italiano, alemán, español): estudo dun caso” en *CFG* 15, 2013; 185-210.
- LE PODER, Marie-Évelyne (2015): “Estudo das unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas dun texto do ámbito dos alimentos funcionais e nutracéuticos dende unha perspectiva tradutora” en *CFG* 17, 2015; 51-80.
- LÓPEZ FERNÁNDEZ, Laura (2015): “Paremijs xeocosmolóxicas de predición do tempo en galego e maorí” en *CFG* 17, 2015; 81-104.

- MANSILLA, Ana (2007): “A fraseoloxía da música na vida cotiá Un estudo contrastivo (alemán - español)” en *CFG* 9, 2007; 137-144.
- MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel (2013): “A distinción entre conxuncións e conectores discursivos e a súa manifestación fraseolóxica” en *CFG* 15, 2013; 211-236.
- MARTÍNEZ BLANCO, Xulián; VEIGA ALONSO, Serxio (2010): “Fraseoloxía galega de peixes e outros animais mariños” en *CFG* 12, 2010; 155-173.
- MARTÍNEZ LÓPEZ, Juan A.; AARLI, Gunn (2008): “Locucións e colocacións: algunhas causas da coaparición dos seus formantes” en *CFG* 10, 2008; 175-188.
- MARTÍNS SEIXO, Ramón Anxo (2003): “O labor de fraseógrafo de Manuel Leiras Pulpeiro” en *CFG* 4, 2003; 59-77.
- MASIULIONYTĖ, Virginija; ŠILEIKAITĖ, Diana (2007): “¿Como enfadarse en lituano? Comparacións fixas para expresar enfado, caraxe e ruindade na fraseoloxía lituana” en *CFG* 9, 2007; 145-165.
- MELLADO BLANCO, Carmen (2004): “A relevancia da teoría da modelabilidade de Valerii Mokienko a través da súa monografía ‘Fraseoloxía Eslava’ (1980/trad. 2000)” en *CFG* 6, 2004; 149-158.
- MENAKER, Angelika (2008): “As funcións da cor verde en unidades fraseolóxicas españolas, húngaras e alemás” en *CFG* 10, 2008; 189-205.
- MILLÁN RODRÍGUEZ, Francisco Miguel. (2014): “Unha tradución ó galego da ‘Proverbiorum et sententiarum persicarum centuria’ de Levin Warner” en *CFG* 16, 2014; 203-258.
- MOGORRÓN HUERTA, Pedro (2005): “As locucións verbais nos dicionarios” en *CFG* 7, 2005; 149-176.
- MOLINA PLAZA, Silvia (2008): “Puntos de contacto e diferenza: a tradución de expresións idiomáticas e refráns metafóricos e metonímicos” en *CFG* 10, 2008; 207-219.
- MONTES LÓPEZ, María (2011): “Consideracións sobre a didáctica da fraseoloxía italiana a estudantes galegófonos” en *CFG* 13, 2011; 215-226.
- MONTORO DEL ARCO, Esteban (2012): “Luis Montoto y Rautenstrauch (1851-1929), fraseólogo” en *CFG* 14, 2012; 175-201.
- MORVAY, Károly (2004): “Notas sobre fraseoloxía comparada” en *CFG* 6, 2004; 159-168.
(2004): “Por unha metafraseografía peninsular” en *CFG* 6, 2004; 169-189.
- Ver BIOSCA (2009).
- Ver BIOSCA (2012).
- MUÑIZ ÁLVAREZ, Eva María (2005): “Notas para unha análise comparativa das nocións de ‘restrición léxica’ e ‘colocación’” en *CFG* 7, 2005; 177-190.
- NAVARRO, Carmen e DAL MASO, Elena (2013): “Análise culturolóxica da metáfora plantosémica en español e italiano” en *CFG* 15, 2013; 237-253.
- NOGUEIRA SANTOS, Antonio (2006): “Fraseoloxía comparada portugués-inglés: *cão/gato-dog/cat*” en *CFG* 8, 2006; 165-175.
(2007): “Fraseoloxía comparada — hendiade en inglés e portugués” en *CFG* 9, 2007; 167-171.
- NOUESHI, Mona (2008): “Os grandes pícaros nas anécdotas e modismos alemáns e árabes. Un estudo comparativo” en *CFG* 10, 2008; 221-238.
- NÚÑEZ ROMÁN, Francisco (2013): “Diatopía, variabilidade e sinonimia en fraseoloxía” en *CFG* 15, 2013; 255-268.
- ODRIOZOLA PEREIRA, Juan Carlos (2010): “Conectores, gramaticalización e polaridade: o caso de *ere* ‘tamén’ na lingua vasca” en *CFG* 12, 2010; 175-194.
- OLIMPIO DE OLIVEIRA SILVA, María Eugènia (2014): “As fórmulas rutineiras españolas á luz da etoloxía humana” en *CFG* 16, 2014; 259-282.
- OLZA MORENO, Inés (2009): “*Habla, soy todo oídos*. Reflexo das accións e das actitudes do receptor na fraseoloxía somática metalingüística do español” en *CFG* 11, 2009; 137-160.
(2012): “*Fijo que este artículo te gustará*: o emprego dalgúns fraseoloxismos pragmáticos na linguaxe xuvenil do español e do inglés” en *CFG* 14, 2012; 203-217.
- PAMIES BERTRÁN, Antonio; PAZOS BRETANA, José Manuel (2004): “Extracción automática de colocacións e modismos” en *CFG* 6, 2004; 191-203.
- PARINA, Irina (2015): “Sinónimos fraseolóxicos no corpus e no dicionario” en *CFG* 17, 2015; 105-127.
- PASTOR LARA, Alejandro (2010): “Unidades fraseolóxicas especializadas e tradución” en *CFG* 12, 2010; 195-208.

- PAZ ROCA, Mª Carmen (2004): “Estudo das colocacións a través da análise de corpus: un estudo práctico das colocacións co verbo galego ‘caer’ e o correspondente inglés ‘to fall’” en *CFG* 6, 2004; 205-219.
- PENADÉS MARTÍNEZ, Inmaculada (2010): “Información superflua da orixe pragmática na definición lexicográfica das locucións verbais” en *CFG* 12, 2010; 209-232.
- (2014): “Fixación estrutural e desautomatización das locucións” en *CFG* 16, 2014; 283-312.
- PEREIRA GINET, Tomás (2005): “Fiando paremias (I): glosario paremiolóxico multilingüe galego, portugués, castelán, francés, italiano e inglés” en *CFG* 7, 2005; 191-223.
- PÉREZ MARTÍNEZ, Herón (2005): “Os ditos do ‘Diccionario de mejicanismos’ de Santamaría” en *CFG* 7, 2005; 225-238.
- PIIRAINEN, Elisabeth (2007): “Locucións espalladas por Europa e máis alá” en *CFG* 9, 2007; 173-193.
- (2011): “Ditos espallados por Europa e máis alá dela: O substrato máis antigo do ‘Lexicon of Common Figurative Units’” en *CFG* 13, 2011; 227-246.
- QUITOUT, Michel (2009): “Traduci-los refráns. Elementos de tradutoloxía” en *CFG* 11, 2009; 163-171.
- RAMOS SAÑUDO, Ana María (2013): “Achegamento á fraseoloxía do “dicir” en francés” en *CFG* 15, 2013; 269-289.
- RECIO ARIZA, Mª Ángeles (2010): “O emprego da fraseoloxía como recurso específico na publicidade” en *CFG* 12, 2010; 233-245.
- RÍO CORBACHO, Pilar (2005): “O ‘refrán meteorolóxico’: estudo, comparación con outras linguas (castelán e francés) e proposta de nova denominación” en *CFG* 7, 2005; 239-260.
- (2009): “BADARE: unha ferramenta de traballo na paremioloxía meteorolóxica e do calendario na Rumania” en *CFG* 11, 2009; 173-190.
- (2011): “BADARE: A personificación nos espazos de tempo” en *CFG* 13, 2011; 247-262.
- ROBLES I SABATER, Ferran (2012): “As locucións marcadoras de reformulación con ‘decir’, ‘dir’, ‘sagen’” en *CFG* 14, 2012; 219-244.
- RUÍZ LEIVAS, Cristovo; EIROA GARCÍA-GARABAL, Juan A. (2003): “Fraseoloxía e terminoloxía dos cogomelos” en *CFG* 4, 2003; 371-387.
- RUIZ MARTÍNEZ, Ana María (2013): “Sobre a marcación diafásica das locucións en español” en *CFG* 15, 2013; 291-322.
- RUIZ QUEMOUN, Fernande (2011): “O espazo da tradución das expresións idiomáticas na clase de FLE (Francés como lingua estranxeira)” en *CFG* 13, 2011; 263-277.
- SANROMÁN VILAS, Begoña (2010): “Unidades fraseolóxicas na sección de agradecementos dos escritos académicos” en *CFG* 12, 2010; 247-271.
- SARDELLI, Mª Antonella (2009): “Aproximación á elaboración do mínimo paremiolóxico italiano” en *CFG* 11, 2009; 191-209.
- SCHEMANN, Hans (2007): “Factores modelo xeométricos descritibles e non descritibles para a constitución semántica de expresións idiomáticas e perspectivas de elaboración dun dicionario idiomático monolingüe e bilingüe galego” en *CFG* 9, 2007; 195-221.
- SEVILLA MUÑOZ, Julia (2004): “O concepto ‘correspondencia’ na tradución paremiolóxica” en *CFG* 6, 2004; 221-229.
- SEVILLA MUÑOZ, Julia; GARCÍA YELO, Marina. (2013): “A elaboración dun corpus paremiolóxico por francófonos nativos” en *CFG* 15, 2013; 323-350.
- SILVA LÓPEZ, Martina (2010): “Símbolos nos fraseoloxismos con nomes de animais en alemán e español” en *CFG* 12, 2010; 273-286.
- SOTO ARIAS, María Rosario; GONZÁLEZ GARCÍA, Luis (2004): “Aplicacións didácticas dos refráns” en *CFG* 6, 2004; 231-250.
- (2007): “Do *verbo antigo* en Johan Garcia de Guilhade” en *CFG* 9, 2007; 223-232.
- (2009): “Folcloro contístico, fraseoloxía e paremioloxía. Interrelacións xenésicas” en *CFG* 11, 2009; 211-227.
- SOTO ARIAS, M^a do Rosario (2003): “Achegas a un dicionario de refráns galego castelán, castelán -galego” en *CFG* 3, 2003 (vol. monográfico; 344 pp.).
- (2011): “Interaccións verbais entre rapaz-adulto ou rapaz-rapaz. Contribución á fraseoloxía” en *CFG* 13, 2011; 279-297.
- (2013): “Notas para un estudo dos refráns haxiocronolóxicos” en *CFG* 15, 2013; 351-374.

- STROHSCHEN, Carola (2013): “A fraseodidáctica nos materiais para o ensino do alemán como lingua estranxeira” en *CFG* 15, 2013; 375-396.
- TIMOFEEVA, Larissa (2013): “Fraseodidáctica: a fraseoloxía para a didáctica” en *CFG* 15, 2013; 397-414.
- TORRENT-LENZEN, Aina (2009): “Lema, categoría e *definiens* na fraseografía monolingüe do español e bilingüe español-alemán” en *CFG* 11, 2009; 229-256.
- UGARTE BALLESTER, Xus (2012): “A aldraxe proverbial da preguiza nas dúas versións españolas de ‘The Way to Wealth’ de Benjamin Franklin” en *CFG* 14, 2012; 245-256.
- VELASCO MENÉNDEZ, Josefina (2013): “Breve ensaio histórico do estudo da fraseoloxía rusa (dende os seus inicios ata mediados da segunda metade do s. xx)” en *CFG* 15, 2013; 415-442.
- VIDAL CASTIÑEIRA, Ana (2003): “Aproximación ó ‘mínimo paremiolóxico’ galego. Unha proposta didáctica” en *CFG* 4, 2003; 9-116.
- VULETIĆ, Nikola (2012): “Os ditos do derradeiro en falar: notas de fraseoloxía dalmata” en *CFG* 14, 2012; 257-269.
- WIRRER, Jan (2005): “‘Wat mehr regelt en Gesett’. Versión baixoalema da Constitución do Estado alemán de Bremen. Tradución de termos monoverbais, pluriverbais e colocacións da linguaxe xurídica a unha lingua non estandarizada” en *CFG* 7, 2005; 261-276.
- ZULUAGA OSPINA, Alberto (2005): “Interpretación textolingüística de fraseoloxismos quixotescos” en *CFG* 7, 2005; 277-289.

1.2. Índice da sección de recadativas

- ÁLVAREZ DE LA GRANJA, María (2005): “Glosario de locucións adverbais do galego medieval” en *CFG* 7, 2005; 13-40.
- BARBEITO LORENZO, María Dolores (2005): “Frasas feitas do Concello das Neves” en *CFG* 7, 2005; 293-301.
- BUJÁN OTERO, Patricia (2003): “El refrán y su sombra (Faro de Vigo) por José Sesto” en *CFG* 4, 2003; 345-369.
- BUJÁN OTERO, Patricia; FERRO RUIBAL, Xesús; PAZ ROCA, Mª Carmen, RODRÍGUEZ AÑÓN, Marta; VIDAL CASTIÑEIRA, Ana (2003): “Refraneiro do Seminario de Santiago (1947-1958)” en *CFG* 4, 2003; 173-343.
- CASTRO OTERO, Salvador, PAREDES DURÁN, Lucía, GONZÁLEZ BARREIRO, Xosé Manuel, HARGUINDEY BANET, Henrique, MARTÍNEZ GARCÍA, Xosé, ROCAMONDE, Ramón (2011): “Outros lances nos laños do Morrazo. Nova recollida de unidades fraseolóxicas” en *CFG* 14, 2012; 273-286.
- CERVIÑO FERRÍN, M.ª Victoria (2012): “Fraseoloxía e paremioloxía de Sebil, 1” en *CFG* 14, 2012; 287-308.
- (2013): “Fraseoloxía e paremioloxía de Sebil, 2” en *CFG* 15, 2013; 445-468.
- CONDE TARRÍO, Germán (2004): “Hernán Núñez (1555) e Gonzalo Correas (1627): os primeiros refraneiros galegos” en *CFG* 6, 2004; 27-56.
- DOMÍNGUEZ RIAL, Evaristo (2011): “Fraseoloxía e paremioloxía de Bergantiños (Cabana de Bergantiños, Carballo e Coristanco)” en *CFG* 13, 2011; 301-404.
- ESTÉVEZ RIONEGRO, Noelia (2014): “Fraseoloxía do noroeste de Valdeorras” en *CFG* 16, 2014; 315-328.
- FERRO RUIBAL, Xesús (2006): “Locucións e fórmulas comparativas ou elativas galegas” en *CFG* 8, 2006; 179-264.
- (2008): “Refraneiro de Grou (Lobios) recollido por Bieito Fernandes do Palheiro” en *CFG* 10, 2008; 241-253.
- (2012): “Fraseoloxía e paremioloxía galega anotada por José Pérez Ballesteros (1833-1918)” en *CFG* 14, 2012; 309-334.
- FERRO RUIBAL, Xesús; GROBA BOUZA, Fernando (2009): “*Dichos y refranes en dialecto vianés* de Laureano Prieto (1951) (ms. RAG-C170/5)” en *CFG* 11, 2009; 259-282.
- FERRO RUIBAL, Xesús; SURRIBAS DÍAZ, Noelia (2014): “Locucións, fórmulas e paremias galegas anotadas por Couceiro Freijomil (1888-1955)” en *CFG* 16, 2014; 329-366.
- FERRO RUIBAL, Xesús; VEIGA NOVOA, Cristina (2006): “‘Paremias selectas’. Un manuscrito bonaerense (1956) de Vicente Llópiz Méndez” en *CFG* 8, 2006; 265-315.
- GÓMEZ CLEMENTE, Xosé María (2004): “Os rexistros e os niveis de lingua na fraseoloxía: unha aproximación descritiva das locucións nun corpus textual galego” en *CFG* 6, 2004; 81-112.
- GONZÁLEZ GUERRA, Anxo (2010): “Fraseoloxía e paremioloxía de Pilar Guerra (Trasar, Carballedo, Lugo)” en *CFG* 12, 2010; 289-315.

- GROBA BOUZA, Fernando (2010): “*A cabalo regalado non se lle mira o dente*. Compilación da fraseoloxía equina galega actual” en *CFG* 12, 2010; 317-372.
- (2014): “*Nas uñas, nas mans ou nos pés, has salir a quen es*. Así se fala na Chan” en *CFG* 16, 2014; 367-452.
- HERMIDA ALONSO, Anxos (2009): “Fraseoloxía de Matamá (Vigo)” en *CFG* 11, 2009; 283-304.
- LÓPEZ BARREIRO, Margarita (2006): “Frasas feitas do Cachaifeiro (Forcarei)” en *CFG* 8, 2006; 317-327.
- LÓPEZ FERRO, Xosé María (2015): “Locucións, fórmulas e paremias do concello das Pontes de García Rodríguez” en *CFG* 17, 2015; 131-185.
- LUACES PARDO, Narciso (2014): “Ditos e refráns recollidos na comarca do Ortegal” en *CFG* 16, 2014; 456-468.
- MARTÍNS SEIXO, Ramón Anxo (2007): “108 fórmulas galegas” en *CFG* 9, 2007; 235-246.
- (2010): “120 locucións verbais galegas” en *CFG* 12, 2010; 373-386.
- (2013): “*Perdóolle o mal que me fai polo ben que me sabe*. Unha aproximación aos campos semánticos da comida e da bebida na fraseoloxía galega” en *CFG* 15, 2013; 469-492.
- PAZ ROCA, Mª Carmen (2003): “Aportazón ao refraneiro. Colección de refráns recollidos da tradición oral por Lois Carré (1898-1965)” en *CFG* 4, 2003; 129-141.
- (2007): “Aínda novos manuscritos paremiolóxicos de Vázquez Saco” Refráns en *CFG* 9, 2007; 247-293.
- PAZ ROCA, Mª Carmen; VIDAL CASTIÑEIRA, Ana (2004): “Novo manuscrito paremiolóxico de Vázquez Saco” Refráns en *CFG* 6, 2004; 253-264.
- PENÍN RODRÍGUEZ, Dorinda (2008): “Frasas feitas de San Lourenzo de Abelendo” (Porqueira) en *CFG* 10, 2008; 255-264.
- PRIETO DONATE, Estefanía (2009): “Refraneiro escolar galego do cambio de milenio” en *CFG* 11, 2009; 305-369.
- RIVAS, Paco (2000): “Fraseoloxía do mar na Mariña luguesa” en *CFG* 1, 2000; 11-90.
- RUBINOS CONDE, Miguel (2013): “*Da roda para a piola*: refráns e frases do sur de Galicia” en *CFG* 15, 2013; 493-505.
- RUÍZ LEIVAS, Cristovo; EIROA GARCÍA-GARABAL, Juan A. (2003): “Fraseoloxía e terminoloxía dos cogomelos” en *CFG* 4, 2003; 371-387.
- SOTO ARIAS, M^a do Rosario: “Achegas a un dicionario de refráns galego castelán, castelán-galego” en *CFG* 3, 2003; 344pp.
- TABOADA CHIVITE, Xesús (2000): “Refraneiro galego” en *CFG* 2, 2000; 47-192.
- VÁZQUEZ SACO, Francisco (2003): “*Refraneiro galego e outros materiais de tradición oral*. Edición de Josefa Beloso Gómez, Patricia Buján Otero, Xesús Ferro Ruibal; M^a. Carmen Paz Roca”. [Locucións en *CFG* 5, 2003; 943-952. Fórmulas en *CFG* 5, 2003; 933-942. Refráns en *CFG* 5, 2003; 5-842. Ref. con topónimo en *CFG* 5, 2003; 843-910. Dialoxismos en *CFG* 5, 2003; 911-924. Enunc. fras. en *CFG* 5, 2003; 925-928. Frases proverbiais en *CFG* 5, 2003; 929-932].
- VÁZQUEZ, Lois (2003): “Refraneiro galego. Colección hecha por el P. Gumersindo Placer López” en *CFG* 4, 2003; 143-171.
- VENTÍN DURÁN, José Augusto (2007): *Fraseoloxía de Moscoso e outros materiais de tradición oral*. Edición crítica de Xesús Ferro Ruibal, Raquel Rial Santos, Emma Mª Salgueiro Veiga, Ana Vidal Castiñeira, e cunha nota biográfica de José Augusto Ventín Pereira.” Anexo 1, 2007 de *CFG*.
- VIDAL CASTIÑEIRA, Ana (2003): “Mínimo paremiolóxico de Viana do Bolo” en *CFG* 4, 2003; 79-116.
- (2003): “Un manuscrito paremiolóxico de Murguía” (71 H.Núñez 72 Sobreira) en *CFG* 4, 2003; 117-128.

1.3. Índice alfabético de recensións

1.3.1. Índice alfabético de recensións por autores

- ALESSANDRO, Arianna (2006): Véxase ZAMORA MUÑOZ, Pablo; ALESSANDRO, Arianna; IOPPOLI, Eleonora; SIMONA, Federica (2006).
- ALMELA, Ramón; RAMÓN, Estanislao; WOTJAK, Gerd (eds.) (2005): *Fraseología contrastiva. Con ejemplos tomados del alemán, español, francés e italiano*. Recensión de Carmen Mellado Blanco en *CFG* 8, 2006; 331-333.
- ALONSO RAMOS, Margarita (ed.) (2006): *Diccionarios y Fraseología*. Recensión de Cristina Veiga Novoa en *CFG* 9, 2007; 297-322.

- ÁLVAREZ DE LA GRANJA, María (2003): *As locucións verbais galegas*. Recensión de Jorge Leiva Rojo en *CFG* 6, 2004; 267-270.
- (ed.) (2008a): *Lenguaje figurado y motivación. Una perspectiva desde la fraseología*. Recensión de Luis González García en *CFG* 10, 2008; 267-274.
- (ed.) (2008b): *Fixed Expressions in Cross Linguistic Perspective*. Recensión de Xacinta Varela Martínez en *CFG* 13, 2011; 407-411.
- ANDRÉS, Olimpia de (2005): Véxase SECO, Manuel; ANDRÉS, Olimpia de; RAMOS, Gabino (2004).
- BARÁNOV, Anatolij; DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij (2009): *Aspectos teóricos da fraseoloxía*. Recensión de Mª Isabel González Rey en *CFG* 12, 2010; 389-402.
- BÁRDOSI, Vilmos e GONZÁLEZ REY, María Isabel (2012): *Dictionnaire phraseologique thématique français-espagnol. Diccionario fraseológico temático francés-español*. Recensión de Xesús Ferro Ruibal en *CFG* 14, 2012; 337-339.
- (2012): *Dictionnaire phraseologique thématique français-espagnol. Diccionario fraseológico temático francés-español*. Recensión de Károly Morvay en *CFG* 15, 2013; 505-509.
- BARSANTI, Mª Jesús (2011): Los refranes en la traducción de El Quijote de Ludwig Tieck. Estudio paremiológico contrastivo español-alemán. Recensión de Nelly Iglesias en *CFG* 14, 2012; 340-341.
- BERMÚDEZ BLANCO, Manuel e CID FERNÁNDEZ, Alba (2011-2012): *Fraseoloxía Visual (Galega)* 1 (21.12.2011); *Fraseoloxía Visual (Galega)* 2 (30.12.2011); *Fraseoloxía Visual (Galega)* 3 (10.9.2012). Recensión de Xesús Ferro Ruibal en *CFG* 14, 2012; 342-344.
- BIRIKH, Alexander K.; MOKIENKO, Valerii M.; STEPÁNOVA, Liudmila I. (1998): *Словарь русской фразеологии: Историко-этимологический справочник* (Diccionario de fraseoloxía rusa: libro de referencias histórico-etimolóxicas). Recensión de Ekaterina Guerbek en *CFG* 7, 2005; 305-308.
- BOSQUE MUÑOZ, Ignacio (2004): *Redes (las palabras en su contexto). Diccionario combinatorio del español contemporáneo*. Recensión de María Isabel González Rey en *CFG* 7, 2005; 308-313.
- BUBENHOFER, Noah (2010): Véxase PTASHNYK, Stefaniya; HALLSTEINSDOTTIR, Erla; BUBENHOFER, Noah (2010).
- BUJÁN OTERO, Patricia (2010): Véxase MELLADO, Carmen; BUJÁN, Patricia; HERRERO, Claudia; IGLESIAS, Nely; MANSILLA, Ana (eds.) (2010).
- (2013): Véxase SCHEMANN, Hans; MELLADO BLANCO, Carmen; BUJÁN, Patricia; IGLESIAS, Nely; LARRETA, Juan P.; MANSILLA, Ana (2013a) e (2013b).
- CANTERA ORTIZ DE URBINA, Jesús (2001/2008): Véxase SEVILLA MUÑOZ, Julia; CANTERA ORTIZ DE URBINA, Jesús (2001/2008).
- (2008 [2002]): Véxase SEVILLA MUÑOZ, Julia; CANTERA ORTIZ DE URBINA, Jesús (2008 [2002]).
- CARBONELL BASSET, Delfin (2004): *Diccionario inglés y español de modismos (Las frases que Usted necesita) A Spanish and English Dictionary of Idioms (The phrases you need)*. Recensión de Ana García Lozano en *CFG* 6, 2004; 271-272.
- CASADO VELARDE, Manuel (2006): Véxase GONZÁLEZ RUÍZ, Ramón; CASADO VELARDE, Manuel; ESPARZA TORRES, Miguel Ángel (2006).
- CASTRO OTERO, Salvador; DURÁN PAREDES, Lucía; GONZÁLEZ BARREIRO, Xosé Manuel; HARGUINDEY BANET, Henrique; MARTÍNEZ GARCÍA, Xosé; ROCAMONDE GÓMEZ, Ramón (2005): *Unha maré de palabras. Contribución ao léxico do Morrazo*. Recensión de Xesús Ferro Ruibal en *CFG* 7, 2005; 314-316.
- CONDE TARRÍO, Germán (2007a): *Nouveaux apports à l'étude des expressions figées*. Recensión de Emma Mª Salgueiro Veiga en *CFG* 10, 2008; 274-279.
- (ed.) (2007b): *El componente etnolingüístico de la paremiología*. Recensión de Cristina Rodríguez Nieto en *CFG* 10, 2008; 279-282.
- (ed.) (2008): *Aspectos formales y discursivos de las expresiones fijas*. Recensión de Xacinta Varela Martínez en *CFG* 13, 2011; 411-416.
- CONSELLO DE REDACCIÓN (2004): "Noticia de traballos fraseolóxicos feitos en Galicia ou en curso de elaboración dende o ano 2000 e que están inéditos en prensa ou en elaboración" en *CFG* 6, 2004; 285-288.

- CORTIZAS, Antón (2010): *Ao pé da Laxa da Moa. Literatura de tradición oral de Carnota*. Recensión de Cristina Rodríguez Nieto en *CFG* 12, 2010; 403-404.
- COUCEIRO, Xosé (2005): *Expresións populares da nosa comarca [Forcarei]*. Recensión de Xesús Ferro Ruibal en *CFG* 7, 2005; 318-320.
- DE LOS REYES GÓMEZ, Fermín (2007): Véxase LAFUENTE NIÑO, Mª Carmen; SEVILLA MUÑOZ, Manuel; DE LOS REYES GÓMEZ, Fermín; SEVILLA MUÑOZ, Julia (2007).
- DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij (2009): Véxase BARÁNOV, Anatolij; DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij (2009).
- DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij; PIIRAINEN, Elisabeth (2005): *Figurative Language: Cross-cultural and Cross-linguistic Perspectives*. Recensión de Cristina Veiga Novoa en *CFG* 8, 2006; 334-337.
- (2009): *Zur Theorie der Phraseologie - Kognitive und kulturelle Aspekte*. Recensión de Martina Silva López en *CFG* 12, 2010; 405-408.
- DOYLE, Charles Clay (2012): *Doing Proverbs and Other Kinds of Folklore. Philological and Historical Studies*. Vermont: Proverbium & The University of Vermont. Recensión de Rebeca Lema en *CFG* 14, 2012; 345-347.
- DURÁN PAREDES, Lucía (2005): Véxase CASTRO OTERO, Salvador et alii (2005).
- DURANTE, Vanda (ed.) (2014): *Fraseoloxía y Paremiología: enfoques y aplicaciones*. Recensión de Luis González García en *CFG* 17, 2015; 189-199.
- ESPARZA TORRES, Miguel Ángel (2006): Véxase GONZÁLEZ RUÍZ, Ramón; CASADO VELARDE, Manuel; ESPARZA TORRES, Miguel Ángel (2006).
- ETTINGER, Stefan; NUNES, Manuela (2006): *Portugiesische Redewendungen*. Recensión de Carmen Mellado Blanco en *CFG* 9, 2007; 301-304.
- GALLEGO HERNÁNDEZ, Daniel: Véxase MOGORRÓN HUERTA, Pedro (2013).
- GARCÍA-PAGE, Mario (2008): *Introducción a la fraseología española. Estudio de las locuciones*. Recensión de Carmen Mellado Blanco en *CFG* 11, 2009; 373-378.
- GARGALLO GIL, José Enrique (coord.) (2010): *Paremiología romance. Los refranes meteorológicos*. José Enrique Gargallo Gil (coordinador) María-Reina Bastardas Rufat, Joan Fontana i Tous y Antonio Torres Torres. Recensión de Xesús Ferro Ruibal en *CFG* 13, 2011; 416-422.
- (2011): *I proverbi meteorologici. Ai confini dell'Europa romanza*. Recensión de Xesús Ferro Ruibal en *CFG* 13, 2011; 423-426.
- GÓMEZ GONZÁLEZ, Alba e UREÑA TORMO, Clara (2014): *Locuciones y refranes para dar y tomar. El libro para APRENDER más de 120 locuciones y refranes del español*. Recensión de M. Carmen Losada Aldrey en *CFG* 17, 2015; 200-203.
- GONZÁLEZ BARREIRO, Xosé Manuel (2005): Véxase CASTRO OTERO, Salvador et alii (2005).
- GONZÁLEZ RADÍO, Vicente (2007): *Comunicación e interpretación de la vida en el refranero*. Recensión de Xacinta Varela Martínez en *CFG* 12, 2010; 408-409.
- GONZÁLEZ REY, Isabel (2002): *La phraseologie du français*. Recensión de María Álvarez de la Granja en *CFG* 6, 2004; 272-274.
- (2007a): *La didactique du français idiomatique*. Recensión de Germán Conde Tarrío en *CFG* 10, 2008; 283-284.
- (dir.) (2007b): *Adquisición de las expresiones fijas. Metodología y recursos didácticos. Idioms acquisition. Methodology and didactic Resources*. Recensión de Xacinta Varela Martínez en *CFG* 13, 2011; 430-432.
- (ed.) (2007c): *Les expressions figées en didactique des langues étrangères. Las expresiones fijas en la didáctica de las lenguas extranjeras*. Recensión de Xacinta Varela Martínez en *CFG* 13, 2011; 427-430.
- (ed.) (2008): *A multilingual Focus on Contrastive Phraseology and Techniques for Translation*. Recensión de Emma Mª Salgueiro Veiga en *CFG* 13, 2011; 433-436.
- (ed.) (2012): *Unidades fraseológicas y TIC*. Recensión de Vanessa Fernández Pampín en *CFG* 15, 2013; 510-512.
- (ed.) (2013): *Phraseodidactic Studies on German as a Foreign Language/Phraseodidaktische Studien zu Deutsch als Fremdsprache*. Recensión de Laura Amigot Castillo en *CFG* 16, 2014; 457-462.
- (ed.) (2014): *Didáctica y traducción de las unidades fraseológicas*. Recensión de Carola Strohschen en *CFG* 16, 2014; 462-471.
- (dir.) (2014): *Outils et méthodes d'apprentissage en phraseodidactique*. Recensión de Germán Conde Tarrío en *CFG* 16, 2014; 471-477.

- GONZÁLEZ ROYO, Carmen e MOGORRÓN HUERTA, Pedro (eds.) (2008): *Estudios y análisis de fraseología contrastiva: lexicografía y traducción*. Recensión de Angela Mura en *CFG* 16, 2014; 477-480.
- GONZÁLEZ RUÍZ, Ramón; CASADO VELARDE, Manuel; ESPARZA TORRES, Miguel Ángel (2006): *Discurso, Lengua y metalenguaje –Balance y perspectivas*. Recensión de Claudia Herrero Kacmarek en *CFG* 11, 2009; 378-380.
- HALLSTEINSDOTTIR, Erla (2010): Véxase PTASHNYK, Stefaniya; HALLSTEINSDOTTIR, Erla; BUBENHOFFER, Noah (2010).
- HARGUINDEY BANET, Henrique (2005): Véxase CASTRO OTERO, Salvador et alii (2005).
- HERRERO, Claudia (2010): Véxase MELLADO, Carmen, BUJÁN, Patricia, HERRERO, Claudia, IGLESIAS, Nely; MANSILLA, Ana (eds.) (2010).
- IGLESIAS, Nely (2010): Véxase MELLADO, Carmen, BUJÁN, Patricia, HERRERO, Claudia, IGLESIAS, Nely; MANSILLA, Ana (eds.) (2010).
- (2013): Véxase SCHEMANN, Hans; MELLADO BLANCO, Carmen; BUJÁN, Patricia; IGLESIAS, Nely; LARRETA, Juan P; MANSILLA, Ana (2013a) e (2013b).
- IÑESTA MENA, Eva María; PAMIES BERTRÁN, Antonio (2002): *Fraseología y metáfora: aspectos tipológicos y cognitivos*. Recensión de Patricia Buján Otero en *CFG* 7, 2005; 320-323.
- IOPPOLI, Eleonora (2006): Véxase ZAMORA MUÑOZ, Pablo; ALESSANDRO, Arianna; IOPPOLI, Eleonora; SIMONA, Federica (2006).
- KONECNY, Christine (2010): *Kollokationen, Versuch einer semantisch-begrifflichen Annäherung und Klassifizierung anhand italienischer Beispiele*. Recensión de Simona Brunetti en *CFG* 15, 2013; 513-516.
- LAFUENTE NIÑO, Mª Carmen; SEVILLA MUÑOZ, Manuel; DE LOS REYES GÓMEZ, Fermín; SEVILLA MUÑOZ, Julia (2007): *Seminario Internacional Colección paremiológica, Madrid, 1922-2007*. Recensión de Vanessa Fernández Pampín en *CFG* 11, 2009; 381-384.
- LARRETA, Juan P. (2013): Véxase SCHEMANN, Hans; MELLADO BLANCO, Carmen; BUJÁN, Patricia; IGLESIAS, Nely; LARRETA, Juan P; MANSILLA, Ana (2013a) e (2013b).
- LÓPEZ TABOADA, Carme; SOTO ARIAS, María Rosario (2008): *Diccionario de fraseoloxía galega*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia. Recensión de Xosé María Gómez Clemente en *CFG* 10, 2008; 284-287.
- LOSADA ALDREY, M. Carmen (2011): *El español idiomático da xuega. 150 fraseologismos con exercicios*. Recensión de Nely M. Iglesias Iglesias en *CFG* 14, 2012; 348-350.
- LUQUE DURÁN, Juan de Dios; PAMIES BERTRÁN, Antonio (eds.) (2005): *La creatividad en el lenguaje: colocaciones idiomáticas y fraseología*. Recensión de Leopoldo Cañizo Durán en *CFG* 8, 2006; 337-340.
- LUQUE NADAL, Lucía (2010): *Fundamentos teóricos de los diccionarios lingüístico-culturales. Relaciones entre fraseología y culturología*. Recensión de M. Carmen Losada Aldrey en *CFG* 13, 2011; 437-440.
- LURATI, Ottavio (2002): *Per modo di dire. Storia della lingua e antropologia nelle locuzioni italiane ed europee*. Recensión de Xesús Ferro Ruibal en *CFG* 9, 2007; 305-311.
- MANSILLA, Ana (2010): Véxase MELLADO, Carmen, BUJÁN, Patricia, HERRERO, Claudia, IGLESIAS, Nely; MANSILLA, Ana (eds.) (2010).
- (2013): Véxase SCHEMANN, Hans; MELLADO BLANCO, Carmen; BUJÁN, Patricia; IGLESIAS, Nely; LARRETA, Juan P; MANSILLA, Ana (2013a) e (2013b).
- MARTÍNEZ GARCÍA, Xosé (2005): Véxase CASTRO OTERO, Salvador et alii (2005).
- MARTINO RUZ, Xandru (2008): *Refraneru temáticu asturianu*. Recensión de Xacinta Varela Martínez en *CFG* 14, 2012; 351-355.
- MASSEAU, Paola: Véxase MOGORRÓN HUERTA, Pedro (2013).
- MELLADO BLANCO, Carmen (2004): *Fraseologismos somáticos del alemán*. Recensión de Cristina Veiga Novoa en *CFG* 6, 2004; 275-279.
- (2008a): *Beiträge zur Phraseologie aus textueller Sicht*. Recensión de Claudia Herrero Kacmarek en *CFG* 10, 2008; 287-289.
- (2008b): *Colocaciones y fraseología en los diccionarios*. Recensión de Alba Vidal Fernández en *CFG* 10, 2008; 290-293.
- (ed.) (2009): *Theorie und Praxis der idiomatischen Wörterbücher*. Recensión de Patricia Buján Otero en *CFG* 11, 2009; 384-388.

- (ed.) (2014): *Kontrastive Phraseologie Deutsch-Spanisch*. Recensión de Beatriz Pérez Traseira en *CFG* 17, 2015; 203-208.
- MELLADO, Carmen; BUJÁN, Patricia; HERRERO, Claudia; IGLESIAS, Nely; MANSILLA, Ana (eds.) (2010): *La fraseografía del S. XXI. Nuevas propuestas para el español y el alemán*. Recensión de M. Carmen Losada Aldrey en *CFG* 12, 2010; 410-413.
- MELLADO BLANCO, Carmen (coord.); BUJÁN, Patricia; IGLESIAS, Nely M.; LOSADA, M. Carmen; MANSILLA, Ana (eds.) (2013a): *La fraseografía del alemán y el español: lexicografía y traducción*. Recensión de Beatriz Pérez Traseira en *CFG* 16, 2014; 480-484.
- (2013b): Véxase SCHEMANN, Hans; MELLADO BLANCO, Carmen; BUJÁN, Patricia; IGLESIAS, Nely; LARRETA, Juan P.; MANSILLA, Ana (2013a) e (2013b).
- MIEDER, Wolfgang (2004): *Proverbs: a handbook*. Recensión de Xesús Ferro Ruibal en *CFG* 8, 2006; 340-342.
- (2012): *International Bibliography of Paremiography. Collections of Proverbs, Proverbial Expressions and Comparisons, Quotations, Graffiti, Slang and Wellerisms*. Recensión de Xesús Ferro Ruibal en *CFG* 14, 2012; 355-358.
- (2014): *Proverbium. Yearbook of International Proverb Scholarship*, 31, 2014. Recensión de Beatriz Pérez Traseira en *CFG* 16, 2014; 484-490.
- MOGORRÓN HUERTA, Pedro (2008): Véxase GONZÁLEZ ROYO, Carmen (2008).
- MOGORRÓN HUERTA, Pedro; GALLEGO HERNÁNDEZ, Daniel; MASSEAU, Paola; TOLOSA IGUALADA, Miguel (eds.) (2013): *Fraseología, Opacidad y Traducción*. Recensión de Marie-Évelyne Le Poder en *CFG* 16, 2014; 491-493.
- MOGORRÓN HUERTA, Pedro; MEJRI, Salah (dirs.) (2010): *Opacidad, idiomaticidad, traducción. Opacité, idiomaticité, traduction*. Recensión de Juan Antonio Albaladejo Martínez en *CFG* 14, 2012; 359-360.
- MOKIENKO, Valerii M. (1998): Véxase BIRIKH, Alexander K.; MOKIENKO, Valerii M.; STEPÁNOVA, Liudmila I. (1998).
- MORVAY, Károly (2006): *Els bons usos es perden. Petit Diccionari Fraseològic Cerdanià*. Recensión de Xesús Ferro Ruibal en *CFG* 15, 2013; 519-522.
- NAVARRO, Carmen (2008): *Aspectos de fraseología contrastiva español-italiano*. Recensión de Carmen Mellado Blanco en *CFG* 15, 2013; 522-526.
- NETZLAFF, Marion (2005): *La collocation adjectif-adverbe et son traitement lexicographique. Français – allemand – espagnol*. Recensión de Mª Isabel González Rey en *CFG* 10, 2008; 294-298.
- NUNES, Manuela (2006): Véxase ETTINGER, Stefan; NUNES, Manuela (2006).
- OLIMPIO DE OLIVEIRA SILVA, Maria Eugênia (2007): *Fraseografía teórica y práctica*. Por Carmen Mellado Blanco en *CFG* 10, 2008; 298-303.
- OLZA MORENO, Inés (2011): *Corporalidad y lenguaje. La fraseología somática metalingüística del español*. Recensión de M. Carmen Losada Aldrey en *CFG* 14, 2012; 361-365.
- ORTIZ ÁLVAREZ, María Luisa (org.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e a'licada em Fraseologia e Paremiologia*. Recensión de Ramón Anxo Martíns Seixo en *CFG* 17, 2015; 208-214.
- PAMIES BERTRÁN, Antonio (eds.) (2002): Véxase IÑESTA MENA, Eva María; PAMIES BERTRÁN, Antonio (2002).
- (eds.) (2005): Véxase LUQUE DURÁN, Juan de Dios; PAMIES BERTRÁN, Antonio (2005).
- PAMIES BERTRÁN, Antonio; RODRÍGUEZ SIMÓN, Francisca (2005): *El lenguaje de los enfermos (Metáfora y fraseología en el habla espontánea de los pacientes)*. Recensión de Mª Isabel González Rey en *CFG* 9, 2007; 311-313.
- PÀMIES I RIUDOR, Víctor (2012): *En cap cap cap. Diccionari de dites i refranys sobre el cap*. Recensión de Xus Ugarte Ballester en *CFG* 14, 2012; 365-367.
- (2005-2012): *vpamies.dites.cat /// refranyer.dites.cat /// biblioteca.dites.cat /// diccionari.blogspot.com /// didactica.dites.cat /// tematic.dites.cat /// polsim. dites. cat /// frasesfetes.dites.cat /// enciclopedia.dites.cat /// etimologies.dites.cat /// conferencies.dites.cat /// topica.dites.cat /// ulls.dites.cat /// cap.dites.cat*. Recensión de Joan Puigmalet en *CFG* 14, 2012; 367-371.
- PENA, Xosé A. (2011): *Diccionario fraseológico bilingüe castelán-galego*. Recensión de María do Rosario Soto Arias en *CFG* 13, 2011; 440-446.
- PENADÉS MARTÍNEZ, Inmaculada (2012): *Gramática y semántica de las locuciones*. Recensión de María Álvarez de la Granja en *CFG* 15, 2013; 526-529.

- PIIRAINEN, Elisabeth (2006): Véxase DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij; PIIRAINEN, Elisabeth (2005).
(2009): Véxase DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij; PIIRAINEN, Elisabeth (2009).
- PIIRAINEN, Elisabeth: *Widespread Idioms in Europe and Beyond. A Cross-linguistic and Cross-cultural Research Project*. Recensión de Xesús Ferro Ruibal en *CFG* 14, 2012; 371-373.
- PTASHNYK, Stefaniya; HALLSTEINSDOTTIR, Erla; BUBENHOFER, Noah (2010): *Korpora, Web und Datenbanken. Computergestützte Methoden in der modernen Phraseologie und Lexikographie. Corpora, Web and Databases. Computer-Based Methods in Modern Phraseology and Lexicography*. Recensión de Carmen Mellado Blanco en *CFG* 13, 2011; 446-450.
- RAMÓN, Estanislao (ed.) (2005): Véxase ALMELA, Ramón; RAMÓN, Estanislao; WOTJAK, Gerd (eds.) (2005).
RAMOS, Gabino (2005): Véxase SECO, Manuel; ANDRÉS, Olimpia de; RAMOS, Gabino (2004).
- RÍO CORBACHO, María Pilar (2010): *El refranero y el santoral. Un santo y un refrán para cada día*. Recensión de Xesús Ferro Ruibal en *CFG* 12, 2010; 414-417.
- ROBLES I SABATER, Ferrán (2010): *Aspectes de fraseoloxía contrastiva alemany-català: fraseologismes de la producció verbal*. Recensión de Ana Mansilla Pérez en *CFG* 15, 2013; 529-533.
- ROCAMONDE GÓMEZ, Ramón (2005): Véxase CASTRO OTERO, Salvador et alii (2005).
- RODRÍGUEZ LEÓN, Mª Esmeralda (2003): *Pequeno refraneiro alemán-galego*. Recensión de Cristina Veiga Novoa en *CFG* 6, 2004; 279-283.
- RODRÍGUEZ SIMÓN, Francisca (2005): Véxase PAMIES BERTRÁN, Antonio; RODRÍGUEZ SIMÓN, Francisca (2005).
- RODRÍGUEZ TRONCOSO, Manuel (2005): *Historia dunha aldea galega. Coas mans encol do lume. Guntín da Caniza. Memorias*. Recensión de Xesús Ferro Ruibal en *CFG* 7, 2005; 316-318.
- RODRÍGUEZ VIDA, Susana (2005): *Diccionario temático de frases hechas*. Recensión de Carmen Mellado Blanco en *CFG* 7, 2005; 323-329.
- SÁNCHEZ LÓPEZ, Elena (2013): *Estudi de la llengua d'Ausiàs March a través de les collocations. Una aproximació semioautomàtica*. Recensión de Santiago Vicente Llavata en *CFG* 17, 2015; 214-222.
- SCHEMANN, Hans (2002): *Idiomatik Deutsch – Portugiesisch*. Recensión de Isabel Giráldez Arias en *CFG* 9, 2007; 314-318.
(2012): *Synonymwörterbuch der deutschen Redensarten. 2. Auflage, erweitert um eine Einführung in die 'Synonymie und Idiomatik'*. Recensión de Carmen Mellado Blanco en *CFG* 14, 2012; 374-377.
- SCHEMANN, Hans; SCHEMANN-DIAS, Luiza (1979): *Dicionario Idiomático Português-Alemão*. Recensión de Isabel Giráldez Arias en *CFG* 9, 2007; 314-318.
(2005): *Dicionario Idiomático Português-Alemão*. Recensión de Isabel Giráldez Arias en *CFG* 9, 2007; 314-318.
- SCHEMANN-DIAS, Luiza (1979): Véxase SCHEMANN, Hans; SCHEMANN-DIAS, Luiza (1979)
(2005): Véxase SCHEMANN, Hans; SCHEMANN-DIAS, Luiza (2005).
- SCHEMANN, Hans; MELLADO BLANCO, Carmen; BUJÁN, Patricia; IGLESIAS, Nely; LARRETA, Juan P.; MANSILLA, Ana (2013a): *Idiomatik Deutsch-Spanisch*. Recensión de Noelia Surribas Díaz en *CFG* 15, 2013; 534-535.
- SCHEMANN, Hans; MELLADO BLANCO, Carmen; BUJÁN, Patricia; IGLESIAS, Nely; LARRETA, Juan Pablo; MANSILLA, Ana (2013b): *Idiomatik Deutsch-Spanisch*. Recensión de Maria Luisa Ortiz Álvarez e Enrique Huelva Unternbäumen en *CFG* 17, 2015; 223-226.
- SECO, Manuel; ANDRÉS, Olimpia de; RAMOS, Gabino (2004): *Diccionario fraseológico documentado del español actual. Locuciones y modismos españoles*. Recensión de Luis González García en *CFG* 7, 2005; 330-333.
- SEVILLA MUÑOZ, Julia (2007): Véxase LAFUENTE NIÑO, Mª Carmen; SEVILLA MUÑOZ, Manuel; DE LOS REYES GÓMEZ, Fermín; SEVILLA MUÑOZ, Julia (2007).
(ed.) (2014): *Fraseología y Léxico. Un enfoque contrastivo*. Recensión de Vanessa Fernández Pampín en *CFG* 16, 2014; 494-496.
- SEVILLA MUÑOZ, Julia; CANTERA ORTIZ DE URBINA, Jesús (2008 [2002]): *Pocas palabras bastan: vida e interculturalidad del refrán*. Recensión de Mª Isabel González Rey en *CFG* 11, 2009; 388-391.
(dirs.) (2010/2008): *1001 refranes españoles con su correspondencia en alemán – árabe – francés – inglés – italiano – polaco – provenzal y ruso*. Recensión de Germán Conde Tarrío en *CFG* 11, 2009; 391-392.
- SEVILLA MUÑOZ, Manuel (2007): Véxase LAFUENTE NIÑO, Mª Carmen; SEVILLA MUÑOZ, Manuel; DE LOS REYES GÓMEZ, Fermín; SEVILLA MUÑOZ, Julia (2007).

- SIMONA, Federica (2006): Véxase ZAMORA MUÑOZ, Pablo; ALESSANDRO, Arianna; IOPPOLI, Eleonora; SIMONA, Federica (2006).
- SOARES, Rui João Baptista (2002): *Do Ano ao Santo tudo é encanto. Ditos populares ao longo do ano*. Recensión de Xesús Ferro Ruibal en *CFG* 17, 2015; 226-229.
- SOTO ARIAS, María Rosario (2008): Véxase LÓPEZ TABOADA, Carme; SOTO ARIAS, María Rosario (2008).
- STEPÁNOVA, Liudmila I. (1998): Véxase BIRIKH, Alexander K.; MOKIENKO, Valerii M.; STEPÁNOVA, Liudmila I. (1998).
- SULKOWSKA, Monika (2013): *De la phraséologie à la phraséodidactique. Études théoriques et pratiques*. Recensión de María Isabel González Rey en *CFG* 16, 2014; 496-501.
- TOLOSA IGUALADA Miguel: Véxase MOGORRÓN HUERTA, Pedro (2013).
- UREÑA TORMO, Clara (2014): Véxase GÓMEZ GONZÁLEZ, Alba e UREÑA TORMO, Clara (2014).
- VAL VAL, Xosé. Cura de Vilar de Ortelles (2012): *Díxoo ou predicouno? Ditos populares*. Recensión de Xesús Ferro Ruibal en *CFG* 16, 2014; 501-506.
- VICENTE LLAVATA, Santiago (2011): *Estudio de las locuciones en la obra literaria de Don Íñigo López de Mendoza (Marqués de Santillana). Hacia una fraseología histórica del español*. Recensión de Luis González García en *CFG* 15, 2013; 535-542.
- VIEJO FERNÁNDEZ, Xulio (2012): *Paremias populares asturianas (Estudio, clasificación y glosa)*. Recensión de Xacinta Varela Martínez en *CFG* 16, 2014; 506-509.
- WOTJAK, Gerd (ed.) (2005): Véxase ALMELA, Ramón; RAMÓN, Estanislao; WOTJAK, Gerd (eds.) (2005).
- ZAMORA MUÑOZ, Pablo; ALESSANDRO, Arianna; IOPPOLI, Eleonora; SIMONA, Federica (2006): *Hai voluto la bicicletta... Esercizi su fraseologia e segnali discorsivi per studenti di italiano LS/L2*. Recensión de Paula Quiroga Munguía en *CFG* 10, 2008; 304-307.

1.3.2. Índice alfabético de recensiones por recensionantes

- ALBALADEJO MARTÍNEZ, Juan Antonio (2012). Recensión de MOGORRÓN HUERTA, Pedro; MEJRI, Salah (dirs.) (2010): *Opacidad, idiomatización, traducción. Opacité, idiomatizité, traduction* en *CFG* 14, 2012; 359-360.
- ÁLVAREZ DE LA GRANJA, María (2004): Recensión de GONZÁLEZ REY, Mª Isabel (2002): *La phraséologie du français* en *CFG* 6, 2004; 272-274.
- (2013): Recensión de PENADÉS MARTÍNEZ, Inmaculada (2012): *Gramática y semántica de las locuciones* en *CFG* 15, 2013; 526-529.
- AMIGOT CASTILLO, Laura (2014): Recensión de GONZÁLEZ REY, Mª Isabel (ed.) (2013): *Phraseodidactic Studies on German as a Foreign Language/Phraseodidaktische Studien zu Deutsch als Fremdsprache* en *CFG* 16, 2014; 457-462.
- BRUNETTI, Simona (2013): Recensión de KONECNY, Christine (2010): *Kollokationen, Versuch einer semantisch-begrifflichen Annäherung und Klassifizierung anhand italienischer Beispiele* en *CFG* 15, 2013; 513-516.
- BUJÁN OTERO, Patricia (2005): Recensión de IÑESTA MENA, Eva María; PAMIES BERTRÁN, Antonio (2002): *Fraseología y metáfora: aspectos tipológicos y cognitivos* en *CFG* 7, 2005; 320-323.
- (2009): Recensión de MELLADO BLANCO, Carmen (ed.) (2009): *Theorie und Praxis der idiomatischen Wörterbücher* en *CFG* 11, 2009; 382-386.
- CAÑIZO DURÁN, Leopoldo (2006): Recensión de LUQUE DURÁN, Juan de Dios; PAMIES BERTRÁN, Antonio (eds.) (2005): *La creatividad en el lenguaje: colocaciones idiomáticas y fraseología* en *CFG* 8, 2006; 337-340.
- CONDE TARRÍO, Germán (2008): Recensión de GONZÁLEZ REY, Isabel (2007): *La didactique du français idiomatique* en *CFG* 10, 2008; 283-284.
- (2009): Recensión de SEVILLA MUÑOZ, Julia; CANTERA ORTIZ DE URBINA, Jesús (dirs.) (2001/2008): *1001 refranes españoles con su correspondencia en alemán – árabe – francés – inglés – italiano – polaco – provenzal y ruso* en *CFG* 11, 2009; 391-392.
- (2014): Recensión de GONZÁLEZ REY, Mª Isabel (dir.) (2014): *Outils et méthodes d'apprentissage en phraséodidactique* en *CFG* 16, 2014; 471-477.

- FERNÁNDEZ PAMPÍN, Vanessa (2009): Recensión de LAFUENTE NIÑO, Mª Carmen; SEVILLA MUÑOZ, Manuel; DE LOS REYES GÓMEZ, Fermín; SEVILLA MUÑOZ, Julia (2007): *Seminario Internacional Colección paremiológica, Madrid, 1922-2007* en CFG 11, 2009; 381-384.
- (2013): Recensión de GONZÁLEZ REY, Mª Isabel (2012): *Unidades fraseológicas y TIC* en CFG 15, 2013; 510-512.
- (2014): Recensión de SEVILLA MUÑOZ, Julia (ed.) (2014): *Fraseología y Léxico. Un enfoque contrastivo* en CFG 16, 2014; 494-496.
- FERRO RUIBAL, Xesús (2005a): Recensión de CASTRO OTERO, Salvador et alii (2005): *Unha maré de palabras. Contribución ao léxico do Morrazo* en CFG 7, 2005; 314-316.
- (2005b): Recensión de COUCEIRO, Xosé (2005): *Expresións populares da nosa comarca [Forcarei]* en CFG 7, 2005; 318-320.
- (2005c): Recensión de RODRÍGUEZ TRONCOSO, Manuel (2005): *Historia dunha aldea galega. Coas mans encol do lume. Guntín da Caniza. Memorias* en CFG 7, 2005; 316-318.
- (2006): Recensión de MIEDER, Wolfgang (2004): *Proverbs: a handbook* en CFG 8, 2006; 340-342.
- (2007): Recensión de LURATI, Ottavio (2002): *Per modo di dire. Storia della lingua e antropologia nelle locuzioni italiane ed europee* en CFG 9, 2007; 305-311.
- (2010): Recensión de RÍO CORBACHO, María Pilar (2010): *El refranero y el santoral. Un santo y un refrán para cada día* en CFG 12, 2010; 414-417.
- (2011a): Recensión de GARGALLO GIL, José Enrique (coord.) (2010): *Paremiologia romance. Los refranes meteorológicos*. José Enrique Gargallo Gil (coordinador) Maria-Reina Bastardas Rufat, Joan Fontana i Tous y Antonio Torres Torres en CFG 13, 2011; 416-422.
- (2011b): Recensión de GARGALLO GIL, José Enrique (coord.) (2011): *I proverbi meteorologici. Ai confini dell'Europa romanza* en CFG 13, 2011; 423-426.
- (2012a): Recensión de BÁRDOSI, Vilmos e GONZÁLEZ REY, María Isabel (2012): *Dictionnaire phraseologique thématique français-espagnol. Diccionario fraseológico temático francés-español*; en CFG 14, 2012; 337-339.
- (2012b): Recensión de BERMÚDEZ BLANCO, Manuel e CID FERNÁNDEZ Alba (2011-2012): *Fraseoloxía Visual (Galega) 1* (21.12.2011); *Fraseoloxía Visual (Galega) 2* (30.12.2011); *Fraseoloxía Visual (Galega) 3* (10.9.2012) en CFG 14, 2012; 342-344.
- (2012c): Recensión de MIEDER, Wolfgang (2012): *International Bibliography of Paremiography. Collections of Proverbs, Proverbial Expressions and Comparisons, Quotations, Graffiti, Slang and Wellerisms* en CFG 14, 2012, 355-358.
- (2012d): Recensión de PIIRAINEN Elisabeth: *Widespread Idioms in Europe and Beyond. A Cross-linguistic and Cross-cultural Research Project* en CFG 14, 2012, 371-373.
- (2013): Recensión de MORVAY, Károly (2006): *Els bons usos es perden. Petit Diccionari Fraseològic Cerdanià* en CFG 15, 2013; 519-522.
- (2014): Recensión de VAL VAL, Xosé. Cura de Vilar de Ortelles (2012): *Dixoo ou predicouno? Ditos populares* en CFG 16, 2014; 501-506.
- (2015): Recensión de SOARES, Rui João Baptista (2002): *Do Ano ao Santo tudo é encanto. Ditos populares ao longo do ano* en CFG 17, 2015; 226-229.
- GARCÍA LOZANO, Ana (2004): Recensión de CARBONELL BASSET, Delfin (2004): *Diccionario inglés y español de modismos (Las frases que Usted necesita) A Spanish and English Dictionary of Idioms (The phrases you need)* en CFG 6, 2004; 271-272.
- GIRÁLDEZ ARIAS, Isabel (2007a): Recensión de SCHEMANN, Hans (2002): *Idiomatik Deutsch – Portugiesisch* en CFG 9, 2007; 314-318.
- (2007b): Recensión de SCHEMANN, Hans; SCHEMANN-DIAS, Luíza (1979): *Dicionário Idiomático Português-Alemão* en CFG 9, 2007; 314-318.
- (2007c): Recensión de SCHEMANN, Hans; SCHEMANN-DIAS, Luíza (2005): *Dicionário Idiomático Português-Alemão* en CFG 9, 2007; 314-318.
- GÓMEZ CLEMENTE, Xosé María (2008): Recensión de LÓPEZ TABOADA, Carme; SOTO ARIAS, María Rosario (2008): *Diccionario de fraseoloxía galega* en CFG 10, 2008; 284-287.
- GONZÁLEZ GARCÍA, Luis (2005): Recensión de SECO, Manuel, ANDRÉS, Olimpia de; RAMOS Gabino (2004): *Diccionario fraseológico documentado del español actual. Locuciones y modismos españoles* en CFG 7, 2005; 330-333.

- (2008): Recensión de ÁLVAREZ DE LA GRANJA, María (2008): *Lenguaje figurado y motivación. Una perspectiva desde la fraseología* en CFG 10, 2008; 267-274.
- (2013): Recensión de VICENTE LLAVATA, Santiago (2011): *Estudio de las locuciones en la obra literaria de Don Íñigo López de Mendoza (Marqués de Santillana). Hacia una fraseología histórica del español* en CFG 15, 2013; 535-542.
- (2015): Recensión de DURANTE, Vanda (ed.) (2014): *Fraseología y Paremiología: enfoques y aplicaciones* en CFG 17, 2015; 189-199.
- GONZÁLEZ REY, Isabel (2005): Recensión de BOSQUE MUÑOZ, Ignacio (2004): *Redes (las palabras en su contexto). Diccionario combinatorio del español contemporáneo* en CFG 7, 2005; 308-313.
- (2007): Recensión de PAMIES BERTRÁN, Antonio; RODRÍGUEZ SIMÓN, Francisca (2005): *El lenguaje de los enfermos (Metáfora y fraseología en el habla espontánea de los pacientes)* en CFG 9, 2007; 311-313.
- (2008): Recensión de NETZLAFF, Marion (2005): *La collocation adjectif-adverbe et son traitement lexicographique. Français – allemand – espagnol* en CFG 10, 2008; 294-298.
- (2009): Recensión de SEVILLA MUÑOZ, Julia; CANTERA ORTIZ DE URBINA, Jesús (2008 [2002]): *Pocas palabras bastan: vida e interculturalidad del refrán* en CFG 11, 2009; 388-391.
- (2010): Recensión de BARÁNOV, Anatolij; DOBROVOLSKIJ, Dmitrij (2009): *Aspectos teóricos da fraseoloxía* en CFG 12, 2010; 389-402.
- (2014): Recensión de SULKOWSKA, M. (2013): *De la phraséologie à la phraséodidactique. Études théoriques et pratiques* en CFG 16, 2014; 496-501.
- GUERBEK, Ekaterina (2005): Recensión de BIRIKH, Alexander K.; MOKIENKO, Valerii M.; STEPÁNOVA, Liudmila I. (1998): *Словарь русской фразеологии: Историко-этимологический справочник (Diccionario de fraseoloxía rusa: libro de referencias histórico-etimolóxicas)* en CFG 7, 2005; 305-308.
- HERRERO KACZMAREK, Claudia (2008): Recensión de MELLADO BLANCO, Carmen (2008): *Beiträge zur Phrasologie aus textueller Sicht* en CFG 10, 2008; 287-289.
- (2009): Recensión de GONZÁLEZ RUÍZ, Ramón; CASADO VELARDE, Manuel; ESPARZA TORRES, Miguel Ángel (2006): *Discurso, Lengua y metalenguaje –Balance y perspectivas* en CFG 11, 2009; 378-380.
- HUELVA UNTERNBÄUMEN, Enrique (2015): Véxase ORTIZ ÁLVAREZ, María Luisa e HUELVA UNTERNBÄUMEN, Enrique (2015).
- IGLESIAS IGLESIAS, Nely (2012a): Recensión de LOSADA ALDREY, M. Carmen (2011): *El español idiomático da juego. 150 fraseologismos con ejercicios* en CFG 14, 2012; 348-350.
- (2012b): Recensión de BARSAANTI, Mª Jesús (2011): *Los refranes en la traducción de El Quijote de Ludwig Tieck. Estudio paremiológico contrastivo español-alemán* en CFG 14, 2012; 340-341.
- LE PODER, Marie-Éveline (2014): Recensión de MOGORRÓN HUERTA, Pedro; GALLEGU HERNÁNDEZ, Daniel; MASSEAU Paola; TOLOSA IGUALADA, Miguel (eds.) (2013): *Fraseología, Opacidad y Traducción* en CFG 16, 2014; 491-493.
- LEIVA ROJO, Jorge (2004): Recensión de ÁLVAREZ DE LA GRANJA, María (2003): *As locucións verbais galegas* en CFG 6, 2004; 267-270.
- LEMA, Rebeca (2012): Recensión de DOYLE, Charles Clay (2012): *Doing Proverbs and Other Kinds of Folklore. Philological and Historical Studies* en CFG 14, 2012; 345-347.
- LOSADA ALDREY, M. Carmen (2010): Recensión de MELLADO, Carmen, BUJÁN, Patricia, HERRERO, Claudia, IGLESIAS, Nely; MANSILLA, Ana (eds.) (2010): *La fraseografía del S. XXI. Nuevas propuestas para el español y el alemán* en CFG 12, 2010; 410-413.
- (2011): Recensión de LUQUE NADAL, Lucía (2010): *Fundamentos teóricos de los diccionarios lingüístico-culturales. Relaciones entre fraseología y culturología* en CFG 13, 2011; 437-440.
- (2012): Recensión de OLZA MORENO, Inés (2011): *Corporalidad y lenguaje. La fraseología somática metalingüística del español* en CFG 14, 2012; 361-365.
- (2015): Recensión de GÓMEZ GONZÁLEZ, Alba; UREÑA TORMO, Clara (2014): *Locuciones y refranes para dar y tomar. El libro para APRENDER más de 120 locuciones y refranes del español* en CFG 17, 2015; 200-203.
- MANSILLA PÉREZ, Ana (2013): Recensión de ROBLES I SABATER, Ferrán (2010): *Aspectes de fraseología contrastiva alemany-catalá: fraseologismes de la producció verbal* en CFG 15, 2013; 529-533.
- MARTÍNS SEIXO, Ramón Anxo (2015): Recensión de ORTIZ ÁLVAREZ, María Luisa (org.) (2012): *Tendências atuais na pesquisa descritiva e a`licada em Fraseologia e Paremiologia* en CFG 17, 2015; 208-214.

- MELLADO BLANCO, Carmen (2005): Recensión de RODRÍGUEZ VIDA, Susana (2004): *Diccionario temático de frases hechas* en CFG 7, 2005; 323-329.
- (2006): Recensión de ALMELA, Ramón; RAMÓN, Estanislao; WOTJAK, Gerd (eds.) (2005): *Fraseología contrastiva. Con ejemplos tomados del alemán, español, francés e italiano* en CFG 8, 2006; 331-333.
- (2007): Recensión de ETTINGER, Stefan; NUNES, Manuela (2006): *Portugiesische Redewendungen* en CFG 9, 2007; 301-304.
- (2008): Recensión de OLIMPIO DE OLIVEIRA SILVA, Maria Eugênia (2007): *Fraseografía teórica y práctica* en CFG 10, 2008; 298-303.
- (2009): Recensión de GARCÍA-PAGE, Mario (2008): *Introducción a la fraseología española. Estudio de las locuciones* en CFG 11, 2009; 373-378.
- (2011): Recensión de PTASHNYK, Stefaniya; HALLSTEINSDOTTIR, Erla; BUBENHOFER, Noah (2010): *Korpora, Web und Datenbanken. Computergestützte Methoden in der modernen Phraseologie und Lexikographie. Corpora, Web and Databases. Computer-Based Methods in Modern Phraseology and Lexicography* en CFG 13, 2011; 446-450.
- (2012): Recensión de SCHEMANN, Hans (2012): *Synonymwörterbuch der deutschen Redensarten. 2. Auflage, erweitert um eine Einführung in die 'Synonymie und Idiomatik'* en CFG 14, 2012; 374-377.
- (2013): Recensión de NAVARRO, Carmen (2008): *Aspectos de fraseología contrastiva español-italiano* en CFG 15, 2013; 522-526.
- MORVAY, Károly (2013): Recensión de BÁRDOSI, Vilmos; GONZÁLEZ REY, María Isabel (2012): *Dictionnaire phraseologique thématique français-espagnol. Diccionario fraseológico temático francés-español* en CFG 15, 2013; 505-509.
- MURA, Angela (2014): Recensión de GONZÁLEZ ROYO, Carmen; MOGORRÓN HUERTA, Pedro (eds.) (2008): *Estudios y análisis de fraseología contrastiva: lexicografía y traducción* en CFG 16, 2014; 477-480.
- ORTIZ ÁLVAREZ, María Luisa; HUELVA UNTERNBÄUMEN, Enrique (2015): Recensión de SCHEMANN, Hans; MELLADO BLANCO, Carmen; BUJÁN, Patricia; IGLESIAS, Nely; LARRETA, Juan Pablo; MANSILLA, Ana (2013): *Idiomatik Deutsch-Spanisch* en CFG 17, 2015; 223-226.
- PÉREZ TRASEIRA, Beatriz (2014): Recensión de MELLADO BLANCO, Carmen (coord.), BUJÁN, Patricia; IGLESIAS, Nely M.; LOSADA, M. Carmen; MANSILLA, Ana (eds.) (2013): *La fraseografía del alemán y el español: lexicografía y traducción* en CFG 16, 2014; 480-484.
- (2014): Recensión de MIEDER, Wolfgang (2014): *Proverbium. Yearbook of International Proverb Scholarship*, 31, 2014 en CFG 16, 2014; 484-490.
- (2015): Recensión de MELLADO BLANCO, Carmen (ed.) (2014): *Kontrastive Phraseologie Deutsch-Spanisch* en CFG 17, 2015; 203-208.
- PUIGMALET, Joan (2012). Recensión de PÀMIES, Víctor (2005-2012): vpamies.dites.cat /// refranyer.dites.cat /// biblioteca.dites.cat /// diccioniari.blogspot.com /// didactica.dites.cat /// tematic.dites.cat /// polsim.dites.cat /// frasesfetes.dites.cat /// enciclopedia.dites.cat /// etimologies.dites.cat /// conferencies.dites.cat /// topica.dites.cat /// ulls.dites.cat /// cap.dites.cat en CFG 14, 2012; 367-371.
- QUIROGA MUNGUÍA, Paula (2008): Recensión de ZAMORA MUÑOZ, Pablo; ALESSANDRO, Arianna; IOPPOLI, Eleonora; SIMONA, Federica (2006): *Hai voluto la bicicletta... Esercizi su fraseologia e segnali discorsivi per studenti di italiano LS/L2* en CFG 10, 2008; 304-307.
- RODRÍGUEZ NIETO, Cristina (2008): Recensión de CONDE TARRÍO, Germán (2007): *El componente etnolingüístico de la paremiología* en CFG 10, 2008; 279-282.
- (2010): Recensión de CORTIZAS, Antón (2010): *Ao pé da Laxa da Moa. Literatura de tradición oral de Carnota* en CFG 12, 2010; 403-404.
- SALGUEIRO VEIGA, Emma M^a (2008): Recensión de CONDE TARRÍO, Germán (2007): *Nouveaux apports à l'étude des expressions figées* en CFG 10, 2008; 274-279.
- (2011): Recensión de GONZÁLEZ REY, Mª Isabel (ed.) (2008): *A multilingual Focus on Contrastive Phraseology and Techniques for Translation* en CFG 13, 2011; 433-436.
- SILVA LÓPEZ, Martina (2010): Recensión de DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij; PIIRAINEN Elisabeth (2009): *Zur Theorie der Phraseologie - Kognitive und kulturelle Aspekte* en CFG 12, 2010; 405-408.
- SOTO ARIAS, María Rosario (2011): Recensión de PENA, Xosé A. (2011): *Diccionario fraseológico bilingüe castelán-galego* en CFG 13, 2011; 440-446.

- STROHSCHEN, Carola (2014): Recensión de GONZÁLEZ REY, Mª Isabel (ed.) (2014): *Didáctica y traducción de las unidades fraseológicas* en *CFG* 16, 2014; 462-471.
- SURRIBAS DÍAZ, Noelia. (2013): Recensión de SCHEMANN, Hans, MELLADO BLANCO, Carmen, BUJÁN, Patricia, IGLESIAS, Nely, LARRETA, Juan P., MANSILLA, Ana (2013): *Idiomatik Deutsch-Spanisch* en *CFG* 15, 2013; 534-535.
- UGARTE BALLESTER, Xus (2012): Recensión de PÀMIES I RIUDOR, Víctor (2012): *En cap cap cap. Diccionari de dites i refranys sobre el cap* en *CFG* 14, 2012; 365-367.
- VARELA MARTÍNEZ, Xacinta (2010): Recensión de GONZÁLEZ RADÍO, Vicente (2007): *Comunicación e interpretación de la vida en el refranero* en *CFG* 12, 2010; 408-409.
- (2011a): Recensión de ÁLVAREZ DE LA GRANJA, María (ed.) (2008): *Fixed Expressions in Cross Linguistic Perspective* en *CFG* 13, 2011; 407-411.
- (2011b): Recensión de CONDE TARRÍO, Germán (ed) (2008): *Aspectos formales y discursivos de las expresiones fijas* en *CFG* 13, 2011; 411-416.
- (2011c): Recensión de GONZÁLEZ REY, Mª Isabel (dir.) (2007): *Adquisición de las expresiones fijas. Metodología y recursos didácticos. Idioms acquisition. Methodology and didactic Resources* en *CFG* 13, 2011; 430-432.
- (2011d): Recensión de GONZÁLEZ REY, Isabel (Ed.) (2007): *Les expressions figées en didactique des langues étrangères. Las expresiones fijas en la didáctica de las lenguas extranjerias* en *CFG* 13, 2011; 427-430.
- (2014): Recensión de VIEJO FERNÁNDEZ, Xulio (2012): *Paremijs populares asturianas (Estudio, clasificación y glosa* en *CFG* 16, 2014; 506-509.
- VEIGA NOVOA, Cristina (2004a): Recensión de MELLADO BLANCO, Carmen (2004): *Fraseologismos somáticos del alemán* en *CFG* 6, 2004; 275-279.
- (2004b): Recensión de RODRÍGUEZ LEÓN, Mª Esmeralda (2003): *Pequeno refraneiro alemán-galego* en *CFG* 6, 2004; 279-283.
- (2006): Recensión de DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij; PIIRAINEN, Elisabeth (2005): *Figurative Language: Cross-cultural and Cross-linguistic Perspectives* en *CFG* 8, 2006; 334-337.
- (2007): Recensión de ALONSO RAMOS, Margarita (ed.) (2006): *Diccionarios y Fraseología* en *CFG* 9, 2007; 297-322.
- VICENTE LLAVATA, Santiago (2015): Recensión de SÁNCHEZ LÓPEZ, Elena (2013): *Estudi de la llengua d'Ausiàs March a través de les col·locacions. Una aproximació semiautomàtica* en *CFG* 17, 2015; 214-222.
- VIDAL FERNÁNDEZ, Alba (2008): Recensión de MELLADO BLANCO, Carmen (2008): *Colocaciones y fraseología en los diccionarios* en *CFG* 10, 2008; 290-293.

1.4. Índice da sección de Novas

- Novas (2004) CONSELLO DE REDACCIÓN (2004): "Noticia de traballos fraseolóxicos feitos en Galicia ou en curso de elaboración dende o ano 2000 e que están inéditos en prensa ou en elaboración" en *CFG* 6, 2004; 285-288
- Novas (2005): Congreso Internacional de Fraseoloxía e Paremioloxía en *CFG* 7, 2005; 337-338.
- Novas (2005): *Europhras* en *CFG* 7, 2005; 338.
- Novas (2005): *Paremia* en *CFG* 7, 2005; 338-339.
- Novas (2005): *Proverbium* en *CFG* 7, 2005; 339-340.
- Novas (2006): Congreso Internacional de Fraseoloxía e Paremioloxía en *CFG* 8, 2006; 345-351.
- Novas (2008): *Fraseonet* en *CFG* 10, 2008; 311.
- Novas (2008): *Frasespal* en *CFG* 10, 2008; 312-313.
- Novas (2009): Baránov, Anatolij; Dobrovol'skij, Dmitrij (2009): *Aspectos teóricos da fraseoloxía*. Santiago de Compostela: Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades en *CFG* 11, 2009; 395-397.
- Novas (2009): *Coloquio Internacional de Fraseografía* (Santiago de Compostela) en *CFG* 11, 2009; 398-399.
- Novas (2009): *Unha novidosa páxina web fraseolóxica* <<http://www.ettinger-phraseologie.de>> (Stefan Ettinger, Univ. Augsburg) en *CFG* 11, 2009; 399-401.
- Novas (2010): Congreso de EUOPHRAS (Granada 30.6-2.7.2010). *Cross-Linguistic And Cross-Cultural Perspectives On Phraseology And Paremiology* en *CFG* 12, 2010; 433-439.
- Novas (2010): *Internationale Tagung Zur Kontrastiven Phraseologie Deutsch-Spanisch*, 24.-25. November 2011. Facultade de Filoloxía, Universidade de Santiago. Grupo organizador: FRASESPAL. Coordinadora do congreso: Carmen Mellado Blanco, *CFG* 12, 2010; 439.

- Novas (2010): *XII Simposio Internacional de Comunicacion Social*. Centro de Lingüística Aplicada (Santiago De Cuba. 17-21.1.2011) en *CFG* 12, 2010; 439.
- Novas (2011): *Tercer Seminario Internacional sobre Refranes Meteorológicos. Geoparemiología Romance* (Universitat de Barcelona (UB). 6 -7.6.2011) en *CFG* 13, 2011; 466.
- Novas (2011): *Seminario “La Fraseología en el Corrido Mexicano”*. (Universidad Michoacana de San Nicolás de Hidalgo, México) Raúl Eduardo González Hernández (Universidad Complutense de Madrid (UCM). 17.6.2011) en *CFG* 13, 2011; 467.
- Novas (2011): *Seminario Internacional. Unidades Fraseológicas y TIC* (Universidad Complutense de Madrid (UCM). 5, 6 -7.10.2011) en *CFG* 13, 2011; 467-469.
- Novas (2011): *Nace O Refraneiro Galego*, unha aplicación para Iphone con case 10.000 refráns para consultar offline en *CFG* 13, 2011; 469.
- Novas (2011): *II Jornadas de Lengua y Comunicación “La fraseología y la paremiología (60 años después de la Introducción a la lexicografía moderna de D. Julio Casares”* (Alcalá de Henares 9-10.11.2011) en *CFG* 13, 2011; 470.
- Novas (2011): *II International Conference on Phraseology and Paremiology. I Brazilian Conference on Phraseology*. Topic “Current trends in descriptive and applied research on phraseology and paremiology”. (Brasília 13-18.11.2011) en *CFG* 13, 2011; 470.
- Novas (2011): *Congreso Internacional de Fraseoloxía Contrastiva Alemán-Español/Galego*. < www.usc.es/frasespal> (Santiago de Compostela, 24-25.11.2011) en *CFG* 13, 2011; 470.
- Novas (2011): Exposición virtual: *Refranes y Aforismos en la España del s. XVII*. (Biblioteca Histórica de Madrid. Exposición realizada entre marzo e outubro de 2009) en *CFG* 13, 2011; 474.
- Novas (2011): *International Conference under the Auspices of the European Society of Phraseology* (EUROPHRAS) “Phraseology and Culture” <<http://www.europhrasmaribor.si/>> (Maribor, Slovenia. 27-31.8.2012) en *CFG* 13, 2011; 474.
- Novas (2012): *Fraseologia & Paremiologia. Seconda giornata di studio*. Università degli Studi di Roma. La Sapienza. 6-7/6/2012.
- Novas (2012): *Coloquio Internacional FRADITRAD: “Fraseología, Didáctica de las lenguas y traducción”*. Universidade de Santiago de Compostela. Campus de Lugo (Facultade de Humanidades). 29-31/10/2012.
- Novas (2012): *Language Change and Phraseology*. Annual conference of the Society for the History of Germanic Languages. University of Siegen, Germany. 27-29/9/2012.
- Novas (2012): *Il proverbio nella letteratura italiana dal XV al XVII secolo*. Università Roma Tre - Fondazione Marco Besso - Istituto della Enciclopedia Italiana. Fondata da Giovanni Treccani. Roma 5-6/12/2012.
- Novas (2012): *Seminarios para la formación doctoral en fraseología y paremiología*. Universidad Complutense de Madrid. 9/2012.
- Novas (2012): *Recursos para el desarrollo de la competencia léxica: colocaciones, locuciones y fórmulas institucionalizadas. Obradoiros para profesores de ELE*. Instituto Cervantes. Napoli: 24/02/2012.
- Novas (2013): *Congreso Internacional Phraseology in Multilingual Society*. Sociedade EUROPHRAS. Federal University. Kremlyovskaya, 18. Kazan. 19-22/08/2013.
- Novas (2013): *Workshop “FeminineMasculine” in contrastive lexicology and phraseology*. FLSH, Université de Limoges. 06-08/03/2013.
- Novas (2013): 21-25/01/2013.
- Novas (2014): CONGRESOS Coloquios Internacionais de Paremioloxía en Tavira (Portugal) 2008-2013 // EUROPHRAS: Congresos e publicacións: 2014 París; 2015 Málaga // PHRASIS. Verona. 20-21.2.2014 // PARSEME: Frankfurt 8-10.9.2014 // V Coloquio Lucentino. Alacant 28-30.10.2014. Fraseología, Variaciones, Diatopía y Traducción // Wrocław 25-27.9.2014; // Basel 13-15.10.2014 // Nancy 11-12.12.2014. // XX Congreso da Asociación Alemana de Hispanistas (Heidelberg, 18-22.3.2015) // PARSEME: Malta (3.2015) + Iași. (10.2015) // EUROPHRAS Málaga 29.6-1.7.2015 // PHRASIS Cagliari. 17-18.9.2015 .
- Novas (2014): RECURSOS E PROXECTOS. Paremia e o Refranero Multilingüe . // ParemioRom. // Paremioloxía catalá na Rede: <http://refranys.wordpress.com/> // Paremioloxía catalá máis usual: <http://www.refranysmesusuals.cat/>. // Proxecto de investigación: Combinacións fraseolóxicas del alemán de estrutura [prep. + sust.]:

- patrones sintagmáticos, descripción lexicográfica y correspondencias en español // Proxecto: Widespread Idioms in Europe and Beyond .
- Novas (2014): FRASEOGRAFÍA ESPONTÁNEA: Fraseoloxía en *ogalego.eu* . // Novas (2014): Fraseoloxía carcamana // Novas (2014): Decires tradicionais canarios.
- Novas (2015): CONGRESOS. EUROPHRAS, Málaga, 29.6-1.7.2015 // 9º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios (ICP15), Tavira (Portugal), 1-8.11.2015 // Fraseología: Descripciones lingüísticas y tratamiento informático. Coloquio Internacional, Ciudad de Puebla (México), 3-4.11.2015 // Corpus et référentiels en ligne: un nouveau patrimoine langagier?, Arras (Francia), 9.11.2015 // Expressions figées en français et en allemand – Traduction et grands corpus (Obradoiro franco-alemán), Université de Lorraine-Metz (Nancy), 9-12.6.2015 // Xornadas Internacionais de Lexicografía: Ferramentas lexicográficas ao servizo do usuario na era dixital, A Coruña, Santiago de Compostela, Pontevedra, marzo-xuño 2015 // Congreso Internacional de Literatura, Lengua y Traducción liLETRAd 2015, Sevilla, 7-8.7.2015.
- Novas (2015): RECURSOS E PROXECTOS. *Para dar trela. Manual práctico de fraseoloxía galega* // Proxecto Internacional (2015-2017): Intercontinental Dialogue On Phraseology 4 Reproducible language units in an interdisciplinary perspective.
- Novas (2015): FRASEOGRAFÍA ESPONTÁNEA: *Ditos e refráns do Valadouro. Cadernos do Seminario de Estudos do Valadouro* 2 (2013) // Parucadas: un “dialecto” vivo nacido en Baiona. Blog sobre localismos de Baiona.

1.5. Publicacións recibidas na redacción

- Libros e separatas recibidos na Redacción en *CFG* 7, 2005; 340-343.
- Libros, separatas e revistas recibidas na Redacción en *CFG* 8, 2006; 352-363.
- Libros, revistas ou artigos recibidos en *CFG* 9, 2007; 325-332.
- Libros, revistas ou artigos recibidos en *CFG* 10, 2008; 313-331.
- Libros, revistas ou artigos recibidos en *CFG* 11, 2009; 402-416.
- Libros, revistas ou artigos recibidos en *CFG* 12, 2010; 421-433.
- Libros, revistas ou artigos recibidos en *CFG* 13, 2011; 453-466.
- Libros, revistas ou artigos recibidos en *CFG* 14, 2012; 381-389.
- Libros, revistas ou artigos recibidos en *CFG* 15, 2013; 545-552.
- Libros, revistas ou artigos recibidos en *CFG* 16, 2014; 513-565.

2. Índice temático dos dezasete números de *Cadernos de Fraseoloxía Galega*

2.1. Índice dos artigos

XENERALIDADES	
Taxonomía	ÁLVAREZ DE LA GRANJA, María (2003): “Proposta de clasificación semántico-funcional das unidades fraseolóxicas galegas” en <i>CFG</i> 4, 2003; 9-34.
Lit-metaf / prov-non prov	LACHKAR, Abdenbi (2008): “Literal/metafórico, proverbio/non proverbio? Para identificar as locucións estereotipadas expresivas” en <i>CFG</i> 10, 2008; 163-173.
Gramática	BAPTISTA, Jorge; FERNANDES, Graça; CORREIA, Anabela (2005): “Léxico-gramática das frases fixas do portugués europeo. Breve presentación” en <i>CFG</i> 7, 2005; 41-53.
	ODRIOZOLA PEREIRA, Juan Carlos (2010): “Conectores, gramaticalización e polaridade: o caso de <i>ere</i> ‘tamén’ na lingua vasca” en <i>CFG</i> 12, 2010; 175-194.
	CHACOTO, Lucília (2007): “A sintaxe dos proverbios. As estruturas <i>quem / quien</i> en portugués e español” en <i>CFG</i> 9, 2007; 31-53.
	FERNÁNDEZ MARTÍN, Patricia (2014): “Perífrases verbais con valor deóntico no discurso paremiolóxico: unha perspectiva diacrónica” en <i>CFG</i> 16, 2014; 59-90.

Fixación	ÁNGELOVA NÉNKOVA, Véselka; GONZÁLEZ-ESPRESATI, Carlos (2008): “Alternancia e fixación do diminutivo nas unidades fraseolóxicas” en <i>CFG</i> 10, 2008; 15-33.
	FERRO RUIBAL, Xesús (2004): “Explicitación e implicitación fraseolóxica. Notas galegas” en <i>CFG</i> 6, 2004; 57-80.
	AUGUSTO, M ^a Celeste (2012): “Os enunciados (implicitados) de sabedoría no dicionario bilingüe conservan realmente a súa ‘saboría?’” en <i>CFG</i> 14, 2012; 21-42.
Modelación	GUERBEK, Ekaterina; MOKIENKO, Valerii; VLASÁKOVÁ, Kateřina (2004): “Aplicación da teoría de modelos semántico-estruturais das locucións á organización dun dicionario plurilingüe de sinónimos fraseolóxicos” en <i>CFG</i> 6, 2004; 131-139.
	MELLADO BLANCO, Carmen (2004): “A relevancia da teoría da modelabilidade de Valerii Mokienko a través da súa monografía ‘Fraseoloxía Eslava’ (1980/trad. 2000)” en <i>CFG</i> 6, 2004; 149-158.
	MORVAY, Károly (2004): “Notas sobre fraseoloxía comparada” en <i>CFG</i> 6, 2004; 159-168.
Estilo	NOGUEIRA SANTOS, António (2007): “Fraseoloxía comparada — hendiade en inglés e portugués” en <i>CFG</i> 9, 2007; 167-171.

Rexistro e nivel	GÓMEZ CLEMENTE, Xosé María (2004): “Os rexistros e os niveis de lingua na fraseoloxía: unha aproximación descritiva das locucións nun corpus textual galego” en <i>CFG</i> 6, 2004; 81-112.
Pragmática	PENADÉS MARTÍNEZ, Inmaculada (2010): “Información superflua da orixe pragmática na definición lexicográfica das locucións verbais” en <i>CFG</i> 12, 2010; 209-232.
	OLZA MORENO, Inés (2012): “Fijo que este artigo te gustará: o emprego dalgúns fraseoloxismos pragmáticos na linguaxe xuvenil do español e do inglés” en <i>CFG</i> 14, 2012; 203-217.
Hermenéutica	GONDAR PORTASANY, Marcial (2008): “A hermenéutica cultural como ferramenta para a fraseoloxía. O caso dos ‘dicta’ populares sobre o paseo e a paisaxe” en <i>CFG</i> 10, 2008; 129-161.
	AGUILAR RUIZ, Manuel José (2011): “Coñece-lo mundo baixomedieval hispánico a través dos seus refráns: <i>Los refranes que dicen las viejas tras el fuego</i> ” en <i>CFG</i> 13, 2011; 17- 48.

ESTRUTURAS

FRASEOLOXÍA

Colocacións	LARRETA ZULATEGUI, Juan Pablo (2004): “Colocacións verbais: estabilidade fraseolóxica vs. combinatoria sintáctico-semántica” en <i>CFG</i> 6, 2004; 141-147.
	PAZ ROCA, M ^a Carmen (2004): “Estudo das colocacións a través da análise de corpus: un estudo práctico das colocacións co verbo galego ‘caer’ e o correspondente inglés ‘to fall’” en <i>CFG</i> 6, 2004; 205-219.
	MUÑIZ ÁLVAREZ, Eva María (2005): “Notas para unha análise comparativa das nocións de ‘restrición léxica’ e ‘colocación’” en <i>CFG</i> 7, 2005; 177-190.
	ALONSO RAMOS, Margarita (2006): “Entón, ¿é unha colocación ou non?: análise contrastiva das colocacións” en <i>CFG</i> 8, 2006; 29-43.
	BLANCO ESCODA, Xavier (2006): “Significacións gramaticais e sentidos colocacionais: ¿máis ca unha simple coincidencia?” en <i>CFG</i> 8, 2006; 95-110.
	LAREO, Inés (2011): “Colocacións con make, take e do + nome nun corpus do século XIX de textos ingleses científicos e literarios escritos por mulleres” en <i>CFG</i> 13, 2011; 191-214.

Colocacións	HOLTZINGER, Herbert (2012): “Unikale Elemente. Apuntamentos sobre as palabras ligadas fraseoloxicamente do alemán actual” en <i>CFG</i> 14, 2012; 165-174.
	BEVILACQUA, Cleci Regina (2013): “O proxecto ‘Combinacións léxicas especializadas’ (Projecom)” en <i>CFG</i> 15, 2013; 17-32.
	GARCÍA SALIDO, Marcos (2014): “O uso de construcións con verbos soporte en aprendices de español como lingua estranxeira e falantes nativos” en <i>CFG</i> 16, 2014; 185-202.
Col-Loc	MARTÍNEZ LÓPEZ, Juan A.; AARLI, Gunn (2008): “Locucións e colocacións: algunhas causas da coaparición dos seus formantes” en <i>CFG</i> 10, 2008; 175-188.
Locucións	MOGORRÓN HUERTA, Pedro (2005): “As locucións verbais nos dicionarios” en <i>CFG</i> 7, 2005; 149-176.
	PENADÉS MARTÍNEZ, Inmaculada (2010): “Información superflua da orixe pragmática na definición lexicográfica das locucións verbais” en <i>CFG</i> 12, 2010; 209-232.
	PENADÉS MARTÍNEZ, Inmaculada (2014): “Fixación estrutural e desautomatización das locucións” en <i>CFG</i> 16, 2014; 283-312.
	CATALÀ GUITART, Dolors (2004): “Formalización lingüística dos adverbios compostos do catalán” en <i>CFG</i> 6, 2004; 11-26.
	CATALÀ GUITART, Dolors (2008): “Elementos de descrición dos adverbios fixos do catalán no dominio culinario” en <i>CFG</i> 10, 2008; 55-65.
	ÁLVAREZ DE LA GRANJA, María (2005): “Glosario de locucións adverbiais do galego medieval” en <i>CFG</i> 7, 2005; 13-40.
	ROBLES I SABATER, Ferran (2012): “As locucións marcadoras de reformulación con ‘decir’, ‘dir’, ‘sagen’” en <i>CFG</i> 14, 2012; 219-244.
	GONZÁLEZ GARCÍA, Luis (2005): “Castelán ‘a hecho’, galego ‘a cito’: dúas locucións de diferente fortuna” en <i>CFG</i> 7, 2005; 91-117.
	LEIVA ROJO, Jorge (2013): “Procedementos de tradución de locucións adverbiais no rexistro coloquial (italiano, alemán, español): estudo dun caso” en <i>CFG</i> 15, 2013; 185-210.
	MARTÍ SÁNCHEZ, Manuel (2013): “A distinción entre conxuncións e conectores discursivos e a súa manifestación fraseolóxica” en <i>CFG</i> 15, 2013; 211-236.
	RUIZ MARTÍNEZ, Ana María (2013): “Sobre a marcación diafásica das locucións en español” en <i>CFG</i> 15, 2013; 291-322.
	PARINA, Irina (2016): “Sinónimos fraseolóxicos no corpus e no dicionario” en <i>CFG</i> 17, 2015; 105-127.
Fórmulas	MARTÍNS SEIXO, Ramón Anxo (2007): “108 fórmulas galegas” en <i>CFG</i> 9, 2007; 235-246.
	LASKOWSKI, Marek (2009): “Fórmulas rutineiras na teoría e na práctica” en <i>CFG</i> 11, 2009; 113-138.
	OLIMPIO DE OLIVEIRA SILVA, Maria Eugênia (2014): “As fórmulas rutineiras españolas á luz da etoloxía humana” en <i>CFG</i> 16, 2014; 259-282.
	BAQUERO CASTRO, Karen Lorena (2016): “As fórmulas rutineiras e as súas relacións de equivalencia na combinación lingüística español-alemán” en <i>CFG</i> 17, 2015; 17-49.

Outros	GARCÍA-PAGE, Mario (2006): “O acrónimo fraseolóxico” en <i>CFG</i> 8, 2006; 111-121.
	CARBONELL BASSET, Delfin (2005): “O clixé e a fraseoloxía tópica española” en <i>CFG</i> 7, 2005; 55-73.

PAREMIOLOXÍA	
Fraseoloxía Paremioloxía	KÓTOVA, Marina (2005): “Unha vez máis sobre a correlación entre paremioloxía e fraseoloxía” en <i>CFG</i> 7, 2005; 135-148.
FrasParContos	SOTO ARIAS, M ^a Rosario e GONZÁLEZ GARCÍA, Luís (2009): “Folclore contístico, fraseoloxía e paremioloxía. Interrelacións xenésicas” en <i>CFG</i> 11, 2009; 211-227.
Lit-metaf / prov-non prov	LACHKAR, Abdenbi (2008): “Literal/metafórico, proverbio/non proverbio? Para identificar as locucións estereotipadas expresivas” en <i>CFG</i> 10, 2008; 163-173.
Paremioloxía	FERRO RUIBAL, Xesús; VIDAL CASTIÑEIRA, Ana (2003): “Notas para unha bibliografía paremiolóxica galega” en <i>CFG</i> 4, 2003; 35-58.
	PEREIRA GINET, Tomás (2005): “Fiando paremias (I): glosario paremiolóxico multilingüe galego, portugués, castelán, francés, italiano e inglés” en <i>CFG</i> 7, 2005; 191-223.
Mínimo paremiolóxico	VIDAL CASTIÑEIRA, Ana (2003): “Aproximación ó ‘mínimo paremiolóxico’ galego. Unha proposta didáctica” en <i>CFG</i> 4, 2003; 9-116.
	SARDELLI, M ^a Antonella (2009): “Aproximación á elaboración do mínimo paremiolóxico italiano” en <i>CFG</i> 11, 2009; 191-209.
	CRIDA ÁLVAREZ, Carlos Alberto (2013): “Na procura do mínimo paremiolóxico grego” en <i>CFG</i> 15, 2013; 135-142.
Paremioloxía persa	MILLÁN RODRÍGUEZ, Francisco Miguel. (2014): “Unha tradución ó galego da ‘Proverbiorum et sententiarum persicarum centuria’ de Levin Warner” en <i>CFG</i> 16, 2014; 203-258.
Véxase tamén Argumentos e Interpretación	

DICIONARIOS	
Fraseografía	GUERBEK, Ekaterina; MOKIENKO, Valerii; VLASÁKOVÁ, Kateřina (2004): “Aplicación da teoría de modelos semántico-estruturais das locucións á organización dun dicionario plurilingüe de sinónimos fraseolóxicos” en <i>CFG</i> 6, 2004; 131-139.
	MORVAY, Károly (2004): “Por unha metafraseografía peninsular” en <i>CFG</i> 6, 2004; 169-189.
	PAMIES BERTRÁN, Antonio; PAZOS BRETANA, José Manuel (2004): “Extracción automática de colocacións e modismos” en <i>CFG</i> 6, 2004; 191-203.
	PÉREZ MARTÍNEZ, Herón (2005): “Os ditos do ‘Diccionario de mejicanismos’ de Santamaría” en <i>CFG</i> 7, 2005; 225-238.
	BARÁNOV, Anatolij; DOBROVOL'SKIJ, Dmitriy (2006): “Tesouro de fraseoloxía como problema semántico e lexicográfico” en <i>CFG</i> 8, 2006; 45-94.
	ARES LICER, Elisabete (2007): “Deseño dun banco de datos de equivalencias entre unidades fraseolóxicas do portugués do Brasil (LO) e o galego (LM)” en <i>CFG</i> 9, 2007; 13-30.
	SCHEMANN, Hans (2007): “Factores modelo xeométricos descritibles e non descritibles para a constitución semántica de expresións idiomáticas e perspectivas de elaboración dun dicionario idiomático monolingüe e bilingüe galego” en <i>CFG</i> 9, 2007; 195-221.

Fraseografía	TORRENT-LENZEN, Aina (2009): “Lema, categoría e <i>definiens</i> na fraseografía monolingüe do español e bilingüe español-alemán” en <i>CFG</i> 11, 2009; 229-256.
	CERRADELO, Silverio e VALLS, Esteve (2013): “Achega fraseolóxica para un dicionario bilingüe galego-catalán catalán-galego” en <i>CFG</i> 15, 2013; 33-133.
	PARINA, Irina (2016): “Sinónimos fraseolóxicos no corpus e no dicionario” en <i>CFG</i> 17, 2015; 105-127.
Historia da fraseoloxía e da fraseografía	MARTÍNS SEIXO, Ramón Anxo (2003): “O labor de fraseógrafo de Manuel Leiras Pulpeiro” en <i>CFG</i> 4, 2003; 59-77.
	CONDE TARRÍO, Germán (2004): “Hernán Núñez (1555) e Gonzalo Correas (1627): os primeiros refraneiros galegos” en <i>CFG</i> 6, 2004; 27-56.
	HEINEMANN, Axel (2007): “La langue dans la langue: O tratamento metalexicográfico das unidades fraseolóxicas seleccionadas nos dicionarios académicos do século XVIII en Francia, Italia e España” en <i>CFG</i> 9, 2007; 113-135.
	SOTO ARIAS, M. do Rosario e GONZÁLEZ GARCÍA, Luis (2007): “Do <i>verbo antigo</i> en Johan Garcia de Guilhade” en <i>CFG</i> 9, 2007; 223-232.
	BÁRDOSI, Vilmos (2010): “Michel Bréal e Charles Bally, dous precursores da fraseoloxía moderna” en <i>CFG</i> 12, 2010; 29-39.
Paremiografía	KLEIN, Jean René (2006): “Problemas relacionados coa determinación da forma ‘canónica’ nunha base de datos de refráns franceses (DicAuPro)” en <i>CFG</i> 8, 2006; 147-163.
	SOTO ARIAS, M ^a do Rosario (2003): “Achegas a un dicionario de refráns galego castelán, castelán - galego” en <i>CFG</i> 3, 2003 (vol. monográfico; 344 pp.).
	AUGUSTO, M ^a Celeste (2012): “Os enunciados (implicitados) de sabedoría no dicionario bilingüe conservan realmente a súa ‘saboría?’” en <i>CFG</i> 14, 2012; 21-42.
	SEVILLA MUÑOZ, Julia e GARCÍA YELO, Marina. (2013): “A elaboración dun corpus paremiolóxico por francófonos nativos” en <i>CFG</i> 15, 2013; 323-350.

TRADUCIÓN	
	SEVILLA MUÑOZ, Julia (2004): “O concepto ‘correspondencia’ na tradución paremiolóxica” en <i>CFG</i> 6, 2004; 221-229.
	WIRNER, Jan (2005): “‘Wat mehr regelt en Geset’. Versión baixoalema da Constitución do Estado alemán de Bremen. Tradución de termos monoverbais, pluriverbais e colocacións da linguaxe xurídica a unha lingua non estandarizada” en <i>CFG</i> 7, 2005; 261-276.
	ARES LICER, Elisabete (2007): “Deseño dun banco de datos de equivalencias entre unidades fraseolóxicas do portugués do Brasil (LO) e o galego (LM)” en <i>CFG</i> 9, 2007; 13-30.
	MOLINA PLAZA, Silvia (2008): “Puntos de contacto e diferenza: a tradución de expresións idiomáticas e refráns metafóricos e metonímicos” en <i>CFG</i> 10, 2008; 207-219.
	QUITOUT, Michel (2009): “Traduci-los refráns. Elementos de tradutoloxía” en <i>CFG</i> 11, 2009; 163-171.
	PASTOR LARA, Alejandro (2010): “Unidades fraseolóxicas especializadas e tradución” en <i>CFG</i> 12, 2010; 195-208.
	LEIVA ROJO, Jorge (2013): “Procedementos de tradución de locucións adverbiais no rexistro coloquial (italiano, alemán, español): estudo dun caso” en <i>CFG</i> 15, 2013; 185-210.

	CORPAS PASTOR, Gloria e KOVALEVA, Anastasia (2014): “Aproximación ao estudo dos fraseoloxismos acromáticos con corpus: <i>en negro</i> e os seus equivalentes de tradución ao ruso” en <i>CFG</i> 16, 2014; 39-57.
	LE PODER, Marie-Évelyne (2016): “Estudo das unidades terminolóxicas e fraseolóxicas especializadas dun texto do ámbito dos alimentos funcionais e nutracéuticos dende unha perspectiva tradutora” en <i>CFG</i> 17, 2015; 51-80.

USOS LITERARIOS, XEOGRÁFICOS E POR IDADES

Fraseoloxía e literatura	CONCA, Maria (2005): “Achegas da fraseoloxía á didáctica da lingua e a literatura” en <i>CFG</i> 7, 2005; 75-89.
	ZULUAGA OSPINA, Alberto (2005): “Interpretación textolingüística de fraseoloxismos quixotescos” en <i>CFG</i> 7, 2005; 277-289.
	ACUÑA, Ana (2006): “Relacións entre a literatura popular e a fraseoloxía. Novas achegas” en <i>CFG</i> 8, 2006; 13-27.
	ECHEVARRÍA ISUSQUIZA, Isabel; ARBULU AGUIRRE, Javier (2008): “Apuntamentos sobre fraseoloxía e literatura” en <i>CFG</i> 10, 2008; 79-94.
	BIOSCA POSTIUS, Mercè; MORVAY, Károly (2009): “A fraseoloxía moncadiana, 1” en <i>CFG</i> 11, 2009; 49-64.
	BIOSCA POSTIUS, Mercè e MORVAY, Károly (2012): “A fraseoloxía moncadiana, 2” en <i>CFG</i> 14, 2012; 43-62.
	FERRO RUIBAL, Xesús (2011): “Álvaro Cunqueiro e a paremioloxía” en <i>CFG</i> 13, 2011; 77-111.
	FERRO RUIBAL, Xesús e VARELA MARTÍNEZ Xacinta (2012): “Fraseoloxía e paremioloxía galega nos escritos do P. Martín Sarmiento (1695-1772)” en <i>CFG</i> 14, 2012; 99-163.
	FERRO RUIBAL, Xesús; PÉREZ TRASEIRA, Beatriz; SURRIBAS DÍAZ, Noelia e VARELA MARTÍNEZ, Xacinta (2014): “Fraseoloxía e paremioloxía castelá nos escritos do P. Martín Sarmiento (1695-1772)” en <i>CFG</i> 16, 2014; 91-184.
	MONTORO DEL ARCO, Esteban (2012): “Luis Montoto y Rautenstrauch (1851-1929), fraseólogo” en <i>CFG</i> 14, 2012; 175-2012.
	UGARTE BALLESTER, Xus (2012): “A aldraxe proverbial da preguiza nas dúas versións españolas de ‘The Way to Wealth’ de Benjamin Franklin” en <i>CFG</i> 14, 2012; 245-256.
	VULETIĆ, Nikola (2012): “Os ditos do derradeiro en falar: notas de fraseoloxía dálmata” en <i>CFG</i> 14, 2012; 257-269.
Xeografía	PÉREZ MARTÍNEZ, Herón (2005): “Os ditos do ‘Diccionario de mejicanismos’ de Santamaría” en <i>CFG</i> 7, 2005; 225-238.
	PIIRAINEN, Elisabeth (2007): “Locucións espalladas por Europa e máis alá” en <i>CFG</i> 9, 2007; 173-193.
	PIIRAINEN, Elisabeth (2011): “Ditos espallados por Europa e máis alá dela: O substrato máis antigo do ‘Lexicon of Common Figurative Units’” en <i>CFG</i> 13, 2011; 227-246.
	FERRO RUIBAL, Xesús (2007): “ <i>Cando chove e dá o sol</i> ¿Un fraseoloxismo internacional poliédrico?” en <i>CFG</i> 9, 2007; 67-94.

Xeografía	BRUMME, Jenny (2008): “As unidades fraseolóxicas no castelán de Cataluña. Revisión dunha norma constituínte a partir da perspectiva histórica” en <i>CFG</i> 10, 2008; 35-53.
	NÚÑEZ ROMÁN, Francisco (2013): “Diatopía, variabilidade e sinonimia en fraseoloxía” en <i>CFG</i> 15, 2013; 255-268.
	RAMOS SAÑUDO, Ana María (2013): “Achegamento á fraseoloxía do “dicir” en francés” en <i>CFG</i> 15, 2013; 269-289.
Xornalismo e publicidade	RECIO ARIZA, Ma Ángeles (2010): “O emprego da fraseoloxía como recurso específico na publicidade” en <i>CFG</i> 12, 2010; 233-245.
	CAJARAVILLE ARAÚJO, Héctor (2010): “A manipulación das expresións fixas nos titulares da prensa gratuíta: <i>De Luns a Venres</i> ” en <i>CFG</i> 12, 2010; 41-68.
Usos por idade	FERNÁNDEZ ÁLVAREZ, Eva (2011): “Refráns e linguaxe xuvenil en alemán e español. Unha análise empírica” en <i>CFG</i> 13, 2011; 65-76.
	SOTO ARIAS, María Rosario (2011): “Interaccións verbais entre rapaz-adulto ou rapaz-razapaz. Contribución á fraseoloxía” en <i>CFG</i> 13, 2011; 279-297.

ARGUMENTOS E INTERPRETACIÓN

Persoas	NOUESHI, Mona (2008): “Os grandes pícaros nas anécdotas e modismos alemáns e árabes. Un estudo comparativo” en <i>CFG</i> 10, 2008; 221-238.
	FERRO RUIBAL, Xesús; GRYGIERZEC, Wiktoria (2009): “Estereotipos na fraseoloxía: o caso galego-portugués” en <i>CFG</i> 11, 2009; 81-111.
	RÍO CORBACHO, Pilar (2011): “BADARE: A personificación nos espazos de tempo” en <i>CFG</i> 13, 2011; 247-262.
Somatismos	OLZA MORENO, Inés (2009): “ <i>Habla, soy todo oídos</i> . Reflexo das accións e das actitudes do receptor na fraseoloxía somática metalingüística do español” en <i>CFG</i> 11, 2009; 137-160.
	BOJÍLOVA TCHOBÁNOVA, Iovka (2009): “Os somatismos máis frecuentes na fraseoloxía portuguesa” en <i>CFG</i> 11, 2009; 65-79.
	BÁRDOSI, Vilmos (2009): “Os perfís lingüísticos da man en francés, contrastados co húngaro, español, galego e alemán” en <i>CFG</i> 11, 2009; 17-48.
	FERRO RUIBAL, Xesús (2010): “Dentes e moas na fraseoloxía galega” en <i>CFG</i> 12, 2010; 69-126.
	BUJÁN OTERO, Patricia (2012): “Pataqueiras e ‘Radieschen’: fraseoloxía da morte en alemán e galego” en <i>CFG</i> 14, 2012; 83-98.
Animais	NOGUEIRA SANTOS, Antonio (2006): “Fraseoloxía comparada portugués-inglés: <i>cão/gato-dog/cat</i> ” en <i>CFG</i> 8, 2006; 165-175.
	MARTÍNEZ BLANCO, Xulián; VEIGA ALONSO, Serxio (2010): “Fraseoloxía galega de peixes e outros animais mariños” en <i>CFG</i> 12, 2010; 155-173.
	SILVA LÓPEZ, Martina (2010): “Símbolos nos fraseoloxismos con nomes de animais en alemán e español” en <i>CFG</i> 12, 2010; 273-286.
	GROBA, Fernando (2010): “ <i>A caballo regalado non se lle mira o dente</i> . Compilación da fraseoloxía equina galega actual” en <i>CFG</i> 12, 2010; 317-372.
	GROBA BOUZA, Fernando (2011): “ <i>Onde hai eguas, poldros nacen</i> . A realidade vista dende os equinos” en <i>CFG</i> 13, 2011; 149-176.

Plantas	RUFÍZ LEIVAS, Cristovo; EIROA GARCÍA-GARABAL, Juan A. (2003): “Fraseoloxía e terminoloxía dos cogomelos” en <i>CFG</i> 4, 2003; 371-387.
	NAVARRO, Carmen e DAL MASO, Elena (2013): “Análise culturolóxica da metáfora plantosémica en español e italiano” en <i>CFG</i> 15, 2013; 237-253.
Máquinas	GONZÁLEZ GARCÍA, Luis (2011): “Fraseoloxismos e lingua figurada. As persoas vistas como obxectos ou máquinas” en <i>CFG</i> 13, 2011; 113-148.
Verde	MENAKER, Angelika (2008): “As funcións da cor verde en unidades fraseolóxicas españolas, húngaras e alemás” en <i>CFG</i> 10, 2008; 189-205.
Afectos	MASIULIONYTĖ, Virginija; ŠILEIKAITĖ, Diana (2007): “¿Como enfadarse en lituano? Comparacións fixas para expresar enfado, carraxe e ruindade na fraseoloxía lituana” en <i>CFG</i> 9, 2007; 145-165.
	SANROMÁN VILAS, Begoña (2010): “Unidades fraseolóxicas na sección de agradecementos dos escritos académicos” en <i>CFG</i> 12, 2010; 247-271.
	HERRERO KACZMAREK, Claudia (2011): “El encuentro y desencuentro expresado a través de los fraseologismos del campo cognitivo HABLAR” en <i>CFG</i> 13, 2011; 177-190.
	BRUNETTI, Simona (2012): “Fraseoloxía e superstición. Usos e costumes comparados de dous pobos” en <i>CFG</i> 14, 2012; 63-82.
Socioloxía	FERRO RUIBAL, Xesús (2013): “ <i>Ser - parecer - facerse de Angrois</i> . Relacións de clase e caducidade fraseolóxica en estereotipos de ignorancia e indiferenza” en <i>CFG</i> 15, 2013; 143-184.
Música Al E	MANSILLA, Ana (2007): “A fraseoloxía da música na vida cotiá. Un estudo contrastivo (alemán - español)” en <i>CFG</i> 9, 2007; 137-144.
Paremioloxía meteorolóxica	RÍO CORBACHO, Pilar (2005): “O ‘refrán meteorolóxico’: estudo, comparación con outras linguas (castelán e francés) e proposta de nova denominación” en <i>CFG</i> 7, 2005; 239-260.
	GARGALLO GIL, José Enrique (2007): “ <i>Garda o teu saio para maio</i> . Consellos de abrigo no calendario romance de refráns” en <i>CFG</i> 9, 2007; 95-112.
	CRIDA ÁLVAREZ, Carlos Alberto (2007): “Comparación das paremias relacionadas coa meteoroloxía e os labores dependentes do clima en español e grego moderno” en <i>CFG</i> 9, 2007; 55-66.
	FERRO RUIBAL, Xesús (2007): “ <i>Cando chove e dá o sol</i> ¿Un fraseoloxismo internacional poliédrico?” en <i>CFG</i> 9, 2007; 67-94.
	RÍO CORBACHO, Pilar (2009): “BADARE: unha ferramenta de traballo na paremioloxía meteorolóxica e do calendario na Romania” en <i>CFG</i> 11, 2009; 173-190.
	RÍO CORBACHO, Pilar (2011): “BADARE: A personificación nos espazos de tempo” en <i>CFG</i> 13, 2011; 247-262.
	LÓPEZ FERNÁNDEZ, Laura (2016): “Paremias xeocosmolóxicas de predición do tempo en galego e maorí” en <i>CFG</i> 17, 2015; 81-104.
Paremioloxía haxiocronolóxica	SOTO ARIAS, M ^a Rosario (2013): “Notas para un estudo dos refráns haxiocronolóxicos” en <i>CFG</i> 15, 2013; 351-374.
Xeoparemioloxía	ÁLVAREZ PÉREZ, Xosé Afonso (2014): “Carapucho no Farelo, auga no pelo: a xeografía dos refráns meteorolóxicos romances” en <i>CFG</i> 16, 2014; 17-38.

DIDÁCTICA	
	VIDAL CASTIÑEIRA, Ana (2003): “Aproximación ó ‘mínimo paremiolóxico’ galego. Unha proposta didáctica” en <i>CFG</i> 4, 2003; 9-116.
	GONZÁLEZ REY, M ^a Isabel (2004): “A fraseodidáctica: un eido da fraseoloxía aplicada” en <i>CFG</i> 6, 2004; 113-130.
	SOTO ARIAS, María Rosario; GONZÁLEZ GARCÍA, Luis (2004): “Aplicacións didácticas dos refráns” en <i>CFG</i> 6, 2004; 231-250.
	CONCA, Maria (2005): “Achegas da fraseoloxía á didáctica da lingua e a literatura” en <i>CFG</i> 7, 2005; 75-89.
	GONZÁLEZ REY, M ^a Isabel (2006): “A fraseodidáctica e o Marco europeo común de referencia para as linguas” en <i>CFG</i> 8, 2006; 123-145.
	CORVO SÁNCHEZ, M ^a José (2008): “Dúas seccións fraseolóxicas plurilingües nos <i>Sprachbücher</i> de Juan Ángel de Zumaran” en <i>CFG</i> 10, 2008; 67-78.
	ETTINGER, Stefan (2008): “Alcances e límites da fraseodidáctica. Dez preguntas clave sobre o estado actual da investigación” en <i>CFG</i> 10, 2008; 95-127.
	IÑESTA MENA, Eva M ^a (2010): “Didáctica das expresións idiomáticas dende un enfoque plural: imaxes e emocións na aula de lingua estranxeira” en <i>CFG</i> 12, 2010; 141-154.
	DETRY, Florence (2011): “Do literal ó figurado: descodifica-las expresións idiomáticas na clase de LE” en <i>CFG</i> 13, 2011; 49-63.
	MONTES LÓPEZ, María (2011): “Consideracións sobre a didáctica da fraseoloxía italiana a estudantes galegófonos” en <i>CFG</i> 13, 2011; 215-226.
	RUIZ QUEMOUN, Fernande (2011): “O espazo da tradución das expresións idiomáticas na clase de FLE (Francés como lingua estranxeira)” en <i>CFG</i> 13, 2011; 263-277.
	STROHSCHEN, Carola (2013): “A fraseodidáctica nos materiais para o ensino do alemán como lingua estranxeira” en <i>CFG</i> 15, 2013; 375-396.
	TIMOFEEVA, Larissa (2013): “Fraseodidáctica: a fraseoloxía para a didáctica” en <i>CFG</i> 15, 2013; 397-414.

PANORAMAS	
	JORGE, Guilhermina (2005): “Periplo pola fraseoloxía portuguesa: abordaxe lexicográfica” en <i>CFG</i> 7, 2005; 119-133.
	BALÁZS, Géza (2010): “Panorama da fraseoloxía húngara” en <i>CFG</i> 12, 2010; 17-28.
	FIEDLER, Sabine (2010): “Fraseoloxía do Esperanto” en <i>CFG</i> 12, 2010; 127-139.
	VELASCO MENÉNDEZ, Josefina (2013): “Breve ensaio histórico do estudo da fraseoloxía rusa (dende os seus inicios ata mediados da segunda metade do s. xx)” en <i>CFG</i> 15, 2013; 415-442.

2.2. Fraseoloxía bilingüe

CERRADELO, Silverio e VALLS, Esteve	“Achega fraseolóxica para un dicionario bilingüe galego-catalán catalán-galego” en <i>CFG</i> 15, 2013; 33-133.
-------------------------------------	---

2.3. Función e índice da sección de Recadávivas

		Col-Loc	Fórm.	Refráns
RIVAS, Paco	“Fraseoloxía do mar na Mariña luguesa” en <i>CFG</i> 1, 2000; 11-90.	614		26
TABOADA CHIVITE, Xesús	“Refraneiro galego” en <i>CFG</i> 2, 2000; 47-192.			3.703
SOTO ARIAS, M ^a do Rosario	“Achegas a un dicionario de refráns galego castelán, castelán - galego” en <i>CFG</i> 3, 2003; 344pp.			4.453
VIDAL CASTIÑEIRA, Ana	“Mínimo paremiolóxico de Viana do Bolo” en <i>CFG</i> 4, 2003; 79-116.			348
VIDAL CASTIÑEIRA, Ana	“Un manuscrito paremiolóxico de Murguía” (71 H. Núñez 72 Sobreira) en <i>CFG</i> 4, 2003; 117-128.			143
PAZ ROCA, M ^a Carmen	“Aportazón ao refraneiro. Colección de refrás recollidos da tradición oral por Lois Carré (1898-1965)” en <i>CFG</i> 4, 2003; 129-141.			502
VÁZQUEZ, Lois	“Refranero gallego. Colección hecha por el P. Gumersindo Placer López” en <i>CFG</i> 4, 2003; 143-171.			311
BUJÁN OTERO, Patricia; FERRO RUIBAL, Xesús; PAZ ROCA, M ^a Carmen, RODRÍGUEZ AÑÓN, Marta; VIDAL CASTIÑEIRA, Ana	“Refraneiro do Seminario de Santiago (1947-1958)” en <i>CFG</i> 4, 2003; 173-343.			3.875
BUJÁN OTERO, Patricia	“El refrán y su sombra (Faro de Vigo) por José Sesto” en <i>CFG</i> 4, 2003; 345-369.			70
RUÍZ LEIVAS, Cristovo; EIROA GARCÍA – GARABAL, Juan A.	“Fraseoloxía e terminoloxía dos cogomelos” en <i>CFG</i> 4, 2003; 371-387.			104
VÁZQUEZ SACO, Francisco Edición de Josefa BELOSO GÓMEZ, Patricia BUJÁN OTERO, Xesús FERRO RUIBAL, M ^a . Carmen PAZ ROCA.	“Refraneiro galego e outros materiais de tradición oral”. Locucións en <i>CFG</i> 5, 2003; 943-952. Fórmulas en <i>CFG</i> 5, 2003; 933-942. Refráns en <i>CFG</i> 5, 2003; 5-842.	263	238	22.939

		Col-Loc	Fórm.	Refráns
VÁZQUEZ SACO, Francisco Edición de Josefa BELOSO GÓMEZ, Patricia BUJÁN OTERO, Xesús FERRO RUIBAL, M ^a . Carmen PAZ ROCA.	“Refraneiro galego e outros materiais de tradición oral”. Ref. con topónimo en <i>CFG</i> 5, 2003; 843-910. Dialoxismos en <i>CFG</i> 5, 2003; 911-924. Enunc. fras. en <i>CFG</i> 5, 2003; 925-928. Frasas proverbiais en <i>CFG</i> 5, 2003; 929-932.			1.410 267 59 56
PAZ ROCA, M ^a Carmen; VIDAL CASTIÑEIRA, Ana	“Novo manuscrito paremiolóxico de Vázquez Saco” Refráns en <i>CFG</i> 6, 2004; 253-264.			81
PAZ ROCA, M ^a Carmen	“Aínda novos manuscritos paremiolóxicos de Vázquez Saco” Refráns en <i>CFG</i> 9, 2007; 247-293. Wellerismos - Dialoxismos Enunciados - Frases Proverbiais	57	61	1.097 24 17
CONDE TARRÍO, Germán	“Hernán Núñez (1555) e Gonzalo Correas (1627): os primeiros refraneiros galegos” en <i>CFG</i> 6, 2004; 27-56.			54
GÓMEZ CLEMENTE, Xosé María	“Os rexistros e os niveis de lingua na fraseoloxía: unha aproximación descritiva das locucións nun corpus textual galego” en <i>CFG</i> 6, 2004; 81-112.	176		
ÁLVAREZ DE LA GRANJA, María	“Glosario de locucións adverbiais do galego medieval” en <i>CFG</i> 7, 2005; 13-40.	404		
BARBEITO LORENZO, María Dolores	“Frasas feitas do Concello das Neves” en <i>CFG</i> 7, 2005; 293-301.	144		
FERRO RUIBAL, Xesús; VEIGA NOVOA, Cristina	“‘Paremiás selectas’. Un manuscrito bonaerense (1956) de Vicente Llópiz Méndez” en <i>CFG</i> 8, 2006; 265-315.			706
LÓPEZ BARREIRO, Margarita	“Frasas feitas do Cachafeiro (Forcarei)” en <i>CFG</i> 8, 2006; 317-327.	129		
FERRO RUIBAL, Xesús	“Locucións e fórmulas comparativas ou elativas galegas” en <i>CFG</i> 8, 2006; 179-264.	5300	97	
MARTÍNS SEIXO, Ramón Anxo	“108 fórmulas galegas” en <i>CFG</i> 9, 2007; 235-246.		108	
FERRO RUIBAL, Xesús	“Refraneiro de Grou (Lobios) recollido por Bieito Fernandes do Palheiro” en <i>CFG</i> 10, 2008; 241-253.			254
PENÍN RODRÍGUEZ, Dorinda	“Frasas feitas de San Lourenzo de Abelendo” (Porqueira) en <i>CFG</i> 10, 2008; 255-264.	88	25	6

		Col-Loc	Fórm.	Refráns
FERRO RUIBAL, Xesús; GROBA BOUZA, Fer- nando	“Dichos y refranes en dialecto vianés de Laureano Prieto (1951) (ms. RAG-C170/5)” en <i>CFG</i> 11, 2009; 259-282. Dial/Wellerismos	94	21	229 6
HERMIDA ALONSO, Anxos	“Fraseoloxía de Matamá (Vigo)” en <i>CFG</i> 11, 2009; 283-304.	227	27	
PRIETO DONATE, Estefanía	“Refraneiro escolar galego do cambio de milenio” en <i>CFG</i> 11, 2009; 305-369.			4.072
GONZÁLEZ GUE- RRA, Anxo	“Fraseoloxía e paremioloxía de Pilar Guerra (Trasar, Carballedo, Lugo)” en <i>CFG</i> 12, 2010; 289-315. Dial/Wellerismos	177	77	260 6
GROBA BOUZA, Fernando	“ <i>A cabalo regalado non se lle mira o dente</i> . Compilación da fraseoloxía equina galega actual” en <i>CFG</i> 12, 2010; 317-372.. Dial/Wellerismos Refráns con topónimo	355	46	1.450 21 97
MARTÍNS SEIXO, Ramón Anxo	“120 locucións verbais galegas” en <i>CFG</i> 12, 2010; 373-386.	120		
VENTÍN DURÁN, José Augusto	“Fraseoloxía de Moscoso e outros materiais de tradición oral. Edición crítica de Xesús Ferro Ruibal, Raquel Rial Santos, Emma M ^a Salgueiro Veiga, Ana Vidal Castiñeira, e cunha nota biográfica de José Augusto Ventín Pereira.” Anexo 1, 2007 de <i>CFG</i> .	314	173	2.618
DOMÍNGUEZ RIAL, Evaristo	“Fraseoloxía e paremioloxía de Bergantiños (Cabana de Bergantiños, Carballo e Coristanco)” en <i>CFG</i> 13, 2011; 301-404.	446	125	2.400
CASTRO OTERO, Salvador PAREDES DURÁN, Lucía GONZÁLEZ BARREIRO, Xosé Manuel HARGUINDEY BANET, Hen- rique MARTÍNEZ GAR- CÍA, Xosé ROCAMONDE, Ramón	“Outros lances nos laños do Morrazo. Nova recollida de unidades fraseolóxicas” en <i>CFG</i> 14, 2012; 273-286.	40	19	20
CERRADELO, Silverio, VALLS, Esteve	“Achea fraseolóxica para un dicionario bilingüe galego-catalán / catalán-galego” en <i>CFG</i> 15, 2013; 33-133.	417	16	87

		Col-Loc	Fórm.	Refráns
CERVIÑO FERRÍN, M. ^a Victoria	“Fraseoloxía e paremioloxía de Sebil, 1” en <i>CFG</i> 14, 2012; 287-308. Dial/Wellerismos	144	50	31 2
	“Fraseoloxía e paremioloxía de Sebil, 2” en <i>CFG</i> 15, 2013; 445-468. Wellerismos	152	89	29 1
FERRO RUIBAL, Xesús	“Fraseoloxía e paremioloxía galega anotada por José Pérez Ballesteros (1833-1918)” en <i>CFG</i> 14, 2012; 309-334. Dialoxismos/Wellerismos	81	28	145 1
MARTÍNS SEIXO, Ramón Anxo	<i>“Perdóolle o mal que me fai polo ben que me sabe. Unha aproximación aos campos semánticos da comida e da bebida na fraseoloxía galega”</i> en <i>CFG</i> 15, 2013; 469-492.	173	18	
RUBINOS CONDE, Miguel	<i>“Da roda para a piola: refráns e frases do sur de Galicia”</i> en <i>CFG</i> 15, 2013; 493-505.	46	8	87
ESTÉVEZ RIONE- GRO, Noelia	“Fraseoloxía do noroeste de Valdeorras” en <i>CFG</i> 16, 2014; 315-328. Dialoxismos	14	11	41 1
FERRO RUIBAL, Xesús e SURRI- BAS DÍAZ, Noelia	“Locucións, fórmulas e paremias galegas anotadas por Couceiro Freijomil (1888-1955)” en <i>CFG</i> 16, 2014; 329-366. Wellerismos	20	45	615 22
GROBA BOUZA, Fernando	<i>“Nas uñas, nas mans ou nos pés, has salir a quen es. Así se fala na Chan”</i> en <i>CFG</i> 16, 2014; 367-452.	732	280	203
LUACES PARDO, Narciso	“Ditos e refráns recollidos na comarca do Ortegal” en <i>CFG</i> 16, 2014; 453-468. Dialoxismos/ Wellerismos	36	23	121 2
LÓPEZ FERRO, Xosé María	“Locucións, fórmulas e paremias do concello das Pontes de García Rodríguez” en <i>CFG</i> 17, 2015; 131-185. Dialoxismos/ Wellerismos	417	125	138 1 / 7
	TOTAL	11.180	1.710	53.239

3. Procedencia dos 184 autores de Cadernos de fraseoloxía Galega

CADERNOS DE FRASEOLOXÍA GALEGA 15 ANOS – 184 AUTORES DE 24 PAÍSES		
A	Universität Salzburg	Heinemann, Axel
	Universität Wien (Universidade de Viena)	Torrent-Lenzen, Aina
B	Université Catholique de Louvain	Klein, Jean René
BR	Universidade Federal do Rio Grande do Sul	Bevilacqua, Cleci Regina
	Universidade de Brasília	Huelva Unternbäumen, Enrique
		Ortiz Álvarez, Maria Luisa

CO	Universidad EAN (Bogotá)	Karen Lorena Baquero Castro
D	Fachhochschule Köln (Universidade de Ciencias Aplicadas de Colonia)	Torrent-Lenzen, Aina
	Geisteswissenschaftliches Zentrum. Universität Leipzig	Fiedler, Sabine
	Universität Bielefeld	Wirrer, Jan
	Universität Tübingen	Zuluaga Ospina, Alberto
	Universität Augsburg	Ettinger, Stefan
	Steintfurt	Piirainen, Elisabeth (2)
	Technische Universität Dresden	Brunetti, Simona (2)
E	Universidade da Coruña	Alonso Ramos, Margarita
		García Salido, Marcos
		González García, Luis (8)
		Lareo, Inés
	Universidade de Santiago de Compostela	Cajarville Araújo, Héctor
		Conde Tarrío, Germán (4)
		Fernández Pampín, Vanessa (3)
		Gondar Portasany, Marcial
		González Rey, M ^a Isabel (9)
		Herrero Kaczmarek, Claudia (3)
		Losada Aldrey, M. Carmen (2)
		Mellado Blanco, Carmen (9)
		Muñiz Álvarez, Eva María
		Pastor Lara, Alejandro
		Río Corbacho, M ^a Pilar (3)
		Silva López, Martina (2)
	Instituto da Lingua Galega Centro de Linguas Modernas	Pastor Lara, Alejandro
		Río Corbacho, M ^a Pilar (3)
		Silva López, Martina (2)
		Vlasáková, Katerina
	Universidade de Vigo	Acuña, Ana
		Ares Licer, Elisabete
		Buján Otero, Patricia (3)
		Corvo Sánchez, M ^a José
		Fernández Martín, Patricia
		Gómez Clemente, Xosé María (2)
		Pereira Ginet, Tomás
	Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades	Beloso Gómez, Josefa
		Buján Otero, Patricia (2)
		Cañizo Durán, Leopoldo

		Estévez Rionegro, Noelia
		Ferro Ruibal, Xesús (31)
		García Lozano, Ana
		Giráldez Arias, Isabel (3)
		Groba Bouza, Fernando
		Lema Martínez, Rebeca
		Millán Rodríguez, Francisco Miguel
		Paz Roca, M ^a Carmen (3)
		Pérez Traseira, Beatriz (4)
		Prieto Donate, Estefanía
		Rodríguez Añón, Marta
		Rodríguez Nieto, Cristina (2)
		Salgueiro Veiga, Emma M ^a (2)
		Surribas Díaz, Noelia (3)
		Varela Martínez, Xacinta (9)
		Veiga Novoa, Cristina (5)
		Vidal Castiñeira, Ana (6)
		Vidal Fernández, Alba
	I.E.S. Eusebio da Guarda. A Coruña	Soto Arias, M ^a do Rosario (7)
	IES María Soliño. Cangas do Morrazo	Castro Otero, Salvador
		Durán Paredes, Lucía
		González Barreiro, Xosé Manuel
		Harguindey Banet, Henrique
		Martínez García, Xosé
		Rocamonde, Ramón
	I.E.S. Sánchez Cantón. Pontevedra	González Guerra, Anxo
	C.E.I.P. Bormoio-Agualada	Domínguez Rial, Evaristo
	C.E.I.P. de Sillobre	Salgueiro Veiga, Emma M ^a
	Escola Oficial de Idiomas. Pontevedra	Cerviño Ferrín, M. ^a Victoria (2)
	Escola Oficial de Idiomas. Vigo	Barbeito Lorenzo, M ^a Dolores
		Hermida Alonso, Anxos
		López Barreiro, Margarita
		Martínez Blanco, Xulián
		Martín Seixo, Ramón Anxo (5)
		Penín Rodríguez, Dorinda
		Veiga Alonso, Serxio
	Escola Oficial de Idiomas. Vilagarcía	Paz Roca, M ^a Carmen
	Lugo (A Mariña)	Rivas, Paco
	Ortigueira. Museo Etnográfico de Meixido.	Luaces Pardo, Narciso

Secretaría Xeral de Política Lingüística. Xunta de Galicia	Rubinos Conde, Miguel
Madrid	Carbonell Basset, Delfin
Ourense	Eiroa García-Garabal, Juan A.
	Ruiz Leivas, Cristovo
Ponteareas. Pontevedra	Groba Bouza, Fernando (2)
Santiago de Compostela	Veiga Novoa, Cristina
Revista Estudios (Madrid)	Vázquez, Lois
Euskal Eriko Unibertsitatea (Universidade do País Vasco)	Echevarría Isusquiza, Isabel
	Arbulu, Aguirre, Javier
	Odriozola Pereira, Juan Carlos
	Ondarra Artieda, Ainara
INS Estany de la Ricarda (El Prat de Llobregat)	Puigmalet, Joan
Museo Etnográfico Monte Caxado	López Ferro, Xosé María
Universitat d' Alacant	Mogorrón Huerta, Pedro
	Mura, Ángela
	Ruiz Quemoun, Fernande
	Timofeeva, Larissa.
Universidad de Alcalá	Martí Sánchez, Manuel
	Olimpio de Oliveira Silva, Maria Eugénia
	Penadés Martínez, Inmaculada (2)
	Ruiz Martínez, Ana María
Universitat Autònoma de Barcelona	Blanco Escoda, Xavier
	Català Guitart, Dolors (2)
Universidad Complutense de Madrid	Amigot Castillo, Laura
	Sevilla Muñoz, Julia (2)
	Sardelli, M ^a Antonella
Universidad Europea de Madrid	Detry, Florence
Universidad Pontificia de Comillas	García Gyelo, Marina
Universitat de Barcelona	Gargallo Gil, José Enrique
Universitat de Girona	Detry, Florence
Universidad de Granada	Le Poder, Marie-Évelyne (2)
	Montoro del Arco, Esteban T.
	Pamies Bertrán, Antonio
	Pazos Bretaña, José Manuel
Universitat de Lleida	Biosca Postius, Mercè (2)
Universidad de Málaga	Corpas Pastor, Gloria
	Kovaleva, Anastasia
	Leiva Rojo, Jorge (2)
Universidad de Murcia	Mansilla, Ana (2)
	Strohschen, Carola (2)

	Universidad de Navarra	Olza Moreno, Inés (2)
	UNED	García-Page, Mario
	Universidad de Oviedo	Iñesta Mena, Eva M ^a
	Universidad Politécnica de Madrid	Molina Plaza, Silvia
	Universitat Pompeu Fabra	Brumme, Jenny
	Universidad de Salamanca	Baquero Castro, Karen Lorena
		Fernández Álvarez, Eva
		Iglesias Iglesias, Nely M.(2)
		Recio Ariza, M ^a Ángeles
		Velasco Menéndez, Josefina
	Universidad de Sevilla	Larreta Zulategui, Juan Pablo
		Núñez Roman, Francisco
		Ramos Sañudo, Ana María
	Universitat de València	Aguilar Ruiz, Manuel José
		Conca, Maria
		Holzinger, Herbert J.
		Robles i Sabater, Ferran
		Vicente Llavata, Santiago
	Institut Interuniversitari de Llengües Modernes Aplicades de la Comunitat Valenciana	Holzinger, Herbert J.
	Universidad de Valladolid	Ángelova Nénkova, Véselka
		González-Espresati, Carlos
		Quiroga Munguía, Paula
	Universitat de Vic	Ugarte Ballester, Xus
EG	Universidade do Cairo	Noueshi, Mona
F	CPST- Université de Toulouse - Le Mirail	Quitout, Michel
FIN	Helsingin Yliopisto (Universidade de Helsinki)	Sanromán Vilas, Begoña
GR	Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (Universidade Nacional e Kapodistriáca de Atenas)	Crida Álvarez, Carlos Alberto (2)
HRV	Sveučilište u Zadru	Vuletić, Nikola
HU	Eötvös Loránd Tudományegyetem (Universidade Eötvös Loránd de Budapest)	Balázs, Géza
		Bárdosi, Vilmos (2)
		Menaker, Angelika
		Morvay, Károly (5)
	Nyugat-magyarországi Egyetem	Balázs, Géza
I	Università degli Studi di Verona	Dal Masso, Elena
		Navarro, Carmen
LT	Universiteto Vilnius	Masiulionytė, Virginija
		Šileikaitė, Diana
MA	Université Ibn Zohr, Agadir	Lachkar, Abdendi

MX	Colegio de Michoacán, México	Pérez Martínez, Herón
NL	Universiteit Utrecht	Augusto, M. Celeste
NO	Norges Handelshøyskole Forsiden (NHH)	Martínez López, Juan A.
	Universitetet i Bergen	Aarli, Gunn
NZ	University of Waikato	López Fernández, Laura
P	Universidade de Lisboa	Jorge, Guilhermina
		Bojilova Tchobánova, Iovka
		Álvarez Pérez, Xosé Afonso
	Universidade do Algarve	Baptista, Jorge
		Fernandes, Graça
	Universidade do Algarve e Onset-CEL	Chacoto, Lucília
	Universidade do Minho	Groba Bouza, Fernando
		Schemann, Hans
	L2F - Spoken Language Laboratory, INESC-ID Lisboa	Correia, Anabela
PL	San Pedro de Moel, Portugal	Nogueira Santos, Antonio (2)
	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	Grygierzec, Wiktoria
RU	Uniwersytet Zielonogórski	Laskowski, Marek
	Academia Rusa das Ciencias; Universidade Estatal de Moscova	Dobrovolskij, Dmitrij
	Academia Rusa das Ciencias	Baránov, Anatolij
	Sankt-Peterbúrgskii Gosudárstvennii Universitet	Kótova, Marina
RU, D	Staatliche Linguistische Universität Nischni Novgorod	Parina, Irina
	Sankt-Peterbúrgskii Gosudárstvennii Universitet; Institut für Slawistik, Universität Greifswald	Mokienko, Valerii
UK	University of Wolverhampton	Paz Roca, M ^a Carmen (2)

CADERNOS DE FRASEOLOXÍA GALEGA

Proceso e condicións de admisión de colaboracións

1. Presentación de colaboracións

1.1. Cadernos de fraseoloxía Galega é unha revista internacional anual de temática fraseolóxica que ten tres obxectivos fundamentais: difundir materiais fraseolóxicos galegos inéditos; contribuír á reflexión sobre o ámbito fraseolóxico de calquera lingua; dar a coñecer os eventos e as publicacións máis importantes verbo da fraseoloxía, moi especialmente da fraseoloxía galega. Esta revista entende o termo **fraseoloxía** nun sentido amplo, dando cabida non só ás locucións, senón tamén ás colocacións, aos termos compostos sintagmáticos e ás paremias. Consonte estes obxectivos, a revista subdivídese en catro seccións:

Estudos: publicaranse artigos de investigación orixinais sobre fraseoloxía, aceptándose tanto reflexións de corte esencialmente teórico como traballos aplicados (tradución, didáctica, fraseografía...). O corpus de análise pode ser o repertorio fraseolóxico de calquera lingua e tamén se admite a comparación entre os corpóra de diferentes linguas.

Recadádivas: publicaranse recolleitas orixinais de fraseoloxía galega.

Recensións: publicaranse recensións críticas orixinais de obras recentes de temática fraseolóxica de calquera lingua ou país.

Novas: daranse a coñecer recursos, congresos, proxectos, traballos e publicacións (obras recibidas na redacción) que teñan relación co ámbito fraseolóxico. Farase fincapé na difusión de traballos académicos inéditos e de fraseografía espontánea.

Os artigos que se propoñan para publicar en **Cadernos de fraseoloxía Galega** teñen que ser **orixinais e inéditos**: é dicir, quedan excluídos os publicados anteriormente noutro formato ou idioma e tampouco deben estar postulados ou aceptados para a súa publicación noutra revista.

1.2. A lingua de publicación é a galega seguindo as normas da Real Academia Galega. A revista ofrecerá un servizo gratuito de tradución ao galego para aqueles artigos que resulten admitidos e que estean redactados noutra lingua. Os artigos que cheguen á Redacción poden estar escritos en calquera lingua románica da Península Ibérica, en francés, en italiano ou en inglés.

1.3. Cadernos de fraseoloxía Galega editase en papel ata o presente número. Seis meses despois, todos os artigos publicados poden consultarse en PDF en <http://www.cirp.gal/>. Os próximos números terán só edición dixital.

1.4. Os traballos deben elaborarse sobre as follas de estilo que se poden encontrar en http://www.cirp.es/pls/bdox/inv.cfg_estilo. Como se pode comprobar nesa folla de estilo, todos artigos deben chegar encabezados por un resumo e palabras clave no idioma orixinal e en inglés.

A extensión desexable para os artigos da sección **Estudos** é de aproximadamente 3950 palabras (15 páxinas) e a mínima de 1830 palabras (8 páxinas), para as **Recensións** un máximo de 1370 (5 páxinas)

e un mínimo de 750 (3 páxinas). Excepcionalmente poden admitirse traballos de maior extensión. No caso das **Recadádivas** recoméndase unha extensión similar á dos Estudos, pero faranse algunhas excepcións en consideración ao carácter do material recollido.

1.5. Os orixinais deberán remitirse en versión electrónica (compatible cos procesadores de texto máis usuais para PC) ao enderezo electrónico **paremias@cirp.es**. No caso de ser preciso, o autor deberá facer chegar á redacción da revista os permisos necesarios que aseguren o respecto á propiedade intelectual na reprodución dos materiais utilizados no artigo. Para tal caso, o enderezo postal é o seguinte **Cadernos de Fraseoloxía Galega. Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades. Rúa de San Roque 2, 15704 Santiago de Compostela. Galicia (España).**

1.6. A data límite para o envío de traballos potencialmente publicables no ano en curso é o 1 de marzo. O Consello de Redacción fará unha primeira lectura dos traballos recibidos para determinar se cumpren cos requisitos mínimos para a súa publicación. En caso afirmativo, remitiranse como traballos **anónimos a dúas persoas expertas** (membros ou non do Consello Científico), que deberán emitir **cadanseu informe tamén anónimo** sobre a calidade e a conveniencia da súa publicación. Seguirase nisto un sistema de **dobre anonimato**, polo que nin os avaliadores coñecerán quen é o autor ou autora do traballo nin estes coñecerán a identidade dos avaliadores. Para que o artigo se publique, os dous informes deben ser positivos; no caso de que só unha das avaliacións recomende a publicación, o traballo remitirase a un **terceiro** avaliador e o ditame deste será definitivo. De aceptarse a publicación con reservas, o autor disporá de dúas semanas para presentar as alegacións aos cambios solicitados ou realizar xa as oportunas modificacións.

En recibindo os traballos modificados, o Consello de Redacción deberá acordar a súa aceptación ou o rexeitamento definitivo. O último día para notificar a aceptación ou o rexeitamento dun traballo é, en principio, o 15 de xuño, aínda que, en función da marcha do proceso global de avaliación de traballos, o Consello poderá ampliar esa data.

1.7. O Consello de Redacción só poderá alterar levemente os traballos recibidos; e o obxectivo destas alteracións será o de corrixir erros mecánicos ou lingüísticos.

1.8. Os autores dos traballos publicados recibirán un exemplar da revista e 20 separatas e beneficiaranse ademais da seguinte difusión: todas as Universidades de España e Portugal e tamén noventa e cinco fraseólogos de Europa, América e África recibirán de maneira gratuíta un exemplar de **Cadernos de Fraseoloxía Galega**, que manterá intercambio con outras publicacións similares. Por parte, **Cadernos de Fraseoloxía Galega** figura en elencos bibliográficos importantes e manteñen hiperenlaces diversas páxinas de referencia, como se especifica na páxina de créditos.

1.9. Condicións de difusión e copyright

Cadernos de Fraseoloxía Galega facía ata este número dúas edicións: a primeira en **papel** e, seis meses despois, en formato electrónico en **www.cirp.gal** (páxina web do Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, de Santiago de Compostela).

Ao publicar en **Cadernos de Fraseoloxía Galega**, o autor cede todos os dereitos de explotación do seu artigo ao Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, de Santiago de Compostela, que, coas condicións e limitacións dispostas pola lexislación en materia de propiedade intelectual, é o titular do copyright. Esta titularidade concede ao dito Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades o dereito para todo o mundo a:

- publicar a versión final do artigo na revista e distribuílo e/ou comunicalo publicamente, tanto na revista en si coma noutros medios relacionados, en formato impreso, dixital ou calquera outro que poida inventarse no futuro;
- traducir ou realizar abstracts do artigo e distribuílos e/ou comunicalos publicamente, e autorizar ou ceder a terceiros o mesmo dereito;
- depositar copias ou referencias do artigo en arquivos en liña tanto en plataformas propias do devandito Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades de Santiago de Compostela coma en plataformas de terceiros autorizadas polo devandito Centro.

Pasado un ano da edición en papel os autores, Universidades ou Sociedades Científicas que o soliciten expresamente poderán incluír nos seus repositorios un ou varios artigos sempre que, ademais, cumpran estas dúas condicións:

- que o texto (incluído o formato) sexa exactamente o de **Cadernos de Fraseoloxía Galega**;
- que sempre estea clara, visible e íntegra a referencia bibliográfica (revista, número, ano, páxinas, ISSN; etc.).

2. Instrucións para revisores

2.1. Obxectivo da revisión.

O obxectivo da revisión é determinar se o artigo avaliado posúe o **interese** e a **calidade** suficientes para ser publicado, con ou sen modificacións, en **Cadernos de fraseoloxía Galega**, ou se pola contra, debe ser rexeitado.

2.2. Enfoques da revisión

2.2.1. Interese temático

Na sección **Estudos** de **Cadernos de Fraseoloxía Galega** publicaranse artigos de investigación orixinais sobre fraseoloxía, aceptándose tanto reflexións teóricas como traballos aplicados (tradución, didáctica, historia...). O corpus de análise pode ser o repertorio fraseolóxico de calquera lingua. Na sección **Recadádivas** publicaranse recolleitas orixinais de fraseoloxía galega. Nos dous casos esta revista entende o termo *fraseoloxía* nun sentido amplo, dando cabida non só ás locucións, senón tamén ás colocacións, aos termos compostos sintagmáticos, ás fórmulas e ás paremias. Tendo isto en consideración, o revisor deberá indicar se o artigo obedece ou non aos criterios temáticos de publicación.

2.2. Calidade

O revisor deberá indicar así mesmo se o artigo reúne os requisitos mínimos de calidade para ser merecente de publicación. A este respecto deberá ter en conta os seguintes aspectos:

Estudos	Recadádivas
- Orixinalidade e relevancia: o autor fai unha achega nova e relevante para o campo investigado?	- Presentación das unidades recollidas: o autor ofrece un criterio organizativo das expresións? As expresións están correcta e sistematicamente lematizadas? No seu caso, as definicións están correcta e sistematicamente presentadas?
- Adecuación da metodoloxía: o autor emprega unha metodoloxía axeitada?	- Información: o autor ofrece todos os datos relevantes relativos á recolleita (metodoloxía, coordenadas espazo-temporais, criterios de selección...)?
- Adecuación das conclusións: están plena e axeitadamente xustificadas as conclusións do traballo a partir dos datos expostos?	- Metodoloxía: o autor emprega unha metodoloxía axeitada no que atinxe á recolleita e selección das expresións?
- Presentación da información: o autor organiza e expón a información axeitadamente?	
- Explotación da bibliografía: o autor emprega para a súa investigación a bibliografía precisa?, é adecuada a discusión bibliográfica?	

Presentación da revisión

O revisor deberá cubrir o formulario que acompañará estas instrucións. De acordo co exposto, deberá *indicar* e *xustificar* se o traballo **se axusta aos intereses temáticos da revista**. Só no caso de que a resposta sexa positiva, deberá *indicar* e *xustificar* tamén se o traballo **se axusta aos criterios de calidade da revista**.

Aínda que os criterios de calidade foron desdoubrados en varios aspectos, que deben ser atendidos na revisión e comentados no informe, o avaliador poderá organizar libremente a súa exposición. En calquera caso, xustificaranse todas apreciacións realizadas, sexan positivas ou negativas. Tamén sería aconsellable que, na súa argumentación, o avaliador diferenciase entre observacións fundamentais e observacións secundarias.

Os comentarios do revisor débense vincular cunha toma de decisión sobre a publicación do traballo. Deste xeito, deberá indicar se o artigo

a) pode publicarse sen modificacións.	c) pode publicarse, pero con modificacións menores.
b) non se pode publicar.	d) pode publicarse, pero con importantes modificacións.

No caso de que as opcións marcadas sexan c) ou d), o revisor deberá explicar con claridade cales son os cambios que se deben realizar para que o traballo poida ser publicado. Esa explicación deberá ir acompañada da correspondente xustificación ou da correspondente remisión aos comentarios verbo da calidade do artigo.

Estilo da revisión

O informe debe ser claro e preciso. Rogamos que sexa especialmente nido na exposición dos aspectos que cómpre modificar para que o artigo se poida publicar e que ofrezca a referencia completa de calquera traballo ao que remita.

De por parte, lembrámoslle que un dos obxectivos fundamentais dos procesos de revisión é contribuír a mellorar a calidade dos traballos a través da crítica construtiva e obxectiva. Neste sentido, pregámoslle que atenda a este cualificativo e que evite expresións acerbas que poidan desanimar os autores dos traballos no seu proceso investigador (o revisor debe ter en conta que o artigo podería ser da autoría dun investigador que se está iniciando e que a súa revisión crítica e construtiva o pode axudar a mellorar ou reconducir aspectos básicos do seu método de traballo).

Proceso da revisión

O avaliador debe remitir o formulario de revisión á Secretaría de Redacción (vaneferpa_5@hotmail.com) no prazo máximo de *quince días* desde a recepción do traballo. Cada artigo será enviado a dous revisores e só en caso de discrepancia entre eles se remitirá a un terceiro, cuxo ditame será definitivo. A Secretaría de Redacción comunicará aos autores a aceptación (provisional, isto é, suxeita a modificacións, ou definitiva) das colaboracións ou o seu rexeitamento. A comunicación realizarase mediante un informe razoado elaborado pola Secretaría de Redacción a partir dos formularios entregados polos avaliadores. Eventualmente poderán incluírse estes na súa versión íntegra pero sempre desprovistos de todo elemento textual ou informático que permita identificar os avaliadores.

Se o traballo resulta provisionalmente aceptado, a Secretaría de Redacción da revista deberá incluír no seu informe unha listaxe coas suxestións dos avaliadores. O autor terá un prazo máximo de quinze días para realizar as oportunas modificacións ou, no seu caso, as alegacións aos cambios solicitados. A revista, de súa vez, terá un prazo máximo de sete días desde a recepción do traballo modificado, ou das alegacións, para notificar a aceptación ou o rexeitamento definitivo deste. Puntualmente, a Secretaría de Redacción poderá remitir o traballo modificado aos avaliadores para que estes informen sobre a adecuación das modificacións realizadas aos cambios solicitados. Así mesmo, poderán enviarse as alegacións presentadas polo autor para que os avaliadores xustifiquen positiva ou negativamente a súa pertinencia.

O sistema de arbitraje é de dobre anonimato, de xeito que nin os autores dos traballos deben coñecer o nome dos seus avaliadores nin os avaliadores deben coñecer o nome dos autores. Por tal motivo, prégase que no informe non se inclúa comentario ningún que poida desvelar a identidade do avaliador.

lido. Cabeceira...
ndo os toxos boten uvas.
ito (a alguén). Chove-lo
sa a galiña morta. Como
us é bo pero o demo non
s nun zapato. Estar coma
ia. Estar entre o caldeiro
re dálle que dálle. Estar
ercala na praza. Falar do
o. Gañar cos dentes para
un. Haber mar de fondo.
esta. Ir...
medio.
la-la p...
a na vir...
er cura...
ga do mar. Os tempos son
o aire do morto. Pola fresca.
e a auga na horta. Querer
do galego. Saír dun souto e
én). Se o fillo sae ó pai saca
e onte pra acá. Ser coma as
sa grande. Ser máis os nenos
an merendeiro. Te-la antena
na Habana. Ter (algo) na

ISSN 1698-7861

9 771698 786002

A cera que vai...
a cera. Andar mal do tellado. Anaar no...
moita andada. Aristocracia do pan de millo. Botar pan ó
Cambia-los ollos polo rabo. Cambiarlle a auga ó motor. C
Canta-lo peixe. Cargar para Navia. Chegarlle o mar ó p
mar chovido. Chover coma nas películas. Coller unha co
Deus o trouxo ó mundo. Darlle ó trapo. Dar que falar. I
é malo. Empreñar do aire e parir do vento. Estar coma t
un can. Estar coma un congro /unha uva. Estar en Ba
e a cruz. Estar na aldea e non ve-las casas. Estar sen
sempre ó remo. Facer unha América. Falar da caza e
mar e nel non entrar. Falar ó caso. Forte coma un bu
comer coas enxivas. Gustarlle as cousas moi dereitas
Haber un formigueiro de xente. Ir coma un rei nunha
perdeu na guerra de Cuba. Mandar a un a Noia. Mar p
da Garda. Meter un trifásico. Molla-la palabra. M
Mondoñedo. No tempo de María Castaña. Non che me
do caso. Non poñe-los ovos todos na mesma cesta. Non
e non saber onde as tocan. Ollos verdes coma a a
chegados. Pasa-la Cruz de Ferro. Petar na porta. Pilla
Poñer neve no mes de agosto. Quere-lo sol na port
atranca-lo ceo coas pernas. Radio Disque. Requisit
meterse noutro. Saírlle o río Anllóns polos ollos (a al
de dúbidas a nai. Se-lo negocio da ameixa. Señores
nitas que poñen fóra. Ser da primeira apaña. Ser de c
da pacer en branco. Ser un